RASAVĀHINĪ

A stream of sentiments

(Being the previous birth stories of the Buddha)

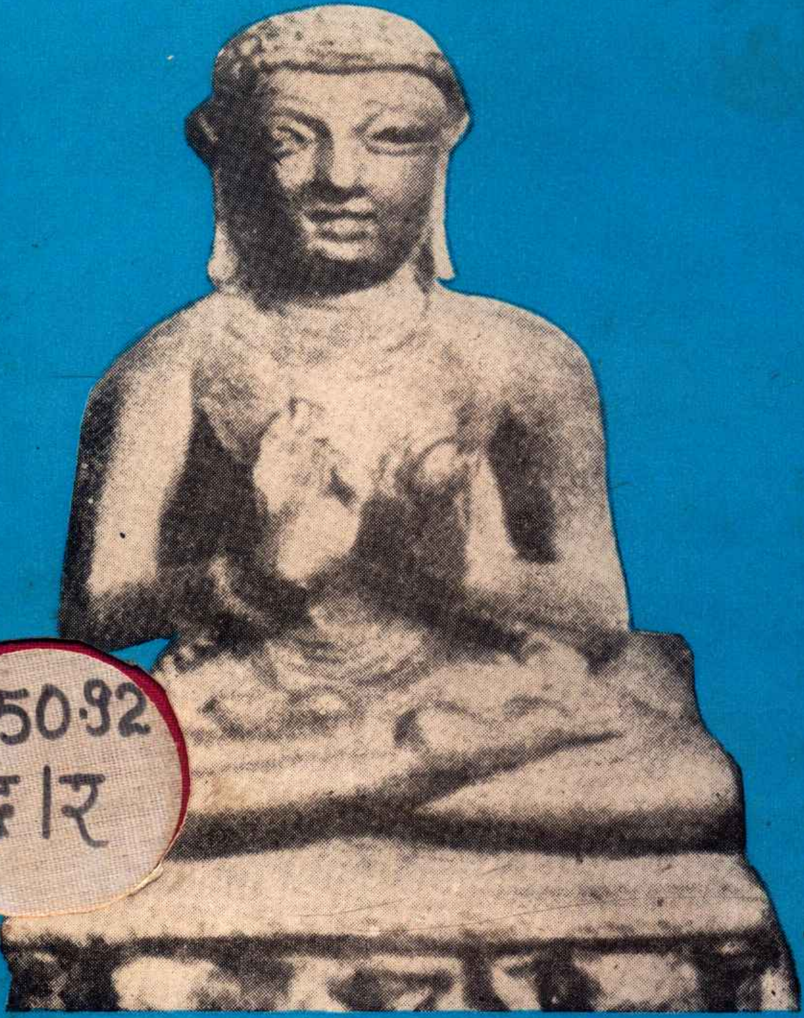

250.92
बुद्ध/र

Transcribed into Roman from the original Simhalese by

DR. SHARDA GANDHI

250.92
बुद्ध/र

RASAVĀHINĪ

A STREAM OF SENTIMENTS
(Being the previous birth stories of the Buddha)

Transcribed into Roman from Siṁhalese
by
Dr. (Mrs.) SHARADA GANDHI
Reader, Deptt. of Sanskrit,
University of Delhi (India).

PARIMAL PUBLICATIONS
DELHI INDIA

Published By :

PARIMAL PUBLICATIONS
A House of Indological Books
27/28 Shakti Nagar,
Delhi-110007 (India).

250.92

First Edition
1989
Rs. 250.00

Printed by :

Naveen Printers
E-150, Krishan Vihar, Delhi-110041.

DEDICATED

To

My Respected Parents

FOREWORD

I have great pleasure in writing these lines to introduce to the world of scholars the Roman transcription of 'Rasavāhinī' from Siṁhalese script by Dr. (Mrs.) Sharada Gandhi. 'Rasavāhinī' is a Kathākāvya written in the style of Jātaka stories in Pāli. The narration is full of absorbing and informative stories ; the book depicts Religion, Philosophy, Culture and History of India and Ceylon. The author of the text is a Siṁhalese monk whose name is Raṭṭhapāla or Vaidehathera who is indebted to Āryasūra and Kṣemendra while writting his Kāvya.

Till now, the work was available in Siṁhalese script only. Dr. Gandhi with a great endeavour transliterates and transcribes the text into Roman script and has written an Introduction. Dr. Gandhi is working as Reader, Deptt. of Sanskrit, University of Delhi. She wrote a Ph. D. Thesis on 'भारतीय दर्शन में प्रामाण्यवाद' and edited 'Dhammapada and Sahassavatthuppakaraṇa'. She is the author of a famous Buddhist text, "ललितविस्तर का दार्शनिक और सांस्कृतिक सर्वेक्षण", written under U.G C. book-writing project.

I would like to congratulate Mrs. Gandhi for bringing out this text which will be very useful to scholars who are working on Buddhism and are not able to read Siṁhalese script. I hope this work will give satisfaction to scholars of Pali Language and Buddhist Literature.

(B. M. Chaturvedi)
Prof. & Head, Deptt. of Sanskrit,
University of Delhi,
Delhi-110007.

PUBLISHER'S NOTE

Rasavāhinī is a Kathākāvya in Pali, written by a Ceylonese poet, Raṭṭhapāla or Vaideha Thera. It was previously available only in the Siṁhalese script. By its transcription into Roman script it may now be accessible to all Pali scholars in the world.

It is written in the style of the Jātaka stories in Pali. The author, even though wishing the tell some historical facts, easily slips back into mythology. Though sitting in Siṃhaladvīpa, his religious and spiritual mind does not find it difficult to cross the seas and roam about in Jambūdvīpa in the vicinity of Vārāṇasī, because mythology is not bound by time and space.

The language of the text is that found in the non-canonical texts. There is a total lack of the archaic forms. This is natural because Pali is perhaps the second or the third learnt language of the author.

The text is broadly divided into two parts. One part describes the origin of the Jambūdvīpa. The second part describes the origin of Laṅkādvīpa, and is naturally the more detailed part of the text. But, within the text, we find stories of various Buddhas in previous births. We find these similar to Jātakamālā of Aryaśūra and Avadāna-Kalpalata of Kṣemendra etc. The author seems to have read the Jātakamālā and has tried to recast the same in Pali. That the author has a good knowledge of Sanskrit is amply reflected in the use of words.

The philosophical attitude of the author is also reflected in the stories. The author, a Ceylonese, belongs to the Hīnayāna sect of Buddhism.

In a task of this magnitude, it is natural that shorcomings may be found in the transcription at some places. We shall be grateful to readers for any suggestions they may like to make.

Publishers.

PREFACE

'Rasavāhinī' embodies philosophy, culture, literature and religious traditions of Buddhism and is written by a ceylonese poet, Raṭṭapāla or Vaideha thera. It consists of several tales related to the life of Siddhārtha Gautama Buddha and these are based on historical truths and facts. The original Pāli work is in Siṁhalese script and is of great importance to scholars of Buddhist thought. To make its understanding easier, 'Rasavāhinī-Tīka' – a compilation of notes and explanations has been published. I was inspired to take up work on this subject during my year-long visit to Göttingen University in West Germany where I worked with Professor Heinz Beschert of the Indology and Buddhist Studies Department. In this work, I have presented a transliteration and transcription of 'Rasavāhinī' from the Siṁhalese into Roman script. A complete Index of the verses (श्लोकानुक्रमणिका) has been appended.

I am especially grateful to Prof. B.M. Chaturvedi, Head, Department of Sanskrit, University of Delhi, for his constant encouragement, as I had to find time for the Project from my busy teaching schedule in the Delhi University. I am grateful to my husband, Prof. R.P. Gandhi, I.I.T.—Delhi, for the support I got from him while writing the book and blessings to my daughter, 'Shefalikā, for her co-operation in the task of completing the manuscript. Finally, I would like to thank Mr. K.L. Joshi, whose efforts have resulted in the publication of 'Rasavāhinī'.

Dr. (Mrs.) Sharada Gandhi
Reader, Deptt. of Sanskrit,
University of Delhi,
Delhi-7.

TRANSLITERATION CHART

A Ā I Ī U Ū E O Ṛ अ आ इ ई उ ऊ ए ओ ऋ

K	Kh	g	gh	ṅ	क	ख	ग	घ		ङ
C	Ch	J	Jh	ñ	च	छ	ज	झ		ञ
Ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	ट	ठ	ड	ढ		ण
T	th	d	ḍh	n	त	थ	द	ध		न
P	Ph	B	Bh	m	प	फ	ब	भ		म
Y	R	L	V S	H	य	र	ल	व	स	ह

ḷ (lh) Eḷu in Siṁhalese alphabet. ळ ल्ह

INTRODUCTION

In this introductory chapter, I present a few observations on the origin of Rasavāhinī and its significance in the canonical Pali literature in Ceylon. Rasavāhinī is a collection of some ancient narratives belonging to the pre-Buddhist and the Buddhist era, and contains in all 130 stories which are written in Pāli in stylised prose and verse. Out of these, 40 stories are set in India and the remaining 63 are connected with events in Ceylon. The authorship of Rasavāhinī is still in doubt, though its revised version (which appeared in the 13th century) has been ascribed to a thera named Vaideha (who was a pupil of Ānanda Vanaratana). Rasavāhinī, however, is said to be based on both oral and written sources extending to the days of arahants. A largely accepted view is that initial compilation of the stories from these sources was done by Raṭṭhapala who also rendered these into Pāli. There is available considerable evidence, however, that Rasavāhinī is based substantially on another book of tales called "Sahassavatthu-Aṭṭhakathā or Sahassavatthuppakaraṇa". The origin of Sahassavatthu is obscured though, from the references found in it of both the Mahāvaṃsa and Mahāvaṃsa Aṭṭhakathā, the conclusion can be drawn that Shassavatthu should have appeared later than the 5th century A.D. It is of interest to observe in this connection that references to Sahassavatthu do not appear in any of the available work, written in Pali or Siṁhalese language, later than the 10th century A.D. However, Sahassavatthu Aṭṭhakathā figure thrice (twice in details) in Mahāvaṇsa-Tikā which was written around 9th century A.D. The detailed two references are of Suranimmala and Goṭhayimbara. The third reference to Prince Sāli in the Mahāvaṇsā-Tīkā ends up in the following one sentence: Sālirājakumaravatthum Mahāvāṃse Vuttanayena itabbam. Vedi Sālirajakunāravatthum, dutiyam. (सालिराजकुमारवत्थुं महावंसे वतनयेन वेदितब्बम । सालिराजकुमारवत्थुं देतियम् ।)

However, the story of Prince Sāli figures in a rather more elaborate way in the later work, Rasavāhinī.

Hugh Neville made the suggestion that Sahassavatthuppakaraṇa could have been the work of monks of Dhammaruci sect (Uttara-Vihāra). His contention has been disputed by Malālśekera. But, from a sentence in the story of Goṭhaimbara, cited in Sahassavattuppakaraṇa (and which story is repeated in Rasavāhini), which reads, Uttaravihāravāsino pana evam vadanti (उत्तर विहारवासिनो पन एवं वदन्ति), Wālhola Rāhula has concluded that the authorship of Sahassavatthuppakaraṇa cannot be assigned to the monks of Dhammaruci sect. However, the author of this book says in the introduction that he has borrowed material for his work from the Siṁhalese source "Sihalaṭṭha-kathā" and from the traditions of the teachers of Ceylon. But Sahassavatthu is not a work of any literary merit and is written in a rather crude abrupt language. It abounds in ungrammatical sentences and idioms and usages of Sīṁhalese origin. In Sahassavatthu, there does not seem to be any order in the manner of giving the stories, and the stories from India and Ceylon are so badly mixed up in respect of historical and other contents. Even the individual stories are not well laid out. For instance, a story will begin with a gāthā (which gives a resume of the tale) and, after a few lines, same gāthā recurs. In a few instances, after the gāthā, the story opens with the words, Tam Yathā, nusuyyate (तं यथा नुसुय्यते). A number of stories in Sahassavatthu are in-completely told. Yet, the commentary on the gāthā relating to the first story "Dhammasoṇḍaka" is given out in a detailed and fanciful manner. It also contains philosophical expressions such as "Aniccāvata Saṅkhāra —Kālavimuttam nissaranam Nibbāam" (अनिच्चावत सङ्खारा··· कालाविमुतं निस्सरणं निब्बानम् ।।) This, however, is the exclusive commentary given on a gāthā in the entire book.

Rasavāhinī, on the other hand, has a more orderly lay out of the stories and reveals a degree of linguistic excellence, though this, like Sahassavatthu, contains plenty of Palicised Siṁhalese expressions.

To illustrate the identity, in Sahassavatthu and Rasavāhinī, of the subject-matter, of the names of places and of phrases, the following two pairs of verses taken out of the respective texts of the stories of Kinciñsinghā and of Goṭhayimbara may be cited. In the story of Kiñcinsinghā in Rasavāhinī, the following verse exists :

Sādhu Sādhu Kumārike, Saddhāya dhammajīvini.
tvam he dānam dadamānā, Sādhupūjā Sadā bhavati.

साधु साधु कुमारिके, सद्धाय धम्मजीविनी ।
त्वं हि दानं ददमाना, साधुपूजा सदा भवति ।।

In the same story, in Sahassavatthu, the verse reads like this :

Sādhu Sādhu Kamārike, Saddhāsi dhammajīvinī
Sādhu dānam adāsi tvam Sādhupūjā Sadā bhavyti.

साधु साधु कुमारिके, सद्धासि धम्मजीविनि ।
साधु दानं अदासि त्वं साधुपूजा सदा भवति ।।

Again, in the story "Goṭhayimbara" in Rasavāhinī, we come across the following verse :

Saṅgāmasoṇḍo Parasattumaddano, Suro ca viro balavā parabhibaū.
Kuddassa Yakkhassa Siram Vināsayim,
Kilesasīsam ca tato Vināsayim.

सङ्गामसोण्डो परत्तुमद्दनो, सूरो च वीरो बलवा पराभिभू ।
रुद्दस्स याखस्म सिरं विनासयिं, किलेससीसं च ततो विनासयिम् ।।

The corresponding verse in the story in Sahassavatthu reads thus :

Saṇgāmasoṇḍo parasattumaddano
Sūro ca vīro ca balavā parabhibhu.
Duluddassa Yakkhassa Sīsam Sayani Vināsayi,
Avijjāsīsam ca aham Vınāsayim.

सङ्गामसोण्डो परसत्तुमद्दनो, सूरो च वीरो बलवा पराभिभू ।
रुद्दस्सयाखस्स सीरं विनासयि,
किलेससीसं च ततो विनासयिम् ।।

This is not to suggest here that the agreement of the type brought out in the above verses is extensive in the two texts. A careful comparison of the texts reveals considerable differences in regard to proper names and details of the narratives. However, disagreement in respect of places or personages figuring in the stories in the two books appears to be insignificant.

A good number of stories in Rasavāhinī have features akin to those of the Jātaka tales, particularly those concerning with the previous births. However, a notable difference in the Rasavāhinī and the Jātaka stories is that the former display a degree of realism in that the animals and birds do not speak, though they are endowed with great wisdom and understanding. In the Jātakas, it is otherwise.

The study of ancient legendary tales helps obtain information about the status of society and culture of the period to which they belong, though it may be admitted that what we find out from such a study is at best conjectural and is only a working hypothesis. The stories in Rasavāhinī have a strong historical perspective. Among other things, they reveal that the Buddhist traditions of India are unthinkable in the absence of Ceylonese contribution and that ancient Indian cultural, social and political life had some features akin to those found in the Ceylonese society. The stories in Rasavāhini tell of the kings, the people, social organization, agriculture, education, sport and amusement. They tell of customs and manners, of festivals and of pilgrimages in Ceylon and India in those ancient days. A good number of stories throw light on the Buddhist traditions of pristine pattern with its emphasis on monkhood and vinaya and tell of the rules to be followed by monks in the conduct of life and organization of the Order.

It is not the aditor's intention to present in this Chapter a coverage of the wide canvass of the stories in Rasavāhinī. A few aspects, however, may be mentioned :

We learn from certain stories that Buddhist monks in general considered it their duty to give inspiration to people, by way

of their own example of holy life, to follow the righteous path, and to take interest in their welfare, both spiritual and material. The monks used to undertake pilgrimage to holy places in India and Ceylon in groups of fifty or less, and the pilgrims included the laiety as well. A most perilous and difficult pilgrimage is mentioned to be from Anurādhpura to Buddhagayā in India which required ten or eleven months of travelling. We learn of the common refectories (which were called bhatta-salas) attached to the large monasteries like the Mahavihara, the Abhayagaya, the Minintale and the Mahāpāli. The refectories served as a common distributing centre for the monks at the chief monasteries. The common refectories at Anurādhpura served the monks irrespective of their sects and even after the separation of the sects had taken place. On special occasions, the meals provided contained a variety of non-vegetarian stuff excluding, of course, beef. The description of the common refectories available in Rasavāhinī is corroborated by the accounts of the Chinese pilgrims, Fa Hein and Hiuen Tsang.

It was not uncommon for bhikkus to abandon their robes temporarily to join the army for the sake of religion or the country. A tale is told of a monk, Theraputtā Abhaya, leaving his robes to become one of Dutta Gāmini's top generals who, after a victory, re-enters the Order and becomes an arahant. Again, we learn from Rasavāhinī the relationship between the kings and the people of those ages. An incident from a story might here be quoted, which appears to have relevance today. It is stated that king Saddhā-Tissa, who was known to be pious, once appropriated by force a cow belonging to a poor man because the cow gave plenty of milk. Actually, the king was persuaded to do this by a local officer who was angry with the poor man because he failed to supply ghee free of charge to the officer's family regularly. The people of those ages, however, had no opportunity to develop a sense of civic rights.

Amongst the various professions, agriculture came foremost. It was so honourable and important an occupasion that, on some occasions, the king himself took part in it and worked with

others. Again, sowing festivals (which were called vappamangala) were held to mark paddy cultivation on a grand scale and, on such occasions, hundreds of people were entertained lavishly. It is interesting to know from Rasavāhini about the existence of sugar mills (called Ucchu-Yanta) in those antique days The word "yantabhatim" occurring in Rasavāhinī has been interpreted by Saddharmalankāraya as working in a sugar mill

Of dresses, there were not many. Men wore extremely simple dresses which consisted of only two cloths. For men, shaving beard was not a regular habit, presumably because razors were not plentiful in those days. However, on some big religious festivals, arrangements were made for the pilgrims to shave if they so desired. Most kings, however, were in the habit of shaving their beards regularly.

We learn from the stories about the existence of considerable trade and commerce with foreign countries. One such country mentioned is Savaṇṇa-bhumi.

It is also notable that quite a number of people in ancient Ceylon had a taste for good liquor, though betel-chewing appeared to be a national habit, persisting till today.

From the stories in Rasavāhinī, we sometimes obtain additional information about the ancient Ceylonese kings on what is given in the Mahāvaṃsa. Mahāvaṃsa, it may be mentioned, is the Ceylon's national chronicle which deals with the long pre-history and the proto-history of the island. The following illustration bears this out. We learn both from Rasavāhinī and Mahāvaṃsa that Sirināga (who is the latest king referred to in Rasavāhinī) was a usurper who ruled Anurādhapura by force (from 249 A.D. to 268 A. D.). We further learn from Mahāvāṃsa that Sirināga was Kuddanāga's brotherin-law. A story in Rasavāhinī, however, tells of Sirināga as a brahmin youth. It is reasonable to infer from this that the queen of Kuddanāga was a brahmin lady.

Lastly, mention may be made of the three stories in Rasavāhinī which refer to the preaching of the sermon "Aryavaṃsa" as

a festival. This sermon was so important and so popular in ancient Ceylon that elaborate preparations were made for the festival where a multitude of people used to come after trekking several yojnas. The quintessence of the 'Aryavaṃsa' sermon, which was given out in four sattas, is that the bhikku takes delight in meditation and abandonment but does not take pride in the possession of this quality of contentment.

Dr. (Mrs.) Sharada Gandhi
Editor

Vaisākha Pūrṇimā,
May, 1988

CONTENTS

	Foreword	v
	Publisher's Note	vi
	Preface	vii
	Transliteration Chart	viii
	Introduction	ix-xiv
	JAMBUDIPUPPATTI	**1-166**
	PART I.	
1.	Dhamma soṇḍaka Vatthu	2-9
2.	Migaladdhakasa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā.	9-13
3.	Tinnam Janāmaṁ Vatthumhi Ayamānupudbī Kathā	13-17
4.	Buddheniyā Vatteuṁhi Ayamānupudbī Kathā	18-20
5.	Ahigundikassa Vattuṃhi Ayamānupubbī Kathā	20-23
6.	Saranattherassa Vatthuṃni Ayamānupubbī Kathā	23-27
7.	Vessāmittāya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā	27-30
8.	Mahāmandhātu Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā	31-34
9.	Buddhavamma Vānijakassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā.	34-37
10.	Rūpadeviya Vattuṃhi Ayamānupubbī Kathā	37-40
	PART II.	
1.	Nandirājissa Vatthnṃhi Ayamānupubbī ṃathā	40-47
2.	Annataramanussassa Vatthuṃhi Ayamānupudbī Kathā	47-49
3.	Visamaloma Kumārassa Vatthuṃhi Ayamānupūbbī Kathā.	49-52
4.	Kañcandeviyā Vatthuṃhi Ayamānupubdī Kathā	52-55
5.	Vyaghaha sa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā.	55-57
6.	Elaka Khaṇdadinnassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā	57-60
7.	Corasahāyassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā	60-64
8.	Maruttabrāhmaṇassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā	64-66
9.	Pānīyadinnassa Vatthuṃbī Ayamānupubbī Kathā	66-68

10. Sahāyassa Pariccattajivitakassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā. 68-70

PART III.

1. Yakkhavañcita Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 71-72
2. Micchādiṭṭhikassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 72-75
3. Pādapīṭhikāoa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 76-80
4. Uttara Sāmaṇcrassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 80-88
5. Kāvīrapaṭṭana Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 88-91
6. Coraghātaka Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 91-94
7. Saddhopāsakassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 94-99
8. Kapanassa Vattuṃhi Ayamānupubbī Kathā 99-102
9. Devaputtassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 103-107
10. Sivalittherassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 108-115

PARV IV.

1. Mahāsena Rañño Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 116-118
2. Suvaṇṇa Tilakāya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 118-124
3. Kapaṇāya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 124-128
4. Endaguttattherassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 128-134
5. Sākhamālapūjikāya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 134-138
6. Moriyabrahmaṇassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 138-141
7. Putta Vattuṃhi Ayamānupubbī Kathā 141-144
8. Tebhātika Madhuvāṇijakānaṃ Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 144-159
9. Bodhirājadhitāya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 159-163
10. Kuṇḍalyā Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 163-166

LAṄKĀDIPUPPATTI

PART V.

1. Migapotakaissa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 167-169
2. Dhammasuta Upāsikya Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 169-171
3. Kuḍḍarajjavāsittherassa Vatthuṃhi Ayamānupubbī Kathā 171-173

4. Āraññaka Mahābhayattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 174-176
5. Sirināgassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 177-178
6. Sadhātissāmaccassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 179-182
7. Samanagāma Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 182-186
8. Abhayattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 186-189
9. Nāgāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 189-194
10. Vatthula Pabbatassa Ayamānupubbī Kathā 195-198

PART VI.

1. Uttaroliya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 198-201
2. Tambasumanattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 201-205
3. Pūvapabbatavāsi Tissattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 205-209
4. Cūlatissa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 210-213
5. Tissāya Vattumhi Ayamānupubbī Kathā 213-216
6. Arīyagāla Tissassa Vathumhi Ayamānupubbī Kathā 216-225
7. Gāmādārikāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 226-228
8. Dhammāya Vatthumhi Ayamanupubbī Kathā 228-231
9. Kiñci Sanghāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 231-238
10. Saddhā Sumanāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 238-241

PART VII

1. Kākassa Katthumhi Ayamānupubbī Kathā 241-243
2. Kākavaṇṇa Tissa Mahārañño Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 244-252
3. Duṭṭhagāmaṇi Abbaya Mahārañño Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 252-279
4. Nandimittassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 279-284
5. Suranimmalassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 284-290
6. Mahāsoṇassa Vatthumbi Ayamānupubbī Kathā 292-293
7. Goṭhaemborassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 293-302
8. Theraputtābhayassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 303-307
9. Bharaṇassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 307-308
10. Veḷasumanassa Vatthumhi Ayamānupubbī Rathā 309-311

PART VIII.

1. Khañjadevassa Vaṭṭhumhi Ayamānupubbī Kathā 312-313
2. Phussadevassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 313-316
3. Labhiya Vasahassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 316-319
4. Dāṭhāsenassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 319-331
5. Mahānelassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kāthā 331-336
6. Salirāja Kumārassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 336-348
7. Cūla Nāgattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 348-352
8. Meghavaṇṇassa Vatthumbi Ayamānupubbī Kathā 352-356
9. Dhamma Dinnattherassa Katthumhi Ayamānupubbī Kāthā 357-360
10. Katthika Puttassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 360-362

PART IX.

1. SiluttassaVatthumhi Ayamānupubbī Kathā 362-363
2. Nesādassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 363-369
3. Hemāya Vatth mhi Ayamānupubbī Kathā 369-373
4. Kāṇa Sigālassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 373-375
5. Nandivāṇījakassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 375-382
6. Nakulassa Votthumhi Ayamānupubbī Kathā 383-385
7. Ambāmaccassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 385-388
8. Vānarassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 388-390
9. Jayampatikānam Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 390-394
10. Rukkhe Devatāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 394-397

PART X.

1. Cūlagalla Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 397-417
2. Paṇdharaṇgassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 417-421
3. Dubbiṭṭhi Mahā Tissassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 421-424
4. Tissa Sāmaṇerassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 424-429
5. Gola (Goḷo) Upāsakassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 329-434
6. Puṭabhatta Dāyikāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 433-436

7. Dutiya Jayampatikānam Vathumhi Ayamānupubbī Kathā 436-445
8. Saṇghadatta Ttherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 445-449
9. Aññatara Kumārikāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 449-453
10. Tissa Mahāvega Nāgattherassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 453-456

PART XI.

1. Mahallikāya Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 457-459
2. Pañcasata Bhikkhūnam Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 459-462
3. Datta Kuṭimbikassa Vatthumhi Ayamānupubbī Kathā 462-467
Index 469-493
Bibliography 494

RASAVĀHINĪ

JAMBUDIPUPPATTI

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsaṁbuddhassa.

1. Satthu-ppasattha-caraṇaṃ
   Saraṇaṃ janānaṃ.
   Brahmādi moli maṇiraṃsi
   Samāvahantaṃ.
   Paṅkeruhābha mudu-
   Komala-cāru-vaṇṇaṃ.
   Vandāmi cakkavara-
   lakkhaṇamādadhānaṃ.
2. Sīddhaṃ Jinena
   cirakālamatanditena.
   yaṃ bhāvako Samadhigacchati
   khema-maggaṃ.
   yaṃ kappa-rukkha-ruci-
   dānamaṇī 'va bhāti.
   Taṃ dhamma-maggama-
   samaṁ paṇamāmi niccaṃ
3. Santindriyaṃ Sugata sūnuvaraṃ
   visuddhaṃ
   yaṃ dakkhiṇeyya' matadaṃ
   sucīpuñña-khettaṃ.
   Tāṇesitaṁ Saraṇamujjhita
   Sabbadukkhaṃ.
   Vandāmi Saṅghamanaghaṃ
   Sirasā mahagghaṃ.
4. Yam pattamettha
   ratanattayathomatena.
   Puññena tena duritaṃ
   sakalaṁ paṇajjha.

Vakkhāmahaṃ sumadhuraṃ
Rasavāhinīntaṃ.
Bho bho suṇantu
Sujanābhimudāvahā Sā.

5. Tattha tatthūpapannāni
vatthūni arahā pure.
Abhāsuṁ dīpabhāsāya
ṭhapesuṃ tam purātanā.

6. Mahāvīhāre Taṃguttavaṅaka
Pariveṇavāsiko.
Raṭṭhapālo 'ti nāmena
Sīlācāraguṇākaro.

7. Hitāya parivattesi
pajānaṃ pālibhāsato.
Punaruttādīdosehi
tamāsi Sabbamākulaṃ.
Anākulaṃ karissāmi
taṁ suṇātha Samāhitā

8. Vītarāgā pure vocuṃ
yasmā tasmā hi bhāsitaṃ.
Etamādaraṇīyaṃ hi
sādhu Sādhūhi sabbadā 'ti.

I.1, p. 2.6

1. *DHAMMA-SOṆḌAKA VATTHU.*

1. Tatthatesaṃ vatthūnamu–ppattiyo dvidhā bhavanti Jambudīpe Sīhaladīpe cā 'ti. Tattha Jambudīpe taḷīgha, Sīhaladīpe tesaṭṭhi, tesu tāva Jambudīpuppatti vatthūni āvibhavissaṅti. Tato 'pi Dhamma–Soṇḍakassa vatthu ādi. kathaṃ ? Amhākaṃ Kira Bhagavato pubbe emasmiṃ yeva Bhaddakappe Kassapo nāma Satthā loke udapadī. Tass kho pana Bhagavato Sāsanantaradhānato na cīreneva kālena amhākaṃ Bodhisatto Bārāṇasī—rañño aggamahesiyā Kucchismiṃ nibbatti. Tassuppattikāla-Samanantarameva sabbasattānam manasī dhammasaññā udapādī, Tasmā'ssa Dhammasoṇḍo 'ti nāmaṁakaṃsu, So pane' so kumāro mahantena

parivārena vaḍḍhento Sabbasippesu nipphattiṃ patvā pitarā uparajjena pūjito hutvā dānādayo dasakusalakamma-pathe pūrento pitu accayenāmaccehi rajjenābhisiñcito ahosi. Sopanesa Dhammasoṇḍaka mahārāja Devanagara Sadise Bārāṇasīnagare cakkavattisadisam Bārāṇasī rajjaṃ kārento māsaddhamāsaccayena sirisayanagato evaṃ cintesi. Mamevaṃ rajja-sirimanubhavanaṃ na Sobhati. Dhammaviyogena Dīvākara virahito nabho viyā 'ti ādinā nānākāraṇaṃ cintesi. tenettha.

1. Puññena sīlādimayena pubbe
   katena pattosmi atanditena.
   Masakkasāre viya Devarājā
   rājanta middte puramuttamamhi.

2. Rūpena hārī nayanussavena
   saddena sammā savaṇāmatena.
   Gandhena ghāṇussava Sobhanena
   rasaññapuññena rasena cā 'pi.

3. Phassena gattassa suphassadena
   samiddhipatto 'smi mahiddhiko 'haṃ.
   Nevettakeneva pamādabhāvamāpajjituṃ
   yuttarūpaṁ 'ti ñatvā.

4. Dassāmī aṅgaṃ api jīvitañca dhaññaṃ
   dhanam cā 'pi pasannacitto.
   Sossāmi dhammaṃ sivamādadhānaṃ
   Jineritam Jātijarāpahāṇam.

5. Na sobhati yathākāsaṃ
   jalaṃ dhāmapatiṃ vinā.
   Rajjakaraṇaṃ tathā mayhaṃ
   vinā dhammā na Sobhati.

6. Na Sobhati yathā ratti
   nisānāthaṃ vinā sadā.
   rajjakaraṇaṃ tathā mayhaṃ
   vinā dhamanā na sobhati.

7. Alaṅkato 'pi hatthi
   vinā dāṭṭhā na sobhati.

rajjakaraṇam tathā mayhaṃ
vinā dhammā na sobhati.

8. Yathā kallolamālīyaṃ
vinā velā na sobhati.
rajjakaraṇaṃ tathā mayhaṃ
vinā dhammā na sobhati.

9. Yathā sumaṇḍito rājā
kapaṭo neva sobhati.
rajjakaraṇaṃ tathā mayhaṃ
vinā dhammā na sobhati.

10. Dhammameva suṇīssāmī
dhamme me ramatī mano.
na hi dhammā paraṃ atthi
dhammamūlaṁ ti sampadanti.

Evaṃ cintetvā pātova sirigabbhā nikkhamma Susajjite Samussita Setacchatte rājapallaṅke amaccagaṇa parivuto nicīdi Devarājā viya virocamāno nisinno pana rājā amacce evamāha : Yo pane'ttha bhonto Buddha bhāsitesu dhammesu kiñci dhammaṃ jānāti. So bhāsatu sotumicchāmi dhammantite sabbe'hi mayāṃ deva na jānāmāti āhaṃsu. Taṃ sutvā anattamano rājā evaṃ cintesi : Yannūnahaṃ hatthikkhandhe Sahassm ṭhapetvā nagare bheriṁ carāpetvā yaṁ appevanāma dhanalobhena cātuppadikāyapi gāthāya dhammaṃ deseyya taṁ me dīgharattaṁ hitāya Sukhāya bhavissatī 'ti. Tato so tathā katvā 'pi dhammadesakam alabbanto puna dvisahassaṃ Ticatupañcasahassantā 'ti yāva koṭippakoṭim dammā 'ti. Tato gāmanigamajanapade, tato seṭṭhiṭṭhānaṁ senāpati uparāja ṭhānādayopi puna setacchattaṁ dammi. Rājavesaṃ pahāya attanam dāsaṁ sāvetva dhammam desentassa dammā 'ti vatvā bherim carāpetvā 'pi dhammadesaka 'malabhitvā Saṁviggo kimme dhammaviyogena rajjenāti amaccānam rajjam niyyādetvā Saddhammagavesako Dhammasoṇḍaka mahārājā mahāvanaṃ pāvisi gāma nigama rājadhāni paraṃparāya Tenettha :

11. Pure bherim carāpetvā
Dhammasoṇdo narādhipo.
Saddhamma-jjhesakaṁ satthu
aladdho dhanakotihi.

12. Dāso homi pahāyā 'ham
rājattam desakassa me.
iccāha so mahīpālo
aho dhammesu lolatā.

13. Rajjam niyyātayitvāna
amaccānaṁ manoramaṃ.
vanaṁ pāvisī so rājā
gavesam dhaṁmamuttamam 'ti.

Mahāvanaṃ paviṭṭhakkhaṇe pana mahāsattassa puññatejena sakkassāsanaṁ uṇhākāram dassesi. Atha devarājā cintesi akāmaṁ me paṇḍukaṃ-bala-silāsanaṃ uṇhamahosi. Kinnu kho kāraṇam 'ti lokaṃ olokento sakko Devarājā Dhammasoṇḍaka mahārājānaṁ sakala Jambudīpaṃ viāṇitvā saddhammajjhesakaṁ alabhitvā vanaṃ paviṭṭhabhāvam addasa. Dhammasoṇḍka kamahārājā saddhammatthāya rajja dhana bandhu jīvitam 'pi pahāya araññam paviṭṭho na so vatāyam yo vā so vā satto imasmiṃ yeva kappe Buddho bhavissati. Buddha-Bodhisatto cāyam ajjeva mahāraññaṃ paviṭṭho saddhammaṃ aladdhā mahādukkhaṃ pāpuṇeyya. Na cetaṁ yuttam'ti cintetvā ajja mayā tattha gantabbaṁ dhammā-amata-rasena tema-abhisiñātvā rajje patiṭṭhāpetum'ti attabhāvaṁ vijāhitvā bhayānakaṁ mahantaṁ rakkhasavesaṁ nimmiṇitvā mahāsattābhimukho avidūre attānam dassesi tenettha :

14. Vyagghaccha sīha mahisoraga hatthi dīpi
migākulaṁ kaṇṭaka selarukkhaṃ.
narānamindo pavisitva kānanaṃ
etocito vibbhami dhammakāmo.

15. Tassānubhāvena purindadassa silāsanaṃ
uṇhamahosi kāmam.
Teneva so lokamudikkhamāno
addakkhi dhīram vipine carantaṁ.

16. Mayajja taṁ dhamma rasena sammā
santappayitvā gamanaṃ varamiti.
mantvā Subhīmañjanakūṭavaṇṇaṁ
mahāmukhaṃ niggata Bhīmadāṭṭhaṃ.

17. Dinnaggisaṅkiāsa visālanettaṃ
majjhena bhaggam cipiṭagganāsam.
kharatambadāṭhīm ghanamassumṅtaṃ.
nīlodaraṃ gajjita Bhīmaghosaṃ.

18. Karoruhaṃ Tikkhasa lohitāyataṃ
visāladhotāyatta khaggahatthaṃ.
gadāyadhenaṅkitamaññabāhuṁ
daṭṭhoṭṭhabhīmaṃ savalī lalāṭaṃ.

19. Manussamaṃsādana rattapātnaṁ
bhayānakaṃ kakkhala yakkhavaṇṇaṃ.
sumāpayitvāna vanantarasmiṃ
dassesi attaṁ sa narādhipassā 'ti.

Atha mahāsatto attano avidūre·ṭhitaṃ rakkhasaṃ addakkhi. Taṃ disvā nāssa bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā cittutrāsamattaṃ vā nāhosi. Kimanu cintesi—api nāma evarūpo'pi rakkhaso dhammaṃ jāneyya yannūnāhaṃ tassa santike dhammaṃ suṇissāmi. Tamme dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissatī 'ti cintesi, cintetvā ca pana ajja mayā tamupasaṅkamma pucchituṃ vaṭṭa 'ti gantvā rakkhasena saddhiṃ sallapanto āha :

20. Asmiṃ vanasmiṃ tarusaṇḍamaṇḍite
suphullitāneka latākulākule.
adhiggahīto'si mahānubhāva
pucchāmi taṃ deva vadehi kaṅkhaṃ.

21. Dhammaṃ gavesaṃ vanamāgato, mhi
pahāya rajjaṃ api ñātisaṅghaṃ.
jānāsi ce samma vadehi mayhaṃ
ekampi gāṭhaṃ sugatena desitam

Tato yakkho āha :

22. Dhammaṃ pajānāma 'hamekadesaṃ
jineritaṃ sādhutaraṃ rasānaṃ.
desemi ve 'haṃ tava dhammamaggaṃ
tuvam hi kiṃ kāhasi desakassā 'ti.

Atha mahāsatto āha :

23. Rajjeṭhito assamahaṃ sa ve bha
anapparūpaṃ pakaromi pūjaṃ
idāni eko vanamajjhapatto
karomi kiṃ dehamimaṃ ṭhapetvā.

24. Yadicchasi tvaṃ mama maṃsolohitaṃ
karomahaṃ saṅgahamajja tena.
na catthi aññaṃ tava accaniyyaṃ
desehi dhammaṃ sugatappasatthaṃ 'ti.

Tato yakkho āh :

25. Bhutvāna maṃsaṃ suhitova santo
hantvā pipāsaṃ rudhiraṃ pivitvā.
dhammaṃ kathituṃ pabhavāmi tuyhaṃ
vaṭhuṃ na sakkomi khudāpareto'ti.

Atha mahāsatto āha :

26, Bhūtvā tuvaṃ mama paṭhamaṃ hi yakkha
pacehā tu desessasi kassa dhammam.
dhammassa mayhaṃ tava maṃsalābhaṃ
tvameva jānāhi yathā bhaveyyā'ti.

Evaṃ vutte sakko devānamindo sādhu mahārā̧a ahameva yuttaṃ jānāmī'ti vatvā tassāvidūre tigāvutubbedhaṃ añjanavaṇṇaṃ mahantaṃ pabbataṃ māpetvā mahārāja imamāruyha pabbatamuddhani ṭhito mama mukhe patatu. Ahaṃ patantassa te dhammaṃ desessāmi. Evaṃ sante tuyhaṃ dhamma paṭi lābhoti mayhaṃ ca maṃsapaṭi lābho bhavissatī'ti—Taṃ sutvā mahāratto anamatagge saṃsāre saṁsarato me sīha vyagghaccha kacchapa vihaṅgādīnaṃ bhakkhabhūtassa jātisu pamānaṃ natthi. Ajja mayā Saṃduddhassa dhammatthāya jīvitaṃ pariccajituṃ vaṭṭatī'ti cintetvā evamāha.

27. Saṃsāvaṭṭesa vivaṭṭamānā papponti
dukkhaṃ janatā anekā.
etaṃ hi bho attano vā parassa
atthāya nāhosi ahosi tucchaṃ.

28. Tvamadinnahārī'ti ca pāradāriko
pāṇātipāti'si musā abhāsi.

tvamajjapāsī'ti akāsi dosaṃ
paggayhā dukkhaṃ babuso dadanti.

29. Etaṃ hi bho attano vā parassa
atthāya nāhosi tucchaṃ.
rukkhā papātā papatitvā keci
dukkhandhiyā dukkhavisādanena.

30. Vyādhīhi nānā kharavedanāhi
maranti sattā utuvedanāhi.
etaṃ hi bho attano vā parassa
atthāya nāhosi ahosi tucchaṃ.

31. Vyagghaccha Macchoragakucchiyamhi.
matassa me natthi pamāṇasaṅkā.
Etaṃ hi bho attano vā parassa
atthāya nāhosi ahosi tucchaṃ.

32. Etajja me duccajamattadānaṃ
na hoti devissariyādikassa.
sabbaññubāvaṃ pano pāpuṇetvā
samsārato nittaraṇāya satte.

33. Tvaṃ samma mayhaṃ bahusopakārī.
Tasmā tavetaṃ vacanaṃ karomi.
asaṅkito desaya mayha dhammaṃ
Samijjhite 'dāni manoratho te 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā mahāsatto pabbatamāruyha ṭhito āha. Ahamajja rajjena saddhiṃ jīvitañca sarīramamsaṃ ca saddhammatthāya dammī'ti somanassa-ppatto hutvā samma dhammaṃ desehī' ti vatvā tena mahādāṭhaṃ mahāmukhaṃ vivaritvā ṭhite tassābhimukho upapatī. Atha sakko devānamindo somanasso acchariyappatto attabhāvaṃ vijahitvā alaṅkatā dibbattabhāvaṃ māpetvā ākāse taruṇasuriyo viya obhāsamāno ākāsato patantaṃ mahā sattaṃ ubhohi hatthehi dalhaṃ patigaṇhitvā devalokaṃ netvā paṇḍukambalasilāsane nisīdāpetvā dibbamayehi gandhamālādīhi pūjāpetvā sayaṃ dhammaṃ sutvā pasanno pasannākāraṃ katvā kassapadasabaleṇa desītaṃ aniccādiparidipakaṃ.

34. Aniccā vata saṅkhārā
uppāda-vaya-dhammino.
uppjjitvā nirvjjhanti
tesaṃ vūpasamo sukho' ti.

Gāthāya dhammadesanena tassa manorathaṃ matthakaṃ pāpetvā devaloke mahantaṃ sirivibhavaṃ dassetvā ānetvā sakalārajje yeva patiṭṭhāpetva appamttto hohi mahārājā'ti ovaditvā devalokameva agamāsī'ti.

35. Eti amitasiriṃ vā
jīvitaṃ vā 'pi santo.
na sumariya pasatthaṃ
dhammamevā caranti.

36 tanu nanatara vibhavānaṃ
appamāyūnamambho
eha kusalapamādo ko nu
tumhādisānaṃ 'ti.

Dhammasoṇḍaka vatthuṃ paṭhamaṃ.

I.2.

2. *MIGALADDHAKASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ-KATHĀ*

Eto kira ekatiṃsatime kappe Sibītnāma Sammāsambuddho samatiṃsa pāramiyo pūretvā paramābhisaṃbodhiṃ patvā Sadevakaṃ lokaṃ Saṃsāra kantārā uttārento dhammaratana-vassaṃ vassāpento dhammabheriṃ paharanto dhammaketuṃ ussāpento ekasmiṃ Samaye Vivekamanubrāhanto araññāya-tanaṃ pāvisi. Pavisitvā ca pana Supupaphita nāma Punnāgādi nānā tarusaṇḍamaṇḍite Suphulla Sumanamālatīppabhūti nānālakākule anekavidha dipadacatuppada Saṅghanisevite ramaṇīye Sītala-Silātale catugguṇam Saṅghāṭim paññāpetvā nisīdi chabbaṇṇaraṃsīhi disaṃ pūrayanto tadā tattha Deva-brahma Nāga Supaṇṇādayo Sannipatitvā dibbamaye hi gandha-mālādīhi bhagavantaṃ pūjayamānā thomayamānā namassamānā aṭṭhāṃsu tasmiṃ pana Samāgame bhagavā madhurassarṃ nicchārento Brahmaghosena catusacca paṭisamyuttaṃ dham-maṃ deseti amatavassaṃ vassento viya. tadā eko Migataddhako vanaṃ paviṭṭho migasūkare hantvā mamsaṃ khādaḷto taṃ

ṭhānam patvā addasa bhagavantaṃ dhammaṃ desentaṃ disvā ekamantaṃ ṭhito dhammaṃ Sutvā cittaṃ pasādetvā tato cuto Devaloke nibbattitvā chasu kāmasaggesu manussesu ca aparāparaṃ issariyaṃ anubhavanto imasmiṃ Buddhuppāde Sāvatthiyaṃ kulagehe nibbāttitvā viññā taṃ patto Bhagavato Sāsane pabbajitvā ekadivasaṃ dhammaṃ desentassa Bhagavato catusaccapaṭisamyattaṃ dhammakathaṃ Sutvā catupaṭisambhidāhi Arahantam patvā ekadivasaṃ bhikkhusaṅgha majjhagato attano katakammappakāsanena pītivācamudāharī.

1. Ekatiṃse ito kappe
   loke uppajji nāyako.
   battiṃsa lakkhanākiṇṇo
   Saṃbuddho Sa Sikhivhayo.

2. Jalanto dīparukkho 'va
   Suriyo 'va nabhamuggato.
   Merurājāva Saṃbuddho
   jane Saggopatāpavā.

3. Pūretvā dhammanāvāyaṃ
   sanātho sakalaṃ pajaṃ
   patiṭṭhapento saṃsārakantārā
   Santi bhūmiyaṃ.

4. Dhammaketuṃ samussento
   bhananto dhammadundubhim.
   Satte dukkhā pamocento
   vasī tattha Jino vasī.

5. Ekasmiṃ Samaye nātho
   lokapajjotako Jino.
   vivekakāmo Saṃbuddho
   Surammaṃ kānanaṃ gato.

6. Punnāga Nāga pūgādi
   nānāpādapa Saṅkulaṃ.
   latāliṅgitasākhāṃ hi
   Sāmod [illegible] usumāyutaṃ.

7. Kusumāmodasampanna
chappadāli nisevitam.
Nānāmigagaṇākiṇṇaṃ
Mayūragaṇanaccitaṃ.

8. Sītalacchodikā Sādhu
supatitthajalāsayaṃ.
āsārasāradhārāhi
nijjharā satasaṅkulaṃ.

9. Gantvāna so Mahāraññaṃ
sītalam sikatātalaṃ.
Silātale nisinno 'si
vissajjento cha raṃsiyo.

10. Devā tattha Samāgantvā
pūjesuṃ dipaduttamaṃ.
Dibbesi gandhamālehi
naccehi turiyehi ca

11. Devadevo tadā deva
saṅghamajjhe nisīdiya.
catusaccamadesesi
niccharaṃ madhuraṃ giraṃ.

12. Tadāhaṃ ḷaddako āsiṃ
migasūkara mārako.
Migaṃamsena jīvāmi
tena posemi dārake katthaci
"posento puttadārake"

13. Tadāhaṃ migavaṃ yāto
sabāṇo Sasarāsano.
Addasam virajaṃ Buddhaṃ
devasaṅghapurakkhataṃ.

14. Candaṃva tārakākiṇṇaṃ
Meruvaṇṇava majjhagaṃ.
Virocamāna māsīnaṃ
catusaccappakāsakaṃ.

15. Ekapasse ṭhito tattha
assosiṃ dhammamuttamaṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā
somanassaṃ pavedayiṃ.

16. Ekatiṃse ito kappe yaṃ
puññaṃ payutaṃ mayā.
Tenāhaṃ puññakammena
jātosiṃ devayoniyaṃ.

17. Saṃpattimanubhutvāna
cha kāmagge parāparaṃ.
Devasaṅghaparibbūḷehā
vimāne ratanāmaye.

18. Manussesu ca yaṃ aggaṃ
tassa bhāgī bhavāmahaṃ.
Bhoge me ūnatā natthi
saddhammasavaṇe phalaṃ.

19. Emasmiṃ Bhaddake kappe
Sāvatthipuramuttame.
Aḍḍhe mahaddhane Sāle
jāto 'ham udite kule.

20. Mahatā parīvārena panno
Vuddhīṃ ca viññātaṃ.
cārikaṃ caramāno 'haṃ
patto Jetavanaṃ varaṃ.

21. Addasaṃ Saha Sissehi
nīsīnnaṃ Sugataṃ tadā.
Assosiṃ madhuraṃ dhammaṃ
catusaccappakāsakaṃ.

22. Sutvāna madhuraṃ dhammaṃ
pabbajitvāna Sāsane.
Ajarāmaraṃ Sītibhūtaṃ
patto nibbāṇa muttamaṃ.

23. Sutaṃ eka muhuttaṃ me
tadā dhammaṃ Sudesitaṃ.
Tenaṃhi caturopāye
na jāto na kuto bhayaṃ.

24. Karamukkhippa vakkhāmi
karothekagiraṃ mama.
Mamopamaṃ karitvāna
dhammaṃ suṇatha sādhukaṃ 'ti.
Evaṃ ca pana vatvā satte dhamma
Savaṇe niyojesī 'ti.

25. Eti tanutarakālaṃ
sādhu dhammaṃ suṇitvā.
Adhigata vibhavānaṃ
ānubhāvaṃ suṇitvā.
Bhava vibhavasukhaṃ bho
patthayantā kusītaṃ.
Jehatha suṇatha dhammaṃ
dullabhaṃ dullabhassā 'ti.
Migaḷaddakassa vatthuṃ dutiyaṃ

I.3

3. *TINNAṂ JANĀMAṂ VATTHUMHI AYAMANUPUBBI KATHA*

Jaṁbudīpasmiṁ kira pubbe mahānidāgho ahosi. Tadā nidāghasuriyena Sakiraṇakara vāpi Pokkharaṇī nadī girikandara nijjharādīsu udakaṃ nisseṃ katvā pītamiva udake porikklīṇe maccha kacchapādayo yebhuyyena vināsaṃ pattā-atha mahāraññabhūmiyaṃ rukkha tiṇa latādayo atīva milātā ahesuṃ. Migapakkhino'pi ghammābhitattā pipāsitā marīciṃ toyanti maññamānā itocito'ca dhāvantā mahādukkhappattā ahesuṁ. Tadā eko suvapotako pipāsīto tattha tattha pānīyaṁ parīyesanto mahāraññe ekasmiṁ pūtipādape Saṭṭhiratane narakāvāṭe pānīyagandhṃ ghāyitvā lobhena pātuṃ otiṇṇo otipānena bhāro tattheva patitvā uggantuṁ nāsakkhi. Athāparo 'pi sappo ca manusso cā'ti dve janā tattheva patiṃsu. Sappā nāma vivekaṃ laddhāva attaṃ vijahanti. Tasmā yaṃ aladdhā vivekattaṃ uggantuṃ nāsakkhi. Anālambantā manusso 'pi te uggantuṃ asakkontā maraṇa bhayabhītā aññamaññamaviheṭhentā tattheva vasiṃsu. Atheko Bārāṇsīvāsiko manusso vanaṃ paviṭṭho tatheva pānīyaṃ pariyesamāno taṃ ṭhānaṃ patvā te tayo 'pi disvā kampamānahadayo valliyā piṭakaṃ bandhitvā sikkāyapi pakkhipitvā otāretvā te tayopi uddhari. Athānena te aṃhākaṃ jīvitaṃ dinnanti somanassā

tassevamāhaṃsu. Sāmi mayā tumhe nissāya jīvitaṃ labhimha. Tuṁhe eto paṭṭhāya aṃhākaṃ sahāyo, maysmī te sahāyā, aṃhākaṃ vasanaṭṭhānānī āhantukāmoti vatvā tesu tāva Suvapotako āha. Sāmi Bārāṇasiyaṃ dakkhiṇadvāre Mahānigrodho atthi. Tatthāhaṃ vasāmi. tava tathā rūpe kicce sati mama Santikamāgamma suvā 'ti saddaṃ karohī 'ti vatvā mettiṃ thiraṃ katvā pakkāmi. Sappo 'pi Sammāhaṃ tasseva Nigrodhassāvidūre mahantaṃ vammikaṃ atthi. Tattha vasāmi. Tavatthe sati tattha gantvā dīghā 'ti Saddaṃ karohī 'ti vatvā tatheva pakkāmi. Manusso 'pi Bārāṇasiyaṃ Asukāya nāma vīthiyā Asukagehe vasāmi. Tavatthe sati mama santikaṃ āgacchā 'ti vatvā pakkāmi. Athāparabhāge so upakārako puriso attano kicce Sañjāte mama sahāyānaṃ Santikaṃ gamīssāmīti saṅketānusārena gantvā Nigrodhamūle ṭhito Suvassa Saddamakāsi. Taṃ sutvā Suvapotako vegenāgantvā tena saddhiṃ patisammodītvā samma cirenāgatosi. Āgatakāreṇemme ācikkhāti āha. Sopāha-sammāhaṃ jīvītumasakkonto puttadārake ñātīnaṃ paṭipādetvā tava santikamāgatosmīti. Suvapotakopi sādhu Sammatayā kataṃ, mama santikamāgacchantena tayā mama jīvitaṃ dinnaṃ. Mayāpi tava jīvanūpāyam kātum vaṭṭati. Yāvāhaṃ āgacchāmi tāvettha thokaṃ vissamāti vatvā pakkāmi jīvanupāyaṃ pariyesamāno.

Tasmiṁ kira samaye Bārāṇasī rājā nagarato nikkhamma Susajjituyyānaṁ pavisitvā sapariso kīḷitvā majjhantikasamaye Sufullitaṃ pañcapaduma Sañchannaṁ maṅgalapokkharaṇiṃ disvā nahāyitukāmo sabbābharaṇāṃ omuñcitvā rājapurise paṭipādetvā nahāyituṃ otari, tadā suvahotako taṃ ṭhānaṃ patto Sākhantare nilīno rājapurisanaṃ pamādaṃ disvā rañño muttāhāraṃ ḍsitvā ākāsam pakkhanditva vegenā gantvā attano Sahāyassa datvā appamatto imaṃ valañjehi Sammāti vatvā adārī Tato so taṃ gahetvā imaṃ kuhiṃ paṭisamessāmīti cintento memeko Sahāyako annonagare vasati. Tasmiṃ ṭhapessamīti cintetvā yathasāṅketamupagamma taṃ disvā paṭisanthāraṃ katva Suvapotakena katopakāraṃ pakāsetvā imaṃ muttāhāraṃ sādhukaṃ ṭhapehīti vatvā adāsi. Taṃ khaṇe rājā nahātvānulitto ābharaṇani pilandhento muttāhāraṃ nādass. Tato rājapurisā anto ca bahi ca parijane upaparikkhitvā muttābaraṃ apassantā nagare bheriṃ carāpesuṃ—"Yo muttahārāṃ passati

Tassa rājā mahantaṃ yasaṃ dassati" ti. Taṃ sutvā so mittadubhī evaṃ cintesi. Ahaṃ caṃhi dukkhito' yannū nāhaṃ muttāhāraṃ rañño dassetvā Sukhena vaseyyaṃ. Kimme etenāti tena kataṃ tathārūpaṃ upakāram asallakkhento mahāmitta dubhi puri so rājapurise upasaṅkamma muttāhāraṃ attano santike ṭhapitabhāvaṃ kathesi "Bho mama santike eko puriso muttāhāraṃ ṭhapesī" ti.

Evaṃ asappurisa Samsaggoti—tathā hi :

1. Yathā saṃvaḍḍhito niṃbo
   madhukhīrcdasiñcatā.
   na yāti madhuraṃ taṃ
   vopakāra masataṃ katam.

2. Sīsenudakamādāya
   vaḍḍhito 'pi nuhītaru.
   Na yāti madhuraṃ taṃ
   vopakāramasataṃ kataṃ.

3. Niccaṃ khīrodapānena
   vaḍḍhito 'si viso yathā.
   Visaṃ va parivatteti
   tathā nīcopakārakaṃ.

4. Yathāttanā kato aggi
   sītalaṃ na dade khalu.
   Tathā nīce kataṃ kāraṃ
   aggīva dahane tanuṃ,

5. Tasmā upparikkhitvā
   hāva bhāvena Buddhiyā.
   kātabbā metti jantūhi
   nāmitto labhate sukhanti.

Athassa mittadubhino vacanena rājapurisa muttāhāraṃ ca taṃ ca gahetvā Sabhaṇḍakam purisam dassesuṃ. Atha rājā sabhaṇḍakaṃ coraṃ disva kuddho imaṃ netvā dakkhiṇadvāre jīvasūle uttasethāti āṇāpesi rājāpurisa tassa rajaṇam karonto agamaṃsu. Te hi nīyamāno puriso dakkhiṇadvārā nikkhamma Sappasāhāyam saritvā appevanāmenassa santikā kiñci Sotthi bhaveyyāti pubbe vuttasaṅketānusārena vammikaṃ disvā

Samma dīghāti Saddamakāsi. So vammikā nikkhamma taṃ tathā nīyamānaṃ disvā saṃviggo dukkhappatto Sahāyassa me ajja avassena upatthaṃhaṃ bhavituṃ vaṭṭatīti, taṃ samassāsetvā attabhāvam vijahitvā aññataravesena rājāpurise upasaṅkamma imaṃ purisaṃ muhuttaṃ mā mārethāti daḷhaṃ vatvā so muhuttena rañño aggamahesiyā vasanaṭṭhānaṃ gantvā Sappavaṇṇena deviṃ ḍhasitvā tāya visena mucchitakāle manussavaṇṇena vajjhappatto visosadhaṃ jānātīti vatvā taṃ khaneyeva Sahāyassa santikaṃ gantvā raññe tava pakkosītakāle gantvā udakappasatena deviya sarīre pahoritvā nibbisaṃ karohī 'ti vatvā pakkāmi atha rājā visa vejje pariyesanto taṃ pavattiṃ sutvā vajjhappattam ānethā 'ti āṇāpetva devīyā nibbisam karothāti āha. So nāgarājena vuttanayena nibbisamakāsi. Sā sukhinā arogā ahosi. Rājā taṃ disvā tvttho tassa khetta vatthu yāna vāhānādi dānena mahāsakkāramakāsi. Atha so rājānam upasaṅkammā attanā kataṃ Sabbaṃ pakāsesi. Tena vuttaṃ.

6. Ekadāhaṃ mahārāja
vanaṃ kammena kenaci.
gato' ddasaṃ mahāvāte
patitaṃ Suva potakaṃ.

7. Athoragaṃ manussaṃ ca
dukkhappatte khūdāpare.
ukkhipiṃ karuṇāyāhaṃ
te me 'vocum tadā tayo.

8. Adāsi jīvamaṃhākaṃ
upakāro 'si no tuvaṃ.
tava kicce Saṃuppanne
amhākaṃ ehi santikaṃ.

9. Evaṃ te hi pavutto 'haṃ
agañchiṃ Suvasantikaṃ.
tena kattūpakāro' heṃ
manussassa 'pi Santikaṃ.

10. Tenāhaṃ maraṇappatto
addasaṃ uragadhipaṃ.

So 'dāsi jīvitaṃ mayhaṃ
aladdhaṃ vipulaṃ dhanaṃ.

11. Sujano nāvamantabbo
khuddako 'ti narādhipa.
Suvo ca urago cete
mittadhamme patiṭṭhitā.

12. Kāraṇañcā manussesu
aṃhehi samajātiko.
katūpakāro evaṃpi
diso jāto narādhamo.

13. Ekasmā deva kuppanti
pasīdanti nimittato.
sīlā hetamasādhūnaṃ
bālānamavijānataṃ.

14. Manussāpi mahārāja
keci vissāsiyā na ve.
tiracchānāpi honteva
ajimha manasā saṭhā 'ti.

Evaṃ so attano pavattiṃ kathesi—rājā taṃ sutvā pasanno imassa purisassa mahantaṃ gehaṃ katvā mahā parihāraṃ karothā 'ti āṇāpesi. So pana mama gehaṃ Nīgrodhassa Ca vammikassa Ca antare karothā 'ti vatvā tathā kāretvā tattha vasanto rājūpaṭṭhānaṃ karonto tehi Sahāyehi Saddhiṃ Sammodamāno yāvajīvaṃ vasitvā āyupari yosāne te hi Saddhiṃ yathā kammaṃ gato 'ti.

15. Eti patitasukhaṃhā
aṅgato vā dhanaṃhā.
parama nara patiṭṭhā
honti mittā sakhānaṃ.
Virahitasakhīnaṃ bho
natthi yasmā 'bhivuddhi.
cīnatha kusala dhammaṃ
mittavantā mahantaṃ.

Tiṇṇaṃ janānaṃ vatthuṃ tatiyaṃ.

I. 4

4. BUDDHENIYĀ VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪKATHĀ

Jambudīpe kira pubbe Pāṭaliputtanagare Sattāsīti koṭinihīta dhanaṃ ekaṃ Seṭṭhikulaṃ ahosi. Tassa pata Seṭṭhino ekāyeva dhītā ahosi. Nāmena Buddheti nāmā tassā Sattavassikakāle mātāpitaro kālamakaṃsu. Tasmiṃ kule Sabbaṃ Sāpateyyaṃ tassāyeva ahosi. Sā kira ahirūpā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāyas Samantāgatā devaccharapaṭibhāgā piyā ca ahosi. Manāpā Saddhā pasannā ratanattaya māmika. Paṭivasati tasmiṃ pana nagareSe ṭṭhi Senāpati uparājādayo taṃ attano pādaparicārikattaṃ kāmayamānā manusse pesesuṃ paṇṇakārehi Saddhiṃ. Sā taṃ Sutvā cintesi. Mayhaṃ mātā pitaro Sabbaṃ vibhavaṃ pahāya manā, mayā 'pi tathā agantabbaṃ, kimme patikulena kevalaṃ vittavināsāya bhavati. Mayā patimaṃ dhanaṃ Buddhasāsane yeva nidahituṃ vaṭṭati 'ti cintesi. Cintetvā ca pana tesaṃ na mayhaṃ patikulenattho 'ti paṭikkhipi. Sā tato paṭṭhāya mahādānaṃ pavattenti Samaṇabrāhamaṇe santappesi.

Tenettha—

1. Cataddisāyāta jitanujātaṃ
   āpānabhūtaṃ gharamāsī tassā.
   yadicchitappaccaya lāhahetu
   devaddumo vāsi mahānubhāvo.

2. Pupaphupahārādi vitāna laṅkatā
   padīpa paññatta subhāsatāvalī.
   sukhāsanāsīna vasīhi laṅkatā
   tassāsi tasmiṃ varadānasālā.

3. Sudhotahatthā sucipuññacittā
   Sadādarā rakkhita pañcasīḷā.
   Buddheti nāmā karuṇāguṇaggā
   adā mahādānavaraṃ pasatthaṃ 'ti.

Athāparabhāge eko assvāṇijako assavaṇijjāya pubbantā porantaṃ gacchanto āgamma imissā gehe nivāsaṃ gaṇhi. Atha so vāṇijo taṃ disvā dhītusitenehaṃ patiṭṭhāpetvā gandha-

māla vatthālaṅkatārādīhi tassā upakārako hutvā gamanakāle 'amma etesu assesu tava ruccatakaṃ assaṃ gaṇhābhīti 'ti āha. Sā 'pi asse oloketvā ekaṃ Sindhavapotakaṃ disvā etaṃ me dehīti āha. Vāṇijo amma eso Sindavapotako appamattā hutvā paṭijggāhī 'ti vatvā taṃ paṭipādetvā agamāsi—Sā 'pi taṃ patijaggamānā ākāsagāmībhāvaṃ natvā sammā paṭijagganti evaṃ cintesi "puññakaraṇassa me Sahāyo laddho 'ti. Agatapubbā ca me Bhagavato Samāraṃ Mārabalaṃ vidhametvā Buddhabhūtassa Jayamahābodhibhūmī. Yannnūnāhaṃ tattha gantvā Bhagavato Jayamahā Bodhim vandeyyanti cintetvā bahu rajata Suvaṇṇamālādayo kārāpetvā ekadivasaṃ assambhiruyha ākāsena gantvā Bodhimālake ṭhatvā 'āgacchantu ayyāsuvaṇṇa mālā Pūjetuṃ 'ti ugghosesi—tenettha.

4. Yato paṭṭhāyāham
 Buddhasāsane Suddhamānayā.
 pasannā tena Saccena
 mamānuggahabuddhiyā.

5. āgacchantu namassantu
 Bodhiṃ pūjentu Sādhukam.
 Soṇṇamālāhi Saṃbuddhaputtā
 pariyasāvakā.

6. Sutvā taṃ vacanaṃ ayyā
 bahusīhalavāsino.
 āgamma nabhasā tattha
 vandiṃsu ca mahiṃsu cā 'tī.

Tatoppabhūti sā kumārikā Buddhasāsane atīva pasannā niccameva assamabhiruyha āgantvā ariyehi Saddhim Mahābodhiṃ Suvaṇṇamālāhi pūjetvā gacchati. Atha Pāṭaliputta nagaropavane vanacarā tassā abhiṇhaṃ gacchantiyā ca agacchantiyā ca rūpasampattiṃ disvā rañño kathesuṃ. Mahārāja ! evarūpā kumārikā assamabhiruyha āgantvā nibaddhaṃ vanditvā gacchati. Devassānurūpaṃ aggamahesī bhavituntī. Rājā taṃ Sutvā tena hi bhaṇe gaṇahatha taṃ kumāriṃ. Mama aggamahesiṃ karomī 'ti purise payojesi. Tena payutta purisā Bodhipūjā katvā āgacchantiṃ gaṇhāmā 'ti tattha nilīnā gahaṇasajjā aṭṭhaṃsu. Tadā sā Kumārikā assamabhiruyha Mahā-

bodhimaṇḍaṃ gantvā vītārāgehi Saddhiṃ pupphapūjaṃ katvā vanditvā nivatti. Atha tesu eko Dhammarakkhitatthero nāma tassā evamāha. Bhagini taṃ antarāmaggecorā gaṇhitukāmā ṭhitā asukaṭṭhānaṃ patvā appamattā Sīghaṃ gacchāti, sā 'pi gacchanti taṃ ṭhānaṃ patvā corehi anubandhinā assassa paṇhiyā Saññaṃ datvā pakkāmi. Corā pacchato pacchato anubandhiṃsu. Assovegaṃ janetvā ākāsamullaṅghi. Kumārikā vegaṃ Sandhāretuṃ asakkonti assassa piṭṭhito parīgalitvā patanti māyā katūpakāraṃ Saraputtā 'ti āha. So patantiṃ disvā vegena gantvā piṭṭhiyaṃ nisīdāpetvā ākāsato netvā Sakaṭṭhāneyeva patiṭṭhā pesi—tasmā.

7. Tiracchānagatāpevaṃ Sarantā
upakārakaṃ
na jahantīti mantvāna
kataññā hontu pāṇino 'ti.

Tato sā kumārikā Sattāsī hikoṭidhanaṃ Buddhasāsaneyeva vasitvā yāvajīvaṃ Sīlaṃ rakkhitvā uposathakammaṃ katvā tato cutā Suttappa Buddho viya Devaloke nibbantī 'ti.

8. Aatitaruṇavayā bho
mātugāmā' pi evaṃ.
vividhakusalakammaṃ
katvā Saggaṃ vajantī.
Kusalaphalamahattaṃ
maññamānā bhavantī.
bhavatha kathamupekkhā
dānamānādikamme.
Buddheniyā vatthuṃ catutthaṃ

I. 5

5. *AHIGUNDIKASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBI-KATHĀ*

Emasmiṃ kira Bhaddakappamhi kira Bhagavato pubbe Kassapo nāma Sattha loke uppajitvā Sadevakaṃ lokaṃ Saṃsāra Sāgarā tāretvā Sabba-Buddhakiccāni niṭṭhapetvā aṭṭhaṅgato Divasakaro viya Setavyaṃhi anupādi Sesāya nibbāṇadhātuyā 'parinibbāyi. Tadā Sakala Jaṃbudīpavāsino manussā

Sannipatitvā ekekaṃ Suvaṇṇiṭṭhikaṃ koṭi agghatakā naranavicittaṃ bahi citatatthāya ekekaṃ aḍḍhikoti agghatakaṃ abhantarupapūraṇatthaṃ manosilāya mattikākiccaṃ karontā yojanubbedhaṃ thūpaṃ katvā mahantaṃ Sakkāraṃ karonti. Tadā eko ahiguṇṭhiko gāmanigamarājadhānisu Sappe kiḷāpetvā jīvikaṃ kappento ekaṃ gāmakaṃ patvā tattha Sappe kīḷāpetvā Santuṭṭhehi gāmavāsīhi dinnavividho pāyato khādanīyaṃ bhojanīyaṃ khāditvā bhuñjitvā tattheva nīvāsaṃ gahetvā nisīdi. Tasmiṃ kira gāmake manussā yebhuyyena ratanattayamāmakā, tasmā te ratti bhāge Sayantā 'name Buddhāyā 'ti eva mādiṃ vadanti. So (pana) Ahiguṇḍhiko micchāditthiko tiṇṇaṃ ratamānaṃ guṇaṃ na jānāti. Tasmā tesaṃ taṃ vacanaṃ Sutvā Sayaṃpi keḷiṃ kurumāno parihāsavasena namo Buddhāyāti vadati athekadivasaṃ so attano kiḷāpanasamatthaṃ ekaṃ Sappaṃ tattha tattha pariyesamāno āhiṇḍhati. Tadā eko Nagarājā kassapa dasabalassa thūpaṃ gantvā vanditvā ekaṃ vammikaṃ pāvisati. Taṃ disvā Ahiguṇḍhiko vegenāgantvā Nāgarājaṃ gaṇhituṃ mantaṃ parijapi. So mantaṃ Sutva kujjhitvā taṃ māretukāmo anubandhi. Taṃ disvā Ahiguṇḍiko vegena palāyanto ekasmiṃ pāsāṇe pakkhalitvā patamāno pubbe vutta parihāsavacana parivayena namo Buddhāyā 'ti vadanto pati. Tassa taṃ vacanaṃ anubandhantassa Nāgarañño Sotapathe amataṃ viya pati. Atha so ratanattayagāravena tasmiṃ kodhaṃ nibbāpetvā Samma mā bhāyi. Ahaṃ ratanattayamantānubhāvapāsenabaddho, tasmā tuvaṃ ḍasituṃ mayhaṃ ananurūpaṃ, ajja tayi pasanno' mhi, paṇṇākāraṃ te dammi. Gaṇhāti tīṇi Suvaṇṇapupphāni adāsi. Evaṃ ratanattayaṃ nāma ghorāsi visānaṃpi Sappānaṃ manaṃ pīṇāti—honti cettha.

1. Buddho 'ti vacanaṃ Seṭṭham
   Buddho 'ti padamuttamaṃ.
   natthi tena Samaṃ loke
   aññaṃ Sotarasāyanaṃ.

2. Dhammo 'ti vacanaṃ Seṭṭhaṃ
   dhammo 'ti padamuttamaṃ.
   natthi tena Samaṃ loke
   aññaṃ Sotarasāyanaṃ.

3. Saṅgho 'ti vacanaṃ Seṭṭhaṃ
Saṅgho 'ti padamuttamaṃ.
natthi tena Samaṃ loke
aññaṃ Sotarasāyanaṃ.

4. Tassa mukhaṃ mukhaṃ nāma
yaṃ vattati mukhe Sadā.
dullabhaṃ Buddhavacanaṃ
Sabbasampattidāyakaṃ.

5. Tassa mano mano nāma
yaṃ ce manasi vattati.
dullabhaṃ Buddhavacanaṃ
Sabbasampattidāyakaṃ.

6. Tameva kavacaṃ dehe
tameva maṇī kāmado.
tameva Surabhidhenu
tameva Surapādapo.

7. Tasseva Sotaṃ Sotaṃva
yaṃ suṇāti jano ayaṃ.
dullabhaṃ Buddhavacanaṃ
Sabbasampattidāyakaṃ.

8. Evaṃ vidhorago ghoro
haḷāhaḷaviso Sadā.
Buddho 'ti vacanaṃ sutvā
santuṭṭho 'dāsī jīvitaṃ.

9. Soṇṇa pupphattayaṃ cā 'pi
mahagghaṃ bahalaṃ adā.
passa Buddho 'ti vācāya
ānubhāvamahantataṃ 'ti.

Atha Nāgarājā tassa tāni suvaṇṇa pupphāni datvā evamāha-samma etesu ekaṃ tava puññatthāya, ekaṃ mama puññatthāya pūjehi. Etarena yāva jīvaṃ sukhena jīvanto puttadāre posento dānādisu appamajjanto jīvikaṃ kappehi. Mā bhītami. Ahiguṇdhiko 'pi somanasoppatto tena vuttanayeneva

dvīhi pupphehi veniyaṃ pūjetvā ekena sahassaṃ labhitvā tena putta dāre posento kapaṇaddhika vaṇibbakādīnaṃ dānaṃ dento Ahiguṇdhika kammaṃ pahāya kusalameva upacitanto āyupariyosāne Saggaparāyaṇo ahosi.

10. Eti aviditasatto
 kiñci Buddhānubhāvaṃ.
labhati dhanavisesaṃ
 yassa nāmappakāsā.
Vidita janatikāyo
 kinnu tassānubhāvaṃ.
na labhati Jinanāmaṃ
 kiccamaññappahāyā 'ti.

Ahiguṇḍikassa vatthuṃ pañcamaṃ.

I. 6

6. *SARANATTHERASSA VATTHUMHI AYAMANUPUBBIKATHA*

Sāvatthiyaṃ kira Sumano nāmeko gahapati ahosi. Tassa bhariyā Sujaṃpatikā nāma, te agāraṃ ajjhāvasantā aparabhāge puttaṃ ca dhītaraṃ va labhiṃsu. Atha tesaṃ daharakāleyeva mātāpitaro kālaṃ karontā Jeṭṭhakam pakkositvā mayaṃ putta tuvaṃ patirūpe ṭhāne nivesituṃ nāsakkhiṃha. Yaṃ no ghore vibhavaṃ Sabbaṃ taṃ gaṇha. Imāya ca te kaṇiṭṭhikāya vuddhiṃ tvameva jānāhī 'ti vatvā cheṭṭhakassa hatthe kaṇiṭṭhikāya hatthaṃ ṭhapetvā kālamakaṃsu. Atha So mātāpitunnaṃ accayena āḷāhaṇa kiccaṃ katvā vasanto kālantarena kaṇiṭṭhikam patirūpena Kulena Saṃbandhitvā Sayaṃpi dārāpariggahamakāsi. Athāparabhāge tassa kaṇitthikā ga bhinī hutvā ekadivasaṃ Sāmikaṃ āha. Sāmi mama bhātaraṃ daṭṭhukāmo' ṃhī ti Sopi Sādhu bhaddeti anurūpena paṇṇākārena tāya Saddhiṃ nikkhami. Tadā pana Bhagavā sunivatthe supāruno bhikkhusaṅghaparivuto piṇdāya nagaraṃ pāvisi chabbaṇṇa ghanabuddharāsiyo vissajjento. Tato te Bhagavantaṃ disvā pasannacittā pañcapatiṭṭhitena vanditvā aṭṭhaṃsu. Atha Satthā tesaṃ Jayaṃpatikānaṃ upanissayasaṃpattiṃ disvā te saraṇesu ca sīlesu ca patiṭṭhāpetvā evamāha' kadāci vo dukkhe uppanne tathāha no anussaritabbo 'ti—tathāhi.

1. Yaṃ kiñci bhayamuppannaṃ
   rājacorādi saṃbhavaṃ.
   tadā sareyya Sambuddhaṃ
   nicchanto tadupaddavaṃ.

2. yaṃ ve upaddavaṃ hoti
   yakkhapetādi Saṃbhavaṃ.
   tadā sareyya Saṃbuddhaṃ
   nicchanno tadupaddavaṃ.

3. Sīha vyaggha naracchādi
   puṇḍarīkādi Saṃbhavaṃ.
   tadā sareyya Sambuddhaṃ
   nicchanto tadupaddavaṃ.

4. yamātapaggi vātādi
   udakāsati Saṃbhavaṃ.
   tadā sareyya Saṃbuddhaṃ
   nicchanno tadupaddavaṃ.

5. Pajjarādīhi rogehi
   visamotuhi Saṃbhavaṃ.
   tadā sareyya Saṃbuddhaṃ
   nicchanno tadupaddavaṃ.

6. Maccunā ve yadā yuddhaṃ
   karontenāpi jantunā.
   saritabbo tadā Buddho
   patthentenantato jayanti.

Tato te Bhagavato vacanaṃ paṭitanditvā vanditvā agamaṃsu. Atha Jeṭṭhako āgate te disvā yathānurūpaṃ Sakkāramakāsi. Tassā sāmiko katipā 'haṃ tattha vasitvā bhoriyaṃ Jeṭṭhakassa paṭipādetva mama gāme kiccaṃ aṭṭhīti vatvā pakkāmī. Athassā bhātā bhariyaṃ pakkositvā āha 'bhadde emissā sabbaṃ kattabbaṃ karohī 'ti. Sā tato paṭṭhāya tassā udakannapānādinā veyyā vaccaṃ kurumānā vatissā hatthapādagivūpagesu ābharaṇesu lobhaṃ uppādetvā taṃ vūpasametuṃ asakkonti āhārūpacchedaṃ katvā gītanā viya mañcakaṃ upaguhitvā nipati. Atha so gehaṃ gantvā taṃ tathā Sayitaṃ disvā mañcake nisinno kiṃ bhadde athāsukanti pucchi. Sā

tuṇhī hutvā katipayavāre pucchinā na Sakkā kathetunti āha. Puna Sāmikena gāḷhaṃ nibandhine sā cintesi. Ujukaṃ mayā tassā piḷandhanaṃ patthemtti vutte nappatirūpaṃ. Tassā pañcamadhuramaṃsaṃ patthemī 'ti vutte taṃ māressati. Tadā piḷandhanāni mayhamevā 'ti—tato sāmi tava kaṇiṭṭhikāya pañcamadhuramaṃsaṃ patthemi. Alabhamānāya me jīvitaṃ natthi 'ti āha. Taṃ sutvā so anekapariyāyena manussa māraṇaṃ nāma bhāriyanti vatvā nivārento 'pi nivāretuṃ nāsakkhi. Atha tāya paṭibaddhacitto kāmamucchito mohamūḷho hutvā Sādhu labhissasīti tassā vacanaṃ Saṃpaṭicchi— tathā hi.

7. Gāyanti idha lokatthā
gāyanti pāralokikā.
gāyanti mahato atthā
ye itthīnaṃ vasaṅgatā.

8. Esā mātā pītā eso
bhaginī bhātaro ime.
garutabbe no jānanti
ye itthīnaṃ vasaṅgatā.

9. kāraṇākāraṇantenaṃ
kattabbaṃ vā navā idaṃ.
kāmandhattā na jānanti
ye itthīnaṃ vasaṅgatā.

10. pāṇaṃ vā atipātenti
honti vā pāradārikā.
bhāsanti alīkaṃ vācaṃ
ye indhīnaṃ vasaṅgatā.

11. Sandhicchedādīkaṃ theyyaṃ
majjapānaṃ ca pesumaṃ.
karonti sāhasaṃ Sabbaṃ
ye itthīnaṃ vasaṅgatā.

12. Aho acchariyaṃ loke
Sarantānaṃ bhayāvahaṃ.
bhariyāya vasaṃ gantvā
Sodarim hantumicchatī 'ti.

Atha so sāhasiko puriso bhaginiṃ evamāha. Ehi amma aṃhākaṃ mātāpi tunnaṃ iṇaṃ Sādhessāma. Appevanāma no disvā iṇāyikā iṇaṃ dassantiti. Taṃ Sutvā tāya Saṃpaṭicchite Sukhayānake nisīdāpetvā iṇāyikā taṃ gāmaṃ gacchanto viya mahāaṭaviṃ patvā yānaṃ maggā okkamma ṭhapetvā viravantimeva taṃ hatthe gahetvā ākaḍḍhanto vanagahaṇaṃ netvā Sisamassa chindissāmī 'ti cintetvā kese gahetvā bhūmiyaṃ pāteyi. Tasmiṃ khaṇe tassā kammajavātā valiṃsu. Sā bhātulajāya sami kammajāvātā me valiṃsu. Yāvāhā vijāyāmi tāva upadhārehī ti vadantī 'pi apanetuṃ asakkonti puttaṃ vijāyi. Atha so taṃ samīpe vaṭarukkhamūle māressāmī 'ti makule gahetvā ākaṭṭhi. Tasmiṃ kāle sā sāmi tava bhāgineyyassa mukhaṃ oloketvā tassa sinehenā 'pi maṃ na mārehī 'ti vadantī yāvi. Atha so kakkhaḷo tassā taṃ kāruṇika vacanaṃ āsuṇanto viya māretuṃ ussahateva. Tato sā Kumārikā attano asaraṇā cintesi. Mama Saddenāgantvā yo koci mama bhātu anayaṃ kareyyataṃ nappatirūpanti bhātu Sinehena nissaddā attano gahitasaraṇaṃ āvajjamānā nipajji. Athassā bhātarī mettānubhavena ca anussarita saraṇā nubhavena ca tasmiṃ Nigrodhe adhivatthā devatā eva rūpo mātugāmo ettha māritā abhavissa. Addhāhaṃ devasamāgamaṃ pavisituṃ na labhissāmī 'ti cintetvā etissā Sāmiko viya taṃ tajjetvā palāpetvā tvaṃ mā bhāyīti Samassāsetvā yānake saputtaṃ kumāriṃ nisīdāpetvā taṃ divasameva Sāvatthimāgamma antanagare sālāya taṃ nipajjāpetvā antaradhāyi—tathā hi.

13. Sabbasampattidātaraṃ
        Sabbalokekanāyakaṃ.
    manasā 'pi ye vibhāventi
        taṃ ve pālenti devatā.

14. Muhuttampi va yo mettaṃ
        bhāveti yadī sādhukaṃ.
    taṃ ve pālenti devā 'pi
        tosayanti upāyanā 'ti.

Tato tassā pana Sāmiko nagarā nikkhamma gacchanto attano bhariyaṃ disvā tvaṃ kadā āgatā, kenānītāsī 'ti pucchi. Sā devatāya ānītabhāvaṃ ajānantī kiṃ tvaṃ bhaṇasi. Nanu-

tayā ānītāmhīti. Sopi kiṃ bhoti bhaṇasi. Tava bhātugāme diṭṭhakālatoppabhūti ajja vantāro māsā jātā ettakaṃ kālaṃ tvaṃ na diṭṭhapubbā, kathaṃ taṃ mayā saddhiṃ āgatāti-pucchi—Sā taṃ Sutvā teṇa hi māññassa imaṃ rahassaṃ kathehi sāmīti vatvā bhātarā attano kataṃ sabbaṃ vitthārena kathesi. Taṃ sutvā tassā Sāmiko Saṃviggo bhayappatto hutvā taṃ attano gehaṃ pāpesi. Tato katipāhaṃ tāya vissamite te ubho 'pi satthāraṃ nimantetvā mahādānaṃ datvā vanditvā ekamante nisīdiṃsu. Atha sā Bhagavato saraṇa sīlānubhāvena attano jīvita paṭilābhaṃ pakāsitvā attano puttaṃ bhagvantaṃ vandāpetvā Saraṇoti nāmamakaṃsu. Satthā tesaṃ ajjhāsayaṃ ñatvā tadanurūpaṃ dhammaṃ desesi. Desanāvasāne ubhopi Sotā pannā ahesuṃ. Athassā putto Saraṇakumāro vīsatime vasse Buddha Sāsane pabbajitvā vīpassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ patto Saraṇatthero nāma paññāyī 'ti.

15- Khaṇamapi manasevaṃ
devadevaṃ sarantā.
parama tara patiṭṭhaṃ
pāpuṇantī 'ti mantvā.
Bhagavati guṇarāsiṃ
jātamānā janā bho
bhajatha Saraṇasīlaṃ
sabbathā sabbakālanti.

Saraṇattherassa vatthuṃ chaṭṭhamaṃ

I.7

7. *VESSĀMITTĀYA VATTHUMHI AYAMANUPUBBĪ-KATHĀ*

Jambudīpe kira Kosambinagare kosambirañño Vessāmittā nāma aggamahesi ahosi. Tadā Bhagavā Kosambivaṃ paṭivasati mahatā bhikkhusaṅghena Saddhiṃ cārikaṃ caramāno tasmiṃ samaye sā raññā saddhiṃ vihāraṃ gantvā anopamāya Budddalīḷhāya madhurena sarena desentassa Bhagavato dhammaṃ sutvā pasannā saraṇesu patiṭṭhāya Buddhamāmikā hutvā viharati. Athāparabhāge Tassā rañño rajjatthāya paccantarājā yuddhasajjo rajjaṃ vā detu yuddhaṃ vā 'ti paṇṇaṃ pahiṇi. Taṃ Sutvā rājā mahatiyā senāya parivuto

yuddhabhūmiṃ gacchanto mahesiyā Saddhiṃ gantvā khandhāvāraṃ nivāsetvā tassā evamāha. Bhadde Saṅgāmasīye jayaparājayo nāma na sakkā viññātuṃ. Save me parājayo abhavissa—puretarameva rattapatākaṃ ussāpessāmi. Tena ahiññāṇena tvaṃ Kosambimeva gacchāhī ti anusāsitvā saṅgāma maṇḍalaṃ gantvā mahāraṇaṃ karonto attano parājayabhāvaṃ ñatvā mātugāmaṃ Saritvā rattaddhajaṃ ussāpetvā yujjhanto raṇe pati. Atha sā rattapatākaṃ disvā parājito nūna me Sāmiko 'ti bhayena palāyitumārabhi. Atha taṃ coraraññо manussā disvā nūnāyaṃ rañño aggamahesī 'ti ñatvā attano rājānaṃ dassesuṃ. Rājā taṃ disvā paṭibaddhacitto mametaṃ abhisekaṃ karothā 'ti amacce āṇāpesi. Amaccā taṃ abhisekatthāya yācіṃsu. Sā na me bhaṇe abhisekenattho 'ti na ecchi. Amaccā tamatthaṃ rañño ārocesuṃ. Rājā taṃ pakkosāpetvā kasmā na icchasi 'ti pucchi. Sā evamāha.

1. Suṇohi Sādhukaṃ deva
   bhāsamānāya me vaco.
   bhattā mayhaṃ mato ajja
   sabbasaṃpttidāyako.

2. Katvāna so 'bhisekaṃ maṃ
   attano hadayaṃ viya.
   pālesi taṃ Sarantassā
   sokaggi dahato manaṃ.

3. Mahārāja savaññassa
   assamaggamahesikā.
   Taṃhā dukkhā na muñcāmi
   tenāhaṃ taṃ na patthaye.

4. Sokagginā padittāhaṃ
   soke sokaṃ kathaṃ khipe.
   jalannaggiṃhi ko nāma
   paḷālaṃ pakkhipe Budho.

5. Piyavippayogadukkhaṃ taṃ
   cintayanti punappunaṃ.
   taṃhā dukkhā na muñcāmi
   tasmāhaṃ taṃ na patthaye 'ti.

Taṃ sutvā rājā kodhenābhībhūto Save nābhisiñcissasi. Aggiṃhī taṃ pakkhipissāmī 'ti vatvā mahantaṃ dārucitakaṃ kārāpetvā aggiṃ datvā ekapajjote jāte ettha pavisā 'ti āha. Atha sā rājānaṃ yāvanti āha—

6. Pāpo nippāpinaṃ rāja
 pātanaṃ khalu pāvake.
 hoti pāpaphalaṃ tassa
 paccante ca parattha ca.

7. Purātanehi bhūpāla
 Samaṇabrāhmaṇesu ca.
 mātāpitūsu bālesu
 rogenātura itthisu.
 Tappasattho vadho deva
 tasmāhaṃ na vadhārahā 'ti.

Taṃ sutvā 'pi rājā asajjento manusse āṇāpesi. Etāya hatthapāde gahetvā aggiṃhi pakkhipathā 'ti. Te tathā kariṃsu. Atha Sā aggiṃhi pakkhipamānā tatthettha me koci paṭisaraṇoti Saraṇameva saraṇaṃ karomīti cintetvā "Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi. Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi. Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti" vadanti manasā ca anussarantī aggiṃhi pati. Tathāvidhopi aggi tassā sarīre lomakūpamattampi uṇhākāraṃ kātuṃ nāsakkhi. Padumagabbhaṃ paviṭṭhā viya sītibhūtasarīrā ahosi. Rājā taṃ acchariyaṃ disvā Saṃviggo lomahaṭṭhajāto vegena taṃ upasaṅkamitvā ubhohi hatthehi paggayha ure nipajjāpetvā rājāsane nisīdāpetvā añjaliṃ paggayha ṭhito kasmā te taṃ aggi sarīraṃ mā paridahīti pucchi. Sā taṃ kāraṇaṃ kathenti—evamāha.

8. Mātā pitā ca ñātī ca
 parivārā ca sohadā.
 mattosadhādayo cā 'pi
 mahesakkhā ca devatā.

9. ete caññо ca bhūpāla
 Sattānaṃ bhayamāgate.
 rakkhituṃ neva sakkonti
 hitvāya Saraṇattayaṃ.

10. Agāhaṃ Buddhaṃ Saraṇaṃ
Buddho me saraṇaṃ iti.
tena tejena maṃ rāja
jalanto aggi no dahi.

11. evaṃ mahānubhāvantaṃ
pacakkhaṃ ehipassikaṃ.
tātopaddavaviddhaaṃsiṃ
nānāsaṃpattidāyakaṃ.

12. Saraṇattayaṃ hi yo satto
na samādāya gaṇhati.
idha vā parattha vā loke
so sukhaṃ nānubhossati.

13. Saraṇattayaṃ hi yo satto
su samādāya gaṇhati.
idha vā parattha vā loke
so sukhā na vihāyati.

14. Tasmā tuvaṃpi bhūpāla
gaṇhāhi saraṇattayaṃ
taṃ te bhavati Sabbattha
tāṇaṃ leṇaṃ parāyaṇanti.

Taṃ sutvā rājā ativiya pasannamānaso taṃ khamāpetvā mahantaṃ sakkāra Sammānaṃ katvā ajjapaṭṭhāya tvaṃ mama mātā 'ti taṃ mātuṭṭhāne ṭhapetvā saraṇa magamāsi tasmiṃ sannipatitvā ṭhita mahājanā taṃ ni katvā yathā kammaṃ gato 'ti.

15. Eti saraṇavaro sā
kevalaṃ uggahetvā.
jalita dahanamajjhe
sītibhāvaṃ alattha.
Parama saraṇasīlaṃ
pālayantā kathaṃ vo.
na labhatha bhavabhogaṃ
nibbutiñcāpi anteti.

Vessāmittāya vatthuṃ Sattamaṃ.

I. 8

8. MAHĀMANDHĀTU VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ-KATHĀ

Eto kira ekanavuti Kappamatthake Vipassī nāma Sammāsaṃbuddho loke uppajjitvā pavatta varadhammavakko Sadevakehi lokehi pūjayamāno Bandhumanītanagare paṭivasati. Tadā so Mandhātā tasmiṃ nagare tunnakāro hutvā nibbante. tunnakārakammena jīvikaṃ kappento viharati. Tadā sakala nagaravāsino Buddhapamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ nimantetvā mahādānamadaṃsu. Atha so vevaṃ cintesi Sabbepime nagaravāsino dānaṃ dadanti. Ahamekova Seso, duggataltā yajjāhamajja bījaṃ na ropemi. Emammā dukkhā na parimuñcissāmī 'ti. So vegena tunnakārakammaṃ pariyesitvā kiñcimūlaṃ labhitvā tena ekassāpi dānaṃ dātuṃ okāsamaladdho āpaṇaṃ gantvā Rājamāse gahetvā caṅgoṭakaṃ puretvā ādāya Buddhapamukhassa bhikkhusaṅghassa bhattaggaṃ gantvā ṭhito evaṃ cintesī. Natthidāni okāsaṃ ekassapi bhikkhuno patte okirituṃ. Addhāhaṃ ime ākāse vikīssāmī ti. Appeva nāma patamānānaṃ ekassā 'pi bhikkhuno patte ekampi pateyya. Taṃ me bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā 'ti jasantamānaso uddhaṃ khipi. Tato patamānā te parivārikadevatānañca bhagavato ānubhāvena ca bahi apatitvā bhagavantamādiṃ katvā sabbesaṃ bhikkhunaṃ patteyava patiṃsu. Atha so taṃ acchariyaṃ disvā pasannamānaso sirasi añjalimpaggayha ṭhito evaṃ patthanamakāsi.

1. Eiminā me adhikārena
   pasādena yatissare.
   kāmabhogīnahaṃ aggo
   bhaveyyaṃ jāti jātiyaṃ.

2. Paharitvā yadā pāṇiṃ
   olokemi nabhotalaṃ.
   Sattaratanasaṃpannaṃ
   vassaṃ vassatu sabbadā 'ti.

So tato paṭṭhāya devamanussesu Saṃsaranto mahantaṃ dibba saṃpattiṃ anubhavitvā imasmiṃ Bhaddakappe ādiṃhi Mahā sammano nāma rājā ahosi tassa putto Rojo nāma, tassa putto vara Rojo nāma, tassa putto Kalyāṇo nāma, tassa putto

Varakalyāṇo nāma, Varakalyāṇassa putto Uposatho nāma. Uposathassa putto Mandhātā nāma hutvā nibbanti. So sattahi ratanehi catuhi ca iddhīhi Samannāgato cakkavatti rajjaṃ kāresi. Tassa vāmahatthā Sammiñjitvā dakkhiṇahatthena appoṭhite ākāsato dibbamegho viya jannuppamāṇaṃ Sattaratanavassaṃ vassati. Evarūpo Acchariyo ahosi. So caturāsītīvassasahassāni Kumārakīḷaṃ kīḷi. Caturāsītivassasahassāni oparajjaṃ kāresi. caturāsītivassasahassāni cakkavatti rajjaṃ kāresi. Āyupatassa asaṅkheyyaṃ ahosi. So ekadivasaṃ kāmataṇhaṃ puretuṃ asakkonto ukkaṇṭhitākāraṃ dassesi. Amaccā kiṃ deva kinnu kho ukkaṇṭhāsīti pucchiṃsu. So bhaṇemayhaṃ puññakamme olokiyamāne imaṃ rajjaṃ tappahoti. Katarannukho ṭhānaṃ ramaṇīyanti. Devaloko mahārājāti. So cakkaratanaṃ abbhukkiritvā parisāya Saddhiṃ cātummahārājika devalokaṃ agamāsi. Athassa cattāro mahārājāno dibba māla gandha batthā devagaṇaparivutā paccuggamanaṃ katvā taṃ ādāya cātummahārājikdevalokaṃ gantvā rajjaṃ adaṃsu. Tassa parisāya parivutassa tasmiṃ rajjaṃ karontassa dīgho addhā vītivanto. So tatthapi taṇhaṃ pūretu Samakkonto ukkaṇṭhitākāraṃ dassesi. Tato cattāro mahārājāno kinnu kho mahārāja ukkaṇṭhitoti pucchiṃsu. Emaṃhā devalokā katarannu kho ṭhānaṃ ramaṇīyanti. Deva paresaṃ upaṭṭhākamanussa sadisā mayaṃ, tāvatiṃsa devaloko ito Sataguṇena ramaṇīyoti. Mandhātā cakkaratanaṃ abbhukkiritvā attano parisaparivuto tāvatiṃsābhimukho pāyāsi. Athassa sakko devarājā dibbamālagandhahatthо devagaṇaparivuto paccuggamanaṃ katvā taṃ batthe gahetvā ito ehi mahārājāti āha tato rañño devagaṇaparivutassa gamanakāle pariṇāyaka ratanaṃ cakkaratanaṃ ādāya saddhiṃ parisāya manussapathā otaritvā attane gharaṃ pāvisi.—Sakko mandhātiṃ Sakkabhavanaṃ netvā devatā dve koṭṭhāse katvā attano rajjaṃ majjhe bhinditvā adāsi. Tato paṭṭhāya dvepi rājāno rajjaṃ kāresuṃ kāle gacchanto sakko saṭṭhisata Sahassādhikāni tisso ca vassakoṭiyo āyu khepetvā cavi. Añño sakko nibbatti. Sopi tatheva deva rajjaṃ kāretvā āyukkhayena cavi. Etenupāyena chattiṃsa Sakkācaviṃsu Mandhātā pana manussaparihārena deva rajjaṃ kāresiyeva. Tassevaṃ kāle gacchante bhīyyosomattāya kāmataṇhā uppajji. So kimme upaḍḍharajjena sakkaṃ māretvā ekarajjaṃ karissāmīti cintesi.

Sakkaṃ pana māretuṃ na Sakko, nāma taṇbāpanesā vipatti-mūlā—tathā hi.

3. Varamatra sukhannyatra
atṛicchāvigato naro.
idha vā parattha vā
kiñci na sātaṃ vindate sadā.

4. Taṇhāya jāyate soko
taṇhāya jāyate bhayaṃ.
taṇhāya vippamuttassa
natthi Soko kuto bhayaṃ.

5. Taṇhādāso naro ettha
rājacorādisaṃbhavaṃ.
hatthacchedādikaṃ dukkhaṃ
pāpuṇāti vihaññati.

6. yena lobhen jātena
sadā jīyanti pāṇino.
khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ ca
gavāssaṃ dāsaporisaṃ.

7. Sabbatthāmena so lobho
pahātabbova viññutā 'ti.

Tato atricchā vigatassa tassa āyusaṅkhāro parihāyi. Jarā sorīraṃ pahari. Manussasarīraṃ hi nāma na devaloke hijjati. Atha so devalokā bhassitvā bandhumatī nagarāyyātaṃ pāvisi. Uyyāntāpālo tassa āgatabhāvaṃ rājakulaṃ nivedesi. Rājā rājakulāṃ āgantvā uyyāneyeva āsanaṃ paññāpesi. Tato Mandhātā Uyyāne paññattavarāsane nipanno manuṭṭhāna Seyyaṃkappesi. Tato amaccā deva tuṃhākaṃ purato kinnu kathessāmāti pucchiṃsu. Mama purato tuṃhe imaṃ Sāsanaṃ mahājanassa katheyyātha. Mandhātā mahārājā dvisahassa dīpa parivāresu catusu mahādīpesu cakkavattirajjaṃ kāretvā cātummahārājikesu rajjaṃ kāretvā chattiṃsa Sakkānaṃ āyuparimāṇena devaloke rajjaṃ kāretvā kālamakāsīti. So evaṃ vatvā kālaṃ katvā yathā kammaṃ gatoti imamatthaṃ pakāsetuṃ Bhagavā catumahāparisamajjhe imā gāthāyo āha.

8. yāvatā candimasuriyā
pariharanti disābhanti virocanā.
Sabbeva dāsā Mandhātā
ye pāṇā paṭhavī nissitā.

9. Na kahāpaṇavassena
titti kāmesu vijiati.
appasādo dukhā kāmā iti
viññāya paṇḍito.

10. Api dibbesu kāmesu ratiṃ
So nādhigacchati.
taṇhakkhaya rato hoti
Sammāsaṃbuddha Sāvakoti.
Taṃ sutvā bahū sotāpattiphalādīni
pāpuṇiṃsū 'ti.

11. Eti gati niyatānaṃ
Bodhiyaṃ uttamānaṃ.
Sakavasamupanetvā deti
dukkhāti taṇhā.
Aniyata gatikānaṃ
kā kathā mādisānaṃ.
jahatha tamiti mantvā
bho bhajavho tīvatthuṃ.
Mahāmandhātu vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

I. 9

9. *BUDDHAVAMMA VĀṆIJAKASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jaṃbudīpe kira Pāṭaliputtanagare Buddhavammo nāma vāṇijako ahosi. Vāṇijaka kammena jīvamāno, So aparabhāge Satthavābhehi saddhiṃ gāmanigama janapada rājadhānisu vaṇijjaṃ payojamāno vicarati. Tasmiṃ Samaye Bhagavā neka bhikkhu Sahassaparivuto janapadacārikaṃ carati bahu deva manusse Saṃsāra kantārā uttārento. Tadā so bhagavantaṃ addasadvattiṃsa lakkhaṇānu bhanjana patimaṇḍitaṃ

jalamānasuvaṇṇa Merū viya virocamānaṃ mahābhikkhusaṅgha-parivutaṃ. Disvā paramapītiyā phūṭasariro añjalimpaggayha bhagavantaṃ upasaṅkamitvā vanditvā Sāyanhe bhagavantaṃ bhattena nimantesi. Buddhasāsane aparicitabhāvena. Athassa Bhagavā vikālabhojanā paṭiviratā tathāgatati āha. Atha so bhagavantaṃ vanditvā kiṃ bhante Bhagavantā vikāle bhuñjissantīti. Athassa kathaṃ paṭicca bhagavā aṭṭhavidhaṃ pānaṃ tathāgatānaṃ vikāle bhuñjituṃ kappati. Seyyaḍhīdaṃ Ambapānaṃ Jambupānam cocapānaṃ Movapānaṃ Phārusakapānaṃ Madhu pānaṃ Muddikapānaṃ sālukapānanti, taṃ sutvā vāṇijo saha sakkarā rasehi muddikapānaṃ katvā Buddhapamukhassa Bhikkhu Saṅghassa adāsi. Sa bhikkhu Sangho satthā paribhuttapānīya raso tassa dhammaṃ desetvā janapadacārikaṃ pakkāmi. Sopi pasannamānaso hutvā nivatto Saddhiṃ vāṇijakehi tesu tesu janapadesu vaṇijjaṃ payojento Mahāvattayaṃ nāma kantāraṃ pāpuṇi tattha tesaṃ Sabbesu yeva Sakaṭesu pānīyaṃ parikkhayamagamāsi. Tattha Sabbamanussānaṃ ca Balivaddānaṃ ca pānīyaṃ nāhosi. Atha so vāṇijo pipāsābhibhūto tesu tesu ˢakṭesu pānīyaṃ pariyesanto vicarati. Athekasmiṃ Sakaṭe manussā taṃ disvā kāruññena etthāgaccha. Emasmiṃ Koḷambe thokaṃ pānīyaṃ atthi pivāti vadiṃsu. Tato so gantvā pānīyaṃ pivitassa taṃ rasaṃ Muddikāpanarasa Sadisaṃ ahosi. Pivanteva so evaṃ cintesi. Sammāsambuddhassa tadā me dinnamuddikapānassa nissando ajja Sampanno bhavissatīti accherabbhutacitto Somanassajāto gantvā sayameva cāṭiyā pidhānaṃ vivari. Sakalāpi sā cāṭi Muddikapānena paripuṇṇā ahosi. Tato so rasavantaṃ ojavantaṃ aparikkhayaṃ dibbapāna sadisaṃ pānīyaṃ disvā paramāya pītiyā phūṭasarīro ugghosesi. Sabbe pānīyaṃ pivantūti—taṃ Sutvā sabbesanti patitvā pānīyaṃ disvā abbhutacittā jātā, vāṇijo tesaṃ majjhe Buddhānubhāvaṃ pakāsento āha.

1. Passathedaṃ bhavantā bho
   ānubhāvaṃ mahesino.
   acintanīyamaccheraṃ
   Sandiṭṭhika makālikaṃ.
2. Pasannamanasā Buddhe
   dinnaṃ pānīya kammayā,
   vipaccati idāneva
   taṃ dānaṃ munivāhasā.

3. ojavantaṃ Sudhannāvā
sītalaṃ madhurodakaṃ.
dibbapānaṃ va devānaṃ
jātamabbhutamakkhayaṃ.

4. Sīlavantesu ko nāma
na dadeyya vicakkhaṇo.
idha loke paratthe ca
sukhadaṃ dānamuttamaṃ.

5. yaṭhicchitam gahetvāna
pivantu madhurodakaṃ.
bhājanāni ca pūretvā
yantu sabbe yathicchitanti

Evañca pana vatvā sabbe manusse ca Balivadde ca Muddikaraseneva santappesi. Tato tato āgatāpi pānīyaṃ pivanto ca pānīyaṃ akkhayaṃ ahosi. Tato vāṇijo Satthavāhehi Saddhīṃ vaṇijjaṃ payojetvā Sakanagaraṃ āgacchanto bhagavantaṃ passitvā gamissāmīti Veḷavanaṃ gantvā Satthāraṃ vanditvā katānuñño ekamante nisīdi. Satthāpi tena Saddhiṃ madhura paṭisanthāramakāsi. Upāsakopi bhante tuṃhākaṃ pāṭihāriyaṃ disvā pasanno vanditvā gamissāmīti āgatoṃhi Evañcevañca pāṭihāriyanti vitthārena kathesi. Athassa bhagavā dhammaṃ desesi. So dhammaṃ Sutvāna Satthāraṃ Svātanāya nimantetvā mahādānaṃ datvā attano gehameva agamāsī. So tato paṭṭhāya dānādīni puññāni katva tato cuto devaloke dvādāsayojanike kanakavimāne devaccharā parivuto devissariy Samantagato nibbanti. Tassa pubbakammapakāsanatthaṃ tattha tattha ratana bhājanesu dibbamayehi Muddikapānehi paripuṇṇaṃ ahosi. Pānīyaṃ pivitvā devā naccanti, vādenti, kīḷantīti.

6. Na vipula Jinasāraṃ
jātamāno janevam.
labhati vipulabhogaṃ
toyamattassa dānāṃ.
Vidita guṇagaṇā bho
tīsu vathūsu tuṃhe.

labhatha khalu visesaṃ
sīlavantesu dānāni.
Buddha vamma
Vāṇijakassa vatthuṃ navamaṃ.

I. 12

10. *RŪPADEVIYA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪKATHĀ*

Atīte kira vipassissa Bhagavato kāle tasmiṃ nagare ekā gāmadārikā vihāre āhiṇḍantī ekaṃ Gilāna bhikkhuṃ disvā kampamānahadayā upasaṅkamitvā vanditvā bhante ko te ābādho sarīraṃ pilenīti ! pucchi. Tenāpi bhagini kharābādho me piḷetīti ? vutte sā tena hi bhante ahaṃ taṃ rogaṃ vūpasamessāmīti nimantetvā gehaṃ gantvā taṃ pavattiṃ mātāpituntaṃ kathetvā tehi anuññātā puna divase nānaggarasena bhesajjāhāraṃ Sampādesi. Tato so bhikkhu punadivase cīvaraṃ pārupītvā bhikkhāya carantā tassā gehaṃ gantvā aṭṭhāsi. Sā theraṃ āgataṃ disvā Somanassajātā pattaṃ gahetvā āsanaṃ paññāpetvā adāsi. Tattha nisinnaṃ taṃ āhārena sādhukaṃ parivisitvā Sakkāramakāsi. Athassā Saddhābalena bhuttamatteyeva so ābādho vupasami. Tato so vūpasannarogo dutiya divase tassā gehaṃ nāgamāsi. Atha sā vihāraṃ gantvā taṃ vanditvā kasmā nāgatatthā ti pucchitvā tena me bhagini vyādhi vūpasami. Tasmā nāgatosamiti vutte sā Sādhu bhanteti Somanassajātā gehameva agamāsi. Sā tena puññakammena kālaṃ katvā dveloke nibbanti. Tassā tattha dvādasa yojanikaṃ kanaka vimānaṃ nibbantti. Sā tattha devissariyaṃ anubhavanti chabuddhantaraṃ khepetvā ambākaṃ bhagavato kāle Jambudīpe Devaputtanagare Udicca Brāhmaṇakule Jeṭṭhabrāhmaṇassa bhariyāya kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhi. Sā paripākamanvāya mātukucchito nikkhamī. Tassā mātukucchito nikkhantakālato paṭṭhāya divase divase aṭṭhaṭṭhatālimattaṃ taṇḍulaṃ nibbattati. Tassā rūpa Sampattiṃ disvā pasannā mātāpitaro Rūpadevītināma makaṃsu. Pacchā taṃ patirūpeṇa dārakena niyojesuṃ Athassā taṇḍulatālimattaṃ gahetvā pavituṃ āraddhe icchiticchita maṃsādi vyañjanañca Sappi navanīta dadhi khīrādi gorasañca pīra (jīra) maricādī kaṭuka bhaṇḍañca kadali paṇasa

madhuguḷādi upakaraṇeñca bhājanāni pūretvā nibbattati. Tāya hatthena gahitaṃ kiñci khādanīyaṃ bhojanīyaṃ vā pūtibhāvaṃ na gacchati. Bhattukkhaliṃ gahetvā Sakalanagaravāsino bhojenniyāpi ekakaṭacchumattaṃ bhattaṃ gahitaṭṭhānaṃ na paññāyati. Evaṃ aparikkhaya puñño ahosi. Sakala Devaputtanagare candasuriyāva pākaṭa ahosi. Atha sā pañcasatabhikkhu nimantetvā niccaṃ Sakanivesaneyeva bhojeti. Tadā tesaṃ antare paṭisambhidāppanno Mahāsaṅgharakkhitatthero nāma imissā puññānubhāvaṃ dibbacakkhunā disvā na jānāti esā attanā pubbekata kammaṃ. Yannūnāhaṃ. Assā pakāseyyanti. Ekadivasaṃ tassā nivesane bhuñjitvā anumodanaṃ karonto jānāsi. Bhagini tayā pubbe kata kammanti pucchi. Na jānāmi bhante Sotu micchāmīti Athassā so pubbakamamaṃ pakāsento—

1. Ekatavute ito kappe
   Vipassī nāma nāyako.
   ahosi loke lokeka
   nāyako chinnabandhano.

2. Tadā tasmiṃ pure ramme
   āsi tvaṃ gāmadārikā.
   āhiṇḍantī vihārasmiṃ
   addakkhi jitasāvakaṃ.

3. Rogāturaṃ kisaṃ paṇḍuṃ
   assasantaṃ muhuṃ muhuṃ.
   disvāna kampitā cittā
   nimantetvāna taṃ muniṃ.

4. Bhesajjañceva bhattañca
   adā tvaṃ tena so yati.
   abyābādho anīgho ca
   ahosi anupaddavo.

5. Tato tvaṃ tena kammena
   Sukatena tato cutā.
   jātāsi Devalokasmiṃ
   Sabbakāmasamiddhīti.

6. Tattha te puññatejena
pāsādo ratanāmayo.
maṇithūpisatā kiṇṇo
kūṭāgārehi laṅkato.

7. Neka gabbhasatākiṇṇo
Sayanāsana maṇḍito.
accharāsana Saṅkiṇṇo
naccagītādi Saṅkulo.

8. Raṃbhāṃba Jaṃbu Sannīra
Pūga Puṇṇāga Pāṭalī.
Nāgādi tarusaṇḍehi
maṇḍituyyāna pantīhi,

9. Padumuppala Kaḷhāra
Kundakānana maṇḍite.
Madhumattali pālīhi
Sārasī Sara Saṅkule.

10. Devaputtehi nekehi
tathā devaccharāhi ca.
niccussave mahābhoge
vimāne mananandane.

11. Tvamevaṃ devalokaṃhi
vindamāna mahāyasaṃ.
addhānaṃ vītināmetvā
nibbute Gotame jane.

12. Jaṃbudīpe idāni tvaṃ
nibbattā udite kule.
puññapaññā guṇāvāsā
rūpenaggā piyaṃ vadā.

13. Etaṃ te devalokasmiṃ
devissariyamabbhutaṃ.
imaṃ te idha lokasmiṃ
Sabbaṃ mānusikaṃ sukhaṃ.

14. Vipassi munino kāle tvaṃ
tassekassa bhikkhuno.
adā dānaṃ Gilānassa
tassa taṃ phalamīdisaṃ.

15. Kātabbaṃ hi sadā puññaṃ
icchantena Sukhappadaṃ.
tasmā tvaṃ Sabbadā
bhadde ussukkā kusale bhavā 'ti.

Evaṃ so tassā Purimattabhāve katakammaṃ pakāsetvā idāni puññakamme appamādā bhavāti anusāsi. Sā Therassa dhammadesanaṃ Sutvā parama Somanassā tato paṭṭhāya dānādisu niratā puññāni karonti, teneva Somanassena sotāpannā Ariya Sāvikā ahosī 'ti.

16. Eti taruṇa Kumārī
puññakammesu Sāraṃ.
avidita guṇamattā
datva bhikkhussa dānaṃ.
Divi manuja Sukhaṃ
Sā 'lattha tuṃhe bhavantā.
vidita kusalapākā
kiṃ na labbhetha Sattiṃ.

Rūpadeviyā vatthuṃ dasamaṃ.

Dhammasoṇḍaka vaggo paṭhamo.

II. 1

1. *NANDIRĀJISSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Eto kira kappasatasahassa matthake Padumuttaro nāma satthā loke udapādi. Sadevakaṃ lokaṃ Saṃsārakantāraṃ uttārento. Tasmiṃ kira Samaye eko kaṭuṃbiko Satthu dhammadesanaṃ Sutvā pasannamānaso Buddhapamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ nīmantetvā mahādānaṃ Sajjetvā attano bhavanaṃ devabhavanamiva alaṅkaritvā Buddhārahaṃ mahā-

sanaṃ paññāpetvā gantvā bhagavantaṃ yāci. Kālo 'yaṃ bhante bhagavato bhattaggassa upasaṅkamanāyāti. Atha bhagavā bhikkhusaṅghaparivuto mahatā Buddhānubhāvena gantvā nisīdi paññattavara Buddhāsane. Tato kuṭumbiko haṭṭho udaggo Sapariso bhagavantaṃ parivisati anekehi madhurannapānādīhi. Tadā tassa bhagavato sāsane dhutaṅgadharānaṃ aggo Vasabhatthero nāma mahā Sāvako Sapadānavattena piṇḍāya caramāno, tassa kuṭumbikassa gehadvāre aṭṭhāsi. Atha so theraṃ disvā bhante Satthā antogehe nisinno tumhepi paṭisathāti yāci. Thero apavisitvāva agamāsi. Kuṭumbiko bhagavantaṃ upasaṅkamitvā tamatthaṃ vatvā kiṃ bhante Sadevake loke bhagavatā 'pi uttaritaro guṇena saṃvijjantīti āha. Athassa puttopamaṃ dassetvā Therassa guṇe vaṇṇento evamāha.

1. Pālenti nimmalaṃ katvā
   pātimokkhādisaṃvaraṃ.
   Samādinnadhutaṅgā
   ca appicchā munisūnavo.

2. Niccamantaka yuddhimhi
   naddhā yodhāva dappinā.
   puññānaṃ vatthubhūtā te
   devamānusakādinaṃ.

3. Dhāremahaṃ vaṇṇavantaṃ
   sīveyyampi ca cīvaraṃ
   Buddhaputtā Mahānāgā
   na dhārenti tathāvidhaṃ.

4. Dhārenti te paṃsukūlaṃ
   Saṅghāṭetvā pilotike.
   vaṇacchādanavolaṃ ca
   icchālobha vivajjitaṃ.

5. Sādiyāmi Sadāhambho
   upāsaka nimantaṇaṃ.
   neva sādenti Sambuddha
   puttopāsaka yācataṃ.

6. Sapadānena yaṃ laddhaṃ
lūkhaṃ vāpi paṇītakaṃ.
tena tussanti me puttā
rasagedha vivajjitā.

7. Nipajjāmi ahaṃ Sādhu
Santhate Sayane Subhe
na te sevyaṃ pakappenti
Saṃsārabhaya bhīrukā.

8. Ṭhānāsanena gamanena
kappenti iriyāpathaṃ
neka bhūmisamākiṇṇā
pāsādesu vasāmahaṃ.

9. Buddhaputtā tathācchannaṃ
na kadāci pavisanti te.
rukkhamūle Susānasmiṃ
abbhokāse ramanti te.

10. Bhāvetvā bhavanāsāya
hetuṃ bhāvanamuttamaṃ.
ahaṃ gāme vasissāmi
pāpentojanataṃ Sivaṃ.

11. Ramanti mama puttā te
pattha Senāsanekakā.
tesaṃ mahantataro Santo
thero 'yaṃ vasabho mahā.
Dhutapāpo dhutaṅgaggo
ñāto 'yaṃ mama Sāsane 'ti.

Evaṃ bhagavā hatthaṃ ukkhipitvā candamaṇḍale paharanto viya Therassa gune pakāsesi. Tato so tassa guṇakathaṃ Sutvā Sayampi taṃ ṭhātannaraṃ kāmayamāno yannūnāhaṃ anāgate aññatarassa Sammasāṃbuddhassa Sāsane dhutaṅgadharānaṃ aggo bhavissāmīti. Taṃ ṭhātannaraṃ patthento bhagavato pādamūle nipajji. Satthā taṃ kāraṇaṃ upaparikkhitvā ito Kappasatasahassa matthake Gotamo nāma Satthā

uppajjati. Tvaṃ tadā dhutaṅgadharānaṃ aggo hutvā Kassapoti paññāyissasīti vyākaraṇamadāsi. Tato paṭṭhāya so Somanasso puññakammaṃ katvā tato cuto devamanussesu devissariyaṃ anubhavanto Vipassi-Sammāsaṃbuddhakāle Ekasātāka nāma brāhmaṇo hutvā mahādānaṃ adāsi. Tato cuto Kassapa Sammāsaṃbuddhe parinibbute Bārāṇasī nagare Bārāṇasī Seṭṭhi hutvā nibbatto dānādīnti pnññāni katvā tato bhavitvā saṃsāre saṃsaranto dasavassa sahassāyukesu manussesu Bārāṇasiyaṃ eko kuṭumbiko hutvā nibbatti. So panāyaṃ kuṭuṃbiko araññe jaṅghā vihāraṃ anuvicaranto paccanti me janapade araññā yatam aññataraṃ paccekabuddhaṃ addasa. So ca pacceka Buddho tattha cīvarakammaṃ karonto anuvāte appahonte saṃharitvā ṭhapetuṃ āraddho. Kuṭuṃbiko taṃ disvā bhante kiṃ karothāti pucchi. So pacceka Buddho appicchatāya tena puṭṭho na kiñci vutto hoti. So cīvaradussaṃ nappahotīti ñatvā attano uttarasāṭakaṃ pacceka Buddhassa pādamūle ṭhapetvā agamāsi. Pacceka Buddho taṃ gahetvā anuvātakaṃ āropento cīvaraṃ katvā pārupi.

Kuṭuṃbiko jīvitapariyo sāne kālaṃ katvā tāvatiṃsabhavane nibbattitvā tattha yāvatāyukaṃ dibbasaṃpattiṃ anubhavitvā tato cavitvā Bārāṇasito tiyojanamattake ṭhāne aññatarasmiṃ nagare nibbatti. Tassa mātāpitaro Nandīti nāmaṃ akaṃsu. Tassa sattabhātaro ahesuṃ Sesā cha bhātaro nānā kammantesu vyāvaṭā mātāpitunnaṃ posenti. Nandiko pana akamma sīlo geheyeva vasati. Tasmā tassa seso kujjhanti. Mātāpitaropi Nandikaṃ āmantetvā ovadanti. So tuṇhi hoteva. Athāparasmiṃ Samaye gāme nakkhattaṃ ghuṭṭhaṃ, tadā so mātaraṃ hāha. Amma sāṭakaṃ dehi nakkhattaṃ kīḷissāmīti. Sā dhotavatthaṃ nīharitvā adāsi. Amma thūla idanti. Sā aññaṃ nīharitvā adāsi. Taṃpi paṭikkhipi. Atha taṃ mātā āha tāta yādisc mayaṃ gehe jātā natthi ito sukhumatarassa paṭilābhāya pnññanti. Labhataṭṭhānaṃ gamissāmi ammāti. Putta ahaṃ ajjeva tava Bārānasinagare rajjapaṭilābhaṃ icchāmīti āha. So Sādhu ammāti mātaraṃ vanditvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Mātuyā panassa evaṃ ahosi. kahaṃ so gamissati pubbe viya idha vā ettha vā gehe nisīditvā āgacchatīti. So pana puññaniyāmena codiyamāno gāmato nikkhamitvā Bārāṇasiṃ gantvā Senaguttassa gehe paṭivasatt. Athekadivasaṃ so ṭassa kammakārehi saddliṃ Sallapanto nisīditvā pacalāyanto

supinaṃ addasa. Mvkhena antaṃ nikkhamitvā sakala Jambudīpe pattharitvā attokucchīmeva pāvisi. Pabuddho so bhīto mahāsaddamakāsi Atha taṃ Mahāsenagutto pucchi. Nandiyo supinaṃ addasanti āha. Atha tena kīdisanti puṭṭho kathesi. Tato Senagutto taṃ attano kulūjagaṃ paribbājakaṃ pucchi ko tassa vipākoti. Paribbājikā yadi bho itthi passati sattadivasabbhantareyeva abhisekaṃ labhati. Yadi puriso passati tatheva rājā hotīti kathesi. Senagutto tassā taṃ kathaṃ Sutvā imaṃ mama ñātiṃ karomīti attano satta dhitare pakkositvā paṭipāṭiyā pucchi Nandikassa santike vasathāti—Seso sabbāna icchiṃsu na mayaṃ jānāma etaṃ adhunāgataṃ kulavantaṃ vā dukkulavantaṃ vāti. Atha Kaṇiṭṭhikaṃ pucchi. Sā yassa maṃ mātāpitaro dassanti tesaṃ vacanaṃ na bhindissāmī ti sampaṭicchi. Atha Senagutto Nandikaṃ pakkositvā attano dhītaraṃ datvā tassa mahāsampattimadāsi. Tato sattame divase Nandiko tattha tattha āhiṇḍanto rañño maṅgaluyyānaṃ passissāmīti gantvā maṅgala silāpaṭṭe sa sīsaṃ pārupitvā nipajji. So ca Bārānasirañño kālakatassa Sattamo divaso hoti. Amaccā ca purohito ca rañño sarīrakiccaṃ kāretvā rājaṅgaṇe nisīditvā mantayiṃsu. Rañño ekāva dhītā atthi. Putto panassa natthi. Arājikaṃ rajjaṃ natiṭṭhati. Phussarathaṃ vissajjessāmāti. Te kumudapatta vaṇṇe cattāro Sindhave yojetvā Setacchāttapamukhaṃ pañcavidha Rājakakudhahaṇḍaṃ rathasmiṃ yeva ṭhapetvā rathaṃ vissajjetvā pacchato turiyāni paggaṇhāpesuṃ. ratho pācīnadvārena nikkhamitvā uyyānābhimukho ahosi. Paricayena uyyāṇābhimukho gacchati nivattemāti keci āhaṃsu. Purohito mā nivārayitvā 'ti āha.

Ratho Kumārakaṃ padakkhiṇaṃ katvā ārohaṇasajjo hutvā aṭṭhāsi. Purohito pārupaṇakaṇṇaṃ apanetvā pādatalāni olokento 'tiṭṭhatu ayaṃ Dīpo dvisahassa dīpa parivāresu catusu mahādīpesu ekarajjaṃ kātuṃ samattho 'ti vatvā tassa dhitiṃ upadhāretuṃ nikkhattuṃ turiyāti paggaṇhāpesi. Atha kumāro mukhaṃ vivaritvā oloketvā kena kāraṇena āgatatthā 'ti āha. Deva tumhākaṃ rajjaṃ pāpnṇātīti. Rājā kahanti. Devattaṃ gato sāmī 'ti tati divasā atikkantā 'ti. Ajja sattamo divasoti. Putto vā dhitā vā natthī 'ti. Dhītā atthi deva, putto na vijjati 'ti. Tena hi kāressāma rajjanti. Te tāvadeva abhisekamaṇḍapaṃ kāretvā rājadhītaraṃ sabbālaṅkārehi

alaṅkaritvā uyyānaṃ netvā Kumārassa abhisekaṃ akaṃsu, Athassa katābhisekassa Satasahassagghatakaṃ vatthaṃ ānesuṃ. So kimidaṃ nānā ti āha. Nivāsanavatthaṃ devā 'ti. Nanu tāta thūlā 'ti. Manussānaṃ paribhogavatthesu ito Sukhumataraṃ natthi devā 'ti. Tuṃhākaṃ rājā evarūpaṃ nivāsesī 'ti. Āma devāti. Na maññe puññavātumhākaṃ rājā 'ti vatvā handa Suvaṇṇabhiṅkāraṃ āhariṃsu. So uṭṭhāya hatthe dhovitvā mukhaṃ vikkhāletvā hatthena udakaṃ ādāya puratthimadisāya abbhukkiri. Tāvadeva ghanapaṭhavim bhīnditvā soḷasa Kapparukkhā uṭṭhahiṃsu. Puna udakaṃ hatthena gahetvā dakkhiṇaṃ pacchamaṃ uttaranti evaṃ catassopi disā abbhukkiri. Sabbadisasu Soḷasa hutvā catusaṭṭhikapparukkhā uṭṭhahiṃsu. So ekeṃ dibbadussaṃ nivāsetvā ekaṃpārupitvā Nandiyarañño vijite sutta kantakā itthiyo mā suttaṃ kattantūti bheriṃ carāpethā 'ti vatvā chattam channaṃ ? Ussāpetvā alaṅkata paṭiyanto hatthikkhandhavaragato nagaraṃ pavisitvā pāsādamabhiruyha mahāsampattiṃ anubhavi. Aho tadā Pacceka-Buddhassa dinnānuvātakassa vipāko.

Tenāhu porāṇā.

12. Yathā sāsapa mattaṃhā
 bijā Nigrodhapādapo.
 jāyate satasākhaḍḍho
 Mahānīlaṃbudopamo.

13. Tatheva puññakammaṃhā
 aṇuṃhā vipulaṃ phalaṃ.
 hotīti appapuññanti
 tāvamaññeyya paṇḍito 'ti.

Evaṃ gacchante kāle ekadivasaṃ devī rañño Saṃpattiṃ disvā aho tapassī 'ti kāruññākāraṃ dassesi. Kimidaṃ devī ti ca puṭṭhā atimahatī te deva Saṃpatti atitamaddhānaṃ kalyāṇaṃ katantā idāni. Anāgatassatthāya kusalaṃ karothā 'ti āha. Kassa dassāma sīlavantā natthī 'ti. Asuñño deva Jaṃbudīpo arahantehi, tuṃhe dānaṃ Sajjetha. Ahaṃ arahante lacchāmī 'ti āha. Puna divase rājā mahārahaṃ dānaṃ sajjāpesi. Devī sace imissā disāya arahanto atthi idhāgantvā

amhākaṃ bhikkhaṃ gaṇhantū 'ti uttara hīmavantābhimukhī pupphāni uddhaṃ khipitvā urena nipajji. Atha tāni pupphānī ākāsato gantvā hīmavantapadese vasantānaṃ padumavatiyā puttānaṃ pañcasatānaṃ pacceka-Buddhānaṃ jeṭṭhaka Manāpaduma pacceka Buddhassa pādamūle patiṃsu-tathā hi.

14. Aho passatha bhodāni
    vimhayaṃ puññakammuno.
    acetanāpi pupphāni
    dūtakiccesu vyāvaṭā.

15. Kattukāmena lokasmiṃ
    sakalaṃ attano vasaṃ.
    Sabbaṭṭhāmena kattabbaṃ
    puññaṃ paññavatā sadā 'ti.

Tato Mahāpaduma pacceka-Buddho taṃ ñatvā sesabhātare āmantesi. Mārisā Nandiyarājā tumhe nimanteti. Adhivāsetha tassa nimantaṇanti. Te adhivāsetvā tāvadeva ākāsenāgantvā uttaradvāre otariṃsu. Manussā pañasatā deva pacceka-Buddhā āgatā 'ti rañño ārocesuṃ. Rājā Saddhīṃ deviyā gantvā vanditvā patte gahetvā pacceka-Buddhe pāsādaṃ āropetvā tattha tesaṃ dānaṃ datvā Bhattakiccāvasāne rājā Saṅghatherassa devī Saṅgha navakassa ca pādamūle nipajjitvā ayyā paccayehi na kilamissantu mayaṃ puññena na bhāyissāma. Amhākaṃ idha vāsāya paṭiññaṃ dethāti paṭiññaṃ kāretvā uyyāne nivāsanaṭṭhānādayo kāretvā yāvajīvaṃ pacceka-Buddhe upatthahitvā tesu parinibbutesu Sādhukīḷakaṃ kāretvā candanāgaru ādihi sarīrakiccaṃ. kāretvā dhātuyo gahetvā cetiyaṃ patiṭṭhāpetvā evarūpānamhi mahānubhāvānam mahesinaṃ maraṇaṃ bhavissati. Kimaṅga pana mādisā nanti saṃvegajāto jeṭṭhaputtaṃ rajje patiṭṭhāpetvā Sayaṃ Samaṇapabbajjaṃ pabboji. Devī 'pi rañño pabbajite ahaṃ kiṃ karissāmī 'ti pabbajitvā dve 'pi uyyāne vasantā ñātābhiññaṃ nibbantetvā ñātasukhena vītināmentā āyupariyosāne Brahmaloke nibbattiṃsu. Te amhākaṃ bhagavato kāle Brāhmaṇakule nibbattitvā Buddhasāsane pabbajiṃsu tadā Nandiyarājā dhutaṅgadharānaṃ aggo Mahākassapatthero nāma hutvā cando viya Suriyo viya ca loke Pakaṭo hutvā Bhagavati parinibbute

Buddhasāsanaṃ ativiya Sobhesi. Bhariyā 'pissa Bhadda Kapilāni nāma ahosī 'ti.

16. Datvā pūreko vipine caranto
  pacceka-Buddhassa 'nuvāta mattaṃ.
katvā Saraṭṭhaṃ Kurādīpasobhaṃ
  mahānubhāvo vasudhādhipo 'si.

17. Tuṃhe ca bhonto khalu Sīlavante
  dadātha dānāni anappakāni.
taṃ vo patiṭṭhā ca bhavantarasmiṃ
  cintāmaṇiṃ Kappataruṃ va Sāranti.

Nandirājassa vatthuṃ paṭhamaṃ.

II. 2

2. *ANNATARAMANUSSASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Aṃhākaṃ Bhagavati parinibbute Pāṭaliputtasamīpe aññatarasmiṃ gāme aññataro eko Duggatamanusso vasati. So patekadivasaṃ aññataraṃ gāmaṃ gacchanto dve Sāṭake nivāsetvā mahantaṃ aṭaviṃ pāpuṇi. Tadevaṃ gacchantaṃ disvā etassa vatthaṃ gaṇhissāmī 'ti eko coro anubandhi. So dūratova āgacchantaṃ coraṃ disvā cintesi. Ahametasmā palāyituṃ vā etena Saddhiṃ yujjhetuṃ vā na Sakkomi. Ayamāgantvā avassaṃ anicchannassāpi me catthaṃ gaṇhissati. Mayā 'pissa niratthakena harituṃ na Sakkā, dānavasenassa dassāmī 'ti Sanniṭṭhānamakāsi. Atha coro āgantvā vatthakaṃ parāmasī. Atha so puriso cittaṃ pasādetvā imaṃ mama vatthadānaṃ bhavabhoga Sukhatthāya paccayo hotu 'ti vatthaṃ datvā ducchāditannā mahāmaggaṃ pahāya āraññena Jaṅghāmaggena gacchanto āsivisena daṭṭho kālaṃ katvā Himavantappadese dvādasa yojanike Kanakavimāne nekaccharāsahassa parivuto nibbanti. Vimānaṃ panassa parivāretvā tiyojanike ṭhāne kapparukkhā nibbattiṃsu. So mahantaṃ dibbasampattiṃ disvā Somanassaṃ pavedento āha.

1. Pariṇāmita mattena
  dānassa Sakasantakaṃ.

dadāti vipulaṃ bhogaṃ
dibbamissariyaṃ varaṃ.

2. Dvādasa yojanubbedhaṃ
dudikkhaṃ cakkhumūsanaṃ.
kūṭāgāra varūpetaṃ
Sabba Sovaṇṇayaṃ subhaṃ

3. Mama puññena nibbattaṃ
nekarāgaddhajākukulaṃ
tatheva parisuddhehi
vitānechi ca laṅkataṃ.

4. Pāsāda pariyantaṃhi
dibba vatthāni laṃbare.
vāteritā te sobhanti
avhennāva Sudhāsino,

5. Pāsādassa Samantā me
bhūmibhāge niyojane.
icchiticchita dātāro
jātāsuṃ Surapādapā.

6. Tattha nacchi gītehi
vādehi turiyehi ca.
nekaccharā sahassehi
modāmi bhavane mama.

7. Na sammā dinnavatthassa
akkhette phalamīdīsaṃ
khette Sammā dadannassa
ko phalaṃ vaṇṇayissatī 'ti.

8. Evaṃ vidhaṃpi Kusalaṃ
manujo Karitvā
pappoti dibbavibhavaṃ
munivaṇṇanīyaṃ

Mantvāna bho dadatha
dūtᴮvaraṃ Susīle.
Saddhāya Suddhamanasāssa
visesabhāgī 'ti.

Aññatara Manussassa vatthuṃ dutiyaṃ.

II. 3

3. *VISAMALOMA KUMĀRASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira imasmiṃ Jambudīpe Kassapo nāma Sammāsambuddho pāramiyo pūretvā Sabbaññutaṃ patto lokassa dukkhāpanudo Sukhāvaho paṭivasati lokaṃ nibbāṇa mahānagaravare paripūrento. Tasmiṃ samaye aññataro puriso Satthu dhammadesanaṃ sutvā pasanno bhikkhusaṅghassa dānaṃ dento Sīlaṃ rakkhanto uposaṭha kammaṃ karonto nānāvidhāni puññakammāni katvā Suttappabuddho viya gantvā devaloke nibbanti. Sabbaratanamaye dibbavimāne devaccharā Sahassa parivuto. Tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā tato cuto aṃhākaṃ. Bhagavati parinibbute Jambudīpe Pāṭaliputtanagare āṇācakkavatti Dhammāsoka mahānarindassa aggamahesiyā kucchiṃhi nibbatti. Tassa nāmaṃ karonto sīse lomaṃ visamaṃ hutvā jānantā vīsamalomakumāroti Sañjātiṃsu. So kamena viññutaṃ patto bala Saṃpanno ahosi. Mahāthāmo abhirūpo ca ahosi. Dassanīyo pāsādiko yasaparivāra Saṃpanno paṭivasati. Tato aparena Samayena Dhammāsoka Mahānarindo caturāsīti Sahassa rājaparivuto ananta Balavānano kīḷāparo Himavantaṃ gantvā yathāhi rantaṃ ratanaṃ Kīḷitvā āgacchanto candabhāgaṃ nāma Gaṅgaṃ Saṃpāpuṇi. Sā pana yojanavitthatā tigāvuta gaṃbhīrā ahosi. Tadā sā adhunāgatehi oghehi mahāphena samākulā bahūmiyo ubhokule uttaranti mahāvegā gacchanti. Tadā rājā Gaṅgaṃ disvā ko nāmettha puriso evaṃ cidhaṃ mahā Gaṅgam tarituṃ. Samattho bhavissatīti āha.

Taṃ Sutvā Visamalomakumāro āgantvā vanditvā ahaṃ deva Gaṅgaṃ taritvā gantuñca āgantuñca Sakkomīti āha. Rājā Sādhū 'ti Saṃpaṭicchi. Atha Kumāro Gāḷhaṃ nivāsetvā Makaradantiyā kese bandhitvā Gaṅgākule ṭhito aṭṭhārasaha-

tthaṃ abbhuggantvā usabhamattaṭṭhāne patitvā taritu mārabhi—tato caṇḍasotaṃ chinditvā taranto gamanā gamanakāle gaṇhaṇatthāya āgate caṇḍa Suṃsumāre pāṇinā paharitvā cuṇṇavi cuṇṇaṃ karonto vīsasataṃ māretvā uttāretvā thalamuggamma rājānaṃ vanditvā aṭṭhāsi—rājā taṃ kāraṇaṃ disvā bhayappanno eso khomaṃ māretvā rajjampi gahituṃ Samattho, etaṃ māretuṃ vaṭṭatī 'ti cintetvā nagaraṃ Saṃpatto kumāraṃ pakkosāpetvā amacce āha. Emaṃ bhaṇe bandhanāgāre karothāti āṇāpesi. Te tathā kariṃsu. Athassa bandhanāgāre vasantassa cattāro māsā atikkantā, tato rājā catumāsaccayena dīghato Saṭṭhihatthoppamāṇe Saṭṭhi veḷakalāpe āharāpetvā gaṇṭhiyo sodhāpetvā anto ayosāraṃ pūretvā rājaṅgaṇe ṭhapepetvā Visamaloma Kumāraṃ bandhanāgārato anāpetvā amacce evamāha. Bhaṇe Svāyaṃ Kumāro iminā khaggena ime Veḷakalāje caturaṅgulaṃ caturaṅgulaṃ katvā chindatu. No ce chindituṃ Sakkoti. Taṃ mārethā ti āha—taṃ Sutvā kumāro ahaṃ bandhanāgāre ciravuttho jighacchā pīḷito āhārena kilamiṃ. Yannūnāhaṃ āhāraṃ bhuñjitvā chindeyyanti. Te natthidāni tuyhaṃ āhāranti āhaṃsu. Tena hi pokkharaṇiyā pānīyaṃ pivissāmī 'ti āha. Te Sādhū 'ti Pokkharaṇiṃ nesuṃ—Kumāro Pokkharaṇiṃ otaritvā nahāyitvā nimuggo yāvadatthaṃ kaḷalaṃ bhuñjitvā pānīyaṃ pivitvā uṭṭhāya Asipattaṃ gahetvā mahājanaṃ passantameva aṭṭhāsīti hatthaṭṭhānaṃ ākāsaṃ ullaṅghitvā Sabbaveḷa kalāpe caturaṅgule mattana khaṇḍākhaṇḍaṃ kurumāno otaritvā mūle thūlato aṭṭhāsi—Tato rājapurisehi kimatthaṃ rodasīti vutte ettakānaṃ purisānamantare mayhaṃ eko 'pi Suhado natthi. Save bhaveyya imesaṃ veḷa kalāpānamantare ayosāraṃ atthibhāvaṃ katheyya. Ahaṃ pana jāna ta māno ime Veḷakalāpe aṅgulaṅgulesu chindeyyanti āha. Tato rājā Kumārena katakammaṃ oloketvā pasanno uparājaṭṭhānaṃ bahuñca vibhavaṃ dāpesi—evamassa Balasampattilābho nāma na jāti gotta kula padesādīnaṃ balaṃ, na pāṇātipātādi duccaritānaṃ balaṃ, kassenaṃ balanti. Kassapa Sammā Saṃbuddhakāle bhikkhusaṅghassa dinna dānādi Sucarita kammavipākaṃ—tena vuttaṃ.

1. Kassapassa munindassa
   kāle aññataro naro.

Saṃbuddhamupasaṅkamma Sutvā
dhammaṃ Sudesitaṃ.

2. Paṭiladdhasaddho hutvāna
Sīlavantassa bhikkhuno.
madhurannapāne pacure
adāsi Sumano tadā.

3. Adāsi cīvare patte
tatheva kāyabandhano.
adā khīrasalākaṃ ca
bahū kattarayaṭṭhiyo.

4. Adā Supassayaṃ dānaṃ
mañcapīṭhādīkaṃ tathā.
pāvārakambalādīni adā
sītanivāraṇaṃ.

5. Adā bhesajja dānāni
ārogathāya bhikkhūnaṃ.
evaṃ nānāvidhaṃ puññaṃ
katvāna tidivaṃ gato.

6. Tattha dibbavimānamhi
uppanno So Mahiddhiko.
devaccharāparivuto
Devasenā pūrakkhato.

7. Dibbehi naccagītehi
dibbavādita tannihi.
modamāno anekehi
dibbasampattiyā Saha.

8, Yāvatāyuṃ tahiṃ ṭhatvā
Jambudīpe manorame.
pure Pāṭaliputtamhi
Dhammāsokassa rājino.

9. Putto hutvāna nibbanti
ohāthāmo Mahābalo.
mahāyaso mahābhogo
āsi Buddhādimāmako.

10. kātabbaṃ kusalaṃ tasmā
bhavasaṃpattimicchatā.
pāletabbamatho Sīlaṃ
bhāvetabbaṃ ca bhāvananti.

Tato Kumāro uparājaṭṭhānaṃ labhitvā Saṃpattiṃ saṃpattimanu⁀havamāno Moggaliputtatissattheramādiṃ katvā Mahābhikkhusaṅghassa cīvara piṇḍapāna Senāsana Gilānapaccaya dānādivasena Sakkāraṃ katvā Sīlaṃ rakkhitvā Uposathakammaṃ katvā āyupariyosāne yathākammaṃ gatoti.

11. Evaṃ vidhaṃ Sucaritaṃ
Sumano karitvā.
bhāgissa nekavibhavassa
bhavābhavesu.
Tuṃhepi bho Sucaritaṃ
vibhavānurūpaṃ.
katvāna nibbutipadaṃ
karagaṃ karothā 'ti.

Visamalomakumārassa vathuṃ tatiyaṃ.

II. 4

4. *KAÑCANADEVIYĀ VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jambudīpe kira Devaputtanagaraṃ nāma dassnīyaṃ ekaṃ nagaraṃ ahosi. Tasmiṃ Samaye manussā yebhuyyena Pattamahaṃ nāma pūjaṃ karonti. Bhagavatā paribhuttapattaṃ gahetvā katāne kapūjāvidhānaṃ ussavaṃ karonti. Taṃ Pattamahanti vuccati—tasmiṃ Samaye Devaputtanagare rājā Sabbaratanamayaṃ rathaṃ Sabbālaṅkārehi alaṅkārāpetvā Kumudapattavaṇṇe cattāro Sindhave yojetvā susikkhtta sippāvariyehi

7129

Sattaratana parititṭhite asīti hatthavelagge Satthunā paribhuttaṃ Selamayapattaṃ muttājālādīhi alaṅkaritvā Velaggaṃ āropetvā Veḷaṃ rathe ṭhapāpetvā ngaraṃ deva nagaraṃ viya alaṅkaritvā dhaja patākādayo ussāpetvā toraṇagghika pantiyo ca puṇṇaghaṭa dīpamālādayo ca patiṭṭhāpetvā anekehi pūjāvidhānchi nagaraṃ padakkhiṇaṃ kārāpetvā nagara majjhe Susajjita ratanamaṇḍape pattadhatuṃ ṭhapetvā Sattame divase Mahādhamma Savaṇaṃ kārāpesi-tadā tasmiṃ janapade bahumanussā ca devatā ca gakkha rakkhasa nāga supaṇṇādayo ca manussavesena yebhuyyena taṃ Samāgamaṃ otaranti. Evamacchariyaṃ taṃ pūjāvidhānaṃ ahosi.

Tadā eko Nāgarājā uttamarūpadharaṃ agatapubbapurisaṃ ekaṃ Kumārikaṃ Dhammaparisantare nisinnaṃ disvā tassā paṭibuddhacitto anekākārehi taṃ yācitvā tassā aladdhamāno kujjhitvā nāsāvātaṃ vissajjesi. Emaṃ māressāmīti—taṃ tassā Saddhābalena kiñci upaddavaṃ kātuṃ Samattho nāhosi. Athassā Nāgo pādato paṭṭhāya yāvasakalasarīraṃ bhogena veṭhetvā Sīse phaṇaṃ katvā bhāyāpento aṭṭhāsi. Aṇaññavihitāya tāya Dhammasavaṇabalena annmattampi dukkhaṃ nāhosi pahātāya rattiyā taṃ disvā mauessā kimetanto kāraṇaṃ pucchiṃsu. Sā 'pi tesaṃ kathetvā evaṃ Saccakiriyamakāsi—tathā hi

1. Brahmacāri ahosāhaṃ
   Sañjātā idha mānuse.
   tena saccena maṃ Nāgo
   khippameva pamuñcatu.

2. Kāmāturassa Nāgassa
   Nokāsamakariṃ yato.
   tena saccena maṃ Nāgo
   khippameva pamuñcatu.

3. Visavātena khittassa
   kupitassoragassa 'haṃ.
   akuddhā tena Saccena
   So maṃ khippaṃ pamuñcatu.

4. Saddhammaṃ Suṇamānāhaṃ
garugārava bhattiyā.
assosiṃ tena Saccena
khippaṃ Nāgo pamuñcatu.

5. Akkharaṃ vā padaṃ vā 'pi
avināsetvāna ādito.
assosiṃ tena Saccena
khippaṃ Nāgo pamuñcatū 'ti.

Saccakiriyāvasāne Nāgarājā tassā atīva pasanno bhogaṃ viniveṭhetvā phaṇasataṃ māpetvā taṃ phaṇagabbhe nisīdāpetvā bahūhi Nāgamānavakehi Saddhiṃ Udakapūjaṃ nāma pūjamakāsi. Taṃ disvā bahunagaravāsino acchariyabbhutajātā aṭṭhārasa kotidhanena pūjamakaṃsu—tathā hi.

6. Natthi Saddhāsamo loke
Suhado Sabbakāmado.
passathassā balaṃ Saddhā
pūjentevaṃ naroragā.

7. Edha lokeva sā 'lattha
bhavabhogamanappakaṃ.
tasmā Saddhena kātabbaṃ
ratanattayagāravanti.

Athevaṃ Sā Paṭiladdha mahāvibhavā yāvajīvaṃ Komāriya Brahmacāri hutvā āyupariyosāne kālaṃ katvā tasmiṃ yeva nagare rañño agga mahesiyā kucchiṃhi paṭisandhiṃ gaṇhitvā dasamāsaccayena mātukucchito nikkhami. Nikkhanta divase panassā Sakala Devaputtanagare ratanavassaṃ vassi. Tenassā Kañcanadevī 'ti nāmaṃ kariṃsu. Samantā pāsādikā ahosi. Abhirūpā Devaccharapaṭibhāgā. Mukhato Uppalagandho vāyati. Sarīrato candanagandho vāyati. Sakala Sarīrato Bālasuriyo viya raṃsiyo nicchārentī caturatana gabbhe Padīpakiccaṃ nāma natthi. Sabbo gabbho Sarīrālokena ekobhāso hoti. Tassā rūpasaṃpatti Sakala Jaṃbudīpe Pākaṭā ahosi tato Sakala Jaṃbudīpavāsī rājāno tassā atthāya piturañño paṇṇākārāni pahiṇiṃsu. Sā pana pañcakāme

ananulittā pitaraṃ anujānāpetvā Bhikkhuṇūpassayaṃ gantvā pabbajitvā Vipassanaṃ vaḍḍhetvā Saha Paṭisaṃbhidāhi arahattaṃ pāpuṇiti.

8. Sutvāna sādaravasena
 Kumārikevaṃ.
 Dhammaṃ hi Sīla mamalaṃ
 paripālayanti.

9. Laddhāna nekavibhavaṃ
 vibhavaṃ payātā.
 mā bho pamajjatha
 Sadā kusalappayogeti.

Kañcanadevīyā vattuṃ catutthaṃ.

II. 5

5. *VYAGHAHASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jaṃbudīpe chūlaraṭṭhā Sanne Bārāṇasīnagare ekaṃ paṃsubbanaṃ vinivijjhitvā Mahāmaggo hoti. tattha vemajjhe eko Vyaggho attano andhapitaraṃ pabbataguhāyaṃ katvā posento vasati. Tasseva pabbatassa vanadvāre Tuṇḍilo nāma ekosuvapotako rukhasmiṃ vasati. Te ubhopi aññamaññaṃ piyasahāyā ahesuṃ. Tasmiṃ Samaye paccanta gāmavāsī eko manusso attano mātugāmena Saddhiṃ kalahaṃ katvā Bārāṇasiṃ gacchanto taṃ vanadvāraṃ Saṃpāpuni. Atha Suvapotako parihīnattabhāvaṃ dukkhitaṃ taṃ disvā kaṃpamānahadayo taṃ pokkositvā bho kuhiṃ gacchasī 'ti āha. tena parakhaṇḍaṃ gacchāmī 'ti vutte Tuṇḍilo bho imasmiṃ vanakhaṇda majjhe eko Vyaggho vasati Kakkholo pharuso saṃpatta sampanne māretvā khādati. Mā tvaṃ tena gacchā 'ti āha. Svāyaṃ Dubbhago manusso Hitanāmassa tassa vacanaṃ anādiyitvā gacchāmevā 'ti āha. Tuṇḍilo tena hi samma yadi anivattamāno gacchasi. Eso Vyaggho mama sahāyo me vacanaṃ tava Santikā Sutvāna gaṇhātī 'ti. Tassa taṃ anādiyanto so Suvarāje paduṭṭhacitto muggarena paharitvā māretvā araṇiṃ aggiṃ katvā maṃsaṃ khādi. Asappurisa Saṃsaggo ṇāmesa idhaloka paralokesu dukkhāvaho yena—tathā hi.

1. Mayā kataṃ mayhamidaṃ
iti Vessānaraṃ naro.
Samāliṅgati Sappemo
dahatevassa viggahaṃ.

2. Madhu khīrādi dānena
pemasā paripālito
sorago kupito vassa
ohatevassa viggahaṃ.

3. Evaṃ nihita jacchena
pāpena akataññunā.
narādhamena dīnena
katopi khaṇasaṅgamo.

4. Asādhuko ayaṃtevaṃ
jātamānena jantunā.
muhuttampi nakātabbo
Saṅgamo So anatthado 'ti.

Tato so asappuriso maṃsaṃ khāditvā gacchanto khaṇḍa vanamajjhaṃ Saṃpāpuṇi. Atha Vyaggho taṃ disvā mahānādaṃ karonto gahaṇatthāya uṭṭhāsi. So Vvagghaṃ disvā bhayappanno Tuṇḍilassa vacanaṃ Saritvā ahaṃ bho tava Sahāya Tuṇḍilassa Santikā āgatomhī 'ti āha—taṃ Sutvā Vyaggho attamano ehi Sammā 'ti taṃ pakkositvā attanova vasanaṭṭhānaṃ netvā khāditabbāhārena taṃ Santappetvā pitu Santike nisīdāpetvā puna vanakhaṇḍamagamāsi athassa pitā puttaṃ gatakāle tena Saddhiṃ Sallapanto tassa vacanānusārena Tūṇḍilaṃ māretvā khāditabhāvaṃ aññāsi—tato so puttaṃ āgatakāletva Sahāyo tena mārito 'ti āha. Taṃ Sutvā Vyaggho anattamano vegena tassa vasanaṭṭhānaṃ gantvā Samma Tuṇḍilā 'ti saddaṃ katvā apassanto luñcita patta. Cassa disvā nissaṃsayaṃ tena mārito me Sahāyo 'ti so canto paridevanto āgañchi. Atha so asappuriso tasmiṃ tattha gate tassa pitaraṃ pāsānena paharitvā māretvā Vyagghaṃ ca dāti māressāmī 'ti Vyagghāgamaṃ maggaṃ olokento nilīno aṭṭhāsi. Tasmiṃ khaṇe Vyagghopi āgañchi so tassāgatakāle tassa tejena bhīto gantvā jīvitaṃ me Sāmi dehī 'ti pādamūle ureṇa

nipajji. Vyggho pana tena kata kammaṃ disvā tasmiṃ cittaṃ nibbāpetvā mama Sahāyassa sāsanamāgatassa dubbhituṃ na yuttanti cintento taṃ Samassāsetvā gaccha Sammā 'ni Sukhaṃ pesesi. Evaṃ hi sappurisa Samāgamo nāma idha loka paralokesu Sukhāvahoyeva—vuttaṃ hi.

5. Sabbhireva samāsetha
Sabbhī kubbetha santhavaṃ.
Sabbattha Santhavo tena
Seyyo hoti na pāpiya.

6. Sukhāvaho dukkhanudo
Sadā Sabbhi Samāgamo
tasmā Sappuriseheva
Saṅgamo hotu jantūnaṃ 'ti.

Tato so Vyaggho tena mettacittānubhavena kālaṃ ka tva Sagge nibbatto 'ti.

7. Evaṃ vidhopi pharuso
paramaṃsabhojī.
Vyoggho dayāyupagato
Sugatiṃ Sumedho
Tasmā karotha karuṇaṃ
Satataṃ janānā
taṃ vo dadāti vibhavaṃ
ca bhavesu bhogaṃ 'ti.

Vyagghassa Vatthuṃ pañcamaṃ.

II. 6

6. *ELAKA KHAṆḌADINNASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sāvatthiyaṃ kireko manusso uttarapathaṃ gacchāmī 'ti addhāna maggapaṭipanno Giṃbhānamāse majjhaṇhe bahalātapena kilanto hutvā rukkhacchāyaṃ pavisitvā taṃbnlaṃ khādanto elake nisīdi. Atha uttarāpatthenāgacchanto eko tatheva ātapena kilanto āgantvā purimassa Santike nisīditvā

bho pāniyyaṃ atthi 'ti pucchi. Etaro pāniyyaṃ natthī 'ti āha. Athassa so mayhaṃpi bho taṃbulaṃ dehi. Pipāsitoṃhī 'ti vatvāpi na labhi. catukahāpaṇena ekaṃ taṃbulapaṇṇaṃ kilitvā laddho tattheva nisīditvā khāditvā pipāsaṃ vinodetvā tena upakārena tassa sinehaṃ katvā attano gamanaṭṭhānamagamāsi—athāparabhāge so Paṭṭanaṃgantvā nāvāya vaṇijjatthāya gacchanto Samuddamajjhaṃ pāpuṇī. Tato sattame divase nāvā bhijji. Manussā macchakacchapānaṃ bhakkhā jātā, so eva puriso arogo hutvā ekaṃ phalakakhaṇḍaṃ ure katvā Samuddaṃ tarati. Athetaro 'pi tatheva nāvāya bhinnāya seso hutvā Samuddaṃ taranto purimena Samāgami. Atha te sattadivasaṃ Samuddaṃ taranto aññamaññaṃ Sañjātiṃsu. Tesu kahāpaṇe datvā taṃbulaṃ gahito ekaṃ phalakhaṇḍaṃ ure katvā tarati. Etarassetaṃ natthi. Atha so kahāpaṇe gahetvā dinna taṃbula mattassopakāraṃ Saritvā attano phalakakhaṇḍaṃ tassa adāsi. So tasmiṃ Sayitvā taranto taṃ pahāya agamāsi. Aparo anādhārakena taranto ossaṭṭhaviriyo udake osīditumārabhi—tasmiṃ khaṇe Samudde adhivatvā Maṇimekhalā nāma Deva dhītā Osīdannaṃ taṃ disvā Sappuriso 'ti tassa guṇānussarantī vegenā gantvā taṃ attano ānubhāvena Samudda tīraṃ pāpesi. Etarampi sā etasseva guṇānubhāvena tīraṃ pāpesi. Atha phalakenotiṇṇapuriso taṃ disvā viṃhito kathaṃ purato ahosi Sammā 'ti pucchi. Sona jānāmi. Adi ca kho Sukheneva tīraṃ pattosmi 'ti āha. Atha devadhītā dissamāneka Sarīreneva attanā āgatabhāvaṃ ārocentī āha.

1. Yo mātaraṃ vā pitaraṃ vā
   dhammena idha posati.
   rakkhanti taṃ Sadā devā
   Samudde vā thale 'pi vā.

2. Yo ve Buddhaṃ ca dhammaṃ ca
   Saṅghaṃ ca Saraṇaṃ gato.
   rakkhanti taṃ Sadā devā
   Samudde vā thale 'pi vā.

3. Pañcavidhaṃ aṭṭhavidhaṃ
Pātimokkhaṃ ca Saṃvaraṃ
pāleti yo taṃ pālenti
devā Sabbattha Sabbadā.

4. Kāyena vācā manasā
Sucaritaṃ caratīdha yo.
pālenti taṃ Sadā devā
Samudde vā thale 'pi vā.

5. Yo Sappurisa dhammesu
ṭhito 'dha katavediko.
pālenti taṃ Sadā devā
samudde vā thale pi vā.

Tato So āha.

6. Neva dānaṃ adāsāhaṃ
na sīlaṃ paripālayiṃ.
Kena me puññakammena
mamaṃ r akkhanti devatā.
pucchāmi Saṃsayaṃ tuyhaṃ
taṃ me akkhāhi devate 'ti.

Devatā āha.

7. Agādhā pārage Bhīme
Sāgare duritākare.
bhinnanāvo taranto
tvaṃ hadaye katvā Kaliṅgaraṃ.

8. Ṭhatvā Sappurise dhamme
attānamanapekkhiya.
khaṇasanthavassa purisassa
adāsi phalakaṃ Sataṃ.

9. Taṃ tuyhaṃ mittadhammaṃ ca
dānaṃ ca phalakassa te.
patiṭṭhāsi Samuddasmiṃ
evaṃ jānāhi mārisā 'ti.

Evaṃ ca vatvā Sā te dibbāhārena Santappetvā dibbavatthālaṅkārehi alaṅkaritvā attano ānubhāvena Sāvatthinagareyeva te patiṭṭhāpesi. Tato paṭṭhāya tameva ārammaṇaṃ katvā te dānaṃ dadentā sīlaṃ rakkhantā Uposathakammaṃ karontā āyupariyosāne Saggaparāyaṇā ahesuṃ.

10. Evaṃ parittakusalenapi
Sāgarasmiṃ
Sattā labhanti saraṇaṃ
khalu devatā hi
Tuṃhepi Sappurisataṃ
na vināsayantā.
mā bho pamajjatha
Sadā kusalappayoge 'ti.

Elaka Khaṇḍadinnassa vatthyṃ chaṭṭhaṃ.

II. 7

7. *CORASAHĀYASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Aṃhākaṃ Bhagavati parinibbute Jaṃbudīpe Devadahanagare eko manusso dukkhito tattha tattha vicaranto paccante aññataraṃ gāmaṃ gantvā tattha ekasmiṃ kulagehe niāsaṃ kappesi. Tattha manussā tassa yāgubhattaṃ datvā posesuṃ. Tato so tattha manussehi mittasatthavaṃ katvā katipāhaṃ tattha vasitvā aññaṭṭhānaṃ gantvā aparabhāge corakammaṃ karontеṃ jīvikaṃ kappeti. Athekadivasaṃ corentaṃ taṃ rāja purisā gahetvā rañño dassesuṃ. Rājā taṃ bandhanāgāre karothā 'ti āṇāpesi. Te taṃ bandhanāgāraṃ netvā Saṅkalikāhi bandhitvā ārakkhakānaṃ paṭipādetvā agamaṃsu. Bandhanāgāre vasantassa tassa dvādasa Saṃvaccharāni atikkantāni. Tato aparabhāge tassa pubbasahāyo paccantagāmavāsī manusso kena ci kammena Deva-dahamāgato. Tattha tattha āhiṇḍanto bandhanāgāre baddhaṃ taṃ addasa. Disvā tassa hadayaṃ kaṃpi, so roditvā paridevitvā kiṃ te mayā kattabbaṃ Sammāti pucchi. Tato tena Samma bandhanāgāre vasantassa me idāni dvādasa Saṃvaccharāni atikkantāni. Ettakaṃ kālaṃ dubbho janādinā mahādukkhaṃ anubhomi. Yā vāhaṃ

āhāraṃ pariyesitvā bhuñjitvā gamissāmi. Tāva maṃ ito muñcanupāyaṃ jānāhī 'ti vutte so Sappuriso.—

1. Rūpena Kinnu
 guṇasīla vivajjitena.
 micchālayassa kitavassa
 dhiyā kimatthaṃ.

2. Dānādi cāga vigatena
 dhanena kiṃ vā.
 mittena kiṃ vyasanakāla
 paramukhenā 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā Sādhu Samma karomi te vacananti ārakkhakānaṃ Santikaṃ gantvā bhonto yāveso bhattaṃ bhuñjitvā āgacchati. Tāvāhaṃ tassa pāṭibhogo bhavissāmi. Vīssajjetha tantī āha. Tena hi na Sakkā bho etaṃ vissajjetuṃ. Api ca kho yāvāyaṃ āgacchati. Tāva tvaṃ ayasaṅkhalikāya laddho nisīdissasi. Evaṃ taṃ vissajjessāma. No cenasakkānī āhaṃsu—So evaṃpi hotu Sammā 'ti vatvā tassa pādato Saṅkalikaṃ muñcitvā attano pāde katvā bandhanāgāraṃ pavisitvā itaraṃ muñcāpesi. So 'pi asappuriso bandhanā mutto na puna taṃ ṭhānamagamāsi. Aho akataññano pakatiṃ ñātuṃ bhāriyaṃ—yathāha.

3. Vāripūre yathā sobbhe
 tevanto visamaṃ Samaṃ.
 paññāyatevaṃ Sādhussa
 bhāvaṃ manasi Saṃbhavaṃ.

4. Bhāsanti mukhato ekaṃ
 cintenti manasāparaṃ.
 kāyenekaṃ karontevaṃ
 pakatāyamasādhūnaṃ.

5. Tesaṃ yo bhāvamaññāti
 Sova paṇḍitajātiko.
 bahussuto 'pi Soyeva
 paracittavidū 'pi so.

Athassa bandhanāgāre vasantassa dvādasa Saṃvaccharāni atikkantāni, ettakaṃ kālaṃ jighacchābhipīḷitena tena āhāratthāya paro na yācita pubbo, anucciṭṭhāhāraṃ labhana divasato alabhana divasāyena bahutarā honti. Tadā rājā attano vijite Sabbabandhanāgārāni vīvarāpesi. Antamaso migapakkhino 'pi bandhanā muñcāpesuṃ dvāre vivaṭamatteyeva bandhanāgāre manussā icchiticchitaṭṭhānaṃ agamaṃsu. So panekova tehi Saddhiṃ agantvā ohiyi. Ārakkhakehi tvaṃ bho kasmā na gacchasīti, vutte ahaṃ bho paññātabhāvena idāni na gamissāmi. Atīva parihīṇa gantosmi, andhakāre gamissāmī 'ti vatvā andhakāre āgato nikkhamma Antonagare Vissāsikānaṃ abhāvena kuto āhāraṃ labhissāmī 'ti, cintento nikkhamma rattandhakāre āmaka Susānamagamāsi vatthāhāraṃ labhissāmī 'ti. Tattha so adhunā nikkhittamanamanussaṃ disvā manussaṭṭhinā maṃsaṃ chinditvā Sīsakapāle pakkhipitvā tīhi manussasīsehi kata uddhane ṭhapetvā vītakato omukka alātehi aggiṃ katvā Susānaṃ nibbāpanatthāyābhata udakena manussaṭṭhinā alolento maṃsaṃ pacitvā otāretvā sākhābhaṅgena hirikopīṇaṃ paṭicchādetvā nivattha pilotikaṃ vātāvaraṇaṃ katvā nisīditasmiṃ khaṇe tattha Pipphalī rukkhe adhivatthā devatā tassa taṃ kiriyaṃ disvā pucchīssāmi tāva nanti taṃ upasaṅkamitvā evamāha. Bho tvaṃ ghana tara timirākule mahārattiyaṃ tatthatatthr vikiṇṇa taraṭṭhi Samākiṇṇe Soṇa sigālādi Kuṇapādakākule manussamaṃsa bhakkha yakkha rakkhasākule tattha tatthā pajjalantā nekacitaka bhayānake Susāne manussamaṃsaṃ pācitvā kim karosī 'ti pucchantī āha—

6. Rattandhakāre Kuṇapādakehi
 Samākule sīvathikāya majjhe.
 manussamaṃsaṃ pacasī 'dha sīse
 vadehi kiṃ tena payojanaṃ te 'ti.

Atha so āha.

7. Na yāga hetu na ca dāna hetu
 Susānamajjhaṃhi pacāmi maṃsaṃ.
 khudāsamo natthi narassa aññaṃ
 khudāvināsāya pacāmi maṃbhoti.

Tato devatā taṃ tathā hotu, iminā pilotikena vātāvaraṇaṃ karosi. Kimatthametanti pucchantī—

8. trvatthasākho hirisaṃvarāya.
pilotikaṃ tattha pasārayanto.
karosi vātāvaraṇaṃ ca samma
kimatthametaṃ vada pucchito me 'ti.
So tassācikkhanto āha.

9. Subhāsubhāmissita Sītavāto
Sayaṃ acittovā acintabhāvo.
dehaṃ phusitvāna asādhukassa
akataññuto (no) mittapadhaṃ sakassa.

10. Samāvahanto yadi me Sarīre
phusāti taṃ vāyumamāvisitvā.[1]
dukkhaṃ dadātī 'ti visaṃ va taṃ
bho parivajjituṃ Baddhamimaṃ kucelanti.

Devatā āha

11. Kimakāsi bho so katanāsako te dhanaṃ
ca dhaññaṃ tava nāsayī ca.
mātā pitā bandhavo khettavatthu
vināsitā tena vadehi kiṃ te 'ti.

Tato So āha.

12. Yaṃ rājato hoti bhayaṃ mahantaṃ
Sabbassaharaṇādi vadhādikaṃ ca.
akataññunā 'Sappurisena hoti
ārāva so bho parivajjanīyo.

13. Yamatthi corāribhayaṃ hi loke
athodakenāpi ca pāvakena.
akataññunā taṃ kalahaṃ hi hoti
ārāva so bho parivajjanīyo.

14. Pāṇātipātaṃpi adinnadānaṃ
parassa dārūpagamaṃ musā ca.

---

1. Katthaci "Phūsāti sā Saṅgatimajjadāni".

majjassa pānaṃ kalahaṃ ca pesunaṃ
Samphaṃ giraṃ dhuttajanehi yogaṃ.[1]

15. Sabbaṃ anatthaṃ asivaṃ aniṭṭhaṃ
āpāyikaṃ dukkhamanantamaññaṃ.
akataññunā' Sappurisena hoti
ārāva so bho parivajjanīyo 'ti.

Vatvā attanā asappurisa Saṃsaggenānubhūtaṃ Sabbaṃ dukkhaṃ kathesi. Tato devatā ahampi bho Satthuno maṅgalaputtadesanādivase imasmiṃ yena rukkhe nisinnā—

16. Asevatā ca bālānaṃ
paṇḍitāṇaṃ ca sevanā.
pūjā ca pūjniyyānaṃ
etaṃ maṅgalamuttamaṃ 'ti.

Gāthāya bālassa dose assosinti vatvā tassa pasanno taṃ attano vimānaṃ netvā nahāpetvā dibbavatthālaṅkārehi alaṅkaritvā dibbannapānaṃ datvā mahantaṃ Sakkārasammanaṃ katvā attano ānubhāvena tasmiṃ nagare rajje abhisiñcāpesi. So tattha rajjaṃ karonto dānādīni puññāni katvā āyupariyosāne yathākammaṃ gato 'ti. Evaṃ asādhujana Saṅgamasannivāsaṃ Sañcajja Sādhu suci sajjana Saṅgamena, dānādinekakusalaṃ paripūrayantā Saggāpavaggavibhavaṃ abhisaṃbhunāthā 'ti.

Corasahāyassa vatthuṃ Sattamaṃ.

II. 8

8. *MARUTTABRĀHMAṆASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jaṃbudīpe candabhāgā nāma Gaṅgātīre Homagāmaṃ nāma atthi. Tasmiṃ eko Marutto nāma Brāhmaṇo paṭivasati. Tadā so vohāratthāyā Takkasilaṃ gantvā gehaṃ āgacchanto antarāmagge ekāya sālāya kuṭṭharogāturaṃ Sunakhaṃ disvā

1. Kathaci "Akkhaduttādiyogaṃ"

tasmiṃ kāruññena. Nīlavalliṃ takkambilena madditvā pāyesi. Sunakho Thūpasaunarogo pakatiko hutvā Brāhmaṇena attano katūpakāraṃ Sallakkhento teneva Saddhiṃ agamāsi. Aparabhāge Brāhamaṇassa bhariyā gabbhaṃ paṭilabhi. Paripuṇṇagabbhāya tāya vijāyanakāle dārako tiriyaṃpatitvā antogabbheyeva mato. Tadā taṃ Satthena khaṇḍakhaṇḍikaṃ chinditvā nīhariṃsū. Atha brāhmaṇo taṃ disvā nibbinnahadayo gharāvāsaṃ pahāya isippabbajjaṃ pabbajitvā araññe viharati. Athassa bhariyā aññena Saddhiṃ Saṃvasantī ayaṃ maṃ pahāya. Pabbajito 'ti brāhmaṇe paduṭṭhacittā 'bho Brāhmaṇaṃ mārehī 'ti Sāmikena Saddhiṃ mantesi. Tesaṃ mantaṇaṃ Sunakho Sutvā brāhmaṇene ca Saddhiṃ caratī. Athekadivasaṃ tassā Sāmiko tāpasaṃ māressāmī 'ti dhamikalāpaṃ gahetvā nikkhami. Tadā tāpaso phalāphalatthāya araññaṃ gato, Sunakho assameyeva obhiyi. Puriso tāpasassāgamanamaggaṃ olokento gacchantare nilīno acchi. Sunakho tassa pamādaṃ oloketvā dhanuno guṇaṃ khāditvā chindi. So puna guṇaṃ pākatikaṃ katvā āropesi. Evaṃ so āropitaṃ āropitaṃ khādateva. Atha so pāpapuriso Tāpasassāgamanaṃ ñatvā taṃ māressāmī 'ti dhanunā Saddhiṃ agamāsi. Athassa Sunako pāde ḍsitvā pātetvā tassa mukhaṃ khāditvā dubbalaṃ katvā bhuṅkāramakāsi. Evaṃ hi Sappurisā attano upakārakānaṃ paccūpakāraṃ karonti—vuttaṃ hi.

1. Upakāraṃ karonto so
   Sunakho katavediko.
   Sattūpaghātakaṃ katvā
   isino 'dāsi jīvitaṃ.

2. Tiracchānāpi jānanti
   guṇamattani kataṃ Sadā
   iti ñatvāna Medhāvī
   kataññu hontu pāṇino' 'ti.

Tato Tapaso Sunakhassa Saddenāgantvā tassa taṃ vippakāraṃ disvā kāruññena paṭijiggitvā vūpasantavanaṃ balappattaṃ posetvā tattheva vasanto ñātābhiññaṃ nibbattetvā āyupariyosāne Brahmaloka parāyaṇo ahosīti.

3. Sutvāna Sādhu Sunakhena
   Katūpakāraṃ.
   mettiṃ disassa pakataṃ
   isinā ca Sutvā.
   Sammā karotha karuṇaṃ ca
   parūpakāraṃ.
   taṃ Sabbadā bhavati
   vo bhavabhogahetūni.

Maruttabrāhmaṇassa vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

II. 9

9. *PĀNĪYADINNASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jaṃbudīpe aññatarasmiṃ janapade kireko manusso raṭṭhato raṭṭhaṃ janapadato janapadaṃ vicaranto anukkamena candabhāgā nadī tīraṃ patvā nāvaṃ abhiruhitvā paratīraṃ gacchati. Athāparā gābbhinitthi tāya eva nāvāya gacchati. Atha nāvā Gaṅgā majjhappattakāle tassā kammajavānā coliṃsu Tato Sā vijāyitumasakkontī kilannā pānīyaṃ me detha. Pipāsitāmhīti manūsse yāci. To tassā vacanaṃasuṇantā viya pānīyaṃ nādaṃsu. Atha so jānapadiko tassā karuṇāyanto pānīyaṃ gahetvā mukhe āsiñci. Tasmiṃ khaṇe sā laddhassāsa Sukhena dārakaṃ vijāyī. Atha te tīraṃ patvā katipaya divasena attano attano ṭhānaṃ pāpuṇiṃsu. Athāparabhāge so jānapadiko aññatarakiccaṃ paṭicca tassā itthiyā vasana nagaraṃ patvā tattha tattha āhiṇḍanto nivāsaṭṭhānaṃ alabhitvā nagaradvāre Sālaṃ gantvā tattha nipajji. Tasmiṃ yeva divase corā nagaraṃ pavisitvā rājagehe Sandhiṃ chinditvā dhanasāraṃ gahetvā gacchanto rājapurisehi anubaddhā gantvā tāyeva Sālāya chaḍḍetvā palāyiṃsu. Atha rājapurisā āgantvā core apassanno taṃ jānapadikaṃ ditvā ayaṃ caro ti gahetvā pacchābāhaṃ gāḷhaṃ bandhitvā puna divase rañño dassesṃ. Raññe kasmā bhaṇe corakammamakāsīti pucchito nāhaṃ Devacoro āgantukomhīti vutte rājā core pariyesitvā alabhanto, ayameva coro imaṃ mārethā 'ti āṇāpesi. Rājapurisehi taṃ gāḷhaṃ bandhitvā āghātanaṃ nenṭe Sā itthi taṃ tathā nīyamānaṃ disvā San-

jānitvā kampamānahadayā muhuttena rañño Santikaṃ gantvā vanditvā deva eso na coro, āgantuko muñcathetaṃ devāti āha. Rājā tassā kathaṃ asaddahanto yajjetaṃ mocetumicchasi. Tassagghanakaṃ dhanaṃ datvā muñcāpehī 'ti Sā Sāmi mama gehe dhanaṃ natthi. Apica mama Sattaputtehi Saddhiṃ meṃ dāsiṃ karohi Etaṃ muncadevā 'ti āha. Atha rājā taṃ etaṃ adhunāgato 'ti vadasi etaṃ nissāya pttehi Saddhiṃ attānaṃ dāsattaṃ Sāvesi. Kime so te ñāti vā udāhu upakārakoti pucchanto āha.

1. Kiṃ te bhoti ayaṃ puriso
   tuvaṃ pucchāmi Saṃsayaṃ.
   bhātā vā te pitā hoti
   pati vā devaro tava.

2. Ñāte Sālohito kinnu
   udāhu iṇadāyako.
   athopakārako kinnu
   kasmāssa dehi jīvitaṃ 'ti.

Tato Sā āha.

3. Eso me puriso deva
   katapubbopakārako.
   atāṇamekikaṃ ceso
   dukkhitaṃ maraṇe ṭhitaṃ.

4. Vijāyitumasakkontiṃ
   gabbhiniṃ dukkhavediniṃ.
   toyena maṃ upaṭṭhāsi
   tenāhaṃ sukhitā tadā.

5. Bhaṅga Kallola māḷāya
   uttarantaṃ mahaṇṇavaṃ.
   pahāya pātuṃ kūpassa
   yāti loko pipāsito.

6. Tatheva vijjamānesu
   janesu manujādhipa.

guṇavantamanubandhanti
Sappurisaṃ katavedikaṃ.

7. Tasmā Sappurise dhamme
patiṭṭhāsmi narādhipa.
anussaranti etena
katapubbūpakārakaṃ.

8. Ahaṃ ca mama puttā ca
etenamha Sukhāpitā.
jīvitampi pariccajja
muccanīyo ayaṃ mayā 'ti.

Tato rājā dovārikaṃ pakkesitvā tampi pucchitvā adhunāgatabhāvaṃ ñatvā tassā Sappurisa dhamme Santūṭṭho tesaṃ ubhintampi mahantaṃ yasaṃ anuppadāsi. Te laddhayasā tato paṭṭhāya dānādīni puññakammāni katvā Sagga parāyaṇā ahesuntī.

9. Dhamme patiṭṭhitamanā
api mātugāmā.
evaṃ labhanti vibhavaṃ
ca pasaṃsanaṃ ca.
Dhammaṃ ca Sādhucaritaṃ
manasī karonto.
dhammesu vattatha Sadā
Suvisajjanā 'ti.

Pānīyadinnassa vatthuṃ navamaṃ

II. 10

10. *SAHĀYASSA PARICCATTAJĪVITAKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute Sāvatthiyaṃ Somabrāhmaṇo— Somadatta Brāhmaṇoti dve brāhmaṇā vasanti. tattha Somadatta brāhmaṇāna Saddhiṃ Soma brāhmāṇo yebhuyyena tūtaṃ kīḷati. Atheka divasaṃ Somadatto Soma brāhmaṇaṃ dūtena parājetvā tassa uttarāsaṅgaṃ ca lañchana muddikaṃ ca

gahetvā attano gehaṃ gacchanto Somabrāhmaṇassa ehi gehaṃ gacchāmā 'ti āha. Tato Somo nāhaṃ Samma ekasāṭako hutvā antaravīthiṃ otarituṃ Sakkomi. Gamantato ettheva me ṭhānaṃ varataranti āha. Soma Dattena evaṃ Sati Samma imaṃ uttarāsaṅgaṃ gaṇhāti. Tassa taṃ datvā idāni Samma ehīti vuttopi nāgacchati. Puna tena So kasmā nā gacchasi 'ti puṭṭho Samma mama hatthe muddikaṃ apassannā me puttadādayo mayā Saddhiṃ kalahaṃ karontīti āha. Atha so evaṃ Sante yadā te pahoti—tadā mayhaṃ dehīti muddikaṃpi datvā taṃ gahetvā gehaṃ agamāsi. Atha te ettakena Sahāyā ahesuṃ. Aparabhāge Somadattabrāhmaṇaṃ ayaṃ paradāra kammaṃ akāsīti manussā gahetvā rañño dassesuṃ. Rājā tassa rūpasaṃpattiṃ disvā rājāṇaṃ akatvā mā bho puna evamakāsī 'ti ovaditvā vissajjesi. Rājā taṃ yāva tatiyavāraṃ ovadanto vissajjetvā catutthe vāre gacchathetaṃ āghātanaṃ netvā mārethāti aṇāpesi. Evaṃ pāpakamme niratā anekākārena ovadantāpi na Sakkā nivāretuṃ—tathā hi.

1. Soṇā ceva Sigālā ca
   Vāyasā Nilamakkhikā.
   icchete Kuṇape Sattā na
   Sakkā te nisedhituṃ.

2. Tathā pāṇātipātesu
   paradāre Surāyo ca.
   musāvādesu theyyesu
   Sattasattā na vāriyā 'ti.

Tato rājapurisā taṃ bandhitvā pakkamiṃsu. Tadā Somabrāhmaṇo Soma dattaṃ tathānīyamānaṃ disvā kaṃpamānahadayo rājapurisānaṃ Santikaṃ gantvā imaṃ bho muhuttaṃ mā māretha. Yāva rājānaṃ jānāpessāmī 'ti vatvā rañño Santikaṃ gantvā vanditvā ṭhito deva mama jīvitaṃ Somadattassa brāhmaṇassa dassāmi. Etaṃ muñcatha. Yadi māretukāmo maṃ mārethā 'ti āha. Rājā tuṇhī ahosi. Rājapurisā Sonadattaṃ muñcitvā Somabrāhmaṇaṃ āghātamaṃ netvā māresuṃ. Aho kataññuto Katavedinā.

Hoti cettha.

3. Katūpakāramattānaṃ
   Sarantā keci mānusā.
   jīvitaṃ denti Somova
   Somadattassa attano 'ti.

So tena jīvitadānena devaloke nibbattitvā mahante kanakavimāne devaccharā Sahassa parivuto dibbasampattimanubhonto paṭivasati. Tadā Somadattabrāhmaṇo eso maṃ maraṇappattaṃ mocesī 'ti vatvā tassatthāya dānaṃ datvā pattiṃ adāsi. Tāvadevassa tato bahutaraṃ devissariyaṃ ahosi devānubhāvaṃ ca. Tato so Somadevo attano devissariyaṃ olokento Sahāyassa attano jīvitadānaṃ addasa. Disvā attabhāvaṃ vijahitvā mānavaka vaṇṇena Somadatta brāhmaṇaṃ upasaṅkamitvā paṭisatthāraṃ katvā attānaṃ devaloke nibbattabhāvaṃ pakāsetvā taṃ gahetvā attano ānubhāvena devalokaṃ netvā yathākāmā. Sampattimanubhavā 'ti vatvā Sattāhaṃ devissariyaṃ datvā Sattame divase netvā tassa gehe yeva patiṭṭhāpesi. Tathā hi dibbasampattimanubhūtassa manussa Sampatti paṭikkūlā hoti. Tato so dibbasampatti manussaranto kiso dubbalo uppaṇḍuppaṇḍuka jāto ahosi. Athekadivasaṃ devaputto taṃ olokento tathā dukkhappattaṃ disvā na Sakkā manussena dibbasampatti manubhavitunti icchiticchita Sampattidāyakaṃ ekaṃ cintāmaṇiṃ datvā tassa bhariyampi attano ānubhāvena rūpavantaṃ yasavantaṃ vaṇṇavantaṃ atikkānta manussitthivaṇṇaṃ akāsī. Aparabhāge te Jayampāpaccakkhato diṭṭha dibba Sampatti vibhavā dānaṃ datvā Sīlaṃ rakkhitvā Sahāyadevaputtassa Santikeyeva nibbattiṃsūti.

4. Mandena nanditā manā
   upakārakena.
   pāṇamapi denti Sujanā
   iti cintayitvā.

5. Mittaddu mā bhavatha
   bho upakārakassa.
   pāsaṃsiyā bhavaḷa
   Sādhujanehi niccaṃ 'ti.

Sahāyassa Pariccattajīvitakassa vatthuṃ dasmaṃ.

Nandirājivaggo dutīyo.

III. 1

1. *YAKKHAVAÑCITA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbutaṃhi Kosalaraññо Kira janapade Tuṇḍagāma nāma ahosi. Tattheko Buddhadāso nāma manusso yāvajīvaṃ Buddhaṃ Saraṇaṃ gacchāmi. Buddho me Saraṇaṃ tāṇaṃ letaṃ parāyaṇanti evaṃ jīvita pariyantaṃ Buddhaṃ Saraṇaṃ gato paṭivasati. Tasmiṃ Samaye eko janapadavāsiko tattha tattha āhiṇḍanto taṃ Tuṇḍagāmaṃ patvā tasseva ghare nivāsaṃ kappesi. Tassa pana jānapadikassa Sarīre eko yakkho āvisitvā pīḷehi. Tadā tassa gāmassa pavisanakāle yakkho Buddhadāsopāsakassa guṇatejena tassa gehaṃ pavisitumasakkonto taṃ muñcitvā bahigāme Sannāhaṃ aṭṭhāsī tassāgamanaṃ olokento tato so jānapadiko satta divasaṃ tattha vasitvā Sattame divase Sakaraṭṭhaṃ gantukāmo gāmā nikkhami. Atha taṃ tathā nikkhantaṃ disvā yakkho aggahesi. Atha so taṃ ettakaṃ kāḷaṃ kuhiṃ gatosī 'ti pucchi. Yakkho bho tavatthāya ettha vasantassa me Sattāhaṃ atikkattanti. Tato so kho te mayā ettho kim te dammī 'ti. Atha yakkhena so ahaṃ khudāya pīḷito bhattena me attho 'ti vutte so evaṃ sati kasmā maṃ anto gehe vasantaṃ na gaṇhīti āha. Yakkhena bho tasmiṃ ghare Buddhaṃ Saraṇaṃ gato eko upāsako atthi. Tassa sīlatejen gehaṃ pavisitumasakkonto aṭṭhāsinti vutte Jānapadiko Saraṇaṃ nāma kinti ajānanto kiṃ vatvā so saraṇaṃ aggahesī 'ti yakkhaṃ pucchi. Yakkho Buddhaṃ Saraṇaṃ gacchāmīti vatvā Saraṇaṃ aggahesī 'ti āha. Taṃ Sutvā jānapadiko idāni imaṃ vañcessāmī 'ti cintetvā tena hi yakkha ahaṃpi Buddhaṃ Saraṇaṃ gacchāmī 'ti āha. Evaṃ vuttamatte yeva yakkho mahāsaddaṃ karonto bhayena bhamanto palāyi. Evaṃ Sammā Saṃbuddhassa Saraṇaṃ idha loke bhayopaddava nivāraṇatthaṃ hoti. Paraloke Sagga mokkhāvahaṃ—tathā hi.

1. Buddho 'ti vacanaṃ etaṃ
   amanussānaṃ bhayāvahaṃ.
   Buddhabhattika jantūnaṃ
   Sabbada mudamāvahaṃ.

2. Sabbopaddava nāsāya
   paccakkhaṃ dibbamosadhaṃ.
dibbamantaṃ mahātejaṃ
   mahāyantaṃ mahabbhutaṃ.

3. Tasmā so dāruṇo yakkho.
   disvā taṃ Saraṇe ṭhitaṃ.
ubbiggova bhayappatto
   lomahaṭṭho ca chaṃhito.

4. Bhamanto dhāvitaṃ disvā
   timirova Suriyuggato.
Siṃbalī tūlabhaṭṭaṃ va
   Caṇḍavātena khaṇḍitaṃ.

5. Yaṃ dukkhaṃ rājcorāri
   Yakkhapetādi saṃbhavaṃ.
nicchannena manussena
   gantabbaṃ Saraṇattayaṃ 'ti.

Tato jānapadiko Saraṇāgamma ne Mahāguṇaṃ mahānisaṃsaṃ oloketvā Buddhe Sagāravo Sappemo jīvitapariyantaṃ Buddhaṃ Saraṇaṃ gacchāmi 'ti Saraṇaṃ gantvā teneva Saraṇa gamanānubhāvena jīvita pariyosāne Suttappa-Buddho viya devaloke nibbantī 'ti.

6. Disvāna evaṃ Saraṇaṃ gataṃ taṃ
   apenti Yakkhā 'pi mahabbhayena.
pāletha sīlaṃ Saraṇaṃ ca tasmā
   jahātha duritaṃ Sugatiṃ bhajvhoti.

Yakkhavañcita vatthuṃ paṭhamaṃ.

III. 2

2. *MICCHĀDIṬṬHIKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute Rājagaha nagore kira eko Brahmabhottiko Micchādiṭṭhiko paṭivasati. Tattheva Sammādiṭṭhikopi

tesaṃ ubhinnampi dve puttā ahesuṃ. Te ekato kīḷantā vaḍḍhanti. Athāparabhāge Guḷakīlaṃ kīḷantānaṃ Sammādiṭṭhikassa putto 'namo Buddhāyā 'ti vatvā guḷaṃ khipanto divase divase jināti. Micchādiṭṭhikassa putto 'Namo Brahmuno' ti vatvā khipanto parājeti. Tato Micchādiṭṭhikassa putto niccaṃ jitannaṃ Sammāditthikaṃ Kumāraṃ disvā Samma tvaṃ niccameva jināsi. Kiṃ vatvā Guḷaṃ khipasī 'ti pucchi. Sohaṃ Samma namo Buddhāyā 'ti vatvā khipāmi 'ti āhā. So 'pi tato paṭṭhāya namo buddhāyā 'ti vatvā Khipati. Atha te yebhuyyena dūte Samasamāva honti. Aparabhāge Micchādiṭṭhikassa putto pitarā Saddhiṃ dārūnamatthāya vanaṃ gantvā Sakaṭena dāruṃ gahetvā āgacchanto nagaradvārasamīpe sakaṭaṃ vissajjetvā tiṇe khādanatthāya goṇe vissajjesi. Goṇā tiṇaṃ khādantā aññehi gorūpehi Saddhiṃ antonagaraṃ pavisiṃsu. Athassa pitā Goṇe pariyesanto Sakaṭaṃ olokehī 'ti puttaṃ nivattetvā nagaraṃ paviṭṭho ahosi. Atha Sāyaṇhe jāte manussā nagaradvāraṃ pidahiṃsu. Tato Kumāro bahinagare dārusakaṭassa heṭṭhā Sayantā niddupagato ahosi. Atha tassā rattiyā Sammāditthiko ca Micchādiṭṭhikocā 'ti dve Yakkhā gocaraṃ pariyesamānā Sakaṭassa heṭṭhā nipantaṃ Kumāraṃ addasaṃsu. Tesu Micchādiṭṭhiko imaṃ khādāmī ti āha. Athāparo mā evamakāsi. Namo Buddhāyāti vācako eso 'ti. Khādāmevetanti vatvā itarena yāva tatiyaṃ vārisamāno 'pi gantvā tassa pāde gahetvā ākaḍḍhi. Tasmiṃ khaṇe dārako pubbaparicayena namo Buddhāyā 'ti āha. Taṃ Sutvā yakkho bhayappanna lomahaṭṭho hatthaṃ vissajjetvā paṭikkamma aṭṭhāsi. Aho acchariyaṃ Buddhānuᵇhāvaṃ, abbhutaṃ evaṃ attaṃ anīyātetvā paricayena namo Buddhāyāti vuttassapi bhayaṃ chaṃhitattaṃ upaddavaṃ vā na hoti. Pageva attaṃ nīyātetvā yāvajūraṃ Buddhaṃ Saraṇaṃ gatassā 'ti—vuttaṃ hi.

1. Yathāpi Sikhino nādaṃ
   bhujaṅgānaṃ bhayāvahaṃ.
   evaṃ Buddho 'ti vacanaṃ
   amanussānaṃ bhayāvahaṃ.

2. Yathā mantassa jappena
   vilayaṃ yāti kibbisaṃ.

evaṃ Buddha 'ti vacanena
pahāyanti pisācakā.

3. Aggiṃ disvā yathā Sitthaṃ
dūratova vilīyati.
disvānevaṃ Saraṇagataṃ
petāpennāva dūrato.

4. Pavaraṃ Buddha iccena
makkharadvayamabbhutaṃ.
Sabbopaddavanāsāya
thirapākāramuggataṃ.

5. Satta ratana pāsādaṃ
nameva vajitaṃ guhaṃ.
tamava nāvaṃ dīpaṃ taṃ
tameva kavacaṃ Subhaṃ.

6. Tameva Sirasi bhāsantaṃ
kirītaṃ ratanāmayaṃ.
lalāṭe tilakaṃ rammaṃ
kappuraṃ nayanadvaye.

7. Tāḍaṅkaṃ kaṇṇayugale
Soṇṇa mālā gale Subhā.
ekāvaḷī tārahārā
bhārajantūsu laṅkatā.

8. Agadaṃ bāhumūlassa
karagge valayaṃ tathā.
aṅgulisvaṅguliyaṃ ca
khaggaṃ mangala Sammataṃ.

9. Soṇṇāta pattamuṇhīsaṃ Sa
bāṇo sa Sarāsanaṃ.
tameva Sabbālaṅkāraṃ
tameva duritāpahaṃ.

10. Tasmā hi paṇḍito poso
lokalocana Satthuno.
Saraṇaṃ tassa ganteva
guṇanāmaṃ ehi passikaṃ.

11. Namo 'ti vacanaṃ pubbaṃ
Buddhāye 'ti giraṃ tadā.
Supannena Kumārena
Micchādiṭṭhika Sūnunā.

12. Sutvā vuttaṃ pisācā 'pi
manussakuṇape rato.
na hiṃsanti aho Buddha
guṇasāra mahantatā 'ti.

Atha Sammācdiṭṭhika yakkho Micchādiṭṭhikassa yakkhassa evamāha. Ayuttaṃ bho tayā kataṃ, Buddhaguṇe pahāro dinno, daṇḍakammaṃ tayā kātabbanti. Tena kiṃ mayā Samma kātabbaṃ 'tī vutte bubhukkhitassa āhāraṃ dehī 'ti āha. Tato so Sādhūni vatvā yāvāhaṃ āgacchāmī. Tvaṃ tāvettha vacchāhī 'ti vatvā Biṃbisāro rañño Kañcana Taṭṭake vaḍḍhitaṃ rasabhojanaṃ āharitvā Kuṃārassa pituvaṇṇena dārakaṃ bhojetvā puna Kumārena vutta Buddha vacanaṃ ca attanā katavāyāmaṃ cā 'ti Sabbaṃ Taṭṭake likhitvā idaṃ raññoyeva paññāyatūti (ni) adhiṭṭhāya agamaṃsu. Atha pabhātāya rattiyā rañño bhojanakāle rājapurisā tattha taṭṭakaṃ adisvā nagaraṃ upaparikkhantā Sakaṭe dārakaṃ ca taṭṭakaṃ ca disvā Taṭṭakena Saddhiṃ taṃ gahetva rañño dassesuṃ. Rājā Taṭṭake akkharādīni disvā vācetvā tassa guṇe pasanto mahantena yasena Soddhiṃ seṭṭhiṭṭhānama 'dāsi.

13. Jinassa nāmaṃ Supitenapevaṃ na
hoti bhītiṃ lapanena yasmā.
Tasmā munindaṃ Satataṃ Sarātha
guṇe Sarantā Saraṇaṃ ca yāthā 'ti.

Micchādiṭṭhikassa vatthuṃ dutiyaṃ.

III. 3

3. *PĀDAPĪṬHIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Jambudīpe Mahābodhiko kira dakkhiṇapasse ekaṃ paccantanagaraṃ ahosi. Tattha Saddhāsampanno ratanattaya māmako eko upāsako paṭivasati. Tadā eko khīṇāsavo bhagavatā paribhuttaṃ pādapīthaṃ thavikāya pakkhipitvā gata gataṭṭhāne pūjento anukkamena taṃ nagaraṃ sampa Sunivattho Supāruto pattaṃ gahetvā antaravīthiṃ paṭipajji yugamattadaso pabbajjālīlāya janaṃ paritosento. Atha so upāsako tathā gacchantaṃ theraṃ disvā pasannamānaso upagantvā pañcapatiṭṭhitena vanditvā pattaṃ gahetvā bhojetvā nikhaddhaṃ mama gehaṃ āgamanamicchāmi. Mamānukampāya ettheva vasatha Sāmī 'ti yācitvā nagarāsanne ramaṇīye vanasaṇḍe nadīkule paṇṇasālaṃ katvā therassa taṃ nīyādetvā catupaccayebhi paṭijagganto mānento pūjento vasati. Thero 'pi tattha phāsukaṭṭhāne bhagavatā paribhutta pādapīṭhadhātuṃ nidhāya vālukābhi thūpaṃ katvā niccaṃ gandhadhūpa dīpa puppha pūjādīhi pūjayamāno vāsaṃ kappeti. Tasmiṃ Samaye tassopāsakassa anantaragchavāsiko eko issara bhattiko attano devataṃ nibaddhaṃ namassati. Taṃ disvāssa upāsako Buddhaguṇe vatvā akhette Samma mā viriyaṃ karohi. Pajahetaṃ diṭṭhinti āha. Tato so Kerāṭiko issara bhattiko ko te Satthu guṇānubhāvo aṃhākaṃ issarassa guṇova mahanto 'ti vatvā tassa aguṇaṃ guṇanti kathento.

1. Tipuraṃ so vināsesi
   lalāṭa nayanagginā.
   asure ca vināsesi
   tisulen Mahissaro.

2. Jatā kalāpamāvattaṃ
   naccati dinasandhiyaṃ.
   vādeti bheri vīṇādiṃ
   gītaṃ cā 'pi sa gāyati.

3. Bhariyāyo tassa tisso (hi)
jaṭāyekaṃ Samubba he.
ekamekena passena
passamāno carekakaṃ.

4. Hatthicammambaradharo
neneva vāritātapo.
asadisehi puttehi
rupena ca Supāṭako.

5. Ratiyā ca madhupāne ca
vyāvaṭo Sabbadā ca so.
manussaṭṭhidharo sīsa
kapālenesa bhuñjati.

6. Na jāto na bhayaṃ tassa
maraṇaṃ natthi Sassato.
rīdiso me mahādevo
tatthaññassidiso guṇo 'ti.

Taṃ Sutvā upāsako Samma tuyhaṃ issarassa ete Guṇā nāma nāva hontu. Aguṇā nāma kittakā hontī 'ti vatvā bhagavato Sakalaguṇe Saṃharitvā kathento āha.

7. loke Sabba Savantīnaṃ
ādhāro Sāgaro yathā.
Sabbesaṃ guṇarāsīnaṃ
ādhāro 'va Tathāgato.

8. carācarānaṃ Sabbesaṃ
ādhāro 'va dharā ayaṃ.
tathā guṇānaṃ Sabbesaṃ
ādhāro 'va Tathāgato.

9. Evaṃ Santo viyanto ca
evaṃ so karuṇāparo.
evamiddhividhā tassa
evamevaṃ guṇā iti.

10. Buddho 'pi Sakkoti na yassa vaṇṇe
kappampi vatvā khayataṃ gametuṃ.
pageva na Brahmasurāsurehi vattuṃ
na 'hātanta guṇassa vaṇṇanti.

Evaṃ vadantā pana te ubho 'pi amhākaṃ devo uttamo 'ti kalahaṃ vaḍḍhetvā rañño Santikamagamaṃsu. Rājā tesaṃ Kathaṃ Sutvā tena hi tumhākaṃ devatānaṃ mahantabhāvaṃ iddhipāṭihāriyena jānissāma. Dassetha te hi no iddhīti nagare bheriṃ carāpesi ito kira Sattāhaccayena imesaṃ dvinnaṃ Satthārānaṃ pāṭihāriyāni bhavissanti. Sabbe Santi patantūti. Taṃ Sutvā nānādisāsu bahūmanussā Samāgamiṃsu. Atha Micchādiṭṭhikā ajja amhākaṃ devassa ānubhāvaṃ passāmāti mahantaṃ pūjaṃ karontā tattha Sāraṃ nāddasaṃsu sammādiṭṭhikā 'pi gandhamālādīhi pujetvā padakkhiṇaṃ katvā añjalimpaggayha aṭṭhaṃsu. Atha rājā 'pi balavāhana parivuto ekamante aṭṭhāsi. Nānāsamayavādino 'pi ajja tesaṃ pāṭihāriyaṃ passissāmā 'ti mañcātimañcaṃ katvā aṭṭhaṃsu. Tesaṃ Samāgame Sammādiṭṭhikā vāḷakāthūpamabhimukhaṃ katvā añjalimpaggayha Sāmi amhākaṃ bhagavā Sabba-Buddha kiccāni niṭṭhāpetvā anupādisesāya nibbāṇadhātuyā parinibbāyi. Sāriputtamahāmoggallo nādayo asīti Mahāsāvakā 'pi parinibbāyiṃsu. Tatthettha amhākaṃ raññaṃ paṭisaraṇa 'nti vatvā Saccakiriyaṃ karontā āhaṃsu—

11. Āpāṇakoṭiṃ Buddhassa
Saraṇaṃ no gatā yadi.
tena saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pātihāriyaṃ.

12. Āpāṇakoṭiṃ Dhammassa
Saraṇaṃ no gatā yadi.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pātihāriyaṃ.

13. Āpāṇakoṭiṃ Saṅghassa
Saraṇaṃ no gatā yadi.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ

14. Rāmakāle munindasa
pādukā cāsi abbhutā.
tena saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ.

15. chaddantakāle munino dāṭhā
cha raṃsi rañjatā.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
nicchāretu cha raṃsiyo.

16. Jātamanto tadā Buddho
ṭhito paṅkaja muddhani.
nicchāresāsabhiṃ vācaṃ
aggo Seṭṭho 'ti ādinā.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ.

17. Nimitte caturo disvā
nikkhanto abhitikkhamaṃ.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ.

18. Mārasenaṃ palāpetvā
nisinno bujjhi Bodhiyaṃ
tena saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ.

19. Dhammacakkaṃ pavattesi
jino 'sipatane tadā.
tena Saccena 'yaṃ dhātu
dassetu pāṭihāriyaṃ.

20. Nandopanenda Bhogindaṃ
Nāgaṃ Nāḷāgirivhayaṃ.
Ālavakādayo yakkhe
Brahmāno ca Bakādayo.

21. Saccakādi Nigaṇḍhe ca
Kūṭadantādayo dvije.
damesi tena Saccena
dassetu pāṭihāriyaṃ 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā upāsakā aṃhākaṃ anukampaṃ paṭicca mahājjanassa Micchādiṭṭhibhedanatthaṃ pāṭihāriyaṃ dassetha Sāmī 'ti ārādhesuṃ atha Buddhānubhāvaṃ ca therānubhāvaṃ ca upāsakānaṃ Saccakiriyānubhāvaṃ ca paṭicca vāḷakāthūpaṃ dvidhā bhinditvā pādapīṭhadhātu ākāsamabbhuggantvā chabbaṇṇaraṃsiyo vissajjenti vilāsamānā aṭṭhāsi. Atha mahājanā celukkhepa Sahassāni pavattento Sādhukīḷaṃ kīḷantā mahānādaṃ pavattentā mahattaṃ pūjamakaṃsu. Micchādiṭṭhikā 'pi imaṃ acchariyaṃ disvā viṃhita mānasā micchādiṭṭhiṃ bhinditvā ratanattaya parāyanā Saraṇamagamaṃsū 'ti.

?2. Phuṭṭho 'pi pādena Jinassa vevaṃ
Kaliṅgaro 'pāsi mahānubhāvo.
lokekanāthassa anāsavassa
mahānubhavo hi acintanīyo 'ti.

Pādapīṭhikāya vatthuṃ tatiyaṃ

III. 4

4. *UTTARA SĀMAṆERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

So kira purima-Buddhe katādhikāro tattha tattha bhave vivaṭṭupanissayam puññaṃ upacitanto Sumedhassa Bhagavato kāle Vijjādharo hutvā Himavati paṭivasati. Tadā Sumeḍho nāma Sammāsaṃbuddho vivekamanabrāhanto Himavantaṃ gantvā ramaṇīye padese pallaṅkaṃ ābhujitvā nisīdi. Tadā Vijjādharo ākāsena gacchanto chabbaṇṇa raṃsīhi virājamānaṃ bhagavantaṃ disvā tīhi Kaṇikāra pupphehi pūjesi. Pupphāni Buddhānubhāvena Satthu upari chattākārena aṭṭhaṃsu. So tena bhiyyo Somattāya pasannacitto hutvā aparabhāge kālaṃ katvā tāvatiṃsabhavane nibbattitvā uḷāraṃ dibbasaṃpattima nubha vanto yāvatāyukaṃ tattha ṭhatvā tato vato devamanussesu Saṃ saranto imasmiṃ buddhuppāde Rājagahanagare Brāhmaṇa-

mahāsāḷassa putto hutvā nibbanti. Uttaroti 'ssa nāmaṃ ahosi. So uttamarūpadharo viññutaṃ patto Brāhmaṇa vijjāsu nipphattiṃ patvā jātiyā rūpena vijjāya sīlācārena ca lokassa mahanīyo jāto, tassa taṃ paññāsampattiṃ disvā Vassakāro Magadhamahāmatto attano dhītaraṃ dātukāmo hutvā attano adhippāyaṃ pavedesi so nissaraṇājjhāsayatāya toṃ paṭikkhipitvā kālena kālaṃ Dhammasenāpatiṃ payirupāsanto tassa Santike dhammaṃ sutvā paṭiladdhasaddho pabbajitvā vattasampanno hutvā theraṃ upaṭṭhahati. Tena ca Samayena therassa aññataro ābādho uppanno hoti tassa bhesajjatthāya Uttarasāmaṇero pāto 'va pattacīvaramādāya vihārato nikkhamma antarāmagge taḷākassa tīre pattaṃ ṭhapetvā udakasmīpaṃ gantvā mukhaṃ dhovati. Tadā aññataro Ummaggacoro katakammo ārakkha purisehi anubaddho aggadvāreneva nagarato nikkhamitvā palāyanto attanā gahitaṃ ratanabhaṇḍikaṃ Sāmaṇerassa patte pakkhipitvā palāyi. So Sāmaṇoro 'pi pattasamīpaṃ upagato hoti. Coraṃ anubandhantā rājapurisā Sāmaṇerassa patte bhaṇḍikaṃ disvā ayaṃ coro, iminā coriyaṃ kataṃ 'ti Sāmaṇeraṃ pacchābohaṃ bandhitvā Vassakārassa Brāhmaṇassa dassesuṃ. Vassakāro a tadā rañño vinicchaye niyutto hutvā chejja bhejjaṃ anusāsati. So eso pubbe mama vacanaṃ nādiyi. Suddhapāsaṇḍiyesu pabbajī 'ti ca baddhāghātattā taṃ kammaṃ asodhetvāva jīvantamevetaṃ sūle uttāsethāti āṇāpesi. Rājapurisā taṃ nimbannīle uttāsesuṃ. Sāmaṇero Sūlagge nisinno upajjhāyassa me ko bhesajjaṃ āharissatī 'ti Sāriputtattheraṃ sari. Tato thero taṃ pavattiṃ ñatvā Sammāsambuddhassa kathesi. Bhagavā 'pi mahāsāvaka parivuto tassa ñāṇaparipākaṃ oloketvā taṃ ṭhānamahamāsi. Tato bhagavato nikkhantabhāvā Sakala nagare koḷāhalaṃ ahosi. Mahājanakāyo sannipati. Atha bhagavā vipathuranta hattha tole nakhamaṇimayūkha Sambhinna pītāhāsatāya paggharanta jātihiṅgulakasuvaṇṇa rasadhārā viya pālāvaguṇḍita mudutalutaṅgulaṃ hatthaṃ uttarassa sīse ṭhapetvā' uttara, idaṃ te pubbe katapāpakammassa phalaṃ uppannaṃ, tattha tayā paccavekkhaṇabalena adhivāsanā kātabbā 'ti āha—

Teneva āha.

1. Atīte kira ekasmiṃ
 gāme tvamasi dārako.

dārakehi samāgammo
kīḷanto keḷi moṇḍale.

2. Gahetvā Sukhumaṃ Sūkaṃ
tadā tvaṃ timbajalliyā.
uttāsesitattha sūle
jīvamānaka makkhikaṃ.

3. Aparasmi te pāpakammaṃ
pavakkhāmi suṇohi me.
ovadantiṃ hi tena tvaṃ
atīte Sakamātaraṃ.

4. Jīvasūle nisīdā 'ti
kopenābhisapī tuvaṃ.
imehi dvīhi pāpehi
Saraṃ Saṃsāra Sāgare.

5. Pañcajāti sate acchi
jīvasulaṃhi ṇiṃbaje.
ayaṃ te varimā jāti
etthā 'pi ca vipacci so 'ti.

Evamādinā nayena tassa ajjhāsayānurūpena dhammaṃ desesi. Uttaro amatābhiseka Sadisena satthuno hattha Saṃphassa Sañjāta pasāda Somanassitāya uḷāraṃ pītipūmojjaṃ paṭilabhitvā yathāparicitaṃ vipassanā maggaṃ Samārūḷho ñāṇassa paripākaṃ gatantā satthudesanā vilāsena maggapaṭipāṭiyā Sabba kilese khepetvā chaḷabhiñño ahosi. Dhammaṃ sutvā tattha Samāgatānaṃ devamanussānaṃ caturāsīti pāṇasahassānaṃ Dhammābhisamayo ahosī 'ti vadanti. Uttaro pana chaḷabhiñño hutvā sūlato utḍa uṭṭhahitvā ākāse ṭhatvā pāṭihāriyaṃ dassesi. Mahājanā acchariyabbhata cittā jātā ahesuṃ. Tāvadevassa vaṇo rundhi—So bhikkhuhi āvuso tādisaṃ dukkhaṃ anubhavanto kathaṃ tvaṃ vipassanā anuyuñjituṃ Sakkhī 'ti puṭṭho pageva me āvuso Saṃsāre ādīnavo Saṅkhārānañca Sabhāvo sudiṭṭho, tasmāhaṃ tādisaṃ dukkhaṃ anubhavanto 'pi āsakkhiṃ vipassataṃ vaḍḍhetvā visesaṃ adhigantuṃ 'ti āha. Athāparabhāge

So bhikkhu Saṅghamajjhe attano pubbavaritādānaṃ pakāsento imā gāthā abhāsi.

6. Sumedho nāma Saṃbuddho
dvattiṃsa varalakkhaṇo.
vivekakāmo Saṃbuddho
Himavantamupāgami.

7. Ajjhogahetvā Himavantaṃ
aggo kāruṇiko munī.

8. Pallaṅkaṃ ābhujitvāna
nisīdi purisuttamo.

9. Vijjādharo tada āsiṃ
antalikkhe caro ahaṃ.
tisūlaṃ sukataṃ gayha
gacchāmi aṃbare tadā.

10. Pabbatagge yathā aggi
puṇṇamāseva candimā.
vanaṃ ohāsate Buddho
Sālarājāva phullito.

11. Vanaggā nikkhamitvāna
Buddharaṃsāvidhāvare.
nalaggi vaṇṇasaṅkāsā
disvā cittaṃ pasādayiṃ.

12. Vicitaṃ addasaṃ pupphaṃ
Kaṇikāraṃ Devagandhikaṃ.
tīṇi pupphāni ādāya
Buddhaseṭṭhaṃ apūjayiṃ.

13. Buddhassa ānubhāvena
tīṇi pupphāni me tadā.
uddha vaṇṭā adho pattā
chāyaṃ kubbanti Satthuno.

14. Tena kammena Sukatena
cetanā paṇidhīhi ca.
jahitvā mānusaṃ dehaṃ
tāvatiṃsama 'gañcahaṃ.

15. Tattha me sukataṃ vyaṃhā
Kaṇikāri 'ti nāyati.
Saṭṭhi yojanamubbedhaṃ
tiṃsa yojana vitthataṃ.

16. Sahassa khaṇḍaṃ Satabheṇḍuṃ
dhajālu haritāmayaṃ.
Satasahassānī byuhāni
vyaṃhe pāturahaṃsu me.

17. Sovaṇṇa mayā maṇi
mayā lohitaṅkamayāpi ca.
elikā 'pi ca pallaṅkā
yadicchaka yadicchakā.

18. Mahārahaṃ ca Sayanaṃ
tūlikaṃ vikatīyakaṃ.
uddalomika ekantaṃ
biṃbohata samāyutaṃ.

19. Bhavatā nikkhamitvāna
caranto deva cārikaṃ.
yadā icchāmi gamanaṃ
deva saṅgha purakkhato.

20. Pupphassa heṭṭhā tiṭṭhāmi
uparicchadanaṃ mama.
Samantā yojanasataṃ
Kaṇikārehi chāditaṃ.

21. Saṭṭhi turiya Sahassāni
sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhahuṃ.
parivārenti maṃ niccaṃ
rattindivamatanditā.

22. tattha naccehi gītehi
tālehi vāditehi ca.
ramāmi khiḍḍā ratiyā
modāmi kāmakāmahaṃ.

23. Tattha bhutvā ca pītvā ca
modāmi tidase Sadā.
nāriganehi Sahito
modāmi vyaṃhamuttame.

24. Satānaṃ pañcakkhattuṃ
devarajjamakārayiṃ.
satānaṃ tīṇikkhattuṃ
cakkavatti ahosahaṃ.

25. Padesarajjaṃ vipulaṃ
gaṇanātho asaṅkhiyā.
bhavābhave Saṃsaranto
mahābhogaṃ labhāmahaṃ.
bhoge me ūnatā natthi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

26. Dveme bhave Saṃsarāmi
devante atha mānuse.
aññaṃ gatiṃ na jānāmi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

27. Dveme bhave saṃsarāmi
devatte atha mānuse.
aññaṃ gatiṃ na jānāmi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

28. Dveme kule pajāyāmi
Khattiye cā 'pi Brāhmaṇe.
nīce kule na jānāmi (jātāmi)
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

29. Hatthiyānaṃ assayānaṃ
Sivikaṃ Sandamātikaṃ.

labhāmi Sabbamevetaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

30. Dāsigaṇaṃ dāsagaṇaṃ
nāriyo ca alaṅkatā.
labhāmi Sabbamevetaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

31. Koseyya Kaṃbaliyāni
Khoma Kappāsikāni ca.
labhāmi Sabbamevetaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ

32. Navavatthaṃ navaphalaṃ
navagga rasa bhojanaṃ.
labhāmi Sabbamevetaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

33. Emaṃ khāda imaṃ bhuñja
imaṃhi sayane saya.
labhāmi Sābbamevetaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

34. Sabbattha pūjito homi
yaso accuggato mama.
Mahesakko Sadā homi
abhejja pariso Sadā.
ñātīnaṃ uttamo homi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

35. Sītaṃ uṇhaṃ na jānāmi
pariḷāho na vijjatī.
aho cetasikaṃ dukkhaṃ
hadaye me na vijjati.

36. Suvaṇṇa vaṇṇo hutvāna
saṃsarāmi bhavābhave.
vevaṇṇiyaṃ na jānāmi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

37. Devalokā cavitvāna
Sukkamūlena codito
Sāvatthiyaṃ pure jāto
Mahāsāḷesuḍḍhake.

38. Pañcakāma guṇe hitvā
pabbajiṃ anagāriyaṃ.
jātiyā sattavasso 'haṃ
arahattamapāpuṇiṃ.

39. Upasaṃpādayi Buddho
guṇamaññāya cakkhumā.
taruṇo 'va pūjanīyohaṃ
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

40. Dibbacakkhuṃ visuddhaṃ me
Samādhikusalo ahaṃ.
abhiññā pāramippatto
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

41. Paṭisaṃbhidā anuppatto
iddhipādesu kovido.
Saddhamme pāramippatto
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

42. Tiṃsakappa Sahassaṃhi
Saṃbuddhamabhipūjayiṃ.
duggatiṃ nābhijānāmi
Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

43. Kilesā jhāpitā mayhaṃ
bhavā Sabbe Samūhatā.
nāgova bandhanaṃ chetvā
viharāmi anāsavo.

44. Svāgataṃ tava me āsi
Buddhaseṭṭhassa Santikaṃ.

tisso vijjā anuppatto
katam̤ Buddhassa Sāsanam̤.

45. Paṭisam̤bhidā vatasso ca
vimokkhopi ca aṭṭhime
chaḷabhiññā Sacchikatā katam̤
Buddhassa Sāsanam̤ 'ti.

Tam̤ sutvā bahū kusalakammaparāyaṇā ahesum̤.

46. Sahetukā pacchimikā 'pi Sattāpāpam̤na
Sakkonti jahātumevam̤.
anicchamānehi janehi dukkham̤
ārāva pāpam̤ parivajjanīyam̤ 'ti.

Uttara Sāmaṇerassa
vatthum̤ catuttham̤.

III. 5

5. *KĀVĪRAPAṬṬANA VATTHUM̤HI AYAMĀNUPUBBI KATHĀ*

Jam̤budīpe kira coḷaraṭṭhe Kāvīrapaṭṭanam̤ nāma ahosi. Tattha Māhissarikā bahūmicchādiṭṭhikā vasanti. Tatthekasmim̤ devālaye cittakammam̤ karontā ekasmim̤ phalake issarassa onamitvā vandanākāram̤ bhagavato rūpam̤ akam̤su—tasmim̤ samaye tattha bahū upāsakā tam̤ devakulam̤ gantvā tattha tattha cittakammāni olokentā tasmim̤ phalake tam̤ cittakammam̤ addasam̤esu—disvāna te aho am̤hehi apassitabbam̤ passitam̤ Sadevake loke Samārake Sakhuhmake Sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya ca aparimāṇesu cakkavāḷesu bhagavato uttaritaram̤ ṭhapetvā Samasamo 'pi natthi. Sakalehi Sattanikāyehivandanīyo pūjanīyo bhagavā, ananurūpam̤ tassa etehi katanti rodantā paridevantā rājadvāram̤ gantvā ugghosesum̤. Tam̤ sutvā rājā te pakkosāpetvā kasmā tum̤he ugghosethā 'ti pucchi te evamāham̤su—deva am̤hākam̤ bhagavā devāti devo sakkāti sakko Brahmātibrahmo Merū 'va acalo, sāgaro 'va gam̤bhīro ākāso 'va ananto Paṭhavī 'va paṭṭhaṭo 'ti ādīhi bhagavato guṇam̤ vaṇṇesum̤.

Tena vuttaṃ-apadāne.

1. Battiṃsa lakkhaṇadharo
Sunakkhattova candimā.
anubyañjanasampanno
Sālarājava phullito.

2. Raṃsi jālaparikkhitto
dittovakaṇakācalo.
Byāmappabhā parivuto
Sataraṃsi Divākaro.

3. Soṇṇānano Jinavaro
Samaṇīva Siluccayo.
karuṇā puṇṇahadayo
vivaṭṭo viya Sāgaro.

4. Lokavissutakittīva siṇerū 'va
naguttamo.
yasasā vitato dhīro
ākāsa Sadiso muni.

5. Asaṅgavitto Sabbattha
anilo viya nāsako.
patiṭṭhā Sabbabhūtānaṃ
mahīva muni suttamo.

6. Anūpalitto lokena
toyena padumaṃ yathā.
kuvāda gacchadahano
aggikkhandhova Sobhati.

7. Agado viya Sabbatha
kilesa visanāsako.
Gandhamādanaselo 'va
guṇagandha vibhūsito.

8. Guṇānaṃ ākaro dhīro
ratanānāvaṃ Sāgaro.

Sindhūva vanarājīnaṃ
kilesamala hārako.

9\. Vijayīva mahāyodho
mārasenappamaddano.
cakkavattī va so rājā
bojjhaṅya ratanissaro.

10\. Mahābhisakka Saṅkāso
dosavyādhi tikicchako.
Sallakatto yathā vejjo
diṭṭhigaṇdha (ḍa) viphālako.

11\. Satthā no bhagavā deva
Mahābrahmehi vandito.
devinda sura Siddhehi
vandanīyo Sadādarā

12\. Sabbesu cakkavāḷesu
ye aggā ye ca pūjitā.
tesamaggo mahārāja
bhagavā no patāpavā 'ti.

Ayuttaṃ deva devakulehi Katanti āhaṃsu. Taṃ sutvā rājā bho sabbe 'pi manussā attano attano devatānaṃ mahantabhāvaṃ kathenti Upāsakā na garu tvaṃ mahārāja phalakaṃ āharāpetvā Suddhavatthena veṭhetvā taṃ attano muddikāya lañchetvā Surakkhita Sugopite ekasmiṃ devakule ṭhapetvā Sattāhaccayena āharāpetvā taṃ oloketha. Tadā no Satthuno mahantānubhāvaṃ jānāthā 'ti āhaṃsu. Atha rājā tesaṃ vuttaniyāmene 'va kārāpetvā anto devakule ṭhāpetvā Sabbadvārāni pidahitva lañchetvā rakkheyāthāti niyojesi. Tato te upāsakā Sabbe Sannipatitvā Sattāhaṃ dānaṃ dentā Sīlaṃ rakkhantā Uposathakammaṃ karontā Sabbasattesu mettim bhāventā Sabbasattānaṃ attanā katapuññesu pattiṃ dentā tiṇṇaṃ ratanānaṃ pūjaṃ karontā evaṃ ugghosesuṃ. Amhākaṃ katakusala nissandena loke mahiddhikā mahānubhāvā Sabbe devā ca lokaṃ pālentā cattāro mahārājā ca amhākaṃ Satthuno upaṭṭhāya ṭhitabhāvaṃ dassentū 'ti Saccakiriyaṃ

akaṃsu. Atha tesaṃ puññānubhāvena tasmiṃ khaṇe Sakkassa devaraññо paṇḍu kaṃbala Silāsataṃ cchāṭṭhihi kataṃ taṃ vippakāraṃ disvā Saṃviggo āgantvā issaraṃ bhagavato pāde vanditvā Sayitākāraṃ katvā taṃ pavattiṃ upāsakānaṃ kathetvā Sakaṭṭhānameva agamāsi. Tato Sattame divase pātova te sabbe 'pi rañño Santikaṃ gantvā vanditvā evamāhaṃsu. Deva issaro aṃhākaṃ bhagavato pāde Sirasā vanditvā nipanno 'ti. Atha rājā tesaṃ kathaṃ Sutvā nagare bheriṃ carāpetvā mahājane Sannipātetvā tehi parivuto devakulaṃ gantvā lañchaṃ bhindāpetvā dvāraṃ vivaritvā phalakaṃ āharāpetvā veṭhita Saṭake mocāpesi. Atha rājā ca mahājano ca taṃ mahantaṃ paṭihāriyaṃ disvā micchādiṭṭhiṃ pahāya Sabbe Satthuno Saraṇamagamaṃsu. Atha rājā taṃ devakulaṃ bhindāpetvā mahantaṃ ramaṇīyaṃ vihāraṃ kārāpetvā yāvajīvaṃ puññakammaṃ katvā devaloke nibbanti.

13. Anabbhutā Satthu dharīyamāne
karonti disvā kusalāni iddhiṃ.
ye taṃ muninde parinibbutaṃhi
karonti puññāni mahabbhutaṃte 'ti.

Kāvīra paṭṭana vatthuṃ pañcamaṃ.

III. 6

3. *CORAGHĀTAKA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye amhākaṃ bhagavā Sāvatthiyaṃ upanissāya Jetavane viharati dhammadesanāya mahājanassa Saggamokkhasaṃpadaṃ dadamāno. Tasmiṃ Samaye pañcasatā corā aṭavito nagaraṃ āgantvā ratti bhāge corakammaṃ katvā tena puttadāre posenti. Athekadivasaṃ corā cora kammatthāya nagaraṃ pavisannā nagaradvāre ekaṃ dukkhitaṃ janapadamanussaṃ passitvā 'haṃbho kattha vasatī 'ti pucchiṃsu. So attano janapadavāsibhāvaṃ pakāsesi. Athassa te kasmā bho iminā dukkhavāsena vasissasi. Ehi aṃhehi Saddhiṃ corakammaṃ karonto vatthālaṅkāra Saṃpanno puttadāraṃ posehi. Eminā kapaṇavāsena navasā 'ti āhaṃsu. So patime yuttaṃ kathentī 'ti tesaṃ vacanaṃ Saṃpaṭicchi.

Atha te evaṃ Sati aṃhehi Saddhiṃ āgacchāhī 'ti vatvā taṃ gahetvā annonagaraṃ paviṭṭha tatthatattha vilumpannā corakammaṃ akaṃsu. Tadā jānapadiko laddhavibhavo imameva varataranti tehi Saddhiṃ corakammaṃ karonto jīvikaṃ kappesi. Athekadivasaṃ rājapurisā katakamme te Sabbeva gahetvā pacchābāhaṃ gāḷhaṃ bandhitvā Kosalarañño dassesum. Rājā te disvā evamāha. Bhaṇe tumhākaṃ antare yo etesaṃ māretvā jīvitakkhayaṃ pāpessati. Tassa jīvitadānaṃ damnī 'ti. Taṃ sutvā te corā Sabbe aññamañña ñāti Suhada Saṃbandhabhāvena taṃ na icchiṃsu So pana janapadavāsī manussa ahamete Sabbe māresi—taṃ disvā tuṭṭho rājā tassa coraghātakammaṃ adāsi. So core ca vajjhappatte ca mārento pañcovīsativassani vasanto aparabhāge mahallako ahosi. Atha so mandabalattā katipaya pahārenāpi coraṃ māretuṃ na Sakkoti. Rājā taṃ ñatvā aññassa coraghātakammaṃ adāsi. Atha so coraghātakammā parihīno attano gehe vasati. Tadā aññataro manusso mantaṃ parivattetvā nāsāvātena manussa māraṇaka mantaṃ jānāti. Tathāhi. Hattha pāda Kaṇṇa nāsā Sīsādisu yaṃ kiñci chejja bhejjaṃ kattukāmo mantaṃ parivattetvā nāsāvātaṃ vissajjeti. Taṃ taṃ ṭhānaṃ chijjati, bhijjati. Evaṃ mahānubhāvo so manto. Atha so taṃ purisaṃ upaṭṭhahitvā mantaṃ labhitvā rañño Sāsanaṃ pesesi. Ahaṃ ito pubbe mahallakattā corānaṃ hatthapādādayo dukkhena chejja bhejjaṃ karomi. Māretabbe 'pi dukkhena māremi. Edāni panāhaṃ tathā na karomi. Mama mantānubhāvena chejja bhejja kammaṃ karissāmī 'ti.

Rājā taṃ Sāsanaṃ Sutvā Sādhūni taṃ pakkosāpetvā ṭhātannaraṃ tasseva pākatikamakāsi. So tato paṭṭhāya taṃ kammaṃ karonto puna pañcavassāni atikkāmesi. So Mahallako khīṇāyukodubbalo maraṇa mañca parāyano hūtvā maraṇa vedānā dukkhena mahantena bhayānakena Saddena vissaraṃ viravanto nimīliteṇa cakkhunā bhayānakaṃ narakaggijālā pajjalanta ayakūṭa muggara dhare nirayapāle ca passanto nipanno hoti. Tato tassa paṭivissaka gehe manussā tassa bhayānaka saeda Savaṇena gehaṃ chaḍḍetvā palāyiṃsu. Tasmiṃ kira divase Mahāsāriputtatthero dibbacakkhunā lokaṃ olokento taṃ coraghātakaṃ tadaheva kālaṃ katvā niraye nibbattamānaṃ disvā mayi tattha gate

panesa mayi pasādena Sagge nibbattatīti ñatvā ajja mayā tassānuggahaṃ katuṃ vaṭṭatī 'ti pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā tassa gharadvāramagamāsi. Atha so theraṃ disvā kuddho kopena taṭataṭāyamāna deho ajja taṃ vijjhitvā phāletvā māressāmī 'ti nipantova mantaṃ parivattetvā nāsāvātaṃ vissajjesī. Thero tasmiṃ khaṇe nirodha Samāpanno nīrodhā vuṭṭhāya Suriyo viya virocamāno aṭṭhāsi. Atha so therassa tayo vāre tatheva katvā kiñci kātuṃ asakkonto ativiya viṃhitā citto there cittaṃ pasādetvā attano paṭiyattaṃ pāyāsaṃ therassa dāpesi. Thero maṅgalaṃ vaḍhetvā vihārameva agamāsi. Coraghātako therassa dittadānaṃ anussaranto tasmiṃ khaṇe kālaṃ katvā Sagge nibbatti aho vītarāgānaṃ Būddhaputtānaṃ ānubhāvo, evaṃ narake nibbatta māno 'pissa balena Sagge nibbantoti—tathā hi.

1. Dānaṃ tāṇaṃ manussānaṃ
   dānaṃ duggati vāraṇaṃ.
   dānaṃ Saggassa Sopānaṃ
   dānaṃ Santikaraṃ paraṃ.

2. Ecchiticchita dānena
   dānaṃ cintāmaṇī vīya.
   Kapparukkho va Sattānaṃ
   dānaṃ Bhaddaghaṭo viya.

3. Sīlavantassa dānena
   cakkavattisiriṃ pi ca.
   labhanti Sakkasaṃpattiṃ
   tathā lokuttaraṃ Sukhaṃ.

4. Pāpakammesu nirato
   ṭhitoyaṃ narakāyate.
   Sāriputtassa therassa
   piṇḍapātassa vāhasā.

5. Apāyaṃ parivajjetvā
   neka dukkha Samākulaṃ.
   deva Saṅgha paribbūḷho
   gato devapuraṃ varaṃ.

6. Tasmā Sukhette Saddhāya
detha dānāni kāmadaṃ.
dānaṃ dentehi sīlaṃpi
pālanaṃ cā ti Sundaranti.

Atha bhikkhu dhamma Sabhāyaṃ Sannipatitvā nisinnā bhagavantaṃ pucchiṃsu. Kiṃ bhante So pāpo catusu apāyesu katarasmiṃ nibbattoti. Atha Satthā ajjesa bhikkhave Sāriputtassa dinna dānānubhāvenadevaloke nibbatto tasseva nissandena anāgate pacceka Buddho bhavissatī 'ti vyākāsīti.

7. Bho Sāriputte nihitappadānaṃ
khanena pāpeti hi Saggamaggaṃ.
tasmā Sukhettesu dadātha dānaṃ
kāmattha ce Saggamokkhaṃ parattha.

Coraghātaka vatthuṃ chaṭṭhamaṃ.

III. 7

7. *SADDHOPĀSAKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira Kassapa dasabalassa kāle eko puriso Saddho ratanattayesu pasanno ucchuyanta kammena jīvikaṃ kappento paṭivasati. Atha so ekaṃ gilānabhikkhuṃ disvā tassa uluṅkamattaṃ Sappiṃ adāsi. Tathevetassa bhikkhussa ekaṃ guḷapiṇḍam adāsi. Athāparasmiṃ divase ekaṃ chātajjhattaṃ Sunakhaṃ disvā tassa bhattapiṇḍena Saṅgahamakāsi. Athekassa iṇaṭṭhakassa ekaṃ kahāpaṇaṃ adāsi atheka divasaṃ dhammaṃ suṇamāṇo dhammadesakassa bhikkhussa Sāṭakaṃ pūjesi. So ettakaṃ puññakammaṃ katvā bhavesu caramāno 'haṃ Samuddo pabbatādisu 'pi yaṃ icchāmi taṃ taṃ Samijjhatāti patthanaṃ akāsi. So aparabhāge kālaṃ katvā tebheva kusalamūbhi Suttappabuddho vīya devaloke nibbattitvā tattha mahantaṃ dibbasaṃpattiṃ anubhavitvā tato cuto aṃhākaṃ bhagavato kāle Sāvatthiyaṃ mahaddhane mahāsālakule nibbattitvā tato so viññutaṃ patto kālena kālaṃ dhammaṃ suṇanto gharāvāse ādīnavaṃ pabbajjāya ca ānisaṃsaṃ Sutvā pabbajito na cireneva arahattaṃ pāpuṇi. So aparabhāge Satthā-

raṃ vanditvā pañcasata bhikkhuparivāro ugganagaraṃ agamāsi. Tattha Seṭṭhino bhariyā Saddhā ahosi pasannā. Sā theraṃ pañcahi bhikkhusatehi Saddhiṃ bhikkhāya carantaṃ disvā turita turita gantvā therassa pattaṃ gahetvā Saddhiw pañcasatehi bhikkhūhi bhojetvā theraṃ tattha nibaddhavāsatthaṃ yācitvā pañcasata Kūṭāgārāni kārāpetvā alaṅkaritvā pañcasata bhikkhu tattha vāsenti nibaddhaṃ catupaccayehi upaṭṭhānamakāsi. Tato thero taṃ pañcasu Sīlesu patiṭṭhāpetvā tattha yathābhirantiṃ viharitvā aññattha gantukāmo. anupubbena Paṭṭanagāmaṃ agamāsi. tatthā vasitvā tato nāvaṃ abhiruyha pañcasatabhikkhūhi parivuto Samuddapiṭṭhena gacchati. Samuddaṃ tarantassa tassa Sāgara majjhe udaravāto Samuṭṭhahitvā pīḷeti. Taṃ disvā bhikkhū bhante idaṃ pubbe kena vūpasamessatī 'ti pucchiṃsu. Thero pubbe me āvuso uluṅkamatte Sappi pīte rogo vūpasammatī 'ti āha.

Bhikkhu bhante Samuddapiṭṭhe kathaṃ Sappiṃ labhissāma. Adhivāsethā 'ti āhaṃsu. Taṃ Sutva thero na no ayasmanta Sappi dullabha, mama pattaṃ gahetva Samuddodakaṃ uddharitvā ānethā 'ti vutte bhikkhu tatha akaṃsu. Uddhaṭa mattameva taṃ udakaṃ parivattetvā Sappi ahosi. Atha bhikkhu taṃ disvā acchariyabbhutacittā jātā therassa sappiṃ upanamesuṃ. Therena Sappina pītamante so abadho vūpasami. Athassa bhikkhūhi kimetaṃ bhante acchariyaṃ na no ito pubbe evarūpaṃ diṭṭhapubbaṃ 'ti vutte thero tena hi katapuññānaṃ puññavipākaṃ passissthā 'ti. vatvā Samuddaṃ olokesi. Edaṃ Sappi hotūti athassa cakhupathe Samudde Sabbodakaṃ parivattetvā Sappi ahosi. Athassa bhikkhu abbhutacitta aññaṃpi rīdisaṃ puññaṃ atthi. bhante 'ti pucchiṃsu. Tato thero tena hi passathāyasmantā mama puññanti vatvā Samantā tattha tattha ghanaselapabbate olokesi. Sabbāni tāni guḷapiṇḍāni ahesuṃ. Tato cakkhupathe Samanta bhatta bhājanāni dassesi Svyañjanaṃ Sopakaraṇaṃ. Tato Himavantaṃ olokesi. Sabbaṃ taṃ Suvaṇṇamayaṃ ahosi. Athābhimukhaṭṭāne mahantaṃ vanasaṇḍaṃ olokesi. Sakalavanasaṇḍaṃ nānāvirāga vatthehi Sañchannaṃ ahosi. Bhikkhu taṃ taṃ paṭihariyaṃ disva atīva viṃhita bhante kena te puññakammena etadisani paṭihāriyāni bha-

vissanti pucchiṃsu. Thero Kassapa dasalassa kāle attanā kataṃ Sabbaṃ taṃ kusalaṃ pakāsesi—tenettha.

1. Emasmiṃ bhaddake Kappe
 Kassapo nāma nāyako.
 Sabbaloka hitatthāya
 loke uppajjī cakkhumā.

2. Tadāhaṃ ucchiyantaṃhi
 niyutto guḷakārako.
 tena kammena jīvāmi
 posento puttadārako.

3. Kīlantindriyamaddakkhiṃ
 bhikkhuṃ rogāturaṃ tadā,
 bhikkhāvāraka vattena
 ghanamattamupāgataṃ.

4. Vuṅkamattaṃ Sappissa
 adadaṃ tassa bhikkhuno.
 Saddhanto dānaphalaṃ
 dayāyuddagga mānaso.

5. Tena kammena Saṃsāre
 Saṃsaranto bhavābhave.
 yatthicchāmi ghataṃ tattha
 uppajjati anappakaṃ.

6. Ecchāmahaṃ Samuddasmiṃ
 jalaṃpi ghatamattano
 taṃ taṃ Sabbaṃ ghataṃ hoti.
 ghatadānassidaṃ phalaṃ.

7. Suṇātha mayhaṃ aññampi
 puññakammaṃ manoramaṃ.
 tadā disvānahaṃ bhikkhuṃ
 rogena paripīḷitoṃ,

8. Guḷapiṇḍaṃ gahetvāna
   patte tassa Samākiriṃ.
tena so Sukhino āsi
   rogaṃ vyapagataṃ tadā.

9. Tena me guḷadānena
   Saṃsaraṃ devamānuse.
yatthatthosmī guḷenāhaṃ
   tattha taṃ Sulabhaṃ mama.

10. Selā ca vipulā mayhaṃ
   honti cittānuvattakā.
mahanta guḷapiṇḍāva
   guḷadāne idaṃ phalaṃ.

11. Athā 'pi me kataṃ puññaṃ
   Suṇātha Sadhu bhikkhavo.
chātajjhattaṃ phaṇḍamānaṃ
   disvāna Sunakhaṃ tadā.

12. Bhattapiṇḍena Saṅgaṇhiṃ
   taṃpi dānaṃ phalāvahaṃ.
tena paṭṭhāya nāhosi
   annapānena ūnatā.

13. Sulabhannapāno sukhino
   ahosiṃ jātijātiyaṃ.
ajjāpi yadi icchāmi
   bhojanena payojanaṃ.

14. Cakkhuthe Samantā me
   jāyantukkhaliyo bahu.
athāparaṃpi kusalaṃ akāsiṃ
   taṃ Suṇātha me.

15. Eṇaṭṭhakassa posassa
   adāsekaṃ Kahāpaṇaṃ.
tena me puññakammena
   anoma bhavasaṃpadaṃ.

16. Pacuraṃ jātarūpaṃ ca
labhami jātijātiyaṃ.
Sacajja dhanakāmo 'haṃ
ghanaselopi pabbato.

17. Hoti hemamayaṃ Sabbaṃ
iṇato mocane phalaṃ.
aññampi mama puññaṃ
bho suṇātha Sutisobhanaṃ.

18. Kassapassa bhagavato
Sāsanekaṃ bahussutaṃ.
Desento munino dhammaṃ
Sutvā pītitamānaso.
pūjesiṃ Sāṭakaṃ mayhaṃ
dhammassa dhammasāmino.

19. Tenāhaṃ puññakammena
Saṃsaraṃ devamānuse.
labhāmi pacuraṃ vatthaṃ
yaṃ lokasmiṃ varaṃ paraṃ.

20. Ecchamānopahaṃ ajja
Himavantampi pabbataṃ.
nānāvirāga vatthehi
chādayissaṃ samantato.

21. Sace icchāmi ajjeva.
vatthenacchādayāmi te.
jantavo catudīpasmiṃ
vatthadānassidaṃ phalaṃ.

22. Exesaṃ puññakammānaṃ
vāhasā kāmabhūmiyaṃ.
Saṃpattimanubhutvāna
Sāvatthipuramuttamo.

23. Jāto kule mahābhoge
vuddhippatto Sukhe dhino.

tassa dhammaṃ Sunitvāna
pabbajitvāna Sāsane.

24. Lokuttaraṃ aggarasaṃ
bhuñjanto munivāhasā.
kilese pajahitvāna
arahattamapāpuṇiṃ.

25. Kusalaṃ nāvamantabbaṃ
khuddakaṃ 'ti kadācipi.
anantaphaladaṃ hoti
nibbāṇampi dadāti taṃ.

Athassa dhammadesanaṃ sutvā bhikkhū ca mahājano ca dānādikusalakammaṃ katvā yebhuyyena Saggaparāyanā ahesuṃti.

26. Manopasādena 'pi appapuññaṃ
evaṃ mahantaṃ bhavatī 'ti ñatvā.
mā appapuññantīti pamajjathaṃbh bho
Sarātha deviṃ idha lājadāyiṃ.

Saddhopāsakassa vatthuṃ Sattamaṃ.

III. 8

8. *KAPANASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavati pariṃbbute Bārāṇasī nagaravāsī eko duggatapuriso paragehe bhatiṃ katvā jīvikaṃ kappeti. Tasmiṃ Samaye nagaravāsino yebhuyyena tasmiṃ tasmiṃ ṭhāne maṇḍapādayo kārāpetvā mahādānaṃ denti. Taṃ disvā duggato evaṃ cintesi. Ahaṃ pubbe akatapuññatto paragehe bhatiṃ katvā kicchena kasirena jīvāmi. Nivāsana pārupaṇampi vāsaṭṭhānaṃ mattampi dukkhato labhāmi. Idāni duddhuppādo vattati bhikkhuusaṅghopi. Sabbe ime dānaṃ datvā Saggamaggaṃ Sodhenti. Mayā 'pi dānaṃ dātuṃ vaṭṭati. Esa me dīgharattaṃ hitāya Sukhāya bhavissatī. Api ca mayhaṃ taṇḍula nālīmattampi natthi Akataviriyena taṃ matthakaṃ pāpetuṃ na Sakkā. etadatthāyāhaṃ uyyogaṃ katvā

dānaṃ dassāmī 'ti cintetvā tato paṭṭhāya bhatiem pariyesamāno gantvā tattha tattha bhatiṃ katvā laddhānivāpe ca bhikkhācariyāya laddha kila taṇḍulādayo ca ekattha Saṃharitvā manusse Samādāpetvā tasmiṃ maṇḍapaṃ kārāpetvā vanakusumādīhi taṃ alaṅkaritvā bhikkhū nimantetvā maṇḍape nisīdāpetvā Sabbesaṃ pāyāsaṃ patiyādetvā bhojesi—atha so maraṇakāle attānaṃ kataṃ taṃ dānavaraṃ anussari. So tena kusala kammena Suttappabuddho viya deva loke nibbanti. Tasmiṃ tena katapuññānurūpaṃ mahantaṃ Kaṇakavimāṇaṃ nibbanti. Samantā tigāvutaṭṭhāne devatā nānāvidhāni turiyāni gahetvā upahārṃ karonti. Niccaṃ devaccharā Sahassaṃ taṃ parivāretvā tiṭṭhanti. Evaṃ so mahantaṃ Saṃpattiṃ anubhavati. Atheka divasaṃ Suvaṇṇasela vihāravāsī mahā Saṅgha Rakkhitatthero pattapaṭisaṃbhido devacārikaṃ caramāno taṃ devaputtaṃ anūpamāya devasaṃpattiyā virocamānaṃ disvā upasaṅkammaṭhito tena katakammaṃ pucchi. So 'pissa yathā bhūtaw vyākāsi—tenettha—

1. Sabbasovaṇṇamayo āsi
   pāsādo ratanāmayo.
   Soṇṇa Siṅga Satākiṇṇo
   duddikkho ca pabhassaro.

2. Kūṭāgāra Satākiṇṇo
   Soṇṇamālā Samākulo.
   muttākalāpā laṃbannti
   tattha tattha manoramā.

3. Nekagabbha Satākiṇṇo
   Sayanāsana maṇḍito.
   vibhatto Sabbabhāgehi
   puññavaḍḍhakinā kato.

4. Naccanti pamadā tattha
   bherimaṇdala majjhagā.
   gāyanti kāci kīlanti
   vādenti kāci tanniyo.

5. Tato tigāvute ṭhāne
pāsādassa Samantato.
Sahaccharā devaputtā
gahetvā ātatādayo.

6. Modanti parivāretvā
naccagītādinā Sadā.
ullaṅghanti ca Selenti
Silāghanti Samantato.

7. Evaṃ mahiddhiko 'dāni
tuvaṃ cando 'va bhāsasi;
pucchāmi taṃ devaputtaṃ
kiṃ kamma 'makari purā.

Devaputto āha—

8. Ahosiṃ duggato pubbe
Bārāṇasi puruttame.
dānaṃ denti narā tattha
nimantetvāna bhikkhavo.

9. Jīvanto bhatiyā Sohaṃ
dānaṃ dente mahājane.
tuṭṭhahaṭṭhe pamudite
evaṃ cintesahaṃ tadā.

10. Saṃpanna vatthālaṅkārā
dānaṃ denti ime janā.
paratthapi pahaṭṭhāya
Saṃpattimanubhonti te.

11. Buddhuppādo ayandāti
dhammo loke pavattati.
Susīlādāni vattanti
dakkhiṇeyyā Jinorasā.

12. Avaṭṭhito ca Saṃsāro
apāyā khalu pūritā.

kalyāṇavimukhā Sattā
kāmaṃ gacchanti duggatiṃ.

13. Idāni dukkhito hutvā
jīvāmi Kasirenahaṃ.
daliddo kapaṇo dīno
appabhogo anāḷhiyo.

14. Edāni bijaṃ ropemi
Sukhette Sādhu Sammate.
appevanāma tenā 'haṃ
parattha Sukhito Siyā.

15. Eticintiya bhikkhitvā
bhatiṃ katvāna nekadhā.
maṇḍapam tattha kāretvā
nimantetvāno bhikkhavo.

16. Āyāsena adāsāhaṃ
pāyāsaṃ amatā yaso.
tena kammavipākena
devaloke manorame.

17. Jātoṃhi dibbakāmehi
modamāno anekadhā.
dīghāyuko vaṇṇavanto
tejasī ca ahosahaṃ 'ti.

Evaṃ devaputto attanā kata puññakammaṃ vitthārena kathesī. Theropi manussānaṃ attanā paccakkhato diṭṭha dibbasaṃpattiṃ pakāsesi. Taṃ Sutvā mahājano kusalakammaṃ katvā yebhuyyena Sagge nibbatto 'ti.

18. Anāḷhiyo duggata dīnako 'pi
dānaṃ dadanto 'dhigato visesaṃ.
Saggāpavaggaṃ yadi patthayavho
hantvāna macchera malaṃ dadāthā 'ti.

Kapaṇassa vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

III. 9

9. *DEVAPUTTASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Eto pubbe Nāradassa kira Sammāsaṃbuddhassa kāle ayaṃ dīpo aññatarena nāmena Pākaṭo ahosi. So panekāsmiṃ kāle dubbhikkho ahosi. Sussasso Mahājātaka bhayaṃ Satte pīleti. Tasmiṃ Samaye Nāradassa bhagavato eko Sāsaniko Sāvako aññatarasmiṃ gāme piṇḍāya caritvā yatha dhotapattova nikkhami. Athaññatarasmiṃ gehe manussā ekaṃ taṇḍulanāliṃ poṭṭalikāya bandhitvā udake pakkhipitvā pacitvā udakaṃ gahetvā pivantā jīvanti, Tadā theraṃ disvā vanditvā pattaṃ gahetvā tena taṇḍulena bhattaṃ pacitvā patte pakkhipitvā therassa adaṃsu. Atha tesaṃ Saddhābalena taṃ ukkhaliṃ bhattena paripuṇṇaṃ ahosi. Te taṃ abbhutaṃ disvā ayyassa dinnadāne vipāko ajjeva no diṭṭho 'ti Somanassajātā mahājanaṃ Sannipātetvā te bhattaṃ bhojetvā pacchā Sayaṃ bhuñjiṃsu—bhattassa gahitadānaṃ dadantā āyupariyosāne devaloke nibbattiṃsu. Atha so thero bhattaṃ ādāya gantvā aññatarasmiṃ rukkha mūle nisīditvā bhuñjitumārabhi. Tasmiṃ kira sukkhe nibbatta eko Devaputto āhārena kilanto bhuñjamānaṃ theraṃ disvā attabhāvaṃ vijahitvā Mahllaka vesena tassa Samīpe aṭṭhāsi. Thero anāvajjetvāva bhuñjati. Devaputto carimālopaṃ ṭhapetvā bhuttakāle ukkāsitvā attānaṃ ṭhitabhāvaṃ jānāpesi. Thero taṃ disvā vippaṭisārī hutvā carimaṃ bhattapiṇḍaṃ tassa hatthe ṭhapesi. Tato so bhattapiṇḍaṃ gahetvā thito cintesi. Eto kira mayā pubbe Samaṇabrāhmaṇānaṃ vā Kaponddhikāṇaṃ vā antamaso kāka Suṇakhādīnampi āhāraṃ adinnapubbaṃ bhavissati. Tenevā 'haṃ devo hutvāpi bhattaṃ na labhāmi. Handāhaṃ imaṃ bhattapiṇḍaṃ Therasseva dassāmi. Taṃ me bhavissati digharattaṃ hitāya sukhāya cā 'ti evaṃ ca pana cintetvā bhattapiṇḍe āsaṃ pahāya theraṃ upasaṅkamma 'Sāmi dāsassa vo alaṃ idha lokena Saṅgahaṃ, paralokena me Saṅgahaṃ korothā 'ti vatvā tassa patte okiri. Athassa bhattapiṇḍaṃ patte paitamatte ye 'va nigāvutaṭṭhāne dibbamayāni bhattabhājanāni paññāyiṃsu. Devaputto theraṃ pañcapatiṭṭhitena

vanditvā tato dibbabhājanaṃ gahetvā paṭhamaṃ dānaṃ datvā pacchā Sayaṃ bhuñji. Tato Devaputto dutiya divasato paṭṭhāya therassa ca Saṃpatta (nna) mahājanassa ca mahādānaṃ dento āyu pariyosāne devaloke nibbattitvā chasu kāmasaggesu aparāparaṃ dibbasaṃpattimanubhavamāno padumuttarassa bhagavato kāle tato cuto Bārāṇasiyaṃ aneka vibhavassa micchādiṭṭhikassa Kuṭiṃbikassa gehe nibbatti. Devo 'tissa nāmaṃ akaṃsu.

Aparabhāge viññutaṃ pattassa tassa mātāpitaro kālamakaṃsu. So Suvaṇṇamaṇimuttādi bharita koṭṭhāgārādeyo oloketvā mama mātāpitaro micchādiṭṭhikattā ito dānādi kiñci kammaṃ akatvā paralokaṃ gacchantā Kāmika matta 'mpi agahetvā gatā, ahaṃ pana taṃ gahetvā 'va gamissāmī 'ti Santaṭṭhānaṃ katvā bheriṃ carāpetvā Kapaṇaddhika vanibbake Sannipātetvā Sattāgabbhantare Sabbaṃ Sāpateyyaṃ dānamukhena datvā araññaṃ pavisitvā isippabbajjaṃ pabbajitvā Kasiṇaparikammaṃ katvā pañcābhiññā aṭṭhasamāpattiyo nibbattetvā ākāsacārī ahosi. Atha tasmiṃ Samaye Padumuttaro nāma bhagavā Haṃsavatīnagare paṭivasanto Devabrahmādi parivuto catusacca paṭisaṃyuttaṃ dhammaṃ desento nisnno hoti. Tadā so tāpayo ākāsena gacchanto mahājanasamāgamaṃ ca bhagavato Sarīrato nikkhanta chabbaṇṇa raṃsiyo ca disvā kimetaṃ 'ti vimhito ākāsā otaritvā mahatiyā Buddhalīḷhāya nisīditvā dhammaṃ desentaṃ bhagavantaṃ vanditvā attano assamameva agamasi. Atha so tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā āyupariyosāne tāvatiṃsabhavane nibbatto tiṃsakappe dibbasaṃpattimannbhavanto chasu kāmasaggesu aparāpariya vasena Saṃsarī. Ekapaññāsa attabhāve Sakko devatāpā ahosi. Ekavisati attabhāve cakkavatti hutvā manussa Saṃpattimanubhavitvā imasmiṃ buddhuppāde bhagavati parinibbute Sāvatthiyaṃ aññatarosmiṃ kulagehe nibbattitvā Sattavassiko ekaṃ bhikkhuṃ dhammaṃ desentaṃ addasa. Disvā taṃ upasaṅkamitvā dhammaṃ Sutvā aniccasaññaṃ paṭilabhitvā tattha nisinno 'va arabattaṃ pāpuṃ. Tato so pattapaṭisaṃbhido attanā kata puññakammaṃ olokento taṃ pabbacariyaṃ bhikkhūnaṃ majjhe pakāsento āha—tasmā—

1. Nārado kira Sambuddho
   pubbe āsi naruttamo.

lokaṃ dukkhāpamocento
dadanto amataṃ padaṃ.

2. Tasmiṃ tu Samaye tassa
Sāvako chinnabandhano.
bhikkhitvā dīpake
laddhamāhāraṃ paribhuñjituṃ.

3. Rukkhamūlamupāgañchi
tatthā 'Siṃ rukkhadevatā.
bubhukkhitā udikkhanti
aṭṭhāsiṃ tassa Santike.

4. Adāsi me bhattapiṇḍaṃ
karunāpūritantaro.
gahetvāna ṭhito piṇḍaṃ
Sahamāno khudaṃ tadā.

5. Adinnattā mayā pubbe
kiñci dānaṃ Supesale.
jighacchāpīḷito homi
jāto 'pi deva yoniyaṃ.

6. Ajja khettaṃ Suladdhaṃ me
deyyadhammo 'pi vijjati.
bījamettha ca ropemi
bhato parimuttiyā.

7. Eti cintiya vanditvā
Sāmi vo dāsiyā alaṃ.
Saṅgahaṃ idha lokasmiṃ
karotha pāralokikaṃ.

8. Eti vatvā adāsā 'haṃ
bhuñji So 'pi dayāparo.
tenā 'haṃ puññakāmmena
Sudhannamalabhiṃ khaṇe.

9. Tato cuto cha devesu
vindanto mahatiṃ siriṃ.
cirakālaṃ vasiṃ tattha
deviddhīhi Samaṅgitā,.

10. Sata Sahasse ito Kappe
Padumuttara nāmako.
uppajji lokanayano
dhammarājā Tathāgato.

11. Mahiddhiko tadā āsiṃ
tāpaso kānane vane.
Sampatta pañcābhiñño
ākāsena carāmahaṃ.

12. Tadākāsena gacchanto
ramme Haṃsavatī pure.
Buddha raṃsi parikkhittaṃ
ketumālā vilāsitaṃ.

13. Deva Saṅgha paribbūḷhaṃ
desentaṃ addasaṃ Jinaṃ.
So taṃ disvāna nabhasā
ṭhito 'haṃ parisantare.

14. Dhammaṃ sutvā udaggo 'haṃ
kālaṃ katvāna Satthuno.
tato cutopa jantosmi
tāvatiṃse manorame.

15. Tiṃsa Kappa sahassāni
caranto devamānuse.
duggatiṃnābhi jānāmi
labhāmi vipulaṃ Sukhaṃ.

16. Ekapaññāsa nikkhattuṃ
devarajjamakārayiṃ.

athekavīsatikkhattuṃ
cakkavatti ahosahaṃ.

17. Padesarajjaṃ kāsāhaṃ
bahukkhattuṃ tahiṃ tahiṃ.
imasmiṃ bhaddake Kappe
nibbutesu Tathāgato.

18. Codito puññakammena
Sāvatthi puramuttame.
uppajjitvā kule Seṭṭhe
jātiyā Sattavassiko.

19. Sutvā dhammaṃ kathentassa
bhikkhussaññatarassa 'haṃ.
bhavassantaṃ karitvāna
arahattamapāpuṇiṃ.

20. Sudinnaṃ me tadā dānaṃ
Sussutaṃ dhammamuttamaṃ.
dukkhassantaṃ akāsā 'haṃ
tassa kammassa vāhasā 'ti.

Evaṃ ca panavatvā bahujane kusalakamme niyojesī 'ti

21. Dānena 'pe' vaṃ carimāya
piṇḍiyā Savaṇāya
dhammassa muhuttakena.
labhanti sattā tividhampi

Sampadaṃ phalaṃ vade 'ko
bahudāyakassa bho.

Devaputtassa vatthum navamaṃ.

III. 10

10. *SIVALITTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Eto kira Kappa Satasahassa matthake Padumuttaro nāma Satthā loke udapādi. Dhammadesanāya Satte amatamahānibbāṇaṃ pāpento. Tasmiṃ Samaye bhagavā Haṃsavatiyaṃ Sarājikāya parisāya majjhe ekaṃ bhikkhuṃ Jābhīnaṃ aggaṭṭhāne ṭhapesi. Tadā rājā taṃ disvā taṃ ṭhānaṃ kāmayamāno Buddhapamukhassa Saṅghassa mahādadānaṃ datvā bhagavato pādamūle Sirasā nipajji. Tadāssa bhagavā anāgate Gotamassa bhagavato Sāsane taṃ ṭhānaṃ labhissasī 'ti vatvā vyākāsi—taṃ sutvā mudito rājā puññāni katvā devaloke nibbatti. Tato aparabhāge Bārāṇasiyaṃ Seṭṭhiputto hutvā paccekabuddha Sahassaṃ catupaccaya dānena yāvajīvaṃ paṭjaggitvā devaloke nibbatto mahantaṃ Saṃpattimanubhavitvā tato cuto vipassissa bhagavato kāle Bandhumatī aññatarasmiṃ kulagehe nibbatti.

So tasmiṃ Samaye Senaguttaṭṭhāne ṭhatvā rañño kammaṃ karoti. Tadā nagaravāsino upāsakaganā vipassī Sammāsambuddhaṃ upasaṅkamma vanditvā bhagavā bhante sa Sāvako aṃhākaṃ anuggahaṃ karotū 'ti Svātanāya nimantetvā mahā dānaṃ datvā Sabbe ekaccandā bhagavantamuddissa mahārahaṃ Mahāpariveṇaṃ kārāpetvā Pariveṇamahe mahādānaṃ dadantā dānagge Asukaṃ nāma natthī 'ti na vattabbanti vatvā dānaṃ paṭiyādetvā dānaggaṃ olokentā nava dadhiṃ ca paṭala madhuṃ ca apassantā purise pakkositvā Sahassaṃ datvā dadhi madhuṃ khippaṃ pariyesitvā ānethā 'ti pesesuṃ. Te Sahassaṃ gahetvā dadhimadhuṃ upadhāretuṃ tattha tattha vicarantā dvārannore aṭṭhaṃsu. Tadā ayaṃ Sengutto rañño Sabhattaṃ dadhimadhuṃ ādāya gacchanto mahādvāraṃ Saṃpāpuṇi. Atha te dadhimadhuṃ disvā bho kahāpaṇaṃ gahetvā imaṃ dehī 'ti yāciṃsu. Te na dassāmī 'ti vutte yāva Sahassaṃ vaḍḍhetvā yāciṃsu. Tato Senagutto imaṃ appagghaṃ Sahassena yācatha. Kimanena korothā 'ti pucchi. Tena Saṃbuddhathāyā' ti vutte tena hi ahame 'va dassāmī 'ti—Jira maricādihi Saddhiṃ Sakkhara madhu phāṇitādayo yojetvā dānaggaṃ upanāmesi. Taṃ Satthu ānubhāvena Buddha-

pamukhassa aṭṭha Saṭṭhi bhikkhu Satasahassassa pahoṇakaṃ ahosi. Tato so tena puññakammena devamanussalokesu Sampattimanubhavitvā aparabhāge amhākaṃ bhagavato kāle Koliyanagare Mahālicchavi rañño upanissāya suppiyāya nāma aggamahesiyā kucchismiṃ paṭisandhiṃ gaṇhi. So Sattamāsa Sattasaṃvaccharāni mātukucchiyaṃ vasitvā Sattadivasānimūḷhigabbho dukkhamanubhavi. Mātukucchito nikkhamantassa tassa mātāpitaro Sivalī 'ti nāmamakaṃsu. Evaṃ mahā puññassa ettakaṃ kālaṃ mātu kucchimhi dukkhānubhavanaṃ aattanāva ketena pāpabalena ahosi. So kira atīte rājā hutvā attāno Sapattarañño Saddhiṃ Saṅgāmento mātaraṃ Saddhiṃ mantesi. Sā nagaraṃ rundhitvā amitte gaṇhituṃ Sakkā 'ti upāyamadāsī.

So 'pi tassā vacanena nagaraṃ rundhitvā Sattame divase aggahesi tena pāpakammabalena mātāputtānaṃ evaṃ mahantaṃ dukkhaṃ ahosīti. Tato sā puttaṃ vijāyanakāle Sattame divase bhagavantaṃ anussaritvā Sukhena hāraṃ muñci. Taṭṭhā sā Sattame divase Buddhapamukhassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ adāsi. Atthassa putto Sattavassika kāle gehe nikkhamma Satthāraṃ disvā pabbajjaṃ yāci. Satthā Sāriputtattherassa niyojesi. Tato Sāriputtattherena upajjhāyena Moggallānā 'mācariyaṃ katvā pabbaji. Atha so khuraggeye 'va arahattaṃ patvā Buddhasāsanaṃ Sobhesi. So pubbe katapuññānubhāvena mahāpuñño ahosi. lābhīnaṃ ca aggo. Athekasmiṃ Samaye bhagavā Revatattheraṃ dassanāya Khadiravana vihāraṃ gacchanto tiṃsa bhikkhusahassehi Saddhiṃ tiṃsa yojanikaṃ chaḍḍhita kantāraṃ sampāpuṇi nirudakaṃ appabhakkhaṃ yebhuyyena devatā Sīvalitthere-pasannā, tasmā bhagavā Sīvalittheraṃ purato cārikaṃ katvā devatāhi kārāpite vihāre vasanto devatāhi Sajjita dānaṃ paribhuñjanto Revatattheraṃ Sampāpuṇitvā gatakammaṃ niṭṭhāpetvā Jetavanamāgamma Pābhīnaṃ aggaṭṭhāne taṃ ṭhapesīti—tena vuttaṃ—apadāne.

1. Padumuttaro nāma Jino
   Sabbadhammesu cakkhumā.
   ito Satasahassamhi
   Kappe uppajji nāyako.

2. Sīlaṃ tassa asaṅkheyyaṃ
   Samādhi vajirūpamā.
   asaṅkhiyaṃ ñāṇavaraṃ
   vimuttī ca anopamā.

3. Manujāmaranāgānaṃ
   Brahmānaṃ ca Samāgame.
   Samaṇabrāhmaṇā 'kiṇṇe
   dhammaṃ deseti nāyako.

4. Sasāvakaṃ mahā lābhiṃ
   puññavantaṃ Jutindharaṃ.
   ṭhapesi etadaggiṃhi
   parisāsu visārado.

5. Tadāhaṃ khattiyo āsiṃ
   nagare Haṃsāvatavhaye.
   Sutvā Jinassa taṃ vākyaṃ
   Sāvakassa guṇaṃ bahum.

6. Nimantayitvā Sattāhaṃ
   bhojayitvā Sasāvakaṃ.
   mahādānaṃ daditvāna
   taṃ ṭhāna 'mabhipatthayiṃ.

7. Tadā maṃ vinataṃ pāde
   disvāna purisāsabho.
   So Sarena Mahāvīro
   imaṃ vacanambrāvī.

8. Tato Jinassa vacanaṃ
   Sotukāmā mahājanā.
   Deva dānava gandhabbā
   Brahmāno ca mahiddhikā.

9. Samaṇa Brāhmaṇā cā 'pi
   namassiṃsu katañjalī.
   namo te purisā jiñña
   namo te purisuttama.

10. Khattiyena mahādānaṃ
dinnaṃ Sattāhakaṃ 'pi bho.
Sotukāmā phalaṃ tassa
vyākarohi mahāmune.

11. Tato avoca bhagavā
Suṇotha mama bhāsitaṃ.
appameyyamhi Buddhasmiṃ
guṇaṃhi Suppatiṭṭhitā.

12. Dakkhiṇā dāyakaṃ patvā
appameyya phalāvahā.
api cesa mahābhogo
ṭhānaṃ pattheti muttamaṃ.

13. lābhī vipula lābhīnaṃ
yathā bhikkhu Sudassano.
tathāha 'mpi bhaveyyanti
lacchane taṃ anāgate.

14. Sata Sahasse ito Kappe
okkāka kulasaṃbhavo.
Gotamo nāma nāmena
Satthā loke bhavissati.

15. Tassa dhammesu dāyādo
orasā dhamma nimmito.
Sīvalī nāma nāmena
hessatī Satthu Sāvako.

16. Tena kammena Sukatena
cetanā paṇidhīhi ca.
jahitvā mānusaṃ dehaṃ
tāvasimsupago ahaṃ.

17. Tato 'parasmiṃ Samaye
Bārāṇasī puruttame.
Seṭṭhiputto ahaṃ āsiṃ
aḍḍhappatto mahā dhano.

18. Sahassamatte pacceka
nāyako ca nimantiya.
madhurenannapānena
Santappesiṃ tadādaro.

19. Tato cuto cha kāmagge
anubhosiṃ mahāyasaṃ.
devaccharā parivuto
pāsāde ratanāmaye.

20. Evaṃ acintiyā Buddhā
Buddhadhammā acintiyā.
acintiyesu pasannānaṃ
vipāko hoti acintiyo.

21. Ekanavute ito Kappe
Vipassī nāma nāyako.
uppajji cāru nayano
Sabbadhamma Vīpassako.

22. Tadāhaṃ bandhumatiyā
kulassaññatarassa ca.
dayito patthino putto
āsiṃkammanta vyāvaṭo.

23. Tadā aññataro pūgo
Vipassissa mahesino.
pariveṇaṃ akāresi
mahantamiti vissutaṃ.

24. Niṭṭhiti ca mahādānaṃ
dadaṃ Khajjaka Saṃyutaṃ.
navaṃ dadhimadhuṃ ce 'va
vīcitaṃ na ca addasa.

25. Tadā 'haṃ taṃ gahetvāna
navaṃ dadhimadhuṃ 'pi ca.
Kammasāmi gharaṃ gacchaṃ
tamesaṃ dāna maddasaṃ.

26. Sahassaṃ 'pi ca datvāna
    na labhiṃsu ca tadvayaṃ.
tato vevaṃ vicintesiṃ
    netaṃ hessati orakaṃ.

27. Yathā imę janā Sabbe
    Sakkaronti Tathāgataṃ.
ahampi kāraṃ karissāmi
    Sasaṅghe loka nāyake.

28. Tadāhamevaṃ cintetvā
    dadhiṃ madhu ca ekato.
yojetvā loka-nāthassa
    Sasaṅghassa adāsahaṃ.

29. Tena kammena Sukatena
    cetanā paṇidhīhi ca.
jahitvā mānusaṃ dehaṃ.
    tāvatiṃsamagañchahaṃ.

30. Punāhaṃ Bārāṇasiyaṃ
    rājā hutvā mahāyaso.
Sattukassa tadā ruddho
    dvāra rodhaṃ akārayiṃ.

31. Tato tapassino ruddhā
    ekāhaṃ rakkhitā ahu.
tato tassa vipākena
    pāpattaṃ nirayaṃ bhusaṃ

32. Pacchame ca bhave dāni
    jātohaṃ Koliye pure.
suppavāsā ca me mātā
    mahā Licchavi me pitā.

33. Khattiye puññakammena
    dvāra rodhassa vāhasā.
Sattamāse Sattavasse vasiṃ
    kucchiṃhi dukkhito.

34. Sattāhaṃ dvāra mūḷho 'haṃ
mahā dukkha Samajjito.
mātā me chanda dānena
evamāsi Sudukkhitā.

35. Sāvatthito haṃ nikkhanto
Buddhena anukampito.
nikkhanta (nna) divase yeva
pabbajiṃ anagāriyaṃ.

36. Upajjhā Sāriputto me
Moggallāno mahiddhiko.
kese oropayanto me
anusāsi mahāmati.

37. Kesesu chijjamānesu
arahattamapāpuṇiṃ.
devā nāgā manussā ca
paccayānupanenti me.

38. Padumuttara nāmaṃ ca
Vipassiṃ ca Vināyakaṃ.
Saṃpūjayiṃ pamudito
paccayehi visesato.

39. Tato tesaṃ vipākena
kammānaṃ vipuluttamaṃ.
lābhaṃ labhāmi Sabbattha
vane gāme jale thale.

40. Revataṃ dassanatthāya
yadā yāti Vināyako.
tiṃsa bhīkkhusahassehi
Saha lokagga nāyako.

41. Tadā devo paṇītehi
mamatthāya mahāmati.
paccayehi mahā vīro
Sasaṅgho loka nāyako.

42. upaṭṭhito mayā Buddho
gantvā Revatamaddasa.
tato Jetavanaṃ gantvā
etadagge ṭhapesi maṃ.

43. Labhīnaṃ Sīvali aggo mama
Sissesu bhikkhavo
Sabbalokahito Satthā
kittayī parisāsu maṃ.

44. kilesā jhāpitā mayhaṃ
bhavā Sabbe Samūhatā.
nāgo 'va bandhanaṃ chetvā
viharāmi anāsavo.

45. Sāgataṃ vata me āsi
Buddhaseṭṭhassa Santikaṃ.
tisso vijjā anuppatto
kataṃ Buddhassa Sāsanaṃ.

46. Paṭisaṃbhidā catasso 'pi
vimokkhā 'pi ca aṭṭhime.
chaḷabhiññā Sacchakatā
kataṃ Buddhassa Sāsanaṃ 'ti.

Etthaṃ Sudaṃ āyasmā Sīvalitthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

47. Sutvāna etaṃ caritaṃ mahabbhutaṃ
puññānubhāvaṃ ca Siriṃ Sirimataṃ.
hitvā kusītaṃ kusalaṃ karotha kāmattha
kāmaṃ bhavabhoga nibbutiṃ.

Sīvalittherassa vatthuṃ Dasamaṃ.
yakkhavañcita vaggo tatiyo.

IV. 1

1. *MAHĀSENA RAÑÑO VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute Pāṭaliputtanagare Mahāseno nāma rājarajjaṃ kāreti dhammiko Dhammarājā. So pana pitupitāmahādīnaṃ dhanarāsiṃ oloketvā ime imaṃ Sāpateyyaṃ pahāya maccuno mukhamupagatā aho Saṃsārikānaṃ aññāṇatā, dhanaṃ ṭhapetvā attano vināsaṃ ca attānaṃ ṭhapetvā ghana vināsaṃ ca na jānantī 'ti. Saṃpattiyā adhigamaṃ ca vināsaṃ cā 'ti Sabbaṃ cintetvā dhammaṃ ca Sutvā paṭiladdhasaddho divase divase dasasahassānaṃ bhikkhūnaṃ madhurena annapānena Santappento anekāni puññāni upacitanto ekadivasaṃ rahopatisallīno upacinanto evaṃ cintesiṃ. Evaṃ rājaniyogena janassa pīḷataṃ katvā dinna dānato Sahatthena kammaṃ katvā laddhena dinnadāne mahapphalaṃ mahānisaṃsaṃ bhavissati. Evaṃ mayā kātabbanti so Suhadāmaccassa rajjaṃ niyyādetvā attano Kaṇiṭṭhikaṃ ādāya kañci ajānāpetvā aññataravesena nagarā nikkhamma Uttaramadhuraṃ nāma nagaraṃ agamāsī. Tattha mahāvibhavo eko Seṭṭhi paṭivasati. Te Seṭṭhino Samīpamupagamma ṭhitā tena kimatthāyāgatāni vutte rājā tava gehe bhatiyā kammaṃ karissāmī 'ti vatvā tenānuññāto tīṇi vassāni kammamakāsi. Tato ekadivasaṃ Seṭṭhi te disvā pakkositvā atīva tumhe Sukhumālatarā, tathāpi imasmiṃ gehe kammakaraṇena ciraṃ vasittha. Ettakaṃ kālaṃ kismici kammepi kusītaṃ na paññāyati pageva anācārampi, yāgubhattaṃ ṭhapetvā aññaṃ upakārampi mama Santikā natthi, kenatthena kammaṃ karothā 'ti pucchi. Rājā tassa vacanaṃ Sutvā imasmiṃ janapade Sālino manāpabhāvaṃ bahuso Sūyati Tasmā Sālinamatthāya idhāgataṃhā 'ti āha. Taṃ Sutvā tesaṃ tuṭṭho Seṭṭhi Sālīnaṃ Sakaṭa Sahassaṃ adāsi. Rājā Sāliṃ labhitvā Seṭṭhino evamāha. Bho imaṃ amhākaṃ nagaraṃ pāpethā 'ti. Taṃ Sutvā Seṭṭhi Sādhū 'ti vatvā Sāli paripuṇṇa Sakaṭasahassaṃ rañño nagaraṃ pāpesi. Rājā nagaraṃ gantvā Setthissā nānāvaṇṇavattha hirañña Suvaṇṇādīhi Sakaṭe pūretvā paṭipesetvā mettiṃ thiraṃ katvā ābhata vīhayo rājagehe Sannicayamakāsi atha rājā katipāhaccayena musalaṃ paggayha Sahatthe neva vīhiṃ

koṭṭeti. Koṭṭita koṭṭitaṃ Kaṇiṭṭhikā papphoṭeti. Evaṃ ubho 'pi taṇḍulānaṃ mahantaṃ rāsiṃ katvā dārūdakādayo āharitvā ambilabhattaṃ pacitvā rājāgehe pañcasata āsanāni paññāpetvā kālaṃ ugghosesuṃ. Āgacchantu ayyā anukampaṃ upādāya mamagehe bhuñjantū 'ti taṃ Sutvā pañcasatā bhikkhu ākāsena āgamiṃsu rājā te yāvadattham parivisi. Tato tesaṃ antare piyaṃgu Dīpavāsī eko Mahāsīvatthero nāma bhattaṃ gahetvā ete maṃ passantū 'ti adhiṭṭhahitvā ākāsena Piyaṃgu dīpaṃ gantvā bhattaṃ pañcasatānaṃ bhikkhūnaṃ datvā paribhuñji. Taṃ tassānubhāvena Sabbesaṃ yāvadatthaṃ ahosi. Evaṃ appakena 'pi deyyadhammena Sappurisā dāyakānaṃ manā pasādetvā patiṭṭhaṃ karontī 'ti vuttaṃ hi—

1. Appakenapi medhāvī
   dāyakānaṃ manaṃ patī.
   Saddhaṃ vaḍḍhenti cando 'va
   raṃsinā Khīrasāgaraṃ.

2. Aṭṭhāne na niyojentā
   karontā neva Sannidhiṃ.
   paribhogamakatvāna neva
   nāsenti paccayaṃ.

3. Na pāpentā ca theyyassa
   na karontā tathevitaṃ.
   vibhajanti te Susīlesu Sayaṃ
   bhutvāna Sīlavā 'ti.

Atha rājā Kaṇiṭṭhikāya Saddhiṃ tattheva ṭhito Piyaṃgu Dīpe paribhuñjante pañcasata bhikkhu disvā haṭṭho udaggo ahosi—atha te aparabhāge attanā kataṃ dānavaraṃ anussarantā na cirene 'va ubho 'pi Satāpannā ahesuṃ 'ti.

4. Na gatentāttano dukkhaṃ
   vihāya mahatiṃ siriṃ.
   āyatiṃ bhava micchantā
   Sujane 'vaṃ subhe ratā.

5. Āyāsena kataṃ puññaṃ
mahantaphaladāyakaṃ
iti mantvāna medhāvī
Sahatthe ne 'va taṃ kare 'ti.

Mahāsena rañño vatthuṃ pathamaṃ.

IV. 2

2. *SUVAṆṆA TILAKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkādīpe kira Anurādhapura negare ekā mātugāmo Saddhā Sampannā niccaṃ Abhayuttara cetiye pupphapūjaṃ karoti. Atheka divasaṃ sā attano dhītuyā Saddhiṃ tasmiṃ cetiye pupphapūjatthāya gantvā pupphāsana sālāya udakaṃ apassāntī dhītuhatthe Pupphacaṅgoṭakaṃ ṭhapetvā ghaṭamādāya Pokkharaṇiṃ agamāsi. Tato sā dārikā mātari anāgateye 'va adhotāsane pupphamuṭṭhiṃ gahetvā maṇḍalaṃ katvā pūjetvā evaṃ patthanamakāsi—tathā bhi.

1. Mahāvīrassa dhīrassa
Sayambhussa Mahesino.
tilokaggassa nāthassa
bhagavantassa Satthuno.

2. Yama 'haṃ pūjayiṃ pupphaṃ
tassa kammassa vāhasā.
rūpīnaṃ pavarā hessaṃ
āroha pariṇāhavā.

3. Maṃ disvā purisā Sabbe
mucchantu kāma mucchitā.
niccharantu sarīrā me
Raṃsimālīva raṃsiyo.

4. Hadayaṅgamā Kaṇṇasukhā
mañjubhāṇi Subhā mama.
Kinnarānaṃ yathā vāni
evamevaṃ pavattatū 'ti.

Athassā mātā āgamma adhotāsane pūjitāni pupphāni disvā kasmā caṇḍālī adhotāsane bhagavato pupphāni pūjesi. Ayuttaṃ tayā katanti āha. Taṃ Sutvāsā mātuyā kujjhitvā tvaṃ caṇḍālī 'ti akkosi. Sā ettakaṃ puññāpuññaṃ katvā aparabhāge tato cutā Jambudīpe uttaramādhurāyaṃ ekassa caṇḍāla gandhabba Brāhmaṇassa dhītā hutvā nibbanti. Uttama rūpadharaṃ ahosi. Tassā Sarīrato meghamukhato vijjullatā viya raṃsiyo niccharanti. Samantā catuhatthaṭṭhāne Sarīrappabhāya andhakāre vidhamati. Mukhato Uppaḷagandho vāyati. Kāyato candanag^ndho, tassā dvinnaṃ thanānamaṇtare Suvaṇṇavaṇṇaṃ ekaṃ tilakaṃ ahosi. Tena Bālasuriyassa viya pabhā niccharati. Diṭṭhadiṭṭhā yebhuyena ummattā viya Kāma madena visaññino honti. Aho kusalākusalānaṃ ānubhāvo tathā hi.

5. Yena sā kodhasā mātu
   caṇḍālī iti bhāsitā.
   tena sā āsi caṇḍālī
   jigucchā hīnajātikā.

6. Sallakkhetvāna Saṃbuddha
   guṇaṃ pūjesi yaṃ tadā.
   tena puññānubhāvena
   Sāsi rūpi manoramā.

7, Yena yena pakārena
   puññāpāni yo kare.
   tassa tassānurūpena
   morova labhate phalaṃ.

8. Pāpena ca tiracchāne
   jāyanti kusalena te.
   vaṇṇapokkharatā hoti
   morānaṃ kammamīdisaṃ 'ti.

Tato tassā mātāpitaro Suvaṇṇa tilakā 'ti nāmamakaṃsu. Tasmiṃ kira nagare manussā tassā rūpadassanena ca Savaṇena ca Sampattā 'pi caṇḍāladhūtā ayaṃ 'ti paribhava bhayena āvāhaṃ na karonti—atha tasmiṃ nagare jeṭṭha caṇḍāla

Brāhmaṇassa putto etamatthāya tassā mātā pitunnaṃ Santikaṃ vatthābharaṇa gandhamālādayo pesesi. Suvaṇṇatilakaṃ aṃhākaṃ dadantūti. Te taṃ pavattiṃ tassā ārocesuṃ Sāssa jigucchantī parihāsamakāsi. Tato Brāhmaṇassa putto lajjito rañño santikaṃ gantvā Vīṇaṃ muñcetvā gāyamāno evamāha.

9. lalanāna nānī calalocanāni
   taruṇāruṇānī calitādharāṇī.
   manujo hiyo nettapiyā karoti
   Satu nītijātimapi no jahāti

Kimidanti rañño puṭṭhoāha-

10. Sameti kiṃ deva chamāya mattikā
    kadāci cāmīkara jātikāya.
    Sigāladhenu api nīcajātikā
    Sameti kiṃ Sīhavarena devāni.

Evaṃ ca pana vatvā deva imasmiṃ nagare Suvaṇṇatilakā nāmekā caṇḍāladhītā atthi. Sā Samāṃ jātikehi pesita paṇṇākāraṃ na gaṇhāti. Kulavanteyeva pattheti. Kadā nāma kākī Suvaṇṇahaṃsena Samāgacchati devā 'ti rājā taṃ Sutvā tassā pitaraṃ pakkosāpetvā tamatthaṃ vatvā Saccaṃ bhaṇe 'ti pucchi. So 'pi Saccā de 'va, sā jātisampannameva kāmetī 'ti āha. Rājā evaṃ sati bhaṇe pañca madhura nagare Uddāḷa brāhmaṇā nāma atthi. So jātisampanno mātito ca pitito ca, anupakkuṭṭho jigucchā paṭikkūlā etāni mātugāmena Saddhiṃ na Saṃvasati. Attano gehato rājagehaṃ gacchanto ca āgacchanto ca Soḷasa Khīrodaka ghaṭehi magge Siñcāpeti. Mātugāme disvā Kālakaṇṇi mayā diṭṭhāni Khīrodakena mukhaṃ dhovati. Tava dhītā Sakkonti tena Saddhiṃ Saṃvasatu. Etamatthaṃ tava dhītaraṃ kathehī 'ti āha.

So 'pī taṃ Sutvā gehaṃ gantvā dhītaraṃ pakkositvā rañño vuttanīyāmene 'va tassā kathesi. Tāya taṃ Sutvā Sakkoti ahaṃ Uddala brāhmaṇena Saddhiṃ vasissāmi. Mā tumhe cintetha. Papañcampi mā karotha. Pāto 'va gamissāmī 'ti vutte pitā panassā Sādhūti Sahassagghataka citta kaṃbala kañcukena dhītu Sarīraṃ pārupāpetvā vīṇādituriyabhaṇḍāni gāhāpetvā dhītuyā Saddhiṃ addhānamaggaṃ paṭi-

pajji. Gacchanto antarāmagge aññatarasmiṃ nagare rañño gandhabbaṃ karonto dhūtaraṃ piṭṭhipasse nisīdāpetvā gandhabbamakāsi. Athassa piṭṭhipasse nisinnā Suvaṇṇatilakā nayana koṭiyā diṭṭhiṃ pāpenti. Sarasena taṃ oloketvā pāruto kañcukena kiñci apaṇetvā Sarīrappabhaṃ paññāpesi. Rājā panassā Sarīrappabhaṃ ca rūpasampadaṃ ca disvā kāmāturo vigatasañño Saṃmuḷho hutvā muhuttena paṭiladdhassāso tassā Sassāmikassāmika bhāvaṃ pucchitvā caṇḍāladdhītāti Sutvā paribhava bhayena taṃ ānetumasakkonto evarūpaṃ VaṇṇapokkharaSampannaṃ itthiratanaṃ alabhantassa me ko jīvitena attho 'ti Socanto paradevanto kāmamucchito kattabbā kattabbaṃ ajānanto asiṃ gahetvā attano Sīsaṃ Sayameva chinditvā kālamakāsi. Evameva antarāmagge pañcarājāno tassā rūpasampatti madamattā asinā chinnasīsā jīvit akkhayaṃ pāpuṇiṃsu. Tathā hi Sattā hi raññā Suvaṇṇa dāsi dāsaputta dārādīhi piyaṃ nissāya kāmena mucchitā anayavyasanaṃ pāpuṇantī 'ti—vuttaṃ hetaṃ bhagavatā.

11. Piyato jāyatī soko
    piyato jāyatī bhayaṃ.
    piyato vippamuttassa
    natthi soko kuto bhayaṃ.

12. Pemato jāyatī soko
    pemato jāyatī bhayaṃ.
    pemato vippamuttassa
    natthi soko kuto bhayaṃ.

13. Ratiyā jāyate soko
    ratiyā jāyatī bhayaṃ.
    ratiyā vippamuttassa
    natthi soko kuto bhayaṃ.

14. Kāmato jāyatī soko
    kāmato jāyatī bhayaṃ.
    kāmato vippamuttassa
    natthi soko kuto bhayaṃ.

15. Taṇhāya jāyatī soko
    taṇhāya jāyatī bhayaṃ
taṇhāya vippamuttassa
    natthi soko kuto bhayaṃ.

Tato so anukkamena pañca madhura nagaraṃ gantvā attano āgatabhāvaṃ rañño kathāpetvā tena anuññāto gantvā rājinaṃ addasa. Tadā Uddāla brāhmaṇo rañño avidūre Kaṃbala Bhaddapīṭhe nisinno hoti. Gandhabba brāhmaṇo 'pi dhītuyā Saddhiṃ Gandhabbaṃ kurumāno nisīdi. Tasmiṃ khaṇe piru piṭhipasse nisinnā Suvaṇṇatilakā eso 'ti sutvā nīlāmala locanehi taṃ olokentī dasana raṃsinā Saṃbhinna Surattādharena mandahasitaṃ karontī taṃ oloketvā pāruta kañcukaṃ apanetvā Sarīrappabhavaṃ vissajjesi. Taṃ disvā brāhmaṇo ummatto sokena paridaḍḍhagatto uṇhavātena pūrita mukhanāso assumā kilinna netto visaññī ahosi. Tato so muhuttena laddhassāso rogī viya rañño Sakāsā apasaranto attano gehaṃ gantvā Suhade pakkositvā tesaṃ evamāha—bhavantettha.

16. Yo āpade Samuppanne
    upatiṭṭhati Santike.
Sukha Sukkhe Samo hoti
    so mitto so ca ñātako.

17. Yo guṇaṃ kāsate
    yassa' guṇaṃ ca nigūhati.
paṭisedheti kattabbe
    so mitto so ca ñātako.

18. Suvaṇṇatilakā nāma lalanā
    kāmalolayā.

19. nīlakkhī caṇḍakaṇḍehi
    vikhaṇḍesi mano mama.
Tassā mukhaṃbuje sattā mama
    netta madhubbatā.
appaṃpi na Sarantā maṃ
    taṭṭhe 'vābhi ramanti te.

20. sahe 'va tehi me cittaṃ
gato ullaṅgha uddhato.
lajjā gaṃbhīra parikhaṃ dhiti
pākāramuggataṃ.

21. Sammuyhāmi pamuyhāmi
Sabbā muyhanti me disā.
tassa me Saraṇaṃ hotha
karotha mama Saṅgahanti.

Taṃ Sutvā te evamāhaṃsu.

22. Yaṃ tvaṃācariya patthesi
caṇḍāli sā asaṅgamā.
kinnu mīḷhena Saṃyogo
candanassa kadā Siyā.

23. Agamma gamanā yāti
narānaṃ dūrato siri.
kitti cāyu balaṃ buddhi
ayasaṃ ca sa gacchatī 'ti.

Atha tesaṃ brāhmaṇo āha.

24. Na pariccajati loko 'yaṃ
amejjhe maṇimuttamaṃ.
thī ratanaṃ Suvānī ca
dukkūlā api gāhiyā ti.

Evaṃ ca pana vatvā tassā Sassāmikassa mikabhāvaṃ ñatvā ānethā 'ti āha. Te tathā akaṃsu. Tato brāhmaṇo tāya gehaṃ āgatakālato paṭṭhāya cattāro māse rañño upaṭṭhānaṃ teva agamāsi tassa pana Brāhmaṇassa Santike pañcasata rājakumārā nānāvidhāni Sippāni uggaṇhanti. Te taṃ kāraṇaṃ ñatvā Suvaṇṇatilakāya vijjamānāya aṃhākaṃ Sippuggahaṇassa antarāyo bhavissati. Yena kenaci upāyena etaṃ māretuṃ vaṭṭatī 'ti cintetvā te hatthācariyaṃ pakkositvā lañchaṃ datvā evamāhaṃsu hatthiṃ Surāya mattaṃ katvā Suvaṇṇatilakaṃ mārehī 'ti, tato te sabbe rājaṅgaṇe Sannipatitvā dūtaṃ pāhesuṃ āvariyaṃ (ācoriyaṃ) daṭṭhukāmamhā 'ti. Tato

Brāhmaṇena āgantvā nisinnena paṭisatthāraṃ katvā ācariya ācariyātiṃ passitukāmamhāti āhaṃsu.

Atha so Suvaṇṇatilakaṃ gahetvā āgacchathā 'ti manusse pesesi. Te tathā kariṃsu. Atha taṃ vīthimajjhā Sampatta-kāle hatthiṃ visajjāpesuṃ. So Soṇḍāya bhūmiyaṃ paharanto gacchanto upadhāvitvā Soṇḍena taṃ ukkhipitvā kumbhe nisīdāpesi. Tato rājāno tathā taṃ mārāpetumasakkontā puna divase manusse payojetvā rattiyaṃ mārāpesuṃ. Brāhmaṇopi evarūpaṃ itthiṃ (hatthiṃ) alabhitvā jīvanato matameva Seyyo 'ti, Socanto paridevanto rājaṅgaṇe dārucitakaṃ kārā-petvā aggiṃ pavisitvā mato 'ti. Evaṃ mātugāma vasaṅgatā mahantaṃ anyavyasanaṃ ca maraṇaṃ ca pāpuṇantī—'ti vuttaṃ hetaṃ bhagavatā.

25. Māyā cesā marīcīva
Soko rogocupaddavo.
kharā ca bandhanā cesā
maccupāso guhāsayo.
Tāsu yo vissase poso
so naresu narādhamo 'ti.

26. Ayoniso sā purimāya jātiyā puññaṃ
karitvā alabhi disaṃ gatiṃ.
dhiti Sampayuttaṃ kusalaṃ karontā
nibbāṇamevā 'bhimukhaṃ karothā 'ti.

Suvaṇṇatilakāya vatthuṃ dutiyaṃ.

IV. 3

3. *KAPAṆĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute Jambudīpe tattha tattha bhikkhu bhikkhuṇiyo ca upāsaka upāsikāyo ca Jayamahābodhiṃ vandissāmā 'ti yebhuyyena gantvā vandanti. Athāparabhāge bahū bhikkhū Saṅgamma Mahābodhiṃ vandanatthāya gacc-hantā aññatarasmiṃ gāmake bhikkhaṃ caritvā āsanasālaṃ gantvā kata bhattakiccā thokaṃ vissamiṃsu. Tadā tattha ekā kapaṇā Duggatitthi tathā nisinna bhikkhū disvā upasaṅ-kamitvā pañca patiṭṭhitena vanditvā ekamante ṭhitā ayyā

kuhiṃ gacchantī ti pucchi. Bhikkhū taṃ Sutvā Jayamahābodhissa ānubhāvaṃ ca taṃ vandanatthāya attānaṃ gamanaṃ ca kathentā evamāhaṃsu.

1. Yatthā 'Sino Jino 'jesi
   Sasenaṃ makaraddhajaṃ.
   hantvā kilesasenaṃ ca
   Buddho āsi niruttaro.

2. Yaṃ pūjesi Mahāvīro
   ṭhito padamakopayaṃ.
   Satta rattiṃ divaṃ netta
   nīla nīraja raṃsinā.

3. Surāsura narādīnaṃ
   nettālī pāḷipātanā.
   mecapākāra pattehi
   Sīkhaṇḍi viya bhāti yo.

4. Surapādapo 'va Sattānaṃ
   yaṃ tiṭṭhatī mahītale.
   ihaloke paratthe ca
   dadanto icchiticchitaṃ.

5. Yassa purāṇapaṇṇampi
   patitaṃ yo naro idha.
   pūjesi tassa so deti
   bhavabhogaṃ mahīruho.

6. Gandhamālehi Salīlehi
   yamupāsati Sadā naro.
   ajjhattaṃ ca bahiddhā ca
   duritaṃ so nihaññati.

7. Yo deti iha lokatthaṃ
   yo deti pāralokikaṃ.
   Sampadaṃ Jayabodhiṃ taṃ
   bhoti gacchāma vandituṃ.

Taṃ Sutvā Udaggā Somanassa jātā bhikkhūnaṃ evamāha—ahaṃ bhante parakule bhatiyā kammā karontī dukkhena Kasirena jīvikaṃ kappemi. Svātanāya me taṇḍula nālimpi natthi, page 'va aññaṃ dhanaṃ, imaṃ vinā aññaṃ Sāṭakampi natthi. Kasmā pubbe akata puññattā, tasmā imaṃ bhante Sāṭakaṃ mamānuggahāya Bodhimhi dhajaṃ bandhathā 'ti yācitvā Sāṭakaṃ dhovitvā tesaṃ adāsi. Bhikkhū 'pi tassānuggahāya taṃ gahetvā agamaṃsu—Sā Sāṭakaṃ datvā pītipāmojja mānasā gehaṃ gantvā tadaheva rattiyā majjhima yāme Satthaka vātena upahatā kālaṃ kātvā tesaṃ bhikkhūnaṃ gamanamagge ekasmiṃ ramaṇīye vanasaṇḍe bhumma devatā hutvā nibbanti. Athassā puññānubhāvena niyojanike ṭhāne dibba Kapparukkhā pāturahaṃsu. Tattha tattha nānāvirāga dhaja patākā olambanti. Devaputtā ca Devadhītaro ca Sabbābharaṇa vibhūsitā tatheva dhajapatākādayo gahetvā kīḷanti. Naccagītādi nekāni acchariyāni payojenti. Atha dutiyadivase te 'pi bhikkhū Bodhimaṇḍalaṃ gacchantā Sāyaṇhetaṃ ṭhānaṃ patvā ajja imasmiṃ vanasaṇḍe vasitvā gamissāmā 'ti tattha vāsaṃ upagamiṃsu. Tato te rattibhāge nānāvaṇṇadhaje ca devatāhi payojiya mānā nānā gītavāditādayo ca niyojanaṭṭhāne Kapparukkhāni ca, idaṃ Sabbaṃ devissariyaṃ tassānubhāvena nibbattabhāvaṃ disvā vimhita mānasā devadhītaraṃ āmantetvā tvaṃ kena kammena idha nibbattā 'ti pucchiṃsu. Sā bhikkhū vanditvā añjaliṃ paggayha ṭhitā bhante maṃ na Sañjānitthā 'ti āha. Bhikkhūhi na mayaṃ Sañjānāma bhaginī 'ti vutte sā attano Sabhāvaṃ kathenti evamāha.

8. Hīyo āsana Sālāya
   nisīdittha Samāgatā.
   tumhākaṃ Santikaṃ
   gamma yā varākī 'bhivādayi.

9. Yā Bodhiṃ pūjanatthāya
   vatthakaṃ paṭipādayī.
   Sāhaṃ hīyo cutā āsiṃ
   rattiyaṃ vyādhi pīḷitā.

10. Nānā Sampatti Saṃyuttā
nānā bhūsaṇa bhūsitā.
vimāne ratanākiṇṇe
jātāhaṃ vattha kānane.

11. Hīyyo passittha me gattaṃ
rajojallehī Saṅkulaṃ.
ajja passatha me gattaṃ
vāṇṇavantaṃ pabhassaraṃ.

12. Hīyyo passittha me bhante
nivatthaṃ malinaṃbāraṃ.
ajja passatha me bhante
dibbamāṃbaramuttamaṃ.

13. Vikiṇṇa phalitāggehi
kesehi viralākulaṃ
ūkā gūtha paḷikkūlaṃ
hīyyo āsi Siraṃ mama.

14. Ajja taṃ parivattitvā
mama puññānubhāvato.
Sunīla mudu dhammillaṃ
kusumābharaṇa bhūsitaṃ.

15. Purā me Sakasīsena
vahitaṃ dārūdakādikaṃ.
puññenā 'haṃ ajja mālā
bhāraṃ Sīse Samubbahe.

16. Dhajatthāya mayā hīyyo
padinnaṃ thūlasāṭakaṃ.
ajja nibbanti me bhonto
mahantaṃ dibbasaṃpadaṃ.

17. Jātamānena kattabbaṃ
dānādisu mahapphalaṃ.
devaloke manussesu
Sukhadaṃ dānamuttamaṃ 'ti.

Taṃ Sutvā Sabbe bhikkhū acchariyabbhutacīttā ahesuṃ. Sā devatā tassā rattiyā accayena bhikkhū nimantetvā dibbehi khajjabhojjehi sahatthā Santappetvā tehi Saddhiṃ āgacchantī antarā magge dānaṃ dadamānā Mahābodhiṃ gantvā Sabbehi dhajapatākādihi ca nānāvidha-vaṇṇa gandha Saṃpanna pupphehi ca dīpadhūpehi ca Bodhiṃ pūjetvā bhikkhūnaṃ cīvaratthāya dibbavatthāni datvā āgamma tasmiṃ yeva vaṇasaṇḍe vasantī nānāvidhāni puññāni katvā tāvatiṃsa bhavane nibbanti Bhikkhūpi taṃ acchariyaṃ tattha tattha pakāsentā bahujane. puññakamme niyojesunti.

18. Evaṃ vidhā 'pi kapaṇā Jinasāsanaṃhi.
katvā pasādamathathūla kucelakena.
pūjetva dibbavibhavaṃ alabhīti ñatvā
pūjāparā bhavatha vatthūsu tisu
sammā 'ti.

Kapaṇāya vatthuṃ tatiyaṃ.

IV. 4

4. *ENDAGUTTATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Aṃhākaṃ bhavavato parinibbāṇato orabhāge Jaṃbudīpe kira Pāṭaliputta nāma nagaraṃ ahosi. Tattha Dhammāsoko nāma mahiddhiko mahānubhāvo āṇācakkavatti rājā rajjaṃ kāreti. Uddhaṃ ākāsato heṭṭhā paṭhaviyā yojanappamāṇe Sakala Jaṃbudīpe tassa āṇāpavattati. Tadā Sakala Jāṃbudīpāsino ca caturāsīti nagara Sahasse rājāno ca attano attano balavāhane gahetvā āgamma Dhammāsoka mahārañño upaṭṭhānaṃ karonti. Tasmiṃ Samaye Devapuṭṭanagare Devaputto nāma mahārājā attano balavāhanaṃ gahetvā rañño upāṭṭhānaṃ agamāsi. Dhammāsoko Devaputta mahārājānaṃ disvā madhura paṭisanthākaṃ katvā tuṃhākaṃ raṭṭhe bahussutā āgatāgamā mahāguṇāvantā ayyā atthī 'ti pucchi. Taṃ Sutvā Devaputtarājā Atthideva tasmiṃ nagare Sīhakuṃbākaṃ nāma mahāvihāraṃ. tattha aneka Sahassa bhikkhī viharanti Sīlavantā appicchā Santuṭṭhā viveka kāmino. Tesu Sāṭṭhakathā Tipiṭakadharo Endaguttatthero nāma tesaṃ pāmokkho ahosi.

So aneka pariyāyena Sanarāmarānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ vaṇṇeti. Guṇavā attano guṇaṃ nissāya loke Pākaṭo 'ti. - Taṃ Sutvā rājā tuṭṭhamānaso theraṃ passitukāmo hutvā Samma vameva gantvā theraṃ yācitvā idhānehīti āha. Taṃ Sutvā Devaputta rājā attano hatthassa balavāhanādi Mahāsenaṅgaparivuto Endaguttattherassa Santikaṃ gantvā vanditvā ayya, ayyaṃ Dhammāsoka mahārājā daṭṭhukāmo 'ti āha. Therena Sādhū 'ti Sampaṭicchite rājā therena Sampaṭicchitabhāvaṃ Dhammāsokā mahārājino pesesi. Tato Dhammāsokamahārājā Somanassappatto attano āṇāpavatti taṭṭhāne rājūnaṃ Sāsanaṃ pesesi. Sabbeva thero 'gamana maggaṃ alaṅkarontū 'ti. Atha te rājāno tuṭṭha pahaṭṭhā attano attano nagare bheriṃ carāpetvā Devaputta nagarato yāva Paṭaliputta nagaraṃ etthannare pañca paṇṇāsa yojanikaṃ maggaṃ visamaṃ Samaṃ karontā devatānaṃ Dibbavīthī 'miva alaṅkaritvā Dhammāsoka mahānarindassa evaṃ Sāsanaṃ pesesuṃ bhavantettha.

1. Endagutta mahāthera
   Sāmino gamanāya no
   maggaṃ alaṅkarontū 'ti
   mahārājena pesitaṃ.

2. Tato te apanetvāna
   pāsāṇa kaṇṭakādikaṃ.
   visamaṃ Samaṃ karitvāna
   Sammajjitvāna Sādhukaṃ.

3. Dhotamuttā Samā bhāsā
   okiritvāna vālukā.
   ussāpitā tattha tattha
   dussatoraṇa pantiyo.

4. Kaladhota hemarambhādī
   nānātoraṇa pantiyo.
   tathā pupphamayāneka
   toraṇū 'pari toraṇā.

5. Tesu tesu ca ṭhānesu
Saṅkhatā kusumagghikā.
tatheva gandhatelehi
dīpitā dīpapantiyo

6. Padumuppala Sannīra
puppha pallava 'laṅkatā.
ṭhapitā ghaṭamālāyo
puṇṇa Sogandhavārihi.

7. Nīlapītādi Saṃbhinna
patākāhi dhajehi ca.
maggassa ubhato passe
vanamā' si Samākulaṃ.

8. Ketavo uggatā tattha
mandamanda Samīraṇā.
avhayantā ca Sobhanti
Brahmoraga Surādayo.

9. Nāga campaka Punnāga
Ketakī Vakulādīhi.
Padumuppalādi jalajehi
Mālatī kusumādihi.

10. Mālādāmehi nekehi
maggamāsi vicittakaṃ.
pattharitvā pādapaṭe
Sitta Sammaṭṭa bhūmiyaṃ.

11. lājādi pañcapupphāni
vikiriṃsu manoramaṃ.
alaṅkaritvā hatthassā
kusumābharaṇādihi.

12. Maggālaṅkaraṇatthāya ṭhapitāsuṃ
ṭato tato.

tesu tesu ca ṭhānesu
bhrimaṇḍala majjhagā.

13. Naccanti caturā nārī
rasabhāva nirantarā.
kaṃsa vaṃsādi paggayha
vajjentā nekatanniyo

14. Gāyanti madhuraṃ gītaṃ
gāyante 'ttha layānavitaṃ.
maggo so Sādhuvādehi
bherīnaṃ ninadehi ca.

15. Karīnaṃ kuñcanādehī
hayānaṃ hesitehi ca.
neka viṭaṅka Saṅghehi
So karīhi Samākulo.

16. Maggassa ubhato passe
devakaññupamā Subhā.
mālākalāpe paggayha
tiṭṭhanti tuṭṭha mānasā.

17. Tathā puṇṇaghaṭe gayha
Padumuppala Saṅkule.
aṭṭha maṅgala 'muggayha
tiṭṭhanti pamadā tahiṃ

18. Sītaludaka Sampanna
papāhi Samalaṅkatā.
Sinānatthaṃ khatā āsuṃ
pokkharañño tahiṃ tahiṃ.

19. Tahiṃ tahiṃ katā āsuṃ
dānasālā manoramā.
nicitāsu ma 'nekāni
dānopakaraṇā tahiṃ.

20. Evaṃ nekavidhā pūjā
amhehi paṭipāditā.
ṭhapetvāna Mahāgaṅgaṃ
taṃ jānātu mahīpatī 'ti.

Taṃ Sutvā Asoka mahārājā Gaṅgaṃ alaṅkarothā 'ti Soḷasa yakkhe pesesi. Te Saparivārā tattha gantvā attano ānubhāvena Gaṅgāya anto Tigāvutaṭṭhāne udukkhala pāsāṇe ṭhapesuṃ. Ṭhapetvā thambhe ussāpetvā tulāsaṅghāṭe datvā Himavantato rattacandanasāre āharitvā padare Santharitvā anekehi pūjāvidhānehi alaṅkaritvā rañño evaṃ Sāsanaṃ pesesuṃ—bhavantettha.

21. Yamatthāya mayaṃ Sabbe
mahārājena pesitā.
amhehi 'dāni taṃ Sabbaṃ
katameva Suṇotha taṃ.

22. Gāvutattaya gambhīraṃ
Goṅgaṃ yojita vitthataṃ.
thambhe patiṭṭhapetvāna
anaggha ratta candanaṃ.

23. Himavantato haritvāna
Setuṃ tattha Sumāpitaṃ.
toraṇā ca ubho passe
ratanehi Sunimmitā.

24. Puṇṇa kumbhaddhajāce 'va
padīpāvaliyo tathā
ubhopassesu ratanāni
māpetvā lambanāni ca.

25. Suvaṇṇa maṇi muttādi
dāmehi Samalaṅkatā.
vālukattāya okiṇṇa
dhotamuttā pabhassarā.

26. Tesu tesu ca ṭhānesu
ṭhapitāsuṃ mahāmaṇī.
nānārāga vitānehi
Sobhitā Setuno 'pari.

27. Olambitāsuṃ tatthe 'va
dibbādi kusumādayo.
tiṭṭhitaṃ idha kātabba
yuttaṃ pūjāvidhiṃ tu no.
devo taṃ paṭijānātu
iti vatvāna pesayuṃ 'ti.

Taṃpi Sutvā Asoko mahārājā tumhi 'va theraṃ idhā 'nethā 'ti tesaṃ yeva Sāsanaṃ Paṭipesesi. Te Sādhūti Endaguttattherassa Santikaṃ gantvā vanditvā bhante Pāṭaliputtanagarassa gamanāya kālo 'ti āhaṃsu tato thero Saṭṭhi Sahassamattehi bhikkhūsaṅgehi parivuto pañca paṇṇāsa yojanamaggaṃ paṭipajji. Athapāraṃ Devaputta nagaravāsino anekavidha mālāgandhā vāsacuṇṇa dhajapatākādīhi anekehi tālāvacarehi nacca gīta vāditehi pujetvā agamaṃsu. Atha thero mahantena (mahattena) pūjāvidhānena Jambudīpavāsīhi pūjiyamāno anukkamena candabhāgāya Gaṅgāya Setuṃ patvā tattha mahantaṃ pūjāvidhānaṃ olokento evaṃ cintesi. Evaṃ Uḷāraṃ pūjāvidhānaṃ idāni Jambudīpe nāññassa hoti. Mayhameve 'taṃ katam, ahame 'vettha uttamo appaṭimo 'ti. Evaṃ Seyyassa Seyyo 'hamasmī 'ti mānaṃ uppādetvā aṭṭhāsi. tasmiṃ khaṇe eko Khīṇāsavatthero taṃ mānenupatthaddhacetasā thitaṃ dibbacakkhunā disvā upasaṅkamitvā vanditvā therassa ovadanto evamāha—Tasmā.

28. Mā mānassa vasī hotha
mānaṃ bhante vasīkataṃ.
anatthado sadā hoti
pātetvāna bhavābhave.

29. Mānopalālino Santo Satto
taṇhā paṭigha Saṅgato.
Makkaṭoraga Soṇādī
hutvā jāyati jātisu.

30. Mā mātā Sami purehi
attānaṃ parisodhaya.
aparisuddhāsayo bhikkhu
dāyakaṃ na paritosati.

31. Dadantānaṃ Sarantānaṃ
pūjentānaṃ Save tuvaṃ.
mahapphalaṃ mahābhūtiṃ
kāmattha hothanibbanā 'ti.

Taṃ Sutvā thero Saṃsāre nibbiṇṇo tatthe 'va ṭhito tilakkhaṇaṃ paṭṭhapetvā karaja kāyaṃ Sammasantā Sahapaṭi Saṃbhidāhi arahattaṃ patvā 'va nikkhami—tato Dhammāsoka mahārājā balavāhana parivuto mahantena pūjāvidhānena paṭimaggaṃ āgamma vanditvā, tato diguṇaṃ upūjāsakkāraṃ kurumāno mahābhikkhusaṅghena Saddhiṃ theraṃ attano nagaraṃ netvā tassa Dhammakathaṃ Sutvā pasannamānaso pañcasīle patiṭṭhāya mahantaṃ vihāraṃ kāretvā therena Sahapatānaṃ Saṭṭhisahassānaṃ bhikkhūnaṃ catupaccayehi upaṭṭhānama 'kāsi. Atha thero Saṭṭhakathaṃ Piṭakattayaṃ pakāsento tasmiṃ ciraṃ vasitvā tatthe 'va parinibbāyi tato rājā sapariso tassa Sarīra nikkhepaṃ kāretvā dhātuyo gahetvā mahantā cetiyaṃ kārāpesī 't'.

32. Purākatānaṃ bhuvi puññakamminaṃ
guṇānubhāvena mahenti evaṃ.
Sadevakānaṃ manasī karonto puññaṃ
karothāyatane Sadādarā 'ti.

Endaguttattherassa vatthuṃ catutthaṃ.

IV. 5

5. *SĀKHAMĀLAPŪJIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Aṃhākaṃ bhagavā dasa pāramiyo pūretvā anukkamena Tusita bhavane nibbanto devehi ārādhito Sakkarājakule paṭisandhiṃ gahetvā mātu kucchito nikkhanto anukkamena Paramābhisaṃbodhiṃ patvā tato paṭṭhāya pañcacattāḷīsa

Saṃcaccharāni thatvā caturāsīti Dhammakkhandha Sahassāni desetvā gaṇana patthamatīte Satte bhavakantārato Santāretvā Sabba Buddhakiccāni tiṭṭhapetvā kusinārāyaṃ upavattate Mallānaṃ Sālavane yamakasālānamantare Uttara Sīsakaṃ paññatte mañcake visākha puṇṇama divase dakkhiṇena passena Sato Sampajāno anuṭṭhāna Seyyāya nipanno pacchimayāme bhikkhū ovaditvā balava paccusa Samaye mahāpaṭhaviṃ kampento anupādisesāya nibbāṇadhātuyā parinibbāyi. Parinibbuto panabhagavati lokanāthe Ānandatthero Mallarājūnaṃ etaṃ pavattiṃ ārocesi. Tato Kosinārakā ca devabrahmādayo ca Sannipatitvā naccagītavāditehi mālāganddhādīhi ca Sakkarontā Garukarontā mānentā pūjentā cela vitānādayo karontā bhagava'o Sarīraṃ nagaramajjhe yatiha Makuṭabandhanaṃ nāma Mallānaṃ cetiyaṃ tattha netvā vakkavattissa Sarīraṃ viya ahatena vatthena veṭhetvā tato vihatena Kappāsena veṭhetvā 'ti evaṃ pañca dussayugasatehi veṭhetvā ayasāya Teladoṇiyā pakkhipitvā aññissāya ayasāya Doṇiyā patikujjitvā Sabbagandhānaṃ citakaṃ karitvā bhagavato Sarīraṃ citakaṃ āropesuṃ. Atha Mahākassapattherena bhagavato pāde Sirasā vanditvā devatānubhāvena citako Samantā ekappahāreneva pajjali. Bhagavato pana Sarīre daṭṭhe Sumana makuḷa Sadisā dhātuyo avasissiṃsu. Tasmiṃ kira Samaye Kosalarañño janapade aññatarā gāmavāsikā itthi bhagavati parinibbute Sādhukīḷaṃ āgacchamānā antarāmagge attano Sarīre uppanna vātarogena upaddutā Sādhukīḷaṃ Saṃpāpuṇituṃ asakkontī Satthū āḷāhanaṃ gantvā bhagavato dhātusarīre tīṇi Sākha pupphāni pūjetvā pasannamānasā pañcapatīṭṭhitena vanditvā gatā, tāya eva rattiyā majjhimayāme kālaṃ katvā tāvatiṃsa bhavane tiṃsayojanike kanakavimāne nibbanti tassā pubbakammapakāsanatthaṃ cakkamattāni Sākhapupphāni tattha tattha olambanti, tehe 'va Sabbaṃ vimānaṃ ekābhāsi. Tato Sugandha Karaṇḍakaṃ viya ca ahosi Sā pana attano Sobhaggappattaṃ attabhāvaṃ ca vimānasaṃpadaṃ ca parivāra Saṃpattiyo ca disvā viṃhitamānasā pubbe katena me puññakammenā 'yaṃ laddhā 'ti olokentī bhagavato dhātusarīrasmiṃ pūjitāni tīṇi Sākhapupphāni disvā pasannamānasā mahācakkappamāṇaṃ Sākhamālaṃ hatthena dhārentī dhātipūjanatthāya agamāsi. Tadā tattha Sannipatitā manussā tassā rūpasaṃpadaṃ ca hatthe mahantaṃ Sākhamā-

laṃ ca disvā viṃhita mānasā amma tvaṃ kattha vāsikā, kattha pati 'maṃ pupphaṃ paṭiladdhan 'ti pucchiṃsu taṃ Sutvā devadhītā attanā bhagavato dhātu Sarīrassa pūjita Sākhamālattayānubhāvena paṭiladdha Sampattiyo ca dibba vimāuaṃ ca pubbe matakalebaraṃ cāti Sabbaṃ tesaṃ dassetvā dhammadesanāva Sāne āha.

1. Samāgatā bhavantā bho
   passantu mama Sampadaṃ.
   katamappena kārena
   Sammāsaṃbuddha dhātuyā.

2. Sākhamālāni tīṇe 'va
   hiyyo 'haṃ munidhātuyā.
   pūjayitvāna Santuṭṭhā
   nivattā tāya rattiyaṃ.

3. Marantī kharavātena
   tama 'haṃ Sucaritaṃ Sariṃ.
   tenā 'haṃ puññakammena
   tāvatiṃsūpagā ahu.

4. Tattha me āsi pāsādo
   tiṃsa yojanamuggato.
   kūṭāgāra varākiṇṇo
   Sākhamālā 'ti vissuto.

5. Yathā Sabbasugandhehi
   Karaṇḍaṃ paribhāvitaṃ.
   tathā dibbasugandhehi
   gandhitaṃ bhavanaṃ mama.

6. Cakkamattā Sākhapupphā
   tattha tatthū 'palaṃbare.
   dibbangandhā 'pavāyanti
   madhubbata nisevitā.

7. Bhassanti ekapupphasmā
   tuṃbamattāhi reṇavo.

tehi piñjaritā devā
kīḷanti ca lalanti ca.

8. Piḷandhitvāna māḷāyo
Sudibbābharaṇāni ca.
Sahaccharā Devaputtā
naccagītādi vyāvaṭā.

9. Passathemaṃ bhujaṅgā bho
Sattā mohena pārutā.
hiyyo mataṃ paviddhaṃ
me pūtibhūtaṃ kalebaraṃ.

10. Puḷavehi Samākiṇṇaṃ
makkhikāgaṇa kīḷitaṃ.
kākasoṇādi Sattana 'māhāraṃ
kuṇapālayaṃ.

11. Patthenti purisā pubbe
aneko 'pāyanena taṃ.
daṭṭhu' mpi 'dāni nicchanti
taṇhāyaññāṇatā aho.

12. lokapajjotakappā 'haṃ
vimalassa yasassino.
dhātuṃ hiyyo mahiṃ Sammā
ajja Sagge patiṭṭhitā.

13. Hitvā tādisaṃ kāyaṃ
laddhaṃ 'dāni mamedisaṃ.
Dibbattabhāvaṃ Sobhāhi
bhāsamāna 'mudikkhatha.

14. Bhāsamānāya me vācaṃ
Suṇothe 'ttha Samāgatā.
natthe 'vā katapuññassa
anumattaṃ bhave Sukhaṃ.

15. Bindumattampi yo puñña
bījaṃ ropeti Sāsane.
nahānatthaphalaṃ hoti
yāva nibbāṇa pattiyā 'ti.

Evaṃ Sā devatā attanā paṭiladdha dibbavibhavaṃ dassetvā janakāyaṃ ovaditvā dibbasākha pupphehi Jinadhātuṃ pūjetvā manussānaṃ passanta taṃ yeva Saddhiṃ vimānena devalokameva agamāsi. Taṃ disvā mahājano dānādīni puññāni katvā devalokaṃ pūresī 'ti.

16. Evaṃ hi Sā pupphamattena dhātuṃ
pūjetva devesu alattha bhūtiṃ.
tuṃhe 'pi bhonto tidivesu Sātaṃ
kāmattha ce kattha puññāni Sādhunti.

Sākhamāla pūjikāya vatthuṃ pañcamaṃ.

IV. 6

6. *MORIYABRAHMAṆASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavati parinibbute Mahadharaṭṭhe Macalaṃ nāma mahāgāmaṃ ahosi. Tattha Moriyo nāma brāhmaṇo paṭivasati Saddho pasanno. Tassa Senānāmekā bhariyā atthi Sā 'pi Saddhā pasannā ratanattayesū 'ti ubho 'pi Samaggā Sammodamānā bhikkhusaṅghaṃ nimantetvā niccaṃ dānaṃ pavattentā cīvarādi catupaccayehi upaṭṭhahannā Sīlaṃ rakkhantā Uposathakammaṃ karontā divasaṃ vītināmenti. Athassa gehe vibhavaṃ yebhuyyena dānādisu parikkhayama gamāsi. Tato brāhmaṇi Sāmino gehe dhanaṃ parikkhīṇaṃ, kathaṃ dānam pavatteyyāmā 'ti brāhmaṇassa ārocisi. Tato brāhmaṇo mā bhaddecintehi. Yena kena ci upāyena dānaṃ patiṭṭhapessāmā 'ti vatvā tasmiṃ yeva attano Saussāhataṃ pakāsento āha.

1. Jātamāno hi lokasmiṃ
dānassedaṃ phalaṃ iti.
na dajjā ko Susīlesu
appa 'mpi divasampati.

2. Saggaloka nidānāni
dānāni matimā idha.
ko hi nāma naro loke
na dadeyya hite rato 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā bhadde vanaṃ pavisitvā anekavidhāni paṇṇāni ca elāni ca pacchipūraṃ āharitvā vikkiṇitvā 'pi dānaṃ na upacchindissāmā 'ti vatvā tato paṭṭhāya vanaṃ gantvā paṇṇāni ca phalāni ca āharitvā vikkiṇitvā dānaṃ dento paṭivasati. Athekadivasaṃ brāhmaṇo vanaṃ paviṭṭho paṇṇehi ca phalehi ca pacchiṃ pūretvā Sīsenādāya gehaṃ āgacchanto puppha phala pallavehi vinatā neka taruganicitaṃ Sammattāneka cātaka catuppada nisevitaṃ vippakiṇṇānanta puppha patta kiñjakkhacchanna vālukāthalā Sandamāna Sītalāmala jalappavāhaṃ akaddamā ninna Supatitthehi Sundaraṃ kandaraṃ disvā pacchiṃ tīre ṭhapetvā otiṇṇo nahāyati. Tasmiṃ khaṇe tattha ekasmiṃ rukkhe adhivattho Devaputto taṃ tattha nahāyantaṃ disvā kinnu kho esa kalyāṇajjhāsayo vā udāhu pāpajjhāsayo Satto 'ti dibbacakkhumā upādhārento acchariya puriso eso duggato 'pi hutvā attano dānappaveṇiyā upacchijjana bhayena vanaṃ gantvā paṇṇāni ca phalāni ca āharitvā dukkhena kasirena jīvikaṃ kappento dānadhammaṃ na upacchindatīti cintetvā tassa guṇādayo paṭicca pacchiyaṃ ṭhapitapaṇṇāni ca phalāni ca Sabbāni Suvaṇṇāni hottū 'ti adhiṭṭhāsi athassānubhāvena Sabbaṃ Suvaṇṇaṃ ahosi. Atha So Suvaṇṇa puṇṇa pacchiyaṃ upari Suvaṇṇarāsi matthake Sabbakāmadadaṃ mahantaṃ maṇiratanaṃ ṭhapetvā antarahito paṭikkamma aṭṭhāsi. Tato brāhmaṇo nahātvā uttiṇṇo pacchiyaṃ Sampuṇṇa Suvaṇṇavaṇṇaṃ raṃsinā Sambhinna vijjotamāna maṇiratanaṃ disvā kimetaṃ 'ti āsaṅkīta parisaṅkito pacchisamīpaṃ gantvā hatthaṃpasāretuṃ avisahanto aṭṭhāsi. Taṃ disvā Devaputto dissamāna Sarīrena ṭhatvā 'mā tvaṃ bhāyi brāhmaṇa, mayā etāni nimmitāni, gahetvā gacchāhī 'ti āha. Atha brāhmaṇo Devaputtassa kathaṃ Sutvā ayaṃ Devaputto imaṃ mayā nimmitaṃ gahetvā gacchā 'ti vadati. Kinnu kho So attano ānubhāvena deti, udāhu mayā katapuññenāti pucchissāmi taṃ 'ti pañjaliko 'va Devaputtā pucchanto āha.

3. Pucchāmi pañjalī dāni
Devaputtaṃ mahiddhikaṃ.
dadāsi me Suvaṇṇaṃ ca
kāmadaṃ maṇimuttamaṃ.

4. Nāti bho no tuvaṃ ñāti
na mitto nopakārako
kiṃ tvaṃ atthavasaṃ disvā
mama dajjāsi maṃ dhanaṃ.

5. Kena tapena Sīlena
kenācāra guṇena ca.
yena dajjāsi me deva
kiṃ me Sucaritaṃ citaṃ.

6. Kinnu purātanaṃ kammaṃ
kena kammena dassasi.
atha vā vatiddhiyā deti
taṃ me akkhāhi pucchato 'ti.

Tato Devaputtena na kho panāhaṃ brāhmaṇa devoti paresaṃ kiñci dātuṃ Sakkomi. Tayā pubbe kata Sucaritā 'nubhāvena nibbantī 'ti vatvā dibbacakkhunā tassa pubbakammaṃ disvā tassa pakāsento āha.

7. Kassape lokapajjote
Saṃbuddhe parinibbute.
Sabbattha patthaṭaṃ āsi
tassa Buddhassa Sāsanaṃ.

8. Tadā paccanti me gāme
tvamā' si kuladārako.
Saddho āsi pasanno ca
dāyako kusale rato.

9. Tadā pabbajito eko
gacchanto antarā pathe.
corehi anubaddho 'si
acchinna pattacīvaro.

10. Sākhābhaṅgaṃ nivāsetvā
pārupitvā tathe 'va taṃ.
annogāmaṃ paviṭṭho 'si
esamāno pilotike.

11. Tato tvaṃ caramānaṃ taṃ
disvā kampitamānaso
vatthayugaṃ adāsi tvaṃ
Saddahaṃ dānato phalaṃ.

12. Patthodanena taṃ bhikkhuṃ
parivisitvā yathā balaṃ.
pesesi abhivādetvā
Saddhāya Suddhamānaso.

13. Emaṃ tvaṃ akarī puññaṃ
tuyhe 'taṃ caritaṃ imaṃ
tassa te puññakammassa
amukhyaphalamīdisaṃ 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā idaṃ te brāhmaṇa dhanaṃ rājādīhi mayā anāharaṇīyaṃ kataṃ, tvaṃ aparisaṅkanto gahetvā yathādhippāyaṃ karohi. Emaṃ kho pana maṇi ratanaṃ icchiticchitaṃ pasavati tenā 'pi ānubhāvena tava dānaṃ anupacchindanto puttadārādayo posehīti anusāsi. Taṃ Sutvā brāhmaṇo tena vuttaniyāmene 'va bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ dadanto Sīlaṃ rakkhanto ciraṃ vasitvā aparabhāge tato cuto devaloke nibbantī 'ti.

Evaṃ nihītā 'pi dhanena Santo dānatvayaṃ neva pariccajinti, tasmā hi bhonto Sati deyyadhamme mā kattha dānesu pamādabhāvanti.

Moriya—brāhmaṇassa vatthuṃ chaṭṭhamaṃ.

IV. 7

7. *PUTTA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye Laṅkādīpa vāsino Saṭṭhimattā bhikkhu Jayamahābodhiṃ vanditukāmā ekato mantetvā

mahātitthena nāvaṃ āruyha Jaṃbudīpaṃ patvā Tamalitta-paṭṭane otaritvā anukkamena Pāṭaliputta nagaraṃ pāpuṇiṃsu. Atha tasmiṃ nagare piṇḍāya carante te bhikkhū eko duggatamanusso disvā cirenāhaṃ diṭṭhā Buddhaputtā 'ti Somanasso bhariyaṃ pakkositvā bhadde imesaṃ ayyātaṃ dānaṃ dātukāmoṃhi pubbe no akatapuññattā idāni duggatā jātā, emesu puññakkhettesu bījaṃ no ce ropessāma. Punapi evamevaṃ bhavissāmā 'ti vatvā kiṃ me gehe deyyadhammaṃ atthī 'ti pucchi. Sā taṃ Sutvā ghare no Sāmi ayyānaṃ kiñci dātabbaṃ na passāmi. Api ca mama puttaṃ māretvā dānaṃ dātuṃ Sakkāti so tassā kathaṃ Sutvā 'bhadde puttaṃ māretvā kiṃ dānaṃ demā 'ti āha. Tāya taṃ Sutvā Sāmi kiṃ na jānāsi. Puttassa no mane Sandiṭṭha Saṃbhattā ñātimittasuhajjā ca aṃhākaṃ Santikaṃ āgacchantā kiñci paṇṇākāraṃ gahetvā āgacchanti. Mayaṃ tena paṇṇākārena dānaṃ dassāmā 'ti vutte upāsako Sādhu tathā karohī 'ti mātuyā eva bhāramakāsi. Sā puttaṃ māretuṃ avisahanti āha—tathā hi.

1. Kicchā laddhaṃ piyaṃ puttaṃ
   amma'mmā 'ti piyaṃ vadaṃ.
   Sunīlanettaṃ Subhamuṃ ko
   pakkamitu 'micchati.

2. Mātarā māriyanto 'pi
   mātarame 'va rodati.
   māretuṃ taṃ na Sakkomi
   hadayaṃ me pavedhatī 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā ahaṃ Sāmi na Sakkomi puttaṃ māretuṃ. Tvaṃ mārehī 'ti puttaṃ pitusantikaṃ pesesi. Atha So 'pi taṃ māretuma 'Sakkonto eva māha vuttaṃ hi—

3. Nāyanti pituno dukkhaṃ
   putto puttā 'ti kittitā.
   pitu dukkhaṃ Sukhaṃ puttaṃ
   dāyādā honti Sabbadā.

4. Tasmā me Sadisaṃ puttaṃ
   pillakaṃ mañjubhāsanaṃ.

na Sakkomi ahaṃ bhadde
jīvitā taṃ viyojituṃ.

5. Ayasaṃ ca akittiṃ ca
pappoti puttaghātako.
pāṇātipātakammampi kāmaṃ
So phusate naro 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā so tvameva tava puttaṃ mārehī 'ti pesesi. Evaṃ tena vutte puttassa māraṇūpāyaṃ pariyesantā evamāhaṃsu. Aṃhe patimaṃ māretuṃ na Sakkoma. Aṃhākaṃ pacchāgehe mahanto vammiko atthi. Tasmiṃ eko Nāgarājā paṭivasati. Kumāram tattha pesessāma. So taṃ ḍasitvā māressatī 'tī iccete eso kho upāyo evā 'ti cintetvā kumāraṃ pakkositvā añjanāvali valayādīhi maṇḍetvā tassa hatthe bheṇḍuṃ ṭhapetvā tāta pacchāgehe vammika Samīpaṃ gantvā kīḷā 'ti pesesuṃ. Tato dārako gantvā Bheṇḍukena kīḷanto vammika bile bheṇḍukaṃ pātesi. Atha so bheṇḍukaṃ gaṇhissāmī 'ti vammika Susire hatthaṃ pavesesi. Tato Sappo kujjhitvā Sūsū 'ti Saddaṃ karonto mahantaṃ phaṇaṃ katvā bilato Sīsaṃ ukkhipitvā olokento aṭṭhāsi kumārassa hatthato parigaḷitapāsaṃ viya. Athassa Kumāro kiñci ajānanto Sappassa gīvaṃ daḷhaṃ gaṇhi. Athassa mātāpitunnaṃ Saddhābalena Nāgarājā kumārassa karātale aṭṭhāsaṃ icchādāyakaṃ Kaṇḍamaṇiratanaṃ pātesi. Kumārassa mātāpitaro dvāraṃ nissāya ṭhitā tassa kiriyaṃ olokentā taṃ maṇiratanaṃ disvā Sīghaṃ gantvā puttaṃ ukkhipitvā hatthato maṇiratanaṃ gaṇahiṃsu. Tato te taṃ maṇiratanaṃ parisuddhāsane ṭhapetvā upacāraṃ katvā aṃhākaṃ idañcidañca dethā 'ti abbhukkiriṃsu. Atha te maṇiratanānubhāvena gehadvāre mahantaṃ maṇḍapaṃ kāretvā vitānādinā maṇḍapaṃ alaṅkaritvā bhikkhūnaṃ āsanāni paññāpetvā te Saṭṭhimatte bhikkhū nisīdāpetvā mahādānaṃ adaṃsu. Tato nagaravāsino maṇiratanānubhāvaṃ Sutvā Sannipatiṃsu. Atha te tesaṃ majjhe attano Saddhābalena maṇiratanassa lābhaṃ pakāsetvā imaṃ hi dānatthāye 'va pariccajāmāti ekasmiṃ ṭhāne patiṭṭhāpetvā tenānubhāvena yāvajīvaṃ dānaṃ dadantā Sīlaṃ rakkhantā āyupariyosāne Devaloke nibbattiṃsū 'ti.

6. chetvāna pemaṃ api anujesu
dadanti dānaṃ edha mānuse 'vaṃ.
na dāti ko nāma naro Samiddho
dānaṃ hi dānassa phalaṃ Saranto 'ti.

Puttavatthuṃ Sattamaṃ.

IV. 8

8. *TEBHĀTIKA MADHUVĀṆIJAKĀNAṂ VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira Bārāṇasiyaṃ Tebhātikā ekato hutvā madhuṃ vikkiṇantā puttadāre posenti. Tato tesu eko paccantaṃ gantvā Malaya vāsīnaṃ hatthato madhuṃ vikkiṇitvā gaṇhāti. Eko gahita gahitaṃ madhuṃ nagaraṃ āharati. Eko tena āhaṭāhaṭa madhūni Bārāṇasiyaṃ nisīditvā vikkiṇāti. Tasmiṃ Samaye Gandhamādana pappate eko paccekabuddho vaṇarogenāturo ahosi. Athaññataro paccekabuddho tassa madhunā phāsu bhavissatī 'ti ñatvā Gandhamādana pabbateyeva ṭhito cīvaraṃ pārupitvā ākāsenāgantvā nagaradvāre otaritvā kattha madhuṃ labbhatī 'ti olokento aṭṭhāsi. Tadā tasmiṃ parakule bhatiṃ katvā jīvamānā ekā ceṭikā ghaṭamādāya udakatthaṃ titthaṃ gacchantī maggā okkamma ghaṭaṃ ṭhapetvā vanditvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Tadā paccekabuddho bhaginī ettha bhikkhāya carantānaṃ katarasmiṃ ṭhāne madhu labbhatī 'ti pucchi. Sā tassa kathaṃ Sutvā madhu āpaṇassa pañcāyanaṭṭhāne ṭhatvā hatthaṃ pasāretvā esa bhantemadhu āpaṇo 'ti dassetvā lajjāyaṃ paccekabuddho āpaṇato madhuṃ na labhati. Mama nivattha vatthakaṃ datvā 'pi madhuṃ dassāmī 'ti cintetvā olokentī tatthe 'va aṭṭhāsi. Atha paccekabuddho anupubbena caranto madhu āpaṇaṃ Sampāpuni. Tato kuṭumbiko taṃ disvā hatthato pattaṃ gadetvā ādhārake ṭhapetvā madhughaṭaṃ ādāya pattassa upanāmento Sahasā nikkujji. Tato madhupattaṃ pūretvā uttaranto puna bhūmiyaṃ paggharī. Taṃ disvā Somanasso vāṇijo evaṃ patthanamakāsi.

Vuttaṃ hi Mahāvaṃse

1. Tattha pattassa Buddhassa
vāṇijo so pasādavā.
vissandayanto mukhato
pattapūraṃ madhuṃ adā.

2. Puṇṇaṃ ca uppatītaṃ ca
patitaṃ ca mahītale.
disvā madhuṃ pasanno so
evaṃ paṇidahī tadā.

3. Jaṃbudīpe ekarajjaṃ
dānenā 'nena hotu me.
ākāse yojane āṇā
bhūmiyaṃ yojane 'ti ca.

Evaṃ ca pana vatvā pattaṃ adāsi. Paccekabuddho pattaṃ paṭiggahetvā tatthe 'va ṭhito :

4. Ecchitaṃ patthitaṃ tuyhaṃ
khippame 'va Samijjhatu.
pūrentu cittasaṃkappā
cando paṇṇaraso yathā.

5. Ecchitaṃ patthitaṃ tuyhaṃ
Sabbame 'va Samijjhatu.
pūrentu cittasaṃkappā
maṇijotiraso yathā 'ti.

Vatvā maṅgalaṃ vaḍḍhetvā agamāsi. Athantarāmagge thitā ghaṭaceṭikā paccekabuddhābhimukhaṃ gantvā madhuṃ labhittha bhante 'ti pucchi. Tena laddhaṃ bhaginī 'ti vutte kiṃ vatvā Soadāsī 'ti pucchi. Paccekabuddho Sabbaṃ kathesi. Sā taṃ Sutvā thokaṃ bhante idhe 'va hotha dāsiyā anuggahatthāyā 'ti Sīghaṃ gehaṃ gantvā nivattha piḷotikaṃ attano Sāṭakaṃ dhovitvā āharitvā cuṃbaṭakaṃ katvā paccekabuddhassa adāsi. Yadā so bhante madhudāyako Sakala Jaṃbudīpe ekarajjaṃ kāreti. Tadā'haṃ tassa aggamahesi bhaveyyanti vatvā patthataṃ karontī evamāha.

6. Yadā te madhudo bhante
bhūbhujo hoti bhūtale.
tassa hessaṃ tadā bhante
piyā aggamahesikā.

7. Surūpā ca Suvāṇī ca
Suyasā Subbatā Subha.
assaṃ tassa piyā cātha
manāpā icchidā Sadā 'ti.

Tassā 'pi tadā paccekabuddho. Tatheva hotu 'ti maṅgalaṃ vatvā ākāsena Gandhamādaname 'va agamāsi. Athāparabhāge te tayo 'pi ekato hutvā madhulokanaṃ karontā taṃ madhughaṭaṃ kuhiṃ 'ti pucchiṃsu. So tenattanā katakammaṃ vatvā Sace tunhe tasmiṃ pattiṃ anumodeyyātha. Taṃ Sādhu. No ce madhu agghatakaṃ mama hatthato gaṇhathā 'ti vatvā tehi tato na no'hattho madhunā, kīdisassetaṃ adāsī 'ti vutte taṃ Sutvā itaro paccekabuddhā nāmete Gandhamādane vasanti. Kāsāvaṃ pārupitvā kule kule bhikkhaṃ carantī Santo ete Sīlavantā 'ti kathesi. Atha tesu jeṭṭho brāhmaṇacaṇḍālakā 'pi kāsāvaṃ paridahitvā caranti Nūnā 'yaṃ caṇḍālako 'ti maññāmī 'ti āha. Majjhimo kujjhitvā tava paccekabuddhaṃ parasamudde khipāhī ti avoca. Atha tesaṃ kathaṃ Sutvā madhudāyako mā bho tuṃhe ariyānaṃ mahesakkānaṃ mahānubhāvānaṃ pacceka Buddhānaṃ pharusaṃ kathetha. Niray dukkhaṃ na bhāyathā 'ti ādinā anekākārena nivāretvā iesaṃ guṇaṃ pakāsesi. Taṃ Sutvā te ubho 'pi Sādhū'ti pasannacittā anumodiṃsu. Aparabhāge te kālaṃ katvā devamanussesu Saṃsarantā tattha tattha mahāsaṃpattiyo anubhavitvā aṃhākaṃ Satthu parinibbāṇato dvinnaṃ vassasatānaṃ accayena attano Saṃpattaṭṭhāne nibbattiṃsu—tena vuttaṃ.

8. Asoko madhudo 'Sandhi
mittā devī tu ceṭikā.
caṇḍālavādī Nigrodho
tisso so pāravādiko 'ti.

Tesu Caṇḍālavādī Jeṭṭhavāṇijo Bindusāra rañño jeṭṭha puttassa Sumanarājakumārassa putto hutvā nibbanti. Tassā 'yamānupubbī Kathā—Bindusāra rañño kira dubbala kāleyeva Asoka kumāro attanā laddhaṃ Ujjeniyā rajjaṃ pahāya āgantvā Sabbanagaraṃ attano hatthagataṃ katvā Sumanarāja kumāraṃ aggahesi. Taṃ divasameva Sumanassa rājakumārassa Sumanā nāma Devī paripuṇṇagabbhā ahosi. Sā aññātaka vesena nikkhamitvā avidūre aññataraṃ Caṇḍālagāmaṃ Sandhāya gacchantī Jeṭṭhaka Caṇḍālassa gehato avidūre Nigrodho atthi. Tasmiṃ rukkhe adhivatthāya devatāya ito ehi Sumane 'ti vadantiyā Saddaṃ Sutvā tassā Samīpaṃ gatā, devatā attano ānubhāvena ekaṃ Sālaṃ nimmiṇitvā vattha vasāhī 'ti pādāsi. Sā taṃ Sālaṃ pāvisi. Gatadivaseyeva sā puttaṃ vijāyi sā tassa Nigrodha devatāya pariggahitattā Nigrodhotveva nāmaṃ akāsi. Jeṭṭhaka caṇḍālo diṭṭha divasatoppabhuti taṃ attano Sāmi dhītaraṃ viya maññamāno nibaddhaṃ vaṭṭaṃ paṭṭhapesi. Rājadhītā tattha Sattavassāni vasi. Nigrodhakumāro 'pi Sattavassiko jāto tadā Mahāvaruṇatthero nāma eko arahā dārakassa hetusampadaṃ—disvā viharamāno Sattavassiko 'dāni dārako kālo taṃ pabbājetuṃ 'ti cintetvā rājadhītāya ārocāpetvā Nigrodhakumāraṃ pabbājesi. Kumāro khuraggeyeva arahattaṃ pāpuṇi tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

9. Taṃ Mahāvaruṇo thero
tadā disvā Kumārakaṃ.
upatissaya Sampannaṃ
arahā pucchi mātaraṃ.
pabbājesi khuragge so
arahattamapāpuṇī 'ti.

So kira ekadivasaṃ pāto 'va Sarīraṃ paṭijaggitvā ācariyupajjhāya vattaṃ katvā pattacīvaramādāya mātu upāsikāya gehadvāraṃ gacchāmī 'ti nikkhamitvā mātunivāsanaṭṭhānassa dakkhiṇadvārena nagaraṃ pavisitvā nagaramajjhena gantvā pācīna dvārena nikkhamitvā gantabbaṃ hoti. Tena ca Samayena Asoko dhammarājā pācīnadisābhimukho Sīha pañjare Caṅkamati. Taṃ khaṇaṃ yeva Nigrodho rājaṅganaṃ Sampāpuni Sannindriyo Satt (Santa) mānaso yugamattaṃ pekkhamāno iriyāpatha Sampanno. Disvā panassa eta'dahosi.

Ayaṃ jano Sabbo 'pi vikkhittacitto bhantamiga paṭibhāgo. Ayaṃ pana daharako avikkhitto ativiyassa ālokita vilokitaṃ Sammīñjana pasāranaṃ ca Sobhati. Addhā etassa 'bbhantare lokuttara dhammo bhavissatī 'ti rañño Saha dassamene 'va Sāmaṇere cittaṃ pasīdi. Pemaṃ Saṇḍahi. Kasmā pubbe kira puññakaranakāle rañño jeṭṭhabhātā vānijako 'yaṃ.

10. Pubbena Sannivāsena
paccuppannahitena vā.
evaṃ taṃ jāyate pemaṃ
uppalaṃ 'va yathodake 'ti.

Atha rājā Sañjātapeno Saṃbahumāno Sāmaṇeraṃ pakkosathā 'ti amacce pesesi. Aticirāyantī 'ti puna dve tayo pesesi turitaṃ āgacchatū 'ti. Sāmaṇero attano pakatiyā eva agamāsi. Rājā patirūpāsanaṃ ñatvā nisīdathā ti āha. So itocito ca vilokеtvā natthi 'dāni añño bhikkhū 'ti Samussita Setacchattaṃ rājapallaṅkaṃ upasaṅkamitvā pattaṃ gaṇhanatthāya rañño ākāraṃ dassesi. Rājā taṃ pallaṅkasamīpaṃ gacchantaṃ eva disvā cintesi. Ajjeva 'dāni ayaṃ Sāmaṇero imassa gehassa Sāmiko bhavissatī 'ti—Sāmaṇero rañño hatthe pattaṃ datvā pallaṅkaṃ abhiruhitvā nisīdi. Rājā attano atthāya Saṃpāditaṃ Sabbaṃ yāgu khajjaka bhattavikatiṃ upatāmesi. Sāmaṇero attano yāpana mattameva Sampaticchi. Battakiccāvasāne rājā āha. Satthārā tumhākaṃ dinna ovādaṃ jānāthā 'ti. Jānāmi mahārāja ekadesenā 'ti. Tāta mayhaṃpi taṃ kathehī 'ti. Sādhu mahārājā 'ti rañño anurūpaṃ Dhammapade appamādavaggaṃ anumodanatthāya abhāsi. Rājā pana "appamādo amatapadaṃ pamādo maccuno padanti" Sutvā 'va aññātaṃ tāta pariyosāpehīti āha. Sāmaṇero anumodanāvasāne dvattiṃsa dhurabhattāni labhitvā puna divase dvattiṃsa bhikkhū gahetvā Rājantopuraṃ pavisitvā bhattakiccama 'kāsi. Rājā aññe 'pi dvattiṃsa bhikkhū tumhehi Saddhiṃ Sve bhikkhaṃ gaṇhantū 'ti etene 'va upāyena divase divase vaḍḍhāpento Saṭṭhisahassānaṃ brāhmaṇa paribbājakānaṃ bhattaṃ upacchinditvā anno nivesane saṭṭhisahassānaṃ bhikkhūnaṃ niccabhattaṃ paṭṭhapesi. Nigrodhattheragatene 'va pasādena

Nigrodhatthero 'pi rājānaṃ Saparisaṃ tīsu Saraṇesu pañcasu Sīlesu patiṭṭhāpetvā Buddhasāsane pothujjanikena pasādena acalappasādaṃ katvā patitthāpesi. Rājā 'pi Asokārāmaṃ nāma mahāvihāraṃ kārāpetvā Saṭṭhisahassānaṃ bhikkhūnaṃ niccabhattaṃ paṭṭhapesi. Sakala Jambudīpe caturāsītiyā nagara Sahassesu caturāsīti vihāra Sahassāni kārāpesi. Tena vuttaṃ.

11. Caṇḍālavādī dosena
jāto caṇḍāla gāmake.
pattānumodanā pākā
aseso hi anāsavo 'ti.

Ayaṃ Nigrodhattherassa Kathā tayo.

Madhudāyako pana vāṇijo devalokato cavitvā Pupphapure rājakule uppajjitvā Piyadāso nāma Kumāro hutvā chattaṃ ussāpetvā Sakala-Jambudīpe ekarajjaṃ akāsikathaṃ ?

Bindusāra rājassa ekasataputtā ahesuṃ. Te Sabbe Asoko attanā Saddhiṃ ekamātikaṃ Tissakumāraṃ ṭhapetvā ghātesi. Ghātento cattāri vassāni anabhisitto 'va rajjaṃ kāretvā catunnaṃ vassānaṃ accayena Tathāgatassa parinibbāṇato dvinnaṃ vassasatānaṃ upari aṭṭhārasame vasse Sakala Jambudīpe ekarajjābhisekaṃ pāpuṇi. Atha taṃ Sakala-Jambudīpe caturāsīti nagarasahasse rājāno āgantvā upaṭṭhissanti, tiṇnaṃ utūtaṃ anucchavikā tayo pāsādā ahesuṃ. Eko Mahāsappiko, eko mora gīvo, eko Maṅgalo nāma, tesu neka nāṭaka Sahassa parivuto paṭivasati—yāssa madhu āpanaṃ dassesi. Sā Asandhimittā nāma Devacchara paṭibhāgā rājadhītā hutvā Saṭṭhi Sahassānaṃ itthīnaṃ jeṭṭhikā Dhammāsoka rañño aggamahesi ahosi.

Abhisekānantaraṃ tassa imā rājiddhiyo āgatā, paṭhaviyā ca heṭṭhā yojanappamāne ānā pavattati. Tathā upari ākāse, anotatta dahato aṭṭhahi kājehi Soḷasa pānīyaghaṭe divase divase devatā āharanti. Yato sāsane uppanna Saddho hutvā aṭṭhaghaṭe bhikkhusaṅghassa adāsi. Dve ghaṭe Saṭṭhimattānaṃ tipiṭaka bhikkhūnaṃ, dve ghaṭe aggamahesiyā Asandhi-

mittāya, cattāro ghaṭe attanā paribhuñji. Devatā evaṃ Himavantato Nāgalatā dantakaṭṭhaṃ Sitiddhaṃ mudukaṃ rasavantaṃ divase divase āharanti. Tena rañño ca mahesiyā ca Soḷasantaṃ nāṭaka Sahassānaṃ ca Saṭṭhimattānaṃ ca bhikkhusahassānaṃ Devasīkaṃ dantapoṇakiccaṃ nipphajjati. Devasikamevassa devatā agadāmalakaṃ agada horīṭakaṃ Suvaṇṇa vaṇṇaṃ ca gandharasa Sampannaṃ ambapakkaṃ āharanti. Chaddanna dahato pañcavannaṃ nivāsana pārvpataṃ pītaka vaṇṇaṃ hattha puñchanaka paṭṭaṃ dibbaṃ ca pānaṃ āharanti. Devasikamevassa anulepana gandhaṃ pārupanetthāya Asuttamayikaṃ Sumana Pupphapaṭaṃ mahārahaṃ ca, añjanaṃ Nāgabhavanato Nāgarājāno āharanti. Chaddanta dahato yeva uṭṭhitassa Sālino tava vāha Sahassāni divase divase Suvā āharanti. Te mūsikā nitthusakāni karonti. Eko pi khaṇḍa taṇḍulo nāhosi.

Rañño Sabbaṭṭhānesu ayameva Taṇḍulo paribhogaṃ gacchati. Madhumakkhikā madhuṃ karonti Kammāra Sālāsu acchā kūṭaṃ paharanti. Karavīka Sakuṇā āgantvā Madhurassaraṃ vikūjentā rañño balikammaṃ karonti. Emāhi iddhīhi Samantāgato rājā ekadivasaṃ Suvaṇṇa Saṅkhalika bandhanaṃ pesetvā, catunnaṃ Buddhānaṃ adhigata rūpadassanaṃ Kappāyukaṃ Mahākālanāgarājānaṃ ānayitvā Setacchattassa hettha mahārahe pallaṅke nisīdāpetvā aneka Sata vaṇṇehi jalaja thalaja pupphehi Suvanna pupphehi ca pūjaṃ katvā Sabbālaṅkāra patimaṇḍitehi Soḷasahi nāṭaka Sahassehi Sammantato parikkhipitvā atantañāṇassa tāva me Saddhammavara cakkavattino Sammā Sambuddharūpaṃ emesaṃ akkhītaṃ āpāthaṃ karohī 'ti vatvā tena nimmitaṃ Sakala Sarīre vippakiṇṇa puññappabhā 'va nibbattāsīti anubyañjana patimaṇḍita dvattiṃsa mahāpurisalakkhaṇa sassirikatāya vikaca kamaluppala puṇḍarīka patimaṇḍita miva Salilatalaṃ tārāgaṇa raṃsijāla visara vipphurita Sobhā Samujjalami 'va gaganatalaṃ nīla pīta lohitādibhedaṃ vicitta vaṇṇa raṃsi vinaddha byāmappabhāparikkhepa vilāsitāya Sañjhāppabhānu-rāga endadhanu vijjullatā parikkhittami 'va Kaṇakagiri Sikharaṃ nānā virāga vimala Ketumālā Samujjalita cārumatthaka Sobhanaṃ nayana rasāyanamiva ca [1]Brahmadeva[2] manuja[3] nāga[4] yakkhagaṇānaṃ[5]

Buddharūpaṃ passanto Sattadivasāni Akkhipūjaṃ nāma makāsi.

Rājā kira abhisekaṃ pāpuṇitvā tīṇiyeva Saṃvaccharāni bāhiraka pāsaṇḍaṃ pariganhi, catutthe Saṃvacchare Buddhasāsane pasīdi. Tassa pana pitā Bindusāro brāhmaṇa bhatto ahosi. So brāhmaṇānaṃ ca brāhmaṇa jātipāsaṇḍānaṃ ca paṇḍaraṅga paribbājakānaṃ ca Saṭṭhi Sahassa mattānaṃ nicchattaṃ paṭṭhapesi. Asoko 'pi pitarā pavattitaṃ dānaṃ attano antepure tatheva dadamāno ekadivasaṃ Sīhapañjare ṭhito upasama paribāhirena āvārena bhuñjamāne asaṃ yatindriye avinīta eriyāpathe disvā cintesi. Rīdisaṃ dānaṃ upaparikkhitvā yuttaṭṭhāne dātuṃ vaṭṭatī 'ti. Evaṃ cintetvā amacce āha. Gacchatha bhaṇe attano attano Sādhu Sammate Samaṇa brāhmaṇe antopuraṃ atiharatha. Dānaṃ dassāmī 'ti. Amaccā Sādhu devā 'ti rañño paṭissutvā te te paṇḍaraṅga paribbājakā jīvika nigaṇthādayo ānetvā eme mahārāja amhākaṃ arahanto 'ti āhaṃsu. Atha rājā antepure uccāvacāni āsanāni paññapetvā āgacchantū 'ti vatvā āgatāgate āha. Attano attano anurūpe āsane nisīdathā 'ti. Ekacce bhaddapīṭhākesu, ekacce phalakapīṭhakesu nisīdīṃsu. Taṃ disvā rājā natthi etesaṃ anto Sāroti ñatvā tesaṃ anurūpaṃ khādanīya bhojanīyaṃ datvā uyyojesi. Evaṃ gacchante kāle ekadivasaṃ Sīhapañjare ṭhito Nigrodha Sāmaṇeraṃ disvā tasmiṃ gatena pasādena Buddhasāsane pasanne Satthisahassamante pāsaṇḍiye apanetvā Saṭṭhi Sahassa matte bhikkhū bhojento Buddhasāsane pasīditvā Asokārāmaṃ kāretvā tattha te vasāpento ekadivasaṃ Asokārāme Saṭṭhi Sahassa bhikkhūnaṃ dānaṃ datvā tesaṃ majjhe nisajja Saṅghaṃ catuhi paccayehi pavāretvā emaṃ pañhaṃ pucchi. Bhante bhagavatā Desitadhammo nāma kittako hotī 'ti. Mahā rāja, nava aṅgāni, khandhato caturāsīti dhammakkhandha Sahassānī 'ti. Rājā dhamme pasīditvā ekekaṃ dhammakkhandhaṃ ekeka vihārena pūjessāmī 'ti ekadivasa meva channavuti koṭi dhanaṃ vissajjetvā amacce āṇāpesi. Ekamekasmiṃ nagare ekamekaṃ vihāraṃ kārentā caturāsītiyā nagara Sahassesu caturāsīti vihāra Sahassāni kārāpethā 'ti. Sayaṃ ca Asokārāme Asoka mahāvihāratthāya kammaṃ paṭṭhapesi.

Saṅgho Endaguttattheraṃ nāma mahiddhiyaṃ mahānubhāvaṃ khīṇāsavaṃ navakammādhiṭṭhāyakaṃ adāsi. Thero yaṃ yaṃ na niṭṭhāti. Taṃ taṃ attano ānubhāvena niṭṭhāpesi. Evaṃ tīhi Saṃvaccharehi vihārakammaṃ niṭṭhāpesi. Ekadivasameva Sabbanagarahi paṇṇāni āgamiṃsu, amaccā rañño ārocesuṃ. Tiṭṭhitāni deva caturāsīti mahāvihāra Sahassānī 'ti. Atha rājā bhikkhusaṅghaṃ upasaṅkamitvā bhante mayā caturāsīti vihāra Sahassāni kāritāni dhātuyo kuto lacchāmī 'ti pucchi. Mahārāja Dhātunidhānaṃ nāma atthī 'ti Saṇoma. Napana paññāyati, asukaṭṭhāne 'tī. Rājā Rājagahe cetiyaṃ bhindāpetvā dhātuṃ apassanto paṭipākatikaṃ kārāpetvā bhikkhu bhikkhutiyo upāsaka upāsikāyo 'ti catasso parisā gahetvā Vesāliyaṃ gato, tatrā 'pi alabhitvā Kapilavatthuṃ gato, tatrā 'pi alabhitvā Rāmagāmaṃ gato, Rāmagāme nāgā cetiyaṃ bhindituṃ nādaṃsu· Cetiye nipatita Kuddālo khaṇḍakhaṇḍaṃ hoti· Evaṃ tatrā 'pi alabhitvā allakappaṃ, pāvaṃ, Kusināranti Sabba cetiyāti bhinditvā dhātuṃ alabhitvā paṭipākatikāni katvā Ṛājagahaṃ gantvā catasso parisā Sannipātāpetvā atthi kenaci Sutapubbaṃ asukaṭṭhāne Dhātunidhānaṃ 'ti pucchi. Tattheko vīsaṃvassasatiko thero Asukaṭṭhāne Dhātunidhānaṃ 'ti na jānāmi· Mayhaṃ pana Pitāmahatthero mayi Sattavassika kāle Mālācaṅgoṭakaṃ gāhāpetvā 'Ehi Sāmaṇera, Asuko gacchantare pārāṇathupa atthi. Tattha gacchā 'ti gantvā pūjetvā emaṃ ṭhānaṃ upadhāretuṃ vaṭṭti Sāmaṇerā 'ti āha· Ahaṃ etameva jānāmi mahārājā 'ti āha· Rājā etadeva ṭhānaṃ 'ti vatvā gacche harāpetvā pāsāṇathūpaṃ paṃsuṃ ca apanetvā heṭṭhā Sudhā bhūmiṃ addasa. Tato Sudhā ca eṭṭhikāyo ca harāpetvā anupubbena pariveṇaṃ oruyha Satta ratanavālikaṃ asihatthāni ca Kattharūpakāni Sampari vattantāni addasa· So Yakkhadāsake pakkosāpetvā balikammaṃ kāretvā 'pi neva antaṃ passanto devatā namassamāno ahaṃ emādhātuyo gahetvā caturāsīti vihāra Sahasse nidahitvā Sakkāraṃ karomi. Mā me devatā antarāyaṃ karontū 'ti āha. Sakko Devarājā cārikaṃ caranto taṃ disvā vissakammaṃ āmantetvā 'tāta, Asoka Dhammarājā dhātuyo nigarissāmī 'ti Pariveṇaṃ otiṇṇo gantvā kaṭṭharūpāni nīharāpehī 'ti. So pañcacūlaka gāmadāraka vesenāgantva rañño purato dhanukahattho ṭhatvā hāremi. Mahārājā 'ti āha· Hara tātā 'ti. Saraṃ gahetvā Sandhimhi-

yeva vijjhi. Sabbaṃ vippakirīyittha. Athā rājā āviñjane laddha kuñcika muddikaṃ gaṇhi Maṇikkhandhaṃ passitvā anāgate Daḷiddarājāno emaṃ maṇiṃ gahetvā dhātūnaṃ Sakkāraṃ karontū 'ti paṇṇe akkharāni disvā kujjhitvā mādisānaṃ pana rājānaṃ Daḷiddarājā 'ti vattuṃ ayuttaṃ 'ti punappuna ghaṭetvā dvāraṃ vīvaritvā antogehaṃ paviṭṭho aṭṭhārasa vassādhikānaṃ dvīttaṃ (nnaṃ) vassa Satānaṃ upari āropita dīpā tatheva pajjalanti. Nīluppala pupphāni taṃ khaṇaṃ yeva āharitvā āropitā viya Pupphasanthāro, taṃ khaṇaṃ Santhato viya gandhā, taṃ muhuttaṃ piṃsitvā ṭhapitā viya ahesuṃ.

Rājā Suvaṇṇapaṭṭaṃ gahetvā anāgate Piyadāso nāma kumāro chattaṃ ussāpetvā Asoko nāma Dhammarājā bhavissati. So emā dhātuyo vitthāritā karissatī 'ti vācetvā diṭṭho 'haṃ ayyena Mahākassapattherenā 'ti vatvā vāmahatthaṃ ābhujītvā dakkhiṇahatthena apphoṭesi. So tasmiṃ ṭhāne Parivaraṇaka Dhātumattame 'va ṭhapetvā Sesa dhātuyo Sabbā gahetvā Dhātugharaṃ pubbe pihita nayena 'vā pidahitvā Sabbaṃ yathāpakatiyāyeva kāretvā upari pāsāṇa cetiyaṃ patiṭṭhāpetvā caturāsītiyā vihāra Sahassesu dhātuyo patiṭṭhāpesi. Athekadivasaṃ rājā vihāraṃ gantvā bhikkhusaṅghaṃ vanditvā ekamante nisinno bhante chattavuti koṭi dhanaṃ vissajjetvā caturāsīti vihāra Sahassāni Savetiyāni kārāpetvā ahaṃ na dāyādo, añño ko dāyādoti, Paccayadāyako nāma tvaṃ mahārāja, yo pana attano puttaṃ ca dhītaraṃ ca pabbājeti. Ayaṃ sāsane Dāyādo nāmā 'ti. Evaṃ vutte Asoko rājā Sāsane dāyāda bhāvaṃ pappha (pattha) yamāno avidūre ṭhitaṃ Mahinda Kumāraṃ disvā, Sakkhissasi tāta tvaṃ pabbajituṃ 'ti āha. Kumāro pakatiyā pabbajitukāmo rañño vacanaṃ Sutvā ativiya pāmojjajāto pabbajjāmi deva. Maṃ pabbājetvā sāsane dāyādo hothā 'ti āha. Tena ca Samayena rājadhītā Saṅghamitto 'pi tasmiṃ ṭhāne ṭhitā hoti. Taṃ disvā āh : 'tva' mpi amma pabbajituṃ Sakkhissasī 'ti. Sādhu tātā (nānā) ti Saṃpaṭicchi. Rājā puttānaṃ manaṃ labhitvā pahaṭṭha citto bhikkhusaṅghaṃ upasaṅkamitvā bhante eme dārake pabbājetvā maṃ Sāsane dāyādaṃ karothā 'ti Saṅgho rañño vacanaṃ Saṃpaṭicchitvā Kumāraṃ Moggaliputtatis-

sattherena upajjhāyena Mahādevattherena ācariyena pabbajjāpesi. Majjhantikattherena ācariyena upasampādesi. So upasampadamālakeye 'va Saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuni. Saṅghamittāya 'pi rājadhītāya ācariyā Āyupālattherī nāma upajjhāyā Dhammapālattherī nāma ahosi. Rājā pana anekā kārena Buddhasāsanaṃ Sobhetvā Moggalīputtatissattherassa Sāhayyena Saṭṭhisahassamatte dussīle titthiye Buddhasāsanā uppabbājetvā tatiya Dhammasaṅgītiṃ ṭiṭṭhāpesi. Tasmiṃ kira Samāgame bhikkhu-bhikkhuṇiyo kittakānīti—vuttaṃ hi.

12. Tasmiṃ Samāgame āsuṃ
asīti bhikkhukoṭiyo.
ahesuṃ Satasahassāṃ
tesu khīṇāsavā yati.

13. Navuti Satasahassāni
ahū bhikkhuṇiyo tahiṃ.
khīṇāsavā bhikkhuṇiyo
Sahassaṃ āsu tāsu cā 'ti.

Evaṃ so Asoko Dhammarājā Sakala-Jambudīpe aggarājā hutvā Buddhasāsanaṃ Sobhento vihāsi Ayaṃ pane 'ttha Saṅkhepo. vitthāro pana Mahāvaṃse vutto 'ti. Vuttaṃ hi.

14. Sampuṇṇattā ayaṃ tisso
cetanāyo Madhuppado.
Sabbattha Sabbadā Sabba
Sampatti 'mabhisambhuṇī 'ti.

Majjhimo pana vāṇijo attano pāravādi dosena parasamudde Laṅkāyaṃ nibbatti. Tasse 'vaṃ kathāpaṭipāṭi veditabbā. Tambapaṇṇidīpe kira Muṭasīvo nāma rājā Saṭṭhivassāni rajjaṃ kāresi. Tassa puñña pañña guṇopetvā aññamaññaṃ hitesino dasa puttā ahesuṃ dve ca dhītaro. Sabbe te Samaggā Sammodamānā vasanti. Athāparasmiṃ Samaye amaccā Muṭasīva raññe Kālakate devānaṃ Piyatissakumāraṃ abhisiñciṃsu. Abhiseka Samakālame 'vassa anekāni acchariyāni ahesuṃ. Tāni pakāsentā Mahāvaṃsakathācariyā āhaṃsu.

15. Devānaṃ Piyatissāni
vissuto dutiyo Suto.
tesu bhātusu Sabbesu
puñña paññādhiko ahu.[1]

16. Devānaṃ Piyatisso so
rājā 'si pitu accaye.
tassābhisekena Samaṃ
bahūnacchariyāna 'hu.

17. Laṅkādīpaṃhi Sakale
nidhayo ratanāni ca.
antoṭhitāni uggantvā
paṭhavītala 'māruhuṃ.

18. Laṅkādīpasamīpamhi bhinna
nāvāgatāni ca.
tatra jātāni ca phalaṃ
ratanāni Samāruhuṃ.

19. Jātapabbata pādamhi
Tisso ca veḷayaṭṭhiyo.
jātā rathapatodena
Samānā parimāṇato.

20. Tāsu ekaṃ latā yaṭṭhi
rajatābhā tahiṃ latā.
Suvaṇṇavaṇṇā rucirā
dissante tā manoramā.

21. Ekā kusumayaṭṭhi tu
kusumāni tahiṃ pana.
nānāti nānāvaṇṇāni
dissante 'ti phuṭhāni ca.

22. Ekā Sakuṇayaṭṭhī tu
tahiṃ pakkhimigā bahū.

1. Ahosi Muṭasīvassa dasaputtesu puññavā.

nānā ca nānāvaṇṇā ca
Sajīvā viya dissare.

23. Haya gaja rathāmalakyā
valayaṅguliveṭhakā (ceva).
kakudhaphalā pākatikā
eccetā aṭṭhajātiyā.

24. muttā Samudde uggantvā
tīre vaṭṭi viyaṭṭhitā.

25. Devānampiyatissassa Sabbaṃ
puññavijaṃhitaṃ.
Endanīlaṃ veḷariyaṃ
lohitaṅkamaṇī cī 'me.

26. Ratanāni pane 'tāni
muttā tā tā ca yaṭṭhiyo.
Sattāhabbhantare ye 'va
rañño Santikamā 'harunti.

Tena ca Samayena Devānampiyatissa mahārājā ca Asoko dhammarājā ca adiṭṭhasahāyā honti. Tasmā so etāni ratanāni ca aññāni bahūni upāyanāni mama Sahāyassa dethā 'ti Dhammāsoka mahānarindassa paṇṇākāratthāya pesesi. So 'pi taṃ disvā pasīditvā pañcarāja kakubha bhaṇḍāni ca aññaṃ ca bahūpaṇṇākāraṃ ca abhisekatthāya pesesi. Mayhaṃ Sahāyaṃ abhisekaṃ karontū 'ti. Na kevalañcetaṃ āmisa paṇṇākāraṃ. emaṃ kira Dhammapaṇṇākārampi pesesi.

27. Ahaṃ Buddhaṃ ca dhammaṃ ca
Saṅghaṃ ca Saraṇaṃ gato.
upāsakattaṃ vedesiṃ
Sakyaputtassa Sāsane.

28. Emesu tīsu vatthūsu
uttamesu naruttama
cittaṃ pasādayitvāna
Saddhāya Saraṇaṃ vajā 'ti,

Amaccā puna Laṅkamāgamma rājānaṃ ahisiñciṃsu. Tena kho pana Samayena Moggaliputtatissatthero kattha nu kho anāgate sāsanaṃ Suppatiṭṭhitaṃ bhaveyyā 'ti upaparikkhanto paccantime Supatiṭṭhitaṃ bhavissatī 'ti ñatvā te there tattha tattha pesetvā Mahāmahindattheraṃ gantvā Taṃbapaṇṇidīpaṃ pasādehī 'ti niyojesi. Sakko ca devānamindo Mahāmahindattheraṃ upasaṅkamitvā Kālakato bhante Mutasīvo rājā, edāni Devānampiyatissa mahārājā rajjaṃ kāreti. Sammā Sambuddhena ca tumhe vyākatā, anāgate Mahindo nāma bhikkhu Tambapaṇṇidīpaṃ pasādessatī 'ti. Tasmā tiha kho bhante kālo Dīpavaraṃ gamanāya, ahampi Sahāyo bhavissāmī 'ti. Thero tassa vacanaṃ Sampaṭicchitvā atta Sattamo vetiyaka (cetiyaka) pabbata vihārato vehāsaṃ uppatitvā Anurādhapurassa puratthima disāya Missaka pabbate patiṭṭhahi 'yaṃ etarahi cetiyapabbate to ti pi Sañjānanti. Tadā Tambapaṇṇiyā ussava divaso hoti rājā chaṇaṃ karothā 'ti amacce āṇāpetvā cattāḷisa Sahassapurisehi parivārito nagaraṃhā nikkhamitvā Missakapabbataṃ pāyāsi migavaṃ kīḷitukāmo. Atha tasmiṃ pabbate adhivatthā ekā devatā rañño there dassessāmī 'ti Rohita migavaṇṇena avidūre tinapaṇṇāni khādamānā viya carati. Rājā ayuttaṃ 'dāni pamattaṃ vijjhituṃ 'ti jīyaṃ poṭhesi.

Migo Ambatthala maggaṃ gahetvā palāyituṃ ārabhi. Rājā taṃ anubandhanto Ambatthala meva abhiruhi. Migo 'pi therānaṃ avidūre antaradhāyi. Mahindatthero rājānaṃ avidūre āgacchantaṃ mā (mama) yeva rājā passatu mā etare 'ti adhiṭṭhahitvā 'tissa eto ehī 'ti āha. Rājā taṃ Sutvā cintesi. Emasmiṃ Tambapannidīpe jāto maṃ Tisso 'ti nāmaṃ gahetvā ālapituṃ Samattho nāma natthi. Ayaṃ pana chinna bhinna paṭadhero bhaṇḍu kāsāva vasato maṃ nāmenālapati Ko nu kho 'yaṃ bhavissati. Manusso amanusso vā 'ti. Thero āha.

29. Samaṇā mayaṃ mahārāja
Dhammarājassa Sāvakā.
tame 'va anukampāya
Jambudīpā edhāgatā 'ti.

Rājā Dhammāsoka narindena pesita Sāsanānusārena anussaramāno ayyā nu kho āgatā 'ti tāvadeva āyudhaṃ nikkhipitvā, ekamantannaṃ nisīdi. Sammodanīyaṃ kathaṃ kathapamāno. Sammodanīyaṃ kathem kurumāno. Tasmiṃ tāni 'pi cattāḷisa purisa Sahassāni āgantvā taṃ paricāresum. Tadā thero etare 'pi jane dassesi. Rājā disvā eme kadā āgatā 'ti pucchi. Mayā Saddhiṃ ye 'va mahārājā 'ti. Edāni pana Jambudīpe añño 'pi evarūpā Samaṇā Santī 'ti. Mahārājā etarahi Jaṃbudīpo Kāsāva pajjoto, Esivāta paṭivāto—tasmiṃ.

30. Tevijjā eddhippatā ca
ceto pariññakovidā.
khīṇāsavā arahanto bahū
Buddhassa Sāvakā 'ti.

Rājā taṃ sutvā pasanno ahosi. Atha thero rukkhopamādinā tassa paññāveyyattiṃ ñatvā dhammaṃ desesi Sanarāmarehi Sādhukāraṃ kārayamāno. Tena vuttaṃ.

31. Paṇḍito 'ti viditvāna
cullahatthipadopamaṃ.
Suttantaṃ desayī thero
mahīpassa Mahāmatī.

Desanā pariyosāne Saddhiṃ tehi narehi so cattāḷīsa Sahassehi Saraṇesu patiṭṭhahī 'ti. Athassa rājā Sve bhante mama gehe bhikkhaṃ gaṇhathā 'ti yācitvā gantvā nagaraṃ ca alaṅkaritvā there nisīdāpetvā paṇītenāhārena parivisitvā anulādevippamukhāhi tāhi pañca Sata etthīhi Saddhiṃ ekamantaṃ nisīdi. Atha there Dhammaratana vassaṃ vassāpesi. Tato tā pañcasata etthiyo Sotāpatti phalaṃ pāpuṇiṃsu. Tato hatthisāḷāya Sahassaṃ Nandana vane Sahassaṃ 'ti evaṃ dutiya divase aḍḍhateyyāni pāṇasahassāni Sotāpattaphale patiṭṭhāpesi. Tatiyadivase aḍḍhanavappamāṇaṃ pāṇasahassaṃ 'ti. Evaṃ anekasatānaṃ aneka Sahassānaṃ aneka Sata Sahassānaṃ Dhammāmataṃ pāyesi—vuttaṃ hi.

32. Mahāmahindasuriyo
Laṅkāvehāsa majjhago.

Bodhaneyyambuje 'kāsi
vikāsaṃ dhamma raṃsinā.

33. Mahāmahimacando so
Laṅkāvehāsa majjhago
bodhesi dhammaraṃsīhi
veneyya Kumudākare.

34. Mahā Mahinda Megho so
vassaṃ Dhammaṃbu vuṭṭhiyā.
Sādhūnaṃ cittabjesu
Janesi kusalaṅkure 'ti.

Atha rājā Sumaṇasāmaṇerena Dhammāsokassa hatthato Sammā Sambuddha paribhutta patta pūra dhātuyo ca Sakkassa Santikā dakkhiṇakkhaka dhātuṃ ca āharitvā cetiyapabbate thūpaṃ ādiṃ katvā Sakala Laṅkādīpe yojane yojane thūpani kāretvā Dakkhīṇakkhaka dhātuṃ nidahitvā thūpārāma thūpaṃ ca patiṭṭhāpesi. Atha Saṅghamittāya theriyā ānīta Jiyamahābodhito dakkhiṇa mahā Sākhaṃ patiṭṭhāpetvā pūjaṃ kāresi. Sabbo paṇe 'ttha kathā vitthāro Mahāvaṃsato veditabbo.

35. Pāravādikadosena
jāte 'vaṃ parasāgare.
pattānumodanā evaṃ
Laṅkāyaṃ āsi Essaro.

Pāpampi evaṃ phalatī 'ti mantvā ñatvāna puññassa phalaṃ edanti. Bho yoniso kubbatha puññakamme gantvāna ye yattha na so vayantī 'ti. Tehātika Madhuvāṇijakānaṃ vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

IV. 9

9. *BODHIRĀJADHĪTĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute Laṅkāyaṃ Sāsane Suppatiṭṭhite tattha Hakureḷī 'ti eko gāmoahosi Tatthekā dārikā gāmadā-

rikāhi Saddhiṃ tattha tattha kīḷanti viharati tadā gāmasamīpe mahāsobbhaṃ hoti. Tattheko Marutta rukkho Sabbadā pāḷiphullo 'va tiṭṭhati. Manussā Buddhapūjanatthaṃ pupphāni viciṇantā udakaṃ ogahetvā rukkhamabhiruyha pupphāni ocinanti. Kumārikā te disvā manussā Sukhena gantvā pupphāni ocinantū 'ti ekaṃ Sukkhapāli bhadda daṇḍakaṃ āharitvā Setuṃ katvā ṭhapesi. Tato paṭṭhāya manussā tena gantvā pupphāni ociṇanti. Atha sā tato cutā teneva kusalakammena Jambudīpe Pāṭaliputtanagare Somadatta rañño dhītā hutvā nibbatti. Uttama rūpadharā devacchara paṭibhāgā ahosi. Mātāpitaro pana 'ssā Bodhirājakumārikā 'ti vohariṃsu. Pubbe kata Setu ānubhāvena tassā Suvīrako nāme 'ko ākāsagāmī Sindhava potako nibbatti rājadhītāya pana pitā Buddhamāmako dhamma māmako Saṅghamāmako hutvā mahantaṃ puññaṃ pasavanto Sindhavapotakaṃ disvā puññakraṇassa me Sahāyo laddhoti tuṭṭhamānaso assaṃ abhiruhitvā divasassa nikkhattuṃ gantvā Mahābodhiṃ candati. Rājadhītā taṃ disvā pitusantikaṃ gantvā abhiṇhaṃ tāta kuhiṃ gacchasī 'ti pucchi. Rājā na kiñci kathesi. Atha sā puṇappunaṃ pitaraṃ nibandhanti pucchi. Tato rājā tassā vikaronto evamāha.

1. Amhākaṃ bhagavā pubbe
   pūrento dasapāramī.
   adāsi Sīsarattakkhi
   maṃsaṃ jīvitameva ca.

2. Puttadāre ca rajje ea
   datvā pāramī matthakaṃ.
   anappa Kappa koṭīnaṃ
   khepetvā Kapilavhaye.

3. Sakkarājakule jāto
   loke appaṭi Puggalo.
   Sampatta cakkavattitaṃ
   pahatvāna narādhipo.

4. Disvā nimitte caturo
   nikkhamma abhinikkhamaṃ.

Bodhimūlamupāgamma
nisinno vajirāsane.

5. Sahassabāhuṃ māpetvā
nānāvudha Samākulaṃ.
mahā bhītikaraṃ vesaṃ
kāla pabbata Sādisaṃ.

6. Māpetvāna Samāruyha
girimekhala vāraṇaṃ.
Mārasenaṃ Samānetvā
āgataṃ Makaraddhajaṃ.

7. Pāramitā balene 'taṃ
Mārasenaṃ palāpiya
yatthā 'sino kilesāri
Sahassaṃ ghātayī Jino.

8. nayanaṃ Sujala Sekehi
Sattāhaṃ Jinasevitaṃ.
Pūjitaṃ deva Brahmehi
Siddhoraga narādihi.

9. vandituṃ Jayabodhiṃ taṃ
gacchāmi Satataṃ ahaṃ.
upāsati sadā gantvā
yo naro Bodhipādapaṃ.

10. gandhoda dīpa dhūpādi
nānāpūjāhi Sādhukaṃ.
Sa naro nirāmayo hoti
paccatthe ca parattha ca.

11. pūjito mānito hoti
dīghāyu balavā Sukhī.

12. Tadatthaṃ patthayantena
atthakāmena jantunā.

upāsanīyaṃ Saddhāya
niccaṃ taṃ Bodhipādapanti.

Taṃ Sutvā Kumārikā pītiyā phūṭasarīrā pitaraṃ vanditvā ahampi tāta gacchāmī ti āha. Rājā panassā upaddava bhayena gamanaṃ na ecchi. Tato Sā yāva tatiyaṃ pitaraṃ yācitvā rañño anuññātā, tato paṭṭhāya pitarā Saddhiṃ Sindhavamāruyha Bodhiṃ vandituṃ Satataṃ gacchati. Athāparabhāge rājā maraṇamañce nipanno cintesi dhītā me nirantaraṃ Bodhi upaṭṭhānaṃ gacchati. Etissā anāgate yaṃ kiñci bhayaṃ uppajjamānaṃ tato uppajjati. Tattha me kiṃ kātabbanti tato Sindhavaṃ pakkosāpetvā tassa Kaṇṇamūle mattento evamāha : Tāta mama dhītā abhiṇhā tava Sahāyaṃ katvā Bodhiṃ vandituṃ gacchati. Tatthassāyaṃ kiñci bhayaṃ bhaveyya taṃ nappatirūpaṃ, tattha gamanāgamane mama dhītaraṃ rakkheyyāsī 'ti. Tassa dhītaraṃ paṭipādetvā kālamakāsi. Tato rājadhītā pitu Sarīra kiccaṃ kāretvā divasassa tikkhattuṃ assamabhiruyha Bodhi upaṭṭhānaṃ gacchati. Manussā panassā rūpa Sampattiṃ disvā vimhita mānasā rājārahaṃ vata no edaṃ paṇṇākāraṃ diṭṭhaṃ, gantvā rañño ācikkhissāma appevanāma. Rājā So kiñci no dadeyyā 'ti cintetvā rañño Santikaṃ gantvā vanditvā ṭhitā evamā, haṃsu.

13. Bodhimaṇḍaṃ Samāgamma
abhiṇhaṃ tuṭṭhamānasā.
vandanti yāti kaññekā
vijjū 'va Siriyā jalaṃ.

14. Nīla dhammilla bhārā Sā
visālāyata lacanā.
Soṇṇadolābha Sayaṇā
Sāmā Subha payodharā.

15. Sataraṃsīhi Sammissa
Sañjhāmbu dasamādharā.
tuṅga nāsā nīla bhamū
hāsa bhāsā manoramā.

16. Rīdīsaṃ no mahārāja
    diṭṭhapubbaṃ kudācanaṃ.
ehi tassā sirideva
    Bodhimaṇḍamhi dakkhasī 'ti.

Taṃ Sutvā rājā Savaṇa Saṃsaggeneva tāya paṭibaddhacitto caturaṅginiṃ Senaṃ gahetvā rājā dhītaraṃ Bodhivandanatthāya āgatakāle bahi pākāre Senaṃ parikkhipāpetvā gaṇhatheta 'nti manusse niyojesi. Tato Senā 'pi taṃ gahaṇasajjā aṭṭhāsi. Rājadhītā te disvā Sīghaṃ Sindhavaṃ upasaṅkamitvā tassa piṭṭhiyaṃ nisinnā paṇhiyā Saññaṃ adāsi. So taṃ gahetvā vegena ākāsaṃ pakkhandī. Sā pana dunnisinna bhāvena assassa vegaṃ Sandhāretumasakkontī assa piṭṭhito parigali. Sindhavo rāja dhītaraṃ patamānaṃ disvā rājovādaṃ Saramāno vegenāgantvā tassa kese ḍasitvā ukkhipitvā patamānāya tassā piṭṭhiṃ datvā nisīdāpetvā ākāsena taṃ netvā Pāṭaliputtanagareyeva taṃ patiṭṭhāpesi.

17. Tiracchānagatā 'pevaṃ
    Sarantā upakārakaṃ.
na jahantī 'ti mantvāna
    kataññño hontu pāṇino 'ti.

18. Tato paṭṭhāya Sā puññakammaṃ katvā
    Saggaparāyenā ahosī 'ti.
yo yaṃ dumindaṃ yati nandanena
    Sampūjitaṃ pūjayate Sapañño.
Sa bhogavā hoti anītiko ca
    Sabbattha So hoti pasattharūpo.

Bodhirāja dhītāya vatthuṃ navamaṃ.

IV. 10

10. *KUṆḌALIYĀ VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkādīpe Rohaṇajanapade Mahāgāmo nāma ahosi. Tattha Tissavihāraṃ nāma anekasata bhikkhūhi Samākiṇṇaṃ aneka Pariveṇapatimaṇḍitaṃ vihāraṃ ahosi. Tattheko Tisso nāma Sāmaṇero paṭivasati. So ekasmiṃ Samaye janapada-

cārikaṃ caranto pāsānavāpigāme bhikkhaṃ coritvā yāpanamattaṃ bhattaṃ Sappinā Saddhiṃ labhitvā nikkhamma gāmadvāraṃ patvā Mahāgāmābhimukho gacchanto manusse udaka phāsukaṭṭhānaṃ pucchi. Te hi bhante tumhākaṃ abhimukhe avidūraṭṭhāne Kakubanda-kandaraṃ nāma Sāndamāna Sītalodakaṃ dhavala vālukātalaṃ, tattha tumhe gantvā nahātvā Sītalacchāyāya vālukātale nisinno bhattakiccaṃ katvā gacchathā 'ti vutte Sāmaṇero Sādhūti vatvā tattha gantvā phāsukaṭṭhāne nisinno bhattam bhuñjitumārabhi. Tadā ekena vanakammikena Saddhiṃ araññaṃ gatā ekā Sunakhī tasmiṃ kandare ekasmiṃ pabbhāraṭṭhāne dārake vijāyitvā chatajjhittā pavedhamāna gattā dārakānaṃ Samīpe nipannā, Sāmaṇerassa patte āhārayandhaṃ ghāyitvā nipannaṭṭhānato vuṭṭhāya pavedhamānā tassa Samīpaṃ āgamma naṅguṭṭhaṃ cālentī aṭṭhāsi. Sāmaṇero taṃ disvā kampita mānaso attano bhojanatthāya vaṭṭitaṃ paṭhamālopaṃ tassā purato ṭhāpesi. Tato Sā Somanassānaṃ bhuñji taṃ disvā tuṭṭho punappunaṃ ālopaṃ karonto tassā bhattaṃ datvā pattaṃ dhovitvā ṭhavikāya pakkhitvā agamāsi.

Tato Sā Sunakhī Sāmaṇeragatena pasādena tato vuto Jambudīpe Devaputta nagare rājānaṃ paṭiccatassa mahesiyā kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhitvā dasamāsaccayena mātukucchito nikkhami. Athassā Sikhamaṅgaladivase Saṃpatte mātāpitaro panassā Kuṇḍalāvattakesattā Kuṇḍalā 'ni nāmamakaṃsa. Sā anukkamena Soḷasa vassuddesikā ahosi. Tasmiṃ kira Samaye Tisso Sāmaṇero Mahābodhiṃ vandissāmīti nāvaṃ abhiruyha Jambudīpaṃ gantvā anupubbena Devaputta nagaraṃ patvā Sunivattho Supārūto yugamattadaso bhikkhāya caranto mahāvīthiṃ Saṃpāpuṇi. Rājadhītā Sīhapañjaraṃ ugghāṭetvā antaravīthiṃ olokenti bhikkhantaṃ Sāmaṇeraṃ disvā pubbasinehaṃ paṭalabhi. Tasmiṃ khaṇe tassa jātissarañāṇaṃ ahosi. Sā kira pubbe bhikkhunī hutvā paṇṇasūciyā Saddhiṃ potthakaṃca padīpiya telaṃ ca datvā jātissarā bhaveyyanti patthanaṃ ṭhapesi. Tato sā jātiṃ anussarantī Sāmaṇeragattano katūpakāraṃ disvā Somanassā taṃ pakkosāpetvā Rājagehe āsanaṃ paññāpetvā tattha nisinnaṃ nānagga rasa bhojanena parivisitvā onīta pattapāṇiṃ Sāmaṇeraṃ

upasaṅkamitvā vanditvā ekamante nisinnā tena Saddhiṃ Sallapantī evamāha.

1. Na Sañjānāsi maṃ dhīta
pubbe 'haṃ tava dāsikā.
tenāhaṃ Sukhitā āsiṃ
tasmā tvamasi essaro 'ti.

Taṃ Sutvā Sāmaṇero āha

2. Natthi me tādisī dāsī
na Sañjānāmi taṃ ahaṃ.
kāsi tvaṃ kassa vā dhītā
taṃ me akkhāhi pucchitā 'ti.

Tato sā taṃ Sārāpenti āha.

3. Sārāpemi tuvaṃ ajja
yathā jānāsi maṃ ese.
bujjhassu bodhito 'dāni
mayā jātiṃ Saranniyā.

4. Pāsaṇavāpigāmamhi
Taṃbapaṇṇimhi rohaṇe.
bhikkhitvāna tuvaṃ bhante
yadā Kakubanda kandare.

5. Nisīditvāna tvaṃ bhattaṃ
bhuttakālaṃ Sarissasi.
tadā 'haṃ Sunakhī āsiṃ
vijātā 'laddha gocarā.

6. Dārake khādituṃ
mayhamāsannā khudapīḷitā.
pavedhamāna Sabbaṅgā
aṭṭhāsiṃ tava Santike.

7. Disvā taṃ maṃ tadā bhante
vedamānaṃ bubhukkhitaṃ.

chinnahatto (bhatto) tuvaṃ hutvā
mamaṃ bhattena tosayi.

8. Tadāhaṃ muducittena cittaṃ
tayi pasādayiṃ.
tenāhaṃ puññakammena
dutiye attasambhave.

9. Edha rājakule jātā
Sabbakāma Samiddhini.
cittappasāda mattena
lokanāthassa Sāsane.

10. Tadahu pabbajitassā 'pi
rīdisā honti Sampadā.
kīdisaṃ hoti Sambuddhe
pasādena phalaṃ aho.

11. aññāṇi pana pana kiccāni
pahāyattahite rato.
atandito divārattiṃ
Sarātu ratanattayanti.

Evaṃ Sāmaṇerena katūpakāraṃ sārāpetvā bhante tava dāsiyā anuggahaṃ paṭicca edhe 'va vasathā 'ti nimantitvā tena Sampaṭicchite mahantaṃ vihāraṃ kārāpetvā Sāmaṇeraṃ ādiṃ katvā aneka bhikkhu sate nimantetvā vihāre vasāpetvā Sulabhaṃ katvā catupaccayehi upaṭṭhāsi. Sāmaṇero 'pi Sunakhiyā dinnadānaṃ anussaritvā tuṭṭho Buddhānussatiṃ manasi karonto na cirene 'va arahattaṃ patvā tasmiṃ ye 'va vihāre vasanto āyu pariyosāne tattheva parinibbāyī 'ti.

12. Tiyaddhesy Tilokasmiṃ
natthi vatthuttayaṃ vinā.
Sattānamaññamicchattha
dāyakaṃ Surapādapaṃ.
Kuṇḍaliyā vatthuṃ dasamaṃ.
Mahāsena vaggo catuttho.

Gttāvatā Jaṃbudīpūppatti Kathā Samattā,

LAṄKĀDĪPUPPATTI VATTHŪNI

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammā Sambuddhassa.

V. 1

1. *MIGAPOTAKASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira Uddalolaka vihāraṃ nāma ramaṇīyaṃ ekaṃ vihāraṃ ahosi. Tadā vihāropavane bahū miga Sūkarā vasanti. Athekasmiṃ gāme Nesādaputto tasmiṃ bahū migasūkare disvā ekadivasaṃ ekasmiṃ passe koṭṭhakaṃ katvā vanapariyante paṇṇaṃ bandhitva dhanukalāpaṃ paggayha migāgamanaṃ olokento koṭṭhake aṭṭhāsi. Atheko migo tattha gocaraṃ gaṇhitvā pānīyaṃ pātuṃ titthaṃ gacchanto tasmiṃ assamapade Dhammasavaṇatthāya ghuṭṭha Saddaṃ Sutvā pasārita gīvo uttuṅga kaṇṇo anikkhitta dakkhiṇapādo dhamma kathikassa Sare nimittaṃ gaṇhitvā aṭṭhāsi. Tasmiṃ khaṇe Nesādo taṃ ekappahāreneva vijjhitvā jīvitakkhayaṃ pāpesi.

Atha so kālaṃ katvā tattheva vihāravāsī Mahābhayattherassa Kaṇiṭṭhikāya kucchiyaṃ paṭisandhiṃ gaṇhitvā dasmāsaddha māsaccayena mātu kucchito nikkhamitvā kamena abhivaḍḍhento Sattavassiko ahosi. Tato taṃ mātāpitaro Abhayattherassa Santikaṃ nesuṃ. So na cirena kālena pabbājesi. So pana Kumāro pubbe migabhute attanā Dhammasavanānubhāvena khuraggeyeva arahattaṃ pāpuni. Tassa pana Mātulatthero paṭiladdha pañcābhiñño appatta arahanta maggaphalo hoti. Athekasmiṃ divase Sāmaṇero padoseva upajjhāyassa Santikam agamāsi. Athassa upajjhāyo hatthaṃ vaḍḍhetvā pāṇinā candamaṇḍalaṃ parimaddanto aṭṭhasi. Samaṇero taṃ disvā bhante etaṃ rakkhituṃ vaṭṭatī 'ti āha. Thero jana taṃ aggathale arahante patiṭṭhitabhāvaṃ ajānanto tassa vacanaṃ na Sammā manasākāsi. Atha Sāmaṇero eddhiyā candasahassaṃ āharitvā therassa dassetvā bhante candasatā vā Ṣahassaṃ vā Ṣatasahassaṃ vā āharaṇaṃ (ābharaṇaṃ)

na bhāriyaṃ. Yo pana ekameva taṇlaṃ pajahati. So eva uttamo, taṃ yeva bhāriyanti vatvā evamāha :

1. Yo gantvā puriso disvā
   tīraṭṭhova mahambudhiṃ.
   Samuddo 'yaṃ mayā diṭṭho
   bhāsateva apaññavā.

2. Evamevidha yo bhikkhu
   kilese keci attani.
   vikkhambhetvānabhiññāṇa-
   balaṃ laddhāna addhuvaṃ.

3. Appahantvā kilesānaṃ
   laddhattho 'Smī 'ti maññati.
   taṇhādāsavyatho hoti
   amutto yeva attati.

4. Alakkhiṃ asivaṃ bhīmaṃ
   anapāyiṃ anatthadaṃ.
   yo taṇhaṃ pajahe
   bhikkhu so mutto mārabandhanā 'ti.

Taṃ Sutvā thero vipassitvā tadaheva arahattaṃ pāpuṇi. Atha dutiya divase therakaṇiṭṭhikā Sāmaṇerena Saddhiṃ theraṃ nimantesi. Thero bhaginiṃ evamāha. Upāsike tayajja bahū bhikkhū disvā cittaṃ pasādetabbaṃ. Paṭivimso pana te ubhintaṃ yeva hotū ti taṃ pesetvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacivaramādāya tiṃsa Sahassa mattehi bhikkhūhi Saddhiṃ agamāsi. Sā taṃ disvā dvinnaṃ mātula bhāgineyyānaṃ āsanāni paññāpesi. Tāni tesaṃ ānubhāvena tiṃsa Sahassamattāni ahesuṃ. Tesāyeva ānubhāvena tassā gehampi vaḍḍhi. Bhikkhū patta pattāsane yeva nisīdiṃsu. Tesaṃ dvinnaṃ yev paṭiyāditaṃ sūpabyañjanādi Sabbaṃ tiṃsa Sahassa mattānaṃ bhikkhūnaṃ yāvadatthaṃ pahonakaṃ ahosi. Bhuttāvasāne kho upāsikā bhuttānumodatatthaṃ Sāmaṇerassa pattaṃ gaṇhi. Sopi tesaṃ majjhe maṅgalaṃ vaḍḍhento madhura bhāratiṃ nicchārento dhammaṃ desesi. Desanāvasāne mātā pitunnaṃ ādiṃ katvā pañca kulasatāni Sotāpatti-

phale patiṭṭhahiṃsu. Bahuno janassa sā desavā Sātthikā ahosi.

5. Desentevaṃ vipinaja migā
Saddamatte. nimittaṃ
laddhā dhammaṃ manuja vibhavaṃ
cāpavaggaṃ labhanti.

6. Saddhaṃ Buddhe vihita matimā
Sādhu Satvāna dhammaṃ.
kiṃ no Sagge ramati muninā
vaṇṇanīye vimāne 'ti.

Migapotakassa vatthuṃ pathamaṃ.

V. 2

2 *DHAMMASUTA UPĀSIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkādīpe Rohaṇe janapade Mahāgāmaṃ nāma ramaṇīyaṃ bhikkhū bhikkhuṇī Satasampakiṇṇoneka sata vihāraṃ hinañña Suvaṇṇādi neka vībhava Samākiṇṇa essara jana Samūha Samākulaṃ nacca gīta vāditehi niccaṃ jana manonandanaṃ nirantara dāna kīḷā pasuta neka janākulaṃ vatthuttaya pūjāparehi Saddhākulehi anusañcaritaṃ. Tattha tatthānucarita Dhammasoṇḍaka janānugīta Sādhukāraṃ ekaṃ gāmaṃ ahosi. Tattha Rājamahāvihāra majjhe dhavala pākāra parikkhitta (nna) muttā Santharamiva Seta pulinatala Satalaṅkata mālaka majjhe bhūmaṅgaṇā matthakāhita rajata kirīṭamiva Sobhaggappattaṃ Maṇicetiyaṃ nāma mahācetiyaṃ ahosi. Tattha mahādvāra koṭṭhaka Samīpe Sajjita Mahādhamma maṇḍape niccaṃ dhammadesanā pavattati. Dhammasavaṇatthaṃ ekā upāsikā attano puttaṃ aṅguliyaṃ gahetvā āgamma parisa pariyante nisinnā anañña vihitā Sakkaccaṃ dhammaṃ Suṇāti. Athassā putto kīḷamāno pākāra Samīpaṃ gantvā vālukaṃ kiḷati. Atheko Sappo pākāracchiddena nikkhamma taṃ ḍasitvā nilīyi.

Atha sā puttaṃ ḍasantaṃ Sappaṃ disvā Sace kassaci ācikkhissami. Dhammassa me antarāyo bhavissati. Puttā pana na dullabhā, dullabho hi buddhuppādo. Tatheva Saddhammasavaṇampi, tato manussata paṭilābho'pi dullabho, dullabhattaṃ laddhāya mayā dullabhaṃ dhammaṃ Sotuṃ varataranti kassaci anārocetvā dhammameva assosi. Putto'pissā visavegena Saññaṃ vissajjesi. Tato desanaṃ yathānusandhigate upāsikā uṭṭhāya dārakassa Samīpaṃ gantvā vīsavegena thaddhakāyaṃ puttaṃ disvā kimaññehi mantosadhehi Saccakiriyosadhamevassa varataranti puttssa Sīsaṃ gahetvā Saccakiriyaṃ kurumānā evamāha.

1. Yena Saccena 'haṃ Buddhasaraṇe
   Suppatiṭṭhitā.
   tena saccena me putto
   Sukhito hotu Nibbiso.

2. Yena Saccena 'haṃ dhamma Saraṇe
   Suppatiṭṭhitā.
   tena Saccena me putto
   Sukhito hotu nibbiso.

3. Yena Saccena 'haṃ Saṅgha Saraṇe
   Suppatiṭṭhitā.
   tena Saccena me putto
   Sukhito hotu nibbiso.

4. Yena Saccena 'haṃ dhammaṃ
   Suṇamānā phaṇampi ca
   anaññavīhitā āsiṃ
   tena haññatu kibbisaṃ.

5. Akkharaṃ vā padaṃ vā 'pi
   kathāmaggaṃ ahāpayaṃ.
   assosiṃ pavaraṃ dhammaṃ
   tena haññatu kibbisaṃ.

6. Buddho niyyāṇiko dhammo
   Sandiṭṭhika 'makāliko.
   tena Saccena me putto
   Sukhito hotu nibbiso.

7. Saṅghn Suppaṭepanno ca
   catumaggaphale thito.
   tena Saccena me putto
   Sukhito hotu nibbiso.

8. Pañca vassa Sahassāni
   Sacetiṭṭhati Sāsanaṃ.
   tena Saccena me putto
   Sukhito hotu nibbiso ti.

Athassā putto Saccakiriyāvasāne Sukhī niddukkho Suttappabuddho viya uṭṭhāya mātusantike aṭṭhāsi. Sā Saccakiriyāya puttaṃ arogaṃ katvā gehaṃ gantvā teneva Somanassena bahūni puññakammāni katvā tato cutā Saggeyeva nibbattā 'ti.

9. Sutvā dhammaṃ pamuditamanā
   mātugāmā 'pi evaṃ.
   uppajjitvā ramati tidive
   kibbisaṃ cāpahāti.

10. Saddhā buddhippamukha janatā
    Sādhu dhamme carantā.
    nibbāṇaṃ vā divija
    manujaṃ Sampadaṃ cānubhonti.

Dhammasuta Upāsikāya vatthuṃ dutiyaṃ.

V. 3

3. *KUḌḌARAJJAVĀSITTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe Mahāgāme anekabhikkhusatāvāso. Mahāvāsi vihāro nāma ahosi. Tasmiṃ kāle tattha anusaṃvaccharaṃ

Ariya vaṃsadhammadesanā pavattati. Dūrato 'pi bahū janā Osarati. Māhājana Samāgamo hoti. Tadā Kuḍḍarajjavāsī eko mahāthero ahampi Ariya vaṃsa dhammaṃ Sossāmīti tattha gantvā okāsaṃ alabhitvā mahāparisa pariyante mālakato bahi ekasmiṃ tiṇatthambhe ṭhānokāsaṃ labhi. So tattha ṭhātvā Sabbaṃ rattiṃ taṃ dhammaṃ Suṇamāno Somanassappatto romañcita gatto ahosi. Tasmiṃ pana tiṇatthambhe eko Gonasa Sappo paṭivasati. Atha so tato nikkhamitvā therassa pādantaraṃ pavisanto cattāro dāṭhe nimujjetvā nisīdanasaṃsaṃ ḍsi. Tamatthaṃ ñatvā thero Sace 'haṃ eto apasarāmi. Dhammasavaṇāya antarāyo hotīti hotthaṃ otāretvā Sappassa Sīsaṃ daḷhaṃ gahetvā upāhaṇatthavikāya pakkhipitvā mukhaṃ bandhitvā ekasmiṃ passe ṭhapetvā dhammaṃ assosi. Dhammasavaṇānubhāvena tassa Sarīre visaṃ na patthari. Tato Aruṇe uggate manussānaṃ gatakāle thero Sappo mayā gahito 'ti Sappaṃ dassesi, kataravelāyate Sappo gahitoti bhikkhūhi puṭṭho nidānakaṭhāya ārambhakāleyevāti āha. Bhikkhū acchariyambhatte abbhutaṃ tayā kataṃ, īdisena ghorāsivisena Sappena daṭṭhenāpi visavegena anañña vihitena hutvā dhammaṃ Suṇamānenāti āhaṃsu. Tato so āvuso visaṃ me Sāvasesaṃ, taṃ Saccakiriyānubhāvena hanīssāmīti Saccakiriyaṃ karonto evamāha.

1. Dhammaṃ mayā lokahitassa tassa
Subhāsitaṃ Sussutamajja yasmā.
Saccena metena visaṃ vināsa
payātuṃ āpo viya pokkharasmā.

2. Padakkharaṃ tassa na nāsayanto
atthañca dhammaṃ manasī karonto.
yasmā Sutaṃ tena visaṃ vināsaṃ
payātu toyaṃ viya pokkharasmā.

3. Guṇānubhāvā paṇidhānato vā
Jinassa teneva Sudesitena.
dhammānubhāvena 'pi Saṅghatejā
visaṃ vināsaṃ Samupetu khippanti.

Athassa Saccakiriyāvasena Padumuni pattano udakabindūni viya visaṃ vinivaṭṭetvā paṭhaviṃ pāvisi. Atha so Nibbiso Somanassajāno bhikkhūnaṃ Dhammānubhāvaṃ thomento āha.

4. Dhammo paneso Sugatappasattho
tarova Saṃsāra mahaṇṇavassa.
Brahmāsurādīhi namassaniyyo
raso rasānaṃ paramo tiloke.

5. Mahāgado maccu jarā pahāṇo
Sabbītināsāya visesamanto.
Sabbatthadānena ca Kapparukkho
cintānaṇī Bhaddaghaṭova dhammo.

6. Dhammaṃ vinā natthi pitā ca mātā
tameva tāṇaṃ Saraṇaṃ patiṭṭhā.
tasmā hi bho kiccamaññappahāya
Suṇātha dhāretha carātha dhamme 'ti.

Evaṃ so Saddhamma thomanena bhikkhūnaṃ ovaditvā Sakaṭṭhānameva gantvā ciraṃ vasitvā āyupariyosāne Sagge nibbantī 'ti.

7. Evambho so pamuditamano
bhikkhu Sutvāna dhammaṃ.
pāpesāghaṃ visamati bhusaṃ
tassa dhammānubhāvā.

8. Sutvā dhammaṃ bhajatha bhavatā
kiccamaññappahāya.
taṃ vo Sagge dadati vibhavaṃ
mokkhamaggañca kāmaṃ

Kuḍḍarajjavāsittherassa vatthuṃ tatiyaṃ.

V. 4

4. ĀRAÑÑAKA MAHĀBHAYATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ

Sīhaladīpe kira Mahātaḷāka vihāraṃ nāma ahosi. Tattheko Abhayatthero nāma pariyattidharo tipiṭako gāmanta Senāsataṃ pahāya tassāsanneyeva ekasmiṃ vanasaṇḍe kata paṇṇasālāya paṭivasati. So aparabhāge āraññaka Mahābhayattheroti Pākaṭo ahosi. Atthekasmiṃ Samaye eko upāsako taṃ upasaṅkamitvā vanditvā dhammaṃ Sutvā pasanna mānaso taṃ yācitvā dvādasa Saṃvaccharāni paccayehi catūhi paṭijaggi. So therassa cīvaratthāya kālena kālaṃ Sāṭakaṃ deti. dinnadinnāni Sāṭakāni tasseva antaragehe Harantiko nāmako coro rattiyaṃ gantvā harati. Thero dubbala cīvaroyeva hoti. Athekasmiṃ divase upāsako vihāraṃ gantvā therassa dubbalāni cīvarāni disvā cīvaratthāya Sāṭakāni datvā evaṃ cintesi. Mayā panimassa bahūni cīvarasāṭakāni dinnāni, nāpi cīvaraṃ katvā pārupati. Na Sontidhiṭṭhānaṃ vā aññassa dānaṃ vā paññāyati. Kāraṇetimassa bhavitabbanti āsannaṭṭhāne maggā okkamma nilīno aṭṭhāsi. Gacchannāgacchante upaparikkhamāno. Tato coro therassa Sāṭakāni Sabbaṇḍaṃ coraṃ disvā vegena gantvā tassa cūḷaṃ gahetvā ettakaṃ kālaṃ ayyassa mayā dinnāni Sāṭakāni gaṇhanto tvama 'reti pucchi. Tena hi āmasāmīti Sampaṭicchite upāsako tassa hatthato cīvaravātthaṃ gahetvā hatthapādehi taṃ poṭhetvā dubbalaṃ katvā āmaka Susānaṃ netvā mata manussaṃ adhomukhaṃ katvā tassa piṭṭhiyaṃ uttānaṃ Sayāpetvā hatthapāda piṭṭhito bandhanaṃ amocanaṃ katvā visuṃ visuṃ katvā daḷhaṃ bandhitvā Sayāpetvā Sayaṃ nahātvā Purimataraṃ gāmamāgamma gāma majjhe ṭhatvā bho gāmavāsino mama vacanaṃ Suṇātha ajja rattibhāge eko amanusso āgacchati So tumhākaṃ mahāvināsaṃ karissati. Khemaṭṭhānaṃ pavīsitvā dvārāni pidhāya nisīdatha. Ahaṃ Asuko Asukassa ñātako Suhadati ādīni vatvā Sollajante 'pi tena Saddhiṃ Kathā na kātabbāti ugghosesi.

Gāmavāsiko taṃ Sutvā bhītā tasitā dvārāni pidhāya tattha tattha nilīyiṃsu. Rattiyaṃ coro matamanussaṃ muñcetuma-

sakkonto teneva Saddhiṃ ekābaddho attano gehadvāraṃ āgantvā bhariyaṃ āmantesi. Ahaṃ Harantiko nāmāti. Sā bhītā tasitā yakkhoti Saññāya nilīyi. Coro taṃ anekappakārena Saddahāpentopi dvāraṃ vivarāpetuṃ asakkonto. Tatheva mātāpitūnnampi, ñātisālohita Sahāyakānampi gehaṃ gantvā tatheva dvāraṃ nālattha. Gata gataṭṭhāne manussā amanusso āgatoti Saññaya bhayappatta dvārāni na vivariṃsu. Coro Sakala gāmaṃ āhiṇḍitvā aññattha paṭisaraḷaṃ alabhanto therameva paṭisaraṇaṃ karomīti vihāraṃ gantvā 'Sāmi dāsassa vo paṭisaraṇaṃ hohi. Emaṃ matamanussaṃ mocetvā maṃ Sukhī karohīti yāci thero taṃ disvā kampamāna hadayo Sīghaṃ matamanussaṃ mocetvā dūre pakkhipitvā taṃ uṇhodakena nāhāpetvā nāḷıkāya telaṃ gahetvā tassa Sakala Sarīre abbhañjitvā tena poṭhitaṭṭhānaṃ Saṃbāhanto nisīdi. Pabhātāya rattiyāṃ upāsako coro kattha gatoti pucchanto pariyesanto therassa Santikaṃ gantvā tassa piṭṭhiṃ telena Saṃbāhantaṃ disvā therena Saddhiṃ Sallapanto āha.

1. Eso mayhaṃ Sahāyoti
   upakāraṃ karoti yo.
   na taṃ so Sarate coro
   natthi core Sahāyatā.

2. Khādanto 'pi pivanto 'pi
   Sayanto 'pi ca ekato.
   na jahātattano dhammaṃ
   natthi core Sahāyatā.

3. Mukhenekaṃ lape coro
   kāyenekaṃ karoti So.
   laddhokāso harantova
   natthi core Sahāyatā.

4. Mātā pitā ca bandhū ca
   disvā coraṃ Sahāyakā.
   dūrato parivvajjenti
   kaṅkhanti Saṅgame Sadā 'ti.

Evañca pana vatvā mā bhante mā bhante evarūpaṃ parassa Haraṇaka mitta duhiṃ upa karotha. Palāpethāti āha. Athassa ovajjamāno thero evamāha.

5. Yo Sā yassa ḍase pādaṃ
tassa pādaṃ na so ḍase.
evameva hi duṭṭhassa
adosova pasaṃsito.

6. Akataññussa posassa
metti yo na karissati.
tassa mettiṃ hi so kayirā
tamāhu cariyaṃ Budhā 'ti.

Evañca pana vatvā mā bho etasmiṃ cittaṃ padūsehi. Attanā katakammassa vipāko tena laddhoti vatvā upāsakaṃ pesesi. Tato Harantiko katipāheneva laddha balo theraṃ upasaṅkamitvā vanditvā bhante ahaṃ eminava attabhāvena añño viya jāto, na Sakkomi puna gharāvāse vasituṃ, anukaṃpaṃ paṭicca maṃ pabbājetha bhanteti. Pabbajjaṃ yāci. Tato thero taṃ pabbājetvā upasampādesi. So vatta paṭivatta kusalo bhāvanamanubhūhanto na cirasseva arahattaṃ patvā Harantikattheroti Pākaṭo ahosīti.

7. Pāpo hutvā paṭhama Samaye
pañcakāmānu giddho.
yo ve pacchā pajahati madaṃ
yoniso lokayanto.

8. Sopāyambho tibhava vibhavaṃ
kāmamāsādayitvā.
nibbāṇaggaṃ Sivamamatapuraṃ
yāti Satthuppasatthaṃ.

Āraññāka Mahābhayattherassa vatthuṃ catutthaṃ.

V. 5

5. *SIRINĀGASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira Sirināgo nāmeko brāhmaṇaputto ekadivasaṃ paṭisallīno evaṃ cintesi. Dhanaṃ pariyesitvā tena yodhe Saṅgaṇhitvā Anurādhapure chattaṃ ussāpetvā rājā bhavissāmīti. Tato so dhanaṃ kuto labhissāmīti dhanāgamanaṃ olokento Dakkhiṇamahāvihāre cetiyaṃ addasa. Emaṃ bhinditvā dhanaṃ gahetvā parisaṃ Saṅgaṇhissāmīti. So bahū manusse gahetvā tattha tattha vilumpanto Dakkhiṇa Mahācetiyaṃ āgamma thūpaṃ bhindathāti manusse niyojesi. manussā cetiyasandhiṃ pariyesantā Sandhiṃ na passāma Sāmīti āhaṃsu. Tato Sirināgena ko taṃ jānātīti puṭṭhā 'Sāmi Helloligāme Bhuḷo nāma caṇḍālo atthi. So taṃ jānātīti kathesuṃ. Tato so taṃ pakkosāpetvā bhaṇe emasmiṃ cetiye Sandhiṃ tayā jānanabhāvaṃ manussā yebhuyyena vadanti. Sandhiṃ ñatvā cetiyaṃ bhindāti āha. Atha so ahaṃ bhante Sadevake loke Samārake Sabrahmake Sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya aggassa Seṭṭhassa bhagavato arahato Sammāsambuddhassa Saraṇaṃ āpāṇakoṭiṃ me Saraṇanti gato upāsako. Ahaṃ na Sakkomi tassā devātidevassa dhātuṃ patiṭṭhāpetvā kata cetiyaṃ bhindituṃ. Ānantariya kammasadisaṃ bhanteti āha.

Athassa evarupaṃ Buddhaguṇaṃ kaṇṇe aya Salākappavesanaṃ viya ahosi. So tassa kujjhitvā emaṃ netvā Jīvasūle uttāsethā 'ti niyojesi. Te taṃ Jīvasūle uttāsetvā, tassa Satta puttā atthi. Tepi Sandhiṃ jānantīti āhaṃsu. So 'pi te pakkosāpetvā Sandhiṃ bhindathāti niyojesi. Tepi tatheva bhagavato dhātuṃ patiṭṭhāpetvā kata cetiyaṃ bhindituṃ na Sakkomāti na pucchiṃsu. Sirināgo tesampi kuddho tatheva Jīvasūle uttāsesi—tathā hi.

1. candanāgaru gandhesu
 gandhamāghāya Sādhusu.
 virajjanti Surajjanti
 Kuṇape Nīlamakkhikā.

2. Disvā Sutvā ca Buddhaṃ ca
dhymmaṃ Sotarasāyanaṃ.
janenti na manohāsaṃ
tathā Saṃsāra khānukā 'ti.

Tato tesamaṭṭhantaṃ janānaṃ guṇānubhāvena devatā devalokato rathe ānetvā Sabbesaṃ passannānaṃ yeva rathe āropetvā Devasenāki Saddhiṃ tusita nīkāyaṃ upanesuṃ. Tattha Samāgatā mahājanakāyā mahantaṃ taṃ acchariyaṃ disvā pasannacitto mā deva cetiyaṃ bhindāpethā 'ti Sirināgaṃ Saññāpesuṃ. Tato so tesaṃ vacanaṃ Sutvā cetiyaṃ pahāya pācīnapassaṃ Mahāgaṅgāya Samīpe Madhupiṭṭhika gāmaṃ vilumpitvā tattha Madhupiṭṭhiyaṃ nāma cetiyaṃ bhindāpetvā dhanaṃ gahetvā teneva mahantaṃ Senaṃ Saṅgaṇhitvā yuddhaṃ karonto rajjaṃ gahetvā Anurādhapure chattaṃ ussāpetvā rajjasiriṃ pattosi. Tenevassa akusalena na cireneva kharataro atekiccho udarābādho ahosi. Tikicchannāpi taṃ rogahārino Tikicchituṃ nāsakkhiṃsu. Atha so dhanaṃ Saṅkaḍḍhitvā cetiyaṃ patiṭṭhāpetvā pākatikaṃ karonto rogaṃ vūpasametuṃ nāsakkhi. Tenevābādhena mahādukkhappatto kucchiṃ phāletvā kālakiriyaṃ katvā uddhapādo avāsiro jalitaṅgāramālā Samākule mahāniraye nibbanti—tathā hi.

3. Sadhātukaṃ thupavaraṃ yo
bhedamupeneti so.
Sirināgova ve hoti
bhāgī dukkhassa kevalaṃ.

4. Hatthapādādi Sambhedaṃ
Jinabimbassa yo kare.
So 'pi tādisako hutvā
apāyesū ' papajjati.

5. chejja bhejjādikaṃ katvā
yo ve Bodhimahīruhaṃ.
paccakkhepi vināsā so
yāti peccāpi roruvaṃ.

6. Gaṇaṃ yo tīhi dvārehi
narodha aparajjhati.
So have caturopāye
dukkhabhāgī bhavissati.

7. Yo narodha vināseti
Sambuddhāgama potthakaṃ.
chinna bhinno 'pi so hoti
nirayañca nigacchati.

8. Mahānatthakaraṃ pāpaṃ eti
viññāya paṇḍito
dūrato parivajjeyya
maggaṃ patibhayaṃ yathā 'ti.

9. Pūjentevaṃ kata Sucaritaṃ
Sādhu caṇḍālakampi.
netvā kāmaṃ tidiva 'mamarā
Saggasampattidānā.

10. Gacchanti 'tho akata Sukatā
bhūmipālāpi kāmaṃ.
ghorāpāyaṃ bhajatha
bhajathā puññapuññāmi paññā 'ti.

Sirīnāgassa Vatthuṃ pañcamaṃ.

V. 6

6. *SADDHĀTISSĀMACCASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira Saddhātissa mahārāje rajjaṃ kārente cūlarajje Tisso nāmeko amacco ahosi. Saddhasampanno. Tassa Saddhābalaṃ nissāya (Tissāya) Saddhātissā 'Macco 'ti nāmaṃ ahosi. Tadā so Anurādhapuraṃ gantvā rājānaṃ upaṭṭhahamāno paṭivasati. Athekadivasaṃ so rājūpatthānaṃ katvā attano gehaṃ āgacchanto Tāḷacatukkamhi Sudassana padhānasālāya vasantaṃ piṇḍapātika Tissattheraṃ piṇḍāya

carantaṃ disvā pattaṃ gahetvā attano gehaṃ gantvā bhattamalabhamāno bhattaputena Saddhiṃ maggapatipannaṃ ekaṃ purisaṃ disvā Samma Khāpaṇaṃ gahetvā bhattapuṭaṃ me dehīti āha. Te nāgaṃ dassāmī 'ti vutte anupubbaṃ vaḍḍhento aṭṭha kahāpaṇe gahetvā me dehi ettakamena mama hatthe 'ti āha. Atha so Sādhūti adāsi. So taṃ gahetvā patte ākiritvā therassa adāsi. Thero piṇḍapātassā 'gamanaṃ ñatvā attanāva attānaṃ Ovadanto āha.

1. Neso upāsako Tissa
   pitā bhātā ca mātulo.
   na ñāti Suhado hoti diṭṭha
   Sambhattako tava.

2. Kiñci tassa kataṃ natthi
   upakāraṃ pure taya.
   Sīlavanto 'ti taṃ ñatvā
   tuyhaṃ dassati bhojanaṃ.

3. Mahattaraṃ ānisaṃsaṃ
   tassa tvaṃ yadi ecchasi.
   sarāgo tvaṃ na bhuñjāhi
   mīyamāno 'pi bhojanaṃ.

4. ovaditvāna so attaṃ
   katvā dukkhakkhayaṃ tadā.
   bhattakiccamakā dhīro
   Buddhasāsana Sobhako 'ti

Evaṃ so attānameva ovaditvā gehaṃ gantvā karajokāyaṃ Sammasanto v passitvā arahattaṃ patvā piṇḍapātaṃ paribhuñji. Tadā rañño chatte adhivatthā devatā Sādhukāraṃ adāsi. Rañño kimatthāya kimatthāya Sādhukāraṃ adāsīti puṭṭhā Saddhātissassa dānaṃ Tissāya Sādhukāramadāsinti Sabbaṃ kathesi. Rājā tañca mātāpitaro ca pakkosāpetvā tesaṃ brahmadeyyaṃ katvā vaḍḍhamāna nagaraṃ adāsi. Athāparasmiṃ kāle Laṅkā dubbuṭṭhikā ahosi dussassā. Manussā pānīyamalabhantā kilamanti. Tadā tassa puññānubhāvena devatā jātassarato pānīya ghaṭaṃ āhariṃsu. Tato

so ayyānaṃ pānīyaṃ adatvā paribhogo me na yutto 'ti cintetvā 'Āgacchantu ayyā mamānukaṃpāyā 'ti kālaṃ ghosesi. Tato tiṃsa Sahassamattā bhikkhū Samāgamiṃsu. Atha so te bhikkhū yathā kāmaṃ pānīya ghaṭena upaṭṭhāsi. Tadāpi rañño chatte adhivatvā devatā Sādhukāramadāsi. Rājāpi taṃ pakkosāpetvā pucchitvā yathābhūtaṃ Sutvā Koṭṭhadvāre Antara-Gaṅgaṃ nāma adāsi. Athekadivasaṃ Antara-Gaṅgaṃ gacchanto Kaṇḍadvāraṃ patvā madhuramaṃsaṃ khāditu kāmo manusse pucchi. Te natthīti āhaṃsu. Athassa puññānubhāvena devatā mayūramaṃsāni upanesuṃ. Tato so ayyānaṃ pānīyaṃ adatvā paribhogo me na yutto 'ti cintetvā 'āgacchantu ayyā mamānukāyā 'ti kālaṃ ghosesi. Tato tiṃsa Sahassamattā bhikkhu Samāgamiṃsu. Atha so te bhikkhū yathā kāmaṃ pānīya ghaṭena upaṭṭhāsi. Tadāpi rañño chatte adhivatvā devatā Sādhukāramadāsi. Rājāpi taṃ pakkosāpetvā pucchitvā yathābhūtaṃ Sutvā Koṭṭhadvāre Antara Gaṅgaṃ nāma adāsi. Yathekadivasaṃ Antara Gaṅgaṃ gacchanto Kaṇhadvāraṃ patvā Mayūramaṃsaṃ khāditu kāmo manusse pucchi. Te natthīti āhaṃsu. Athassa puññānubhāvena devatā mayūramaṃsāni upanesuṃ. Tato So ayyānaṃ adatvā na paribhuñjissāmī 'ti cintetvā āgacchantu ayyā 'ni ugghosesi. Tadāpi bahū bhikkhū Sannipatiṃsu, so tesaṃ yāvadatthaṃ Mayūramaṃsena parivisi. Tadāpi devatā tatheva Sādhukāramadāsi. Tadā rājā taṃ pakkosāpetvā bahū vibhavaṃ adāsi. Athāparabhāge rājā cetiyapabbate ambatthala mahāthūpe manosilā paṅkena vilepanaṃ kattukāmo tena tissāmaccena Saddhiṃ ambatthālamāgamma thūpaṃ manosilā paṅkena vilimpitvā pūjaṃ akāsi. (akāyi). Amacco 'pi tadā dvādasa Sahassānaṃ bhikkhūnaṃ manosilā vaṇṇāni ticīvarāni adāsi. Atha te Sunivatthā Supārutā manosilā paṅkenimuggā viya Sobhamānā taṃ cetiyaṃ Sadakkhiṇaṃ karontā paṭipāṭiyā otaranti Suvaṇṇahaṃsā viya. Tato so Somanassappatto pītiyā phuṭasarīro teneva Somanassena tattha ṭhitova Sotāpanno ahosi. Rājaparisāyapi keci Sotāpannā ahesuṃ. Taṃ acchariyaṃ disvā bahū dānaṃ datvā Sīlaṃ rakkhitvā uposathakammaṃ katvā devaloke nibbattiṃsū 'ti.

5. Accherambho katasucaritaṃ
nijjarā cābhi gantvā.
mātennetaṃ atha ṭhūtimnkhā
vaṇṇanaṃ vaṇṇayanti.

6. Evaṃ ñatvā vibudha manujā
taññamānāya kittiṃ.
loke puññaṃ kurutha
Satataṃ mā khaṇaṃ yātu tucchaṃ.

Saddhātissāmaccassa vatthuṃ chaṭṭhaṃ.

V. 7

7. *SAMAṆAGĀMA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye cetiyapabbatavāsino dvādasa bhikkhū Laṅkāyaṃ tasmiṃ tasmiṃ ṭhāne Bodhi cetiyāni vandamānā anupubbena Samaṇagāmaṃ pāpuṇiṃsu. Tadā te Suriye atthamīte rattiyaṃ aññattha gautuṃ asakkontā tassa pubbapasse pabbatapāde chāyāvantaṃ mahantā mātula rukkhaṃ disvā rukkhamūla mupagamma Sayiṃsu. Atha kho tesa mantare eko bhikkhu rattibhāge uṭṭhāya Kassapa dasabalena desitā Nandabrāhmaṇena ca aṃhākaṃ Sutasoma Bodhisattassa kaṭhitā paramattha vantiyo Satārahā gāthāyo parivattetvā devatānaṃ pattiṃ adāsi—kathaṃ.

1. Sakideva Sutasoma
Sabbhi hoti Samāgamo.
Sā taṃ Saṅgati pāleti
nāsabbhi bahusaṅgamo.

2. Sabbhireva Samāsetha
Sabbhi kubbetha Santhavaṃ.
Sataṃ Saddhamma maññāya
Seyyo hoti na pāpiyo.

3. Jīranti ve rājarathā Sucittā
   atho Sarīraṃhi jaraṃ upeti.
Satañca dhammo na jaraṃ upeti
   Santo have Sabbhi pavedayanti.

4. Nabhā ca dūre paṭhavī ca dūre
   pāraṃ Samuddassa tadāhu dūre.
tato have dūrataraṃ vadanti
   Satañca dhammaṃ asatañca rājā, ti.

Tasmiṃ rukkhe adhivattho devaputto taṃ Sutvā pasanno pabhātāya rattiyā bhikkhūnaṃ gamanakāle manussavaṇṇena āgamma tesaṃ evamāha. 'Mājja bhante gacchatha. Rukkha-mūleyeva nisīdatha. Ahaṃ vo piṇḍapānaṃ upanessāmī 'ti. Bhikkhū tassārādhanaṃ Sampaticchitvā nisīdiṃsu. Tassa kira Devaputtassa bhojanuppādane puññaṃ natthi. Niccaṃ badālatā paṇṇameva nibbattati. So taṃ paribhuñjanto tattha vasati. Bhikkhūnampi tadā so dibbojapuṇṇaṃ badālatā paṇṇameva upanesi. Bhikkhūpi tena kata bhattakiccā thokaṃ vissamitvā gacchāma mayaṃ mārisāti Devaputtassa avocum. Taṃ Sutvā Devaputto bhadanto khamathajja mama Santikā lūkhapaṇṇa meva paribhuñjesu. Mama Sahāyo paneko Devaputto atthi. So divasantarampati edhāgamma Sapariso mahatānubhāvena dibbabhojanaṃ paribhuñjissati. Sve kho panassa āgamana divaso, ayyā bhattakiccaṃ katvā gacchantū 'ti nimantesi. Athassa rattiyā accayena Sahāyo Devaputto Sapariso tassa Santika 'magamāsi. Tassa kira paribhogatthaṃ tigāvutaṭṭhā na magge dibbayāgu bhājanāni gahetvā paṭipātiyā atthaṃsu. Tato so Devaputto there nisīdāpetvā dibba yāgūhi parivisitvā pacchāsapariso Sayaṃ paribhogamakāsi. Athantaraṃ khajjakaṃ gahetvā tatheva atthaṃsu. Tānipi so tatheva paṭipajji. Tato upakaṭṭhāya velāya nānāvidha byañjana Sahitaṃ dibbabhojanaṃ gahetvā tatheva aṭṭhaṃsu. Devaputto dibba bhojanehi there Sammā parivisitvā Sakkāramakāsi. Atha te therā Devaputtassa mahantaṃ dibbasampattiṃ disvā vimhita mānasā tassa taṃ katakammaṃ pucchantā āhaṃsu.

5. Deviddhipatto 'Si mahānubhāvo
vaṇṇo ca te Sabbadisā pabhāsati.
Dibbā ca parisā parivārayanti
nānāyudhā cāmara mora-hatthā.

6. Suraṅganā raṅgagatā Samantā
naccehi gītehi Samaṅgibhūtā.
naccanti gāyanti layā viyuttaṃ
Savaṇāmataṃ gītamuḷāra vaṇṇā.

7. Paggayha vīṇādi sa vaṃsa tanni (tanti)
nātikkamaṃ tantisaraṃ Sarena
Samajja majjhaṃhi ca kāci kañño
layanti yo taṃ paritosayanti.

8. Bheri mutiṅgā murajā deṇḍimā
ghanā ca nekā Susirādayo ca.
paggayha vādenti pahaṭṭharūpā
naccanti kīlanti janā anekā.

9. Dibbannapānehi Supuṇṇa Soṇṇa
mayādi nānāvidha bhājanāni.
Paggayha tiṭṭhanti tigāvutasmiṃ
tvaṃ tena modesi Sapāri Sajjo.

10. Pucchāmi te deva mahānubhāva
manussabhūto kimakāsi puññaṃ.
kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ
kissa Suciṇṇassa ayaṃ vipāko'ti.

Tato so Devaputto tesaṃ attanā atītabhave cetiyapabbate Samaṇo hutvā attano vassaggenāhata bhattato upaḍḍhaṃ Saṅghassatthāya datvā emaṃ mayā adhigatanti pakāsento āha.

11. Laṅkātale Missakapabbato 'ti
pasiddha nāmo 'si mahāvihāro.
bahūbhi thūpehi virocamāno
muninda bimbālaya panti yūtto.

12. Vibhūsito Bodhi mahīruhehi
vīrājito Sekata mālakehi.
Suphulla Sitodaka Sampa puṇṇa
Samākulā neka jalāsayehi.

13. Vīsādhike Sattaste Samantā
adhikehi chabbisa Satehi Satta.
pariveṇapantīhi Sudassanīyo
pītiṃ pavaḍḍheti Sadā janānaṃ

14. Tahiṃ vasantā yati rājaputtā
Supesalā nekaguṇādhivāsā.
katādarā Sabba janehi Sammā
karonti attattha parattha Siddhiṃ.

15. Ahaṃ bhadantā dutiyatta bhāve
tahiṃ tadeko Samaṇo ahosiṃ.
Saddhādhuraṃ Sīladhuraṃ vahanto
paṭipattinā vatthutayaṃ mahanto.

16. Tato 'parasmiṃ Samaye mahājanā
uddissa bhikkhū Samupānayitvā.
Suciṃ paṇītaṃ pavuranta (nna) pānaṃ
bhojenti bhikkhū Sumanā Sahatthā.

17. Ahampi laddhā paṭivimsakaṃ me
Saṅghassupaḍḍhaṃ adadiṃ tato 'pi.
phalampi dānassa ca Saddahanto
Buddhānubhāvaṃ manasī karonto.

18. Mamidaṃ padānaṃ mamidaṃ vataṃ taṃ
anena puññena mayā katena.
tato cuto bhummadevesu jāto
bhuñjāmahaṃ devasiriṃ anūnaṃ.

19. Saddhāya ṭhāne pakataṃ padānaṃ
appampi hoteva mahāvipākaṃ.

yathā Sukhette vapitappabījaṃ
toseti cittaṃ khalu kassa kassā 'ti.

Evaṃ so attanā kata kusalakammaṃ pakāsesi. Bhikkhū tassa kathaṃ Sutvā gatagataṭṭhane Devaputtena katakammaṃ pakāsentā bahū jane dānādisu dasakusala kammesu niyojesunti.

20. Evaṃ bho bho kusala niratā
khettamolokayitvā.
datvā bījaṃ aṇumpi aho'
tappabhogaṃ labhanti.

21. Laddhānekaṃ kabalamapi
bho bhatti ninnā (tinnā) Susīle.
datvā bhogaṃ divija
manujaṃ assa bhāgī Sivañca.

Samaṇagāma vatthuṃ Sattamaṃ.

V. 8

.8 ABHAYATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ

Laṅkāyaṃ pacchima passe Pupphavāsaṃ nāma ramaṇīyaṃ vihāraṃ ahosi. Tassā Sanne Devagāme Devo nāma amacco, tassa essaraṃ vatteti. Athekadā amacco tattha āhiṇḍitvā gāmaṃ āgato chātajjhatto veyyāvaccakare āmantetvā bhuñjissāmī 'ti āha. Athassa te bhattaṃ vaḍḍhesuṃ. Tesmiṃ khaṇe eko chāta Sunakho jighacchā pīḷito kampamāno bhattaṃ disvā api nāma eto kiñci labheyyanti so tassa Samīpaṃ upasaṅkami. Tasseko cullupaṭṭhāko Sunakhaṃ palāpessāmī 'ti mahantaṃ daṇḍamādāya upadhāvi. Amacco tasmiṃ kāruññena mā bho taṃ pharā 'ti nivāretvā nānaggarasena mahantaṃ bhattapiṇḍaṃ vaṭṭetvā adāsi. Tato So sunakho bhattaṃ bhuñjituṃ ārabhi. Taṃ disvā amacco attanā dinnadāne cittaṃ pasādesi. So ettakeneva puññakammena tato cuto tasmiṃyeva gāme ekasmiṃ kulagehe nibbanti. So aṇukkameṇa vuddhimanvāya

dārābharaṇena gehamāva Sitvā mahallaka kāle Pupphavāsavihāraṃ gantvā bhikkhūnāṃ Santike pabbajitvā pariyanti Saddhamme uggahetvā Mahābhayatthero 'ti Pākaṭo ahosi. Tathā hi citte pasanne Sati tiracchāna gatassāpi dinnadānaṃ mahā vipākaṃ hoti.

1. Yo Saddhaṃ purato katvā
   dānaṃ deti naro edha,
   kipillakamupādāya
   tiracchāna gatassapi.

2. Vipākaṃ tassa dānassa
   devamānusikaṃ Sukhaṃ
   datvā nibbāṇa Sampattimante
   detī 'ti nicchitanti.

Athāparasmiṃ Samaye Laṅkāyaṃ brāhmaṇātiyaṃ corabhayaṃ ahosi. Tadā dvādasa Saṃvaccharaṃ megho na Sammā pāvassi. Dubbhikkha bhayañca corabhayañca ahosi. Tato vihārāsannesu manussā jīvituṃ asakkonto aññatra gantvā jīvikaṃ kappessāmā 'ti thera 'mupasaṅkamma evamāhaṃsu. Bhante chātaka bhaya muppannaṃ, na Sakkāma ettha vasantehi jīvituṃ, tuṃhe āgacchathā 'ti yāciṃsu Atha tesaṃ thero evamāha : Bhagavato dhātuṃ patiṭṭhāpetvā kata cetiyañca Bodhiñca jīvamāna Buddhā viya pariharanto mānento pūjento niccaṃ paṭivasāmi. Na Sakkā mayā taṃ pahāya gantuṃ, etthevāhaṃ vasanto āpāṇa koṭiṃ taṃ paṭijaggissāmī 'ti. Mā maṃ gamanāyaussahathāti. Taṃ Sutvā manussā tattha tattha palāyiṃsu. Tato thero anāhārova paṭhamadivase vatta paṭivatteneva divasasaṃ vīti nāmesi. Tathā dutiya divase, tatiya divase pana cetiya Bodhiyaṅganesu Sammajjanādinā kattabbakammaṃ katvā āgamma vitakka mālake aṭṭhāsi. Athassa guṇatejena mālaka pariyante ṭhita Karañjaka rukkhe adhivuttha Devaputto milātasarīraṃ theraṃ oloketvā attano bhariyaṃ āmantetvā Svāyaṃ Abhayatthero cetiyañca Bodhiñca pahāya aññattha na gacchāmī 'ti kata paṭiñño-evarūpe chātaka bhaye katthaci agantvā chinnabhatto vatta paṭivattaṃ karoti. Aññaṃ tassa bhikkhācāraṭhānaṃ natthi. Yadiso kālaṃ karoti nataṃ patirūpaṃ. Ajjetassa bhikkhaṃ dassāmāti pucchi.

Atha Sāmi tvā therassābhāraṃ dassāmī 'ti vadasi. Tamassa pubbe puññakammaṃ me pakāsehī 'ti pucchantī āha.

3. Kimesa Saṃsāra mahāvidugge
akāsi puññaṃ bhava bhoga hetu.

4. kenassa dāne nirato mano te
pucchami taṃ deva viyākarohī 'ti.

Athassā 'cikkhanto Devaputto āha.

5. Ayaṃ yatīso dutiyattabhāve
nāmena devo eti vissuta 'si.
bhottuṃ tadā bhattamupaṭṭhite so
addakkhi Sotaṃ tasitaṃ kilantaṃ.

6. Teneva bhattssa mahantapiṇḍaṃ
vaṭṭetvadānassa bubhukkhitassa.
tenassa dānetidha attabhāve phalaṃ
vipaccissati Sādhu bhadde.
appanti dānaṃ na hi cintanīyaṃ
parittabījena vaṭova jāto 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā Devaputto attabhavaṃ vijahitvā manussa vaṇṇena theramupasaṅkamma vanditvā pattaṃ gahetvā dibbāhāraṃ datvā evamāha. yāvajīvam bhante tuṃhākaṃ bhikkhāhāraṃ dassāmi. Tuṃhe appamattā hutvā Samaṇadhammaṃ kareyyātha. Karañjarukkho panāyaṃ mama vimāno, niccaṃ tattha tayā gantabbanti ārādhetvā vimānameva agamāsi. Tāto paṭṭhāya thero rukkhamūlamūpasaṅkamati. Devaputto niccaṃ dibbāhāramevā dadanto paṭisaṅkamati. Devaputto niccaṃ dibbāhāramevā dadanto paṭivasati. Athekadivasaṃ chātakena pīlıtā manussā manussamaṃsaṃ khādantā taṃ vihāraṃ patvā theraṃ dibbāhārena vaḍḍhita Sarīraṃ disvā emaṃ māretvā khādissāmā 'ti mantetvā theraṃ cetiyaṅganaṃ Sammajjitvā nikkhanna kāle mahāsaddaṃ karontā daṇḍa muggarādayo paggayha Samantā parivārayiṃsu. Therena kira pubbe amaccakāle Sunakhaṃ paharaṇatthāya muggaraṃ ukkhipitvā upagata puriso nivārito hoti. Tenassa puññakammena vihāramajjhe mahantaṃ pabbataṃ uggantvā vivaramadāsi. Tasmiṃ khaṇe thero pabbatantaraṃ pāvisi,

Corā āgantvā eto cito ca oloketvā apassannā arahanta Samaṇo ayaṃ bhavissatī'ti, cintetvā palāyiṃsu.

7. Yo yassa daṇḍeti adaṇḍiyassa
Sa daṇḍiyo hoti bhave bhavesu.
yo hantva kopaṃ na karoti daṇḍaṃ
Sanarāmarā taṃ paripālayantī 'ti.

Thero pana devadinnaṃ Sudhannaṃ paribhuñjanto dvādasa Saṃvaccharāni puthujjano vihāsi. Atha pacchā vipassataṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ patvā tatheva dvādasa Saṃvaccharāni vītināmesi evaṃ deva putto catuvīsati vassāni dibba bhojanena theraṃ paṭijaggi. Thero kira tasmiṃ yeva vihāre parinibbāyī 'ti.

8. Datvānekaṃ kabalamapi so
chātakasseka Sāno.
dibbāhāraṃ labhi Sivamatho
Sītibhūtaṃ yatindo.

9. tuṃhepevaṃ dadatha Satataṃ
yassa kassāpi deyyaṃ
taṃ te vaṭṭe bhavati Saraṇaṃ
hoti nibbāṇamante 'ti.

Abhayatthe'assa vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

V. 9

9. *NĀGĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati Dharamāne Laṅkāyaṃ Nāgadīpe Phūlodaro—Mahodaroti dve mātula bhāgiṇeyyā maṇipallaṅkassa kāraṇā Mahāsaṅgamaṃ paccu paṭṭhāpesuṃ. Tadā kira bhagavā bodhi to pañcame vasse Jetavane viharanto paccūsa Samaye lokaṃ olokento te disvā ajja mayā tattha gantvā kalahaṃ vūpasametuṃ vaṭṭati 'ti cintetvā olokento Samiddhisumanaṃ nāma Devarājaṃ addasa. Kopanāyaṃ Devarājā 'ti. So kira anantare attabhāve Nāgadīpe aññataro manusso ahosi. Tadā Gandhamādane vasanto eko pacceka Buddho piṇḍāya caritvā tasmiṃ

rājāyatanassa ṭhitaṭṭhāne nisīditvā bhattakiccaṃ karoti. So taṃ disvā tasmiṃ khaṇe cittaṃ pasādetvā pattadhovana Sākhaṃ āharītvā adāsi so tena puññakammena tato cuto Devaloke nibbattitvā amhākaṃ bhagavato kāle Jetavana-dvāra koṭṭhaka passe Rājāyatana rukkhe devatā hutvā nibbanti. Bhagavā taṃ devarājaṃ āmantetvā mayā Saddhiṃ Nāgadīpaṃ ehī 'ti āha. Athānena matthake chattaṃ viya dhārayamānena bhagavā Nāgadīpa magamāsīti. Tena vuttaṃ Mahāvaṃse—

1. Saṃbuddho cittamāsassa
   kālapakkhe Uposathe.
   pātoyeva Samādāya pavaraṃ
   patta cīvaraṃ.

2. Saha rukkhena Sumatena
   jalanto nabhasā Jino.
   anukampāya Nāgānaṃ
   Nāgadīpamupāgamī 'ti.

Tato bhagavā dvinnaṃ Nāgarājānaṃ Saṅgāma majjhe ākāse nisinno vuṭṭhi vātandhakārehi tesaṃ bhayaṃ Santāsaṃ uppādetvā tato ghanataratimira paṭala pāṭanaṃ katvā uggato dasasata kiraṇo viya chabbaṇṇaraṃsīhi virājamāno ākāse attānaṃ dassetvā te Samassāsetvā Sābbaṃ taṃ bhayāṃ vūpasamesi. Atha Nāgā chabbaṇṇaraṃsīhi virocamānaṃ bhagavantaṃ disvā pasanna mānasā gahita gahitāni āyudhāni chaḍḍetvā bhagavato pāde Sirasā vandiṃsu. Atha bhagavā tesaṃ dhammaṃ desesi—vuttaṃ hi tattheva.

3. Tesaṃ dhammamadesesi
   Sāmaggikaraṇaṃ Jino.
   ubho 'pi te patītā taṃ
   pallaṅkaṃ munino aduṃ.

4. Satthā bhūmigato tattha
   nisīdi ratanāsane.

tehi dibbannapānehi
Nāgarājehi tappito.

5. Te jalaṭṭhe thalaṭṭhe ca
bhujage 'Sīti koṭiyo.
Saraṇesu ca Sīlesu
patiṭṭhāpesi nāyako.

6. Tañcāpi rājāyatanaṃ
pallaṅkañca mahārahaṃ.
appesi Nāgarājūnaṃ
lokanātho namassituṃ.

7. Paribhoge cetiye mayhaṃ
Nāgarājā namassatha
taṃ bhavissati vo nāgā
hitāya ca Sukhāya cā 'ti.

Evamādinā dhammaṃ desetvā te Samagge katvā Samiddhisumanaṃ rājāyataṇena Saddhiṃ tattheva patiṭṭhāpetvā Jetavana vihārameva agamāsi. Atha Nāgā tattha vetiyaṃ katvā niccaṃ vandantā pūjentā vasiṃsu. Atha bhagavati parinibbute tattha manussā cetiyaṃ akaṃsu. Tadajjāpi Rājayatana cetiyanti Pākaṭaṃ ahosi Ayaṃ Rājāyatana cetiyassuppatti—ekasmiṃ kira Samaye Laṅkādīpe Saṭṭhimattā bhikkhū Samantakūṭa—Kalyāṇakādayo mahāvihāre vandantā pūjentā āhiṇḍanti. Tato te Nāgadīpe Rājāyatana cetiyaṃ vanditukāmā hutvā anupubbena tattha gantvā Rājāyatana cetiyaṃ vanditvā pūjetvā pabhātāya rattiyā te Sunivatthā Supārutā gāmaṃ piṇḍāya pavisitvā Sakalagāme carantā kiñci alabhitvā yathā dhotapatteneva nikkhamiṃsu. Tadā tasmiṃ gāme Saṭṭhikahāpaṇassa dāsī hutvā ekasmiṃ kule vasamānā Nāgānāmekā mātugāmo ghaṭamādāya udakatthāya gacchanti—gāmadvāre te bhikkhū disvā tesaṃ Santikaṃ gantvā vanditvā ayyā bhikkhāhāraṃ labhiṃsū 'ti pucchi.. Bhikkhū purabhattameva tāvāyaṃ upāsike 'tī āhaṃsu. Sā tesaṃ kiñci aladdhabhāvaṃ ñatvā domanassā kena nu kho upāyena ajja ayyānaṃ dānaṃ dassāmī 'ti cintenti—pubbe 'haṃ Sāṭṭhikahāpaṇaṃ nissāya

parakule bhatiṃ karomi. Edāni ahaṃ aññatarassa rattiṃ dāsī hutvāpi dānaṃ dassāmevā 'ti Sanni(Santi)ṭṭhānaṃ katvā bhikkhū upasaṇkamma tesaṃ abhimukhe ghaṭaṃ ṭhapetvā bhānte emaṃ pādārahaṃ yāvāhaṃ āgamissāmi tāva āgamethāti vatvā turita turitā tameva kulaṃ upasaṅkamma aññaṃ Saṭṭhikahāpaṇaṃ me detha ayyā 'ni āha. So taṃ Sutvā kiṃ tvaṃ bhoti parakule dāsī hutvā purāṇa eṇato muttiṃ na passasi. Atha tvaṃ punappunaṃ vaḍḍhetvā dhamamme gaṇhāsi. Kimetanti. Atha sā Sāmi dhanatthāya mā cintesi. Tumhākaṃ ghare rattiṃ dāsī hutvā kammaṃ karontī eṇato muñcissāmi. Saṭṭhikahāpaṇaṃ me dethā 'ti. So Sādhūti paṇṇe likhitvā kahāpaṇe adāsi. Atha sā taṃ gahetvā Sakalagāme āhiṇḍitvā ekekassa kulassa ekekaṃ kahāpaṇaṃ dadantī Saṭṭhi kahāpaṇe datvā bhattaṃ Sampādetvā pattesu ākiritva patigaṇhāpetvā attanā kataṃ vāyāmaṃ bhikkhūnaṃ kahentī āha.

8. Pāde vandiya ayyānaṃ
 pavakkhāmi Suṇṇātha me.
natthi me tādisī aññā
 Kapaṇattena bhūtale.

9. Eṇaṃ dātumasakkontī
 eṇadāsī ahosahaṃ.
aṇāḷhikā appabhogā
 viharāmi abandhavā.

10. Dānaṃ dadanti ajjāpi
 rattidāsittamāgamīm
paribhuñjantu ayyā me
 dinnaṃ duggata pābhatanti.

Eccādinā attanā kataṃ Sabbaṃ adhikāraṃ vatvā vanditvā ghaṭaṃ gahetvā agamāsi. Bhikkhū tassā kathaṃ Sutvā aho acchariyanti vimhita mānasā bhattaṃ gahetvā Mahānāmake sare Mucalindavanaṃ pavisitvā aṭṭhaṃsu. Atha tesu Saṅghatthero āvuso 'ti bhikkhū āmantetvā āyasmanto etissā Saddhābījassa khettaṃ Sodhentu. Sarāgino mā emaṃ bhuñjantū ti vatvā āha.

11. Hambho mātā na no esā
no cāyaṃ bhaginī ca no.
na Sassu Suṇisā esā
na ñāti na ca Sohada.

12. Sīlavantā guṇavantā
Subbatā yatayo eme.
etesaṃ dinnamappampī
anantaphaladaṃ Siyā.

13. Eti mantvāna sā dīna
daliddā pārakammikā.
attānaṃ vikkiṇitvāna
dānamajjamadāsi no.

14. parisodhema attānaṃ
ākaṅkhantā mahapphalaṃ.
Sarāgā taṃ na bhuñjāma
appahantvāna āsave 'ti.

Evaṃ vatvāna te Mucalindavane tattha tattha nisinnā vipassataṃ vaḍḍhetvā Saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇimsu. Atha te tasmiṃ vanasaṇḍe devatāhi Sādhukāraṃ pavattayamānā āgantvā bhattaṃ paribhuñjiṃsu. Athassā ca bhikkhūnañca pavattiṃ ñatvā devatānañca Sādhukāraṃ Sutvā rañño Setacchatte adhivatthā devatā Santuṭṭhā Sādhukāraṃ dadantī—

15. Sādhu Sādhu mahāsaddhe
Sādhu Sādhu tayā kataṃ.
dānaṃ khettagataṃ āsi
Sulābham ajja te ahū 'ti.

Rājā devatāya Sādhukārasaddaṃ Sutvā kiṃ tvaṃ re devate amhākaṃ dānassa Sādhukāraṃ adāsi. Udāhu parassā 'ti. Athassa devatā tava dānaṃ Sandhāya na, nāgāya Sādhukāro 'ti vatvā āha.

16. chejja bhejjādina yo tu
katvāna parapīḷanaṃ.
mahāyāgaṃ pavatteti.
na taṃ hoti mahapphalaṃ.

17. Anādaraṃ purakkhatvā
assaddhāya ayoniso
akhette yo dade dānaṃ
na taṃ hoti mahapphalaṃ.

18. Daliddo 'pi mahāsaddho
Sādaro Suddhamānaso.
deti appaṃpi so hoti
anantaphalado Sadā 'ti.

Ādinā dāne mahapphalataṃ vaṇṇetvā mahārāja Nāgadīpe Nāgānāmekā Saṭṭhi kahāpaṇadāsī hutvāpi bhikkhūnaṃ evañca evañca dānamadāsi. Bhikkhū ca tassā dānaṃ Tissāya arahattaṃ pattā, ahaṃ tassā tussitvā Sādhukāraṃ adāsinti Sabbaṃ vitthārena kathesi rājā taṃ Sutvā Somanasso eṇadāyakañca tañca ānāpetvā kahāpaṇe dadanto adāsiṃ katvā Sabbaṃ taṃ Dīpaṃ Brahmadeyyaṃ katvā tassāyeva datvā mahāsampattiṃ adāsi. Tato paṭṭhāya kira taṃ Dīpaṃ Nāga-dīpanti paññāyi. Sā tato paṭṭhāya bahuṃ puññakammaṃ katvā jīvita pariyosāne Devaloke nibbantī 'ti.

19. Evaṃ paññā yūpagatamano
ātumaṃ katva dāsaṃ.
datvā dānaṃ payati tidivaṃ
hoti pāsaṃsiko ca.

20. Tasmā dānaṃ Surataru Samaṃ
ecchita ipha ppadānā.
Maccherāriṃ hanatha bhavatā
dānamittaṃ bhajavho.

Nāgāya vatthuṃ navamaṃ.

V. 10

10. *VATTHULA PABBATASSA AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ Samaye Sīhaladīpe Brāhmaṇātiyaṃ nāma bhayaṃ dvādasa Saṃvaccharaṃ aṭṭhāsi. Ettakaṃ kālaṃ Laṅkādīpe devona Sammā pāvassi. Tasmā Sasse asampajjante chātaka bhayaṃ jātaṃ, dubbhojanena upaddutānaṃ manussānaṃ rogabhayañca jātaṃ Eti aṭṭhi cammāvaseso manusso dukkhitā ahesuṃ. Etthiyo ghase yakkhiṇiyo viya, purisāpeta pisācā viya ahesuṃ. Tesu tesu kira dvāresu avamaṅgala kolāhala Saddena ca parodannānaṃ vilāpa Saddena ca eka kolāhalaṃ Saddena ca paroḍannānaṃ vilāpa Saddena ca eka kolāhaḷaṃ ahosi. Tattha tattha matamatānaṃ Kuṇapa gandhena Sannipatitānaṃ amanussānaṃ vasena mahabbhayaṃ ahosi. Evaṃ anekehi bhayehi upaddutā Laṅkādīpavāsino pabbata nadī Sobbhādisu yattha katthaci gantvā jīvanti. Tadā vatthulapabbata Samīpe mamssā taṃ pabbataṃ Saraṇaṃ katvā yebhuyyena pabbatapāde vasanti. Tadā Pabbatapāda gāmavāsiko eko attano mātugāmena Saddhiṃ jīvanopāyaṃ pariyesanto pabbataṃ abhiruhitvā āhiṇḍanto pabbata matthake ekaṃ Kārarukkhaṃ disvā tattheva vasisyāmī 'ti rukkhaṃ upatissāya gehaṃ katvā vasati. Tasmiṃ pana Kārarukkhe tisso Sākhāyo ahesum. So tāsu Sākhāsu ekāya āgantuka Sakkāraṃ karissāma. Ekāya dānaṃ dassāma. Ekā amhākaṃ paribhagatthāya bhavissatī 'ti vikappetvā attano niyamita Sākhāya paṇṇaṃ paribhuñjantā tattha vasanti. Athekadivasaṃ eko bhikkhū bhikkhācāraṭṭhānaṃ gavesanto tesaṃ gehe dhūmaṃ disvā dhūmasaññāya tassa gehamagamāsi. Atha so puriso taṃ disvā Somanassappatto aho vatime mayaṃ Kārapaṇṇe nissāya mahantaṃ puññakammaṃ pasavāma. Ciradiṭṭho ca ayyo, abhivādanañca karissāmī 'ti gantvā therassa hatthato pattaṃ gahetvā phāsukaṭṭhāne taṃ nisīdāpetvā paṇṇaṃ āharissāmi 'ti Kārarukkha Samīpaṃ agamāsi. Tadā rattibhāge tassa rukkhassa paṇṇaṃ ādiṃ katvā antamaso Jallimupādāya pāṇaka khādiṃsu. So taṃ rukkhaṃ disvā dukkhī dummano nivattitvā gehameva agamāsi. Athassa bhariyā tucchahatthena āgacchantaṃ taṃ disvā kimajja ayyā tuccha hatthena āgato 'ti pucchi. Atha so ācikkhanto evamāha.

1. Yaṃ cintitaṃ puññavataṃ
 Samijjhānaṃ Samijjhati.
na tathā appa puññānaṃ
 rīhantānampi Sijjhati.

2. ciradiṭṭhassa ayyassa
 dātumajjatanāyapi.
paṇṇemattampi no laddhaṃ
 aho no mandapuññatā 'ti.

Evañca pana vatvā bhadde Kārarukkhe paṇṇampi jallimpi upādāya Sabbaṃ pāṇakā khādiṃsū 'ti āha. Sā taṃ Sutvā tassa evamāha.

3. Sabhāvametaṃ lokasmiṃ
 katapuññassa jantuno
Sayameva Samāyanti
 muttā veḷariyādayo.

4. Alakkhinā adhaññena
 dubbhagenidha mānuse.
parakkamena yaṃ tattha
 Sañcitañca hanissatī 'ti

Vatvā edāni kiṃ karissāma. Theraṃ nisīdāpetvā appamattakampi adātuṃ ayuttanti vadanti attano Sarīramaṃsaṃ pacitvā theraṃ ajānāpetvā dassāmī 'ti cintetvā tāva lekhanasatthaṃ gahetvā attano ūrumaṃsaṃ ukkannitukāmā gabbhaṃ pāvisi. Athassā Sāmiko 'pi attano maṃsaṃ therassa tatheva dassānū 'ti maṃsaṃ ukkantitukāmo tameva paviṭṭho bhariyaṃ tathā karontiṃ dīsvā kiṃ karosī 'ti pucchi. Sā mama Sarīra maṃsaṃ pacitvā therassa dassāmī ayyāti āha. Taṃ Sutvā Sāmikopi attano Sarīramaṃsaṃ dātukāmo, bhadde Mātugāmā nāma appabuddhino dukkhaṃ Sahituṃ asakkonti mama Sarīramaṃsaṃ dassamī 'ti āha. Athassa bhriyā attano maṃsaṃ dātuṃ ecchati. Tatheva Sāmiko 'pi aho tesaṃ dāne mahajjhāsayanā—vuttaṃ hi.

5. Evaṃ dānapatīnantu
   dāneva ramate mano.
dennevajjhattikaṃ dānaṃ
   bāhiresu kathāva kā.

6. Ahaṃ ahaṃ padassanti
   mantennevannu bhojane.
tesaṃ Sambala hatthena
   Sakko pāturahū tahiṃ.

Evaṃ evaṃ tehi maṃsadānassa ussahannena tesaṃ Saddhābalena Sakkassa paṇḍukambala Silāsanaṃ uṇhākāraṃ dassesi. So olokento tesaṃ Jayampatikānaṃ parisuddha ajjhattika dānajjhāsayā ñatvā Bodhisattasseva ajjhāsayā ete 'ti tuṭṭhamānaso Sālitaṇḍulānaṃ donañca migasatthiñca dadhighaṭañca telaghaṭañca ādāya muhuttena gantvā aññatara manusso viya tesaṃ gharadvāre ṭhatvā tesaṃ anupariyāyanto emasmiṃ gehe mamssā kattha gatā 'ti āha. Taṃ Sutvā Jayampatikā gehe 'ti vatvā gehā nikkhamiṃsu. Atha tesaṃ Sakko emassa bhonto ayyassa kiñci deyyaṃ atthī 'ti pucchite ayyā ayyassa kuto duggatā mayaṃ deyyadhammaṃ labhissāma. Antamaso paṇṇamattampi natthīti Sabbaṃ avocuṃ. Tato Sakko tena hi eminā taṇḍulena bhattaṃ pacitvā eminā upakaraṇena Saddhiṃ theraṃ bhojessatha. Yajjāhaṃ cirāyāmi. Maṃ anoloketvā tumhepi bhuñjatha. Yathappaccayaṃ karothā 'ti vatvā taṃ akkhayaṃ katvā adhiṭṭhāya devalokameva agamāsi. Tato te bhattaṃ Sampādetvā theraṃ parivisitvā taṃ āgamayamānā anāgacchante Sayampi paribhuñjiṃsu. Ukkhaliyā pana ekakaṭacchu gahita mattaṭṭhānameva paññāsi. Upakaraṇānipi tatheva. Atha te taṃ acchariyaṃ disvā Somanassā tato patthāya mahantaṃ bhikkhusaṅghaṃ Sannipātetvā Sakkarontā garukarontā mānentā pūjentā pabbatapāde manusse ca aneka-Kapaṇaddhika vaṇibbakādayo ca dibbāhārenevā Santappentā Sīlaṃ rakkhantā uposathakammaṃ karontā dhammena Samena yāvajivaṃ vasitvā āyu pariyosāne devaloke nibbattimsū 'ti.

7. Saddhābalaṃ passatha bho Jayampati.
   Samāyaṃ dānenapi dānamānasaṃ.

pūretvā dānassa phalaṃ labhiṃsu te
tumhepi Saddhādhura Sevathā 'ti.

Vatthula Pabbatassa vatthuṃ dasamaṃ Migapotaka Vaggo pañcamo.

VI. 1

1. *UTTAROLIYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira bhagavato Sāsane patiṭṭhite tattha tattha vibhūte dhamma vitaye rājaraṭṭhe Uttaroliyaṃ nāma ekaṃ mahantaṃ gāmaṃ ahosi. Tassa kho pana gāmassa āsanne Gopāla gāmake eko Gopāla ceṭako rajo jalla parikiṇṇagatto kuvelo pāda dāma daṇḍahattho pātova yāguṃ pivitvā gāvo pāletuṃ vanaṃ gacchati Athassa mātu mahallikā putta tava Santikaṃ gacchantā natthi arañño, emaṃ khādā 'ti parivāsikaṃ ekaṃ āluva khaṇḍaṃ adāsi. So taṃ ādāya gacchanto antarāpathe ekaṃ piṇḍapātikattheraṃ disvā vanditvā āluva khaṇḍe patte patiṭṭhāpesi. Thero taṃ paṭiggahetvā evaṃ Sallakkhesi. Ayaṃ dārako atīva dukkhito, tassetaṃ deyyadhammaṃ Saphalaṃ karissāmī 'ti tattheva ṭhito vipassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ patvāva paribhuñji. Aho Buddhaputtānaṃ karuṇāmahantatā bhavanti ca.

1. Sādhūnaṃ karuṇā nāma
 īdisesu pavattati.
 eso Jinatrajo disvā
 pillakaṃ 'tīva dukkhitaṃ.

2. Asakkataṃ parivāsaṃ
 niddhotakka rasābhataṃ.
 bhutvā āluva khaṇḍantaṃ
 Sukhāpeti yatissaro 'ti.

Tato so dārako āyupariyosāne kālaṃ katvā tasmiṃ yeva gāme aññatarassā mātugāmassa kucchiṃhi paṭisandhiṃ gaṇhi.

Tadā tassālūva khaṇḍānubhāvena eko Nidhikumbho nibbanti. So Sabbesaṃ dissamāno yeva Uttaroliya vāpiyaṃ eto cito ca pavaṭṭamāno Saṃsarati. Tadā panekā etthi pavaṭṭamānaṃ taṃ Nidhikumbhiṃ disvā vegena gantvā taṃ aggahesi. Tato tattha pariggahītā devatā tassā hatthuṃ mocesi. Atha sā ekaṃ mutte ekena gaṇhāti. Tato devatā tassā ekaṃ hatthaṃ tasmiṃ yeva alliyā pesi. Sā taṃ hatthaṃ ākaḍḍhituṃ asakkontī nivattha vatthādiṃ katvā Sabbaṃ pasādhana bhaṇḍaṃ Kuṃbhiyaṃ yeva pakkhipitvā devatārādhanaṃ katvā muttahatthā puna nidhiṃ oloketumpi avisahi. Athassā hatthato muttamattova so gantvā paṭhaviṃ pāvīsi. Atha sā etthi gantvā taṃ pavattiṃ manussānaṃ ārocesī. Gāma vāsino manussā nidhiṃ dassanatthāya yebhuyyena vāpiṃ agamaṃsu. Tato Ahivakhaṇḍaṃ dinna Kumārassā 'pi mātā taṃ kucchinā pariharanti, aññaṃ puttaṃ aṅke nisīdāpetvā vāpimeva agamāsi. Tadā 'pi so Nidhikumbho paṭhavi talato uggamma udaka piṭṭhe aparāparaṃ Sañcasi. Tadā manussā amhākaṃ Santi-kaṃ āgacchatū 'ti āsiṃsantā aṭṭhaṃsu. Atha sā kumāramāto 'pi tatheva vatvā aṭṭhāsi. Nidhikumbho thokamāgamma tassā abhimukhaṭṭhāne aṭṭhāyi. Puna sā mama aṅke puttassānu-bhāvena āgacchatū 'ti āha. Nāgacchateva, tato sā mama kucchigatassa dārakassa puññānubhāvena āgacchatū 'ti āha. Tāya vuttamatteva Nidhikumbho Sīghamāgamma tassā purato Samīpe aṭṭhāsi. Atha Sā Nidhikuṃbhassa tava yuttaṭṭhānaṃ tvameva jānāhīti tassā vacana Samanantarameva So paṭhavi-yaṃ parivattamāno gantvā tassā gehe yuttaṭṭhāne aṭṭhāsi. Kumārassa kattabba vaya karaṇaṃ ṭhapetvā nāññaṃ Nidhi-kumbho kātuṃ deti. Athāparabhāge Kumāro mātukucchito nikkhamitvā kamena Sikkhā gahaṇakāle Sampāpuṇi. Tadā kira Dīpavāsino pañcavassikaṃ Kumāraṃ vibhavānurūpā-bharaṇehi alaṅkaritvā maṅgalena Sikkhāpadaṃ gaṇhāpenti. Tadā 'pi tassa mātā Sikkhā gahaṇa Maṅgala nāma gahaṇa maṅgalesu puttaṃ pasādhenti. Nidhikumbhato tadā etthiyā pakkhitta vatthaṃ gahetvā nivāsesī. Tato vatthasāmikā tassa gehaṃ āgatā vatthaṃ Sañjānitvā emaṃ mama vatthanti agga-hesi. Kumārassa mātā taṃ disvā vatthassāgamanaṃ Sabbaṃ kathesi. Sā taṃ nidhiṃ labhitvā gopetvā paribhuñjasi.

Nidhayo nāma rañño Santakabhāvaṃ na jānāsi. Kiṃ tvaṃ halāhala visatoadhikaṃ nidhim paribhuñjasī 'ti vatvā āha.

3. Na visaṃ visanti akkhātaṃ
   rājassaṃ visamuccate.
   nāseti visamekaṃva
   rājassaṃ kevalaṃ kulaṃ.

4. Tiṭṭhanti dahanā daḍḍhā
   pādapā nūna kānane.
   rājakopānalā daḍḍhā
   na tiṭṭhanti narā tathā.

5. Kālo vā kāraṇaṃ rañño
   rājā vā kāla kāraṇaṃ.
   mātu te Saṃsayo hotu
   rājā vā kāla kāraṇā 'ti.

Evaṃ vadantī taṃ Santajjesi. Tato Kumāramātā āha.

6. Yaṃ yena vittaṃ
   anayena laddhaṃ.
   taṃ deti rājādibhayaṃ
   hi tassa.

7. Na yena pappoti ca
   yo mahādhanaṃ.
   Sakkonti nāsaṃ na
   hi devatā 'pī 'ti.

Evaṃ tāsaṃ vatthassa kalahamūlena sā kathā rañño Santikamagamāsi. Rājā taṃ Sutvā dhanāharaṇatthāya rājapurise pesesi. Manussā Dhanasāmikassa Santikaṃ gantvā Nidhikumbhaṃ parāmasiṃsu. Atha so bhayānaka Saddaṃ pavattento etocito ca apasaranto pasārita hatthe tattheva alliyāpento gahetuṃ nādāsi. Rājapurisā taṃ pavattiṃ rañño pesesuṃ. Rājā taṃ Sutvā vimhito tathā Sati Dhanasāmikaṃ dhanena Saddhiṃ ānetū 'ti pesesi. Te Kumbhinā Saddhiṃ Dhanasāmikaṃ netvā rañño dassesuṃ. Rājā Kumbhino acchariyaṃ

disvā Dhanasāmino evamāha. Bho tava Kumbhito amhā-kampi dhanaṃ dehīti tato udakaṃ gahetvā Nidhikumbhiṃ abhisiñci. Taṃ khaṇaṃ yeva Kumbhimukhato uggamma mahādhanarāsi ahosi. Rājā taṃ disvā ativiya vimhita mānaso Nidhikumbhinā Saddhiṃ tassa mahantaṃ bhogakkhandhaṃ datvā taṃ janapadaṃ tasseva datvā mahāparivārena pesesi. So tato paṭṭhāya dānādīni puññāni katvā āyupariyosāne Saputtadārako gantvā Devaloke nibbantī 'ti.

8. Yo ve guṇādhāra Jinatrajātaṃ
appampi Saddhāya dadātī deyyaṃ.
So pecca Saṃsāra mahāvidugge
Sampatti nāvāya patiṭṭhametī 'ti.

Uttaroliya vatthuṃ pathamaṃ.

VI. 2

2. *TAMBASUMANATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀ-NUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye Laṅkāyaṃ Saddhātisso nāma rājā rajjaṃ kāreti. Tadā eko rājapuriso rañño pesito Koṭṭhasālaṃ agamāsi. Rājakicca pasuto tasmiṃ gāme manussā tassa āgantuka Sakkāraṃ karontā Saghataṃ Savyañjanaṃ bhojanaṃ Sampādetvā kālaṃ ārocesuṃ. Tato taṃ bhojanatthāya nisinnakāle eko bhikkhu bhikkhaṃ caramāno anukkamāna taṃ ṭhānaṃ Sampāpuṇi. So theraṃ disvā pasanno tamupa-saṅkamitvā pattaṃ gahetvā ghata Sahita bhattaṃ therassa adāsi. Thero bhattaṃ bhuñjitvā ghataṃ bhesajjatthāya upanesi. So ettakaṃ puññakammaṃ katvā āyupariyosāne kālakato emasmiṃ yeva Dīpe Vallavaha gāme aññatarasmiṃ kule nibbanti. Athassa mātāpitaro Sumano 'ti vohariṃsu. So kamena Vuddhimanvāya ? dārapariggahaṃ katvā gehaṃ ajjhāvasanto gharāvāse ādītavaṃ pabbajjāya ca ānisaṃsaṃ ñatvā Sampattiṃ pahāya Brāhmaṇārāma vihāraṃ gantvā pabbajitvā āraddhaviriyo pahitatto vatta paṭivatta Sampanno na cireneva kāḷena vipassataṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ patvā

Tambasumanatthero 'ti Pākaṭo ahosi. Athassa puññānubhāvena tasmiṃ yeva vihāre Timbarurukkhe adhivattho Devaputto theraṃ nibaddhaṃ dibbāhārena upaṭṭheti tassa pana therassa dvādasa vassa kāle Laṅkāyaṃ Brāhmaṇatiyaṃ nāma chātakaṃ ahosi. Tadā pana dubbhikkhabhayehi janesu piḷīyamānesu thero pañcasate bhikkhū āhārena kilamamāne disvā te āmantetvā āvuso mayaṃ kattha gantvā jīvissāmā 'ti mantetvā tehi Sabbehi Jambudīpaṃ gantvā jīvissāmā 'ti vatvā ekajjhāsaye jāte thero gamana Sajjo ahosi. Taṃ disvā Devaputto kiṃ bhante gamanākāraṃ paññāyati. Kuhiṃ gacchathā 'ti āha. Taṃ Sutvā thero Devaputtassa evamāh.

1. Devadāni ayaṃ Laṅkā dubbhikkhā
   āsi kevalā.
sussitvā phalitā āsuṃ
   taḷāka rahadādayo.

2. Gatā vināsaṃ jalajā
   pipāsā miga Sūkarā.
dhāvanti disvā ārāva
   marīciṃ toyasañcino.

3. Sinapaṇṇā vanā āsuṃ
   bhūjātā ca tiṇosadhā.
bhusaṃ va vikirīyiṃsu
   caṇḍātila Samāhatā.

4. Dubbhojanena dīpasmiṃ
   pīḷitā pana mānusā.
aṭṭhi cammāvasesāsuṃ
   khīṇa lohita maṃsakā.

5. Jīvitāsā narādena
   gahetvā puttadārake.
tattha tattha gatā āsuṃ
   yattha Sakkonti jīvituṃ.

6. Yasmā tasmā Mahādeva
na Sakkomidha Sīhale.
jīvituṃ Jambudīpassa
yāma 'dānī 'ti abrāvī 'ti.

Taṃ Sutvā Devaputto tassātīta kammaṃ pakāsetvā gamana cittaṃ paṭibāhanto evamāha.

7. Atītasmi tuvaṃ bhante
adāsekassa bhikkhuno.
Saddahanto dānaphalaṃ
ghanena Saha bhojanaṃ.

8. Tato cuto tuvaṃ tassa
puñña kammassa vāhasā.
dutiyattabhāve etasmiṃ
jāyitvāna Sukhe ṭhito.

9. Pahāya mātāpitaro sa
hiraññaṃ Sakaṃ gharaṃ.
pabbajitvāna Sambuddha
Sāsane baddhamānaso.

10. Paṭipattiparo hutvā
bhāvetvāna tilakkhaṇaṃ.
So tvaṃ khīṇāsavo āsi
tante dānaphalaṃ tadā.

11. Yaṃ mayā dīyamānaṃ taṃ
dibbannaṃ paribhuñjasi.[1]
tadidampi tadā dinna
dānasseva phalaṃ Siyā.

12. Vūpasammati dubbhikkhabhayaṃ
yāvettha Sīhale.

---

1. Athāparasmi me bhante Suṇātha vacanaṃ Subhaṃ.

tāvettha vasi Sissehi
vatthabbaṃ karuṇāya me.

13. cīvaraṃ piṇḍapātañca
bhesajjaṃ Sayanāsanaṃ.
tava puññānubhāvena
hoti taṃ vipulaṃ Sadā.

14. Mā gacchantu bhavantā
bho Jambudīpaṃ kadāci 'pi.
Sakiccappasutā hutvā
dukkhassantaṃ karontu te 'ti.

Evaṃ ca pana vatvā Devaputto Jambudīpa gamanaṃ nivāretvā tato paṭṭhāya theraṃ dibbamayehi cīvara piṇḍapāta Senāsatehi upaṭṭhahati. Taṃ pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ yāvadatthaṃ pahoti. Evaṃ Devarājā dvādasa Saṃvaccharaṃ upaṭṭhahi. Tato vūpasanne dubbhikkhabhaye thero devaputtaṃ āmantetvā cārikaṃ caramāno pañcasatehi bhikkhūhi Saddhiṃ anukkamena rājaraṭṭhe Kaṇḍarājikaṃ nāma mahāgāmaṃ patvā bhikkhaṃ caritvā ekasmiṃ ṭhāne nisīditvā paribhuñjituṃ ārabhi. Bhikkhu Saṅghopi tada meghapaṭalacchanne Suriyālokaṃ na dassesi. Athekacce bhikkhū Kukkuccayannā na paribhuñjiṃsu. Tato thero tesaṃ Kukkuccavinodanatthaṃ ekaṃ Sakkhara pāsāṇaṃ gahetvā nakhaggena ākāse khipi. So ākāsamuggantvā Suriyo viya jalamāno aṭṭhās. Atha te bhikkhū nikkaṅkhā hutvā paribhuñjiṃsu. Tasmā taṃ thānaṃ tato patthāya Maṇisuriyanti nāmena Pāṭakaṃ ahosi. Tato thero nikkhamitvā Gaṅgāsanne cullata Vāma gāme bhikkhaṃ caritvā Gaṅgātīre nisīditvā bhuñjanto te bhikkhu uppasūpena lūkhabhattaṃ bhuñjante disvā āvuso mā lūkhaṃ bhattaṃ bhuñjatha. Sugandha Sappi mama puññena nibbantissati. Tena Saddhiṃ bhuñjathā 'ti āha. Taṃ Sutvā bhikkhū adhivāsesuṃ tuṇhī bhāvena theropi tadā attanā purimattabhāve ekassa bhikkhuno dinna parittaghataṃ āvajjitvā edaṃ Gaṇgodakaṃ Sappi bhotū 'ti adhiṭṭhāsi. Tato Vālagāma vihāra titthato yāva bhuttaka titthantare diyojana matte udakaṃ parivattitvā Sugandha Sappi ahosi. Bhikkhū yāvadatthaṃ paribhuñjiṃsu—bhavatī ca.

15. Paritta ghatamattassa
dānena phalamīdisaṃ.
yo deti bahu bhesajjaṃ
ko phalaṃ tassa bhāsatī 'ti

Tato Gaṅgāyaṃ ubhato passe gāmavāsino taṃ Sutvā ghaṭakolambādayo pūretvā Saka Saka gehe Sannidhimakaṃsū 'ti.

16. Ekassa bhikkhussa 'pi ekavāraṃ
dinnassa dānassa phalaṃ edanti.
mantvā bhavantā Sati deyyadhamme
viceyya Saddhāya dadātha dānaṃ 'ti.

Taṃba Sumanattherassa vatthuṃ dutiyaṃ.

VI. 3

3. *PŪVAPABBATAVĀSI TISSATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavato pubbe Kassapo nāma bhagavā loke udapādi. Lokaṃ dhammāmatarasa pānena nibbāṇa Mahā nagare paripūrayanto. Tadā eko jānapadiko vāṇijakammena jīvamāno paṭivasati. Athāparabhāge so manosilācuṇṇaṃ vikkiṇanto gāma nigama janapadesu vicarati. Tadā ekasmiṃ gāme yobbanitthi taṃ disvā pakkositvā mūlena manosilā cuṇṇaṃ gaṇhi. Tato vāṇijena chāto 'mhi ammā 'ti vutte sā tassa Mayūra maṃsa rasena ca Sugandha Sappinā Saddhiṃ Sālibhattaṃ vaḍḍhesi. Tasmiṃ khaṇe eko Sunakho pavedhamāna gatto khudābhibhuto parigilanta khelo tassābhimukhaṃ āgañchi. Atha so taṃ dukkhitaṃ disvā karuṇāya kampamāhadayo Mayūra maṃsa rasena ca telena ca missetvā ohantaṃ bhattapiṇḍaṃ adāsi. So bhattaṃ bhutvā Somanasso naṅguṭṭhaṃ colento tassābhimukhe aṭṭhāsi. Taṃ disvā vāṇijo 'pi Santuṭṭho evaṃ patthanaṃ ṭhapesi. Anena puññena bhave bhave 'haṃ Mayūramaṃsena ghanena missaṃ labheyyāma

’ggaṃ Sucisālibhattaṃ hattaṃ ante tu nibbāṇa puraṃ bhajeyyanti.

So pana vāṇijo ettakaṃ puññakammaṃ katvā jīvitapariyosāne Devaloke nibbattitvā Buddhantaraṃ mahantaṃ dibbasampattiṃ anubhavitvā Tato cuto manussaloke pañcajātisataṃ nibbattitvā Mayāramaṃsa rasena Sappinā Saddhiṃ Sālībhattameva labhi. Tato emasmiṃ buddhuppāde bhagavati parinibbute Sīhaladīpe Gaṅgātīre Pūvagalla gāme aññatarasmiṃ kule paṭisandhiṃ gahetvā anukkamena gabbha paripākamatvāya mātukucchito nikkhami. Tassa mātāpitaro Tissoti nāmamakaṃsu. So vayappatto gharāvāse ādīnavaṃ pabbajjāya ca ānisaṃsaṃ Sutvā Sabbaṃ vibhavajātaṃ pahāya Pūvagallaka (Pūvullaka) vihāraṃ upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Bhikkhūtaṃ pabbājetvā upasampādesuṃ. So na cirena kālena ghaṭento vāyamanto aggaphalaṃ arahattaṃ pāpuṇi. Puññavā ahosi paññavā pariyattāgamo. Tissatthero ’ti Sakalasīhale Pākaṭo ahosi. Tassa pana therassa pattaṃ yo koci aḍḍho vā gaṇhātī. Daḷiddo vā gaṇhāti. So panassa kāmaṃ mayuramaṃsa rasena ca Sugandha sappinā Saddhiṃ Sāḷibhattena pūretvā ’va deti. eminā niyāmetassa Saṭṭhi Saṃvaccharāni atikkamiṃsu.

Athā ’parabhāge eko amacca putto evaṃ cintesi. Emassa kira therassa nibaddhaṃ Mayūramaṃsa rasena ca Sugandha Sappinā Saddhiṃ Sālibhattameva uppajjatī ’ti. Anekā kathayanti mayā, panimaṃ kāraṇaṃ upa parikkhituṃ vaṭṭatī ’ti. Evaṃ ca pana cintetvā gehaṃ gantvā rattibhāge bhariyāya evamāha. Bhadde Pūvapabbata vihāravāsi Tissattherassa ajjāhaṃ dānaṃ dātukāmo, therassa edhāgatakāle Missaka taṇḍulena Kuḍḍa (ḍhaḍha) yāguṃ pacitvā bhojetvā upakatthāya velāya paṇṇasūpena bilaṅga dutiyena Missaka bhattameva dehīti vatvā pabhātāya Rattiyāsayaṃ vihāraṃ gantvā theraṃ vanditvā bhante ajja amhākaṃ anuggahaṃ karothā ’ti nimantetvā Sayaṃ aññattha agamāsi. Athassa gehe adhivatthadevatā rattibhāge bhariyāya Saddhiṃ mantentassa taṃ vacanaṃ Sutvā na jānāti nūnāyaṃ eminā therena pubbe katapuññakamma vipākassa kenaci anivattiyabhāvanti cintetvā

tassa gehe Mahallaka puriso viya Sāḷitaṇḍulameva ca Mayūra maṃsaṃ ca ghatakumbhaṃ ca gahetvā gehaṃ āgamma tassa bhariyāya adāsi. Tāya kuto 'yaṃ ānītanti vutte devatā evamāha. Amma amaccaputto maṃ disvā mayā bho ajja Pūvapabbatavāsi Tissatthero nimantito, emaṃ tvaṃ upakaraṇaṃ gahetvā gehaṃ gantvā gharaṇiṃ datvā evaṃ vadeyyāsi. Eminā bhattaṃ Sampādetvā Sovyañjanaṃ theraṃ bhojetuṃ vadeyyāsī 'ti maṃ avocā 'ti vatvā antaradhāyi. Sāpi tassā kathaṃ Sutvā Samaṃsa bhattaṃ Sampād tvā therassa āgatakāle pattaṃ gahetvā nisīdāpetvā Savyañjanena bhattena parivisi. Thero katabhattakicco vihārameva agamāsi. Tato amacco āgantvā bhariyaṃ āha. Tayā therassa bhattaṃ dinnanti Sā 'pi tava pesitena upakaraṇena bhattaṃ Sampādetvā theraṃ parivisinti. Amacco bhadde mayā netaṃ pesitaṃ, kenānītaṃ etanti pucchi. Tāya asukena mahallakenā 'ti vutte tampi pucchitvā tena 'pi mayā īdisaṃ nānīta pubbanti vutte so therassānubhāvena etaṃ devatānaṃ kammanti ñatvā katapuññassa kusala vipākaṃ na Sakkā nivāretunti vatvā Buddhasāsane pasanno dānapati ahosi. Tato aparabhāge thero parinibbāṇa mañce nipanno vihāre bheriṃ carāpetvā bhikkhū Sannipātetvā attano parinibbāṇabhavaṃ pakāsesi. Tato bhikkhū tumhe mahāpuññā 'si. Tumhākaṃ puññavantataṃ Sakala Laṅkāyaṃ pākaṭam jātaṃ, atīte kissa kammassa nissandena ayaṃ te vipāko 'ti pucchiṃsu. Taṃ Sutvā thero attanā atīte katakammaṃ pakāsento evamāha :

1. Emasmiṃ Bhaddake Kappe
   Kassapo nāma nayako.
   uppajji lokanayano
   Sabbasattahite rato.

2. Manosilā vikkayiko ahosiṃ
   vāṇijo tadā.
   tena kammena jīvāmi
   āhiṇḍanto tahiṃ tahiṃ.

3. Athe 'kadā vaṇijjatthaṃ
   gamiṃ janapadaṃ tadā.

Tatthe 'kasmiṃ kule jātā
disvā maṃ kuladārikā.

4. Gahetvāna mahābhaṇḍaṃ
chātjjhattaṃ mamaddasa.
Tato sā moramaṃsena
gandhikena ghanena ca.

5. Sāḷibhattaṃ upaṭṭhesi
bhuñjituṃ karuṇāya me.
tato disvāna 'haṃ bhattaṃ
bubhukkhaṃ Sunathaṃ tadā.

6. Saghanena bhattapiṇḍena
Santappetvāna patthayiṃ.
Tenāhaṃ puññakammena
gato devasahavyataṃ.

7. Ramanto tattha devehi
pāsāde ratanāmaye.
madhurehi naccagītehi
vāditehi ca modito.

8. Devaccharā parivuto
devasenā purakkhato.
bhutvāna dibbasampattiṃ
dīghamaddhāna 'mabbhutaṃ.

9. Tato cuto manussesu
pañca jātisate ahaṃ.
mahaddhano mahābhogo
visālo lokasammato.

10. Pūjito ñātisaṅghehi
jātohaṃ udite kule.
Sampattimanubhuñjāmi
kammānucchaviyaṃ mama.

11 Saha Sappimoramaṃsena
Sāli taṇḍulakodanaṃ.
pañcajātisane niccaṃ
labheti mama bhojanaṃ.

12. carime me bhave 'dāni
tādisaṃ bhojanaṃ Sadā.
labhāmi piṇḍamekassa
phalaṃ passatha bho mama.

13. Puññavato puññaphalaṃ
māro 'pi paṭisedhituṃ.
na Sakkotīdha lokasmiṃ
añño ko taṃ nisedhaye.

14. Tiracchāna gatassā 'pi
yo bho dānaṃ padassati.
maṃ va bhavesu Sabbesu
vindate so tisamipadanti.

Evaṃ so bhikkhusaṅghe majjhe attanā katakammaṃ pakāsetvā ovaditvā parinibbāyi—therassa vacanaṃ sutvā mahājanā dānādīni puññāni katvā mata matā yebhuyyena devaloke nibbattiṃsu 'ti.

15. appeva dāna vidhinā 'pi
jano panevaṃ.
Maccheramabbhuta taraṃ
labhate vipākaṃ.

16. dānassa dānapatino 'pi
bahuppadassa
ko vā vadeyya Sucirampi
phalaṃ abuddho 'ti.

Pūva Pabbatavāsi Tissattherassa vatthuṃ tatiyaṃ.

VI. 4

4. *CŪLATISSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye Laṅkāyaṃ Duṭṭhagāmaṇī Abhayo nāma rājā rajjaṃ kāresi. Tadā tassa Tisso nāmeko cūlūpaṭṭhāko abbhantariyako hutvā rājakammaṃ karoti tadā rañño Kaṇḍulo nāma cārano nigalañca ālānañca bhinditvā pācīnapassaṃ gantvā vanaṃ pavisitvā Salla kicala pattādayo chinditvā bhinditvā khādanto anukkamena Mahātijjhara vihāraṃ gantvā tesu tesu ṭhānesu rukkha mūlika Suññāgārikādayo yuttayoge jhānaṅgadhare bhikkhū disvā pasannamānaso tesaṃ phalāphalādayo āharitvā upaṭṭhānaṃ karonto Tattheva vihāsi. Rājā pana taṃ hatthīnaṃ gataṭṭhānaṃ upaparikkhāpento adisvā cattāro amacce catuddisaṃ pesento cūlūpaṭṭhāka Tissāmaccaṃ pācīnapassaṃ pesesi. Sesa disāsu gatā hatthiṃ na passiṃsu. So panesa Amacco gāma nigama paramparāya vicaranto anukkamena tameva vihāraṃ Sampāpuṇi. Yaṃ pana so vihāraṃ Sampāpuṇi—tasmiṃ vihāre.

1. Tahiṃ tahiṃ rukkhamūle
 nisinnā rukkhamūlikā.
bhāventi bhāvanā yattha
 vihāropavane Subhe.

2. Tasmiṃ tasmiṃ vihārasmiṃ
 abbhokāsika bhikkhavo.
Suññāgāre 'bhi ramanti
 gahetvā bhāvanaṃ Subhaṃ.

3. Ekacārika hatthī 'va
 maṇivammena vammitā.
Kasiṇādayo vibhāventā
 ramanti paṃsukūlikā.

4. Yattha Sosānikā bhikkhū
 Sāsane 'hi ramanti hi.
Buddhaputtā Mahānāgā
 niccaṃ maraṇasaññino.

5. Mettā karuṇā muditā ca
bhāventā piṇḍapātikā.
ramanti te vihārasmiṃ
yattha Sambuddha Sāvakā.

6. Nesajjike 'kāsanika
nisīditvā tahiṃ tahiṃ.
yahiṃ niccaṃ vibhāventi
Buddhānussati ādikaṃ.

7. Sīlavantā guṇavantā
Buddhasāsana kārakā.
nivasanti yahiṃ tattha
Sampatto cūlatissako 'ti.

So panā 'macco vihāraṃ gantvā bhikkhūsaṅghaṃ vanditvā ekamattaṃ aṭṭhāsi. Tato Kaṇḍulo nāma Vāraṇarājā tadā Supakkaṃ kāraphala Sahitaṃ kārasākhaṃ bhinditvā bhikkhūnaṃ patigaṇhāpesi. Amacco taṃ disvā evarūpā kira Kakkhaḷā pharusā manussa mārakā tiracchānā 'pi guṇavantānaṃ guṇe pasannā veyyā vaccaṃ karonti. Eme ca pana bhikkhū nānāvattehi Samaṇakiccaṃ matthakaṃ pāpetvā paccaya dāyakānaṃ ca attano ca paccayā honti. Aho acintanīyo Sammāsambuddhassa guṇānubhāvo 'ti viṃhito ahosi—tathā hi.

8. Appiccha Santuṭṭha viveka kāminaṃ
tapodhanānaṃ parisuddha Sīlinaṃ.
dīsvāna pūtaṃ madhuraṃ Sabhāvaṃ na
kassa cittassa karoti pītinti.

Tato amacco bhikkhusaṅghaṃ vanditvā rañño Santikaṃ gantvā deva Nijjhara vihāre bhikkhunā Veyyā vaccaṃ karonto hatthi nāgo mayā diṭṭhoti kathesi. Taṃ Sutvā rājā tvameva bhaṇe taṃ hatthiṃ gahetvā āgacchā 'ti niyojesi. Tato so Sādhū 'ti Sampaṭicchitvā Saṅghassa bahū Sakkharāni gāhāpetvā vihāraṃ gantvā Supakkaṃ kārapakkaṃ āharāpetvā Sakkharāhi Saddhiṃ madditvā pānīyaṃ katvā bhikkhū bhojetvā pasanna mānaso hatthiṃ gahetvā nagarameva agamāsi.

So pana ettakameva puññakammaṃ katvā tato cuto emasmiṃ yeva Laṅkādīpe Uttara passe Ambaviṭṭhi nāma gāme ekasmiṃ kulagehe nibbanti. Mātāpitaro panassa Tissotveva nāmamakaṃsu. So Vuddhimanvāya patirūpikāya Kumārikāya Saddhiṃ Saṃvasanto na cireneva gharāvāse Ukkaṇḍito vihāraṃ gantvā bhikkhūnaṃ cittaṃ Samārādhetvā pabbajitvā Tisso 'ti Pākaṭo paṭipattisāro paṭivasati. Tato so aparabhāge Jayamahā Bodhiṃ vandanatthāya gacchantehi bhikkhūhi ca upāsaka—upāsikā janehi Saddhiṃ nāvaṃ abhiruhi. Tato tesaṃ nāvāya gacchantānaṃ udakaṃ parikkhayamagamāsi. Tadā so bhikkhū pipāsito pānīyaṃ pariyesitvā alabhanto pipāsaṃ adhivāsetumasakkonto pattaṃ atāretvā Samuddodakaṃ gahetvā pātuṃ ārabhi. Tasmiṃ yeva khaṇe taṃ khārodakaṃ parivattetvā tassa puññānubhāvena madhura rasaṃ Sakkharodakaṃ ahosi. Honti cettha.

9. Aho acchariyaṃ etaṃ
abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ
appassa puññakammassa
ānubhāvamahantatā.

10. Atīte bhikkhusaṅghassa
datvāna Sakkharodakaṃ.
laddho so dadhipānīyaṃ
madhuraṃ parivattitanti.

Tato so bhikkhū pānīyaṃ pivitvā nāvāya Sabbesaṃ adāsi. Taṃ hoti dibbapānīya Sadisaṃ rasavantaṃ ojavantaṃ akkhayañca ahosi. Sabbe 'pi kho te mahājanā Mahābodhiṃ vandituṃ gamanakāle 'pi āgamana kālepi tameva pānīyaṃ piviṃsu. Tato yavatāyukaṃ puññāni katvā kālakato devaloke dvādasa yojanike kanaka vimāne nibbattitvā uccharā Sahassa parivuto mahantaṃ dibbasampattimanubhavi. Tassa pana Sakkharodakaṃ devamanusslokepi niccaṃ avijahitameva uppajjati. Tasmā devalokepi tesu tesu ṭhānesu dibbapānīya cāṭiyo pūra hutvā tiṭṭhanti. Āgatāgatā devā tato pānīyaṃ pivitvā naccantā gāyantā kīḷantā attano attano bhavanampi pānīyaṃ nenti evarūpaṃ ānubhāvaṃ Sampannaṃ pānīyaṃ ahosīti.

11. Pānīya mattena 'pi keci loke
evaṃ mahantaṃ vibhavaṃ labhanti.
bahuppadānassa narassa loke vadeyya
ko nāma mahāvipākaṃ.

Cūlatissa vatthuṃ catutthaṃ.

VI. 5

5. *TISSĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Saddhātissa mahārājassa Kāle Rohaṇa janapade Tissambatittha nāma gāme Muddhagutto nāma eko duggato ahosi. Bhariyā 'pissa Tissā nāma. Sā 'pi tādisikāyeva, te dukkhena kasirena tattha jīvantā parato Saṭṭhikahāpaṇa mattaṃ eṇaṃ gahetvā taṃ dātumasakkontā yāvatā eṇato mutti tāva tassa gehe dāsakammaṃ karontā vītināmenti. Tasmiṃ Samaye gāmavāsikā bahū bhikkhūsaṅgho nimantetvā dānaṃ dentā Sīlaṃ rakkhantā puññakamma niratā viharanti. Atha te Jayampatikā 'pi Sabbe dānaṃ denti. Kevalaṃ mayameva duggatattā dānaṃ dātuṃ na Sakkoma. Pubbe kiñci akatattā edāni mahāduggatā jātā. Edāni 'pi kiñci akatvā anāgate 'pi evarūpaṃ bhavissāma. Yena kenaci upāyena dānaṃ dātuṃ vaṭṭatīti mantesuṃ Athassā Sāmiko bhadde gāmavāsikā aneka Sūpavyañjanena gorasena ca Saddhiṃ dānaṃ denti. Mayaṃ kathaṃ dethā'ti vatvā ohīyi. Sā pana ajja sve maraṇanti na paññāyati. Yaṃ lūkhaṃ vā paṇītaṃ vā dinnaṃ hoti tameva varataranti vadantī—evamāha.

1. Ajjeva kiccaṃ ātappaṃ
ko jaññā maraṇaṃ Suve.
na hi no Saṅgarantena
Mahāsenena maccunā.

2. Tasmā taṃ Sāmi lūkhuṃ vā
paṇītaṃ vā pi laddhakaṃ.
dānaṃ dadāma Saṅghassa
khaṇe ve mā upaccagā.

Evaṃ vatvā puna divase attānaṃ pakaṇattā Missaka taṇḍula bhatte na Sedita mattakāra paṇṇena ca Saddhiṃ ekaṃ pattaṃ pūretvā Sīsena vahanti, āsanasālaṃ gantvā ṭhitā Mahallakakāle pabbajitaṃ ekaṃ Buḍḍhapabbajitaṃ vassaggena labhitvā tassa bhikkhuno patte patiṭṭhāpesi. So 'pi Mahallako bhattaṃ disvā va domanasso kujjhitvā taṃ bhattaṃ gahetvā Sunakhadoṇiyaṃ pakkhipi. Aho mohassa phalaṃ—tathā hi.

3. Ucitaṃ nocitaṃ etaṃ
   neva jānanti mohitā.
   kātabbañca na kātabbā
   kāraṇā 'kāraṇaṃ tathā.

4. Passanti eha lokaṃ te na te
   passanti āyatiṃ.
   na passanti tathā mohā
   garahā te na muccare.

5. Evaṃ anatthado moho
   aniṭṭhaphalado Sadā.
   Sabbesaṃ pana Sattānaṃ
   manasmiṃ neva vattatu 'ti.

Tato sā upāsikā taṃ disvā Domanassappatto gehaṃ gantvā Socanti nipajji. Atha 'ssā Sāmiko araññato āgantvā taṃ disvā kiṃ bhadde Aphāsukanti pucchi. Sā Sāmikassa anicchāya dānaṃ dinnantā paṭivacanaṃ nādāsi. Atha sā Sāmikena nibandhitvā pucchitā Sabbantaṃ kāraṇaṃ kathesi. Taṃ Sutvā so anantamano bhadde kiṃ karissāma. Amhākaṃ yeves (yecesa) doso, eminā khaṇa Samavāyena yadi no patiṭṭhaṃ na karissāma. Amhākaṃ yeva parihāni hoti (bhoti). Tasmā dānaṃ dātabbamevā 'ti vatvā te ubhopi ekaṃ Essarakulaṃ gantvā attano puttaṃ agghāpetvā tassa kulassa datvā aṭṭhakahāpaṇagghanikaṃ ekaṃ dhenuṃ aggahesuṃ. Sā taṃ divasameva ekaṃ vaccaṃ vijāyi. Punadivase Sā tesaṃ dhenuyā khīraṃ dūhanakāle dānajjhāsayānubhāva 'māgamma dve ṇālīmattaṃ telameva adāsi. Atha te telaṃ gahetvā dānaṃ

Sampādetvā bhikkhūnaṃ dānamadaṃsu. Tato sā dutiya divasato paṭṭhāya purebhatte cattāri pacchābhatte cattārī 'ti niccaṃ aṭṭhanālimattaṃ Sugandhasappimeva deti. Tato te Jayampatikā purebhatte laddha catasso nāliyo gahetvā bhikkhūnaṃ Sappi bhattaṃ denti. Pacchābhatte laddhena Dīpapūjaṃ karonti. Bhikkhūnaṃ bhesajjatthāya 'pi denti. Evaṃ kāle gaccha nte tasmiṃ kira gāme vasanto eko rājapuriso tesaṃ Sappilābhaṃ Sutvā mayhampi bhaṇe Sappiṃ āharathā 'ti manusse pesesi. Te taṃ manussānaṃ kathaṃ Sutvā evamāhaṃsu. Mayampi bhonto Sappiṃ na paribhuñjāma.. Laddhaniyāmena bhikkhusaṅghassa dānaṃ dema. Dīpapūjādiṃ karomā 'ti. Tato kiñci nādaṃsu. Tato so rājapuriso pesita purisānaṃ Santikā taṃ kathaṃ Sutvā aro 'dāni tumhe rājārahaṃ gorasaṃ Saṅgopetvā paribhuñjatha. Rañño kathetvā Sappiṃ tumhe khādāpessāmī 'ti tajjento bhayāpesi. Tato Muṅgutto bhariyaṃ āha. Mā bhadde manussānaṃ yaṃ kiñci bhayaṃ uppajjamānaṃ asappuriseyeva tissāya uppajjatī 'ti. Eso Moghapuriso rañño vatvā amhākaṃ dānassantarāyaṃ kareyya-netaṃ patirupaṃ. Tassa Aḍḍhanālimattaṃ telaṃ denti. Athāparabhāge so rājapuriso rājūpaṭṭhānaṃ agamāsi. Tassa gatabhāvaṃ ñatvā te tassa telaṃ nādaṃsu. Atha so rājūpaṭṭhānaṃ āgantvā bhattaṃ bhuñjanto Sappiṃ āharāpesi. Bhariyāssa Sāmi tumhe gatakālato paṭṭhāya Sappi nādaṃsū 'ti āha. Taṃ Sutvā daṇḍena pahaṭā 'Siviso viya kujjhi. Tathā hi asappurisā aṭṭhāneyeva kujjhanti—tena vuttaṃ.

6. Kujjhanti bhīmā bhujagā
Sati hetuṃhi kāraṇe.
asanne 'pi ca kujjhanti
narādhama bhujaṅgamā 'ti.

Tato so rañño Santikaṃ gantvā deva rājārahaṃ bhaṇḍaṃ eko Saṅgopetvā Sayaṃ valañjatī 'ti āha. Rājā asappurisa vacanena tasseva maggaṃ paṭipajjanto tena hi bhaṇe ekameva taṃ dhenuṃ ānetuṃ ayuttaṃ, tvameva tāya Saddhiṃ Kapilagāvīnaṃ sataṃ ānehīti niyojesi. So 'pi gāma nigama janapadesu āhiṇḍanto tāya dhenuyā Saddhiṃ dhenusataṃ gahetvā

raññо dassesi. Atha dhenu Sāmiko 'pi Sabhariyo dhenuyā Saddhiṃ yeva agamāsi. Rājā taṃ dhenuṃ ānāpetvā attano deviṃ Sabbālaṅkārehi alaṅkaritvā telaṃ dhovā 'ti āha. Deviyā dhovanakāle eka tela bindu mattampi thanto nāgacchi.

Atha rājā dhenusāminiṃ pakkosathāti pakkosāpetvā tampi Sabbālaṅkārehi alaṅkaritvā telaṃ dhovā 'ti āha. So pi Sādhu devā 'ti vatvā dhenuyā adhota divasāni bahūni honti. Dve tayo Koḷambe āharāpethā 'ti āharāpetvā attano Saddhaṃ āvajjitvā dhenuyā thane aggahesi. Athassā hatthena pahaṭamattā thanā Sayameva telaṃ paggharimsu. Sā cāṭi-pūraṃ telaṃ rañño dassesi. Rājā telaṃ oloketvā ettakaṃ kālaṃ eminā Sappinā kiṃ akāsi 'ti. Sā attano dhenulābhañca telaṃ bhikkhusaṅghatthāya dānañca dhenuyā ānīta kāraṇañca Sabbaṃ kathesi. Taṃ Sutvā rājā evaṃ Sati emaṃ Sappiṃ amhehi valañjituṃ na Sakkā 'ti vatvā nagare ca pañca mahā-vāse bhikkhusaṅghañca Sannipātāpetvā tassā Saddhābalaṃ pakāsetvā Sappiṃ Saṅghassa dāpesi. Tato dhenusāminiṃ pakkosāpetvā taṃ janapadaṃ tassā yeva datvā bhedakārakampi rājapurisaṃ tassā yeva dāsaṃ katvā adāsi. Tato te Jayam-patikā tasmiṃ yeva janapade vasantā yāvajīvaṃ kusala-kammaṃ katvā devalokameva agamaṃsū 'ti.

7. Evaṃ narā appadhanā daḷiddā vaḍḍhetva
  Saddhaṃ ratanattayamhi·
labhanti Sampatti manūna maggaṃ
  vaḍḍhetha tasmā ratanesu Saddhaṃ.

Tissāya vatthuṃ pañcāmaṃ.

VI. 6

6. *ARĪYAGĀLA TISSASSA VATTHUṂHI AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

So kira atīte Rohaṇa janapade chagāmadvāre aññataras-miṃ kulagehe nibbattitvā vayappatto ahosi. So kirekadā chagāma Bodhiyaṅgaṇaṃ gantvā Bodhiñca bhikkhusaṅghañca vanditvā tato paṭṭhāya niccameva Bodhiyaṅgaṇe vālukaṃ

okiranto mālake mattikā kammaṃ karonto pupphapūjaṃ karonto Bodhiṃ gandhapānīyena Siñcanto gandhapoñcaṅgulikaṃ karonto dānaṃ dadanto bahūni puññakammāni upacititvā. Tato cuto tasmiṃ yeva Rohaṇe mahāgāme Maṅgalavīṭhiyā Mahādhanādevaṃ nāma Essaraṃ paṭicca tassa bhariyāya kucchiṃhi paṭisandhiṃ gaṇhi. So gabbha paripākamanvāya mātukucchito nikkhami. Mātāpitaro panassa Tisso 'ti nāma 'makaṃsu. Athāparabhāge taṃ catupañca vassika kāle kīlana Sīlataṭhassa Keḷiyatisso 'ti vohariṃsu. Tato so aparabhāge Buddhasāsane pasanno bhikkhūnaṃ Santike pabbajitvā paṭipattiṃ purento pañcavassāṇi vasi. Tato so Sāsana paṭipattiṃ pūretumasakkonto vibbhamitukāmo ahosi—bhavantettha.

1. Saddhena kulaputtena
   pabbajitvāna Sāsane.
   pāletabbamasesena
   pātimokkhaṃ ca Saṃvaraṃ.

2. cakkhusotādi dvārāni
   rūpasaddādi gocare.
   vāretabbaṃ sadā tena
   Saddhendriya Saṃvaraṃ.

3. Anesanaṃ pahatvāna
   Suddhājvena Sabbadā.
   ājīvasīlaṃ pātabbaṃ
   jīvikaṃ viya attano.

4. cattāro paccaye niccaṃ
   Sevamānena yoniso.
   paccaya Sannisitaṃ sīlaṃ
   pāletabbaṃ Sadādarā.

5. Evaṃ catubbidhaṃ Sīlaṃ
   pūrayanto Jinatrajo.
   Saggāpavagga Sampatti
   mavassamanubhossati.

6. Yo rāga dosa mohehi
   apurento anādarā.
Sīlesvālasiko hutvā
   nirayaṃ Sopapajjati.

7. Dāyake so na toseti
   Sayaṃ vā so na tussati.
chavālāta Samo hoti
   nindito hoti viññutā.

8. Tasmā taṃ paripūretuma
   sakkontena bhikkhunā.
nālimpitvāna mīḷhena
   gantabbaṃ Satthusāsanā 'ti.

Evaṃ ca pana so cintetvā Senāsataṃ Saṃsāmetvā cīvarāni dhovitvā pattena Saha Saṃvidhāya ṭhapetvā niravajja Sāṭakassa abhāvena naggo hutvā udaka paṭicchamena Yaṅgāyaṃ patitvā gacchanto udakena vuyhamānaṃ dārukkhandhaṃ ure katvā taranto Adhogaṅgaṃ gacchati. Tadā dve mātugāmā heṭṭhā Gaṅgā titthe nahāyantā Gaṅgāsotena vuyhamānaṃ taṃ dārukkhandhaṃ dūrato āgacchantaṃ disvā tāsu ekā etaṃ dārukkhandhaṃ māyhanti āha. Aparā yaṃ tasmiṃ vijjati taṃ mayhanti āha. Tato taṃ Samīpamupagataṃ dve 'pi janā tarantā gahetvā taṃ dārukkhandhena Saddhiṃ tīraṃ pāpesuṃ. Atha tāsu tasmiṃ vijjamānaṃ mayhanti vuttānaṃ naggaṃ disvā Sāṭaka 'massa āharissāmī 'ti vatvā attano gehamagamāsi. Tassāgatakāle etarā attanā nivattha vatthaṃ majjhena bhinditvā taṃ nivāsāpetvā mātāpituntaṃ gehaṃ nesi. Assā mātāpitaro tassa kulavaṃsaṃ pucchitvā tassā yeva bhāramakaṃsu. Sā pana nāmena Sumanā nāma ahosi. Gāmavāsino taṃ gaṇhāya āgatattā Gaṅgātisso 'ti nāmamakaṃsu. Ayaṃ pana Gaṅgātisso geha 'māvasanto kasi vaṇijjādisu yaṃ kiñci kammaṃ akaronto tattha tattha vicarati. Tasmā 'ssa akammisīlattā nikpamma Tisso 'ti ālapanti. Atha Sumanāya bhātu bhagini ādayo Saṅgamma mātāpituntaṃ evamāhaṃsu. Sumanāya Sāmiko nikkammasīlo geheyeva nisīdati. Kiṃ mayā tassa

kammaṃ karissāmā 'ti. Atha te puttānaṃ Saññāpanatthaṃ Tissassa bali gatakāle Sumanaṃ pakkositvā evamāhaṃsv.

9. Kasiṃ vātha vaṇijjaṃ vā
akatvā tava Sāmiko.
kulavaṃsaṃ patiṭṭheti
kathaṃ nīkkamma Sīlako.

10. puttadārehi ñātīhi kulaṃ
vaḍḍhetumicchatā.
Sabbadā nā 'laso hutva
vatthabbaṃ Sabbakammasu.

11 Khetta vatthusu dāsesu
gomahīsesu vanesu ca.
nālaso pūjito hoti
Sajane parijanehi so.

12. Sītuṇhādimacintento
Sahanto kāyikaṃ dukhaṃ.
kālākālaṃ Samaññāya
kātabbaṃ viriyaṃ Sadā.

13. Tathā vaṇijakammehi
Sippuggahaṇa dhāraṇe.
ananditena kattabbaṃ
amaranto 'va Sabbadā 'ti.

Evañca pana vatvā tassā nālimattaṃ taṇḍulañca ekaṃ bhājanaṃ ca datvā ajjādiṃ katvā tumhe visuṃ vasatha. Amhākaṃ gehe na vasathā 'ti vatvā pesesuṃ. Tathā hi—

14. Mātā pitā ca bhātā ca
puttadārā ca ñātakā.
daḷiddaṃ neva kāmenti
evaṃ lokesu dhammatā.

15. Akulīno 'pi ce bhogī
Sadhanī vātha so pabhū.

tam ve Sabbe upāsanti
evaṃ lokesu dhammatā 'ti.

Tato Sumanā taṃ gahetvā timmānusake ekasmiṃ gehe assūni pavattayamānā rodanti nisīdi. Tato nikkamma Tisso attano gataṭṭānato āgantvā rodamānaṃ bhariyaṃ disvā kiṃ bhadde rodesīti pucchi. Sā mātā pitūhi vuttaṃ Sabbaṃ vatvā viyojitabhāvaṃ kathesi. Taṃ Sutvā aṃhākaṃ visuṃ karontā kiṃ datvā akaṃsūti ekaṃ taṇḍula nāliñca pacanabhājanañca adaṃsū 'ti vutte so taṃ Sutvā mā tvaṃ bhadde cintesi. Mayaṃ yena kenaci upāyena jīvissāma. Api ca bhadde mayaṃ visuṃ jātakālato paṭṭhāya bhikkhusaṅghassa kiñci 'pi adatvā na paribhuñjissāmā 'ti vatvā Sayaṃ mahāvihāram gantvā ekaṃ Salākaṃ chindāpetvā āgantvā bhariyaṃ āmantetvā bhadde yāvāhaṃ āgacchāmi. Tāva eṇaṃ gahetvā 'pi yena kenaci upāyena appamatta hutvā ayyānaṃ dānaṃ dadeyyāsī 'ti vatvā Sayaṃ bhatiyā kammaṃ gavesanto agamāsi. Tadā panassa pituno mahādhana devassa Sahāyo cande puriso nāma eko raṭṭhikaputto cittasarakkhettato pañcasata karīsamattaṃ labhitvā Sassaṃ kāresi. Taṃ tadā pakkaṃ nikkamma Tisso bhatiyā kammaṃ gavesanto tassa Raṭṭhikassa gehaṃ gantvā taṃ addasa. Raṭṭhiko taṃ disvā kimatthāya āgatosī 'ti pucchi. Bhatiyā lāvanakammaṃ pariyesamāno āgatomhī 'ti vutte Raṭṭhiko taṃ oloketvā 'tāta tvaṃ Sahatthena kammaṃ akatapubbo, kiṃtvaṃ lāyituṃ Sakkhissasī 'ti āha. Tena lāyissāmī 'ti vutte tava viriyaṃ na jānāmī 'ti na Sampaṭicchi. Atha Tisso tena hi mama viriyaṃ passathā 'ti lāvanaṃ gahetvā khettaṃ otaritvā purebhattameva taṃ pañcasata karīsamattaṃ lāyi. Taṃ disvā Raṭṭhiko acchariyappatto tassa tussitvā attano ābhata bhattabhājanāni ca dāsadāsiyo ca adāsi. Tato Tisso Sabbaṃ taṃ khettaṃ Sayameva rāsiṃ katvā madditvā palālaṃ uddharitvā Sayameva poṭhetvā mahantaṃ vīhirāsiṃ akāsi. Tato Raṭṭhiko tassa purisassa viriyākāraṃ passitvā ati atippasanno tasmiṃ khette Sabbannaṃ dhaññaṃ tasseva adāsi. Tisso tato paṭṭhāya bhikkhūnaṃ aṭṭha Salākabhattaṃ dati. Dadamāno pana udakaloṇa mattena asappāyaṃ dcti. Tasmāssa bhikkhū udakaloṇa tisso 'ti vohariṃsu tesaṃ pana bhikkhūnaṃ buḍḍha-

pabbajitā Mahallakā yebhuyyena taṃ bhattaṃ gahetvā Sunakhadoṇiyaṃ yeva pakkhipanti. Tato Udakaloṇatisso bhikkhūnaṃ taṃ kiriyaṃ disvā tato paṭṭhāya Soḷasa khīra Salākabhattaṃ paṭṭhapesi. Tasmā 'ssa bhikkhū khīrabhattatisso 'ti nāma 'makaṃsu.

Tato tesaṃ bhikkhūnaṃ cirakālaṃ Khīrabhattameva bhuñjantānaṃ aruci uppajji. Tena khīrabhattena cittaṃ na pasādeti. Atha khīrabhattatisso taṃ kāraṇaṃ ñatvā dhenusataṃ labhitvā attano Saddhaṃ āvajjetvā thane aggahesi. Sugandha Sappimeva pagghari. So tato paṭṭhāya Soḷasantaṃ bhikkhūnaṃ Telullopakaṃ nāma bhattaṃ adāsi. Tato tassa Kalyāṇabhattatisso 'ti nāmaṃ ahosi. Tato Kalyāṇabhattatisso anupubbena dānaṃ vaḍḍhento pañcannaṃ bhikkhūsatānaṃ nibaddhameva Telullopaka dānaṃ deti. So panekadivasaṃ bhikkhūsaṅghassa mayā kandamūladānaṃ adinnapubbanti cintetvā bahū manusse gahetvā kumbula pabbatamāruyha kandamūlaṃ khaṇanto Saṭṭhi nidhikumbhiyo disvā Sakagehe nidhāpetvā tato paraṃ atirekataraṃ dānaṃ dento paṭivasati. Tasmiṃ Samaye Anurādhapurato pañcasata bhikkhū tattha tattha Bodhipaṭimādayo vandantā anukkamena Mahāgāmaṃ agamaṃsu. Tato Kalyāṇabhattatisso te disvā Somanassappato nimantetvā mahādānaṃ datvā bhuttānumodanāvasāne kuto āgatattha ayyā 'ti pucchi. Te Anurādhapurato āgatambha upāsakā 'ti vadiṃsu. So bhatte etarahī katarasmiṃ ṭhāne bahū bhikkhū upavasantī 'ti pucchi. Atha kho te bhikkhū mārisa edāni. Laṅkādīpe cetiyambavihāre Anurādhapure nānādīpe cā 'ti emesu tīsu ṭhānesu aneka Sata bhikkhū upavasantī 'ti āhaṃsu. Tesaṃ taṃ Sutvā Somanasso tattha gantvā mayā dānaṃ dātuṃ vaṭṭatī 'ti cintetvā paṭhamaṃ cetiyambavihāraṃ gantvā tattha bhikkhūnaṃ dānaṃ datvā tato Anurādhapure Pāñcamahāvāse aneka Sahassānaṃ bhikkhūnaṃ dānaṃ datvā rañño ca paṇṇākāraṃ datvā tena anuggahīto Nāgadīpaṃ gantvā tattha bhikkhūnaṃ mahādānaṃ datvā tato nikkhamma Ariyagālatitthe paṭivasati. Tadā so attano mātugāmaṃ āmantetvā bhedde bhikkhusaṅghassa dānavaṭṭā anupacchindantī dānaṃ dehi, ahaṃ pana Gaṅgāya eto cito oriṃa parimatīraṃ pāpento puññaṃ pasavāmītī ovaditvā Sayaṃ

manusse nāvāya tīraṃ pāpento divasaṃ vītināmeti. Taṃ Ariyakālatitthe niyuttattā tassa Arigālatissa 'ti nāmamakaṃsu. Evaṃ taṃ tena puññakammena Vītināmente Sakko tassa Saddhābalaṃ jānanto 'pi taṃ vīmaṃsitukāmo Mahallaka-Brāhmaṇa vaṇṇena āgantvā nāvāya nisīdi. Ariyagālatisso taṃ gahetvā pājento paratīra Samīpaṃ pāpuṇi.

Atha brāhmaṇo bho attarayaṭṭhiṃ na Sarinti āha. So puna pājetvā taṃ gahetvā āgañchi. Puna pādabbhāñjana tela nāliṃ no Sarinti vutte puna gantvā tasmi ānesi. Evaṃ so yaṃ yaṃ vadati. Taṃ taṃ āharanto manaṃ nappadūsitvā aparāparaṃ Saṃsaranto Sakko evaṃ taṃ vīmaṃsitvā tassa Saddhāya niccalabhāvaṃ ñatvā Santuṭṭho attānaṃ vijahitvā ākāse attano Sakka vilāsena ṭhatvā ovaditvā Ariyagālasamīpe ekasmiṃ Sare bahū Sayañjāna Sālivīhayo māpetvā Satta ratanehi tassa gharaṃ pūretvā appamādena ovaditvā Devalokameva agamāsi. Tato Ariyasālatisso hirañña Suvaṇṇaṃ gharamāvasanto anekavidhaṃ dānādi puññaṃ karonto tattheva paṭivasati. Athāparabhāge Piyaṅgudīpavāsi bhikkhu Saṅgho ekadā ekattha Sannipatitvā nisinnā evaṃ kathaṃ Samuṭṭhāpesuṃ. Edāni dasayojana Sahassesu Jambudīpesu kattha kho manussā Saddhāvantā 'ti. Atha tesaṃ bhikkhūnaṃ antare Satisaṃbodhitthero etarahi Sīhaladīpavāsino Saddhāsampannā 'ti āha. Sonaka rājaputto Mahābuddharakkhitatthero Sonaka (yonaka) raṭṭhavāsino Saddhāvantā 'ti āha. Taṃ Sutvā bhikkhusaṅgho ajjeva taṃ kāraṇaṃ vīmaṃsissāmā 'ti te thereyevā taṃ taṃ raṭṭhaṃ pesesuṃ. Tesu Buddharakkhitatthero upakaṭṭhāya velāya Sonaka lokaṃ agamāsi. Satisambodhitthero pana Laṅkāyaṃ Ariyagālatissassa gehadvāraṃ Sampāpuṇi. Tadā kira Ariyagālatissassa bhariyā Sumanā nāma, sā dvādasannaṃ bhikkhusahassānaṃ dasasu vāresu danaṃ datvā attano dānaṃ āvajjamānā cullamañcake nisidi.

16. Edañcidañca kho ajja
dinnamema cīvarādikaṃ.
Sukhumaṃ Sukha Samphassaṃ
mañca pīṭhādikaṃ tatha.

17. Madhurehi annapānehi
khajja bhojjehi tappito.
tambūla mukhavāsādi
bhesajjehi ca Sādhukaṃ.
eto 'dhikaṃ kathaṃ sve 'haṃ
sampadetvāna sādhukaṃ.
dassāmī 'ti vicārenti
acchi 'dāsi gaṇehi sā 'ti.

Evaṃ nisinnā Sampattaṃ theraṃ disvā kālaṃ oloketvā na Sakkā 'dāni bhattaṃ pacitvā dātunti turita turitā tela Kapallakaṃ uddhanaṃ āropetvā Sugandha Sappiṃ pakkhipitvā Bilaṅgabhājane Sitthaṃ parissāvetvā dhovitvā Sappīhi bhajjitvā tattha catumadhuraṃ pakkhipitvā dibbabhojanamiva pattaṃ pūretvā vattha cumbaṭake ṭhapetvā therassa upanāmesi. Thero tassā pasāda Saṃvaḍḍhanatthāya pattaṃ bhagini ākāse vissajjehī 'ti āha. Sā bhayena na vissajjesi. Therena tava Saddhāguṇaṃ āvajjetvā vissajjehī 'ti vutte sā tathā katvā ākāse pattaṃ vissajjesi. Thero emaṃ bhattaṃ paribhuñjante bhikkhū esā passatū 'ti adhiṭṭhāya Buddharakkhitatthero anāgate yeva paṭhamaṃ gantvā bhikkhūnaṃ patte piṇḍapātaṃ datvā bhojesi. Sā bhuñjante bhikkhū disvā uppanna Somanassā Sādhukāraṃ dadantī gahaṃ gentvā Sāmike āgate tassa attanā ca therena ca kataṃ Sabbaṃ kathesi. So taṃ Sutvā ativapasanno ahosi. Evaṃ acchariyāvahaṃ puññakammaṃ upacinanto aparabhāge maraṇamañca parāyaṇo ahosi—tathā hipuññavantānaṃ maraṇavedanā na hoti. Suttappabuddho viya ecchitaṭṭhāne nibbattati-tenāhu Porāṇā.

18. Katapuñño yadā maccu
vegena addito pana.
vandanto Sayito hoti
Sayane māraṇantike.

19. Yā tissa taṃhi Samaye
kalyānāni kathāni hi.

tā Tissa tamhi Samaye
ajjholambanti mānasaṃ.

20. Tadā eṭṭha nimittāni
anukūlāni dissare.
aggayāna vimānādi
Sagga gamissa jantuno.

21. Accharāgaṇa Saṅghuṭṭhe
acchera Sata maṇḍite.
vimānayāne disvāna
hoti tassa udaggatā.

22. Tadā so paramassāsaṃ
labhate dāyako naro.
ca jitvā jiṇṇakaṃ kālaṃ
pāsādārohaṇe viya.

23. Sukataṃ vata kalyāṇaṃ
bhīruttāṇaṃ katāṃ mayā.
uḷāraṃ anubhossāmi
Sagge kusalajaṃ phalaṃ.

24. Eti so Sampahaṭṭhova
abhīto Sampamodito
Sakena puñña kammena
accantamupa lālito.

25. Puññakamma ratāvāsaṃ Saggaṃ
niyyāti paṇḍito.
amuḷha maraṇaṃ tassa niyataṃ
puñña kammino 'ti.

Evaṃ nipannassa tassa hi devatā 'pi cha deva lokato cha rathe ānetvā attano attano devalokaṃ vaṇṇesuṃ. So taṃ Sutvā Saddhammassa Sutapubbattā Tusita purato āhaṭa rathaṃ ṭhapetvā etare gahetvā gacchathā 'ti āha. Taṃ Sutvā tassā 'panne ṭhitā Sumanā kiṃ Sāmi ettakaṃ kusalaṃ katvā

eti maraṇāsanne vilāpaṃ karohī 'ti. Tisso taṃ Sutvā ahaṃ bhadde vilāpaṃ na karomi. Devaloke devata cha rathe ānesuṃ. Ahaṃ te hi Saddhiṃ Sallapāmī 'ti āha. Taṃ Sutvā Sumanā Nāgaṃ taṃ passāmi—kuhinti puṭṭho pupphadāmaṃ āharāpetvā ākāse khipāpesi. Taṃ gantvā ratha Sīse olambi. Taṃ disvā Sumanā Sayaṃ gabbhā pavisitvā Sayanagatā nāsikāvātaṃ Sannirumhitvā Kālakatā Sāmikassa paṭhamataraṃ gantvā rathe pāturahosı. Sā tattha ṭhitā Sāmikassa Sāsanaṃ pesenti evamāha.

26. Kiṃ cirāyasi tattheva
nissāre mānuse bhave.
jahetvā asuciṃ pūtiṃ
dehaṃ kimi kulālayaṃ.

27. Āgacchathāsu etthedaṃ
Sukhaṃ Devasiriṃ varaṃ.
ahamāgatā pure yeva
Tusitaṃ yāmi 'dāni bho 'ti.

Taṃ Sutvā so 'pi kālakiriyaṃkatvā tasmiṃ yeva rathe nibbanti. Te ubho 'pi Samaggā Sammodamānā Devaparisāya parivutā mahājana olokente yeva tusitapuraṃ āgamiṃsūti.

28. Parama caritametaṃ
dhīmatānaṃ viditvā.
divi manuja Sukhaṃ vā
nibbutiṃ patthayantā.

29. Dadatha vimalasīle
Bubdhaputtesu dānaṃ.
Surataru Sadisaṃ bho
kāmadaṃ āhavaggaṃ 'ti.

Arayagāla tissassa vatthuṃ chaṭṭhaṃ

VI. 7

7. *GĀMADĀRIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira dakkhiṇapasse Brahmacolaṃ nāma gāmaṃ ahosi. Tattha manussā mahantaṃ vatthuṃ kasitvā tattha māse vasiṃsu. Tato te māse pakkakāle māse luñcissāmā 'ti pānīyaṃ gahetvā mahānidāghe vattamāne tattha agamaṃsu. Tasmiṃ Samaye eko gāmavāsiko bhikkhu pipāsābhibhūto manussānaṃ Santikaṃ agamāsi. Ettha pānīyaṃ labhissāmī 'ti. Tadā ekā gāmadārikā kilannindriyaṃ pipāsābhibhūtaṃ bhikkhuṃ disvā uppanna Saddhā manussānaṃ ajānāpetvā ghaṭe thapitaṃ pānīyaṃ gahetvā tassa bhikkhuno datvā tattha antamanā cittaṃ padādetvā gacchantaṃ theraṃ vandamānā aṭṭhāsi. Atha māse luñcantā āgamma ghaṭe pānīyaṃ adisvā pānīyaṃ kena gahitanti pucchiṃsu. Sā Sāmi mayā gahetvā pipāsitassa ekassa bhikkhuno dinnanti āha. Tadā manussā taṃ sutvā pipāsitānaṃ no pātumā nītaṃ pānīyaṃ ambhe ajānāpetvā bhikkhusaṅghassa Sayaṃ adāsī 'ti. Aho etissā Saddhāti paribhavitvā kuddhā mayaṃ vātātapahi Sussannā māse luñcantā pipāsitamhambha. Sīghaṃ no pānīyaṃ āharāti tāya Saddhiṃ kalahaṃ akaṃsu. Atha sā tesaṃ akkosante 'pi paribhāsante 'pi asaṅkuddhā Dānasomanassaṃ manasi karontī ghaṭaṃ gahetvā tesaṃ pānīyaṃ āharissāmī 'ti ṭhitā attano Saddhaṃ āvajjetvā māsakkhettaṃ olokesi tassā Saddhābalamāgamma mahā paṭhaviṃ bhinditvā maṇivaṇṇaṃ mahantaṃ udaka bubbulaṃ uṭṭhāya paṭhaviyaṃ pattharitvā pacanti. Aho tassā Saddhā mahantatā, bhikkhūssa pānīya mattaṃ datvā tadaheva akkhayaṃ pānīyaṃ labhi— bhavantettha.

1. Saddhāva mūlaṃ dānassa
   Saddhāmūlaṃ hi Sampadā.
   Saddhena katamappampi
   dānaṃ hoti akālikaṃ.
2. Dānaṃ nidānaṃ Saggassa
   nidhānaṃ anugāmikaṃ.

Sabbaloka vasīkāraṃ
mantaṃ taṃ paramosadhaṃ.

3. Āpadāsu Sahāya taṃ
kāmado maṇimuttamo.
dānaṃ Bhaddaghaṭo kāmaṃ
dānaṃ ve Sura pādapaṃ.

4. Pānīya mattaṃ Saddhāya
datvā tesā (nesā) Kumārikā.
muhutteneva sā lattha
akkhayaṃ Sītalodakaṃ.

5. Dātabbaṃ hi Sadā dānaṃ
uttamādhaṃa majjhime.
ādi majjhāvasānamhi
Saddhaṃ va purato kare 'ti.

Tato sā Kumārikā Sandamāna udakaṃ disvā tuṭṭhamānasā yathā kāmaṃ nahātvā pānīyaṃ pivitvā ekaṃ pānīyaghaṭaṃ ādāya pipāsitānaṃ manussānaṃ pānīyaṃ adāsi. Taṃpana tathāvidhampi udakakkhandhaṃ añño na passanti esā eva passati. Tasmā sā punappuna tattha gantvā nahāyati. Pānīyaṃ pivati. Ghaṭena udakamāharitvā manussānaṃ deti. Taṃ disvā manussā na no pubbe ettha pānīyaṃ diṭṭhaṃ, kuto tvaṃ amma Sinānapānaṃ karosi. Amhākampi taṃ dassehī 'ti yāciṃsu. Sā tesaṃ taṃ kathaṃ Sutvā mudita manā Sace emaṃ udakaṃ mama puññānubhāvena nibbattaṃ. Taṃ Sabbesaṃ manussānañca miga Sūkara vihaṅgamādīnañca paribhoga yuttaṃ hutvā paññāyatū ti adhiṭṭhāsi, Taṅkhaneyevassā Saddhābalena taṃ vuttamāna etāvali bhaṅgamāna tuṅga taraṅga mālaṃ vikiṇṇa jalakaṇintaṃ (nnaṃ) udakakkhandhaṃ disvā acchariyabbhuta cittā 'aho 'panimissā dānānisaṃsā, Sakkaccaṃ panesā Sīlavantesu patiṭṭhāpesī 'ti taṃ pasaṃsantā nahātvā pānīyaṃ pivitvā agamaṃsu. Athāparabhāge tattha manussā gāmaṃ nivesesuṃ. Tassa Māsapiṭṭhigāmanti nāmaṃ ahosi. Pacchā tameva udakaṃ nissāya tattha mahantaṃ vihāraṃ kāresuṃ. Sā pana Kumārikā yāva nānātaru Saṇḍa

maṇḍita uyyānañca vibhūsita pañca vaṇṇa Padumasañchantaṃ madhurodaka Sampuṇṇa jalālaya Samākulaṃ nekaccharā Sahassa Sampavādita bheri turiya nāda Samākulaṃ naccantānanta tā devanāṭikākiṇṇaṃ dvādasayojanikaṃ devavimānaṃ nibbanti. Tassā puññapakāsanatthaṃ dibbodaka paripuṇṇaṃ ekaṃ Suvaṇṇaghaṭaṃ tattheva nibbanti. Taṃ panassā gatagataṭṭhānaṃ gacchati. Dvīsu 'pi devalokesu devatānaṃ paribhūñjantesu akkhayaṃ ahosī 'ti.

6. Saddhāya evaṃ sujanā padānaṃ
   datvāna vindanti mahāvibhūtiṃ.
   Sakkoti ko vattumasesayitvā
   abuddhasatto bahudāyakassā 'ti.

Yāmadārikāya vatthuṃ Sattamaṃ.

VI. 8

8. *DHAMMĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe lajjitissa mahārāja rajjaṃ kārente Rohaṇa janapade Giritimbila Tissa pabbata mahāvihāra vāsīnaṃ bhikkhācāraṭṭhāne Sīvaṃ nāma gāmaṃ ahosi. Tatthekā Kapaṇā Dhammā nāma mātugāmo paresaṃ dārupaṇṇodakādīni āharanti, vīhayo koṭṭentī, palālaṃ cālentī, khalaṃ puṇantī, kicchena Kasirena jīvikaṃ kappentī paṭivasati. Sā aparabhāge bhatiyā kammaṃ katvā dukkhena ekaṃ vatthaṃ uppādetvā evaṃ cintesi—tathā hi.

1. Rāgānalena Saṃdaḍḍhā
   dosarakkhasa pīḷitā.
   mohena mucchitā hutvā
   Saṃsāre Saṃsariṃ ciraṃ

2. Nākataṃ nu pure puññaṃ
   kiñci āyati kāraṇā.
   kataṃ nūna mayā pāpa
   mappabhogassa kāraṇā.

3. Tasmāhaṃ paragehesu
   bhatiṃ katvāna kicchato.
   jīvissāmi Sukhaṃ mayhaṃ
   na Bhāno paṭhavī yathā.

4. Buddhuppādo ayaṃ 'dāni
   dhammo lokesu dippati.
   Buddhaputtā ca lokasmiṃ
   vattanti guṇasāgarā.

5. Khaṇo kāmaṃ mayā laddho
   edānattaṃ na uddhare.
   Saṃsāresu nimuggāhaṃ
   kadā Sīsaṃ Samukkhipe.

6. Dukkhenuppāditaṃ ekaṃ
   Sāṭakaṃ mama vijjati.
   tenā 'dāni karissāmi
   patiṭṭhaṃ bhavasāgare.

7. Eti cintiya sā khammā
   Saṅghamuddissa taṃ tadā.
   adā Saddhāya dānassa
   Saddahantī mahapphalantī.

Tadā Giritimbala Tissa Pabbata vihāre pañcasatā bhikkhū vassaṃ upagamiṃsu tato bhikkhū Sīvagāmaṃ bhikkhācāratthāya yebhuyyena upagacchanti. Tadā sā uppanna Saddhaṃ ahāpetvā vatthaṃ gahetvā Āsanasālaṃ gantvā ekassa bhikkhussa evamāha : bhante emaṃ vatthaṃ ekasmiṃ vihāre bhikkhūnaṃ vassāvāsikaṃ katvā dassāmi. Tumhe tattha gantvā mama duggatabhāvañca edañca Sāṭakaṃ dukkhena uppādita bhāvañca bhikkhūnaṃ vatvā dethā 'ti. Tassa vatthaṃ datvā paripuṇṇa Somanassā agamāsi. Tato so taṃ vatthaṃ gahetvā vihāraṃ gantvā Sannipatitānaṃ bhikkhūnaṃ tāya vutta vacanaṃ vatvā 'bhante emaṃ vatthaṃ paridahituṃ Samatthassa dethā 'ti bhikkhusaṅghassa vatthaṃ adāsi. Taṃ Sṇtvā teṣamantare eko bhikkhu mayhaṃ bhante tiṇṇaṃ māsā-

naṃ detha. Ahaṃ taṃ paridahissāmī 'ti āha. Taṃ Sutvā aparo mayhaṃ dvinnaṃ māsānaṃ detha. Eko mayhaṃ māsassa pakkhassa dasāhassa pañcāhassā 'ti evaṃ kālaṃ hāpetvā kamena eko bhante mayhaṃ ekāhassa detha. Ahaṃ taṃ paridahissāmī 'ti āha. Tato bhikkhu tassa taṃ Sāṭakaṃ adaṃsu. So taṃ vatthaṃ gahetvā dasā chinditvā Sibbitvā Kappa bindūṃ datvā cīvaraṃ pārupitvā caṅkamaṃ arāyha Sattapadaṃ vītihārento gantvā avasāne kilesasattuṃ chinanto arahattaṃ patvā taṃ cīvaraṃ dhovitvā dutiya divase bhikkhūnaṃ adāsi. Aparo 'pi bhikkhu taṃ gahetvā tatheva arahā ahosī 'ti. Eteneva upāyena tameva cīvaraṃ nissāya antovasse yeva pañcasatā bhikkhu arahattaṃ pāpuṇiṃsu. Tato lajjitassa mahārājā mahāpavāraṇa divase Rājagehato nānā virāga vatthāni gāhāpetvā vitāne bandhatha toraṇe ussāpetha. Dhajapatākādayo bandhatha. Vihāraṃ alaṅkarothā 'ti, manusse niyojesi. Tato te vihāraṃ alaṅkariṃsu. Bhikkhū 'pi vihāraṃ alaṅkarontā taṃ cīvaraṃ gahetvā ayaṃ bahunnaṃ bhikkhūnaṃ kilesa viddhaṃsanāya paccayo jāto 'ti mālaka dvāre dhajaṃ katvā ussāpesuṃ, Atha rājā vihāraṃ gantvā mālakadvāre ussāpitaṃ taṃ arahaddhajaṃ disvā mayā nānā vaṇṇāni vatthāni pesitāni, yattha katthaci bandhitvā kasmā emaṃ nattakaṃ abhimukhe bandhiṃsū 'ti ārāmike pucchi. Te mahārāja ayyā attānaṃ upakārako ayanti bandhiṃsū 'ti āhaṃsu rañño ko tesaṃ eminā upakāro 'ti vutte mayaṃ deva na jānāma. Ayyā yevā jānantī 'ti āhaṃsu. Atha rājā bhikkhu Saṅghaṃ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṃ nisinno emaṃ bhante vatthaṃ Saṅghassa bahūpakāranti vadanti. Kimassa kāraṇanti pucchi. Bhikkhusaṅgho mahārāja etaṃ vatthaṃ nissāya emismiṃ antovasse pañcasatā bhikkhu arahattaṃ pattā, tasmā bhikkhūnaṃ taṃ bahūpakāranti cīvare guṇaṃ vandanto āha tenettha.

8. Makkhitaṃ malamuttehi
   apaviddhaṃ Pilotikaṃ.
disvā esiddhajaṃ yattha
   karaṇīyo na 'ṇādaro,

9. Pāpetvā pana taṃ khemaṃ
vandamānena jantunā.
ādaro eva kātabbo
taṃ hoti arahaddhajaṃ.

10. Yoyaṃ so nantako rāja
ussito rarahaddhajo.
paribhutto 'rahantehi tasmā
So pūjanāraho 'ti.

Evamādinā dhammaṃ desesi. Taṃ Sutvā Somanasso rājā kene 'taṃ vatthaṃ dinnanti pucchi. Taṃ Sutvā bhikkhū mahārāja Sīvagāme Daḷiddekā Dhammā nāma mātugāmo atthi, tāya dinnaṃ etanti āhaṃsu. Taṃ Sutvā rājā taṃ pakkosāpetvā tassā bahuṃ Sāpaneyyaṃ datvā Sīvagāmaṃ tassā bhattagāmaṃ katvā adāsi. Tato paṭṭhāya so gāmo Dhammasivagāmo nāma ahosi. Rājā 'pi taṃ attano dhītuṭṭhā no ṭhapetvā mahantaṃ yasaṃ adāsi. Sā tato paṭṭhāya dānaṃ datvā Sīlaṃ rakkhitvā āyupariyosāne gantvā Devaloke nibbantī 'ti.

11. Aho 'nubhāvaṃ Kapaṇāya dinna
vatthassa Saṅghassa Supesalassa.
laddhāsi Dhammā bhava bhoga Sampadaṃ
bhikkhū 'pi khīṇāsavataṃ gatāyunti.

Dhammāya vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

VI. 9

9 *KIÑCI SANGHĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira Kākavaṇṇatissa mahārājati rajjaṃ kārente Anurādhapure Saṅgho nāma mahāmacco ahosi. Rājā tassa Rohaṇe mahāgāmaṃ bhattagāmaṃ katvā adāsi. So pana attano cullasaṅghaṃ nāma Kaṇiṭṭhā āmantetvā tvaṃ rañño pādamūliko hutvā upaṭṭhānaṃ karohī 'ti ıañño Santike nivat-

tetvā Sayaṃ Mahāgāmaṃ gantvā paṭivasati. Tadāssa ekā dhītā ahosi. Nāmena Kiñcisaṅghā nāma. uttama rupadharā devacchara paṭibhāgā, tāya kira mātāpitaro Supasatthaṃ uggaṇhāpetvā pavanakammaṃ uggaṇhāpesuṃ. Atha te tāya paṭhama pakkopakaraṇaṃ bhikkhusaṅghassa adaṃsu sā tato paṭṭhāya yebhuyyena Saṅghassa bhatta byañjanāni pacitvā upaṭṭheti. Te nassā Saṃghupaṭṭhāyikāti 'pi voharanti. Aparabhāge Saṅghāmacco janapadaṃ pīḷento vilopaṃ khādanto ullolaṃ karoti taṃ pavattiṃ manussā gantvā rañño kathesuṃ. Rājā taṃ Sutvā tassa kaniṭṭhaṃ pakkosāpetvā bhātiko kira janapadaṃ Saṅgaṇhanatthāya pesito, edāni janapadaṃ pīḷetvā ullolaṃ karoti. Etamatthaṃ tava bhātu pesetvā vārehī 'ti āha so taṃ Sutvā bhātu Santikaṃ Sāsana-mpesento evamāha.

1. Bhātuno me 'bhivādetvā
   pavattiṃ edha patthaṭaṃ.
   kathemi bhātu rājāno
   Sevitabhā avañcayā.

2. Nimmitā viya rājāno
   carantī chahi bhūtale.
   yamādiccindu maccuhi
   Kuvera dahanehi ca.

3. Puññāpuññānurūpena
   Saggāpāyaṃ yathā yamo.
   pāpeti Satte rājā 'pi
   tatheva yamasādiso.

4. Bodhetabbe pabodheti
   Soseti Sosanārahe.
   lokamālokaye Bhānu
   rājā 'pi Bhānusādiso.

5. Pattharaṃ disi Sītaṃsū
   gahāli parivārito.
   lokaṃ toseti Sītaṃsu
   çandaṃ 'va bhuvi bhūpati.

6. Maretabbaṃ yathā maccu
māreti adayāparo.
Maccū 'va jagatīpālā
niggahesuṃ asādhunaṃ.

7. Dhanadānena toseti
Sosetacchindanena taṃ.
mittāmitte yadā evaṃ
Kumāro yeva bhūpati.

8. Yathā dahati lokasmiṃ
Sabbabhūtāni pāvako.
aggī 'va dahete rājā
paduṭṭhaṃ Sakalaṃ pajaṃ.

9. Ekamevaggi dahati naraṃ
so durāpāsitaṃ.
kulaṃ dahati rājaggi
Sabandhuṃ Sacarācaraṃ.

10. Tiṭṭhanti keci taravo
dahatā daḍḍhakānane.
rāja kopānalā daḍḍhā
na tiṭṭhantaparādhino.

11. Dūreti nāvamantabbā
rājāno Dighabāhukā.
gaṇhanti nabhasā daḷhaṃ
disaṃ lokopa pīḷitaṃ.

12. Mā paccantaṃ pīḷetha
mā vulumpatha gāmike.
mā parassa haro (bhoro) hotha
mūlaṃ mā khaṇathattano.

13. Pakkhapātaṃ ca Sappemaṃ
upakāriṃ hitāvahaṃ.
abhivaḍḍhanti rājāno
yasadānadina taranti

Evaṃ ca pana vatvā kiṃ aṃhe 'pi na oloketha. Appamattā hutvā janaṃ Saṃgaṇhantā vasathā 'ti Sāsanaṃ pesesi. So taṃ Sutvā mama Kaṇiṭṭho rañño ajjhāsayaṃ ñatvā Sāsanaṃ pesesi. Rañño kuddhakālato paṭṭhāya amhehi edha vasituṃ na Sakkā 'ti. Sa dhītaraṃ bhariyaṃ ca hatthasāre ca gahetvā palāyanto anupubbena Nigrodhasālakhaṇḍaṃ pāpuṇi. Tattha So evaṃ cintesi. Ahampana rañño bhayena palāyissāmi Puna taṃ daṭṭhuṃ na Sakkā, Anurādhapuraṃ agantvā Malayaṃ gantvā yattha katthaci vasitvā jīvissāmī 'ti etamatthaṃ attano bhariyaṃ vatvā tāya Sampaṭicchite attano dhītuyā rūpasampadaṃ Sallakkhetvā yadi no bhayaṃ uppajjati. Emaṃ nissāyeva uppajjatī 'ti cintetvā bhadde kiñci Saṅghaṃ nissāya upari no bhayaṃ uppajjatī, yadi te ruccati—taṃ pahāya gamissāmā 'ti āha. Taṃ Sutvā sā tumhe yaṃ ecchatha. Taṃ karotha. Ahaṃ te manaṃ na bhindissāmī 'ti āha. Atha so dhītaraṃ āmantetvā amma mayaṃ Anto (anno) gāmaṃ gantvā yāvahāraṃ pariyesitvā āgacchāma—tāvettha acchāti dhītaraṃ nivattetvā palāyiṃsu. Aho bhayappattānaṃ Sattānaṃ loke pemanīyesu pemaṃ vā lobhanīyesu lobhaṃ vā parikkhayaṃ gacchati—tathā hi.

14. Tathāvidhesu dukkhesu
  uppannesu janā eme.
pemaṃ jahanti puttānaṃ
  Nakka Kacchapa Sādisā 'ti.

Tato tattha ṭhitaṃ Kumārikaṃ gacchantā ca āgacchantā cā disva ayaṃ Kumārikā abhirūpā Sukumāḷā kiṃatthāyetttha ṭhita 'ti vimhitā upasaṅkamitvā amhehi Saddhiṃ āgaccha ammā 'ti vadanti Sā tesaṃ kathaṃ Sutvā mama mātāpitunnaṃ vacanaṃ na bhindissāmī 'ti cintetvā tuṇhi hutvā tasmiṃ yeva aṭṭhāsi evaṃ ṭhānaṃ Kappenti ya nassā Satta divasāni atikkantāni, ettakaṃ kālaṃ nirāhārāva aṭṭhāsi. Tadā Sakko Devamanussesu cārikaṃ caranto taṃ ta hā ṭhitaṃ disvā mahāguṇāyaṃ Kumārikā vīmaṃsissāmi nunti cintetvā abhirūpaṃ mānavaka vaṇṇaṃ timmiṇitvā tassā Santīka mupagamma tāya Saddhiṃ Sallapanto evamāha ;

15. Nīla vellita dhammillā
phulla Paṅkaja kānanā.
nīlāyata visālakkhā
tvamāsi nayanussavā.

16. Hemavallīva līlāya
Devkaññāva Nandano.
candalekhā viyākāse
bhadde tvamidha tiṭṭhasi.

17. Kā vā tvaṃ kassa vā dhītā
kuto tvamidha āgatā.
kimaṭṭhāyettha aṭṭhāsi
ko te bhattā manorame.

18. Yuvatiṃ yuvova kāmeti
yuvānaṃ yuvatī tathā.
tvamahañca bhadde 'dānīdha
Samānamhi vaye ṭhitā.

19. Posemi bhariyattena
tuvamajjatanā Sadā.
ahaṃ te pati hossāmi
tuvaṃ me bhariyā bhavā 'ti.

Taṃ Sutvā Kumārikā evamāha

20. Yaṃ tvaṃ me bhaṇsī Samma
kāraṇaṃ viya dissati.
na Sobhantitthiyo loke
purisābharaṇaṃ vinā.

21. Yasmā natthi dhavo tā tu
vidhavā 'ti pavuccati.
vidhavā Sabbadukkhassa
bhāgī bhavati Sabbadā.

22. Mayhaṃ atthi pitā mātā
mamevante 'nusāsayuṃ.

yāvāyāma mayaṃ putti
tāva etthevo bhogī 'ti.

23. Mātā pitunnaṃ cacanaṃ na
karonto narā edha.
vināsaṃ edha lokesu.
yanti pecca 'pi duggatim.

24. Yadi m*a*tā pitā mayhaṃ
anujānanti mānava
tathā te Saṅgamo hoti no ce
bhavatu Saṅgamo 'ti.

Atha Sakko tassā kathaṃ Sutvā tena hi bhoti pativiya tvaṃ chātāsi. Emaṃ bhattaṃ bhuñjā 'ti ekaṃ bhattpuṭaṃ tassā datvā agamāsi. Sā bhattaṃ gahetvā kālaṃ oloketvā pure bhattaṃ tāvāyaṃ 'ti, ñatvā dānaṃ datvā bhuñjissāmī 'ti kālaṃ ghosesi. Tato tatiya Saddāvasāne cittala pabbata vihāre vasanto eko khīṇāsavo taṃ Sutvā ākāsenāgantvā tassā 'bhimukhe pāturahosi. Sā theraṃ disvā tvṭṭhamānasā pañca patiṭṭhitena vanditvā pattaṃ gahetvā bhattassa pūretvā therassa datvā thokaṃ tiṭṭhatha bhante 'ti vatvā turitaturitā gacchantaraṃ pavisitv*a* Sākhābhaṅgaṃ nivāsetvā valliyā bandhitvā nivattha vatthakaṃ dhovitvā cumbatakaṃ katvā therassa adāsi. Thero taṃ pattaṃ cumbaṭake ṭhapetvā ayaṃ maṃ passatūti adhiṭṭhāya passantiyā 'vassā ākāsaṃ uggantvā vihārameva agamāsi. Sā taṃ disvā pasannamānasā hutvā dānāvasesaṃ hutvā attano dānaṃ āvajjetvā gacchantare paṭicchammā nisīdi. Tadā rañño chatte adhivatthā devadhītā tassā dāne Somanassā hutvā chatta piṇḍa vivarato nikkhamma Sādhukāraṃ karontī evkmāha.

25. Sādhu Sadhu Kumārike
Saddhā 'si dhamma jīvinī.
Sādhu dānaṃ adāsi tvaṃ
Sādhu pūjā Sadā bhavā 'ti.

Rājā taṃ Sutvā kassa bho Sādhukāraṃ dadāsī 'ti pucchi. Sā Mahārāja Mahāgāme Saṅghāmaccassa dhītā Kiñcisaṅghā nāma Nigrodha Sāla khaṇḍamhi dānaṃ adāsi. Tassā 'haṃ Sādhukāraṃ adāsinti āha. Rājā taṃ Sutvā amacce āṇāpesi. Sīghaṃ bho tattha gantvā taṃ Sakaṭayogge nisīdāpetvā alaṅkaritvā ānethā 'ti āha. Te gantvā gacchantare nisinnaṃ Kumārikaṃ disvā amma amhākaṃ rājā taṃ ānetuṃ amhe pesesi. Ehi gacchāmā 'ti ca yāciṃsu. Atha sā mama mātāpitunnaṃ anāgacchantānaṃ Sattā 'haṃ jātaṃ, edāni maṃ pahāya gatehi vā matehi vā bhavitabbanti cintetvā tesaṃ vacanaṃ Sādhū 'ti Sampaticchi. Athāmaccehi ussāhitā udakaṃ pavisitvā nahātvā Sākhābhaṅgaṃ udake pahāya nivāsanatthāya vatthāni āharathā 'ti hatthaṃ pasāresi. Amaccā rañño pahitaṃ Sāṭakaṃ nīharitvā tassā hatthe ṭhapesuṃ. Sā taṃ disvā edaṃ bhonto thūlaṃ, amanāpaṃ, aññaṃ āharathā 'ti āha.

Athekacce taṃ Sutvā Sākhaṃ nivāsetvā nisinnāya te Sākhato emaṃ amanāpanti vatvā manussaloke eto Sukhumataraṃ vatthaṃ natthī 'ti āhaṃsu. Tasmiṃ khaṇe Sakko tassā puññānubhāvena dibbamaye pañcasāṭake akkhayaṃ katvā tiṭṭhanathāya adhiṭṭhāya pesesi. Sā tato ekaṃ Sāṭakaṃ gahetvā nivāsetvā yoggamāruyha Mahiyaṅgana vihāraṃ gantvā tattha bahunnaṃ bhikkhūnaṃ cīvaratthāya vatthāni datvā attano parivārassa dibbavatthameva adāsi. Peḷāyassā Sāṭake gahita gahitaṃ ūnaṃ paripūresi. Atha Sā anupubbena Anurādhapuraṃ gantvā rājānaṃ passī. Rājāpi taṃ disvā Samanasso tassā mahantaṃ Sampattiṃ adāsi. Sāpi tattha Sakalassa bhikkhubhikkhuṇī Saṅghassa ca rājānaṃ ādiṃ katvā Sabbarāja parisāya ca nagaravāsīnaṃ ca dibbavatthāneva adāsi. Rājā taṃ ekassa puttassa datvā tassā Sakala Rohaṇa janapadaṃ bhattagāmaṃ katvā adāsi. Sā tato paṭṭhāya tatha vasamānā dānādīni bahūni puññakammāni katvā āyupariyosāne Saparisā Devaloke nibbantīti.

26. Dānena Sattā tidivaṃ vajanti
dānena vindanti Siriṃ naresu.

labhanti dānena Sivaṃ purampi
dadeyya tasmā Satataṃ padāne ti.

Kiñcī Saṅghāya vatthuṃ navamaṃ.

VI. 10

.10 *SADDHĀ SUMANĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

Ekasmiṃ kira Samaye Anurādhapure Mahāvāluka vīthiyā Sumanā nāmekā mātugāmo Saddhā hoti pasannā. Tattha tattha cetiyabodhiyādīni pupphādinā pūjenti. mānenti. Dhammaṃ Suṇanti. Bhikkhū upaṭṭhahantī paṭivasati. Tassā Saddhāvantatāya Saddhāsumanāni nāmaṃ ahosi. Tasmiṃ Samaye Rohaṇa janapade Mahāgāmato eko manusso kenacideva karaṇīyena Anurādhapuramāgamma Mahā-vāluka vīthiyaṃ yeva nivāsaṃ gaṇhi. Sā tena Saddhiṃ mittasanthavaṃ katvā tasmiṃ paṭibaddhicittā ahosi. Aho mātugāmānaṃ cittassa avisesatā—tathā hi.

1. Ayaṃ Kaṇṭaka rukkho 'ti
visarukkho 'ti vā ayaṃ.
ayaṃ candana rukkho 'ti
na visesati yathā latā.

2. Kāmandhā vanitā loke
hīna ukkaṭṭha majjhime.
kulīna dukkulīne 'pi
na jakanti latā viyā 'ti.

So 'pi tassā paṭiladdha citto taṃ Mahāgāmaṃ nesi. Tato sā tattha gantvā tassa gehe vasamānā niccame 'va aṭṭhannaṃ bhikkhūnaṃ Salāka bhattaṃ deti. Niccaṃ dhammaṃ Suṇāti. Cetiya Bodhiyādīni vandantī puññameva karoti. Athekadivasaṃ sā Āsanasālaṃ gantvā bhikkhūnaṃ veyyā vaccaṃ kurunānā kālaṃ vītināmesi. Tassā pana Sāmiko assaddho, tasmā taṃ gehamā 'gate tvaṃ puññakammaṃ karissāmī 'ti

gehe kiñci kammaṃ na karosī 'ti—tassā kujjhitvā gehato nīhari. Sā pana Sattadivasaṃ chaḍḍhita patita gehakuḍḍaṃ nissāya nirāhārā vasamānā nissaṃsayena attano jahitabhāvaṃ ñatvā Anurādhapure mama mātapitunnaṃ Santikame 'va gamissāmī 'ti Anurādhapuragāmī maggaṃ paṭipannā tattha tattha cetiya Bodhiyādīni vandantī, anupubbena Nigrodhasāla khaṇḍavāraṃ Sampāpuṇi. Aho! Sericārī vihārinaṃ evameva parihāni hoti—tathā hi.

3. Khuddakaṃ vā mahantaṃ vā
   etthāniṭṭhaṃ kīriyāvidhiṃ.
   mātā pitādi vuddhānaṃ
   anuññāye 'va kāraye.

4. Labhantenā 'pi ce rajjaṃ
   nicchāya janake jane.
   bahumantabbo na so lābho.
   anujātena Sūnunā.

5. Ananunnāya vuddhehi kataṃ
   yaṃ abbhutaṃ 'pi ca.
   garahantānassavo eso
   Sericārī 'ti ñatakā.

6. Anuddhato acapalo
   nipako Saṃvutindriyo.
   pasaṃsaṃ labhate putto
   vuddhiṃ pappoti Sabbaso 'ti.

Sā panesā Saddhāsumanā mātā pitunnaṃ anārocetvā āgatattā ettakaṃ dukkhamanubhavi. Atha tattha ṭhitaṃ taṃ devamanussesu cārikaṃ caramāno Sakko devānamindo disvā Saddhā esā vatthuttaya māmikā 'ti cintetvā Mahallaka vaṇṇena bhattapuṭamādāya tassābhimukhe pātubhavitvā tassā Santikaṃ gantvā kuhiṃ gacchasi ammā 'ti pucchi. Tāya Anurādhapuraṃ gacchāmī 'ti vutte Sakko tvaṃ ativiyachātarūpāsi emaṃ bhattaṃ bhunjā 'ti bhattapuṭaṃ adāsi. Sā

bhattapuṭaṃ gahetvā emasmiṃ ṭhāne udakaṃ natthī 'ti vatvā aṭṭhāsi. Sakko tassa avidūre ṭhāne Supupphitaṃ ekaṃ Pokkharaṇiṃ dassesi. Sā Pokkharaṇiṃ gantvā nahātvā bhattapuṭaṃ gahetvā hatthe dhovitvā ṭhitā kālaṃ oloketvā pure bhattaṃ tāva ayaṃ 'ti natvā kālaṃ ghosesi. Taṃ Sutvā Nalaṅgara Samudda Pabbatavāsī Mahādhammadinnatthero nirodhasamāpattiṃ Samāpajjitvā Sattame divase nirodhā vuṭṭhito pattacīvaram gahetvā tassāvidūre Pākaṭo aṭṭhāsi.

Atha sā theraṃ disvā pasannamānasā pattaṃ gahetvā bhattaṃ pūretvā therassa datvā muhuttaṃ tiṭṭhatha bhante 'ti vatvā paṭicchanna ṭṭhānaṃ pavisitvā Sākhābhaṅgaṃ nivāsetvā attanā nivattha vatthaṃ dhovitvā cumbaṭakaṃ katvā adāsi. Thero sā maṃ passatū 'ti adhiṭṭhāya vattha cumbaṭake pattaṃ ṭhapetvā akāsamabbhuggantvā vihārameva agamāsi. Sāpi tathā gacchantaṃ theraṃ disvā pītiyā phūṭasariraṃ there dassanpatha 'matikkante pancapatiṭṭhitena vanditvā dinnāvasesa bhattaṃ bhunjitvā Anurādhapura maggaṃ paṭipajji. Tasmiṃ khaṇe tasmiṃ Nigrodhi adhivatthā devatā ekasmiṃ Pasibbake aṭṭha dibba vatthaṃ ṭhapetvā ekasmiṃ passe dibba bhattaṃ ca ṭhapetvā dibbamaya Guḷapūve ca pūretvā Sakaṭayoggaṃ āruyha taṃ tattha ṭhapetvā Sakaṭaṃ pājento tassā 'vidūraṭṭhāne Pākaṭo hutvā kuhiṃ gacchatha ammā 'ti pucchi. Tāya Anurādhapuraṃ gacchāmī 'ti vutte tena hi āgaccha, emasmiṃ Sakaṭe nisīda, ahampi tattha gacchāmī 'ti. Sā Sādhu ayya, tayā Saddhiṃ gacchāmi. Sākhaṃ nivāsetvā Sakaṭe nisīdituṃ na Sakkā 'ti āha. Tato so tassā ekaṃ dibbavatthaṃ adāsi. Emaṃ nivāsetvā Sakaṭaṃ āruyhathā 'ti. Sā taṃ nivāsetvā Sakaṭaṃ āruhi. Taṃ pana Sakaṭaṃ devānubh*a*vena muhuttamattena cetiyagiriṃ Sampāpuni. Tadā Devaputto Guḷapūva tintiṇismiṃ Sakataṃ nivattetvā paṭṭhāya mayā gantuṃ na Sakkā 'ti vatvā pasibbakam tassā datvā antaradhāyi. Tadā tattha nibbattā Tintiṇika devatā tam pasibbaka 'mādāya gacchantim disvā tassā veyyāvaccakaro hutvā tassā hatthato tam Sabbam gahetvā Anurādhapuram patvā Mahāpāliyam bhikkhūnam osaraṇa velāya tattha ṭhapetvā antaradhāyi. Tato sā bhikkhū disvā pasannamānasā

Pañcamahāvāse nekasatānaṃ bhikkhūnaṃ ca bhikkhunīnaṃ ca dibbabhatta dibbapūva dibbasāṭake ca adāsi. Tadā rājā vihāraṃ gacchanto Mahāpāḷiyamhi ṭhapitaṃ etaṃ Sabbaṃ disvā pasannamānaso kenidaṃ dinnaṃ'ti pucchi. Manussā Saddhāsumanāya dīnnabhāvaṃ kathesuṃ. Rājā taṃ pakkosāpetvā dānassāgamanaṃ paṭipucchi. Sā taṃ Sabbaṃ vitthāretvā kathesi. Rājā tassā tussitvā attano aggamahesittena abhisekamadāsi. Sā abhisekaṃ patvā rājānaṃ ādiṃ katvā Sakala nagaravāsīnaṃ dibbavatthame'va adāsi. Aṭṭha dibba Sāṭakāni pasikkhayaṃ nāgamiṃsu. Sā tato paṭṭhāya dānādīni puññāni katvā Devaloka parāyaṇā ahosī'ti.

7. Saddhābalaṃ passatha bho janānaṃ
edhevā devā tamupāsayanti.
kathannu devesu ca mānusesu
parattha tesaṃ mahatiṃ vibhūtiṃ.

Saddhāsumanāya vatthuṃ dasamaṃ uttaroli vaggo chaṭṭho.

VII. 1

1. *KĀKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira Rohaṇa janapade Mahāgāmo nāma atthi. Tasmiṃ Tissavāpi pāḷiyā heṭṭhima mariyādāyaṃ Kakabodhī 'ti paññāto Mahārukkho ahosi. Tattheko kāko kulāvakaṃ katvā tattha tattha gocaraṃ gahetvā viharanto Nāgadīpe Nāga Gāmadvāre tālarukkhe Kākiyā Saddhiṃ Vasanto taṃ bhariyaṃ katvā ānetvā Kākabodhiyame 'va paṭivasati. Athāparabhāge Kākiyā Kākassa aññissāya Saddhiṃ Vippatipattiṃ disvā kujjhitvā Nāgadīpame 'va agamāsi. Kākopi tassāgatakāle Sokappatto hutvā dve tayo divase atikkamitvā tassā Santikaṃ gacchanto antarāmagge Roḷiya janapade Mātula Vihāraṃ Sampāpuṇī. Atha tasmiṃ Vihāre bhikkhū piṇḍapāta paṭikkantā bhojanasālāya Vattaṃ karonti. Tasmiṃ khaṇe Kāko tesu Saṅghattherassāvidūre rukkhasmiṃ nisinno attano chātajjhattabhāvaṃ pakāsento evamāha.

1. cintāsamo natthi Sarīra sosakaṃ
ne va 'tthi addhika Samānica āpadāni.
Taṇhā Samo natthi nihīna lajjo
khudāsamo natthi janassa dukkhaṃ.

2. Etassa Sappassahamajja patto
khudaṃ bhadante atipīḷati me.
dānassa jānanti phalaṃ va Sīsā
mantvāna ecce 'va midhāgatosmī 'ti.

Thero pana kākarutaṃ jānāti. Tasmiṃ ayaṃ kāko attano chātajjhattabhāvaṃ kathesī 'ti ñatvā Sāmaṇeraṃ pakkosāpetvā pilotikā vaṭṭetvā telena tintetvā jālaṃ gaṇhāpetvā paluṭṭhakāle nibbāpetvā kākassa dāpesi. So taṃ bhutvā Suhito attano gamanakiccaṃ therassa Vatvā āgamanakāle passitvā gamissāmī 'ti Vatvā agamāsi. Atha so Nāgadīpaṃ gantvā bhariyaṃ passitvā tassā Santike katipaya divasaṃ Vasitvā taṃ gahetvā āgacchanto puna Mātula Vihāraṃ Saṃpāpuṇī. Atha therassā 'Vidūre nisinno kāko bhariyāya Saddhiṃ attano āgamanaṃ kathesi pure Viya thero tesaṃ dviguṇaṃ tela tela pilotikaṃ adāsi. Te taṃ bhutvā Suhitā ahesuṃ. Tato kāko ettha ayyā dukkhavāsaṃ Vasanti na Sulabhannapānaṃ yantūna te mayā Saddhiṃ āgacchanti—athā 'haṃ bhadante pariharissāmī 'ti evaṃ cintetvā therassa evamāha.

3. Mā dhaṃko capalo eso
tiracchānagato 'ti vā.
maññitabbo Sadā bhante
yuttaṃ ñatvāna gāhiyaṃ.

4. Gahaṇīyaṃ maṇiṃ mīḷhe
tathā kaddama tu 'ppalaṃ.
gohi gorocanā ceva
mamato 'pi Subhāsitaṃ.

5. Upaṭṭhissamahaṃ bhante
yathā Sattiṃ yathā balaṃ.
mayā Sahe 'va gattabbaṃ
mamānuggaha buddhiyāyā 'ti.

Taṃ Sutvā thero bhikkhūnaṃ eso āvuso kāko amhe attanā Saddhiṃ āgamanaṃ eccatī 'ti Vatvā pañca Vīsatiyā bhikkhūhi Saddhiṃ tena Saddhāna maggaṃ paṭipajji. Kāko 'pi Mātula vihārato yāva Mahāgāme Macala vihāraṃ tāva catuvattāḷīsa yojane bhikkhūnaṃ yāgu bhattādayo Sulabhaṃ karonto ānesi. Kathaṃ so bhīkkhūnaṃ dānaṃ dadātī 'ti. So pana therassa emina màggena bhante gacchatha. Ettha Subhikkhaṃ, ettha dubbhikkhaṃ, eso Saddho assaddho 'ti ādinā kathesi. Te tena Saññāṇena Sulabha bhikkhā bhavissanti. Evaṃ so bhikkhū gahetvā gacchanto Mahāgāmaṃ gantvā ekasmiṃ vihāre Vasāpetvā anto temāse kākiyā Saddhiṃ upaṭṭhahi. Thero temāsātikkame amhākame 'va Vihāraṃ pavāretuṃ gacchāmā 'ti kākassa āha. So 'pi bhante bhīkkhūnaṃ civarāni dubbalāni, bahu pane 'ttha cīvaralābho paññāyati. Edhe 'va pavāretha bhante 'ti vatvā mahāpavāraṇa divase bhante goṭhasamuddasamīpe Asukaṃ nāma gāmaṃ ajja tumhehi gantappaṃ. Tatthekā upāsikā bahūni cīvarā 'ni yeva parikkhāre ca Saṃpādetvā bhikkhūnaṃ āgamanaṃ āgamayamānā nisinnā 'ti āha. Tato Sapariso thero tattha gantvā tāya dinnāni Sacīvarāni parikkhārāni gahetvā Kākassa vatvā attano Mātula Vihārameva agamāsi. Tato kāko ca kākī ca thero ca bhikkhu Saṅghe ca cittaṃ pasādetvā tato cutā kira tāvatiṃsa bhavane nippattiṃsū 'ti.

6. Katūpakāraṃ hadaye karonto
karonti kāko 'pi puno 'pakāraṃ.
katvāna etaṃ hadaye sapaññā
mittaddumā hotha kataññū hothā 'ti.

Kākassa Vatthuṃ pathamaṃ.

VII. 2

2, *KĀKAVAṆṆA TISSA MAHĀRAÑÑO VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavato buddhuppādassa purimabhāge Jaṃpudīpe kira Milakkha janapade paccantagāme eko Milakkhapuriso ahosi. So ekaṃ paccekabuddhaṃ disvā eriyāpathe pasanno upasaṅkamitvā dhammaṃ Sutvā pasanno paccekabuddhaṃ nimantetvā mūla phalāphala yāgu bhattādīhi paṭijaggati. Sopane 'kasmiṃ Samaye paṇasa bījaṃ ropesi. Tato paṇasa yaṭṭhi nibbattitvā na cireneva ekaṃ paṇasa phalaṃ gahetvā yaṭṭhiṃ nametvā aṭṭhāsi. Tato so taṃ pakkakāle chinditvā otāretvā eto cito Sañcalento avassayaṃ luñci. Tato tasmiṃ okāse Haritāla rasami 'va Suvaṇṇa Vaṇṇam paṇasa rasaṃ pūretvā aṭṭhāsi. So taṃ disvā edaṃ aggaphala rasaṃ nāññesaṃ anucchavikaṃ. ayyassame 'va anucchavikaṃ. tasseva dassāmī 'ti cintetvā pacceka Buddhe āgate vanditvā pattaṃ gahetvā paṇasa rasena pūretvā pacceka Baddhassa datvā paṇidhiṃ ṭhapento evamāha.

1. Eto cavitvāna bhave bhave 'haṃ
   mahiddhiko dhanavā Sīlavā ca.
   Saddho mudu dānapatī ca hutvā
   Saggāpavaggaṃ ahisaṃbhuṇeyyaṃ 'ti.

Tato pacceka buddho paṇasa rasaṃ bhuñjitvā tatthe 'va vasanto niccaṃ tasse 'va ghare bhikkhaṃ gaṇhāti. Atheka divasaṃ so jānapadiko aññattha gacchanto bhariyaṃ āmantetvā bhadde ahaṃ ajja ussūre āgamissāmi. Ayyaṃ Subhena pariviseyyāthā 'ti vatvā agamāsi. Pacceka Buddho 'pi kālaṃ Sallakkhetvā Sunivattho Supārūto Santindriyo Sannamānaso yugamattadāso bhamara vaṇṇaṃ pattaṃ gahetvā āgantvā tassa gehadvāre aṭṭhāsi athassa bhariyā paccekabuddhaṃ disvā vanditvā pattaṃ gahetvā gehaṃ pavesetvā paññattāsane nisinnaṃ piṇḍapātena parivisitvā bhuttāvasāne paccekabuddhaṃ olokenti lobhaṃ uppādetvā rāgena andhā mohena

mūḷhā pacceka buddhaṃ vase vattessāmī 'ti eṭṭhikuttaṃ eṭṭhi māyaṃ dassentī mayhaṃ manorathaṃ pūresī 'ti vatvā taṃ palobhentī evamāha tene 'ttha.

2. Nanu nāma manussena
   bhutvā kāmaṃ yathā Sukhaṃ.
   yobbanaṃ avirādhetvā
   pacchā tapasi vattiyo.

3. Jinnena carito dhammo
   na nassati na Sussati.
   cittassekaggatā hoti
   lokena ca pasaṃsiyo.

4. Mattebharājaṃ yo mohā
   bandheyya makkaṭaṃ 'Sunā.
   yobbane rāga matto 'haṃ.
   bandhanaṃ tapasā tathā.

5. Natthi 'ññaṃ madhuraṃ bhante
   pañcakāma Samaṃ bhuvi.
   mā mohena virodhetha
   ubho bhante ramāmaseti.

Taṃ Sutvā pacceka Buddho Pañcakāmaṃ jigucchanno evamāha.

6. Aṭṭhikaṅkhahlūpamā kāmā
   Sappa Sīsūpamā 'pi ca.
   aggikāsūpamā kāmā
   kāmā Sattisūlupamā.

7. Ye kāmaṃ paṭisevanti
   mohene 'ttha puthujjanā
   bhāgino Sabbadukkhassa
   honti āpāyikā tathā 'ti.

Ādinā ovaditvā vuṭṭhāyāsanā attano assamame 'va agamāsi Tato sā bhayappattā svā 'yaṃ mama Sāmikassa paṭhama

meve 'taṃ katheti—natthi me jīvitaṃ 'ti cintetvā Sarīre tasmiṃ tasmiṃ ṭhāne nakharājiyo dassetvā gilānā viya mañcakaṃ upagūhitvā nipajji. Atha nesādo gataṭṭhānato āgantvā bhariyaṃ āmantetvā kiṃ bhadde ajja amhākaṃ ayyaṃ Sukhena parivisī 'ti āha. Atha Sā Sāmi mā maṃ tassa kathaṃ pucchi. So panāyaṃ tava Samaṇo attanā Saddhiṃ ananurūpassa lokassādassa maṃ yācitvā attano vacanaṃ na karotī 'ti—maṃ gahetvā kese luñcitvā mama Sarīre nakhena koṭṭetvā dubbalaṃ katvā agamāsī 'ti Sarīraṃ dassesi. So tassā Sarīre Vikiṇṇapaṅkaja kesaramī 'va nakharājiyo disvā 'kāmaṃ emāya kathitaṃ bhūtaṃ 'ti maññamāno kupito kodhena taṭa taṭatatāyamāna Sarīro ahaṃ ettakaṃ kālaṃ ayaṃ Samaṇo 'ti maññamāno nūna etissa jāra paṭijaggiṃ ajjetaṃ vijjhitvā māressāmīti dhanuṃ āropetvā Sara kalāpehi Saddhiṃ paccekaBuddhassa assamapadaṃ agamāsi. Tathā hi loke anupa parikkhanno thokene 'va guṇena tussanti. Thokene 'va dosena kuppanti. Ayaṃ Nesādo viya—tathā hi.

8. Thokene 'vo tulākoṭi
   yāti unnatimonatim.
tathā puthujjano loke
   yāti kopa pāsādayanti.

Tato pacceka Buddho tassāgamanato puretarame 'va ākāsaṅgaṇe Supupphitaṃ Sītalodaka Sampuṇṇaṃ Supatitthaṃ Pokkharaṇiṃ māpetvā ākāse cīvarakuṭiṃ katvā kāyabandhakaṃ pasāretvā tassū 'pari antaravāsakaṃ ṭhapetvā cīvarabbheto pokkharaṇī mogayha nahātvā ākāse thito cīvaraṃ pārupati. Atha so taṃ acchariyaṃ disvā Vimhitamānaso pītiyā phūṭasarīro Evarūpā nāma ayyā tādisaṃ anariyaṃ na karonti. Etāya Pana'ttano manaṃ na pūretī 'ti musā kathitā bhavissatī 'ti Santiṭṭhānaṃ katvā dhanukalāpaṃ gacchantare ṭhapetvā paccekabuddhaṃ paṇṇasālassa gatakāle upagantvā pādamūle udarena nipajjī. Aparādhaṃ me bhante khamathā 'ti. Tato paccekabuddho kime 'taṃ upāsakā 'ti āha. Taṃ Sutvā nesādena ahaṃ bhante aññāṇatāya mātugāmassa vacanaṃ gahetvā tumhākaṃ māretuṃ āgato'mhi,

niṇṇakkena Sāgaraṃ Sosento viya, tādisānaṃ mahesakkhānaṃ mahānubhāvanaṃ upakkamītuṃ kosamattho 'ti vutte paccekabuddho tava āgata kammaṃ kasmā na karosī 'ti āha. Nesādo ajja me bhante tavānubhāvaṃ Sāmaṃ diṭṭhaṃ, ajjā 'haṃ mama ayyaṃ na Sandassetuṃ yā ussāgamakāsi. Katabbamassā jānissāmī 'ti phariyaṃ māretuṃ gehaṃ gantu 'mārabhi. Atha paccekabuddho taṃ āmantetvā mā evaṃ karohi upāsaka. Mātugāmā nāmaanatthā vahā Sabbasādhāraṇā, na Sakkā etāsaṃ manaṃ pūretuṃ vā rakkhituṃ vā 'ti vatvā ovadanto āha—tathā hi.

9. Neka Sata Sahassehi
   uttamādhama majjhime.
nahāyante yathā Gaṅgā
   tittiṃ nāyāti Sabbadā.

10. Tathā tittiṃ na gacchanti
   na cintenti kulākulaṃ.
Duppūrā vanitā nāma
   ekassekā na vijjati.

11. Gacchanti añjasā loke
   jantuno uttamādhamā.
Sādhāraṇā tā panthe'va
   ṭhiyo loke asaññatā.

12. Pānāgāraṃ yathā Soṇḍā
   pavisitvā anekakā.
piventi taṃ 'va Sabbā tā
   Sahonti Sakalaṃ pajaṃ.

13. Yathā Sabhāyamā 'gamma
   Vissamanti puthujjanā.
Sabhā Samā emā kāmā
   natthi tāsu vicāraṇā.

14. Sabba Sādhāraṇā etā
addhikānaṃ papā yathā.
anatthadā 'nubhottānaṃ
janānaṃ kimphalaṃ yathā.

15. Alīkaṃ bhāṇanti Saccaṃ 'va
Saccaṃ tā alikaṃ kare.
karonte'kassa pemaṃ tā
vacanaṃ Saññamaṃ paraṃ 'ti.

Taṃ Sutvā so tassā majjhaṭṭho ahosi. Tato paṭṭhāya so yāvajīvaṃ paccekabuddhaṃ atirekataraṃ upaṭṭhahanto tato cuto kāmāvacara devaloke nibbattitvā anūpamaṃ dibbasaṃpattiṃ anubhavitvā tato vuto manussaloke Laṅkāyaṃ Malayadese amasuppalaleṇa Samīpe Nesādagāme nesādo hutvā nibbanti. Tassa mātāpitaro amaruppalo 'ti nāmamakaṅsu. So dārakehi Saddhiṃ kīḷamāno vālukā Saṅkaḍḍhitvā dārake bhikkhū 'ti paṭipāṭiyā nisīdāpetvā bhikkhusaṅghassa dānaṃ demā 'ti vālukābhattaṃ parivisanto niccaṃ kīḷati. Punekadivasaṃ vālukāya cetiyaṃ katvā nivattha vatthato Suttaṃ gahetvā tujja vallari daṇḍasmiṃ bandhitvā Sukha kāhalena thūpapūjaṃ akāsi. Tato vuddhippatto amaruppala leṇavāsitthera Sahāyo vāvajīvaṃ puññakammaṃ katvā tato cuto Rohaṇe Mahāgāme Goṭhābhayaraññoputto hutvā nibbatti. Ko panā 'yaṃ Goṭhabhayo 'ti. Devānaṃpiyatissa mahārāje kālakate tassa kira Dutiyabhātiko uparājā Mahānāgo nāma ahosi. Devatānaṃpiyatissa rañño kira aggamahesī attano puttassa rajjaṃ gacchantī Taracchavāpiṃ karontassa uparājassa visena ambaṃ yojetvā ambamatthake ṭhapetvā pesesi. Deviyā putto uparājena Saddhiṃ gato bhājane vivaṭe Sayame 'va ambaṃ gahetvā khāditvā kālamakāsi. Uparājā taṃ kāraṇaṃ ñatvā Deviyā bhīto tatoye 'va attano deviṃ ca balavāhanaṃ ca gahetvā Rohaṇaṃ agamāsi. Tassa mahesī antarāmagge Yaṭṭālavihāro nāma atthi. Tasmiṃ puttaṃ vijāyi. Tassa vihāranāmañça attano bhātunāmaṃ ca gahetvā Yaṭṭālatisso 'ti nāmamā kāsi. Tato gantvā Mahāgāme vasanto Rohaṇo rajjaṃ kāresi. Tassa accayena tassa putto Yaṭṭālatisso

Mahāgāmeye 'va Rajjaṃ kāresi. Tassa accayena tassā'pi putto Gothābhayo nāma tatthe 'va rajjaṃkāresi. Tassā putto ayaṃ Kākavaṇṇa Tissa Mahārājā ahosi. So kira kākarutaṃ jānāti. Tasmā 'ssa Kākavaṇṇa Tisso 'ti nāmaṃ ahosi. So anupubbena viññutaṃ patvā amaccehi rajjenā 'bhisitto Pubbū-panissaya Sampannattā mahā dānapatī ahosi. Tassa kho pana Rañño Vihāradevī nāma aggamahesi ahosi. Kā pane 'sā vihāradevī 'ti kalyāṇiya Tissa mahā rañño dhītā.

TASSĀYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ

Sīhaladīpe Kalyāṇiya Tisso nāma Rājā essaraṃ pavattesi. Tassa Uttiyo nāma kaṇiṭṭho uparājā ahosi, So Kalyāṇiyatherassa Santike Sippaṃ Sikkhi. Tato so rañño aggamahesiyā Saddhiṃ vissāsaṃ akāsi. Rājā taṃ ñatvā ganhathetaṃ 'ti amacce āṇāpesi. Uttiyo taṃ ñatvā bhīto palāyitvā aññattha vasanto ekasmiṃ divase deviṃ Saritvā paṇṇaṃ likhitvā ekaṃ daharaṃ bhikkhuvesaṃ gāhāpetvā edaṃ rāhassena deviyā dehī 'ti paṇṇaṃ adāsi. Tadā Kalyāṇiyatthero niccaṃ Rājagehe paribhuñjati. Dūto gantvā Rājadvāre ṭhito therena Saddhiṃ Rājageham 'magamāsi. Thero taṃ rājakulupago ayaṃ'ti Saññamakāsi. Rājapurisā 'pi therassa antevāsiko ayaṃ'ti cintesuṃ. Atha rājā ca Rājamahesikā ca te Sakkaccaṃ parivisitvā vanditvā pakkamiṃsu.

Tato so dūto taṃ lekhaṃ deviyaṃ pekkhamānāya bhūmiyaṃ pātesi. Rājā tassa Saddaṃ Sutvā nivattitvā olokento therassa lekhana Samānaṃ lekhaṃ disvā nissaṃ Sayaṃ therena katakammaṃ 'ti maññamāno kujjhitvā etaṃ telakaṭāhe khipathā 'ti āṇāpesi. Atha rājapurisā telakaṭāhaṃ uddhanaṃ āropetvā uddhamadho katvā tele pakkaṭṭhite theraṃ tattha nesuṃ, Thero tasmiṃ khaṇe vipassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ patvā kaṭāhama 'bhiruyha nisīdi Endanīlā maṇitale Rājahaṃso viya. Tathāvidhaṃpi taṃ uṇhaṃ lomakūpassa uṇhaṃ kātuṃ nāsakkhi. Tattha nisinno dhammagāthānaṃ Satappamāṇaṃ katvā tassa pāpassā 'yaṃ vipāko 'ti atītaṃ olokento atīte attano Gopāladārakakāle pakkaṭṭhite khīrasmiṃ pakkhittaṃ ekaṃ makkhikaṃ disvā ayaṃ anivattiya

dhammo 'ti cintetvā tattha nisinno 'va parinibbāyi. Atha rājā theraṃ ca purisaṃ ca mārāpetvā Samudde pakkhipāpesi. Tato amaccā Sannipatitvā aho rañño Sāhasikaṃ kataṃ 'ti bhayappattā Rājagehaṃ gantvā rājānaṃ evamāhaṃsu.

16, Nisamma khattiyo kayirā
nā 'nisamma disaṃpati.
nisamma kārito rañño
yaso kittiṃ ca vaḍḍhati.

17. Anisā metvāna yo dosaṃ
yassa kubbati niggahaṃ.
mejjha rañño 'va bhūpāla
Saraṭṭho sa 'vinassati.

18. Atibhimaṃ cā 'ti muduṃ
dīnaṃ ca dīghasottiyaṃ.
visayesu nirataṃ loke
rājānama 'vamaññati.

19. Tikkhaṃ kharaṃ adātāraṃ
pamattaṃ gabbitaṃ Saṭhaṃ.
kusītaṃ vyasane bhīruṃ
rājānama 'va maññati.

20. Dhūmaket ū'va Sappo 'va
rakkhaso viya yo jane.
Saṃkuceti yaso tassa
ghatabindumi 'vambha 'si.

21. Rājadhammo pajā rokkhā
vuddha paññāpa Sevanaṃ.
lokavohāra viññatti
attano paripālanaṃ.

22. Dhammena pālanaṃ ratthaṃ
Suhadesu ajimha taṃ.
khamā ca Samaṇo Sādhu
rañño ete vibhūsatīā.

23. Amittampi ca yo dīnaṃ
attano Saraṇaṃ gataṃ.
Vyasanesva 'nu gaṇhāti
Sa ve bhūpati bhūpatī.

24. Pajānaṃ pālane Sammā
dhammike bharaṇena ca.
dīnānaṃ vittadānena ...
rājāno tidivaṃgatā.

25. Rāgo 'rago mahārāja
pharuso kodha rakkhaso.
hadaye ce Samuṭṭhā 'ti
khittimantena vāriyā 'ti.

Evamādinā ovadannānaṃ vacanaṃ rājā nāphinandi. Tato devatā kujjhitvā Sarattham etaṃ nāsessāmā 'ti Samuddaṃ uppātakaṃ katvā ajjhottharāpesuṃ. Navakhuddaka dīpāni pañcatiṃsa Sahassāni ca caturuttarāni pañcasatāni ca gāmāni vāpikkhetta vatthusaṅkhātāni Sappāni Samuddodakena ajjhottharimsu. Tadā kalyāṇito Samuddaṃ Sattagāvutaṃ hoti. Tato ekagāvutaṃ ṭhapetvā Sabbaṃ ajjhottharitvā āgatesu Samuddodakesu taṃ pavattiṃ rañño ārocesuṃ. Rājā nāma dhītaraṃ Sabbālaṅkārehi alaṅkaritvā mahācāṭiṃ āropetvā bhatta vatthādakādi upakaraṇe ca dhītaraṃ ca cāṭiyaṃ pakkhipitvā ayaṃ Kalyāṇi Tissa rañño dhītā 'ti. Suvaṇṇapaṭṭe likhitvā cātiyameva pakkhipitvā lañchetvā edaṃ Samuddadevatānaṃ balikammanti vatvā Samudde vissajjesi. Tato devatā Samuddottharaṇaṃ nākaṃsu. Atha sā cāṭi laṅkādīpaṃ vāmaṃ kurumānā devatānubhāvena Rohaṇe Toṭṭala tīre aṭṭhāsi. Atha tasmiṃ niyuttā taṃ disvā Kākavaṇṇa Tissa rañño ārocesuṃ. So Saparivāro āgantvā taṃ disvā. Suvaṇṇapaṭṭe akkharāni vācetvā yathābhūtaṃ ñatvā taṃ ratanarāsiyaṃ patiṭṭhā petvā attano abhisekaṃ katvā tassā vihāradevīti nāma makāsi. So tāya Saddhiṃ Saṃvasanto Gāmaṇikumāraṃ ca Tissa Kumārañceti dve putte labhitvā tesaṃ dasamahāyodhe Saṅgayha paṭipādetvā kattabbāni Sabbkiccāni pariniṭṭhāpetvā Tissamahā vihāraṃ ca yaṭṭāla Mahāvihāraṃ ca Kuṭṭa-

liya mahāvihāraṃ cā 'ti evamādīni catusaṭṭhi mahā vihārāni kārāpetvā anūpamāni anekāni puñña kammāni katvā catusatthivassāni dhammena rajjaṃ kāretvā devaloke nibbanti. So pana anāgate Metteyyassa bhagavato pitā bhavissati vihāradevī tasse 'va bhagavato mātā bhavissati. Sesamettha Duṭṭhagāmaṇi vatthumhi āvi bhavissatī ti.

26. Ecca 'bbhutaṃ Suc‑‑itaṃ
    Sujanehi Siddhiṃ.
Sutvāna Sādhu matimā
    Sukhame 'Samāno.

27. Pāpaṃ akatva Satataṃ
    narako'pagāmiṃ.
Saggā 'pavagga Sukhadaṃ
    kusalaṃ kareyyā 'ti.

Kākavaṇṇa Tissa Rañño vatthuṃ dutiyaṃ.

VII. 3

3. *DUṬṬHAGĀMAṆI ABHAYA MAHĀRAÑÑO VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Kākavaṇṇatissa Mahārājā kira vihāradeviyā Saddhim Rohaṇe rajjaṃ kārento anopamaṃ mahādānaṃ pavattento Mahāgāme pativasati. Athekadivasaṃ So bhikkhusaṅghassa purebhatte mahādānaṃ pavattetvā pacchābhatte deviyāsaddhiṃ Sena–ṅgaparivuto mahantenānubhāvena Tissamahāvihāraṃ gantvā tasmiṃ ṭhāne bhikkhū vandanto gilānānaṃ bhikkhūnaṃ bhesajjaṇe paṭipādento aṭṭhavidhapāna mukhavāsayutta tāmbulādīhi bhikkhūnam upaṭṭhahanto anupubbena Silāpassayaṃ taṃ nāma pariveṇaṃ gantvā tatthe 'Kassa bahussutassa therassa Santike Dhamma Savaṇatthaṃ nisīdi. Tato tesaṃ thero dhammaṃ desento edaṃ vo mahantaṃ essariyaṃ pubbe katapuññena laddhaṃ, edāni 'pi taṃ vo ṭhiraṃ karothā 'ti vadanto evamāha.

1. Mahāsampattiṃ tumhehi
laddhāyaṃ puññakammunā
appāmādova kātabbo
puññakamme edāni 'pī ti.

Taṃ Sutvā rañño Samīpe nisinnā vihāradevī kiṃ bhante no tāya Sampattiyā yesaṃ no dhītā vā putto vā natthi, tena vañjhā Sampatti nāmesā 'ti āha. Taṃ Sutvā thero tena hi devi anto Pariveṇe āsanna maraṇe Sāmaṇero atthi. Tena Saddhiṃ mantehīti āha. Sā taṃ upasaṅkamitvā vanditvā kiṃ bhante bāḷha gilānosī 'ti pucchitvā tattha nisinnā bhante eto cuto Kattha uppajjituṃ ecchasī 'ti Sāmaṇerena devaloko ramaṇīyo devalokaṃ gamissāmī 'ti vutte devī bhante Devaloka Sampattiyo nāmi Koṭṭhake paṭisāmita dhaññaṃ viya puññappamāṇame 'va, tattha vāsodayo puññādayo na dissati. Uḷaratarаṃ puñña kammaṃ upciṇantānaṃ rājatta Sadisaṃ natthi, tadattha Sādhanatthaṃ mama putto hotha bhante 'ti. Sāmaṇero taṃ na ecchanto tuṇhī ahosi.

Tato Sā bhante dānādino puññakaraṇassa rājānubhāvaṃ passathā 'ti vatvā tassa nipannaṭṭhāne cittavitānaṃ bandhitvā gandha paribhaṇḍaṃ katvā Sumanapuppha Satthate mudukattharaṇake taṃ Sayāpetvā Sakkharodakaṃ pāyitvā mukhavāya Sahitaṃ tāṃbūlaṃ bhojāpetvā candanāgaru ādi Sugandhaṃ ca Mālatī Sumanādi puppha Saṃpuṇṇa Samugge ca Padumuppala Puṇḍarīka kalāpe ca nānā virāga vatthāni ca tathā cīvaratthāya bhikkhūnaṃ Sukhuma Sāṭake ca Sappi navanīta madhu phānīta cāṭiyo ca tathā aṭṭhavidha pānīya bhājanāni cā 'ti anekopakaraṇāni abhisaṅkaritvā edaṃ te tāta dammi. Yathā rācīṃ dānaṃ dehī 'ti vatvā rājatte Sampatte Sabbaṃ Sāsanopakāraṃ kātuṃ Sakkā 'ti mama puttabhāvam patthetha bhante 'ti āha.

Sāmaṇero taṃ disvā Somanasso rājattaṃ patvā mayā Sāsanānuggahaṃ kātuṃ vaṭṭatī 'ti cintetvā upatthita devalokaṃ pahāya tassā vacanaṃ Sampaṭicchi. Devī taṃ Sampaṭicchita bhāvaṃ ñatvā attamanā agamāsi. Atha sā rañño Saddhiṃ rathamāruyha gamanakāle 'va Sāmaṇero chavitvā

tassā kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhi. Kucchigatassā 'nubhāvena deviyā nisinna passe rathacakkaṃ yāva nābhiyā paṭhaviṃ osīdi. Tato sā taṃ ñatvā Sāmaṇero kālakato nūnā 'ti dūtaṃ pesetvā kālakata bhāvaṃ ñatvā vihāraṃ āganma mahantena Sakkārena Sarīrakiccaṃ kāretvā mahādānaṃ pavattetvā nagarame 'va pāvisi. Athassa paṭisandhigahaṇe tassā rīdiso dohaḷo uppajji. Tadattha Dīpanatthaṃ mahāvaṃsācariyā āhaṃsu.

2. Tasse vaṃ dohaḷo āsi
   mahāpuññāya deviyā.
   usobhamattaṃ madhugaṇḍaṃ
   katvā ussīsake Sayaṃ.

3. Vāmetarena passena
   nipannā Sayane Subhe.
   dvādasannaṃ Sahassānaṃ
   bhikkhūnaṃ dinnasesakaṃ.

4. Madhuṃ bhuñjitukāmā 'si
   atha phalāḷa rājino.
   Yodhāna magga yodhassa
   Sīsacchinnāsi dhovanaṃ (dhovataṃ).

5. Tasse 'va Sīse ṭhatvāna
   pātuṃ ceva akāmayi.
   Anurādhapurasse 'va
   uppalakkhettato pana.

6. Ānītuppalamālaṃ ca
   aṃilātaṃ piḷandhituṃ.
   Sinātuṃ pātumā 'nīta
   pānīyaṃ Tissa vāpiyā 'ti.

Emassa pana dohaḷassa dullabhattā sā rañño anācikkhantī kisā uppaṇḍuppaṇḍuka jātā ahosi. Atha rañño punappuna puṭṭhā Sametaṃ kathesi. Taṃ Sutvā rājā nagare bheriṃ carāpesi. Yo usabhamattaṃ mahantaṃ madhugaṇḍaṃ passeti. Tassa mahantaṃ Sampattiṃ dassāmī 'ti. Tato deviyā kucchigatassānubhāvena goṭha Samudda velante chaḍḍita nikkujjita

nāvāya anto vīsati. Yaṭṭhippamāṇe ṭhāne madhumakkhikā mahantaṃ madhugaṇḍaṃ akaṃsu. Atheko jānapadiko taṃ disvā rañño ārocesi. Rājā tassa Sakkāraṃ katvā deviṃ tāttha netvā mahantaṃ maṇḍapaṃ kārāpetvā vutta niyāmeneva dvādasannaṃ bhikkhusahassānaṃ madhuṃ datvā madhuṃ bhojāpesi. Athe 'tare dohaḷe Sampādetuṃ amacce Sannipātāpetvā elāḷa rājā amhākaṃ verī kathaṃ dohaḷaṃ Sampādessāmā 'ti āha. Taṃ Sutvā amaccā vaḷasumane tattha gate Sabbaṃ taṃ dohaḷaṃ Samijjhassatī 'ti kathesuṃ. Taṃ Sutvā rājā Veḷasumanaṃ pakkosāpetvā tamatthaṃ tassa ārocesi. So 'haṃ bhante Samattho ce āharissāmī 'ti Sampaṭicchi. Atha rājā tassa mahantaṃ Sakkāraṃ katvā ovaditvā pesesi.

So 'pi rājānaṃ vanditvā attano gehaṃ gantvā nahāpakaṃ pakkosāpetvā Sikhaṃ ṭhapetvā muṇḍaṃ kāretvā attano pitthiyaṃ rājiyo dassetvā dve rattakāsāve nivāsetvā pāto 'va nikkhamma dīghavāpiyaṃ pātarāsaṃ patva vaḍḍhamānakacchāyāya vaḍḍhamānaka titthaṃ patvā tattha ārakkhakehi damiḷa Sahassehi pakkosiyamānopi Gaṅgaṃ laṅghitvā paratīre damiḷe Sampāpuṇi. Atha tehi puṭṭho ahaṃ Eḷāḷa rañño Santikaṃ gacchāmi. Maṃ tattha nethā 'ti vatvā tehi nīto rājānaṃ passitvā vanditvā aṭṭhāsi. Rājā taṃ disvā kuto tvaṃ bhaṇe āgatosī ti pucchi. So ahaṃ Sāmī mahāgāmato āgatosmī 'ti āha. Atha rañño kasmā āgatosīti vutte Tena hi suṇa deva, Kākavaṇṇa Tisso abhiṇhaṃ tumhākaṃ aguṇaṃ amaccānaṃ vatvā akkosati. Paribhāsati. Athā 'haṃ tattha māhe 'vaṃ vattabbo Phalāḷo mahārājā Mahiddhiko mahānubhāvo Dhammiko Dhammarājā Sayaṃ yodho aneka Sahassa yodha parivāro asura bhaṭa parivuto vepacitti asuro viya. kehi ci pi paccatthikehi anabhi bhavanīyo 'ti ādinā tumhākaṃ Sūravīra guṇe vaṇṇemi. Ettakame 'va mama dosaṃ hadaye katvā tvaṃ mama Laṅkā paccatthikassa guṇe vaṇṇayasī 'ti vatvā maṃ bhaṇḍuṃ katvā pothetvā dubbalaṃ katvā kāsāva pilotike nivāsāpetvā 'gaccha re, tava Eḷālassa Santike Sukhena vasā 'ti maṃ raṭṭhato nīhari. Tasmā 'haṃ tumhākaṃ Santikaṃ āgatosmī 'ti āha. Rājā Sādhū 'ti Sampaṭicchitvā tattha tvaṃ kena kammena niyutto vasī 'ti pucchi. Assagopako 'haṃ Sāmī 'ti. Ārohana vidhiṃ ca yuddhaṃ ca jānāmi. Katipā-

hena Kākavaṇṇa Tissaṃ bandhitvā ānetvā tava dāsaṃ karomi. Pāra Gaṅgaṃ ajja paṭṭhāya tuyhame 'va 'ti gojji. Rājā taṃ Sutvā mahantaṃ Sakkāraṃ kāretvā Assagopaka Jeṭṭhakaṭṭhānaṃ adāsi. So asse gopento Sabbe parigaṇhitvā javalakkhaṇa Sampannaṃ Raṇamaddavaṃ nāma Sindhavaṃ aggahesi.

Atha so katipaya divasā 'tikkame kumhakāra vīṭhito mahantaṃ kuṭaṃ gahetvā Tīssavāpiyā pānīyaṃ āharitvā Kadamba nadiyā tīre paṭicchannaṭṭhāne ṭhapesi. Tato Mahānelakkhettaṃ gantvā Mahānela kalāpamāharitvā tattheva ṭhapesi. Puna divase pāto 'va tāni ādāya Raṇamaddavaṃ āruyha vīṭhiyā pācīna dvàrato bahi gantvā ahama 're Veḷasumano 'ti nāmaṃ Sāvetvā ahaṃ Raṇamaddavaṃ ādiṃ katvā edaṃ 'cedaṃ ca gahetva amhākaṃ rañño Santikaṃ gamissāmi. Ehalāla rañño taṃ pavattiṃ kathetha. Sakkontā maṃ gaṇhantū 'ti ugghosetvā assassa paṇhiyā Saññaṃ datvā vegena cetiya Giri antaraṃ gantvā assassa vegaṃ mandaṃ karonto Satika Satikaṃ agamāsi.

Athassa kathaṃ Eḷāḷa rañño kathesuṃ. Rājā taṃ Sutvā amaccehi mantetvā attano cetiya Damiḷaṃ nāma aggayodhaṃ pakkositvā tvaṃ bho yodhasataṃ gahetvā Sīghaṃ taṃ anubandhitvā māretvā Sindhavaṃ gahetvā ehī 'ti Senāpatinā Saddhiṃ pesesi. Tato te bhuñjitvā Sabbalaṅkārapati maṇḍitā maṇikuṇḍalaṃ piḷandhitvā ubho 'pi ājānīya Sindhavaṃ āruyha gacchantā cetiya Pabbatantare Sampāpuṇiṃsu. Tato veḷasumano dhāvamāne te disvā assamaṇḍalaṃ katvā Sīgha Sīghaṃ dhāvanto khurasaṅghaṭṭanena mahantaṃ Rajakkhandhaṃ uṭṭhāpetvā rajehi andhaṃ katvā gumbantare assapiṭṭhe nisinno 'va kosato asiṃ nibbāhetvā kaṇthappamāṇena gahetvā aṭṭhāsi. Sa vegena gacchantānaṃ Sīsāni chindi. Veḷasumano tāni bhūmiyaṃ apatamāne ye 'va gahetvā kesehi gaṇṭhiṃ datvā assapiṭṭhiyaṃ yeva ṭhapetvā asse ca ādāya majjhantike Mahāvāḷaka Gaṅgāya Vaḍḍhamānaka titthaṃ Sampāpuṇi. Tattha Sāhassa mattā ārakkhikā Damiḷa yodhā gaṇhathetanti parivāresuṃ. So tehi Saddhiṃ yujjhanto yodha Sahassaṃ māretvā assena Saddhiṃ ullaṅghitvā Pāragaṅgāyaṃ patitvā pakkāmi. Atha Pāragaṅgāyaṃ vaḍḍhamānaka Damiḷo tathe

va purisa Sahassehi Saddhiṃ parikkhipi. So tehi Saddhiṃ yujjhanto aneka Sate manusse ghātetvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya Vaḍḍhamānaka tittham Sahassa titthanti 'pi assamaṇḍalika titthantipi Voharanti.

So tadahe 'va asse ādāya dīghavāpi taḷāke nahātvā ca pītvā ca gacchanto Sāyaṇhe Mahāgāmaṃ Sampāpuṇī Tattha mahādvāraṃ vivaritvā āgentvā rājadvāre assā oruyha asse Santappetvā Sālāyaṃ bandhitvā uppala kalāpehi Saddhiṃ pānīya ghaṭaṃ ca Sakuṇḍalābharaṇāni dve Sīsāni ca ādāya rañño dassesi. Rājā tassa mahantaṃ Sakkāraṃ katvā Suvaṇṇa taṭṭakaṃ āharāpetvā taṃ asidhota pānīyena pūretvā Suvaṇṇa Kuṇḍalike dve Damiḷa Sīse ṭhapitāya deviyā nahāpetvā pānīyaṃ pāyetvā mālaṃ piḷandhāpesi. Tasmiṃ khaṇe deviyā dohaḷo paṭippassamhi. Atha rājā nemittake pakkosāpetvā ko etasmiṃ dohaḷe vipāko'ti pucchi. Evaṃ te vyākāsuṃ tena vuttaṃ.

7. Sūravīra bahūpeto
merusāro guṇākaro.
dhīro Sumati vikkanto
putto te deva jāyati.

8. Dvattiṃsa Damiḷe hantvā
katvā yuddhaṃ asādisaṃ
vase katvātaimaṃ Laṅkaṃ
ekarajjaṃ karissati.

9. Anurādhapure ramme
vasanto Sāsanaṃ emaṃ.
Sobhessati yatha 'Soka
Dhammarājā 'va Sāsanaṃ 'ti.

Taṃ Sutvā rājā tuṭṭho tesaṃ Sakkāraṃ kāresi. Atha rājā tassa patisandhito dasekaddhamāse atikkante ekadivasaṃ vihāraṃ gantvā bhikkhū vandanto pūjento gilānānaṃ bhikkhūnaṃ catupaccayehi upaṭṭhahanto carati. Tadā so ekassa bhikkhuno Sarīre Maṅkuṇena daṭṭhaṭṭhāne gaṇḍiṃ disvā

kimidaṃ bhante'ti pucchi. Bhikkhu Maṅkuṇena daṭṭhaṭṭhākaṃ nāma mahārājā'ti āha. Rājā mañcake Uttarattharaṇassa abhāvenā'ti cintetvā uttarāsaṅgaṃ dātukāmo ekasādhaka bhāvena nādāsi. Tato pañcamba māḷakaṃ gantvā tipiṭaka Mahātissa ttheraṃ vanditvā nisīdi. Tadā so tassa Mahābuddha Sīhanāda Suttantena dhammaṃ desesi. Tassa 'pi rājā pasanno Uttarāsaṅgaṃ dātukāmo ekasātaka bhāvena ohitvā gehaṃ gantvā bhikkhūnaṃ ca therassa ca bahūni vatthāni pesessāmī'ti cintento nisinnohoti. Tasmiṃ khaṇe eko kāko āgantvā amhasākhantare nisinno rājānaṃ evamāha.

10. Deyyadhammesu mārāja
ossakkāpaya mānasaṃ.
uppannaṃ kusalaṃ cittaṃ
nevossakkanti paṇḍitā.

11. Dehi dānaṃ yathā kāmaṃ
tava cittānukūlakaṃ.
ahaṃ te āhariṃ pañca
Sāsanaṃ tuṭṭhi dāyakaṃ'ti.

Evañca pana vatvā mahārāja, vihāradevī dhañña puñña lakkhaṇa Sampannaṃ puttaṃ vijāyi. Uposatha kulato ekā hatthinī ākāsenā 'gantvā tittha Sara Samīpe Sabbasetaṃ bala lakkhaṇa Sampannaṃ hatthipotakaṃ vijāyitvā agamāsi. Valāhoka assakulato ekā vaḷavā 'kāsenā 'gantvā Goṇagāme vaḷavā potakaṃ vijāyitvā agamāsi—Goṭhasamudde paṭṭa Sāṭakādi bhaṇḍa paripuṇṇa Saṭṭhimattā nāvāyo aṭṭhaṃsu Anantara vaḍḍha Samīpe rājamānena dvādasa karīsa matte hāne tālakkhandhappamāṇa Suvaṇṇakkhandhā uṭṭhahiṃsu. Emāni pañca maṅgala Sāsanāni āhariṃ. Atha giripāde kontara Kaṭṭha Pabbata mahāvihāre Mahānāgatthero Satta tālappamāṇe ākāse nisīditvā parinibbuto, emaṃ anicca paridīsakaṃ Sāsanaṃ ca vatvā tuṭṭhaṭṭhāne Sāṭakaṃ dehi Sāmī'ti āha. Rājā taṃ Sutvā hasi. Thero kimatthāya hasi mahārājā'ti āha.

Rañño kākena kathaṃ Sutvā hasiṃ'ti vutte—thero'pi tassa pubbakammaṃ Saritvā hasi. Rañño'pi kimatthaṃ bhante

tumhehi hasitaṃ'ti puṭṭho' mahārāja, tava amaruppala kāle vālukā thūpe ussitasutta patāke phalaṃ tayā ajja laddhaṃ'ti hasiṃ'ti āha. Rājā'pi taṃ atīta kammaṃ pucchi. Thero'pi Sabbaṃ vyākāsi. Rājā pasanno therassa uttarasāṭakaṃ datvā kontara kaṭṭha Pabbata Mahāvihāraṃ gantvā therassa Sarīrakiccaṃ kārāpetvā dhātuyo gahetvā thūpaṃ kārāpesi. Tato Suvaṇṇaṃ ca Sāṭakādayo ca āharāpetvā Sabbesaṃ bhikkhūnaṃ uttarattharaṇatthāya ca nicīvaratthāya ca Sāṭake adāsi. Tato nagara janapada raṭṭhāvāsīhi Saddhiṃ Sattāhaṃ puttassa jātamaṅgalaṃ kārāpesi athā 'parabhāge tassa nāma-karaṇa maṅgale rājā mahādānaṃ pavattetvā mama puttassa nāma karaṇaṃ maṅgale rājā mahādānaṃ pavattetvā mama puttassa nāma karaṇa maṅgale bhuñjantūti dvādasa Sahassaṃ bhikkhusaṅghaṃ nimantetvā evaṃ cintesi—tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

12. Eso yaṃ yadi me putto
asmiṃ Laṅkātale 'khile.
rajjaṃ gahetvā Sambuddha
Sāsanaṃ jotayissati.

13. Aṭṭhuttara Sahassaṃ 'va (ca)
bhikkhavo pavisantu ca.
sabbe te uddhapattā 'ca
cīvara— pārupantu ca.

14. Paṭhamaṃ dakkhiṇaṃ pādaṃ
ummārento ṭhapentu ca.
ekacchatta yutaṃ dhamma
karakaṃ nīharantu ca.

15. Gotamo nāma thero ca
patigaṇhātu puttakaṃ.
So ca Saraṇa Sikkhāyo
detu Sabbaṃ tathā ahū'ti.

Rājā Sabbaṃ taṃ nimittaṃ disvā tuṭṭhacītto bhikkhusaṅghaṃ nisīdāpetvā paṇītena pāyāsena 'va Santappetvā kiṃ

bhante mama puttassa nāmaṃ anucchavikaṃ'ti pucchi. Athassa bhikkhū evaṃ nāmamakaṃsu. Tattheva vuttaṃ.

16. Mahāgāme nāyakattaṃ
pitu nāmaṃ ca attano.
ubho katvāna ekjjhaṃ
gāmaṇī abhayo etī'ti.

Tato tasmiṃ yeva vasse vihāradevī aññaṃ puttaṃ vijāyi. Tassa Tisso'ti nāmamakaṃsu. Ubho te kumārā Devakumārā viya mahantena parivārena vaḍḍhenti. Atha Sitthappavesana maṅgale Sampatte rājā pañcasata matte bhikkhusaṅghe nimantetvā mahādānaṃ pavattetvā bhikkhūnaṃ bhuñjanakāle Suvaṇṇa Sarakaṃ gahetvā deviyā Saddhiṃ Sabbesaṃ ucciṭṭha bhattaṃ thokathokaṃ gahetvā evaṃ Sapaṭhaṃ karonto kumārānaṃ abhimukhe ṭhapesuṃ. Lokasāsana bhāraṃ hi yadi tumhe kaḍḍhetha puttakā. Mājīratu kucchī gataṃ edaṃ vo'ti adāpayī.

17. Viññaya bhāsitatthaṃ te
ubho rājakumārakā,
pāyāsaṃ taṃ abhuñjiṃsu
tuṭṭhacittā mataṃ viyā'ti.

Atha rājā tesaṃ dasa dvādasa vassikakāle vīmaṃsanatthaṃ pañcasate bhikkhusaṅghe Sannipātetvā mahādānaṃ Sajjetvā bhojetvā Suvaṇṇa Sarakena pure viya bhikkhūnaṃ ucciṭṭhamodanaṃ gahetvā tayo koṭṭhāse katvā tesaṃ abhimukhe ṭhapetvā evamāhatena vuttaṃ.

18. Kula devatānaṃ no tātā
bhikkhūnaṃ vimukhā mayaṃ.
na hesāmā'ti cintetvā
bhāgaṃ bhuñjathimaṃ ti ca.

19. Dve bhātaro mayaṃ niccaṃ
aññamaññama 'dūhakā.
bhavissāmā'ti cintetvā
bhāgaṃ bhuñjaṭhimaṃ'ti ca.

20. Na yujjhissāma Damiḷehi
 eti bhuñja 'thimaṃ eti.
 niyojesi Mahārājā
 evaṃ rāja kumārake'ti.

Taṃ Sutvā te koṭṭhāsa dvayaṃ amataṃ viya paribhuñjiṃsu. Antimaṃ pana Koṭṭhasaṃ gahetvā Tissakumāro bhattapiṇḍiyaṃ bhūmiyaṃ pātesi. Gāmaṇī 'pi tatheva khipitvā vuṭṭhāya Sayanaṃ gato hatthapāde Saṃkucitvā nipajji. Taṃ disvā vihāradevī sayanaṃ upagantvā putta ! kimatthaṃ hatthapāde pasāretvā Sukhena na nipajjisi. Sukhaṃ Sayā'ti āha. Kumāro tassā taṃ kāraṇaṃ kathento evamāha.

21. Gaṅgāpāraṃ hi Dmiḷā
 vasannaggisikhā viya.
 eto goṭhasamuddova
 kathaṃ Semi Sukhaṃ ahaṃ'ti.

Rājā taṃ Sutvā tesaṃ manaṃ ñatvā te hatthassa tharu Sippesu ca Sakalāsu kalāsu ca nipphattiṃ pāpesi—tato Gāmaṇikumāro—

22. So kamenābhi vaḍḍhento
 ahu Soḷasavassiko.
 puññavā yasavā dhimā
 tejobala parakkamo.

23. Hatthassa tharū kammassa
 kusalo katupāsano.
 So Gāmaṇi rājasuto
 mahāgāme vasī tadā'ti.

Tato Kākavaṇṇa rājā dasamahāyodhe Saṅganhitvā puttānaṃ vupaṭṭhāpesi—Dasa Mahāyodhā nāma.

24. Nandimitto Suratimmalo
 Mahāseno Goṭhayimbaro.
 theraputtābhayo bharaṇe
 velusumano tathe 'va ca.

25. Khañjadevo Phussadevo
labhiyyasabhopi ca.
ete dasa mahāyodhā
tassā 'he suṃ mahabbalā'ti.

Tesu eko dasa, puna tesu eko dasā'ti evaṃ tīsu vāresu te yodhe Saṃgaṇhiṃsute pana yodhā—

26. Ekādasa Sahassaṃ ca
dasuttara Sata 'mpi ca.
ahesuṃ piṇḍitā yodhā
mahabbala parakkamā'ti.

Rājā 'pi tesaṃ gāma nigama khetta vatthu ādīni datvā Tissakumāraṃ janapada rakkhaṇatthaṃ balavāhane datvā dīghavāpiṃ pesesi. Gāmaṇikumāro pitu Santikeye 'va ohiyi. Tato so hatthassa ratha pādādi caturaṅgasenaṃ Dasamahāyodhe ca passanto edāni Damiḷehi Saddhiṃ yujjhissāmī'ti cintetvā taṃ pavattiṃ pītu rañño kathāpesi. Kālo 'yaṃ me loka Sāsanānuggham kātuṃ, tato me taṃ anujānātuti—rājā taṃ Sutvā yuddhe Jaya Parājayo nāma na Sakkā ñātuṃ, mahati panāyaṃ Damiḷasenā'ti maññamāno puttānaṃ anurakkhaṇatthaṃ ala mamhākaṃ oragaṅgaṃ'ti Damiḷayuddhaṃ nānujāni. Tato Kumāro dutiya'mpi tatiya 'mpi pitu Santikaṃ pesesi. Çatutthe pana vāre hattha gīvupagādayo etthālaṅkāre kāretvā pitu Santikaṃ pesesitena vuttaṃ hi Mahāvaṃse—

27. Pitā me puriso hoti
neva vakkhati tenidaṃ.
piḷandhatū'ti pesesi
etthālaṅkāramassa so.

28. Rājā hi tassa kujjhitvā
karotha hema Saṅkhaliṃ.
tāya taṃ bandhayissāmi
nāññathā rakkhiyo hi So'ti.

Atha Kumāro pituno kujjhitvā Malayaṃ agamāsi. Te tassa pitar duṭṭhattā Duṭṭhagāmaṇi'ti vohariṃsu, tato rājā

nuggalacetiyaṃ kārāpetvā cetiyamaha divase bhikkhū Sannipātesi. Catuvīsati bhikkhu Sahassāni Sannipatiṃsu. Tadā yodhe Sannipātāpetvā bhikkhu Saṅghassa majjhe Sapathaṃ kārāpesi. Mamaccayena putānaṃ kalahaṭṭhānaṃ na gantabba 'nti—athāparabhāge Tissakumāro pitari kālakate dīgha vāpito āgantvā tassa Sarīrakiccaṃ kāretvā mātaraṃ ca Kaṇḍulahatthiṃ ca ādāya bhātu bhayā dīghavāpime 'va agamāsi. Tato amaccā Mahāgāme Samāgantvā etamatthaṃ vatvā Duṭṭhagāmaṇi Kumārassa Santikaṃ lekhanaṃ pesesuṃ Sīghamāgacchatū'ti. So taṃ Sutvā lahuṃ bhuttasālaṃ āgantvā ārakkhaṃ Saṃvidahitvā Mahāgāmaṃ gantvā tatthā maccehi abhisitto mātaraṃ ca kaṇḍula hatthaṃ ca gahetvā āgacchatū'ti Kaṇiṭṭhassa dūtaṃ pāhesi. Tato Tissakumāro pitā no devattaṃ gato, mātaraṃ vupaṭṭhahattonto ettheva vasissāmī'ti vatvā na pesesi. Rajā taṃ Sutvā ahaṃ 'eṭṭho tasmā mātupaṭṭhānaṃ mayhame 'va bhāro, ahametaṃ Vupaṭṭhahissāmi. Sace na pesesi āharaṇupāyene 'va āharissāmi'ti kuddho Sāsanaṃ pesesi. Kumāro pana mātaraṃ na pesete 'va. Atha te ubo senaṃ Saṅkaḍḍhitvā chūlaṅgatiya piṭṭhiyaṃ Mahāsaṅgāmaṃ paccupaṭṭhāpesuṃ. Tena vuttaṃ Mahāvaṃse—

29. Ahū dvinnaṃ mahāyuddhaṃ
cullaṅganiya piṭṭhiyaṃ.
tattha nekasahassāni
patiṃsu rājino narā.

30. Rājā ca Tissāmacco ca
valavā dighahūnikā.
tayoye 'va palāyiṃsu
Kumāro anubandhi te.

31 Ubhinnamantare bhikkhū
māpayiṃsu Mahīdharaṃ.
taṃ disvā bhikkhusaṅghassa
kammaṃ eti nivatti so'ti.

Tato rājā palāyanto Kappakandara nadiyā Jalamāliṃ nāma titthaṃ patvā Sannāhaṃ muñcitvā Tissāmaccassa evamāha.

chāta 'jjhattomhi, kiñci atthī'ti so Suvaṇṇa Sarakato bhattaṃ nīharitvā adāsi. Rājā Saṅghassa adatvā abhutta pubba bhāvena Suvaṇṇasarake bhattaṃ attano ca amaccassa ca valavāya ca bhikkhusaṅghassa cā'ti cattāro Koṭṭhāse katvā bhikkhusaṅghassa kālaṃ ghosaya, Tisso'ti āha. So 'pi kālo 'yaṃ bhante bhattaggassa upasaṅkamaṇāyā'ti ghosesi. Taṃ Sutvā Piyaṅgudīpaṭṭho Sikkhāpada dāyako Gotamotthero Tissakuṭibbikasutaṃ attano ante vāsikattheraṃ pakkositvā tamatthaṃ vatvā pesesi. So 'pi ākāsenā 'gantvā tesaṃ abhimukhe pāturahosi. Athassa hatthato pattaṃ gahetvā Saṅghassa bhāgañca attano bhāgañcā'ti dve Koṭṭhāse adāsi. Atha Valavā 'pi attano koṭṭhāsaṃ dātukāmā khura ghaṭṭanādīhi attano ajjhāsayaṃ Saññāpesi. Taṃ ñatvā tassā koṭṭhāsa 'mpi patte pakkhipitvā Puṇṇapattaṃ rājā therassa hatthe patiṭṭhāpesi. Thero taṃ ādāya Gotamattherassa adāsi. Thero pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ datvā ālopabhāgatc tesaṃ Santikā laddhaṃ patte pūretvā pesesi. Patto gantvā tesaṃ Santike aṭṭhāsi—vuttaṃ hi Mahā vaṃse.

32. Disvā gataṃ gahetvā taṃ
Tisso bhojesi bhūpatiṃ.
bhuñjitvāna Sayañcā 'pi
valavaṃ cā 'pi bhojayī.
Sannāhaṃ cumbaṭaṃ kātvā
rājā pattaṃ visajjayī'ti.

Tato rājā Mahāgāmaṃ gantvā na cirene 'va kālena Saṭṭhi Sahassabalaṃ Saṅkaḍḍhitvā valavaṃ āruyha Sannaddha pañcāyudho Kaṇiṭṭhena Saddhiṃ yuddhāya nikkhami. Kumāro 'pi Kaṇḍula māruyha balakāya parivuto nikkhami. Tadā tesu yuddhesu Kaṇiṭṭho parājayitvā palāyi. Tamatthaṃ Mahāvaṃse vuttaṃ.

33. Rājā valavamāruyha
Tisso tu kaṇḍulaṃ kariṃ
dve bhātaro Samāgañchuṃ
yujjhamānā raṇe tadā.

34. Rājā kariṃ karitvanto
 vaḷavā maṇḍalaṃ akā.
kathāpi chiddaṃ no disvā
 laṅghāpetuṃ matiṃ akā.

35. valavāya laṅghāpetvāna[1]
 hatthinaṃ bhātikopari.
tomaraṃ khipi cammaṃ ca
 yathā chijjati piṭṭhiyaṃ.

36. Anekāni Sahassāni
 Kumārassa narā tahim.
patiṃsu yuddhe yujjhntā
 bhijji ceva mahabbalaṃ.

37. Ārohakassa vekallā
 eṭṭhī maṃ laṅghayī eti.
kuddho karītaṃ cālento
 rukkhamekamupāgami.

38. Kumāro āruhī rukkhaṃ
 hatthi Sāmimupāgami.
tamāruyha palāyantaṃ
 Kumāraṃ anubandhi so'ti.

Tato Kumāro palāyitvā vihāraṃ pavisitvā Mahātherassa heṭṭhā mañce nipajji. Tasmiṃ khaṇe thero yathā bheṭṭhā mañcaṃ na paññāyati. Evaṃ cīvaraṃ mañcake patthari. Tato Rājakumārassa anupadena rājā āgantvā Pariveṇaṃ pavisitvā kuhiṃ Tisso'ti pucchi. Thero mahārāja, natthi mañce'ti āha. Tato rājā heṭṭhā mañcaṃ paviṭṭho maññe'ti cintetvā tato nikkhamma vihāra paṅyante ārakkhaṃ Saṃvidhāya Sayaṃ dvārakoṭṭhake aṭṭhāsi. Tato bhikkhū taṃ mañcake nipajjāpetvā uparicīvaraṃ datvā matabhikkhuṃ nīharaṇa niyāmena bahi nīhariṃsu. Rājā taṃ disvā evamāha vuttaṃ hi.

---

1. "Valavā laṅghayitvāna Kathaci".

39. Nīyamānantu taṃ ñatvā
edomāha mahīpati.
Tissa tvaṃ kuladevānaṃ
Sīsesu hutvāna nīyasī.

40. Balakkārena gahaṇaṃ
kuladevehi natthi me.
guṇaṃ tvaṃ kuladevānaṃ
Sareyyāsi kadācipi.

Evaṃ ca pana vatvā tato Mahāgāmaṃ gantvā mātaraṃ āṇāpesi. Tadā bhikkhūhi anuggahito Tissakumāro aññatara-vesena dīghavāpiṃ gantvā Godhagatta Tissattheraṃ upasaṅkamitvā evamāha. Sāparādho ha 'mbhante mama bhatuno, taṃ 'dāni khamāpessathā'ti yāci. Thero tassa chattapattādayo datvā veyyāvaccākārena pañcasatehi bhikkhūhi Saddhiṃ Rājagehaṃ gantvā taṃ Sopāna matthake ṭhapetvā antāgehaṃ pāvisi. Rājā sa bhikkhusaṅghaṃ theraṃ disvā nisīdāpetvā yāgu ādīni upanesi. Thero pattaṃ pidhesi. Rājā kimatthāyāgatattha bhante'ti pucchi. Thero Kumāraṃ ādāya āgataṃhā'ti āha. Raññā kuhiṃ 'dāni so coro'ti vutte thitaṭṭhānaṃ ācikkhi atha vihāra devī gantvā puttaṃ Sampaticchi. Atha rājā bhikkhusaṅghena Saddhiṃ Sammoditvā Tissakumārena Saddhiṃ bhuñjitvā Saṅghaṃ vissajjesi. Tamatthaṃ dassetuṃ mahāvaṃsa Kathācariyā āhaṃsu.

41. Rājā 'ha theraṃ ñāto vo
dāsabhāvo edāni no.
Sāmaṇeraṃ pesayetha
tumhe me Sattavassikaṃ.

42. Janakkhayaṃ vinā yeva
kalaho na bhaveyya no.
rājā Saṅghassa dose so
Saṅgho daṇḍaṃ karissati.

43. Hessatā gatakiccaṃ vo
yāgādiṃ gaṇhathā'ti so.

datvā taṃ bhikkhu Saṅghassa
pakkositvāna bhātaraṃ.

44. Tatthevā Saṅgha majjhamhi
nisinno bhātarā Saha,
bhuñjitvā ekatoye 'va
bhikkhusaṅghaṃ visajjayī'ti.

Tato rājā katipāhaccayena Kaṇiṭṭha, tvaṃ gantvā Dīghavāpiyaṃ nisinno Sassaṃ kārehī'ti pesetvā Saya 'mpi bahuṃ Sassakammaṃ kāresi. Athāparabhāge rājā Airañña Suvaṇṇa Go mahisa dāsi dāsa khetta vatthu gāma nigama ṭhānantarādi dānena mahābalakāyaṃ Saṅgaṇhitvā edānā 'yaṃ Damiḷa Kacavaraṃ jhāpetvā Sambuddhasāsanaṃ Sobhetuṃ kālo'ti cinṭetvā hatthassādayo ca nānāyudha cammādayo cā'ti Sabbaṃ Saṃvidhāya Kunte dhātuṃ nidhāpetvā mahantena rājānubhāvena mahantena balakāyena Saddhiṃ Rājasiriyā virocamāno Tissamahārāmaṃ gantvā bhikkhusaṅghaṃ vanditvā Sahagāmino bhikkhū yācitvā Damiḷamaddanaṃ kātuṃ nikkhami. Tamatthaṃ dassetuṃ vuttaṃ hi.

45. Duṭṭhagāmaṇi rājā 'tha
katvāna janasaṅgahaṃ.
kunte dhātuṃ nidhāpetvā
Sayogga balavāhano.

46. Gantvā Tissamahārāmaṃ
vanditvā Saṅghamabrāvi.
Pāragaṅgaṃ gamissāmi
jotetuṃ Sāsanaṃ ahaṃ

47. Sakkātuṃ bhikkhavo detha
amhehi Saha gāmino.
maṅgalaṃ ceva rakkhā ca
bhikkhūnaṃ dassanaṃ hi no.

48. Adāsi daṇḍa kammatthaṃ
Saṅgho pañcasataṃ yati.

bhikkhu Saṅghaṃ tamādāya
tato nikkhamma bhūpati.

49. Sodhāpetvanā malaye
edhā 'gamana mañjasaṃ.
Kaṇḍulaṃ hatthimāruyha
yodhehi parivārito.
Mahatā balakāyena
yuddhāya abhinikkhamī'ti.

Tadā kira Mahagāmato yāva bhuttasālā etthantare mahā balakāyo gacchanto aṭṭhāsi. Atha mahārājā Dasamahāyodha parivuto mahāraṇaṃ katvā Damiḷe ghātento chatta Damiḷaṃ gahetvā tattha nisinno mahiyaṅgaṇathūpaṃ asīti hatthaṃ kārāpesi. Ko nāmo 'yaṃ mahiyaṅgaṇa thūpo'ti ?

TASSĀYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ

Bhagavā kira bodhito navame māse edaṃ Dīpa 'māgantvā Gaṅgātīre tiyojanāyāme yojana vitthate Mahānāgavanuyyāne Yakkha Samāgamaṃ āgantvā tesaṃ Yakkhānaṃ uparibhāge Mabhiyaṅgaṇa thūpassa ṭhāne vehāsayaṃ ṭhito vuṭṭhi vātandhā kārādīhi yakkhe Sannāpetvā Tehi abhayaṃ yācito tumhākaṃ abhayaṃ dassāmi. Tumhe Samaggā nisīdanaṭṭhānaṃ mayhaṃ dethā'ti āha—tato,

50. Āhu te Sugataṃ yakkhā
dema Mārisa te emaṃ.
Sabbe 'pi Sakalaṃ Dīpaṃ
dehi no abhayaṃ tuvaṃ.

51. bhayaṃ Sītaṃ tamaṃ tesaṃ
hantvā taṃ dinna bhūmiyaṃ.
cammakhaṇḍaṃ attharitvā
tatthā 'si māraji Jino'ti.

Tato tattha nisinno bhagavā Tejokasiṇaṃ Samāpajjitvā camma khaṇḍaṃ Samantato jāletvā vaḍḍhesi. Te camma khaṇḍena abhibhūtā Samantato Sāgara pariyante rāsibhūtā

ahesuṃ. Tato bhagavā eddhibalena Giridīpaṃ nāma edhā 'netvā tattha yakkhe pavesetvā Dīpaṃ yathāṭṭhāne ṭhapetvā cammakhaṇḍaṃ Sadakhipi. Tadā Devatā Samāgamo ahosi Tasmiṃ Samāgame bhagavā dhammaṃ desesi. Tadā—

52. Nekesaṃ pāṇakoṭīnaṃ
dhammābhi Samayo ahu.
Saraṇesu ca Sīlesu
ṭhitā āsuṃ asaṅkhiyā.

53. Sotāpattiphalaṃ patvā
Sele Sumanakūṭake.
Mahāsumanadevindo
pūjiyaṃ yācī pūjiyaṃ.

54. Siraṃ parāmasitvāna
nīlāmala Siroruho.
pātimatte adā kese
tassa pāṇahito Jino.

55. So taṃ Suvaṇṇa caṅgoṭa
vare 'nādāya Satthuno.
nīsinnaṭṭhāna racite
nānā ratana Sañcaye.

56. Sabbato Sattaratane te
ṭhapetvā Siroruhe.
So Endanīla thūpena
pidahesi namassi cā'ti.

Parinibbute bhagavati Lokanāthe Dhamma Senāpati Sāriputtattherassa antevāsiko vasabho nāme 'ko thero citakato gīvaṭṭhiddhātuṃ gahetvā bhikkhu Saṅgha parivuto āgantvā tasmiṃye 'va cetiye patiṭṭhāpetvā Meghavaṇṇa pāsānehi chādetvā dvādasa hatthubbedhaṃ thūpaṃ katvā pakkāmi. Atha Devānampiyatissa rañño bhātā thūlābhayo nāma taṃ abbhutaṃ cetiyaṃ disvā tiṃsa hatthubbedhaṃ cetiyaṃ kāresi Edāni Duṭṭhagāmaṇī Abhaya mahārājā mahiyaṅgaṇaṃ āgantvā

tattha Damiḷe maddanto asīti hatthubbedhaṃ Kañcuka cetiyaṃ kāretvā pūjamakāsi. Evaṃ mahabbhutaṃ cetiyaṃ ahosi. Tato rājā Mahiyaṅgaṇato ambatitthaṃ gantvā Ambadamiḷaṃ catūhi māsehi gaṇhi. Tato Oruyha mahabbale Sattadamiḷe ekāhene 'va gaṇhi. Tato antarāsobbhe Mahākoṇḍa damiḷaṃ, Doṇagāme Gavara Damiḷaṃ, hālakole essariya Damiḷaṃ, Nāḷisābbhe Nāḷika Damiḷaṃ Khānugāmamhi Khāṇuka Damiḷaṃ, Tambunna nāmake mātula bhāgiṇeyya dve Damiḷe gaṇhi. Tadā rājā Damiḷehi yujjhamāno evaṃ Saccamakāsi vuttaṃ hi.

57. Ajānitvā Sakaṃ Senaṃ
ghātenti Sajanaṃ eti.
Sutvāna Saccakiriyaṃ
akarī tattha bhūpati.

58. Rajjasukhāya vāyāmo
nā 'yaṃ mama kadā ci 'pi.
Sambuddha Sāsanasse 'va
ṭhapanāya ayaṃ mama.

59. Tena Saccena me Senā
kāyopagata bhaṇḍaka
Jālavaṇṇaṃ 'va hotū'ti
taṃ tathe 'va tadā ahū'ti.

Evaṃ rājā Gaṅgātīre catuvīsatī khandhāvāresu Damiḷehi Saddhiṃ mahantaṃ yuddhaṃ karonto Mahādamiḷasenaṃ ghātesi. Tato ghātitāva Sesā āgantvā vijita nagaraṃ Saraṇaṃ katvā pavisiṃsu. Atha rājā vijita nagaraṃ gaṇatatthāya yodhe upaparikkhanto Magadhanāḷiyā Soḷasa nāḷimatta Surā gaṇhanakaṃ ekaṃ vitthaṃ nikkha Sahassena kārāpetvā ammaṇattayaṃ kahāpaṇarāsiṃ kārāpetvā rāsimatthake Surāya paripuṇṇaṃ vitthaṃ ṭhapetvā Dasamahāyodhe pakkosāpetvā emaṃ Surā vitthaṃ pivitvā vitthena Saddhiṃ kahāpaṇe gaṇhathā'ti āha. Yodhā tuṇhī ahesuṃ. Atha rājā Goṭhayimbaraṃ ca theraputtābhayaṃ dāṭhāyodhaṃ ca āmantetvā Surāpātuṃ niyojesi. Te mayaṃ deva pātuṃ ayuttarūpā'ti paṭikkhipiṃsu. Rājā Suranimmalaṃ pakkositvā tathevā 'ha. So 'haṃ deva

Suraṃ pivissāmī. Etamatthaṃ Sutvā bahujanā Sannipatanti. Tesaṃ dātuṃ kahāpaṇāni mandānīti āha. Rājā aññānī 'pi chaḷam nana kahāpaṇāni tatthe 'va rāsimakāsi. So Suraṃ pivitvā kahāpaṇe Saṃvibhajitvā manussānaṃ adāsi. Surāya pitabhāvenassa Suranimmalo'ti vohariṃsu. Rājā taṃ vīmaṃsitvā Nandimittaṃ vīmaṃsanatthaṃ tassa rājūpaṭṭhānaṃ āgamana magge Suraṃ pāyetvā Kaṇḍulaṃ muñcesi. Tadā So karivaro gajjanto nadanto Soṇḍāya bhūmiṃ paharanto tassābhimukhaṃ dhāvi. Tadā—

60. Gaṇhituṃ āgataṃ hatthiṃ
Nandimitto karehi taṃ.
ubho danne pīḷayitvā
ukkuṭikaṃ nisīdayī.

61. Hatthinā Nandimitto tu
yasmā yattha ayujjhi so.
tasmā tattha kato gāmo
hatthiporo'ti vuccati.

Evaṃ te rājā vīmaṃsitvā vijita nagaraṃ gaṅhaṇatthaṃ nikkhami. Taṃ Sutvā Damiḷā yuddhāya upadhāviṃsu. Atha tehi Saddhiṃ Mahāyodhānaṃ Suhiṃsano mahāsaṅgāmo ahosi. Atha puratthima dvāre Veḷasumano assamabhiruyha yujjhanto anekasata Damiḷe ghātesi. Tato Damiḷā antepuraṃ pavisitvā dvāraṃ thakesuṃ. Atha rājā niyojesi. Attano attano balavāhanaṃ gahetvā tesu tesu dvāresu yuddhaṃ karontū'ti. Atha Kaṇḍulahatthi Nandimitto Suranimmalo ca dakkhiṇadvāre kammaṃ kariṃsu. Mahāseno Goṭhayiṃbaro theraputtābhayocā'ti eme tayo etaresu tīsu dvāresu kammaṃ kariṃsu. Taṃ ca nagaraṃ Sukkhaparikhā kaddema parikhā udaka parikhāti parikhāttaya parikkhittaṃ aṭṭhārasa hatthubbedhaṃ daḷhapākāraṃ, tattha tattha yodha Sata Samparikiṇṇa Gopura ayo dvārehi yuttaṃ, tattha tattha thitehi nikkhitta Sara Satti Tomara bheṇḍivāḷādi nānāyudhehi ca yantadhanu yantapāsāna asanikkhadhehi ca Siñcamāna pakkaṭṭhita Malasilesehi ca nirantaraṃ ahosi. Tato Kaṇḍulo dhāvitvā jannukehi ṭhito dattehi Silāyudhā eṭṭhikā bhinditvā ayodvāraṃ Sampāpuṇi.

Tato Damiḷā Gopure ṭhatvā nānā 'yudhā nikkhipiṃsu. Pakka ayoguḷañce 'va pakkaṭṭhita Silese ca haṭṭhipiṭṭhiyaṃ khipiṃsu. Tadā Kaṇḍulo vedanaṭṭo udakaṭṭhānaṃ gantvā udake ohāsi. Taṃ disvā Goṭṭhayimbaro edaṃ Surāpānaṃ'ti maññāyi. Tā Nāyama 're Surāpānaṃ 'ayodvāra vighāṭanaṃ nāme 'taṃ gacchi. Sakkonto gantvā dvāraṃ vighaṭehi'ti āha. Taṃ Sutvā Nāgarājā jātābhimāno janasota puṭāni pāṭento viya gajjanto kuñcanādaṃ karonto jalaṃ dvidhā katvā uggamma thale aṭṭhāsi. Tato hatthivejjā Silesaṃ dhovitvā osadhaṃ akaṃsu. Tato rājā hatthima 'bhiruyha pāṇinā kumbhaṃ parāmasitvā Sakala Laṅkātale rajjaṃ tava dammi puttā'ti taṃ rajjena tosetvā varabhojanaṃ bhojetvā vaṇaṃ Sāṭakena veṭhetvā Suvammitaṃ katvā camma pitthiyaṃ mahisa cammaṃ Sattaguṇaṃ katvā bandhitvā tasso 'pari tela cammaṃ bandhitvā taṃ vissajjesi. So asani viya gajjanto gantvā dāthāhi padaraṃ vijjhi. Pādena ummāraṃ hani. Dvāra bāhā hi Saddhiṃ ayodvāraṃ mahāsaddena bhūmiyaṃ pati—Tena vuttaṃ.

62. Asanī viya gajjanto
So gantvo 'paddāve Sahaṃ.
padaraṃ vijjhi dāthāhi
ummāraṃ padasā hanī.

63. Sadvāra bāhaṃ taṃ dvāraṃ
bhūmiyaṃ Sa ravaṃ panī'ti.

Atha Gopure dabbasambhāraṃ pana hatthi piṭṭhiyaṃ patantaṃ disvā Nandimitto bahāhi paharitvā pavattesi. Tadā Kaṇḍulo dāthāpīḷana veraṃ chaḍḍhesi. Atha Kaṇḍulo attano piṭṭhiṃ ārohanatthāya Nandimittaṃ olokesi. Taṃ ñatvā Nandimitto aha 'mare kadā aññena katamaggena paviṭṭha pubbo'ti taṃ na ecchanto aṭṭhārasa hatthubbedhaṃ pākāraṃ bāhunā paharitvā aṭṭhū 'Sabha mattappamāṇa padese pātetvā Suranimalaṃ olokesi. So 'pi ahaṃ tayā katamaggena na pavisissāmī'ti. Taṃ anicchanto aṭṭhārasa hatthubbedhaṃ pākāraṃ ullaṅghitvā Damiḷānaṃ matthake asani viya nagarabbhantare pati. Atha Gthayimbaro 'pi theraputtābhayo 'pi ekeka dvāraṃ bhinditvā pavisiṃsu. Tato—

64. Hatthi gahetvā rathacakkaṃ
matto Sakaṭa pañjaraṃ.
Nāḷikera taruṃ Goṭho
nimmalo khaggamuttamaṃ.

65. Tālarukkhaṃ Mahāseṇo
Theraputto Mahāgadaṃ.
Visuṃ Visuṃ Vīthigatā
Damiḷe tattha cuṇṇayuṃ'ti,

Evaṃ vijita nagaraṃ catumāsehi bhinditvā Damiḷe māretvā tato Girilokaṃ nāma gantvā Giriya Damiḷaṃ aggahesi. Tato Mahela nagaraṃ gantvā catumāsehi Mahela rājānaṃ gaṇhi. Tato rājā Anurādhapuraṃ gacchanto Sapariso Kāsapabbate nāmakhandhāvāraṃ nivāsetvā tattha Posona nagaraṃ nāma vāpiṃ kāretvā Jeṭṭhamūla māsamhi udaka kīḷaṃ kīḷi Eḷāro'pi Duṭṭhāgāmatissa āgatabhāvaṃ Sutvā amaccehi Saddhiṃ mantesi, Tamatthaṃ dassetuṃ.

66. Taṃ yuddhāyā 'gataṃ Sutvā
rājānaṃ Duṭṭhagāmaṇiṃ.
amacce Sannipātetvā
eḷāro āha bhūmipo.

67. So rājā 'va Sayaṃ yodho
yodhāva'ssa bahū kira.
amaccā kinnu kātabbaṃ
kinnumaññanti no eti.

68. Dīghajantuppabhūtayo
yodhā eḷāla rājino.
Suve yuddhaṃ karissāma
eti te nicchayaṃ karuṃ'ti.

Tato so punadivase yuddhasannaddho Mahāpabbata hatthiṃ āruyha mahābalakāya parivuto nikkhami. Gāmaṇi-rājā 'pi mātaraṃ Saddhiṃ mantetvā tassā matena dvattiṃsa balakoṭṭhake kāretvā chattadhare rājarūpake tattha tattha ṭhapesi. Abbhantara koṭṭhake Sayaṃ aṭṭhāsi. Tato ubhinnaṃ

rājūnaṃ mahāsaṅgāme vattamāne Eḷālarañño Dīghajantu nāma yodho khaggaphalake gahetvā bhūmito aṭṭhārasa Hatthubbedhaṃ nabhamuggantvā yujjhinto balakoṭṭhake patvā ettha rājā'ti maññamāno gantvā rāja rūpake chinditva paṭhamaṃ Balakoṭṭhakaṃ bhindi. Etene 'va niyāmena dutiyaṃ tatiyanti yāva ekatiṃsatimaṃ balakoṭṭhakaṃ bhinditvā Gāmaṇinā ṭhitaṃ balakoṭṭhakaṃ āgañchi. Tadā Suranimmalo rañño 'pari gacchantaṃ taṃ disvā ahama 're Suranimmalo kuhiṃ gacchasi. Yadi te purisākāramatthi edhā 'gacchā'ti akkosi. Taṃ Sutvā Dīghajantu paṭhamaṃ emaṃ māretvā gamissāmī'ti kujjhitvā ākāsama 'bbhuggantvā khaggamuggiritvā Suranimmalābhimukho otari. Suranimmalo attano 'pari otarantaṃ taṃ disvā attano phalakaṃ upanāmesi. Etaro phalakene 'va Saddhiṃ taṃ dvidhā chindissāmī'ti cintetvā phalakaṃ pahari. Etaro Elakaṃ muñci. Dīghajantu phalakaṃ chinditumasakkonto bhūmiyaṃ pati. Suranimmalo taṃ Santiyā pahari. Phussadevo tasmiṃ khaṇe Saṅkhaṃ dhami. Asani Saddo viya ahosi. Ummādapannā viya manussā ahesuṃ. Tasmiṃ khaṇe mahati Damiḷasenā bhijjittha. Eḷālo 'pi hatthipiṭṭhe nisinnoye 'va palāsi. Tadā Duṭṭhagāmaṇi rañño Senā Damiḷasenaṃ mārentā tattha rāsiṃ akaṃsu—tathā hi·

69. Tattha vāpijalaṃ āsi
hatānaṃ lohitā 'vilaṃ.
tasmā kulatthavāpī'ti
nāmato vissutā ahu.

70. carāpetvā tahiṃ bheriṃ
Duṭṭhagāmaṇi bhūpati.
na hanissatu eḷāraṃ
maṃ muñciya paro eti.

71. Sannaddho Sayamāruyha
Sannaddhaṃ Kaṇḍulaṃ kariṃ.
Eḷāraṃ anubandhanto
dakkhiṇadvāra māgamī.

72. Pure dakkhiṇadvāramhi
ubho yujjhiṃsu bhūmipā.
tomaraṃ khipi Eḷāro
Gāmaṇi tamavañcayi.

73. vijjhāpesi ca dantehi
taṃ hatthiṃ Sakahatthinā.
tomaraṃ khipi Eḷāraṃ
Sahatthi tattha so pati.

74. Tato vijita Saṅgāmo
Sayoggabala vāhano.
Laṅkaṃ ekātapattaṃ so
katvāna pāvisi pura 'nti.

Atha rājā nagare bheriṃ carāpetvā Samantā yojanappamāṇe manusse Sannipātāpetvā Eḷāra rañño Sarīrassa mahantaṃ Sakkāraṃ kārāpetvā kūṭāgārena netvā jhāpetvā tattha cetiyaṃ kārāpetvā parihārama 'dāsi. Ajjā 'pi rājāno taṃ padesaṃ patvā bheriṃ na vādāpenti. Evaṃ Duṭṭhagāmaṇi Abhaya mahārājā dvatiṃsa Damiḷa rājāno gahetvā Laṅkādīpaṃ etāna pattamakāsi. Atha yadā Duṭṭhagāmaṇi rājā vijita nagaraṃ gaṇhi. Tadā Dighajantuyodho Eḷāraṃ upasaṅkamitvā attano bhāgiṇeyyassa yodhabhāvaṃ ācikkhityā edhā 'gamanatthāya tassa Santikaṃ Sāsanaṃ pesesi. Bhallukopi taṃ Sāsanaṃ Sutvā Eḷārassa daḍḍha divasato Sattame divase Saṭṭhiyā purisa Sahassehi Saddhiṃ otiṇṇo rañño matabhāvaṃ Sutvāpi lajjāya mahātitthato nikkhamitvā Kolamba Hālake nāma gāme Duṭṭhagāmani rājā 'pi tassā 'gamaṇaṃ Sutvā Sannaddho Kaṇḍulaṃ • abhiruyha yodhaparivuto mahatā balakāyena abhinikkhami. Ummāda Phussadevo 'pi pañcāyudha Sannaddho rañño pacchimāsane nisīdi. Bhallukopi pañcāyudha Sannaddho hatthiṃ abhiruyha rājābhimukhaṃ āgañchi. Tadā Kaṇḍulo tassa vegamandī bhāvatthaṃ Sanikaṃ Sanikaṃ paccosakki Senā 'pi hatthiṃ tatheva paccosakki taṃ disvā rājā Phussadevaṃ āha. Ayaṃ hatthi pubbe aṭṭhavīsatiyā yuddhesu apaccosakkitvā edāni kasmā paccosakkatī'ti. So āha. Deva amhākameva jayo, ayaṃ gajo Jayabhūmiṃ avek-

khanto paccosakkati. Jayabhūmiṃ patvā ṭhassatī'ti. Nāgo 'pi paccosakkitvā Puradevassa passe Mahāvihāra Sīmante aṭṭhāsi. Tato bhalluko rājābhimukhaṃ āgantvā rājānaṃ uppaṇḍesi. Rājā 'pi khagga talena mukhaṃ pidhāya taṃ akkosi. Atha so rañño mukhe vijjhissāmī'ti Saraṃ khipi. So khaggatalamāhacca bhūmiyaṃ pati. Bhalluko mukhaṃ viddho 'Smīti Saññāya mahantaṃ ukkuṭṭhiṃ akāsi. Tasmiṃ khaṇe Phussadevo tassa mukhe vijjhitvā pātesi. Tena—

75. Rañño pacchā nisinno so
Phussadevo mahabbalo.
Kaṇḍaṃ khīpi mukhe tassa
ghaṭṭento rājakuṇḍalaṃ.

76. Rājānaṃ pādato katvā
patamānassa tassa tu.
khipitvā aparaṃ Kaṇḍaṃ
vijjhitvā tassa jantukaṃ.

77. Rājānaṃ Sīsato katvā
pātesi lahuhatthako.
bhalluke patite tasmiṃ
Jayanādo avattharī'ti.

Tato laddha Jaye rañño nagaraṃ āgate Phussadevo rañño kuṇḍalaṃ ghaṭṭetvā khitta dosassa daṇḍakammatthāya kaṇṇavallīṃ chinditvā lobhita pasataṃ gahetvā rājānaṃ dassesi. Rañño kimetanti vutte daṇḍakammaṃ devā'ti āha. Ko te doso'ti Sohaṃ deva tumhākaṃ kuṇḍalaṃ ghaṭṭesiṃ. So me doso'ti, rājā kiṃ bhātika, adosaṃ do 'Santi vadasī'ti vatvā attano kataññū katavedī bhāvena dve Sare āṇāpetvā puṅkhena ajukaṃ thapāpetvā tena pamāṇena kahāpaṇa rāsiṃ katvā Phussadevassa adāsi

Evaṃ Laṅkārajjaṃ ekarajjaṃ katvā yodhānaṃ yathānurūpaṃ thānantaraṃ (thānantaraṃ) adāsi. Atheka divasaṃ rājā attano pāsāda tale Sirisayanagato mahatiṃ Sampattiṃ oloketvā Akkhohiṇi Senāghātaṃ anussari Anussarantassa

rañño mahantaṃ domanassaṃ uppajjī. Saggamaggantarāyo me bhaveyyā'ti. Tadā Piyaṅgu Dīpavāsī arahanto rañño parivitakkaṃ ñatvā assasetha naṃ'ti aṭṭha arahante pesesi. Te āgantvā āgatabhāvaṃ rañño nivedetvā pāsādatalaṃ abhiruhiṃsu. Rājā there vanditvā āsane nisīdāpetvā āgata kāraṇaṃ pucchi. Te āgata kāraṇaṃ kathesuṃ. Tato rājā.

78. Kathannu bhante assāso
mama hessati yena me.
akkhohiṇi mahāsenā
ghātā kārāpitā eti.
Athassa te āhaṃsu.

79. Sagga maggantarāyo ca
natthi te tena kammunā.
diyaḍḍha manujātettha
ghātitā manujādhipa.

80. Saraṇesu ṭhito eko
pañcasīle 'pi cā 'paro.
micchādiṭṭhi ca dussīlā
Sesā pasu Samāhatā.

81. Jotayissasi Sova Tvaṃ
bahudhā Buddhasāsanaṃ.
manovilekhaṃ tasmā tvaṃ
vinodaya narissarā'ti.

Evaṃ te rājānaṃ bodhetvā pakkamiṃsu. Rājā tesaṃ vacanaṃ Sutvā assāsaṃ paṭilabhitvā te vissajjesi. Evaṃ rājā chattaṃ ussāpetvā ekarajjaṃ karonto Saṅghassa adatvā paribhutta marica vaṭṭissa daṇḍa kammatthāya Maricavaṭṭi vihāraṃ kuntadhātuṃ patiṭṭhāpetvā anagghāni ṭhapetvā ūnavīsati koṭidhana pariccāgena kārāpetvā Mahāvihāraṃ ca kārāpetvā Sannipatitānaṃ bhikkhūnaṃ navuti Sahassānaṃ ca Sacetiyaṃ vihāraṃ patigaṇhāpesi. Tato navabhūmikaṃ loha pāsādaṃ cattāro anagghe ṭhapetvā tiṃsa koṭi pariccāgena kārāpetvā ettakānaṃ ye 'va bhikkhūnaṃ niyyādetvā pūjamakāsi. Tato bhagavato doṇamattaṃ dhātuṃ patiṭṭhāpetvā vīsaṃ ratana

Satikaṃ Laṅkā Laṅkārabhūtaṃ Ratanamālikaṃ nāma Maṅgala Mahācetiyaṃ paṭhavi kampanādī acchera sata maṇḍitaṃ saṭṭhuttara tiṃsa sata mahāvihāra patimaṇḍitaṃ cetiyaṃ Kārāpesi kārāperi. Tattha Catuvisati anagghe ṭhapetvā koṭisata Sahassa vaya karaṇaṃ ahosi. Catuvīsati vassāni rajjaṃ kārento Laṅkāyaṃ ekūnasata vihāre kāresi. Catuvīsati Mahāvisākha pūjā kārāpesi. Sakala Tambapaṇṇi dīpe bhikkhusaṅghassa tikkhattuṃ ticīvaraṃ adāsi. Satta Satta dināni Laṅkārajjaṃ Sāsanassa pañcakkhattuṃ adāsi Sappiṃ Sasaniddha Suparisuddha vaṭṭiyā Siñcitvā dvādasasu ṭhānesu Dīpasataṃ Dīpasahassaṃ Dīpa Sata Sahassaṃ jālesi. Aṭṭhārasasu ṭhānesu Gilānānaṃ vejjehi pihitaṃ bhesajjaṃ ca bhattaṃ ca niccaṃ dāpesi. Catūvattāḷīsa ṭhānesu Susaṅkhataṃ madhupāyā?aṃ ca tattakesu ye 'va ṭhānesu ghatapakka jālapūve bhattena Saddhiṃ niccaṃ dāpesi. Māse Māse aṭṭhasu uposatha Divasesu Laṅkādīpe Sabbavihāre padīpatelaṃ dāpesi. Āmisa dānato dhammadānaṃ mahantanti Sutvā hetthā lohapāsāde dhammāsane nisīditvā Maṅgala Suttaṃ osāritum ārabhitvā 'pi Saṅghagāravena osāritum asakkonto tato patthāya Dhammadesake Sakkaritvā Sabbavihāresu Dhammakathaṃ kathāpesi. Ekekassa dhamma kalhikassa nāḷi nāḷippamāṇāni Sappi phāṇita Sakkarāni catuṅgula mutthippamāṇaṃ laṭṭhimadhukaṃ Sātaka yugaṃ ca māsassa aṭṭhasu uposatha divasesu dāpesi. So evamādīni anekāni puññakammāni katvā āyupariyosāne maraṇamañcake nipajjī. Atha Gilānaṃ passissāmā'ti. Tato tato Mahābhikkhusaṅgho Sannipatitvā gaṇasajjhāya 'makaṃsu. Tadā devatā panassa cha devalokato cha rathe gahetvā ākāse thatvā 'mahārāja amhākaṃ devaloko ramaṇīyo, amhākaṃ devaloko ramaṇiyo'ti vatvā attano attano devalokaṃ āgamanāya yāciṃsu.

Rājā tesaṃ vacanaṃ Sutvā yāvāhaṃ dhammaṃ Suṇāmi. Tāva adhivāsethā'ti te hatthasaññāya nivāresi. Saṅgho gaṇasajjhāyaṃ nivāretī'ti maññitvā Sajjhāyaṃ ṭhapesi. Rājā bhante kasmā Sajjhāyaṃ thapethā'ti. Mahārāja, tayā hatthasaññāya nivāritattā'ti. Bhante tumhākaṃ Saññaṃ nādāsiṃ. Devatā cha devalokato cha rathe ānetvā attano devalokaṃ gantuṃ yācanti. Tasmā tesaṃ vāvāhaṃ dhammaṃ Suṇāmi. Tāva āgamethā'ti Saññaṃ adāsinti. Taṃ Sutvā keci ayaṃ rājā

maraṇa bhayabhīto vippalapati. Maraṇato abhāyanaka (abhāyatake) Satto nāma natthī'ti maññiṃsu. Tato Abhayatthero āha. Kathaṃ mahārāja Saddahituṃ Sakkā cha pupphadāmāni khipāpesi. Tāni gantvā visuṃ visuṃ rathadhure olaṃbiṃsu. Mahājano ākāse olaṃbakāni pupphadāmāni disvā nikkaṅkho ahosi. Tato rājā theraṃ pucchi. Katamo pana deva loko ramaṇīyoti. Thero 'Tusitabhavanaṃ pana mahārāja ramaṇīyaṃ, Buddhabhāvāya Samayaṃ olokento Metteyyo Bodhisatto tasmiṃ ye''va vasatī'ti āha. Taṃ Sutvā rājā tasmiṃ ālayaṃ katvā Mahāthūpaṃ olokento nipanno 'va cavitvā Suttappabuddho viya Tusita bhavanato āhaṭa rathe nibbattetvā attanā katapuññassa phalaṃ mahājanassa pākataṃ kātuṃ rathe ṭhatvā dibbābharaṇa vibhūsito mahājanassa passantasse 'va tikkhattuṃ mahāthūpaṃ padakkhīṇaṃ katvā bhikkhusaṅghaṃ vanditvā tusita bhavana 'magamāsi. So panā 'yaṃ rājā Metteyyassa bhagavato agga Sāvako bhavissati. Kaṇiṭṭho dutiyasāvako bhavissati. Yo panettha vattabbo kathā papañco. So Sabbova Mahāvaṃse āvibhavissati. Amhehi panettha taṃ ganthalāghavatthāya upekkhittaṃ.

82. Devattaṃ upaniṭṭhitaṃ gati
vasā hitvā bhave Sādhavo.
dukkhaṃ 'nekavidhaṃ 'nubhūya
Satataṃ katvā vīriyaṃ thiraṃ.

83. ecchantā Jinasāsanassa
ruciraṃ thānaṃ Sadā Sādarā.
kubbante 'vamananta magga
kusalaṃ papponti Saggaṃ Sukhaṃ'ti.

Dutthagāmaṇī Abhaya Mahā Rañño Vatthum tatiyaṃ.

VII. 4

4. *NANDIMITTASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira emasmiṃ ye 'va Bhaddakappe Kakusandho nāma bhagavā loke udapādi Sadevakaṃ lokaṃ nibbāṇa

matapānaṃ pāyento. Tadā eko kulaputto aññatarasmiṃ kulagehe nibbattitvā vayappanno bhikkhusaṅghassa dānaṃ dadamāne manusse disvā kimatthā 'yime attano attano Santakaṃ bhatta vattha hirañña Suvaṇṇādiṃ emesaṃ dassinti. Nātakā vā te upakārakā'ti pucchitvā tehi eme bho Buddhassa bhagavato Sāvakā Sīlavantā guṇavantā appicchā Santuṭṭhā puññakkhettā, tesaṃ dinnaṃ yaṃ kiñci appamattampi taṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ. Tasmā tesaṃ dānaṃ dema. Catupaccayehi upaṭṭhahissāmā'ti vutte—So Somanasso mayā petaṃ taṃ kātuṃ vaṭṭatī'ti ekassa bhikkhussa bhojanaṃ dātukāmo tiṃsamatte kahāpaṇe vissajjetvā migamaṃsaṃ āharitvā aṅgāra pakka Saṃbhāra pakkhittādi nānāpākehi Saṃpādetvā gandhasāliṃ pariyesitvā bhattaṃ Saṃpādetvā maṃsa rasena nātūpakaraṇehi ca bhattaṃ bhagavato virocanaṃ nāma khīṇāsavaṃ bhojesi. So tena puññakammunā tato devaloke nibbattitvā anupamaṃ dibbasampattiṃ anubhavamāno Kassapa Sammā Sambuddhakāle mahābhoge kulagehe nibbattitvā vayappatto vīsatī vassa Sahassāni khīrasalāka bhattaṃ adāsi. Tadā kattara yaṭṭhiyo ca kāyabandhanāni ca'ti anekāni puññakammāni katvā devaloke mahantaṃ Sukhamanubhavitvā tato cuto manussaloke Sukhaṃ anubhavamāno amhākaṃ bhagavato parinibbutakāle Laṅkādīpe nibbatti. Tadevaṃ veditabbaṃ tadā eḷāra rājā Laṅkāya rajjaṃ kāreti. Tasse 'ko Mitto nāma Senāpati ahosi. cittaḷapabbata Sāmante pācīna khaṇḍhaṃ rājiyaṃ. Tasse 'kā kaṇiṭṭhikā ekena kulaputtena Saddhiṃ Saṃvasanti dhañña puñña lakkhaṇaṃ koschita vatthaguyhaṃ puttaṃ vijāyi. Tassa puññānubhāvena'ssa kulassa divase divase Sahassa'muppajjati. Nāmaṃ karontā pana'ssa mātā pitaro mātulassa nāmaṃ gahetvā Mitto'ti nāma'makaṃsu. Ati taruṇo'pi so mahāthāmo ahosi mahabbalo. Mātā pitaro panassa padasā gamanakāle bahi gacchantā anugacchantaṃ taṃ kenaci tosetuṃ asakkonto camma yottenassa kaṭiṃ bandhitvā nisadāya bandhitvā gacchanti. Tena so te gacchante disvā nisadaṃ ākaḍḍhitvā tattha tattha pari Sappanto yottaṃ chindati. Athassa mātā pitaro mahantaṃ Nandiṃ āharitvā ṭena 'ssa katiṃ bandhitvā mahante pāsāṇe bandhiṃsu.

Atha so ta 'mpi tathe 'va chindati. Punekadivasaṃ tassa mātā pitaro kammanta bhūmiṃ gacchantā kumāraṃ nisīdāpetuṃ asakkonto gahetvā agamaṃsu. Te taṃ ekassa velu gumbacchāyāya nisīdāpetvā kammaṃ karonti. So roditvā tesaṃ Santikaṃ gantvā pādantaraṃ pavisitvā matta hatthi viya eto cito parisappanto kammaṃ kātuṃ na deti. Atha te taṃ gahetvā mahatiya nandiyā tassa katiṃ bandhitvā ekasmiṃ velugumbe bandhiṃsu. So te hi bandhitvā gamanakāle roditvā Samūlaṃ velugumbaṃ ūddharitvā ādāya agamāsi. Taṃ velugumbaṃ parimiṇīyamanaṃ Saṭṭhi Sakaṭabhāraṃ ahosi. Tasse 'vaṃ Nandiṃ chindatī'ti Nandimitto'ti nāmaṃ ahosi tena vuttaṃ.

1. Nandiṃ chindata bhāvena
   Nandimitto'ti So ahu.
   kamaso so 'bhivaḍḍhento
   dasa nāgabalo ahū'ti.

Tato so dvādasa vassiko Anurādhapuraṃ gantvā mātulaṃ upaṭṭhati.

2. Anurādhapuraṃ rammaṃ
   Sagga khaṇḍaṃ 'va bhāsuraṃ.
   akāsuṃ damiḷā Sabbaṃ
   Susānaṃ viya āmakaṃ

3. cetiyāni ca bhindiṃsu
   mālakā 'pi manoramā.
   chaḍḍhitāsuṃ Samantā tā
   manussa kuṇapākulā.

4. chindanti āruhitvāna
   mahitaṃ Sura narādihi.
   dumindaṃ tassa Sākhā ca
   Sandussenti malādihi.

5. Buddharūpāni bhindantā
   vasantā paṭimāghare.

anācāraṃ karonte
te tiracchānā 'va dāmilā.

6. Disvāna bhikkhavo tattha
acchindanti ca cīvare.
bhindanti chatta patte 'pi
khipantā kaṭhalādayo'ti.

Evamādinā asakkaraṇena Sāsana Kaṇṭake damiḷe disvā Nandimitto evaṃ cintesi. Vuttaṃ hi—

7. Deva Brahmā Surādīhi
muddhana nicca maṇḍitaṃ.
Saggāpavagga Sukhadaṃ
Sammā Sambuddha Sāsanaṃ.

8. Nāsenti damiḷa 'dāni
Kapparukkhāva agginā.
ayuttaṃ taṃ udikkhitvā
Saddhene 'dha upekkhituṃ.

9. Mantvāna Nandi te damiḷe
gahetvā jāta kodhasā.
ūruṃ akkamma pādena
hatthena etaraṃ tu so.

10. Gahetvā Sampadāḷetvā
bahikkhipati thāmavā.
devā antaradhāpenti
tena khittaṃ kaḷebaraṃ.

11. Evameva nisā gamma
karonte tena anvahaṃ.
damiḷānaṃ khayaṃ disvā
janā rañño nivedayuṃ.

12. Sahasā gaṇhathetanti
rājā tesaṃ niyojayī'ti.

Taṃ ñatvā Nandimitto eminā vyāpārena na Sakkā lokasāsanaṃ pagganhituṃ. Rohaṇaṃ 'dāni gamissāmī'ti cintesi —tena vuttaṃ

13. cintesi Nandimitto so
evampi karato mama.
janakkhayo kevalaṃ hi
natthi Sāsana jotanaṃ.

14. Rohaṇe khattiyā Santi
pasannā ratanattaye.
tattha katvā rājasevaṃ
gaṇhitvā damiḷe 'khile.

15. rajjaṃ datvā khattiyānaṃ
jotessaṃ Buddhasāsana 'nti.

Tato so Anurādhapuraṃ khaṇḍarājiṃ gantvā mātāpitaro gahetvā Rohaṇaṃ gantvā Kukhubandhava nāma gāme nivāsaṃ kappetvā Mahāgāmaṃ gantvā rañño āyudha Sālāya nisīditvā āyudha nisāpa kāle Nandimitto nāma yodho āgato'ti rañño kathāpesi. Rañño Sādhū'ti Sampaṭicchi. Te āgantvā vanditvā aṭṭhāsi. Tato raññā puṭṭho Sabbaṃ vitthārena kathesī. Taṃ Sutvā rājā pasīditvā mātāpituntaṃ ca 'ssa mahantaṃ Sakkāraṃ pārāpetvātaṃ gāmaṃ tassa bhattagāmaṃ katvā datvā vīmaṃ Satatthaṃ emaṃ asiṃ gahetvā dhāraṃ ṭhapehī'ti adāsi. So taṃ gahetvā aparāparaṃ pāsāṇe ghaṃsitvā dhāraṃ ṭhapesi. Taṃ ahosi tikhiṇaṃ. Yathā pabbatamhi pahaṭe kadalikkhandhaṃ viya chinditvā gacchati. Taṃ disvā tuṭṭho rājā mahāvīṭhiya gehaṃ dāpetvā divase divase Sahassaṃ dāpento mahāparivārampi dento Mahāgāme vasāpesi. Tato so aparabhāge Duṭṭhagāmaṇi rājena Saddhiṃ dvāttiṃsa damiḷa rājūnaṃ, tasmiṃ tasmiṃ ṭhāne mahāsaṅgāmaṃ karonto vijitapura gahaṇa divase kaṇḍulena Saddhiṃ yujjhitvā taṃ ukkuṭikaṃ nisīdāpetvāna daheva tattha yujjhanto hatthinā ugghāṭitaṃ ayodvāraṃ Gopurena Saddhiṃ patantaṃ vāma bāhunā paharitvā apaharanto aṭṭhārasa hatthubbedhaṃ pākāraṃ bāhunā paharitvā nagarabbhantare pātetvā anno paviṭṭho mahantaṃ Sakaṭa pañjaraṃ paggayha damiḷe ghātento

Sakala Sīhaladīpe Damiḷa kaṇṭakaṃ nāsetvā rajjaṃ adāsi. Rājā Laṅkā rajjaṃ ekacchattaṃ katvā Anurādhapure vasanto mahantaṃ yasaṃ datvā Jajjara nadīto paratīraṃ bhattagāmaṃ katvā adāsi. Tato aparabhāge Bhattagāmaṃ gacchanto Jajjara nadiyā tīre Nandimittaṃ nāma mahantaṃ vihāraṃ kārāpesi. Tato paṭṭhāya rañño Sahāyo hutvā dānādīni puññakammāni karonto āyupariyosāne Sagge nibbantīti.

16. Evaṃ Mahāthāma Balupa pannā
katupāsanā thāma madaṃ pahāya.
karonti lokassa ca Sāsanassa
atthaṃ Sudhīmā 'pi tathā kareyyā'ti.

Nandimittassa vatthuṃ catutthaṃ.

VII. 5

5. SURANIMMALASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ

Amhākaṃ kira bhagavato pubbe lokapajjoto lokanayano lokatāṇo Kassapo nāma bhagavā loke udappādi Sadevakaṃ lokaṃ Nibbāṇapuraṃ pāpento—tasmiṃ Samaye paccantagāma vāsiko eko manusso vane miga Sūkarādayo bandhitvā vajekatvā te posento nissaṃ pāṇātipāta kammaṃ katvā jīvati. Aparabhāge so piṇḍāya caramānaṃ ekaṃ bhikkhuṃ disvā gantvā tassa hatthato pattaṃ gahetvā taṃ attano gehaṃ netvā paññattāsane nisīdāpetvā miga Sūkara maddavaṃ upanetvā bhojetvā divā maṃsa rasa piṇḍapātaṃ datvā bhuttāvasāne ekamantaṃ nisīdi. Athassa so ovadanto yāvāyaṃ upāsako dullabhaṃ manussattaṃ labhitvā pāṇātipātaṃ karoti. Adinnaṃ ādiyati. Paradāre aparajjhati. Musā bhāsati. Majjapāne rato hoti. Kāmaṃ so catusu apāyesu mahantaṃ dukkhaṃ anubhavatī'ti vatvā pāṇātipātassa kamma paṭhappattiṃ ca ādīnavaṃ ca dassesi tenā 'hu Porāṇā.

1. Satte Satto'ti Saññā ca
vadhaka citta mupakkamo.
tena jīvita nāso ca
Sahatthā caturaṅgiko.

2. yathādhippāya āṇatti
tathā taṃ Sampaṭicchataṃ.
paṭiññam avināsetvā
tathāva karaṇampi ca.

3. Payohaṃ heṭṭhā vuttesu
chaḍḍetvā Saha tehi ca.
chaḷaṅgāṇattiyā hoti
pāṇa hiṃsā'ti dīpaye'ti.

Ādīnavaṃ patevaṃ veditabbaṃ.

4. Hatthapādādichejjaṃ ca
tāḍanaṃ ca kasādihi.
pāṇātipātī labhati
nakka Sappādupaddavaṃ.
Taruṇo 'va maraṇaṃ yāti
Sadā pāṇaharo naro.

5. mātukucchigato cā 'pi
bālo vā yobbane ṭhito.
Sīsakkhi kucchirogo ca
vaṇiko Kacchuko kiso.
rogānamā 'karo hoti
atekiccho 'Saddhādihi.

6. Sadā viyogī Sokī ca
puttadāresu ñātisu.
pāṇātipātako hoti
Sadā ubbigga mānaso'ti.

Atha 'dinnādānassa kammapaṭhappattiṃ ca ādīnavaṃ ca dassetuṃ āha.

7. Para pariggaha bhaṇḍo ca
para pariggaha Saññitā.
theyyādisveka cittaṃ ca
ṭhānā cāvatame 'va ca.

8. Payogo ve'ti pañcaṅgamadinnaṃ
Sāhatthikaṃ mataṃ.
yathādhippāya āṇanti
tathā taṃ Sampaṭicchataṃ.

9. Paṭiññaṃ avināsetvā
tathā 'va karaṇampi ca.
ṭhānā cāvaṃ payogaṃ ca
apanetvāna pañcasu.

10. chaḷaṅgāṇattiyā hoti
adinna 'nti padīpaye.
daḷiddo kapaṇo hoti
dehi dehī'ti yācako.

11. Kapāḷa hattho bhikkhanto
hoti theyyarato naro.
disvāna madhuraṃ anna pānaṃ
vatthādikaṃ Subhaṃ.

12. Gilanta lālo alabhanto
chinnā so yāti thenako.
parakamma rato hoti
Sabbadā parapessiko.
paradattu 'pajīvanto hoti
theyyarato naro'ti.

Atha paradāragamanassa kammapaṭhappattiṃ ca ādīnavañca dassetuṃ āha.

13. Para pariggahitthi ca
parapariggaha Saññitā.
atikkamana cittaṃ ca
tathevā 'tikkamo 'pi ca.

14. Evaṃ parassa dāresu
caturaṅgo atikkamo.
manussā ca tiracchānā
devatāyo ca Sabbadā.

15. Na rovanti na tussanti
disvāna pāradārikaṃ.
bhaṇanti pharusaṃ vācaṃ
asabbhaṃ Suti tāpanaṃ.

16. Paharanti hatthapādehi daṇḍa
muggara ādinā.
yesaṃ kesaṃ ci nikkhitta
kaṭṭhaṃ vā kaṭhala 'mpi vā.

17. Tasse 'va dehe patati
yo naro pāradāriko.
rāja corādijaṃ bhītiṃ
tiracchāna bhaya 'mpi ca.

18. Agginā 'Sanijaṃ bhītiṃ
labhate pāradāriko.
kuṭṭhaṃ gaṇḍho kilāso ca
kāso Sāso 'pamārako.

19. Atekiccho pāparogo pīḷati.
pāradārikaṃ.
vivaṇṇo ca virūpi ca
vikaṭaṃgo ca duddaso.

20. Hoti cammaṭṭhi mattehi
peto 'va pāradāriko.

Atha musāvādassa kammapaṭhappattiṃ ca ādīnavaṃ ca dassetuṃ āha.

21. Laddhi gūhana cittaṃ ca
vācā tadanulomikā.
vacanattha paṭivedho ca
musāvādo tivaṅgiko.

22. Dantoṭṭha mukhavekalaṃ
lālā paggharaṇaṃ Sadā.

badhirattaṃ ca mugattaṃ
yāti Satto musā rato.

23. Madhurampi so vade vācaṃ
tam tu kaṇṇa kaṭhorakaṃ.
hoti so appiyo vāco
jantuno alike rato.

24. Akataṃ ahāsitaṃ yaṃ taṃ
abhūtaṃ dosa Saññitaṃ.
tasse 'va rūhate so va
daṇḍiyo hoti tāḷiyo.

25. Mātā pitā tassa vacaṃ
neva Saddhenti Sabbadā:
na rūhati tassa vaco
Sabhādisu ca nindito.

26. Mukhato vāyate tassa
duggandho jāti jātiyaṃ.
alikaṃ yo bhāsate vācaṃ
peccāpāyesu paccatī'ti.

Tato majjapāne ādīnavaṃ
kathento āha.

27. Yo majjaṃ pivate jantu
pamādaṭṭhāna Saññitā.
Sa paccakkhe paratthe ca
dukkhaṃ vindati kakkhaḷaṃ.

28. Ajānanto khitta (khinna) citto.
bhave taṃ asuciṃ suciṃ.
garutabbe ajānanto
ummatto Sunakho viya.

29. Sajane parijanehe 'so
asaññato mahājaḷo.
digaṃbaro nīva vutti
hoti pānarato naro'ti.

Evamādinā pañca duccarite ādīnavaṃ pakāsesi. Paccantavāsiko 'pi dhammaṃ Sutvā mudubhūta mano tīṇi divasānissa evamevaṃ dānaṃ datvā tassa Santike Sīlaṃ Samādiyitvā tato paṭṭhāya puññakammaṃ katvā āyupariyosāne devaloke nibbanto mahantaṃ devissariyaṃ anubhavitvā tato cuto amhākaṃ bhagavati parinibbute emasmiṃ Laṅkādīpe koṭṭhasara kilavāpi janapade khaṇḍa viṭṭhi gāme aḍḍho mahaddhano mahābhogo Saṅghakuṭumbikassa nāmekassa essarassa putto hutvā nibbanti. Mahabbalo Mahāṭhāmo dasannaṃ hatthinaṃ (hatthitaṃ) balaṃ dhāreti mātāpitaro panassa nimmalo'tī nāmamakaṃsu. Yadā panassa.

Duṭṭhagāmaṇi Abhaya mahā rājā Soḷasa nāli (Tālī) Surā puṇṇaṃ vitthaṃ pāyesi. Tato paṭṭhāyassa Suranimmalo'ti vohariṃsu. Tassa dvādasa vassika kāle Kākavaṇṇatissa mahārājā Damiḷāgamanaṃ nivāretuṃ Mahāgaṅgāya tesu tesu titthesu rakkhaṃ Saṃvidento attano aññāya bhariyāya puttaṃ Dīghābhaya nāmaṃ Gaṅgāya Kacchapa titthe ārakkhatthāya ṭhapesi. So Samantā dviyojane ṭhāne mahākulato ekeka puttaṃ āṇāpetvā Saṅghakuṭumbikassā 'pi Santikaṃ dūtaṃ pāhesi. So dūta vacanaṃ Sutvā attano Sattaputte pakkositvā 'nānā, tumhesuko taṃ upaṭṭhituṃ gacchatī'ti pucchi. Seṭṭhā cha bhātaro pituno evamāhaṃsu. Tumhākaṃ putto Nimmalo dve maṭṭasāṭake nivāsetvā paṇīta bhojanaṃ bhuñjitvā vātātapa vajjito akammasīlo viharati. Mayaṃ kasi vanijjādayo karontā dukkhena vasissāma. Nimmalaṃ ye 'va peseṭhā'ti. Tena Vuttaṃ Mahāvaṃse.

30. Cetiya Pabbatāsanne
dvāramaṇḍala gāmake.
Brāhmaṇo Kuṇḍalo nāma
vijjate me Sahāyako.

31. Samuddapāre bhaṇḍāni tassa
vijjanti Santike.
gantvā tvaṃ tena dinnāni
bhaṇḍakāni edhā 'harā 'ni.

Evaṃ ca pana vatvā bhojetvā lekhaṃ datvā pesesi. Tato So navayojanikaṃ maggaṃ Anurādhapuraṃ pubbaṇheye 'va gantvā brāhmaṇaṃ addasa. Brāhmaṇo taṃ disvā tāta nahātvā ehī ti āha. So edhā 'nāgata pubbattā vāpiṃ asañjānanto Anurādhapure Tissa vāpiṃ gantvā nahātvā tato āgamma Mahābodhiṃ ca thūpārāma cetiyaṃ ca padakkhiṇaṃ katvā nagaraṃ pavisitvā tāsu tāsu vīṭhisu āhiṇḍitvā āpaṇato gandhamālaṃ co ādāya piḷandhitvā tato uttara dvārato nikkhamma uppalakkhettato uppalaṃ gahetvā brāhmaṇassa gehaṃ agamāsi. Tato brāhmaṇena kuhiṃ tāta gatosī'ti vutte Sabbaṃ taṃ gamanā 'gamanaṃ vyākāsi. So taṃ Sutvā purisājāniyyo ayaṃ'ti vimhito Eḷāro ca taṃ jāneyya, netaṃ patirūpaṃ, etassa Damiḷā Sanne muhutta 'mpi vāso me na ruccatī'ti cintetvā lekhaṃ ca paṇṇākāraṃ ca pesesi tena vuttaṃ tatthe 'va.

32. Nimmalo damiḷāsanne
vāsetuṃ ne' va arahati.
Rājaputtassa pituno
Santike vāsamarahati.

33. Evamevaṃ likhitvāna
lekhaṃ tassa Samappiya.
puṇṇa vaḍḍhana vatthāni
paṇṇākāre bahūni ca.

34. Datvā taṃ bhojayitvā ca
pesesi Sakhi Santikaṃ.
So vaḍḍhamānacchāyāyaṃ
gantvā rājasutantikaṃ.

35. lekhaṃ ca paṇṇākāre ca
Rājaputtassa appayī'ti.

Kumāro lekhaṃ ca paṇṇākāraṃ ca disvā tuṭṭho emassa Sahassaṃ dehī'ti āha. Tato kumāra Sevakā netaṃ tassa dārakassa anurūpanti apahāsiṃsu. Taṃ Sutvā tassa dasasahassaṃ ca dāpetvā kesamassuṃ ohāretvā nahāpetvā Puṇṇavaddhana vatthayugaṃ acchādetvā gandhamālehi taṃ alaṅka-

ritvā Sīsaṃ dukūlapaṭṭena veṭhetvā attano parihārena bhattaṃ bhojāpetvā attano Sata Sahassagghatakaṃ mahāsayanaṃ dāpesi. Tato so taṃ Sabbaṃ ekato bandhitvā tadahe 'va rattiyā mātā pituntaṃ netvā mātu dasasahassaṃ pituno Sayanaṃ datvā rattiyaṃ ye 'vā gantvā kumārassa attānaṃ dassesi Rājaputto pabhātāya rattiyā taṃ Sutvā tuṭṭhamānaso puna vatthābharaṇāni ca dasasahassaṃ ca parivārajane ca datvā pitu Santikaṃ pesesi. Tato Nimmalo tāni ca mātā pitunnaṃ datvā purebhattame 'va Mahāgāmaṃ gantvā rājānaṃ passi. Tadā rājā kammāre Sannipātetvā kammāra Sālāyaṃ nānāvudhāni kārāpeti. Nimmalo 'pi gantvā rājānaṃ vanditvā aṭṭhāsi. Kammārā taṃ disvā taraṇattā (rīdisā) disā 'pi nāma yodhā hontī'ti keḷiṃ akaṃsu.

Rājā te paṭibāhetvā Nimmalaṃ pakkositvā eme asipatte dhovitvā dhāraṃ ṭhapehī'ti dīghato catuhattha Soḷasaṅgule puthulato dvattiṃsaṅgule aniṭṭhite Solasa asipatte adāsi. Datvā ca pana rājā Sālāya orima koṭito pārima koṭiṃ gato, tato Nimmalo asipatte gahetvā pāsāṇe ghaṃsitvā maṭṭaṃ katvā tikhiṇaṃ dhāraṃ ṭhapetvā ṭhito chijjitvā patitaṃ asi Sikhaṃ gahetvā eme kammārā maṃ apahasiṃsū'ti kujjhitvā dvīhi aṅgulīhi Santetvā koṭiyaṃ nisinna kammāraṃ Sandhāya vissajjesi. Taṃ paṭipāṭiyā nisiṇṇa pañcasata kammārānaṃ Sarīraṃ vinivijjhitvā agamāsi. Rājā nivatto te asayo disvā Somanasso ahosi. Te pana kammārā tatthe 'va kālamakaṃsu. Rājā tassa mahantaṃ vibhavaṃ datvā mahāvīthiyā gehaṃ datvā divase divase Sahassa paribbayena attano upaṭṭhānaṃ kārāpesi. So pana pacchā gāmaṇinā Saddhiṃ Damiḷayuddhaṃ karonto tattha tattha damiḷe ghātetvā vijitapura gahaṇadivase aṭṭhārasa hatthubbe dhaṃ parikhaṃ ullaṅghitvā nagarantare patitvā mahākhaggaṃ gahetvā Damiḷaghātaṃ katvā Anwādhapura gahaṇadivase'pi dīghajantunā Saddhiṃ yujjhanto taṃ māretvā Damiḷasenaṃ bhinditvā ekarajjaṃ katvā rājānaṃ abhisiñcāpesi. So tato paṭṭhāya rañño Saddhiṃ dānādayo kusala kamme katvā āyupariyosāne yathākammaṃ gato'ti.

36. Vihāya pāpaṃ narakopagāmiṃ
katvāna puññaṃ Sugatappasaṭṭhaṃ.
vindanti bhogaṃ Sanarāmaresu
evampi dhīrā balavā bhavanti.

Suranimmalassa vatthuṃ pañcamaṃ.

VII. 6

6. *MAHĀSOṆASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavato pubbe Kassapo nāma Sammāsaṃbuddho dasapāramiyo pūretvā Samāraṃ mārabalaṃ vidhamitvā Sammāsaṃbodhiṃ Sacchikatvā Sadevakehi lokehi mahīyamāno lokaṃ dhammaratanehi tappetvā nibbāṇa nagare pūrento paṭivasati. Tasmiṃ Samaye aññataro puriso dhammaṃ Sutvā Buddhasāsane pasanno Saṅghaṃ uddissa ekaṃ khīrasalāka bhattaṃ paṭṭhapesi kammaphalaṃ Saddahamāno. So ettakaṃ puññakammaṃ katvā āyupariyosāne tena puññakammena codiyamāno devaloke nibbanti kanaka vimāne neka Sahassa devanāṭikāhi paricariyamāno. So tattha anopamaṃ devissariyaṃ yāvatāyukaṃ paribhuñjitvā tato cuto manussaloke 'pi mahantaṃ Sirivibhavaṃ anubhavamāno vasitvā evaṃ ekaṃ buddhantaraṃ devamanussesu Saṃsaritvā amhākaṃ bhagavati Sammāsambuddhe Sabba Buddha kiccāni niṭṭhāpetvā Dhammaratana vassaṃ vassetvā demanussa Santāne kilesa darathe nibbāpetvā parinibbute Sakala dīpālaṅkārabhūte Laṅkādīpe Rohaṇa janapade kidaḷambari kannikāya Hundarivāpi gāme Tisso nāma kuṭumbiko ahosi. Tassa aṭṭhannaṃ puttānaṃ kaniṭṭho hutvā nibbanti. Mātāpitaro panassa Soṇo'ti nāmamakaṃsu. So anupubbena vaḍḍhento Sattavassika kāle taruṇa tālagacche mūlato uddharati. Tato dvādasa vassika kāle Mahātālarukkhe uddharati. Tato vuddhippatto tāla nālikerādayo rukkhe bāhumā paharitvā pātento vicari. So kamena vuddhippatto dasanāgabalo ahosi. Tena vuttaṃ Māhāvaṃso.

1. Sattavassika kālepi
   Tālagacche aluñci so.
   dosa dvādasa vassamhi.
   tāle luñci mahabbao.

2. Kāle tu so Mahāsono
   yobbanaṭṭho Surūpavā.
   kālāvakātaṃ haṭṭhīnaṃ
   dasanāga balo ahū'ti.

Athassa balasampatti Sakala Laṅkāyaṃ patthari. Taṃ Sutvā Kākavaṇña Tissa mahārājā tassa pituno Sahassaṃ pesetvā puna gāmakkhetta vatthu dānena taṃ tosetvā puttaṃ ātāpetvā tassa mahāvīṭhiyā Gehaṃ datvā parivāraṃ ca Sahassa paribbayaṃ cassa datvā gāmaṇī Santike vasāpesi. So pana aparabhāge raññā Saddhiṃ tattha tattha yuddhaṃ karonto anupubbena vijita nagara gahaṇa divase aṭṭhārasa hatthubbedhaṃ pākāraṃ bhinditvā maggaṃ karonto nagarabbhantaraṃ pavisitvā abhimukhaṭṭhāne ṭhitaṃ Mahātāla rukkhaṃ uddharitvā Damiḷe ghātento yuddhaṃ katvā raññā Saddhiṃ lokassa ca Sāsanassa ca abhivuddhiṃ katvā āyupariyosāne yathākammaṃ gato'ti.

3. Puññena laddhaṃ vibhavaṃ ca
   thāmaṃ na nāsayaṃ pāṇavadhādikehi.
   karoti evaṃ Jinasāsanassa vuddhiṃ
   virūḷhiṃ matimā kulīno.

Mahāsoṇavatthuṃ chaṭṭhaṃ.

VII. 7

7. *GOṬHAEMBARASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBI KATHĀ.*

Amhākaṃ kira bhagavato pubbe Kassapo nāma Satthā loke udapādi deva brahma manusse nibbāṇa khemamagge patiṭṭhāpento. Tasmiṃ Samaye eko kulaputto bhagavatol dhammadesanaṃ Sutvā patiladdha Saddho Saṅghassa khīra-

salāka bhattaṃ paṭṭhapesi. Atha bahū kāya bandhane ca kattara yatthiyo ca adāsi. So yāvajīvaṃ puññakammāni upacinanto āyupariyosāne devaloke nibbattitvā tattha anopamaṃ dibbasampattiṃ anubhavitvā tato manussaloke mānusika Sampattiyo ca anubhavitvā evameva ekaṃ Buddhantaraṃ khepetvā amhākaṃ bhagavati parinibbute emasmiṃ Laṅkādīpe Rohaṇe Niṭṭhila viṭṭhike nāma gāme Nāgo nāma mahāvibhavo kuṭumbiko atthi. Tassa putto hutvā nibbanti. Mātapitaro pana 'ssa abhayo'ti nāmamakaṃsu. So panassa lakuṇṭika Sarīrattā gothako 'yanti parihāsanti. Tasmāssa Goṭho'ti nāmamahosi. Tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

1. Lakuṇṭaka Sarīrattā ahu
   Goṭhaka nāmako.
   karonti keḷiparibhāsaṃ
   tassa jeṭṭhā cha bhātarā.

2. Te gantvā māsakhettatthaṃ
   koṭṭayitvā mahāvanaṃ.
   tassa bhāgaṃ ṭhapetvāna
   gantvā tassa nivedayuṃ.

3. So gantvā taṃ khaṇaṃye 'va
   rukkhe embarasaññite.
   luñcitvāna Samaṃ katvā
   bhūmiṃ gantvā nivedayi.

4. Gantvāna bhātaro tassa
   disvā kammaṃ tamabbhutaṃ.
   tassa kammaṃ kittayantā
   Samāgacchiṃsu tadantikaṃ.

5. tadupādāya So āsi
   Goṭhayimbara nāmako'ti.

Uttara vihāravāsino kirevaṃ vadanti. So panāyaṃ Abhayo vayappatto nesādehi Saddhiṃ migavaṃ gantvā koṭṭhake thito jālaṃ apavisitvā palāyantaṃ migaṃ anubandhitvā pacchāpāde

gahetvā Sīse paribbhamitvā Goṭha embarakkhandhe paharitvā dvidhā chindi. Tato paṭṭhāya Goṭhaembaro'ti nāmamahosī'ti

Tasmiṃ kira Samaye Duṭṭhagāmaṇī Abhayo mahārājā ahaṃ damiḷehi Saddhiṃ yujjhitvā Anurādhapure chattaṃ ussāpemi. Sabbayodha purisā Mahāgāme. Sannipatantū'ti bheriṃ carāpesi. Taṃ Sutvā Goṭhaembaro Mahāgāmaṃ gantvā rājānaṃ passitvā tena Saddhaṃ loka Sāsanavuddhiṃ karissāmī'ti cintetvā mātā pitaro vanditvā mahantena parivārena gacchanto antarā magge Kappakandara Sāmante Kappakandara vihāraṃ pāvisi. Tattha mahantaṃ tāḷikera vanaṃ atthi. Sahā 'gatā tāḷikera phalaṃ khādissāmā'ti āhaṃsu. So Sādhū'ti tāḷikera vanaṃ pavisitvā Mayūrapiñjaramiva tāḷikera rukkhe gahetvā cālento phalaṃ pātetvā paṇhiyā tacchetvā tesaṃ adāsi. Te taṃ bhuñjitvā parivāretvā agamaṃsu. Tato so tehi Saddhiṃ Mahāgāmaṃ gantvā rājānaṃ passi. Rājā taṃ disvā kuto āgato sī'ti pucchi.

So āgataṭṭhānaṃ kathetvā attano yodhabhāvaṃ pakāsesi. Rājā tassa mahantaṃ Sakkāraṃ katvā divase divase paribbasatthāya Sahassaṃ ca mahāvīthiyā gehaṃ ca datvā posesi. Tato so rañño Saddhiṃ dvattiṃsa Mahādamiḷehi yuddhaṃ karonto Mahātittha paṭṭane chatta Damiḷa rañño Saddhiṃ mahāsaṃgāme vattamāne mahā chatta Sarasmiṃ Saṃgāmetvā Damiḷa Sahassaṃ māretvā chattarañño Sīsaṃ gahetvā gāmaṇissa dassesi. Atha tesu tesu ṭhānesu Damiḷa yuddhaṃ karonto anupubbena vijitanagaraṃ pākāraṃ bhinditvā paviṭṭho abhimukhe Tālikera rukkhaṃ disvā taṃ mūlato uddharitvā Damiḷe poṭhento mahāsaṃgāmaṃ akāsi. Tato rājā Damiḷa maddanaṃ katvā Anurādhapure chattaṃ ussāpetvā rajjaṃ karonto Goṭhaembarassa mahantaṃ Sampattiṃ datvā mahāvīthiyā gehaṃ dāpetvā mahāparivāraṃ dāpesi. So pane 'vaṃ Sirivibhavaṃ anubhavamāno nahāna mukhadhovanādi Sarīra kiccatthāya purato yojana matthake dūre Tissavāpiṃ abhiṇhaṃ gacchati. So panekadivasaṃ tato āgacchanto Tissavāpi pāliya essara Samaṇavihāraṃ agamāsi. Tattha vihāradvāre mahanto veḷagumbo maggaṃ avattharitvā aṭṭhāsi. Tadā tattha vāsi Mahāthero pharasu kuddālakādayo gāhāpetvā bahūhi manussehi Saddhiṃ tattha agamāsi. Goṭhaembaro theraṃ disvā

kimatthaṃ bhante karothā'ti pucchi. Thero velugumbaṃ harāpema upāsakā'ti āha. So taṃ Sutvā bhante mahācamma yottaṃ āharathā'ti āharāpetvā veḷagubaṃ pāde bandhitvā vāmahatthena ākaḍḍhento Samūlaṃ uddharitvā Sīse paribbhamitvā maggā okkamma bahi pātetvā nagaraṃ agamāsi. Taṃ veḷagumbaṃ parimiṇīyamānaṃ Saṭṭhi Sakaṭa mattaṃ kira ahosi.

Tato so aparabhāge nagarabbhantare tibhūmakaṃ mahantaṃ pāsādaṃ kārāpetvā devasirimiva mahantaṃ Sirisobhaggaṃ anubhavamāno ekasmiṃ divase upari pāsādatale ākāsaṅgaṇe mahantaṃ maṇḍapaṃ kāretvā celavitānaṃ bandhitvā vicitta paṭṭasāṇiṃ parikkhipāpetvā tattha tattha mahantāni Surabhi kusumadāmāni olambetvā catujāti Sugandhena bhūmiṃ paribhaṇḍiṃ kārāpetvā Mālati Sumana campakādi kusumāni bhūmiyaṃ Sattharitvā tesu tesu ṭhānesu padumuppala Sahita Sugandha paripuṇṇa puṇṇaghaṭe ṭhapāpetvā Sayaṃ deva mānavako viya Sabbābharaṇā patimaṇḍito Susajjita varapallaṅke nisajja attano bhariya 'mpi tāḍhaṅka pādaṅguli kanaka kaṭaka nūpurādi nānā pasādhanehi Nandane Surasundarī viya maṇḍetvā Surāpuṇṇa Suvaṇṇa vitthaṃ gāhāpetvā dakkhiṇa passe ṭhapāpesi devacchara paṭibhāga anekāhi etthīhi nānā vidhāyudhe ca uppala kalāpādayo nānā maṅgala vidhāne ca gāhāpetvā Samantā ṭhapāpesi.

Atha nacca gīta vāditādiccheke nāṭak (tāṭaka) jane pakkositvā kāmaṃ tumhe naccatha. Vādetha. Gāyathā'ti niyojetvā Sakalaṃ taṃ āpānamaṇḍalaṃ devasahaṃ viya Siriyā niketami 'va alaṅkaritvā tattha tattha tikhiṇa Surāpuṇṇa vārighaṭa cāṭi kolambādayo ṭhapāpetvā macchamaṃsa Siṅgiverādi upakaraṇe Sannipātetvā Suraṃ pātuṃ ārabhi tasmiṃ khaṇe Ariṭṭha pabbatavāsī Jayaseno nāma yakkho neka yakkha Sata parivuto tambapaṇṇi Susānaṃ gacchanto gandha pupphādisu āmodaṃ ca Sutvā[1] olokento dibba bhavanami 'va paṭiyattaṃ āpāna maṇḍalaṃ disvā ākāsato oruyha Sapariso maṇḍapaṃ pavisitvā olokento Goṭhaembarassa mātugāmaṃ disvā paṭibaddha citto tassā Sarīre āvisi. Sā tasmiṃ khaṇe Surāvitthaṃ

1. Vicāraṇīyaṃ keci.

chaḍḍetvā vīsaññī bhūmiyaṃ patitvā parivattamānā mukhatuggata Seta pheṇa parivattita virūpa nayanā uttānā Sayi. Tato yodho mātugāmaṃ disvā domanasso pallaṅkā uṭṭhāya yakkhena gahitabhāvaṃ ñatvā kuddho evamā 'ha.

6. Are ! dāsa ! mahācora !
   yakkhāsikkhita ceṭakā.
   adıssamānako hutvā
   dāraṃ me kiṃ vihaññasi.

7. Dissamānena kāyena
   karoti kammamīdisaṃ.
   Siyā te dehato bhasmaṃ
   vāmapādena poṭhite.

8. Yadi tvaṃ puriso yakkha
   passāmi tava porisaṃ.
   dissamāno tvamāgaccha
   ubho yuddhaṃ karomase'ti.

Taṃ Sutvā yakkhomānena upatthaddho tassā Sarīrato apagantvā mahāsarīro mahādāṭho bhīmalocano hutvā dissamāna Sarīrena are tva 'mpi mayā Saddhiṃ yuddhaṃ karosīti taṃ Santajjento evamā 'ha.

9. Aho hasanti me yakkhā
   tava Sutvāna bhāsitaṃ.
   Nadambāla Sigālo kiṃ kadā
   jessati kesariṃ.

10. Na kadāci ko 'ci 'maṃ
    Satto parājesi mamāgato.
    laddhajayattā Sabbattha
    Jayaseno'ti maṃ viduṃ.

11. Mātuccha gajjanaṃ gajja
    mā tvaṃ vippala pillaka.

Sasacchāpo kadā yuddhe
jayaṃ labhati hatthinā'ti.

Taṃ Sutvā Goṭhaembaro evamāha.

12. Yakkho asmi mahādeho
alaṃ te eti gajjanaṃ.
uggate Suriye ettha
bandhakāro kuhiṃ gato.

13. Khagga miga visāṇena
paritta vajirena vā.
Meruṃ hatanti no Meru
kiñci Sakkoti kātave.

14. Tava dehabalaṃ yakkha
mamekaṅguli pabbato.
vilayaṃ yāti eha 'jja
yujjha 'dāni mayā Sahā'ti.

Taṃ Sutvā yakkho natthi 'dāni amhākaṃ jātike ṭhāne tayā Saddhiṃ yuddho, ahaṃ 'dāni Tambapuṇṇisusānaṃ gamissāmi. Tattha Mahāyakkha Samāgamaṃ bhavissati. Tattha te yakkhānaṃ balaṃ dassessāmī'ti vatvā evamāha.

15. Natthi 'dāni tayā Saddhiṃ
Saṅgāmo Goṭhaembara.
puriso tvaṃ yadi āgaccha
eto Sattama vāsare.

16. Tambapaṇṇi Susānasmiṃ
Mahāyakkha Samāgame.
yuddhaṃ hotu ubhinnaṃ no
ko'dhi 'kkhati jayājayaṃ.

17. Sāpateyyaṃ vicāretvā
katvāna ñātisaṅgahaṃ.
paraloka vidhiṃ katvā
yuddhāyā'gamanaṃ vara'nti.

Taṃ Sutvā yodho tādī yakkho me kiṃ karissati. Tadā tava kattabbaṃ ahame 'va jānissāmi. Nissaddo 'dāni gacchāti āha.

Atha yakkho Susānaṃ gantvā bahū yakkhe Sannipātetvā tama 'tthaṃ tesaṃ vatvā Sattame divase tassā 'gamana maggaṃ olokento aṭṭhā^si. Tato Goṭhaembaro Sattāhaṃ vutta nayeneva mahantaṃ Sampattiṃ anubhavitvā Sattame divase yakkhassa vacanaṃ Saritvā ayoga vatthena pāto 'va tattha agamāsi. Atha 'ssa gamanamagge tattha tattha ṭhitā deva yakkhā taṃ disvā dissamānena kāyena bho kimettha āgamī'ti pucchiṃsu. Tato tesaṃ so Jayaseno nāma yakkho yuddhāya maṃ avheti. Tena Saddhiṃ yujjhituṃ gamissāmī'ti āha. Atha 'ssa te evamā 'haṃsu bhavante 'ttha.

18. Moho te āvisī kinnu
 kinnu aññāṇako vasī.
jīvalokassa vāsāya
 puññaṃ khīṇaṃ nu te edha.

19. Na vijjanti nute mittā
 atthakāmā 'tha ñātakā.
ye taṃ emaṃ nivārenti
 akattabbamidaṃ eti.

20. Yakkhā 'pi balavā etaṃ na
 Sakkonti parājituṃ.
gaṇhāti'ti jayaṃ niccaṃ
 Jayaseno'ti vuccati.

21. Maññāmahe mayaṃ tuyhaṃ
 jīvitaṃ appiyaṃ eti.
Sampattiyo ca bandhū ca
 ajja tagge na Santi te.

22. Alame 'tena yuddhena
 yakkhena pharusena te.
gaccha Samāna jānīhi
 yuddhaṃ te Sādisaṃ Sadā'ti.

Atha so tesaṃ vacanaṃ Sutvā evamāha.

23. Mayha 'mpi vacanaṃ Sabbe
Suṇante 'ttha Samāgatā.
yāva no 'deti so puriyo so
khajjoto balavā bhave.

24. Chinditvā kadale 'raṇḍa
Saṇḍaṃ juṃbhati mānavo.
tathā na jumbhate Sāraṃ
patvāna khadiraṃ vanaṃ.

25. Khuddāvāṭa nadī vāpi
Sosento 'yaṃ divākaro.
nimujjitvā 'pi tāpetuṃ
na Sakkoti mahaṇṇavaṃ.

26. Chindammakkaṭa Suttāni
cālayaṃ bāla pallave.
vāyamānānilo ne 'va
meruṃ Sakkoti kampituṃ.

27. Maññate so 'haṃ balavā
adisvā balavaṃ pure.
disvāna balavaṃ ajja
tampi mānaṃ jahāti so'ti.

Evaṃ ca pana vatvā tesaṃ mā mayhaṃ cintetha. Ajja ahaṃ tassa kattabbaṃ jānāmī'ti āha. Jayaseno 'pi tasmiṃ yakkha Samāgame taṃ disvā Samīpamupagamma yuddhatthāya avhesi yodho 'pi tassa Samīpe ṭhito evaṃ ugghosesi.

28. Suṇantu vacanaṃ mayhaṃ
yakkhā ettha Samāgatā.
na mayhaṃ kiñci dosa 'tthi
udikkhantu jayājayaṃ.

29. Mayā dakkhiṇa pādena
ubhohatthena vā puna.

Jayaseno nāma 'yaṃ yakkho
phusituṃ ne 'va arahati.

30. Vāmapādassa mayhaṃ te
agga aṅguliyo pana.
kattabbama 'ssa jānanti
vatvāna poṭhayaṃ bhuje.

31. Avhesi yakkha māgaccha
kiṃ tiṭṭhasi mato (no) viya.
ajja te purisākāraṃ
passatu mama vā tuvanti.

Atha yakkho gajjento bhuje appoṭhento abhidhāvi. Yodho 'pi tattha ṭhito vegena ākāsama 'bbhuggantvā vāmapiṭṭhi pādaṅgulīhi tassa hanukaṭṭhiṃ pahari. Piṭṭhipādena khitta Tāla phalaṃ viyassa Sīsaṃ bhinditvā kosabbhantare pati. Tasmiṃ khaṇe tattha Samāgatā ukkuṭṭhi Sahassāni pāvattesuṃ. Devatā pana netaṃ Goṭhaembara, tava balaṃ Kassapa Sammā Sambuddha kāle Saṅghaṃ uddissa tayā dinna khīrasalāke etaṃ balanti vatvā Sādhukāra Sahassāni pavattesuṃ. Atha Goṭhaembaro laddha jeyo gehamā 'gamma Sattāhaṃ jayapānaṃ pivitvā matto hutvā nekāyudha Sata parikiṇṇa Mahāseno nacca gīta vādita purakkhato jayabheri nāda Saṃgata disāmukho anekābharaṇa pati maṇḍita deho rājānaṃ passissāmī'ti gantvā nagara majjhaṃ Sampāpuṇi.

Rājā mahā kolāhala Saddaṃ Sutvā kasse 'so Saddo'ti amacce pucchi. Te āhaṃsu. Deva Goṭhaembaro Ariṭṭha pabbatavāsī Jayasenena nāma yakkhena Saddhiṃ yujjhitvā laddha jayo Sattāhaṃ jayapānaṃ pivitvā matto hutvā tumhākaṃ passituṃ āgacchati. Tasse 'so Saddo'ti. Rājā mattabhāvaṃ Sutvā mā etaṃ pavisituṃ dethā'ti amacce āṇāpesi. Te 'pi tathā akaṃsu. Yodho taṃ Sutvā natthidā 'ni rañño me puna dassananti vatvā gehame 'va gantvā Sapari janassa puttadārassa kattabbaṃ katvā tato nikkhamma dvādasa yojanikaṃ maggaṃ khepetvā Nāgadīpaṃ gatvā tato Goṭhasamudde

patitvā catuvīsatī yojanikaṃ Samuddaṃ taritvā Kāvīra paṭṭane uṭṭhahitvā paṭṭane manusse pucchi. Guṇavantā Buddha puttā kattha vasanti tesaṃ vasanaṭṭhānaṃ jānāthā'ti. Atha 'ssa te bho Himavante dvādasa yojanike pabbhāre vasantā bhikkhū emasmiṃ ṭhāne otaritvā bhikkhāya caritvā tatthe 'va ṭhatvā uppatitvā Sakaṭṭhānaṃ gacchantī'ti āhaṃsu. So Sādhū'ti vatvā Himavantābhimukho gacchanto tesaṃ nibaddha bhikkhaṭṭhāne manusse disvā tattha manusse pucchi. Tattha bhikkhu vasantī'ti. Te 'pi tathe 'va vadiṃsu. Eminā niyāmena gacchanto chinna papātaṭṭhāne pabhhāraṃ disvā chinna papātaṃ āruyha ramaṇīyaṃ vihāraṃ disvā aniddhi mattena agantabbaṭṭhānaṃ disvā bhikkhūnaṃ adassanto mataṃ me varatara 'nti cintetvā pabbhārantare pati. Tato taṃ patantaṃ Khīṇāsavatthero disvā hatthaṃ pasāretvā gahetvā attano Santike nisīdā. petvā kimatthāya bho edhāgatosī'ti pucchi. So ādito paṭṭhāya attano āgata kāraṇaṃ vitthārena kathesi. Thero tassa ajjhāsayaṃ Saññatvā kesamassuṃ ohāretvā pabbājetvā kammatthānaṃ adāsi. So na cirene 'va vipassataṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ pāpuṇi. So arahattaṃ patvā pīti Sukhena vītitāmento emaṃ udānagāthaṃ abhāsi.

32. Saṅgāma Soṇḍho parasattu maddano
Sūro ca vīro balavā parābhibhu.
ruddassa yakkhassa Siriṃ vināsayiṃ
kilesa Sīsaṃ ca tato vināsayiṃ'ti.

33. Datvā pure yativare
Suviceyya dānaṃ.
bhutvāna deva vibhavaṃ
ca manussabhūtiṃ.

34. Katvāna Sāsana varassa
ca paggahante.
ante labhanti
Sujanā amata 'mpi evaṃ.

Gaṭhaembarassa vatthuṃ Sattamaṃ.

VII. 8

8, *THERAPUTTĀBHAYASSA VATTHUṂHI AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira Kassapa Sammā Sambuddhassa buddhuppāde vattamāne eko kuṭombiko dhammaṃ Sutvā paṭiladdha Saddho Buddhasāsane pasīditvā bhukkhusaṅghaṃ nimantetvā mahādānaṃ pavattetvā tato paṭṭhāya vīsati vassa Sahassāni yāvajīvaṃ khīrasalāka bhattaṃ adāsi. Añña'mpi tathāvidhaṃ kusalakammaṃ katvā devaloke nibbattitvā nekasahassa devaccharā parivuto kaṇaka vimāne ekaṃ Buddhantaraṃ mahantaṃ devissariyaṃ anubhavitvā tato cuto amhākaṃ bhagavati parinibbute emasmiṃ Laṅkādīpe Rohaṇe Koṭapabbati Sāmante Kattigāmamhi Rohaṇa Gahajatissa putto hutvā nibbanti. Keci Kappa Kandara gāme'ti vdanati. Athassa mātāpitaro Goṭhābhayo'ti Rañño nāmama 'kaṃsu so vayappatto dasanāga balo ahosi. Tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

1. Koṭapabbata Sāmante
   Kattigāmamhi essaro.
   Rohaṇo nāma gahapati
   jātaṃ puttaka 'mattano.

2. Samāna nāmaṃ kāresi
   Goṭhakābhaya rājino.
   dārako so balī āsī
   dasa dvādasa vassiko.

3. Asakkuṇeyya pāsāṇe
   uddhattuṃ catu pañcahi.
   kīḷamāno khipi tadā
   so kīḷā guḷake viya.

4. Tassa Soḷasa vassassa
   pitā gada 'makārayi.
   aṭṭha tiṃsaṅgulā vaṭṭaṃ
   Soḷasa hattha dīghakaṃ.

5. Tālānaṃ Tāḷikerānaṃ
khandhe āhacca tāya so.
te pātayitvā tene 'va
yodho so Pākaṭo ahū'ti.

Athassa pitā niccaṃ Mahāsumanattherassa upaṭṭhanto ekadivasaṃ dhammaṃ Sutvā gharāvāse Ādīnavaṃ pabbajjāya ca ānisaṃsaṃ Sutvā pabbajanto putto me aṭṭhāne nāseyya netaṃ patirūpa'nti putta'mpi pabbājetvā vasanto bhāvanamanu yuñjitvā na cirasse'va arahattaṃ pāpuṇi. Tenassa theraputtābhayo'ti nāmaṃ ahosi. So kira aparabhāge Abhaya Sāmaṇerena Saddhiṃ Kappakandara vihāre paṭivasati. Tadā Abhaya Sāmaṇero bhikkhu Saṅghatthāya mahantaṃ tāḷikera vanaṃ kāresi. Athe'ka divasaṃ so Antogāmaṃ kenaci karaṇīyena agamāsi. Tasmiṃ Samaye Goṭhaembaro Duṭṭhagāmaṇi rañño daṭthuṃ Mahāgāmaṃ gacchanto taṃ vihāraṃ pavisitvā manussehi Tāḷikera phalaṃ khādissāmā'ti vutte Tāḷikera taravo bāhunā paharanto elāni pātetvā paṇhiyā tacchetvā Sabbesaṃ adāsi.

Te yāvadatthaṃ khāditvā avasesu tattha tattha chaḍḍetvā vihāraṅgaṇe ye'va Sayitvā niddāyiṃsu. Atha Sāmaṇero āgantvā keni'daṃ kammaṃ katanti pucchi. Manussā Gothaembarena katabhāva 'mārocesuṃ ajja panassa balavantānaṃ atthibhāvaṃ dassessāmī'ti cintetvā Gothaembarassa Sayitatthānaṃ gantvā attano vāmapāde dvīhi aṅgulīhi tassa pāde gahetvā vihāraṅgaṇe poṭhento tato tato ākaḍḍi. So parivattento thāmasā vissajjetuṃ ussahanto 'pi vissajjeṭuṃ nāsakkhi atha manussā taṃ vissajjāpessāmā'ti āgantvā parivāresuṃ. Sāmaṇero āgatāgate dvīhi aṅgulīhi khipati. Tesaṃ Sarīre aṅguliyo paviṭṭhaṭṭhānaṃ disvā sesā dūrato apasakkitvā tassa pāde udarena nipajjitvā vissajjehi Sāmī'ti ārādhesuṃ. Yodho 'pi Sāmaṇerassa tumhākaṃ bhante tāḷikera phaḷaṃ dammi. Nāḷikera vanaṃ ca ropetvā dammi. Mā maṃ bhūmiyaṃ pavattethā'ti yaci. Atha bhikkhū 'pi yācimsu. Sāmaṇero yodhaṃ vissajjesi. Tato patthāya yodho Sāmaṇerena Saddhiṃ vissāsaṃ daḷhaṃ katvā Māhāgāmaṃ gantvā rājānaṃ passi. Rājā pubbe vuttanayene 'va tassa Sakkāraṃ

katvā attano upaṭṭhāpsi. Sakkāraṃ katvā attano upaṭṭhāpesi. So panekadivasaṃ rañño Saddhiṃ Saṃsandanto nisīdi. Atha rājā tassa añño pi edha balavantā yodha purisā atthī'ti pucchi. So kiṃ Sāmi vadesi. Kappakandara vihāre Thera-puttābhaya Sāmaṇero āmhāka 'mpi atī 'va balavataro'ti āha. Taṃ Sutvā rājā tena be tvame 'va taṃ ānehī'ti tasse 'va bhāramakāsi. So pana rañño dinna bahuṃ dhanaṃ gahetvā tattha gantvā tasmiṃ vihāre bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ datvā Sāmaṇerassa Santikaṃ gantvā ekamantaṃ nisinno rañño Sāsanaṃ ārocetvā na Sakkā bhante pabbajitena Sāsana paṭipattiṃ pūretuṃ. Dānādayo puññāni katvā Sagga Sam-pattiyo Sādhetuṃ ehi. Gihī hutvā kāme paribhuñja. Rājā taṃ passitukāmo'ti āha. Atha 'ssa Sāmaṇero.

6. Buddhuppādo mayā laddho
   manussattaṃ tatheva ca.
alabbhanīyā laddhā me
   pabbajjā Jinasāsane.

7. Visuddhaṃ paripūretvā
   tasmā me Sīla Saṃvaraṃ.
bhavakkhayāya ussāho
   karaṇīyo Sádā 'darā.

8. Tapanena jahe kāmaṃ
   jātaṃ dukkhaṃ bhavāvaṭe.
ko Buddho rattiyā diṭṭhe
   divā 'vāṭe patissatī'ti.

Taṃ Sutvā Goṭhaembaro evamāha.

9. vughante yo mahoghehi
   passa 'mattaṃ 'va uddhare.
nikkāruṇo 'taya 'mpuriso
   jānanti khalu te janā.

10. Laṅkāyaṃ Damiḷā 'dāni
   chindantā Bodhipādape.

thūpe ca paṭimāyo ca
vināsesuṃ anekadhā.

11. Buddhaputtā Mahānāgā
bhikkhavo Sīlasaṃvutā.
acchinna cīvarā bhītā
caranti Saraṇe 'Sinā.

12. vanaṃ 'va dahanā daḍḍhaṃ
nikhilaṃ Sīhalaṃ edaṃ.
Damiḷagginā daḍḍhā'ti
na nibbāpeti koci taṃ.

13. Gāmā Sabbe agāmā 'Suṃ
vinaṭṭhā Raṭṭhavāsino.
kālo 'yaṃ pabhunā Sabbaṃ
Sametuṃ lokasāsanaṃ.

14. Laddhaṃ pahāya nibbāṇaṃ
yo Dīpaṅkara Satthuno.
Saṃsāraṃ pāvisī Satthā
disvā no dukkhite jane.

15. Rañño hutvā Sahāyambho
katvā Sāsana paggahaṃ.
caritabbo ayaṃ dhammo
tayā attahitā 'vaho'ti.

Evamādihi nānā karaṇehi taṃ bodhetvā uppabbājetvā ādāya attano gehaṃ netvā yāva 'ssa kesā vaḍḍhanti tāva 'ssa mahantena upaṭṭhānena upaṭṭhāṇaṃ karonto rañño dassesi. Rājā 'pi taṃ disvā Somanasso maṅgala vīthiyā gehaṃ datvā divase divase Sahassaṃ datvā attano Santike vāsesi. Pacchā so rañño Saddhiṃ Damiḷa Sañjāmaṃ karonto vijitapura gahaṇa divase mahā pakāraṃ bhinditvā nagarampaviṭṭho Damiḷasenaṃ attano gadāya mārento jayaṃ gahetvā Sakala Laṅkaṃ ekāta ehattaṃ katvā rañño datvā lokasāsanaṃ paggaṇhi tvā Anurādhapure vāsaṃ kappesi. Tadā rañño yodhānaṃ

ṭhānantare diyyamāne so na gaṇhi. Tasmā na gaṇhāhī'ti rañño vutto deva me añño yuddho atthī'ti āha. Ko te añño amitto'ti rañño vutto'deva kilesa Sattunā Samāno añño Sapanto natthi. Taṃ jetuṃ anujānāhī'ti vatvā raññā 'nuññāto pabbajitvā na cirene'va ghaṭento vāyamanto Saha paṭisambhidāhi arahattaṃ patvā pañcasata bhikkhuparivuto Laṅkātale cando viya Suriyo viya ca Pākaṭo ahosi.

16. Attatthame 'va ma 'pahāya
dayālavo bho.
kittiṃ parattha
caraṇādīhi 'taññayanti.

17. Laddhāna thāma vibhavaṃ
yadi vo Sakittiṃ.
Kappaṭṭhitiṃ kurutha
kattha paratthame 'va.

Theraputtābhayassa vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

VII. 9

9. *BHARAṆASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira emasmiṃ ye 'va Kappe tiloka nayano tiloka pajjoto tiloka Saraṇo Kassapo nāma Sammā Sambuddho loke uppajjitvā dhammāmata rasehi lokaṃ pīṇento paṭivasati. Tadā Paccantavāsiko eko kuṭumbiko dhammaṃ Sutvā Buddhasāsane pasanno Saṅghaṃ uddissa khīrasalāka bhattaṃ paṭṭhapetvā yāvajīvaṃ pavattetvā tato cuto devaloke nibbanti. Tassa dvādasa yojanikaṃ kaṇaka vimānaṃ nibbanti. So nekaccharā Sahassa parivuto tattha mahantaṃ dibbasampattiṃ anubhavanto Buddhantaraṃ khepetvā amhākaṃ bhagvati parinibbute lokanāthe Sakala dīpa dīpe Laṅkādīpe Kākavaṇṇatissa rañño rajjaṃ kārente Rohaṇa janapade Kappakandara gāme Kumāro nāme 'ko kuṭumbiko paṭivasati. Tassa bhariyāya kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhi. Atha sā gabbhaparipākamanvāya puttaṃ vijāyi. Athassa jātakkhaṇe mātāpitunnaṃ

bharaṇatthāya mahati nidhikumbhi pāturahosi. Athassa mātāpitaro amhākaṃ putt mātā pitunnaṃ bharaṇatthaṃ Sāpateyyaṃ gahetvāva āgatoti tuṭṭhā Bharaṇo 'Tissa nāmaṃ akaṃsu. So kamenābhi vaḍḍhento attano thāmabalena loke Pākaṭo ahosi.

Tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

1. Kappa Kandara gāmamhi
   Kumārassa Suto ahū.
   Bharaṇo nāma so kāle
   dasa dvādasa vassiko.

2. Dārakehi vanaṃ gantvā 'nubandhitvā
   Sase bahu.
   pādena paharitvāna
   dvikhaṇḍaṃ bhūmiyaṃ khipi.

3. Gāmikehi vanaṃ gantvā
   Soḷasa vassiko pana.
   tatheva pānesi lahuṃ miga
   gokaṇṇa Sūkare.

4. Bharaṇo so mahāyodho
   tene 'va Pākato ahū'ti.

Rājā tassa yodhabhāvaṃ Sutvā ānāpetvā mahāparivārena Saddhiṃ rājavīthiyā mahantaṃ gehaṃ dāpetvā tassa divase divase Sahassaṃ dāpento attāno Santike vasāpesi. Atha so raññe Saddhiṃ Damiḷa yuddhaṃ karonto aṭṭhavīsati yuddhesu jayaṃ patto Anurādhapure ciraṃ vasitvā raññe Saddhiṃ dānādīni puññāni karonto āyupariyosāne yathākammaṃ gato'ti.

5. Katvāna evaṃ kusalaṃ Sudhīmā
   patvāna devesu manoramesu.
   hotī'ti nāgo 'va balenupeto
   tathāvidhe vo kusalerametha'ti.

Bharaṇassa vatthuṃ navamaṃ.

VII. 10

10. *VEḶASUMANASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavato pubbe emasmiṃ ye 'va Kappe Kassapo nāma Sammā Sambuddho loke udapādi. Adanna Damako paravādappā maddano Santo danto Sītibhūto.

Tadā pane 'ko kuṭumbiko dhammaṃ Sutvā paṭiladdha Saddho paraṃ pīḷetvā daṇḍetvā dinnadānena na mahapphalaṃ ca 'paraṃ apīḷetvā dhammena Samena dinnadānena mahapphalattarṃ mahāni Saṃsaṃ ca Sutvā ekasmiṃ divase ekaṃ khīṇāsavaṃbhikkhantaṃ disvā pattaṃ gahetvā nānagga rasena pūretvā adāsi. So tena puññakammena yāvajīvaṃ tattha ṭhatvā āyupariyosāne Suttappabuddha viya devaloke dvādasa yojanike devavimāne aneka Sahassa devanāṭikāhi nacca gītādi parivuto Vasamāno ekaṃ Buddhantaraṃ tattha dibba Sampatti 'manubhavitvā tato cuto amhākaṃ bhagavati parinibbute Mahāmahindattherena Laṅkāyaṃ Saddhamme patiṭṭhāpite Kākavaṇṇatissa rañño rajjaṃ kārente Girināma janapade Kuṭumbiyaṅgaṇa nāmake gāme vasabho nāmeko kuṭumbiko ahosi aḍḍho mahaddhano mahābhogo. Tassa bhariyāya kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhi. Sā paripuṇṇagabbhā puttaṃ vijāyi. Tassa puttassa vījātabhāvaṃ Sutvā Sakalagāma vāsino Somanassā ahesuṃ. Vasabhassa pana veḷo nāma jānapadiko ca Sumano nāma Giribhājikoā cā'ti ubho Sahāyaṃ ahesuṃ. Te amhākaṃ Sahāyassa putto jāto'ti paṇṇākārena Saddhiṃ āgantvā Sahāyaṃ passitvā nāmakaraṇa maṅgale ubho Sahāyā dārakassa Sakaṃ nāmaṃ akaṃsu. Tasmā veḷasumano'ti Pākaṭo ahosi. Atha taṃ giribhojako puttaṭṭhāne ṭhapetvā attano Santike ye 'va vāsesi. Tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

1. Girināme janapade
   Kuṭumbiyaṅgaṇa gāmake.
   Kuṭumbi vasabho nāma
   ahosi tattha Sammato.

2. Veḷo janapado tassa
   Sumano Giribhojako.
Sahāyassa Sute jāte
   paṇṇākāra purassarā.

3. Gantvā ubho Sakaṃ nāmaṃ
   dārakassa akārayuṃ·
taṃ vuddhaṃ attano gehe
   vāsesi Giribhojako'ti.

Tadā Giribhojakassa gehe eko Sindhava poṭako atthi. So pana ekassa 'pi attano piṭṭhiṃ ārohituṃ na deti. Manussā ayaṃ Kūṭa asso'ti na Sammā posenti. So anekadivasaṃ veḷasumanaṃ disvā ayaṃ mamānurūpako ārohako'ti cintetvā mahantaṃ hesāravaṃ akāsi. Taṃ disvā Giribhojako addhānena attano Sāmiko diṭṭho'ti cintetvā veḷasumanaṃ pakkositvā tāta, assaṃ ārohā'ti āha.

Taṃ Sutvā veḷasumano assaṃ kappetvā āruyha maṇḍale dhāvanto anukkamena javaṃ vaḍḍhesi. Asso Sakala maṇḍale dhāvanto ekabaddho 'va paññāyanto olāta cakkā viya ahosi. Yathā assāroho Puṇṇako nāma yakkhasenāpati manomaya Sindhavamā 'ruyha nirāsaṅko nisinno dhāvi. Evameva so assa piṭṭhiyaṃ nisīdati 'pi tiṭṭhati 'pi uttariyaṃ moveti 'pi. Taṃ disvā mahājano ukkuṭṭhi celukkhepaṃ akāsi. Tato Giribhojako taṃ acchariyaṃ abbhutaṃ disvā Somanasso ayaṃ rājānucchaviko'ti tassa dasasahassaṃ datvā rañño paṭipādesi rājā 'pi tassa rājavīthiyā mahantaṃ gehaṃ datvā divase divase Sahassa pariccāgena taṃ attano Santike vāsesi—tena vuttaṃ Mahāvaṃse.

4. Giribhojakassa eko so
   Sindhavo 'si mahabbalo.
attano piṭṭhiyaṃ so hi
   kiñci nārohituṃ adā

5. Disvā tu veḷasumano ayaṃ
   ārohako mama.
anurūpo'ti cintetvā
   pahaṭṭho hesitaṃ akā,

6. taṃ ñatvā bhojako assaṃ
ārohā'ti tamāha so.
so assaṃ āruhitvā taṃ
Sīghaṃ dhāvayi maṇḍale.

7. Maṇḍale Sakale asso
ekābaddho adassi so.
nisīdi dhāvato cassa
vassahāro 'va piṭṭhiyaṃ.

8. Moceti 'pi uttariyaṃ
bandheti 'pi anādaro.
taṃ disvā parisā Sabbā
ukkuṭṭhiṃ Sampavattayi.

9. Datvā dasa Sahassāni
tassa So Giribhojako
rājānucchaviko 'ya 'nti
haṭṭho rañño adāsi taṃ.

10. Rājā taṃ veḷasumanaṃ
attano ye 'va Santike.
kāretvā tassa Sakkāraṃ
vāsesi bahumānayaṃ'ti.

Tato paṭṭhāya so rañño upaṭṭhānaṃ karonto heṭṭhā vutta nayene 'va vihāradeviyā dohaḷaṃ Sampādetvā dvattiṃsa damiḷehi Saddhiṃ yuddhaṃ karonto rājānaṃ upaṭṭhahiatha rājā Anurādhapure chattaṃ ussāpetvā tassa mahantaṃ vibhavaṃ adāsi. So 'pi rañño Saddhiṃ puññakammaṃ karonto Sagga lokaparāyaṇo ahosi.

19. Evaṃ vidhaṃ Saggasiriṃ ca thāmaṃ
na hoti pāpā 'bhiratassa yasmā.
tasmāsu cāriṃ carathappamattā
Saggā pavaggesu Siriṃ Sarantā'ti

Veḷasumanassa vatthuṃ dasamaṃ.

Yodhavaggo Sattamo.

VIII. 1

1. *KHAÑJADEVASSA VAṬṬHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Atīte kira emasmiṃ yeva Kappe Kassāpo nāma Sammā Sambuddho loke udapādi Sadevakaṃ lokaṃ Dhammaratana nāvāya paripūretvā Nibbāṇa khema nagaraṃ pāpento. Tasmiṃ Samaye eko Kuṭumbiko bhagavato dhammadesanaṃ Sutvā Buddhasāsane pasanno araññāyatane ekaṃ paṇṇasālaṃ kāretvā maṇca pīṭha pānīya bhājanādayo Sabbopakaraṇe Sampādetvā ekaṃ bhikkbuṃ upasaṅkammu yācitvā te māsaṃ vasāpetvā niccā yāgubhattādayo paṭṭhapetvā vassātikamme taṃ cīvarena acchādetvā upaṭṭhāna makāsi. Ettakaṃ puññatam kammaṃ katvā tato cuto devaloke nibbanti dvādasa yojanike kaṇaka vimāne. So tattha neka Sahassa devaccharāhi parivuto mahantaṃ devissariyaṃ anubhavitvā tato cuto amhākaṃ bhagavato parinibbāṇato aparabhāge emasmiṃ Laṇkādīpe Giri janapade Nakula nagara kaṇṇikāya Samīpe Mahindadoṇi nāma gāme Abhayo nāmeko kuṭumbiko ahosi aḍḍho mahaddhano. Tassa Sattannaṃ puttānaṃ kaṇiṭṭho hutvā nibbanti. Mātā pitaro panassa Devo'ti nāma makaṃsu tassevaṃ Kaṭhāmaggo Mahāvaṃsena gahetabbo.

1. Nakula nagara Kaṇṇikāya gāme
   Mahinda doṇike.
   Abhayassantimo putto
   Devo nāmāsi ṭhāmavā.
   rī Sakaṃ pana khañjattā
   Khañjadevo'ti taṃ viduṃ.

2. Migavaṃ gāmavāsīhi Saha
   gantvāna so tadā.
   mahise anubandhitvā
   mahante uṭṭhituṭṭhite.

3. Hatthena pāde gaṇhitvā
   bhamitvā Sīsamatthake,

Asuṃbha bhūmiṃ cuṇṇeti
tesaṃ aṭṭhīti māṇavo.

4. Mahabbalo mahāṭhāmo
ṭharu Sippesu kovido.
ahosi tena yodho'ti
Pākaṭo āsi bhūtale'ti.

Athassa Kākavaṇṇatissa mahārājā tamatthaṃ Sutvā bahūhi paṇṇākārehi taṃ pakkosāpetvā mahantaṃ Sakkāraṃ katvā Gāmaṇi Kumārassa Santike vasāpesi. Atha so aparabhāge Duṭṭhagāmaṇinā Saddhiṃ Damiḷa yuddhaṃ karonto tattha tattha balātikaṃ bhindanto mahantaṃ yuddhaṃ katvā Laṅkā ekātapattaṃ katvā rājānaṃ abhisiñcitvā tena Saddhiṃ puññakammaṃ karonto āyupariyosāne yaṭhā kammaṃ gato'ti.

5. Evaṃ āyatanaṃ gataṃ Sucaritaṃ
nandāva taṃ Nandane.
Sampattiṃ nikhilaṃ naresu ca
atho nibbāṇa mantennepuraṃ.

6. Tasmā dānasahāyakaṃ bhajatha
bho Sabbattha cintāmaṇiṃ.
dibbaṃ manna (manta) padaṃ tatheva
agadaṃ Saddhiṃ caraṃ Sabbadā'ti.

Khañjadevassa vatthuṃ pathamaṃ.

VIII. 2

2. *PHUSSADEVASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ.*

Amhākaṃ bhagavato pubbe emasmiṃ Kappe Kassapo nāma bhagavā loke udapādi Sadevakaṃ lokaṃ dhammāmataṃ pāyetvā Nibbāṇapure paripūrento. Athekasmiṃ divase bhagavā paññattavara Buddhāsane nisinno Surāsura brahma nara nāga Siddha vijjādharādīhi parivuto nānā naya nipuṇa ṃadhura bhāratiṃ nicchārento dhammaṃ desesi. Parisā 'ssa

dhammaṃ aṭṭhikatvā manasi katvā Suṇantā dasanakha Samujjalitāhi añjalīhi namassantā Sādhukāra Sahassaṃ pavattentā thomentā mānentā pūjentā dhammaṃ Suṇanti. Tadā paneko Kuṭumbiko parisa pariyante nisinno bhagavato rūpaggappattaṃ attabhāvaṃ ca madhura dhammadesanaṃ ca Sutvā pasanno Buddhapamukhassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ datvā tato paṭṭhāya vīsati vassa Sahassāni Saṅghassa khīrasalāka bhattaṃ adāsi. Na kevalaṃ Sālāka bhattame'va bhikkhūnaṃ Senāsata cīvara bhesajja dānādi nānāvidhāni puññakammāni akāsi. Tato So yāvatāyukaṃ tattha ṭhatvā āyupariyosāne tato cuto Suttappabuddho viya devaloke nibbanti. Tato so tattha tiṃsa yojamike Kaṇaka vimāne neka Sahassa Sura Sundarīhi nandiyamāno devasenā parivuto ekaṃ Buddhantaraṃ dibba Sampattiṃ anubhavitvā tato cuto amhākaṃ bhagavatiparinibbute Dīpālaṅkāra bhūte Laṅkādīpe Rohaṇe nāma janapade cittaḷa pabbata vihārāsanne Kaviṭṭha nāma gāme Uppalo nāmeko Kuṭumbiko aṭṭhi. Taṃ Tissāya (Nissāya) tassa mātugāmassa kucchimhi nibbanti. Athassa nāmagahaṇa divase mātāpitaro Ayyaka Payyakādīnaṃ nāmaṃ akatvā phussa nakkhattena jātabhāvena Phussadevo'ti nāmamakaṃsu. So anukkamena vaḍḍhento Sattavassika kāle Kumārakehi Saddhiṃ kīḷanto vihāraṃ gantvā Bodhiyaṅgaṇe ṭhapitaṃ ekaṃ Saṅghaṃ gahetvā attano thāmena dhami. Asani Satassami 'va Saddo ahosi. Taṃ Sutvā Sabbe te kumārā bhīta tasitā ummādappattā viya bhūmiyaṃ patiṃsu. Vane miga Sūkarādayo 'pi bhantacittā tattha tattha dhāvantā paribbhamiṃsu. Ākāsato palavaṅgamādayo 'pi tatheva bhūmiyaṃ patiṃsu. Tato paṭṭhāya kira so Ummāda Phussadevo'ti Sakala Laṅkātale Pākaṭo ahosi.

Tena vuttaṃ Mahāvaṃse

1. cittaḷa Pabbatāsanne
   gāme Kaviṭṭha nāmake.
   Uppalassa Suto āsi
   Phussadevo'ti nāmako,

2. Gantvā Saha kumārehi
   vihāraṃ so kumārako,

Bodhiyā pūjitaṃ Saṅkhaṃ
ādāya dhami thāmasā.

3. Asanipāta Saddo 'va
tassa Saddo mahā ahū.
ummattā viyā āsuṃ te
Sabbe api ca dārakā.

4. catuppadā vihaṅga ca
bhamiṃsu cakitā vane.
te na so āsi Ummāda
Phussadevoti Pākaṭo'ti.

Athassa pitā Uppala Kuṭumbiko taṃ dvādasa vassakāle attano vaṃsānugataṃ dhanusikkhaṃ Sikkhāpesi. So panā 'yaṃ Phussadevo dhanusippesu matthakappatto Saddavedhi vālavedhi vijjuvedhī Ahosi. Aññāni 'pi acchariyāvahāni Sippāni 'ssa Svāgatāni.

Tena vuttaṃ Mahāvaṃse

5. Hatthassa tharu Sippaṃ so
Sikkhāpesi Sakaṃ Sutaṃ.
dhanu Sippaṃ ca Sikkhesi
tassa vaṃsāgataṃ pitā.

6. Saddavedhī vijjuvedhī
vālavedhī ca so ahu.
vālukā puṇṇa Sakaṭaṃ
baddha camma Sataṃ tathā.

7. Asanodumbaramayaṃ aṭṭha
Solasa aṅgulaṃ
tathā ayo lohamayaṃ
paṭṭaṃ dvi caturaṅgulaṃ.

8. Nibbedhayati kaṇḍena
Kaṇḍo ten hi visajjito.
ṭhale aṭṭhusabhaṃ yāti
jale tu usabhaṃ pana.

9. Nekasippānī tassā 'suṃ
aññātacchariyāni ca.
tena so Pākaṭo āsi
Sakale Tambapaṇṇiyaṃ'ti.

Tato Kākavaṇṇa tissa mahārājā tassa taṃ Sippuppattiṃ Sutvā tassa pitusantikaṃ Sāsanaṃ ca paṇṇākāre ca pesetvā taṃ ānāpetvā mahantaṃ paribbayaṃ datvā rājavīṭhiyā nivāsagehaṃ ca Bhattagāma khetta vatthu dānena Saṃgaṇhitvā puttassa Santike vāsesi. Tato so aparabhāge Duṭṭhagāmaṇi raññā Saddhiṃ Damiḷa yuddhaṃ karonto tattha tattha dvattiṃsa khandhāvāra balaṃ bhinditvā Anurādhapura gahaṇa divase Eḷārena mahāsaṅgāme vattamāne Damiḷānaṃ Sota puta pāṭana Samatthaṃ asanisata nisāna Saddaṃ viya mahāsaddaṃ Saṅkhaṃ dhamento mahāsenaṃ bhindi.

Atha bhallukena Saddhiṃ yujjhamāno rañño Kaṇṇa Kuṇḍalaṃ ghaṭṭento vijjhitvā taṃ pātetvā Sakala Laṅkārajjaṃ ekāta pattaṃ katvā rañño abhisekaṃ dāpetvā tena Saddhiṃ puññakammaṃ karonto yathākammaṃ gato'ti.

10. Katvā 'yaṃbho eti Sucaritaṃ
Phussadevo atīte.
dibbaṃ bhogaṃ Samudita mano.
bhuñji Sabbattha niccaṃ.

11. Tasmā tumhe tibhava vibhavaṃ
patthayantā mahantaṃ.
hitvā 'lasyaṃ kurutha
kusalaṃ tīsu vatthūsu Sammā'ti.

Phussadevassa vatthuṃ dutiyaṃ.

VIII. 3

3. *LABHIYA VASAHASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ.*

Aīte kira Kassapa bhagavato kāle eko Kuṭumbiko dhammaṃ Sutvā Sañjāta Saddho ekadivasaṃ Sugandha Sappi madhu Sakkharā 'bhisaṅkhatena appodaka khīrapāyāsena

pattaṃ pūretvā maṭṭa Sukhuma vatthaṃ cumbaṭakaṃ katvā patte ṭhapetvā Saṅghassa adāsi. Tato paṭṭhāya so vīsati vassa Sahassāni anekāni puññakammāni karonto pañcasīlaṃ Sugopitaṃ katvā pāḷesi. Tattha so yāvatāyukaṃ ṭhatvā tato gantvā devaloke nibbattitvā maṇi kaṇaka vimāne neka ccharā Sata Sampakiṇṇe anūpamaṃ dibba Sampattiṃ anubhavitvā ekaṃ Buddhantaraṃ vītināmetvā devalokato cuto amhākaṃ bhagavato buddhuppāde tasse 'va kho pana bhagavato parinibbāṇato orabhāge Sabbattha patthaṭe pana 'ssa dhammavinaye Laṅkādīpe Kākavaṇṇa tissa mahārāje rajjaṃ kārente Rohaṇa janapade mahāgāme Tulādhāra pabbatāsanne vāpi nāma gāme Manto nāme 'ko Kuṭumbiko pativasati mahaddhano mahābhogo mahāyaso. Tassa bhariyāya kucchimhi paṭisandhiṃ gaṇhi. Sā dasamāsaccayena puttaṃ vijāyi. Nāmaṃ karonto pana 'ssa mātā pitaro vasabho'ti nāmamakaṃsu. So anukkamena vaḍḍhento pubbe Sugopita pañcasīlantā abhirūpo ahosi. Dassanīyo pasādiko paramāya vaṇṇa pokkharatāya Samantāgato ca ahosi.

Tadattha Dīpanatthaṃ Gāthāyo bhavanti.

12. Tulādhāra pabbatā Sanne
 vihāravāpi gāmake.
mattakuṭumbissa Suto
 vasabha nāmako ahu.

13. Pubbe so pañcasīlāni
 Samādāya Sugopayi.
tena so puññakammena
 rūpī āsi manoramo.

14. Nāti thūlo nāti kiso
 āroha parināhavā.
aninditaṅga paccaṅgo
 ahosi piyadassano.

15. Kesā 'ssa dīghā Kaṇhā
 Sukhumā aggavellitā.
Sampahatthaṃ mukhaṃ tassa
 phullaṃ Kokāsa Sādisaṃ.

16. Pucimanda daḷākāra Subbhu
rājīva locanā.
nivāte dīpasaṅkāsā
nāsā tassa anuggatā.

17. Bandhujīva daḷākārā
assā 'Suma 'dharāruṇā.
dantā 'Suṃ Samā vivarā
dittamuttā 'li Sannibhā.

18. Soṇṇābharaṇa Sampuṇṇā
Kaṇṇā 'Suṃ tassa bhāsurā.
bāhu hema latākārā
ratta pallava laṅkatā.

19. Hema bimba nibhaṃ tassa
deha lakkhaṇa Saṃyutaṃ.
ūru barikarākārā
pīvarā anupubbaso.

20. Jaṅghe 'ṇi miga jaṅghā 'va
tassā 'Suṃ gūḷha Gopphakā.
Kummunnatā pādapiṭṭhi
dīghā vaṭṭullaṅgulā.

21. Kamalā taḷṇā pādatalāsu
mudu komalā.
Taṃ Sujāta Sarīrattā
disvā 'ssa rūpasampadaṃ
voharanti janā Sabbe
Labhiya vasabho eti'ti.

So pana Labhiya vasabho anukkamena vīsati vassa Sampanno Mahāṭhāmo dasanāgabalo ahosi.

Tadattha Dīpanatthaṃ Mahāvaṃse vuttaṃ hi.

22. So kamenā 'bhi vaḍḍhento
āsi vīsati vassiko.

dasa nāgabalo āsi
tharusippe ca kovido.

23. Ādāya so katipaye purise
ye' va ārabhi.
Khettatthiko Mahāvāpiṃ
karonto taṃ mahabbalo.

24. Dasahi dvādasahi vāpi
vahitabbe narehi 'pi.
mahanto paṃsu piddhe
So lahuṃ vāpiṃ Samāpayi.

25. Tena So Pākaṭo āsi
labhiya vasabho tadā.
dīpasmiṃ Sakale tasmiṃ
yodho eti mahabbaḷo'ti.

Atha 'ssa taṃ kiriyaṃ Sutvā Kākavaṇṇa Tissa mahārājā taṃ ānāpetvā mahantaṃ Sakkāraṃ katvā Udakavāra gāmaṃ tasse 'va dāpesi. Tato paṭṭhāya so vasabho 'dakavāro'ti Pākaṭo ahosi atha rājā taṃ Gāmaṇikumārassa Santike vasāpesi. So taṃ upaṭṭhahanto tena Saddhiṃ dvattiṃsa Damiḷa rājāno gahetvā laṅkaṃ ekāta pattaṃ katvā rājānaṃ abhisiñcitvā tena Saddhiṃ dānādīni puññakammāni karonto āyupariyosāne yathākammaṃ gato'ti.

26. Datvāna dānaṃ Sugatorasānaṃ
pāletva Sammā khalu pañcasīlaṃ.
rūpaṃ ca thāmaṃ ca yasaṃ ca bhogaṃ
labhanti Sattā vasabho 'va evaṃ

Labhiya vasabhassa vatthuṃ tatiyaṃ.

VIII. 4

4. *DĀṬHĀSENASSA VATTHUMHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ.*

Atīte emasmiṃ ye 'va Kappe Kassapo nāma Satthā loke

udapādi. Tasmiṃ Samaye eko jānapadiko bhagavato dhammadesanaṃ Sutvā paṭiladdha Saddho Saṅghaṃ uddissa Sopakaraṇaṃ Khīrasalāka bhattaṃ vīsati vassa Sahassāni adāsi. Na kevalaṃ khīrasalāka bhattame 'va Setāsana cīvara piṇḍapāna gilānapaccaye ca aññāni 'pi nānāvidhāni puññakammāni karonto yāvajīvaṃ Sīlāni rakkhanto vasitvā āyupariyosāne Suttappabuddho viya gaktvā devaloke nibbanti. Tattha so devaccharā Sahassa parivuto neka deva nāṭaka Satehi payojita gītavāditehi mudita mānaso tattha ciraṃ vasitvā tato cuto amhākaṃ bhagavati parinibbute emasmiṃ laṅkādīpe Kākavaṇṇa tissa mahārāje rajjaṃ kārente Rohaṇa janapade Kububandha nāma gāme mahante kulagehe nibbanti Mātā pitaro pana 'ssa nāmaṃ gaṇhantā Dāṭhāseno'ti nāma ma 'kamsu. So kamena vaḍḍhento Soḷasa vassiko ahosi. Mahāthāmo mahabbalo ca ahosi. Athekadivasaṃ so attano balaṃ vīmaṃsitukāmo Kububandha gāmassa mahā mahā ta(na) ḷākāsanne Giritālaṃ nāma atthi. Tatthā 'ruhitvā mahanta mahante kāla valliyo āharitvā gaṇṭhiyo dassento mahantaṃ taṭṭakaṃ vinitvā Sahassādhikehi purisehi uddharitumasakkuneyyaṃ vaṭṭa pāsāṇarāsiṃ tattha katvā ubho koṭiyo ekato gahetvā Sīse parībbhamanto aṅgaṇato pātesi. Evaṃ so attano balaṃ vīmaṃsitvā gehaṃ gantvā kata bhattakicco mātā pitaro vanditvā eva 'māha.

1. Mātāpitunnaṃ pādāni 'dāni
   vanditvā Sādaro.
   vattukāmo ahaṃ kiñci
   taṃ suṇantu Samāhitā.

2. Jino no pārami citvā
   Buddho hutva niruttaro.
   lokābhivuddhiṃ katvāna.
   eto so Sugatiṃ gato.

3. Tassa dhammo ca Saṃgho ca
   loke dippati patthaṭo.
   Saggāpavagga Sampattiṃ
   tiḷokassa adaṃ Sadā.

4. Dharamāno Jino gamma
Laṅkāyaṃ yakkhūpaddavaṃ.
Sametvā Sāsanaṃ Sammā
patiṭṭhāpesi attano.

5. Tadidaṃ nāsayuṃ 'dāni
Damiḷā Kakkhaḷā jaḷā.
bhindiṃsu Buddharūpāni
cetiyāni tahiṃ tahiṃ.

6. chindiṃsu Bodhirukkhe ca
jhāpesuṃ potthakāni ca.
bhikkhūnaṃ bhikkhuṇīnaṃ ca
akāsuṃ kāyikaṃ dukhaṃ.

7. Bhindiṃsu patta chattādiṃ
viheṭhesuṃ anādarā.
mādisena Samatthena
na yuttaṃ tamupekkhituṃ.

8. Karonto rājupaṭṭhānaṃ
tena Saddhiṃ mahabbalo.
Ghātetvā Damiḷaṃ Senaṃ
khemaṃ katvāna Sīhalaṃ.
ciraṭṭhitiṃ karissāmi
lokanāthassa Sāsana 'nti.

Evaṃ ca pana vatvā mātāpitaro vanditvā rājānaṃ upaṭṭhahissāmī'ti vatvā Mahāgāmaṃ gantvā rājānaṃ passitvā vanditvā aṭṭhāsi. Tasmiṃ kira divase rājā pañcasata matte kammāre gahetvā nānāyudhe dhovāpeti. Tadā rājā dāṭhāsenaṃ disvā 'tāta, tvaṃ kuto āgatosi. Kiṃ nāmosī'ti pucchi. So 'haṃ ayya Kububandha gāmenā 'gato, dāṭhāseno nāmā'ti āha. Athassa rājā aparitiṭṭhite Saṭṭhimatte asipatte gahetvā emāni me Suṭṭhu maṭṭaṃ katvā Sammādhāraṃ ṭhapetvā dehī'ti vatvā dāpetvā Sayaṃ kammāni olokento Sālāya parabhāgaṃ agamāsi. Tato so tāni gahetvā pāsāne ghaṃsitvā Sammā dhovitvā dhāraṃ ṭhapetvā rañño parakoṭiṃ gantvā nivattitvā

āgate tāni gahetvā rañño dassesi. Rājā tena katakammaṃ disvā Somanasso Sahassaṃ datvā nivāsa gehaṃ ca Sabbūpakaraṇe ca dāpetvā attano upaṭṭhānaṃ kātuṃ niyojesi athā'parabhāge Duṭṭhagāmaṇī mahārājā Damiḷehi Saddhiṃ yujjhanto te te khandhāvāre bhindanto anukkamena Mahela nagaraṃ Sampāpuni. Taṃ pana nagaraṃ daḷha 'maṭṭāla Gopuraṃ Soḷasa hatthu'bbedha pākāraṃ udaka Kaddama Sukka Saṅkhāta parikhāttaya parikkhittaṃ Sūra vīra yodhehi Sugopitaṃ kehicipi duppavesaṃ Mahela nagaraṃ patvā dasamahāyodha parivuto Mahāraṇaṃ akāsi. Tadāyaṃ Dāṭhāseno mahāsaṅgāmaṃ karonto aññehi katamaggena na pavisissāmī'ti dappito nadanto vagganto appoṭhento ahama 're ! Dāṭhāseno'ti attano nāmaṃ Sāvetvā asītihatthamā' kāsamabbhuggantvā oruyha pākāramūle paṇhiyā paharitvā Soḷasa hatthubbedhaṃ dīghato tiṃsa hatthaṭṭhānaṃ pākāraṃ bhinditvā nagarabbhantare pātetvā abbhantaraṃ paviṭṭho kalali vanaṃ chindanto viya Damiḷasenaṃ ghātetvā Mahelaṃ gahetvā jayaṃ aggahesi. Athā 'parabhāge Anurādhapurassa gahaṇa divase dvinnaṃ pabbatānama 'ntare mahāsaṅgāmaṃ karonto dvattiṃsa balakoṭṭhake bhinditvā yujjhantānaṃ neka Sata Damiḷa yodhānaṃ Sunisitenā 'Sinā Kumbhaṇḍi viya Sīsāni pātento attano nāmaṃ Sāvetvā nekasate nekasahasse Damiḷe ghātetvā Sakala Laṇkaṃ nirāsaṅkaṃ katvā rājānaṃ rajje patiṭṭhāpesi. Rājā'pi Anurādhapure chattaṃ ussāpetvā tassa mahantaṃ Sampattiṃ adāsi. Atha amacco 'pi Sampattimanubhavamāno dānādīni puññāni kurumāno vasati. Athāparabhāge tassa verino rañño Santikaṃ gantvā vanditvā tumhākaṃ deva Dāṭhāseno nāme 'sa yodha aparaddho rajjaṃ patthetī'ti vatvā paribhindiṃsu. Rājā 'pi bhedakānāṃ vacanaṃ sutvā taṃ saccanti maññamāno Kujjhitvā māretha ta 'nti amacce niyojesi. Tadā kira so amacco mahantena parivārena saseno channa yoggena Sasīsaṃ nahāyitukāmo tissavāpiṃ agamāsi. Atha raññe niyojitā 'maccaṃ dakkhiṇadvāre gahita ayamuggaraṃ tidhā pabhinnaṃ Kuñjaraṃ ṭhapetvā Sayaṃ āyudha āvudha Sajjā Saparisāya Saddhiṃ nilīnā aṭṭhaṃsu.

Tato Dāṭhāsenopi nahātvā Sabbālaṅkāra patimaṇḍito tene-

'va yaggena mahāsenāya parivuto dakkhiṇadvāraṃ Sampāpuni. Atha sā Senā matta hattthiṃ disvā bhayappattā rājānaṃ ca Sutvā amaccassa Santike rāsi ahesuṃ. Atha amaccena kiṃ bho palāyathā'ti puṭṭhā tumhākaṃ Sāmi māraṇatthāya rañña mattahatthi visajjāpino'ti āhaṃsu. Taṃ Sutvā so yānā oruyha gājābhimukho ahosi. Taṃ disvā hatthi 'pi gajjanto nadanto hatthiṃ bhūmiyaṃ parisuṅghanto dhāvi. Atha so asaṇiṃ pātento viya pāṇinā pāṇiṃ paharanto bhumiṃ chindanto paṇhiyā bhūmiṃ haṇanto paṭipajjanto hantvā gantvā tassa dvisu dāṭhāsu gahetvā aparāparaṃ katvā luñcitvā Kadalīkkhandhe viyḍ chaḍahetvā Soṇḍhamassagahetvā matthake paribbhamitvā bhūmiyaṃ paharanto vuṇṇa vicuṇṇaṃ akāsi. Taṃ disvā rañña payutta yodhābhīta tasitā palāyiṃsu. Atha dāṭhāseno tantthe 'va ṭhito evaṃ cintesi na Sakkā mayā yasa dāyakassa rañño virajjhituṃ. Tassa Santikaṃ gantuṃ ca, eminā laddho 'kāsena mayā attano patiṭṭhaṃ kātuṃ ca vaṭṭatī'ti cintetvā Jambudīpa gamanāya ussukkamano ahosi. Tamatthaṃ dassetuṃ gāṭhāyo bhavanti.

9. Samattho 'haṃ vase kātuṃ hantvāna
pani'mam puraṃ.
tatha hi me kāyabalaṃ paññā 'pi
mama dissati.

10. Bahūpakāro rājā me posetā
yasadāyako.
atho saddho pasanno ca
Sāsanasso'pakārako.

11. Tasmā so bhūmipo 'dāni na
me 'rahati dukkhituṃ
ko hi nāma Budddho loke vasaṃ
kodhassa gacchati.

12. Yo kodhassa vasaṃ yāti so yāti
narakaṃ eto.
dukkhato garahato ca
paccantte'pi na muñcati.

13. Yo 'dha jeti naro rāga doso
mohārino khalu.
vijetuma 'samattho te Sasene'ti
hamuggato.

14. Sasuro ca sayodho ca jito so ca
jagattayaṃ.
so 'va santo sukhī khemi
dīghāsu nirupaddavo.

15. Tasmā tesaṃ vasaṃ 'dāni
agantvāna mayā eto.
gantvā ca su vihārena vasatā
yattha katthaci.

16. Yuttaṃ kātuṃ patiṭṭhaṃ me eti
cintiya so pana.
apakkamma tato ṭhānā
samyamaṃ ajjhupāgamī'ti.

Tato so Dāṭhāseno ubbigga mānaso puttadāre ca bandhave ca mahantaṃ vibhavaṃ ano loketvā senaṃ pahāya ekako 'va hantvā tato samuddatīre Mahājallikaṃ nāma kevaṭṭahāmama 'gamaṃsi. Tatthe 'ko Mahājalliko nāma kevaṭṭa putto āma sampanno pativasati. So mahatiyā ekadoṇi nāvāya vālukaṃ pūretvā Samudda veḷhntato gāmaṃ netvā Bodhi aṅgaṇe okirati. Tatthe 'va udakadoṇaṃ āharitvā Bodhi Sinānaṃ karoti. Dāḷhāseno tadā taṃ bodhi aṅgaṇe ye 'va addasa. Tato Mahājalliko taṃ disvā paṭisanthāraṃ katvā yodhabhāvaṃ ñatvā taṃ vīmaṃsutukāmo attano gehaṃ netvā Sakkāraṃ katvā attano aḍḍhāsayaṃ sayaṃ tassa kathesi.

Amacco taṃ Sutvā tena hi Samma caraka tannḍulānaṃ sattanāḷihi bhattaṃ pācāpehīti Pācāpetvā taruṇa kapitthaphalāni āharāpetvā bhinditvā kapāle chaḍḍhetvā udukkhale kottetvā bhattena Saddhiṃ odditvā bhaṭṭapiṇḍe vaṭṭetvā tassa geha-majjhe nisinno taṃ pakkosāpetvā bho tvaṃ maṃ mārehīti vatvā ubhohi hatthehi mama gīvaṃ daḷhaṃ gaṇhāhī'ti āha.

kevaṭṭo sādhūti vatvā taṃ bhatta piṇḍaṃ golituṃ na dassāmī'ti daḷhaṃ gaṇhi. Amacco 'pi tato ekaṃ bhatta piṇḍaṃ gahetvā ajjhohari. Kevaṭṭo taṃ Sandhāretuṃ asakkonto uggalitvā attano gehadvāre patī. Amacco kevaṭṭaṃ pakkosāpetvā nayā 'dāni sithilena gahītaṃ bhauissati. Edāni daḷhaṃ gaṇhāhīti gāhāpetvā dve bhattapiṇde ekato katvā ajjhohari kevaṭṭo hatthaṃ Sandhāretuma 'Sakkonto uggalitvā purimaṭṭhānato dūrepati. Puna 'pi so kevaṭṭaṃ pakkasāpetvā tassā 'bhimāna vaḍḍhanārahaṃ vācaṃ vatvā gīvaṃ gahāpesi. So 'pi Sabbanthāmena gāḷhaṃ gaṇhitvā ajjhohari. Kevaṭṭo pure viya hatthaṃ Sandhāretuma 'Sakkonto pāsa yaṭṭhinā migo viya uggalitvā tato 'pi dūrataraṭṭhānepati. Eti so taṃ vimaṃsitvā tassa santikaṃ gantvā vanditvā khamāpetvā tena dhīramitto ahosi. Athā 'macco kevaṭṭaṃ āmantetvā Samma me nāvaṃ āhara. Samuddena gantukāmo 'Smī'ti āha. Tena kāya nāvāya āhaṭāya nāvama 'bhiruhitvā ekena pādena bhūmiyaṃ pahari. Nāvā vātavegena dhāvamānā ekā 'heto 'va Nāgadīpe Nāgatitthe patiṭṭhāsi.

Tato so phalamu 'ggantvā gāḷhaṃ nivāsetvā kese khandhitvā Samudde patitvā taranto pañca pañca sa yojana ṭhāṇaṃ gantvā colaraṭṭhe kāvirapaṭṭane uṭḍhabhi. Athassa tasmiṃ manussā disvā vimhitā acchariyappatto Sakkārama 'kaṃsu. So taṃ Sakkāraṃ nābhinandanto manusse pucchi. Katthe narahi bhavanto arahantā vasantī'ti. Tehi Samma eto dvādasa yojanaṭṭhāne Takkaṃ nāma nagaraṃ atthi. Tassāsanne vihāre arahanto vasantī'ti vutte anupubbena so addhānaṃ khepetvā nagaraṃ patvā manusse pucchi. Kasmiṃ ṭhāne Buddha puttā vītarāgā vasantī'ti. Tena Saddhiṃ Sammoditvā bhikkhūnaṃ vasanaṭṭhānaṃ kathentā eva 'māhaṃsu.

17. Eto uttarato yattha
dissate 'yaṃ mahānago.
madhuragīva Saṅkāso nīlobhāso manoramo.

18. Labujamba Jamburambhāḍi
tarū rāji virājito.

Nāga campaka Punnāga phulla
pādapa mujjalo.

19. Kutī maṇḍapa Saṅkiṇṇa
leṇa Sambhāra bhāsuro.
Sita-Sekata Saṅkiṇṇā
mālakāli virājito.

20. Yatthā 'nanta Sakuntānaṃ
madhurālāpa nissitaṃ.
neka nijjhara nigghāsaṃ
devadundubhi Sannibhaṃ.

21. Yattha pabbata-kūṭesu naccanti
Sikhino mudā.
kekā nādebhi devānama
vhenteve 'va Samantato.

22. Kilesāri raṇe Saraṇo
so 'yampabbata vāraṇo.
yatīnaṃ tīdasānaṃ 'ca 'raṇe
rāvaṇa vāraṇo.

23. Yate 'rāvaṇa dāntagge
naccanti Sura-Sundarī.
Yahiṃ naccanti Selagge
tathā Sākhāsu mañjari.

24. Palavaṅgehi vihaṅgehi valinā
phullapādapā.
yanthuggatā 'li pālīhi nabhaṃ
nīlambudo 'pamaṃ.

25. Nadī kandara khāhāin Sarasi
kāminī yahiṃ.
āliṅgitā 'va Sobhanti
ḷharādhara narādhipaṃ.

26. Tiṭṭhanti phullitā yatha
kappūrā 'garū candanā.
devaṅgatāhi Sanchanta chāyaṃ
Nandana Sannibhā.

27. Phalito tāla Hintāla Sindi
Sannīra ghāṇṭakā.
Salilā yattha naccanti manuñña
mālute 'ritā.

28. Buddha Paṅkaja kaḷhāra kerā
uppala mālatī.
Pokkharañño virājenti
ratavanā yahiṃ Sadā.

29. Tatthā 'nivattiyaṃ nāma
Senāsatama 'nūpamaṃ.
Naroraga Surādīhi nicca
māsevitaṃ Subhaṃ.

30. Tatthā 'suṃ bhikkhavo Sannā
vītarāgā jinamujā.
kurumānā Sadevānaṃ
mahantaṃ kusalodāsaṃ.

31. Pāmokkho āsi tesaṃ yo
bhikkhūnaṃ yatī puṅgavo.
Varuṇo nāma nāmena
dharamāno Jino viya.

32. Saddhālataṃ so vaḍḍhento janānaṃ
mana nissitaṃ.
dhammambunā Saṃvaḍḍhitvā
Sagga-mokkha phalāvahaṃ'ti.

So yodho taṃ Sutvā tutthamānaso tehi desitena maggena anivattiya Senāsataṃ hantvā Mahāvaruṇa ttheraṃ disvā vanditvā eka-mantaṃ nisīdi thero tena Saddhiṃ madhura paṭisanthāraṃ karonto bho tvaṃ kattha vāsiko. Kimatthamā

'gato'ti pucchi so 'pi attano gaminā gaminā va ajjhāsayaṃ va therassa pakāsesi. Thero Sādhī'ti vatvā tassa kesamassuṃ ohāretvā pabbajjaṃ ca upasampadaṃ ca ditvā caritānukūla kammaṭṭhānaṃ ca uggaṇhāpesi athassa Kammaṭṭhānaṃ gahetvā viharantassa kammaṭṭhānaṃ cittaṃ na gaṇhāti. So tattha katipāhaṃ vasitvā upajjhāyassa Santikaṃ gantvā vanditvā ekamantaṃ nisinno tamatthaṃ ārocesi. Thero ninnu kho edaṃ gambhīra Senāsataṃ gocaragāmato tiyojanaṭṭhāne patiṭṭhitaṃ, Senāsataṅgama Sampannama 'ssa cittaṃ kammaṭṭhāne nā 'bhiramatī'ti cintento bahūbhikkhūbhāvenā'ti ñatvā tena hi āvuso eto saṭṭhi-yojana matthake ṭhāne therambalaka vihāraṃ nāma atthi. Taṃ pana sakkadevarājena māsīnaṃ, tattha 'dāni eko mahallako ca sāmaṇero cā'ti dveye 'va vasanti tvaṃ tattha gantvā yadi te āsu hoti—yathā āsuṃ viharanto attano patiṭṭhaṃ karohī'ti āha. So sadhī'ti taṃ paṭissuṇitvā upajjhāyaṃ vanditvā patta civaramādāya gacchanto Satthiyojanikaṃ maggaṃ khepetvā vihārassa samīpaṃ gantvā pabbata'mahi rūhituma'sakkonto atthepi tattha nevāsika Mahallakatthero pabbata—matthake ṭhito taṃ disvā paṇisaddena sāmaṇeraṃ pakkositvā 'atha, taṃ bho bhikkhuṃ āmantetvā sappāya senāsataṃ ñatvā vasāpehī'ti niyojesi. So taṃ eddhiyā ānetvā patirūpe senāsate vasāpesi. Tatthā pi vasantassa tassa kammaṭṭhānaṃ na manasi patiṭṭhāsi. Miṭakka vasiko ca ahosi. Tattha so katipaya divasaṃ vasitvā therassa santikaṃ gantvā bhante edha vasato me āsu na hoti. Samuddo paññasatī (yati) nāvāsañcāro 'pi paññasati. Tena me cittaṃ na ekaggaṃ hoti. Aññaṃ me āsuvihāraṃ āvikkhathā'ti āha. Taṃ sutvā thero evarūpaṃ sakka dantiyaṃ ramaṇīya 'mpi vihāraṃ emassa citṭaṃ nābhiramati. Nābhinandāhi. Appeva nāma Lohakūṭa pabbata vihāraṃ āsu bhavissatī'ti cintetvā eto āvuso pañcadasa yojana matthake ṭhāne Lohakūṭa pabbata vihāro nāma atthi. Tatthā'bhiramanto Samaṇadhammaṃ karohī'ti vatvā taṃ vaṇṇento āha.

33. Eto uttara passamhi
Lohakūṭavbha pabbate.
vihāro ramaṇīyo 'si
çiṭarāgānamālayo.

34. Pubba pacchama passe ca tattha
dakkhiṇa uttare.
cattāro pabbatā āsuṃ
migantā ratanāmayā.

35. Tesu pabbata pādesu nānāphala
dharā dumā.
vāteritā'ti Sobhanti
nīlobhāsā manoramā.

36. campakā nāga Punnāga
sālaṃ ca salalā 'garā '(garū)
Sītalaggandhikā nīpā
Asoka Vakulādikā.

37. Nānā vaṇṇehi pupphehi
pupphitā devagandhikā.
tiṭṭhanti okirantā te
madhukiñjhakkhareṇa vo.

38. Tāla Hintāla Sontīra rambha
pūgābha pantiyo.
virocamānā tiṭṭhanti
vihāropavane tatiṃ.

39. Dhotamuttā bhavaṇṇūhi
Santhakā mālakā 'valī.
vihantā tattha Sobhaniti
duddha Sāgara Sannibhā.

40. Bhogīnda bhoga Saṅkāso
pākāro ratanāmayo.
Akkhūggato virocanto
tatthā 'hosi manoramo.

41. Ahosi caṅkamo tattha saṭṭhi
hattho sumāpito.
Sukhasamphassado khemo
ratanehi parikkhamo.

42. Kūṭi maṇḍapa pāsāde
Sabbe te ratanāmiyā.
endānīlacchidra cārū
cāmīkaraja phūsikā.

43. Rattiṭṭhāna divāṭṭhānā
tathe 'va ratanāmayā
vacca passāva kuṭiyo
tathe 'va Sādhu nimmitā.

44. Padumuppala Sobhanti phulla
muddulakoti ca.
Samākulā pokkharañño
eka tiṃsati maṇḍitā.

45. Devatā ca Samāhantvā
niccaṃ Sammajjanādinā.
Paticchagganti vihāraṃ taṃ
nebhova sādhu bhosikaṃ.

46. Dukkhā kho āvuso tattha
vāso suphullānena tu.
sa ce tvaṃ bhikkhū
sakko 'si tattha gantvāna āvasā'ti.

Evaṃ ca pana vatvā āvuso tasmiṃ vihāra pariyante patiṭṭhita mahārukkho vātena pahaṭo sākhaṃ nameti. Tvaṃ tattha gantvā Pabbatakūṭe thito vātena namitaṃ taṃ sākhaṃ gahetvā vihāraṃ āruhitvā vasā'ti āha. So therassa vacanaṃ sutvā sādhū'ti patissuṇitvā vanditvā patta cīvaraṃ gahetvā nikkamma paṇṇa rasa yojana maggaṃ gantvā Lohakūta pabbata matthaka mā 'ruyha aṭṭhāsi. Tadā vāteno 'pa namitaṃ taṃ sākhaṃ gahitvā vihāra māruhitvā patta cīvaraṃ ekamantaṃ thapetvā Bandhujīva daḷasanthanamiva surattaṃ silātala 'mā ruyha pallaṅkaṃ āhujitvā nisinno yāva me cittaṃ āsavehi na parimuccati. Na tāvi 'mam pallaṅkaṃ bhindissāmī'ti adhiṭṭhāya nisīdi. Tato so karaja kāyaṃ anuloma patiloma vasena Sammaṣanto paṭhama divasaṃ vīti nāmeṣi.

Tathā dutiya tatiyaṃ 'catutthe pañca divase tasmiṃ pabbate deva nāga yakkha gandhabbādīhi sādhukāraṃ dāpento saha paṭisambhidāhī arahantaṃ pāpuṇī. Tato so tattha nisinno 'va pathaviyaṃ nimujjitvā attano upajjhāyassa Mahāvaruṇattherassa pādamūle uṭṭhahitvā theraṃ vanditvā patisanthāraṃ katvā puna ākāsa muppatitvā rāja haṃso viya virājamāno Lohakūṭa pabbhārame 'va āgantvā viraṃ vibhāsi. Atha so aparabhāge parinibbāṇa kāle pabbata matthake ṭhito kālaṃ ghosesi. Tasmiṃ khaṇe tiṃsa sahassa mattā khīṇāsavā samāgacchiṃsu. So tesaṃ majjhe attano pubbacaritaṃ pakāsetvā eminā me kusala kammena kāyabalaṃ ca jātito parimutti ca ahosī'ti pakāsetvā tatthe 'va parinibbāyī'ti.

47. Evaṃ vidhaṃ puñña
phalodayāvahaṃ.
Yo puññakammaṃ hi
kareyya Sobhanaṃ.

48. Sa yāti saggaṃ ca
pavagga sampadaṃ.
karotha tumhe 'pi
tathā vidhaṃ subhaṃ.

Dāthāsenassa vatthuṃ catuṭṭhaṃ.

VIII. 5

5. *MAHĀNELASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe Rohaṇa janapade kappa kandaraṃ nāma ekā nadī atthi. Tassā nadiyā tīre cattura vihāraṃ nāma mahāvihāraṃ ahosi Aneka. Kūti maṇḍapa senāsatehi ca. Aneka bhikkhūsatehi ca samākiṇṇaṃ. Tatthe'ko kurudevo nāma vighāsādo bhikkhūnaṃ Santike niccaṃ bhikkhitvā laddhāhārena kicchena kasirena jīvikaṃ kappento dīno kapaṇo anāḷhiko abandhuko asahāyo ekako 'va pativasati. So pana tattha mālaka kaṇṇe gehacchāyāya rukkha mūlādisu niddāyanto divasaṃ vīti nāmeti. Sammajjanādiṃ kiñci kammaṃ na karoti.

Tasse 'vaṃ vasantassa bahūni saṃvaccharāni atikkantāni. Athā 'parabhāge tattha vāsiko Saṅghatthero vihāra cārikaṃ caramāno kurudevaṃ udarapūraṃ bhutvā rukkhamūle niddāyantā disvā ayam kho Satto eto cuto kubhinnu kho nibbantissatī'ti dibbena cakkhunā olokento sattābaccayena vavitvā mirayenibbantissatī'ti disvā taṃ pakkosāpetvā ovadanno evamāha.

1. Natthi tuyhaṃ pitā mātā
   bhātā bhaginī bandhavā.
   pubbe akata puññassa
   bhave taṃ lakkhaṇaṃ tava.

2. Ahiraññe suvaṇṇo 'si
   adhāñño 'si anāḷhiko.
   pubbe akata puññassa
   bhave taṃ lakkhaṇaṃ tava.

3. Dunnivattho 'si bho 'dāni
   saha yūka kuvelakaṃ.
   pubbe akata puññassa
   bhave taṃ lakkhaṇaṃ tava.

4. Kilañji 'mpi na seyyattha
   māsi seyyā cimā'va te.
   pubbe akata puññassa
   bhave taṃ lakkhaṇaṃ tava.

5. Kapāla hattho bhikkhanto carasi
   tvaṃ ghare ghare.
   vighāsado 'si peto 'va
   atthi cammā 'va sesako.

6. Madhuranna pāne bhuñjante
   passanto puñña vā jane.
   pariggilanta khelena
   gharadvāresu titthasi.

7. Alabhanto tahiṃ kiñci
   assa santo ruḍammukho.

chinnāso yāsi socanto
    aho ! tuyhama 'dhaññatā.

8. Tathāvidho 'pi na karosi
    hitaṃ āyati paccayā.
Aho ! tayā samo natthi
    tibhave atta sattuko'ti.

Taṃ sutvā kurudevo evamāha :

9. Niddhano kapaṇo dīno karissaṃ
    kusalaṃ kathaṃ.
puṭṭho bhante mayā 'cikkha
    yamahaṃ gacchāmi nibbuti 'nti.

Thero āha

10. Kiḷantī nimisā ettha najjāyaṃ
    jalagocaraṃ.
pāthinā pāvusā siṅgu
    savaṅgā Rohintādaya.[1]

11. Tvaṃ bho bhikkhitakaṃ bhattaṃ
    gahetvā bhutta sesakaṃ.
macchānaṃ dehi dānāni
    taṃ te sagga sukhā 'vahaṃ.

12. Gahetvā pañca sīlāni
    pālayantam sunimmalaṃ.
Alaṃ te bhava bhogatthaṃ
    nibbāṇatthaṃ ca taṃ ala 'nti.

So therassa vacanaṃ sutvā pasanna citto theraṃ vanditvā pañcasīlaṃ gahetvā tato paṭṭhāya bhuñjanto bhattapiṇḍaṃ gahetvā macchānaṃ dāni so ettakaṃ puññakammaṃ katvā sannābhaccayena tato cuto emasmiṃ ye 'va Laṅkādīpe mahāgāmāsanne ekasmiṃ gāmake mahābhogassa ekassa kutumbi-

1. Sacaṅkā sakulādayo katthaci.

kassa gehe nibbanti. Tassa nāmakaraṇa maṅgale mahājanā uppala kalāpe gahetvā āgamiṃsu. Tasmā 'ssa Mahānalo'ti nāmaṃ kariṃsu.

Tassa pana satta bhātaro ahesuṃ. Mahānelo pana kamena abhivaāāhento Sobhaggadpanno mahābalo mahāṭhāmo ahosi. So nikkamma sīlo sukha sīlo bhutvā nahāyanto bhuñjanto kīḷanto vicarati. Na khettādisu kiñci kammaṃ karoti. Sesā chabhātato mātā pitunnaṃ santikaṃ gantvā tumhākaṃ putto Mahānelo kasi caṇijjādisu kiñci na karonto geheye 'va supanno sayati. Mayame 'va dukkhamanubhavissāmā'ti vadiṃsu. Atha taṃ mātā pitaro pakkosāpetvā kasmā tvaṃ punna kammaṃ na karosi. Kasikammādisu avyāvato kathaṃ kulavaṃsaṃ vaḍḍhetī'ti evamādinā ovadiṃsu. So taṃ sutvā Nānā purisā nāma evarūpaṃ na karonti. Aha 'mpi purisānama 'ntogadho. Tasmā na me 'taṃ kammaṃ arahatī'ti āha. Tato tassa mātāpitaro anattamanā, tena hi taṃ tathārūpe ṭhāne niyojenā'ti taṃ gahetvā mahāgāmaṃ gantvā Duṭṭhagāmaṇī mahārājānaṃ passitvā deva ayaṃ dārako Mahānelo nāma, devassa pādamūle vasituṃ yutta devo taṃ attano vase vattāpetū'ti vatvā attano gāmameva agamaṃsu.

Rājā Sādhū'ti vatvā taṃ vālukā vīthiyaṃ tasse 'va Sasurassagahe ye va vasāti niyojetvā tassa bhatta vatthādi bhogaṃ dāpesi. So tato paṭṭhāya niccaṃ rājūpaṭṭhānaṃ karoti. Athā'parabhāge nakkhatta pāṭhakā canda suriyaggābha nakkhatta piḷā deva dundubhi paṭhavī kampanādayo aniṭṭha nimitte disvā rañño Santikaṃ gantvā deva onāgate chātaka bhayaṃ bhavissatī'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā rājā bahūni sassa Kammāni kārāpento Sayame 'va āliṃ bandhanto mātikaṃ karonto Sassa Kammesu ussukko ahosi. Atheka divasaṃ rājā sayame'va kuddālaṃ gahetvā gambhīraṃ mātikaṃ khaṇanto upakacchantare hatthampavesetvā ṭhitaṃ Mahānelaṃ disvā kiṃ bho tiṭṭhasi. Mayā Sabhedaṃ kammaṃ karohī'ti āha. Taṃ sutvā Mahānelo āha.

13. Nedisaṃ mādisaṃ rāja purisā
    kammaṃ karonti ca.

rīdisāni ca kammani
purisānaṃ na sobhati.

14. karīnaṃ matthaluṅgesu Buddho
uttama kesarī.
piḷitāpi jighacchāya
kinnu so khādate tinā 'nti.

Evaṃ ca pana vatvā evarūpaṃ kammaṃ purisā na karonti. Tumhākaṃ purisebhi kātabbaṃ 'mayā 'pi kārāpethā'ti āha. Taṃ sutvā rājā tena saddhiṃ na kiñci kathesi. Athekadivasaṃ rājā Anurādhā pure attano Sahāya vāṇijakassa paṇṇaṃ likhītvā nāga sīghaṃ gantvā paṇṇaṃ datvā tena vāṇijakena dinnaṃ gahetvā āgacchāhī'ti āha. So 'pi rājānaṃ vanditvā nikkhamma gehaṃ gantvā bhuñjitvā puṭabhattaṃ gahetvā pāto 'va dīghavāpiyaṃ gantvā tato nikkhamma Gaṅgāya vaḍḍhamānaka nitthe dannakaṭṭhaṃ khāditvā putabhattaṃ bhutvā mahāpāliyaṃ bhikkhūhi bhattaṃ agahite ye 'va Anurādhapuraṃ pāpuṇi. Atha so vāṇijakassa paṇṇaṃ datvā sīghaṃ paṇṇākāraṃ sajjethā'ti vatvā tato pañca yojanaṃ Gonagāmaṃ gantvā attano pitusahāyaṃ passitvā tattha bhattaṃ bhutvā Anurādhapuramāga'mma vāṇijakaṃ passi. So 'pi anekavidha vicitta virāga vatthānaṃ pañcasatāni kappūrāgaru candanādi nekavidha Sugandhe ca kaṭuka bhaṇḍa bhesajjāni ca gotaka paṭalika uddalonika ekantalomika pāvārādi aneka sayanāsanaṃ ca Sampādetvā adāsi. So taṃ sabbaṃ ekato katvā bandhitvā hattholambakaṃ katvā aṭṭhāsi. Sabbaṃ taṃ aḍḍha kumbha bhāra mattaṃ ahosi. So taṃ sabbaṃ vāmahatthena olambetvā gacchanto anukkamena Sāyaṇbhe mahāgāmaṃ patvā rañño paṇṇākāraṃ dassesi. Rājā tassa tuṭṭho Soḷasa Sahassa kahāpaṇe ca bhoga gāmādi raññaṃ ca mahāyasaṃ dāpesi. So tato paṭṭhāya rājūpaṭṭhānaṃ karonto damiḷa yuddhesu laddha jayo rañño abhisekaṃ kāretvā tena saddhiṃ dānaṃ dadanto sīlaṃ rakkhanto uposatha kammaṃ karonto yāvajīvaṃ vasitvā āyupariyosāne devaloke nibbanti.

15. Sīlaṃ samādāya parittadānaṃ
datvā nimesānama 'tītakāle.
nelo edhevaṃ vipulaṃ ca bhogaṃ
alattha sahabhūpagato ahosī'ti.

Mahānelassa vatthuṃ pañcamaṃ.

VIII. 6

6, *SĀLI RĀJA KUMĀRASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira mahāvāḷuka Gaṅgāsanne Muṇḍavākaṃ nāma ekaṃ gāmaṃ ahosi. Tattha Tisso nāmeko kammāro paṭivasati. Tassa bhariyā Sumanā nāmate ubho 'pi saddhā sampannā yaṃ kiñci madhuraṃ labhitvā dānaṃ adātvā na khādanti. Athekasmiṃ divase eko Nesādo Sūkaraṃ māretvā ayaṃ me kaumārassa bhatiyā atthāya bhavissatī'ti āharitvā adāsi. Atha tisso 'pi edaṃ me sippa mūlatthāya dhammena samena laddhaṃ 'dānaṃ datvā bhuñjituṃ vaṭṭatī'ti cintetvā maṃsaṃ katvā Nelamaṃsa madhumaṃsa Eṇamaṃsa aṅgāra pakka kaṭuka Saṃbhāra pakkhittavasenā'ti evaṃ pañcappakārena maṃsaṃ Sampādetvā navabhājane pakkhipitvā suddha sāṭakena mukhaṃ bandhitvā thāpetvā' atha so attano saddhiṃ āvajjetvā emasmiṃ Laṅkādīpe ye eddhimantā uttama khīṇāsavā santi. Tesu aṭṭhakhīṇāsavā mama gehaṃ āgacchantū'ti ugghositvā sa bhariyo aññānī 'pi dānopakaraṇānī Saṃvidhāya thapesi.

Atha so rattiyaṃ supinena aṭṭha aggikkhandhe attano gehaṃ pavisante disvā pabuddho ajjesa manoratho me matthakaṃ pāpunissatī'ti somanasso gehaṃ paribhaṇḍaṃ katvā vitānaṃ bandhitvā dīpa dhūpa puṇṇaghata kadali toraṇchi āḷaṅkaritvā lājā pañcamāni pupphāni vikiritvā atthāsanāni paññāpetvā attano gehadvārato yāva gāmadvāraṃ aṭṭhantare maggaṃ Samaṃ katvā vālukā okiritvā nānā-vaṇṇāni pupphāni okiritvā khīṇāsavānaṃ āgamana maggaṃ olokento gāmadvāre atthāsi. Atha kohaṇa janapade Talaṅgaravāsi mahādhamma-

dinnatthero tassa Saddhā Sampattiṃ disvā tassa manorathaṃ mayā pūretuṃ vaṭṭatī'ti attano upajjhāyassa Godhattherassa Santikaṃ gantvā vanditvā 'Sve bhante dūraṭṭhānaṃ bhikkhācāraṃ gamissāmā'ti vatvā tena kuhiṃ gamissathā'ti vutte bhante mahāvāluka Gaṅgāsanne Muṇḍavākagāme kammāra Tissassa gehaṃ gamissāmā'ti āha.

There Sampaṭicchite punadivase te dve pattacīvaramādāya Rājahaṃsā viya ākāsene 'vā 'gantvā mahāsamuddavihāravāsi mahā-Saṅgharakkhita-ttheraṃ ca kāla-velaṃbakavāsi Mahānāgattheraṃ ca uparikhaṇḍa vihāravāsī mahāsaṅgha-rakkhitattheraṃ ca velugāma vihāravāsi paṭhavi cāla Dhammaguttattheraṃ ca bhātivaṅka vihāravāsi Mahānāgattheraṃ ca kappa Latā[1] pabbata vihāravāsi Maliya Mahādevattheraṃ cā'ti eme cha there ādāya ākāsenā 'gantvā tasmiṃ gāmadvāre otaritvā cīvaraṃpārupitvā bhamaravaṇṇe patte ādāya Paṭipāṭiyā gāmaṃ pavisiṃsu. Kammāra Tisso te nedisvā pamuditahadayo pītiyā phūṭasarīro pañca patiṭṭhitena vanditvā tesaṃ hatthato patte ādāya mahantena pūjāvidhāvena gehaṃ pavesetvā paññantāsane nisīdāpetvā sa khajjakaṃ Sopakaraṇaṃ yāguṃ datvā antarā bhatte Sampaditaṃ maṃsaṃ madhu Sakkarāya Saddhiṃ bhojetvā upakaṭṭhāya velāya sa maccha maṃsaṃ Sālimaṃsodanaṃ bhjesi. Tato therā kata bhattakiccā tesaṃ dhammaṃ desetvā attano attano vihārameva agamaṃsu. Tato paṭṭhāya kammāra tisso dānādīni puññakammāni karonto āyupariyosāne Anurādhapura nagare Duṭṭhagāmaṇī Abhaya mahārañño putto hutvā nibbanti. Tassa mātukucchito nikkhamaṇakāla Samanantarame'va Sakala Laṅkādīpe Sālivassaṃ vassi. Annamaso uddhane ṭhapita kangu ādīnaṃ bhattaṃ parivattetvā Sāli bhatte me'va ahosi. Kaṅgu varakādi paripūrita koṭṭhāgarāni 'pi parivattetvā Sālimeva ahesuṃ. Tucchakoṭṭhāgānī'pi tatheva paripuṇṇāni ahesuṃ na kevalaṃ jāta divaseye 'va tassa temāsa Sattamāsa navamāsa maṅgalesu 'va Sitthappavesana kaṇṇaveddhana uparājaṭṭhānādi maṅgala divase ca tathe 'va Sīhaladīpe Sālivassaṃ vassi. Kaṅgu

1. Kappalināga—keci.

caraka godhīmādi Sassāni parivattetvā Sālimeva ahesuṃ. Evaṃ so emehi acchariyehi Samantāgato ahosi. Tasmā 'ssa nāmaṃ karento Sālibandhuko eso'ti Sālikumāro'ti nāmaṃ akaṃsu.

So panā 'yaṃ kumāro kamenābhivaḍḍhento aparimita Sirisampattiyā Samantāgato ahosi.

bhavante 'ttha.

1. Duṭṭhagāmaṇi bhūpassa putto
   Sāli kumārako.
   dhañña lakkhaṇa Sampanno
   āsi tejiddhi vikkamo.

2. Bhūrimedho ca so āsi
   rūpena Makaraddhajo.
   mañjuvāni ca so āsi
   Saccasandho visārado.

3. cāgī bhogī balī cā 'si
   hitesi Sabbapāṇinaṃ.
   atitto āsi dānena
   vatthuttaya parāyano.

4. Sahassa mūlakaṃ bhaṇḍaṃ
   pubbaṇhe devamānusā.
   dine dine āharanti
   so taṃ dāne pavecchati.

5. Tato so pañcasatikaṃ
   labhanto aparaṇhake.
   alaggo yācake deti
   Sabbakālaṃ mahāyaso'ti.

Aparabhāge Rājakumārassa yuvarājaṭṭhānaṃ datvā dakkhiṇa vīthiyaṃ mahantaṃ pāsādaṃ kārāpetvā taṃ tattha vasāpesi. Tato paṭṭhāya dakkhiṇa malayaṃ upādāya Sabbesujanapadesu manussā Sabbaṃ ayamukhaṃ Tasse 'va upanāmesuṃ. Atheka

divasaṃ kumāro uposathaṅgaṃ adhiṭṭhāya essara Samaṇa vihāraṃ gantvā Sīlamā vajjento nisinno hoti. Tadā dakkhiṇa malaye manussā Sakaṭa Satena bahuṃ paṇṇākāraṃ ādāya Anurādhapuraṃ āgacchantā essara Samaṇa vihārāsannaṃ pāpuṇiṃsu. Atha Sakaṭe niyutta gonā yugaṃ parivattetvā anākaḍḍhantā aṭṭhaṃsu. Atha te manussā vāyamantā 'pi Sakaṭe pājetuṃ nāsakkhiṃsu. Athe'ko gono rajjuṃ bhinditvā palāyanto Sāli Rājakumārassa nisinno 'kāsaṃ pāvisi. Manussā gonassa padānusārena gantvā kumāraṃ disvā vanditvā aṭṭhāsu kumāro kimatthayā 'gantvā'ti pucchi. Manussā paṇṇākāraṃ Sāmi gahetvā āgataṃbhā'ti hoti āhaṃsu. Kumāro tena 'hi āharathā'ti āharāpetvā kālaṃ ghosāpesi. Vīsati bhikkhusahassāni sannipatiṃsu. So tesaṃ mahādānaṃ datvā pacchābhante tela madhu āṇītāni phāṇitāni ca aṭṭhavidha pātiye ca adāsi. Punapi so vihārassa bhūmidānaṃ ca datvā mahantaṃ pūjaṃ katvā nagarame'va agamāsi. Tasmiṃ divase rañño āyuttaka purisā rañño santikaṃ gantvā deva dakkhiṇapasse sabbaṃ āyamukhaṃ kumāro ye 'va gaṇhātī'ti kathesuṃ Taṃ sutvā Rājakumārassa pacchima vīthiyā mahantaṃ pāsādaṃ kāretvā tatha taṃ vāsāpesi.

Tasmi'mpi vasantassa tasmiṃ disābhoge deva manussā pubbe viya mahantaṃ paṇṇākāraṃ divase divase āharanti kumāro āhaṭāhaṭe dāname 'va deti. Evaṃ kāle gacchante ekadivasaṃ kumāro uyyānakīḷaṃ kīḷissāmā'ti pacchama dvārena nikkhamma gantvā uyyātakīlaṃ kīḷamāno tattha tattha ramaṇīyesu silātala pokkharaṇī latāmaṇḍapa rukkhamūlādisu vicaranto ekaṃ supupphita. Asokarukkhaṃ disvā rukkha mūlaṃ upasaṅkamitvā uddhaṃ olokesi. Tadā Hellola gāmissarassa vaṇḍālassa dhītā Devī nāma sā tasmiṃ rukkhe Meghamukhe vijju viya virocamānā rūpaggappattā Asokamālaṃ ca pallavaṃ ca ociṇanti, pilandhanti aṭṭhasi. Kumāro taṃ disvā uppanna balava Sineho acchariyabbhūta jāto pemaṃ Sandhāretuṃ nāsakkhi.

Taṭhā hi.

6. Pubbeva Sannivāsena paccuppanna
hitena vā,

evaṃ taṃ jāyate pemaṃ
uppallaṃ 'va yatho 'dake'ti.

Tasmā so taṃ disvā tāya
saddhiṃ sallapanto evamāha.

7. kuto tvaṃ āgatā kā tvaṃ
devatā du 'si mānusi.
na te Sama Samaṃ passe
asmiṃ puthuvi maṇḍale.

8. Pādā te padumākārā
surattā mudu komalā.
hemamorassa gīvā 'va
jaṅghā netta rasāyanā.

9. Bhadde te pīvarā ūru
hema Rambho 'pamā subhā.
hatthena pamitabbaṃ te
majjhimaṅgaṃ virājati.

10. Taraṅga bhaṅgiṃ Sādheti
bhadde te rūpa Sāgare.
valittaya 'mavicchinnaṃ
romarājī virājitaṃ.

11. uroruhāni Sobhanti bhadde
te rūpa Sāgare.
Soṇṇa bubbula kañcanda Samā
uttara Sāgare.

12. Bāhu Sobhanti te bhadde
pāṇi pallava laṅkatā.
kappalatāya Sañjātā
pārohā 'va mahabbhūtā.

13. vattasārādi cando te
bhāsa ramsi vimissito.

vikāsayati me bhadde
manokerva kānanaṃ.

14. Pakka karaka bījānaṃ
pantī 'va danna pantiyo.
bhāsamānāya te bhadde
rattoṭṭhaṃ suvimissitā.

15. Siṅgāra mandire baddha
ketū 'va hema yaṭṭhiyaṃ.
cillī vallī virājanti
avhento viya kāmuke.

16. Nīla vellita dhammillaṃ
tāpiñja gumbakopamaṃ.
Sevitaṃ Mālatī mālā
dāmenā'ti manoramaṃ.

17. Nāmaṃ te vada me bhadde
ko te mātā pitā subhe.
mayā puṭṭho viyācikkha
sabhattā 'si abhattukā'ti.

Athassā 'cikkhanti sā evamāha.

18. Sāmi Hellola gāmasmiṃ
essarassa sutā ahaṃ.
kammāradhīnā caṇḍālī
eti maññanti maṃ janā'ti.

19. Taṃ Sutvā kumāro
Na pariccajati loko 'yaṃ
amejjhe maṇī muttamaṃ
thīratanaṃ Suvānī ca
dukkulā api gahiyā'ti.
Vatvā tassā paṭibaddha

cittatāya taṃ rukkhato otāretvā paricchanne yānake nisīdāpetvā tāya saddhiṃ nagarame 'va agamāsi. Taṃ Asoka rukkhe

diṭṭhantā Asokamālā Devī'ti tassā nāmaṃ ahosi. Evaṃ sā dhañña puñña lakkhaṇa sampannā kasmā caṇḍāla kule jātā'ti.

Sā kira pubbe emasmiṃ Laṅkādīpe ekasmiṃ kulagehe nibbanti. Tassā Sumanā'ti nāma 'kaṃsu. Sā ekadivasaṃ mātuyā Saddhiṃ Mālā caṅgoṭakaṃ gahetvā Bodhi aṅgaṇaṃ gantvā Sādhukaṃ Sammajjitvā kacavaraṃ chaḍḍhetvā Bodhi sinānatthaṃ mātu pānīyatthāya gatakāle attanā taruṇatāya chātajjhantā dhāvanti. Gehamā 'gantvā yāguṃ pivamānā nisīdi. Tati mātā 'pi Bodhi sinānaṃ katvā pupphaṃ pūjetvā vanditvā gehamā 'gatā yāguṃ pivantiṃ disvā tattha tattha vikiṇṇa si tthādikaṃ ca kacavaraṃ ca disvā kasmā tvaṃ caṇḍālī gehaṃ dūsesī'ti āha. Etarā taṃ sutvā kuddhā tvameva je caṇḍālī'ti evaṃ mātu caṇḍāla vādena abhisapi. Evaṃ sā mātaraṃ abhisapitvā tena pāpabalena tato cutā dutiyatthā-bhāve Gaṅgāsanne Muddhavāka gāme kammāra dhītā hutvā kammāra tissena Saddhiṃ puññakammaṃ katvā tato cutā Anurādhapurā Sanne Hellola gāme jeṭṭha caṇḍālassa dhītā hutvā nibbanti. Emasmiṃ sakala Laṅkādīpe rūpena etissā sadisā aññā natthi. Sarīrappabhā samantā catū ratanappadese eritvā tiṭṭhati. Mukhato uppalagandho vāyati. Sarīrato candanagandho vāyati. Etissā hatthena gahitaṃ odānādi yaṃ kiñci catumāsaṃ pūtibhāvaṃ na gacchati. Sā pane 'sā pubba sannivāsena sāli Rājakumārassa bhariyā ahosi.

Tathā hi.

20. Edhama 'ppataraṃ pāpaṃ na
    mayhaṃ āgamissati.
    ecce 'vaṃ nā 'vamantabbaṃ
    vipāko kaṭukā hi taṃ.

21. Edhama 'ppataraṃ puññaṃ
    na mayhaṃ āgamissati.
    ecce 'vaṃ nā 'vamantabbaṃ
    vipāko madhuraṃ hi taṃ.

22. Mātu caṇḍāla vādena
caṇḍālī āsi sā edha,
Sammajjanādi puññena
dhaññā āsi surūpavā'ti.

Tato Kumārena taṃ gahetvā gatakāle sakala nagaraṃ saṅkhubhi (Saṅbubhi) Sāli Rājakumārena ekaṃ caṇḍāla dhītaraṃ pāda paricārikaṃ akāsīti. 'Rājā'pi taṃ sutvā anattamano ekaṃ vallabhitthiṃ pakkositvā[1] 'gaccha je Kumāraṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyyāsi. Pitā kira te sāmi tava cittānukūlaṃ rājakaññaṃ vā Brāhmaṇa-Kaññaṃ vā ānetvā pāda-paricārikaṃ katvā abhisekaṃ pāpeti. Pajaheva' taṃ caṇḍāliṃ. Mā rājakulaṃ dūsehi'ti vatvā tassā'bhippāyaṃ ñatvā mayhaṃ vadehī'ti pesesi.

Sā 'pi gantvā tamatthaṃ
tassa ārocesi.

Tato Kumāro evamāha.

Tato Kumāro evamāha

23. Bhottukāmā dohalinī supakkaṃ
dāḍhimaṃ phalaṃ.
kinnu sā pīḍitā hoti
laddhā sahakārajaṃ phalaṃ.

24. Evaṃ me te'va pūreti
aññaṃ laddhāna mānasaṃ.
kadā buñjhati disvāna
candaṃ paṅkaja kānana 'nti.

Evaṃ ca pana vatvā tassā ye 'va surattabhāvaṃ paññāpesi. Sā gantvā tamatthaṃ rañño kathesi. Punekadivasaṃ rājā Brāhmaṇe pakkosāpetvā bho tumhe Asokamālā devīṃ oloketvā lakkhaṇaṃ upaparikkhitvā atha. Sace sā lakkhaṇabhītā maya 'massā kattabbaṃ jānissāmā'ti pesesi. Te gantvā tassā

1. Vicāraṇīyaṃ

lakkhaṇaṃ attabhāvaṃ oloketvā atī 'va vimhita mānasā rañño santikaṃ gantvā evamāhaṃsu. Suddhā sāmā suppasannā 'yatakkhi pīṇassoṇī dakkhiṇāvatta nābhi, saṅkhittaṃ sā nāti lomā vitaṇgi dhaññā kaññā sālini bandhavātaṃ yassā pādā komalā paṅkajabhā macchaṃbhojākāra rekhā gaṃbhīrā, vaṭṭaṅgulyā taṃba tuṅgā nakhā ca dhaññā kaññā Sālinī bandhavātaṃ. Setā dantā hāsayantā suvanī pīṇā bāhu tuṅganāsā subhorū bhūtaṃ majjhe Sādhu jātaṃ tisūlaṃ dhañña kaññā sālinī bandhavātaṃ chattākāraṃ yadi tu varaṅgaṃ nettā sālā kamala daḷābhā, vattaṃ pītaṃ Karacaraṇā vā mattā lakkhī vilasati tasami 'nti.

Evamādīni vatvā deva dhañña puñña lakkhaṇa sampannā esā cakkavatti rañño anucchavikā'ti āhaṃsu. Rājā taṃ sutvā sayame 'va 'ssa geham gantukāmo Kumārassa Sāsanaṃ pesesi. Ahaṃ tava gehaṃ gamissāmī'ti. Kumāro Sādhū'ti vatvā Deviṃ pakkosāpetvā bhadde rājā kira edhā 'gamissati. Tava dassanāya gamissatī'ti maññe. Tasmā tvaṃ tassa kattabbesu appamatto hohī'ti anusāsi. Sāpi rājānaṃ ādiṃ katvā sabbesaṃ amaccānaṃ khajja bhojja yāgu sūpabbyañjanādayo sampādetvā ṭhapesi. Tato rājā khalakāya parivuto mahantena rājānubhāvena uparājassa gehaṃ agamāsi.

Atha upa rājā ca Devi ca rañño paccuggamanaṃ katvā vanditvā ekamante aṭṭhaṃsu. Rājā Devīṃ disvā tassā rūpasaṃpadāya tuttho tvaṃ nanu bhoti Asokamālā Devī'ti pucchi. Tāya evaṃ Sāmī'ti vadantiyā mukhato uppalagandho nikkhamitvā sakalabhavanaṃ pattharitvā aṭṭhāsi. Rājā ta 'mpi acchariyaṃ disvā pasanno gantvā paññatta varapallaṅke nisīdi. Tato Devī attanā paṭiyattaṃ aueka-rasa sampannaṃ Sālimaṃsodanaṃ vaḍḍhetvā sayame 'va parivisamānā rājānaṃ bhojesi. Rājā bhattādiser aññāta raso evarūpā kumārikā mama puttassa manāsā, manaṃ hi mayā apanītā abhavisrā'ti cintetvā acchariya rūpā asā'ti jayaṃpatikānaṃ ovaditvā kahāpaṇammaṇa rāsi matthake ṭhapetvā abhisekaṃ katvā agamāsi. Tato sā rājāmacce 'pi rañño-bhutta niyāmene 'va bhojesi. Te 'pi taṃ thomentā vaṇṇentā gokuṇāpato gorocaname 'va gaṇhanti. Na Kuṇapaṃ, jāti ṇāṃe'sā kiṃ karissati. Guṇame'vassā

varatara 'nti vaṇṇentā rañño santikaṃ gantvā rañño saddhiṃ agamaṃsu.

Tato paṭṭhāya sā lokaṃ saṅgaṇhantī tena saddhiṃ paṭivasati.

Athā 'parabhāge rājā pure viya kumārassa uttara disābhāge pāsādaṃ kārāpesi. Kumāre tasmiṃ vasante pure viya devamanussā kumārassa paṇṇākāraṃ upanāmenti. Kumāro 'pi bhikkhu saṅghassa (Saṃghassa) mahādānaṃ pavattesi. Atha 'parabhāge so Helloli gāmassā 'vidūre Assamaṇḍalaṃ nāma atthi. Tattha gantvā laddha paṇṇākāro kālaṃ ghosāpesi. Tato Rohaṇa Tulādhāra pabbatavāsino pañcasata mattā khīṇāsavā sannipatiṃsu kumāro tesaṃ Sacīvaraṃ mahādānaṃ datvā bhante kuto āgatatthā'ti pucchi. Tehi āgataṭṭhāne kaṭhite bhante atidūrenā 'ganattha. Tumhākaṃ emasmiṃ ṭhāne vihāraṃ kāressāmī'ti vatvā attano nāmena mahantaṃ vihāraṃ kārāpetvā tesaṃ adāsi. Evaṃ tena bahudeva rattiṃ tattha vutthe rājā amaccānaṃ vacanena purato purandhima vithiya mahantaṃ pāsādaṃ kāretvā adāsi.

Kumāro tattha vasanto pure viya Mahābhikkhu saṃghassa mahādānaṃ pavattesi. Athe 'kasmiṃ divase tesaṃ jayaṃpatikānaṃ evaṃ vivādo udapādi. Ayaṃ saṃpatti mama puññānubhāvena nibbattissatī'ti. Atha rāja kumāro attano puññaṃ vīmaṃsanto ekako 'va nisinno hoti. Tasmiṃ khaṇe tassa puññānubhāvena deva manussā sakaṭa satena, sakaṭa sahassena anekavidha, paṇṇākārāni ānetvā rājaṅgaṇe rāsimakāsuṃ. Rājakumāro taṃ disvā samanasso vigata—kaṅkha deviyā saddhiṃ keḷiṃ kurumāno nisīditvā devi tayā mama puññaṃ diṭṭhaṃ. Kinnu tava puññānubhāvaṃ na passāmā'ti āha.

Deva thokaṃ adhivāsehi. Aha 'mpi katapuññā, mamānubhāva 'mpi passissathā'ti vatvā nisīdi. Tasmiṃ khaṇe tassā gehavaṃse nibbanttā devatā tassā parivitakka maññāya dibbosadha paripuṇṇaṃ ekaṃ yāgubhojanaṃ ādāya jayaṃpatikānaṃ purato pāturahoṣi. Te taṃ disvv kiṃ tayā ānītanti

pucchiṃsu. Devatā ayaṃ Asokamālā deviyā ānītā osadha yāgū'ti āha. Taṃ sutvā Kumāro hasi. Atha devatā 'nubhāvena sā sāmi mā parihāsaṃ karohi. Emissā yāguyā ānubhāvaṃ tvaṃ na jānāsi. Kathessāmi te tassā guṇa 'nti vatvā āha.

25. Dibbāgadaṃ emaṃ dhīra
Sabbaroga haraṃ paraṃ.
yāya añjita mattena
andhā honti anandhakā.

26. Sīghaṃ upasamaṃ yantī
Kaṇḍu kacchu vaṇādayo.
pīta mattena mugā 'pi
mūgattaṃ padahanti va.

27. Badhirā 'badhirā hontī
honti khañjādikā sukhī.
valiṃ valīnaṃ nāseti
tathe 'va palitaṃ sire.

28. Sabbaroga vināsāya
alametaṃ gadaṃ bhuvi.
mahādhano mahābhogī
Sabbālaṅkāra bhūsito.

29. Sace hoti sadā rogī
na so sobhati sabbadā.
arogatta samaṃ loke
dhana dhaññaṃ na vijjati.

30. Avyādhi ca nirātaṅko so 'va
Sabbattho Sobhatī'ti.

Kumāro taṃ Sutvā ekaṃ mahallakaṃ pāyetvā apagata vali palitaṃ disvā vimhita mānaso dvādasantaṃ bhidkhu sahassānaṃ pattapūraṃ yāguṃ dāpesi. Atha yena kena ci ābādhenā 'bādhitā tassa gehaṃ āgantvā yāguṃ gahetvā rogaṃ upasamenti. Yāgubhājanaw akkhayame'va tiṭṭhati. Evaṃ

te yāva aṭṭhaṃsu tāva ṭhatvā antaradhāyi. Athassa pitā Duṭṭhagāmaṇi mahārājā puttaṃ pakkosāpetvā tāta mamaccayena emaṃ rajjaṃ paṭipajjā'ti āha. So taṃ na ecchi. Athassa accayena saddhātissa kumāro rājā ahosi.

Tena vuttaṃ Mahāvaṃsc

31. Duṭṭhagāmaṇi rañño tu
  rajje dhītā janā ahū.
Sāli Rājakumāro'ti
  tassā 'si vissuto suto.

32. Atīva dhañño so āsi
  puññakammā rato sadā.
atī 'va cāru rūpāya
  ranto caṇḍāliyaṃ ahū.

33. Asokamālā deviṃ taṃ
  sambandhaṃ pubba jātiyā.
rūpenā'ti piyā yanto
  so rajjaṃ ne 'va kāmayi.

34. Duṭṭhagāmaṇī bhātā tu
  Saddhātisso tadaccaye.
rajjaṃ kāresā 'bhisitto
  aṭṭhārasa samāsamo'ti.

Atha te jayampātikā yāvajīvaṃ dānaṃ dentā sīlaṃ rakkhantā uposātha kammaṃ karontā yāvatāyukaṃ ṭhatvā Tusitapure nibbattiṃsū'ti. Tesu sāli Rājakumāro anāgate Metteyyassa bhagavato putto hutvā nibbattissatī'ti.

35. Eti Sujana janānaṃ
  Sāsane Sohadānaṃ.
madhura carita metaṃ
  sutva citte nīdhāya.

36. ciṇatha kusala rāsiṃ
thāmasā sabbakālaṃ.
vasaiha Sivapurasmiṃ
gantva ramme cirambho.

Sāli Rājakumārassa vatthuṃ chaṭṭhaṃ.

VIII. 7

7. *CŪLA NĀGATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira Anurādhapura nagare bhagavato dakkhiṇekkhaka dhātuṃ patiṭṭhāpetvā Devānāṃpiyatissena kārāpitaṃ ṭhūpārāmaṃ nāma abbhuta cetiyaṃ ahosi. Dvāraṭṭāla pākāra pariveṇa Samalaṅkataṃ neka bhikkhusata sampakiṇṇaṃ aneka bhūmaka pāsāda patimanditaṃ nacca gīta vāditehi ca aneka pūjāvidhānehi ca niccussavaṃ sudhata muttābha sena pulina Samākiṇṇa mālakāvalī vibhūsitaṃ vihāraṃ ahosi. Tattha asiggāhaka Parivenavāsiko cūla Nāgatthero nāma atthi so pana attanā piṇḍapāti kattā nibaddhaṃ canda vaṅga vīthiyaṃ piṇḍāya carati. Atthe 'ka divasaṃ so piṇḍāya caritvā Pariveṇaṃ āgantvā piṇḍapāta paṭikkanto divāṭṭhāne nisīdi. Athassā vīthiyā ekā Sunakhī dārake vijāyitvā jīghacchāhi bhūtā pavedhamāna gattā tattha tattha gocaraṃ pariyesantī kiñci alabhitvā ṭhūpārāma māgantvā piṇḍapāta paṭikkantaṃ divāṭṭhāne nisinnaṃ cūla Nāgattheraṃ disvā tassa purato pavedhamānā sukhaṃ olokentī aṭṭhāsi. Thero taṃ disvā Saṃviggo kampamāna-hadayo evaṃ cintesi.

Bhavante 'ttha

1. Sāyaṃ varākī kapanā
attāṇa saraṇā sutā.
pavedhamānā aṭṭhāsi
aho ! saṃsāra dukkhatā.

2. Diṭṭhā janā evaṃ
tāḷenti kaṭhalādinā,

khara vācā patodena
nittudanti tathe 'va te.

3. Yāpanaṃ gocaraṃ kiñci
aladdhā divasampi ca.
pariyesanti patisseti
pāpānaṃ phala mīdidaṃ.

4. Yo karoti naro pāpaṃ
kodha lobhādi dāruṇaṃ.
Sunakhī 'va Sadā 'yaṃ so
dukkhabhogī bhavissati.

5. Yo kāma mīdise satte
jighacchā paripīḷite.
ghāsaṃ datvā na pīṇeti
so yāti sugatiṃ eto.

6. cintetvāna tadā tturo
karuṇā puṇṇa mānaso.
vametvāna adā bhuttaṃ
sunakhīyā dāna cetano'ti.

Evaṃ kira thero cintetvā aññaṃ dātabbaṃ apassanno mayā bhutta 'mpi etissā patirūpa 'nti ekasmiṃ ṭhāne pādena paṃsu. Apanetvā mukhe aṅguliṃ pavesetvā chaḍḍhetvā tassā kucchipūraṃ bhattaṃ adāsi. Atha 'ssā bhutta kāle dhammakarakena pānīyaṃ āharitvā ekasmiṃ kapāle pakkhipitvā pānīya 'ṃpi pāyesi. Sā bhattaṃ ca pānīyaṃ ca bhutvā suhitā pīṇitindriyā taṅguṭṭhaṃ cālenti theraṃ oloketvā aṭṭhāsi. Thero 'pi taṃ disvā pītiyā puṇṇa hadayo evamā 'ha.

7. Eminā katena puññena
attāna 'manapekkhiya.
Hessaṃ paccaya labhūnama 'ggo
avyādhiko Sukhī

8. Mānito pūjito Hessaṃ
sabba sattehi sabbadā.

nibbāṇaṃ ca sukhaṃ khemaṃ
pāpuṇeyyama'nāgate'ti.

Evaṃ patthanaṃ katvā Pariveṇaṃ pāvisi. Tato paṭṭhāya Sunakhī 'pi nibaddhaṃ tathā gacchati. Theropi 'ssā yathānurūpaṃ upakāraṃ karoti. Therassa panekaṃ puññakammaṃ taṃ aññattha gantuṃ adatvā paccakkhe attabhāveye 'va vipākaṃ dātuṃ ārabhi. Therassa kira puññānubhāvena tadhe 'va (nadahe 'va) Sāyaṇhe aneka Sahassa upāsaka upasikā janā Sappi āṇīta madhu Sakkharādi hatthā (bhatthā) kuhiṃ cūla Nāgatthero'ti pariyesamānā āgantvā therassa upanāmesuṃ. Thero taṃ gahetvā neka Sahassānaṃ bhikkhūnaṃ datvā Sayaṃparibhuñji. Tato tathe 'va manussā Kappīra-Takkolādi mukhavāsa sahitaṃ bhesajjaṃ upanāmesuṃ. Thero ta 'ṃpi tathe 'va bhikkhūnaṃ datvā paribhuñji. Tato tassā rattiyā devatā sakala vandavaṅka vīṭhiyaṃ āhiṇḍantā evaṃ ugghosesuṃ. Thūpārāme asiggāhakaṃ Pariveṇavāsi cūla Nāgattherassa suve 'va mahādānaṃ pavattentū'ti. Taṃ sutvā sakala vīṭhivāsino ca devatāyo ca khajja bhojja yāgu sūpa vyanjanaṃ ca Sāli maṃsodanaṃ ca nānā phalā phalādayo ca aneka dānopakaraṇe ca abhisaṅkharitvā dutiya divase upanāmesuṃ.

Thero taṃ sabbaṃ disvā vihāre gaṇḍhiṃ pahārāpetvā tiṇṇaṃ bhikkhu sahassānaṃ dānaṃ datvā paribhuñji. Punadivase there bhikkhatthāya bhikkhante dvārakoṭṭhake adhivatshā devatā tassa pattaṃ gahetvā bahidvāra koṭṭhake sakaṭa khandhāvāraṃ nāma māpetvā aneka vidhaṃ dānavaṭṭaṃ saṃvidhāya thera pamukhassa bhikkhu saṃghassa mahādānaṃ adāsi. Tato paṭṭhāya candavaṃka vīṭhivāsino manussā vāraṃ ṭhapetvā dānaṃ datvā tasmiṃ ye 'va khandhāvāre thera pamukhassa mahā bhikkhu Saṃghassa divase divase mahādānaṃ pavattesuṃ. Tehi eminā niyāmeva dānaṃ dentena vāraṃ dvattiṃsa Saṃvaccharehi koṭigehaṃ saṃpāpuṇi. Evaṃ thero tato paṭṭhāya lābhagga yasaggappatto deva manussehi upaṭṭhahiyamāno bhāvanama 'nuyutto na cirene 'va kāḷena kilesa Sattuno viddhaṃsetvā arahattaṃ pāpuṇi.

Athe 'kasmiṃ Samaye pañcasatā bhikkhu Māhābodhiṃ vanditukāmā sannipatitvā edāni kho āvuso maggaṃ dubbhik-

khaṃ, cora vālādi bhayehi upaddutaṃ, kathaṃ no gamissāmā'ti mantesuṃ. Athe 'ke evamā 'haṃsu. Yadi cūla Nāgatthero amhehi saha gacchati. Sabbantaṃ dukkhaṃ na bhavissati. So panā 'yaṃ thero mahā puñño'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā Sabbe ekato gantvā therassa evamā'haṃsu. Āvuso bhagavato samāraṃ mārakhalaṃ vidhametvā kilesa senaṃ nāsetvā Buddha bhūta bhūmippadosaṃ aṭṭhukāmā Jayamahā Bodhiṃ vanditukāmā taṃ no vandāpehī'ti. Tavā 'nubhāvena vanditvā āgamissāmā'ti yāciṃsu. Thero'pi sādhū'ti sampaṭicchitvā tehi parivuto thūpārāmato yāva ṭoṭṭa paṭṭanaṃ atthantare deva manussehi sakkariyamāno garūkariyamāno catuhi māseh paṭṭanaṃ sampāpuṇi. Tato nāvaṃ āruhitvā Samudda devatānaṃ ca nāgānaṃ ca Sakkāraṃ paṭigaṇhento tīhi māsehi paratīraṃ sampāpuṇi. Tato Bodhimaṇḍaṃ gacchanto tattha tattha deva manussehi kata sakkāra sammāno anupubbena cahūhi māsehi Bodhimaṇḍaṃ agamāsi. Atha so tehi bhikkhūhi Saddhiṃ Māhābodhiṃ vanditvā āgacchanto antarāmagge udaravātena paripīḷito ahosi. Atha bhikkhu taṃ gāḷha vedanaṃ disvā domanassappattā nisīdiṃsu. Thero te disvā kiṃ āvuso dummanassā'ti pucchi. Bhikkhū mayaṃ Āvuso tava puññānu bhāvena paccayena akilama mānā Sukhena āgatamha. Sace te antarāyo bhavissati—kathaṃ no akilama mānā saka raṭṭhaṃ pāpuṇissāmā'ti dummanā nisinnamhā'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā thero mā Āvuso cintetha. Mama parinibbuta kāle ālāhane sakkāraṃ katvā dhātuṃ gahetvā Parissāvane bandhitvā gamappavesana Samaye chatte bandhitvā paṭhamaṃ Saṃghatthero gāmaṃ pavisatu. Evaṃ tumhākaṃ bhikkhāya kilamatho na bhavissa'tī ti vatvā bhikkhūnaṃ ovaditvā parinibbāyi. Bhikkhū'pi ālāhana kiccaṃ kāretvā dhātuṃ gahetvā gacchanto there dharamāne viya paccayena akilama mānā sukhena sakadosaṃ patvā aho dānānubhāvaṃ, therena vamitvā sunakhiyā dinna dānaṃ tassa dharamāne rīdisaṃ lokiya lokuttara sampattiṃ datvā parinibbute 'pi rīdisaṃ acchariyaṃ ahosīti sananassappatto tame 'va kiccaṃ manasi nidhāya vāyamantā te sabbe arahattaṃ pāpuṇiṃsū'ti.

9. Appa 'mpi dānaṃ manasā sapaññā
katvāvisālaṃ phalamā 'vahanti.

tathe 'va tumhe 'pi paritta dānaṃ
karotha cittena visāla bhāvaṃ.

Cūla Nāga ttherassa Vatthuṃ Sattamaṃ.

VIII. 8

8. *MEGHAVAṆṆASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira Mahāgāmāsanne Hallolaṃ nāma Mahāgāmaṃ ahosi. Tatthe'ko duggata manusso attano bhariyāya saddhiṃ bhatiyā Kammena paragehe vasanto dukkhena kasirena jīvamāno ekadivasaṃ khalaṃ pūtitvā yaṃ kiñci vīhiṃ labhitvā taṃ eṇatthāya datvā tena vaḍḍhitāya saddhiṃ puna eṇaṃ datvā evaṃ vaḍḍhiṃ payojento anukkamena bahuṃ dhanaṃ uppādetvā Nīlapabbata vihāraṃ gantvā bhikkhū nimantetvā dānaṃ dadanto dhamma savaṇaṃ kārāpesi. Evaṃ so yāvatāyakaṃ Sīlaṃ rakkhanto uposathakammaṃ karonto āyupariyosāne kālaṃ katvā udumbara pabbate bhummadevatā bhū hutvā nibbanti. Bhariyā 'pissa tathe 'va nibbanti. Tassa Meghavaṇṇa Devaputtoti nāmaṃ ahosi. Bhariyā pissā condamukhī nāma ahosi. Tesaṃ taṃ nissāya mahantaṃ ratana vimānaṃ nibbanti. Uyyāna vana pokkharaṇī patimaṇḍitaṃ neka devaccharā sata sampayojiya mānaṃ gīta vādinaṃ anekehi devissariyehi samantāgataṃ ahosi. Vimānassa parivāretvā kapparukkhā nibbattiṃsu. So pañā 'yaṃ devo devarājā viya mahantaṃ devissariyaṃ anubhavamāno paṭivasati. Tadā tattha Dhūmarakkhasa pabbate candamukhaṃ nāma leṇaṃ atthi. Tasmiṃ Maliyamahādeva oliyamahādeva tthero nāma viveka manubrāhyamāno tattha paṭivasati. Bahu bhikkhusaṅgho 'pi tattha tattha leṇo Pabbhāra kuṭi maṇḍapa rukkhamūlādisu vasanto samaṇadhammaṃ karoti. Atheka divasaṃ thero dhamma savaṇatthaṃ ghosesi. Tadā Meghavaṇṇa Devaputto neka devaccharā sata sampakiṇṇo susajjita devaparisāya parivuto sabbālaṅkāra patimaṇḍito pañcavaṇṇa dhaja patākacchattādayo ussāpetvā pañcaṅgika turiyesu

vijjamānesu mahatā devānubhāvena bhariyāya saddhiṃ dhammasavaṇāya āgacchanto ratanamaya pallaṅkaṃ ca dibbamaya gandhamālādayo ca gāhāpetvā āgamma sa bhikkhusaṅghaṃ theraṃ vanditvā pūjetvā nisinno sādhukāraṃ dadamāno dhammaṃ assosi. Thero tesaṃ jayampatikānaṃ mahantaṃ devānubhāvaṃ ca devissariyaṃ ca disvā ajja 'mehi pubbe katakammaṃ mayā pucchituṃ vaṭṭatī'ti cintetvā devaputtaṃ āmantetvā tehi katakammaṃ pucchanto evamāha.

1. Pucchā 'mahaṃ devaputtaṃ
   Meghavaṇṇaṃ yasassinaṃ.
   ko nu tvama 'si devindo
   devarājā 'si Nandane.

2. Devissariya Sampanno
   dibbābharaṇa bhūsito.
   dibbehi nacca gīteh
   vāditehi pamodayi.

3. Pāṇissarā muniṅgā ca
   Murajā eka pokkharā.
   vādenti purato tuyhaṃ
   nānāvādisu kovidā.

4. keci paggayha tālenti
   kāsaṃ tālādike ghane.
   tathe 'va hatthe tālentā
   gāyaṃ naccanti nāṭakā.

5. Paggayha saṅkha vaṃsādi
   nānā turiyāni devatā.
   purato vayanti taṃ sabbaṃ
   tvaṃ tatthā 'bhi modayi.

6. Naccanti nāriyo tattha
   devakaññā manoramā.
   layānuyānaṃ gāyanti
   gītaṃ kāci manoramaṃ.

7. ko vā tvaṃ kattha vāsī'ti
kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ.
puṭṭho me saṃsayaṃ sabbaṃ
tuyhaṃ ca bhariyāya ca.

Devaputto āha

8. Emasmiṃ pabbate bhante
Dhūmarakkhasa nāmake.
mama puññena nibbanto
pāsādo ratanāmayo.

9. Ecchā dāyaka nekehi
kapparukkhehi 'laṅkato.
purindado 'va modāmi
Nandane Suranandane'ti.

Tato thero āha

10. kena vatena Sīlena
brahmacariyena te ayaṃ.
laddhā Devasirī deva ! taṃ me
akkhāhi pucchato'ti.

Devaputto āha

11. Ahambhante atītasmiṃ
ahosiṃ parakammiko.
parakammena jīvāmi
appabhogo anāḷhiyo.

12. Kadāci bhariyā saddhiṃ
paḷālaṃ cālayaṃ ahaṃ.
laddhāna dhaññama 'ppaṃ
taṃ enatthāya payojayiṃ.

13. Tato aḍḍhiṃ payojento
ahosiṃ dāsi dāsavā.
dhana dhaññavā atho āsiṃ.
saddhā dhana vibhūsito.

14. Ahaṃ ca bhoriyā mayhaṃ
ubho dānaṃ adamhase.
bhikkhavo sīlasampanne
ānayitvā mamaṃ gharaṃ.

15. Appesiṃ annapānehi vattha
senāsatehi ca,
gilānātaṃ adāsā 'haṃ
bhesajjaṃ vyādhi ghātakaṃ.

16. Nekapūjā vidhānehi
Buddhapūjama 'kārayiṃ.
dhammakathike samānetvā
katvā sakkāramabbutaṃ.

17. Dhammadānaṃ adāsā 'haṃ
sabbadānesu uttamaṃ.
ubho mayaṃ tadā tattha
samaggā yati nandanaṃ.

18. Pañca sīlāni gopimha
avasimha uposathaṃ.
sukatena tena kammena
cavitvāna tato mayaṃ.

19. Bhummadevesu jātamha
emasmiṃ pabbatuttame.
edaṃ me pubbacaritaṃ
eti jānāhi dhīpati.

20. Loko 'yaṃ yadi jānāti
edaṃ puññathalaṃ eti,
niccamaññaṃ vivajjetvā
puññaṃ ye 'va karonti te'ti

Tato thero āha

21. kittakaṃ vattate āyu
emasmiṃ vasato tava.

akkhāhi sotu 'micchāmi
yadi jānāhi me tuva 'nti.

Devaputta āha

22. vaḍḍhitvāna dharā dhīra
gilitvā pabbataṃ edaṃ.
yadā bhūmisamaṃ hoti
kūṭaṃ 'pi ssa na dissati.

23. Sakaṭa maggo yadā hoti
asmiṃ pabbata muddhani.
Nelabhājana sampuṇṇa
sakaṭaṃ goṇāvahanti hi.

24. Pājenti taṃ patodehi
kumārā Sattavassikā.
tadā eto cavitvāna
tāvatiṃse manorame.

25. Dvādasa yojanubbedhe
ratanehi susaṅgate.
devissariya sampanno
devatā hi pamodito.

26. ramāmi puññakammena
pubbena caritena 'ha 'nti.

Evaṃ vatvā theraṃ vanditvā padakkhiṇaṃ katvā tatthe 'va 'ntara dhāyetvā sakabhavana 'magamāsi—thero 'pi taṃ acchariyaṃ disvā jane kusala kamme niyojesī'ti.

27. Evaṃ dānaṃ Sagga Saṃpatti dānaṃ
dānaṃ dibbaṃ cānugāmi nidānaṃ.
dānaṃ mantaṃ sabbasattūpa ghātaṃ
dānaṃ tasmāthāmasā bho bhajavho.

Meghavaṇṇassa vatthuṃ aṭṭhamaṃ.

VIII. 9

9. *DHAMMA DINNATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ Talaṅgara pabba'ti sanne tissamahā vihāre Dhammadinno nāma eko khīṇāsavatthero nibaddhaṃ paṭivasati pañcata khīṇāsava parivuto so kire 'kasmiṃ samaye Nāgadīpe cetiyaṃ vandissāmī'ti pañcasata mattehi bhikkhūhi parivuto anukkamena Sāgiriṃ nāma mahā vihāraṃ pāpuṇi. Tasmiṃ kira vihāre bahula massu tissatthero tatheva pañcasata bhikkhu parivāro nibaddhaṃ paṭivasati. So Dhamma dinnattheraṃ disvā pasanna mānaso āntuga sakkāraṃ katvā tattha vāsesi. Athe 'ssā rattiyā accayena bhikkhu sahassena saddhiṃ theraṃ gahetvā Puṇṇasāla koṭṭhakā (kaṭṭhakaṃ) nāma gāmaṃ gantvā attana upaṭṭhaka kulassa gehama gamāsi.

Atha tattha vāsiko Seṭṭhiputto mahābhikkhu saṅghaṃ disvā tuṭṭhamānaso dve there ādiṃ katvā sabbesaṃ pattāni gāhāpetvā āsana sālaṃ netvā te paññattā 'sane nisīdāpetvā sasa maṃsodanaṃ sakena sakhajjakena yāguṃ datvā antarā bhante madhu sakkharā saṅgataṃ anekavidha khajjakaṃ ca susajjitaṃ sase maṃsaṃ ca adāsi. Tato upakaṭṭhāya velāya tathe 'va sasa maṃsa sūpena aneka vyañjana saṃyuttaṃ sālibhattaṃ adāsi. Atha te bhikkhū katabhattakiccā aho khaṇamattena ettakānaṃ bhikkhūnaṃ dānaṃ sampādita 'nti vimhitā ahesuṃ. Thero 'pi tassa anumodana 'makāsi. Seṭṭhiputto anumodanaṃ Sutvā bhante ajja bahū āgantukā ayyā kuto āgatatthā'ti pucchi. Tehi tissa mahāvihāna vāsino mayaṃ Nāgadīpe cetiyaṃ vandanatthāya gacchāmā'ti vutte—upāsako bhante sve gamika bhattaṃ dassāmi. Mame 'va gehe bhikkhathā'ti yāci. Bhikkhū 'pi sampaṭicchitvā vihārame 'va agamaṃsu. Vihāraṃ te gatakāle bahala massu tissattheraṃ upasaṅkamitvā vanditvā evamāhaṃsu. Aho ! bhante amhākaṃ sahassa mattānaṃ taṃ bhikkhūnaṃ bhuttaṭṭhāne mahā sasaka 'ṭṭhi rāsi ahosi. Rīdisaṃ pāṇātipātaṃ karonto taṃ kasmā na vārethā'ti rīdisāni puññakammāni karonto kasmā ovādaṃ na gaṇhissatī'ti āhaṃsu. Tato thero

sve Seṭṭhi puttassa gehaṃ gantvā sampattakāle tumhe 'va 'ssa kathethā'ti vatvā dutiya divase kata sarīra paṭijaggā patta-cīvara mādāya tassa gehaṃ agamaṃsu. Tato so bhikkhu-saṅghaṃ nisīdāpetvā pure viya mahādānaṃ adāsi. Tato tesu kata bhattakiccesu onīta patta pāṇisu nisinnesu Seṭṭhiputto bahula massu Tissattheraṃ upasaṅkamitvā vanditvā maṅgalaṃ vaḍḍhetha bhante'ti pattaṃ aggahesi. Thero attano pāpitaṃ maṅgalaṃ mahā Dhamma Dinnattherassa pāpesi. Thero 'pi tassa dhammaṃ desento nūnā 'yaṃ tena kata kamma 'nto maññamāno—

1. Hiṃsā appāyukattaṃ ca
   bavhābādhattanampi ca.
   viyoga dukkha bāhulyaṃ
   janetubbigga vāsita 'nti.

Evamādinā nayena pāṇātīpāte ādīnavaṃ yebhuyyena kathesi. Taṃ sutvā upāsako bhante bhadantā pāṇātipāto eso'ti mañña-nti maññe'ti āha bhikkhūhi āma upāsakāni vutte bhante amhā-kaṃ gehe sabbakālaṃ sasa maṃsāni na khīyanti. Cakkavāḷa paripuṇṇa parisāya 'pi diyyamānesu khajjaṃ ca sasa maṃsaṃ cā'ti emaṃ dvayaṃ atireka taraṃ 'va hoti. Akkhayaṃ ca. Na kho panā 'ha 'mpi bhante jānāmi. Asukena nāma kāra-ṇena ete uppajjantī'ti vatvā ca dibba cakkhukā bhante emaṃ kāraṇaṃ passanti. Bhadantassa santikā sutvā jānissāmī'ti theraṃ vanditvā pucchi. Thero 'pi tatthe 'va nisinno dibbena cakkhunā tassa khandha paṭi pāṭiṃ oloketvā eto kappa sata sahassa matthake padumuttarassa bhagavato sāsane dinna-dānaṃ disvā tassa kathento evamāha.

2. Sata sahasse eto kappe
   Buddho uppajji nāyako.
   padumuttaro lokavidū
   āhutīnaṃ paṭiggaho.

3. sa narāmāra lokaṃ so
   dhammanāvāya pūrayaṃ.
   saṃsāraṇṇavato netvā
   pāpeti sivamañjasaṃ.

4. Tasmiṃ kāle tuvaṃ tattha
jāto aññatare kule.
patvāna viññātaṃ tattha
Sutvā dhammaṃ Sudesitaṃ.

5. Jātā Saddho pasanno so
ratanattaya māmako.
piṇḍacārika vattena
carantaṃ piṇḍapātikaṃ.

6. Addakkhi disvā paggayha
pattaṃ tassa karaggato.
gehaṃ netvāna taṃ bhikkhuṃ
nisinnaṃ taṃ Sukhāsane.

7. Piṇḍapātaṃ upanesi
Sasa maṃsa rasena ca.
pune 'ka divasaṃ disvā
tattu 've 'kaṃ yatissaraṃ.

8. Ghata Sakkhara Sampuṇṇaṃ
madhuraṃ pūva khajjakaṃ.
bhojayitvāna Santuṭṭho
evaṃ tvaṃ paṇidhiṃ akā.

9. Etehi puññakammehi
devamānusajaṃ Sukhaṃ.
labheyyāhaṃ janesa 'ggo
bhogavā Sasavā Sadā.

10. Bhavesu Saṃsarantohaṃ
yattha jāyāmi mānuse.
Sasa maṃsaṃ ca pūvaṃ ca
akkhayaṃ hotu Sabbadā.

11. Edaṃ te caritaṃ āsi
bhavato pubba jātiyaṃ.
ṭhāno 'pacita puññassa
vipulaṃ phalamī 'disaṃ.

12. Dehi dāda 'mpi Saddhāya
mā pāpama 'karā kharaṃ.
yathābala 'mpi bho Sīlaṃ
pālehi vimalaṃ Sadā'ti.

Evamādinā tassa pubba cariyaṃ pakāsetvā dhammaṃ desetvā atirekataraṃ taṃ kusale nivesetvā uṭṭdāyā 'sanā sa bhikkhusaṅgho vihārame 'va agamāsi. So 'pi Sapariso tato paṭṭhāya atirekataraṃ dānaṃ dento Sīlaṃ rakkhanto uposatha kammaṃ karonto Saparisova devaloke uppajji.

13. Asaṅkha kappāna 'pi matthakasmiṃ
kata puññakamma 'mpi na nassatī'ti.
mantvāna puññassa vipākami 'cchatā
jahātha divasaṃ kusalena dhīrā'ti.

Dhamma Dinnattherassa Vatthuṃ navamaṃ.

VIII. 10

10. *RAṬṬHIKA PUTTASSA VATTHUṂHI AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

Sīhaḷadipe kira Dakkhiṇa Malaye aññatarasmiṃ gāme eko raṭṭhika putto pativasati. So kirekasmiṃ divase bhattaṃ bhuñjītuṃ nisinno piṇḍāya carantaṃ ekaṃ bhikkhuṃ disvā pasanna mānaso pattaṃ gahetvā attano Sampāditaṃ bhattaṃ patte pūretvā adāsi. So khinna bhattako hutvā dānaṃ datvā cittaṃ pasādetvā aparabhāge kālaṃ katvā emasmiṃ ye 'va Laṅkādīpe kadalīsāla gāme mahābhogasse 'kassa essarassa putto hutvā nibbatti. Mātā pitaro pana 'ssa nāmaṃ karontā vīlaso'ti nāmaṃ Kariṃsu. So anukkamena vaḍḍhento Sabbī 'ssariya Samantāgato ahosi. Tassa janapadassa ca essaro ahosi. Dhana dhaññ dāsi dāsa bho mahīsādīhi etena Samāno añño nāma nā 'hosi. Sakala Laṅkātale Suriyo viya pākaṭo ahosi. Tathā hi dānakāle khiddaka 'mpi deyyadhammaṃ phaladānakāle evaṃ mihāntaṃ (mihannaṃ) bhoti—bhavanti ca.

1. Yo ve 'natvā vihaṃ taṇhaṃ
dūrẹ katvā nirālayo.

Saddhaṃ 'va purato katvā
deyyaṃ deti Jino 'rase.

2. Vipākaṃhi phalaṃ tassa
na Sakkā upametuve.
jāyitvā aṇubījaṃha
Mahānigrodha pādapo.

3. chādetvāna nabhaṃ yāti
mahānīlambudo' pamo.
Tathe 'va aṇumattampi
bījaṃ kusala Sañcitaṃ Saññitaṃ.

4. Ropeti Buddhaputtassa
Sīlavantassa bhūtale.
devesu dibba Sampattiṃ
tathā mānusikaṃ Subhaṃ.

5. ante nibbāṇa Sampattiṃ
so vindati anūpama 'nti.

Tato rājā tassa mahāsampattibhāvaṃ Sutvā taṃ vimaṃsitukāmo amhākaṃ Sāliṃ Sāliṃ pesessatū'ti Sāsanaṃ pesesi. Taṃ Sutvā vilasorattasālīnaṃ ye 'va pañca Sakaṭa Satāni pūretvā tasmiṃ pavāḷavaṇṇame 'va hona bhana Sahassaṃ yojetvā pesesi taṃ disvā tuṭṭhāmānaso puna taṃ vīmaṃsatatthame 'va amhākaṃ rājamāse pesetū'ti vatvā Sāsanaṃ pahiti. Taṃ pavattiṃ ñatvā tattheva pañca Sakaṭa sate kammāsa vaṇṇa bhona Sahassaṃ ye 'va yojetvā pesesi. Tato kālamāsa mugge 'pi kāla vaṇṇa bhona Sahassaṃ ye 'va yojetvā pesesi. Tato rājā atī 'va vimhita vismita mānaso amacce pucchi. Bhaṇe kintakaṭṭhāne rathā aṭṭhamsū'ti. Tehi deva niyojanaṭṭhāne thitā'ti vutte acchirabbhuta citto tassa taṃ janapadaṃ bhattagāmaṃ (hāmaṃ) katvā adāsi. Tato rājā migga Sakaṭe ṭhite tasmiṃ okāse Muggagāma vihāraṃ nāma mahāvihāraṃ patiṭṭhāpesi. Vilaso tato paṭṭhāya mahābhikkhusaṅghassa dānaṃ dente añña 'mpi puññakammaṃ karonto pañcasīlāni rakkhanto yāva tāyukaṃ ṭhatvā devaloke nibbatti.

6. karoti hitvā 'lasiyaṃ jano yo puññani appa 'mpi
tathā bahū 'mpi so jāti jātīsu anāgatsu.
tathā tathā vindati Sabba Sampadaṃ
Raṭṭhika Puttassa vatthuṃ dasamaṃ.

Dutiya yodhavaggo Aṭṭhamo.

IX. 1

1. *SILUTTASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkādīpe Rohaṇa janapade mahāgāme kākavaṇṇatissa mahārājetī rajjaṃ kārente Talaṅgara Nalaṅgara tissa pabbatavāsī Mahādhamma Dinna tthero Mahārambhaka lene paṭivasati. Tadā tassā guhāya Samīpe eko mahā vammako ahosi. Atheko Sihitto yattha kattha ci gocaraṃ gahetvā tatthe 'va vammike paṭivasati. Evaṃ kāle gacchante ekasmiṃ divase gocaraṃ gaṇantassa tassa dve akkhīni bhindiṃsu. So vedanāvanto hutvā vassikato bahi bhogaṃ Ahbhuñjitvā Ābhuñjitvā hova Ramalabhanto Sasī. Tato thero tathā nipannaṃ dukkhinaṃ Siluttaṃ disvā tassa kāruññena Savaṇapathe ṭhatvā Mahāsatipāṭṭhāna Suttantena dhammaṃ desesi. So taṃ dhammaṃ Suṇanto Sare nimittaṃ paṭṭhapetvā paḍḍhapetvā cittaṃ pasādesi. Tasmiṃ ye 'va khaṇe eko Godho taṃ māretvā khādi. So tena nissandena tato cuto Anurādhapura nagare Duṭṭhagāmaṇī rañño ekassa amaccassa kulagehe nibbatti. Atha vu (cu, bu) cuddhippattssa tassa tissāmacco'ti nāmaṃ ahosi. Hirañña Suvañña go mahisa dāsi dāsādi aneka vibhavena Samantāgato ahosi. Sare nimittaggahaṇa mattena dhammo evaṃ mahantaṃ Sampattiṃ dadāti. Aho ! Saddhammā 'nubhāvo.

honti cettha

1. Aho dhammānubhāvo 'yaṃ
Sugatassa mahesino.
Ajātiṃ jātimantaṃ so
karoti lokapūjitaṃ.

2. Niddhanam dhanavantaṃ ca
akulīnaṃ kulaggataṃ.
Dummedhaṃ ca Sumedhattaṃ
dhammo pāpeti Sabbadā.

3. Sakaṇṭakā vanī vatī dhammo
apāya gamana 'ñjhise.
Susajjito mahāmaggo
Saggalokassa gāmino.

4. Jarā roga pahāne 'so
Saddhammo amato 'gado.
tasmiṃ so Sevitabbo 'va
janakāyena Sādaraṃ.

5. Soyaṃ dhammaniyo Sutvā
laddho mānusikaṃ Siriṃ.
ko taṃ dhammaṃ na Seveyya
atthakāmo jano hi ki 'nti.

Tato so aparabhāge anekāni puññakammāni katvā Suttappabuddhoviyāgantvā Tusitapure vana cara kaṇaka vimāne nibbantī'ti.

6. Suṇantu Santo amataṃ Jineritaṃ
bhajantu pūjentu upāsayantu taṃ.
Ṭhāne ca gamane Sayanāsane ca
Sarantu taṃ hoti tesaṃ parāyaṇaṃ.

Sīḷuttassa vatthaṃ pathamaṃ.

XI. 2

2. *NESĀDASSA VATTHUṂHI AVAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Rohaṇa janapade Mahāgāme vidholo nāme 'ko Nesādo paṭivasati. Tassa kira gehe miga Sūkara mora Suka vaṭṭakādi nānā odaka carā va Sālūra Saṅgho ca migapakkhino ca balisādayo ca dhanu pāsa vāgurādi Nesādabhaṇḍaṃ cā'ti. Sabbama 'ssa gehe vijjati. Divase divase pañcapāsa Satāni

oḍḍhiyanti. Pañca pāsa Sata yaṭṭhiyo ropīyanti. Sūla 'ropana viya pātanādi anekāni pāṇavadhappayogānī karoti. Kadāci so kira pañcasata matte 'pi pāṇino māreti evaṃ Santesu adayā paṇṇo nikkaruṇo Sattaṃ lohita rattapāṇī aṅgārapakkaṃ maṃsa khādanto pakka lohitāni pivanto pivanto maṃse vikkiṇitvā puttadāre posento paṭivasati. Sa ki 'reka divasaṃ tattha tattha vicaranto maṃsaṃ alabhitvā maṃsena vinā na bhuñjissāmī'ti tiṇamuṭṭhiṃ gahetvā vacchakānaṃ ṭhitaṭṭhānaṃ gantvā tiṇaṃ dassetvā tidatthānībhaṭa jihvaṃ vacchaṃ gahetvā jivhaṃ chindītvā paccāpetvā khādi. Athassa rattiyaṃ Sakala Sarīre dhāho nibbanti. Ayakūṭa Ayamuggarehi pahaṭa Sīso viya tikhiṇāya Sattiyā chijjamāna Sarīro viya, Sūlehi vinivijjhiyamāno viya ca hutvā Sakala rattiyaṃ mahantaṃ dukkhaṃ anubhavanto niddaṃ alabhitvā narakaggimhi patito viya assāsaṃ alabhanto tassā ca rattiyā accayena Mahāgāme Tissa vihāraṃ gantvā bhikkhū Saṅghaṃ disvā vanditvā aṭṭhāsi. Bhikkhū 'pi 'ssa pāṇātipānī ayaṃ'ti ñatvā Devadūta Suttantena dhammaṃ kathesuṃ. Tato paṭṭhāya so pāṇātīpāta kammaṃ pahāya vitināmehi vītīnametī athe 'ka divasaṃ so Samuddakīḷaṃ kīḷitvā nahāyante hi mahājanehi Saddhiṃ Goṭha Samuddaṃ gantvā kīlati. Tatthe 'ko nāga rājā taṃ bhogena aggahesi. So kira nāga bhogena attano baddhabhāvaṃ ñatvā attanā Suta Devadūta Suttantaṃ anussari. Tadā me bhagavatā desitaṃ Buddha puttehi viññātaṃ dhammaṃ mayā Sutaṃ. tassa dhammassa ānubhāvena ko me antarāyo'ti cintesi. Atha nāgarājā dhammānu bhāvena taṃ amāretvā attano bhavanaṃ netvā kintu tvaṃ Samma maraṇassa na bhāyasi. Taṃ me kathehi'ti āha. So 'pi 'ssa dhammassā nubhāvaṃ kathento evamāha.

1. Sutaṃ metaṃ Mahā nāga dhammaṃ.
   dhammissarīritaṃ.
   Sabbīpaddava viddhaṃsiṃ
   madhuraṃ rativaddhanaṃ.

2. Tassa me 'nussarantassa
   bhayaṃ nāhosi kiñcanaṃ.
   Tathā hi dhammo nāhinda nāginda
   vammova vajirubbhavo'ṭi.

Tato Nāgarājā āha

3. Aha 'ṃpi Sotumicchāmi
dhammaṃ Sugata desitaṃ.
Sutaṃ te avināsetvā
mayhampi vada taṃ Sakhe'ti.

Atha 'ssa so Saṅkhittena niraya kathaṃ kathesi—tenā 'hu Porāṇā.

4, Adhīmattāni pāpāni avisaṅkā
karonti ye.
Niraye te mahābhare
uppajjanti asaṃsayaṃ.

5. catukkaṇṇo catudvāro
vibhatto bhāgaso mito.
Ayo pākāra pariyanto
ayasā paṭi kujjhito.

6. Tassa ayomayā bhūmi
jahtā tejasā yutā.
Samantā yojana Sataṃ
caritvā tiṭṭhati Sabbadā.

7. katapāpo 'pi yaṃ dukkhaṃ
ghatajālā nirantaro.
Jalāmānaṅga paccaṅgo
anubhoti avīciyaṃ.

8. Vissaraṃ viravanto 'pi
vidhāvanto eto cito.
tasse 'ka dosamatta 'ṃpi
ko Samattho vibhāvituṃ.

9. Yassa ayomayonaddhaṃ
aggijālaṃ bahala 'ṃpi ca.
anto aggi jaṭāditta matantaṃ
aṇṇabodakaṃ.

catuddisāno pakkhantaṃ
khaṇena yadi Sussati.

10. Tassa 'nto vasamānassa
Sukhumāla Sarīrino.
vīḷīyamāna gattassa
āturassa viphandato.

11. khalantassa patantassa
mucchantassa mūhūṃ mūhūṃ.
Āsabhaṅgābhibhūtassa
āyāsena vikampato.

12. Vilapantassa karuṇaṃ
anāthassa vicintato.
Asayhamatulaṃ tibbaṃ
ko dukkhaṃ vaṇṇayissati.

13. Simbaliṃ 'yomayaṃ thūlaṃ
Solasaṅkula kaṇṭakaṃ.
Jālā mātaṅga parikkhittaṃ
uddhaṃ yojanamu 'ggataṃ.

14. Vaṅgehi yamadūtehi
tāṅgayanto punappunaṃ.
ubbantetvāta tu mukhaṃ.
udikkhanto 'va rakkhase.
hayena vinimīḷento
aṅgamaṅgena guhyaṃ.

15. Aladdhā niḷīyaṭṭhānaṃ
vedhamāno vicetano.
anubhoti hi 'yaṃ dukkhaṃ
tassa kā upamā Siyā.

16. Ekanta dukkhā nirayā
yato evaṃ Sudāruṇā.
na akkhānena pattabbamiti
ñatvā jino bravī.

17. Yathā hi antaraṃ dūraṃ
aggino candanassa ca.
tathe 'va antaraṃ dūraṃ
nirayaggi edhagginaṃ.

18. Tisanti sata viddhassa yaṃ
dukkhama 'vicintiyaṃ
taṃ nerayika dukkhassa
himavā Sāsapantaraṃ.

19. Avīcī gūthanirayo
kukkulaṃ koṭi Simbalī.
asipannavanaṃ
ce 'va tathā khārodadā nadī.

20. Aṅgāra pabbato cā 'pi
Saṅghāto roruvo 'pi ca
kāla hatthi mahāyanto
loka kumbhādikā 'pi ca.

21. eminā dussahā bhīmā
ghorā'ti bhaya dāruṇā.
Mahā dukkhā 'nubhontabbā
niraye pāpakamminā.

22. Etesu ekā mekassa
vipāko 'pi anappako.
dubbaco atha nissesaṃ
neka vassa Satesū 'pi.

23. Taṃ hi nerayikaṃ dukkhaṃ
usitvā veditabbakaṃ.
vedanto 'pi hi nissesaṃ
kathaṃ taṃ dīpayissati.

24. Etha aggī'ti vutte 'va
kinnu pādaṃ dahissati.
Asaddahanto akkanto
dukkhaṃ pappoti dāruṇaṃ.

25. Tasmā esīnaṃ vacanaṃ
Saddahanto vicakkhaṇo.
pāpakammaṃ vivajjetvā
na taṃ pappoti nālayo.

26. kaṇṭakena paviṭṭhassa
ghatabindū vilīyati.
yāvatā aggidāho 'pi
patikaronto 'pi dukkhamo.

27. Neka vassa Sahassesu
niraye tikhiṇagginā.
Ekajālikatānaṃ ko
dukkhassakkhamanaṃ vado.

28. Ekaggikkhitta bhūtā 'pi
kammena parirundhitā.
niraye ye 'va jīvanti
aho ! Kammaṃ Sudāruṇaṃ.

29. Atimanda Sukhassanthaṃ
yaṃ muhūttena kibbisaṃ.
kataṃ tassa tulaṃ kālaṃ
phalaṃ yadi tu rīdisaṃ.

30. ko mānusika dukkhena
mahantenā 'pi aṭṭino.
Muhutta 'mpi anummanto
kare pāpā 'daraṃ naro.

31. Aho ! mohānubhāvo 'yaṃ
yenā 'yaṃ parimohito.
evaṃ dukkhāvahaṃ kammaṃ
karoti ca Sukhandhiko.

32. Hāyitabbaṃ hi pāpato
evaṃ dukkhaphalaṃ yato
kusale ādaro niccaṃ
kattabbo dukkha bhīruṇā.

33. padinnaṅgāra kāsuṃ 'va
papātaṃ 'va bhayānakaṃ.
passanto duggatī maggaṃ
pāpaṃ sampari vajjaye.

34. Amate ca vise cā 'pi
yathā hatthagate naro
Anādiyitvā amataṃ visaṃ
bhuñjeyya dāruṇaṃ.

35. Evaṃ hi sampadā 'madaṃ
labhitvā mānusaṃ bhavaṃ.
puñña kammani vivajjetvā
pāpakammā 'bhi sevanaṃ'ti.

Evaṃ so tassa dhammakathaṃ kathetvā niraya dukkhaṃ vaṇṇesi. Nāgarājā 'pi taṃ sutvā dhammakathāya pasīditvā tassa sabbakāmadaṃ maṇiratanaṃ adāsi. Neyādo 'pi maṇi ratanānubhāvena dānaṃ dadanto ciraṃ vasitvā maṇi ratanaṃ putta dārādīnaṃ datvā tissa mahāvihāraṃ gantvā bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yācitvā laddha pabbajjūpasaṃpado aparabhāge taıne 'va devadūta suttantaṃ sutvā arahantaṃ pāpuṇī. Taṃ disvā tattha mahājano vidholo 'pi nāma arahantaṃ pannoti pāṇāti pātādi paṭivirato dānādayo dasa kusala kamma pathe pūrento yebhuyyena devaloke nibbantī'ti.

36. Pamāda 'māpajja pūre pane 'ke
mohena pacchā paṇidhitva mohaṃ.
caranti dhamme Sugatassa
satthe te ve janā honti Jinassa satthā'ti.

Nesādassa vatthuṃ dutiyaṃ.

IX. 3

3. *HEMĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Tambapaṇṇidīpe Anurādhapurato pacchima passe ekasmiṃ gāme aññatarassa kulaputtassa eka dhītā ahosi. Uttama

rūpadhurā paramāya vaṇṇa pokkharatāya samantāgatā kavijanehi vaṇṇanīya rūpā ahosi. Medhāvinī sutaṃ sabbaṃ ekassutiyā 'va dhāreti. Tassā sarīraṃ suvaṇṇa vaṇṇaṃ ahosi. Tasmā tassā mātā pitaro Hemā'ti nāma ma 'kaṃsu. Sā kireka divasaṃ pitarā saddhiṃ dhamma savaṇatthāya vīhāra magamāsi. Tadā bhikkhū dhamma cakkappavattana suttaṃ vaṇṇesuṃ. Sā pakati medhāvināya anañña vihitā dhammaṃ suṇanti. Muttāvaliṃ āvuṇanti viya ekakkhara 'ṃpi avināsetvā sāṭṭha kathaṃ sabbaṃ suttantaṃ dhāresi. Tato aparabhāge mahātittha pabbata vāsī eko vāṇija putto vānijjatthāya paccahima passaṃ gantvā vaṇijjaṃ sādhento ttemaṃ disvā paṭibaddha-citto ṭāya Saddhiṃ saṃsitvā pemapāsena taṃ bandhitvā mahātitthame 'va gantvā kismiṃ ci kamme vyāvaṭo na paccāgami. Tasmiṃ cirāyante sā vānijaka puttaṃ anussarantī rāgagginā ditta ditta dehā mohamūḷhā ekasmiṃ divase rattibhāge ekikā 'va mahā titthaṃ gamissāmī'ti nikkhamma phalamaggena gacchamānānaṃ dūra 'nti cintetvā samuddaṃ taritvā sīghaṃ gamissāmī'ti veḷhante (veḷnte) ṭhatvā kese bandhitvā gāḷhaṃ nivāsetvā samuddamoga 'yha taritumā 'rabhi. Aho! rāgassānubhāvaṃ evaṃ so 'paddavaṃ addhānaṃ antara gehagamanami 'va maññamānā agamāsi.

Tathā hi.

1. Rāgayakkhiniyā viṭṭhā
   rāgenā'ti vimohitā.
   kāranā 'kāranaṃ kiñci
   na jānanti hitā 'hitaṃ.

2. Tasmā mātā piṭunna 'ṃpi
   ñātimitte hitesinaṃ.
   ajānetvā 'va ekā 'va
   rāgavammena vammitā.

3. Jāletvā rāgapajjotaṃ
   rattiyaṃ timire ghane.
   khānu kantaka pāsāna
   bahule visamañjise.

4. Ajagaro 'rāga saddūla
accha vyāla kulākule.
unnā sakṇṇa huṃkāra
adhicora sivārute.

5. Yakkha peta pisācādi
bhayabherava saṃkule.
āma pakka susānesu
na gaṇenti mahabbhayaṃ.

6. katvāna dutiyaṃ tanhaṃ
daḷhamānesa āvudhaṃ.
dhārenti ārābhī maggaṃ
gahanaṃ dosa saṃyutaṃ.

7. kumbhīla makarā kiṇṇaṃ
mahāvīcī samākulaṃ.
samuddaṃpi tarantī sā
agā 'pagata (ahā 'pahana) bhiravā.

8. Bhāyāmaha 'nti yā kaññā
yadi bhāseyya viññutā.
na taṃ manasī kātabbaṃ
bhayaṃ tāsaṃ tu kittima 'nti.

Athi 'ko Nāgarājā samudda majjhe tarantiṃ disvā pucch-anto eva 'māha.

9. vīci satāre phena vikinne
salila 'magādhe canda samavantā.
tvama 'bhi rūpīnīlatarakhī jaladhi.
tarantī kāpi (kāsi) tuvaṃ'ti.

Athassā 'vakkhanti Hemā.

10. uragapati tvaṃ jīva cirakālaṃ
tava vanitāyo sādhu ramantu.
vacanapathaṃ me nāga suṇa
sammā jaladhi tarantī vitta vasagā 'haṃ.

11. kva yāsi vāma karabhoru
mhānisāyaṃ.
pānādhiko vasati yattha dhavo
gatimme.

12. Bāle kathaṃ vadata bhāyasi
ekikā tvaṃ.
Nanveti daḷha tasināhi
sahāyikā me'ti.

Tato nāgarājā bhadde tvaṃ akattabbe niyuttāsi. Aho! sāhasikā 'sī'ti vatvā bhadde Laṅkāvāsino yebhuyyena kiñci Dhammapadaṃ jānanti. Kintu tva 'ṃpi jānāsī'ti pucchi. Sā tassa āma jānāmi Dhamma cakkappavattana suttaṃ sāṭṭhakathaṃ me paguna 'nti kathesi. Atha nāga-rājā samudda majjhe attano ānubhāvena ratana maṇḍapaṃ māpetvā alaṅkatāsane taṃ nisīdāpetvā sirasi añjalimpaggayha kathehi sāmi. Bhagavatā desitaṃ dhamma cakkappavattana Sutta 'nti ārādhesi. Sā paññattāsane nisinnā Nāgarājassa dhammaṃ desesi. Nāgarājā dhammaṃ sutvā pasanno taṃ sabbālaṅkārehi alaṅkaritvā Sabbakāma-dadaṃ maniratanaṃ tassā hatthe datvā attano ānubhāvena mahātitthe vāṇijakassa ghare patiṭṭhāpesi.

Atha pabhātāya rattiyā tattha manussānaṃ maṇiratanaṃ disvā emaṃ maṇiratanaṃ tayā kuto laddha 'nti pucchiṃsu. Sā tesaṃ taṃ pavattiṃ kathesi. Manussā tassā vacanaṃ asaddhantā Anurādhapuraṃ gantvā rañño ārocesuṃ. Rājā 'pi taṃ ānāpetvā tassā hatthato maniratanaṃ gāhāpesi. Atha 'ssā hatthato muttamante ye 'va taṃ parivattetvā pāsāno 'va ahosi. Taṃ disvā rājā puna tassā ye 'va dāpesi. Tassā hatthagata matteye 'va taṃ daddallamānaṃ aṭṭhāsi. Evaṃ rājā yāva tatiyaṃ vīmaṃsitvā taṃ āmantetvā kathaṃ tayā taṃ laddha 'nti pucchi. Tāya yathābhūtaṃ vutte santuṭṭho sahassaṃ datvā taṃ gāmaṃ tassāye 'va brahmadeyyaṃ datvā pesesi. Sā tato paṭṭhāya viditā dhammānubhāvā atanditā dhammaṃ sunanti. Dhammaṃ pariyāpunanti dhammaye 'va vattanti dhammena samena jīvikaṃ kappenti dhammena

laddhaṃ dānādisu puññakammesu niyojenti yāvatāyukaṃ ṭhatvā saggaparāyanā ahosī'ti.

13. Yo ve jano vattati sādhu dhamme
dhammānupetaṃ 'va kathaṃ katheti.

14. Dhammaddhajo dhammadharo va hoti
devā 'pi taṃ dhamma ṭhitaṃ aventi.

Hemāya vatthuṃ tatiyaṃ.

IX. 4

4. *KĀṆA SIGĀLASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBI KATHĀ*

Sīhaḷadīpe kira Daṇḍhagoṇa gāme eko Sigālo tattha tattha gocaraṃ pariyesamāno ekaṃ Sallakaṃ disvā gaṇhituṃ dhāvi. Tasmiṃ khaṇe Sallo sūciyo vijjhi. Tato ekaṃ suci āgamma sigālassa akkhiṃ bhindi. Tena so kānasigālo'ti paññāyi. Aparabhāge so tassa gāmassa anto vāpiyaṃ gocaraṃ pariyesamāno eto cito vivarati. Tadā eko Ajagaro tathā vicarantani disvā bhogena bandhi. Athe 'ko gopālako gorupake pariyesanto taṃ Ajagarena nippiḷiyamānaṃ disvā tassa kāruññena Ajagarena saddhiṃ vāyamitvā taṃ vissajjāpesi. Ajagaro sigālaṃ vissajjetvā gopālaṃ aggahesi. Sigālo taṃ disvā mayā kataññunā bhavitabba 'nti maññamāno dhāvitvā Ajagarassa bhoge tattha tattha ḍhasanto saddaṃ karo 'nto pi taṃ vissajjāpetu ma 'sakkonto samīpakkhente kasante manusse disvā sīgha sīghaṃ tattha gantvā saddaṃ katvā tattha ṭhapitaṃ tesaṃ ekaṃ vatthaṃ dhasitvā dhāvi. Manussā saddāyantā 'pi vatthaṃ pātetuṃ asakkonto leṇḍhi daṇḍādi hatthā taṃ anubandhiṃsu. Sigālo Ajagarassa samīpe vatthaṃ pātetvā paṭikkamma aṭṭhāsi. Manussā Ajagaraṃ ca gopālakaṃ ca disvā Ajagaraṃ māritvā gopālaṃ vissajjāpesuṃ. Evaṃ tiracchānagatā 'pi attano upakāraṃ sallakkhetvā paccūpakāraṃ karonti kimaṅga pana manussehi kāraṇā kāraṇaṃ jānantehi nanu avassaṃ mitto paccūpakāraṃ kattabbo'ti.

Tathā hi.

1. Dukkhe parammukhā honti
sukhe ye honti sammukhā.
Te mitta patirūpā'ti
ñatvā mettiṃ samācare.

2. Samuppantesu dukkhesu
sakhīnaṃ citta tāpanaṃ.
Samadukkhī sadā hoti
sakhā so sakhīnaṃ hito.

3. Akattabbaṃ nisedheti
kattabbesu niyojati.
guṇaṃ tassa pakitteti
aguṇaṃ cā nigūhati.

4. Dadāti kāle mittassa
bhatta vatthādikaṃ dhanaṃ.
manasā asaṭho hoti
sakhā so sakhīnaṃ hito.

5. Pāṇātipāta theyyādi (ṭhiyyādi)
pāpato paṭisedhati.
kusalesu taṃ niyojeti
Sakhā so sakhīnaṃ hito.

6. Sādaro hoti mittassa
mañjuhānī sadā bhave.
alikaṃ na bhāsate
tassa etaṃ sammitta lakkhaṇaṃ.

7. Yo mittānaṃ diso hoti
sa hoti atta sattuko.
paccatthe nindito hoti
pecca so narakaṃ bhaje.

8. Sukhino hoti niddukkho
yo mitṭānaṃ na dūhati.

Sabba satta piyo hoti
janānaṃ so januttamo'ti.

Tato paṭṭhāya te kira aññamañña nissitā mitta dhammaṃ abhindantā ciraṃ vasitvā jīvita pariyosāne yathākammaṃ hatā'ti.

9. Bhaje sadā uttama majjhimādhame
tadā tadā te hi siyā payojanaṃ.
amitta vatto hi kadāci hoti
dukkhena eko 'va savedha te sadā'ti.

Kāṇasigālassa vatthuṃ catutthaṃ.

IX. 5

5. *NANDIVĀṆIJAKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaḷadīpe kira mahā tittha paṭṭane Nandināmeko vāṇijako paṭivasati. So saddhā sampanno vatthuttaya parāyaṇo ahosi. Athekasmiṃ samaye so dāra parivajjaṃ katvā vāṇijjatthaṃ nāvāya gato, tattha tīṇisaṃvaccharāni atikkameti. Tasmiṃ samaye rājā tattha Sivanāme 'kaṃ amaccaṃ gāma bhojakaṭṭhāne ṭhapesi. So panāmacco tadā mahātitthe vīṭhiyo sodhāpetvā alaṅkāraṃ kārāpetvā dhajapatākādayo ussāpetvā puṇṇaghaṭe ṭhapāpetvā sayaṃ nahātvā sabbābharṇa patimaṇdito mahāsenaṅga parivuto alaṅkata rathe ṭhatvā paṭṭanaṃ padakkhiṇaṃ karonto Nandivāṇijakassa gehadvāraṃ sampāpuṇī. Tadā vāṇijakassa bhariyā hāra keyūra kaṭaka nūpurādi sabbābharaṇa patimaṇḍitā dāsigaṇa parivutā ekāya parivārikāya sarīra 'mālamba upaḍḍha sarīraṃ dassenti alaṅkata pāsādatale ussavaṃ olokāyamānā aṭṭhāsi—athā macco taṃ disvā ummādappatto viya mucchito va vibbhanta citto ca hutvā manusse pucchi.

Tathā hi

1. Yathā Sall.na bharito viddho
vedesi vedanā,

tathā 'ssā netta sallena
viddho so mucchito tadā.

2. Assu binduppa khandhehi
kalinna neto rudammukho.
janaṃ so pucchi kā ve 'sā
kassa dhītā manoramā'ti.

Tato tena puṭṭho jano evamāha.

3. Nandi vāṇijako nāma ettha
atthi mahaddhano.
tasse 'sā bhariyā kunda
dasanā nīla-locanā'ti.

Taṃ amacco edāni kuhiṃ so vāṇijo'ti pucchi. Te nāvāya paradesaṃ gato, edāni anāgacchantassa tīni saṃvaccharāṇi atikkantānī'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā so attano gehaṃ gantvā ekaṃ paricārikaṃ pakkositvā rahassena sahassaṃ datvā taṃ tassāsanti kaṃ pesesi. Sā gantvā tassā 'cikkhanti āha. Yathā yassika nettena vadataṃ ne 'va sobhati neva sobhati mattakkhi vine 'kā kāmukaṃ tathā.

4. yathā yasse 'ka nettena
vadanaṃ ne 'va sobhati.
neva sobhati mattakkhi vine
'kā kāmukaṃ tathā.

5. Yathā ekena dantena
na sobhati gajānanaṃ.
ne 'va sobhati mattakkhi
vinā ekā 'va kāmukaṃ.

6. Hemalatā sace gantvā
sītaṃ candana pādapaṃ.
āsılissatte sobhanti
ubho ne'ti visuṃ visuṃ.

Sā taṃ sutvā saddhāsaṃpanā ratanattaya māmikā samaṇa brāhmaṇhi suta pubbą dhąmmā evamāha,

Ko tassa hoti eminā pūtikāyena gandhenā'ti vatvā āha.

7. kāyo 'yaṃ kunape jāto
kunapo kunape rato.
endajāla karūpo 'va
balāna 'mabhi patiṭṭhitā.

8. Amejjha potthako cā 'yaṃ
cintito bāla nandito.
dvattiṃsa vidha koṭṭhāso
lomādiko ayaṃ.

Api ca

9. Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ
bhojanaṃ ca mahārahaṃ.
ekadvārena pavisitvā
navadvārehi sandati.

10. Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ
bhoyanaṃ ca mahārahaṃ.
bhuñjati saparivārehi
nikkhāmento nilāyati.

11. Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ.
bhojanaṃ ca mahārahaṃ.
bhuñjati abhinandanto
nikkhāmento jigucchati.

12. Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ
bhojanaṃ ca mahārahaṃ.
ekaratti parivāsā sabbaṃ
bhavati pūtikaṃ.

13. Duggandho asucī kāyo
kunapo ukka rūpamo.
nindito cakkhu bhūtehi
kāyo bāḷābhi nandito.

14. Allacamma paṭicchanto
navadvāro mahāvano.
samantato paggharati
asucī pūti gandhiyo.

15. Sa ce emassa kāyassa
anto bāhirato siyā.
daṇḍaṃ nūna (nūta) gahetvāna
kāke sone ca vāraye.

16. Āgantukena kāyo 'yaṃ.
Āgantukena maṇḍito.
rāgandhī kata cakkhūnaṃ
subha rūpam 'va dissati.

Evaṃ vidhaṃ sarīraṃ ko nāma puriso vā etthī vā patthetī'ti ādīni vatvā na ecchi. Taṃ sutvā parivārikā amaccassa sautikaṃ gantvā tamatthaṃ ārocesu. Taṃ sutvā so rāgena pariḍhayhamāno taṃ vacanaṃ amanasi katvā puna dvisahassena paṇṇākāraṃ pesesi vāṇijakassa bhariyā taṃ disvā na ramati cā 'yaṃ puriso'ti maññamānā evamāha. Bhagini nissāro 'pi ayaṃ kāyo, jarā maraṇa vyādhīhi paripīḷhito sabbaṃ ārogyaṃ vyādhi pariyosānaṃ, sabbaṃ yobbanaṃ jarā pariyosānaṃ sabbaṃ jīvitaṃ maraṇa pariyosānaṃ sabbo ye 'va lokasannivāso jātiyā anugato, jarāya anusaṭṭho, vyādhinā abhibhūto, maraṇena abbhāgato'ti āha.

Tenā 'hu porāṇā

17. Yathāpi selā vipulā
nabhaṃ āhacca pabbatā.
samantā anupariyeyyuṃ
nippoṭhentā catuddisā.

18. Evaṃ jarā ca maccū ca
adhivattanti pāṇino.
khattiye brāhmaṇe vesse
sudde caṇḍāla pukkuse.

19. Na kiñci parivajjeti
sabbame 'vā 'hi maddati.
Na tattha hatthīnaṃ bhūmi
na rathānaṃ na pattiyo.
tathā 'pi manta yuddhena
sakkā jetuṃ dhanena vā.

Api ca

20. Ajja sve vā parae'tisve 'ti
maraṇaṃ ne 'va ñuyati.
Evamā 'sanna maccuṃhi
vattamāne mama 'ntike.

21. ko nu hāso kimānando
kā rati kā dhane 'sanā.
yo taṃ paññāya cinteti
bhatta 'ṃpi 'ssa na ruccatī'ti.

Evamādīhi nānākāraṇehi parivārikaṃ bodhetvā pesesi. Amacco tāya taṃ sutvā apasakkanto puna catūhi sahassehi saddhiṃ parivārikaṃ pesesi tato Nandivāṇijakassa bhariyā tatiyavāre taṃ āgataṃ disvā 'bhagini' eso parabhaṇḍho aparajjhatī'ti tassa ca ayaṃ attano sāmikaṃ pahāya parapaṭibaddhā'ti mayhaṃpi ca garahā bhavissati. Apāyato ca te na muccissantī'ti vatvā evamāha.

22. Yo ve parassa bhaṇḍasmiṃ
aparajjhati naro edha.
garahā ca bhave tassa
daṇḍa dānādika 'ṃpi ca.

23. Āditta yojanubbedhe
soḷa saṅkula kaṇṭake.
sadā so vindate 'sayhaṃ
dukkhaṃ siṃbali kārane'ti.

Evamādīhi kāranehi taṃ bodhetvā pesesi. Puna 'pi so mūḷho attano mūḷha bhāvena tato digunena pannākārena

saddhiṃ parivārikaṃ pesesi. vāniaka bhariyā catutthavāre taṃ āhataṃ disvā ayaṃ alajjī puggalo edāni taṃ kharatarena vacanena oramāpessāmī'ti cintetvā evamāha.

24. Maricitoya 'mānetvā
pūretvā ghaṭacāṭisu.
paribhuñjati so kāmaṃ
saṅgamo tena me tadā.

25. Saradabbhaṃ vaṭṭikaṃ katvā
vannutelena (vannitelena) nemiya temiya.
so dīpaṃ kurute gehe
saṅgamo te na me tadā.

26. Nigrodho dumbarassattha
pupphadāma bibhūsito.
āyāti mama gehaṃ so
saṅgamo te na me tadā.

27. Yadā cando pabodheti
mahāvārija kānanaṃ.
tadā tassa mayā cā 'pi
tena vā mama saṅgamo.

28. Yadā suriyo pabodheti
mahantaṃ keravaṃ vanaṃ.
tadā tassa mayā vā 'pi (cā 'pi)
tena vā mama saṅgamo.

29. Na va 'ñño pati me hoti
yāva jīvati me pati.
kadā kappa latā hoti
vāyasānaṃ nivesana 'nti.

Evamādi kāranāni vatvā puna 'pi 'bhagini' save so mama sāmiko kāmaṃ na jivati, Tadā jānissāmī'ti vatvā taṃ pesesi. Sā 'pi gantvā sabbaṃ taṃ pavattiṃ tassa kathesi. Amacco taṃ sutvā kāmaṃ kire 'sā sāmike mane mayā saha gacchatī'ti cintetvā tassa maranāpāyaṃ maranḍūpāyaṃ cintento balṃ

bhūta vejje sannipātetvā 'bho, edha nisinnesu tumhesu paradosaṃ gata manussaṃ māretuṃ ko samattho'ti pucchi.

Sesā na mayaṃ sakkomāti āhaṃsū. Tatthe 'ko atikakkho ahaṃ pana taṃ kātuṃ sakkomī'ti vatvā rattiyā majjhimayāme tassa anurūpa balividhānaṃ gāhāpetvā amaccena saddhiṃ peta pisāca yakkha rakkhasa nisevitaṃ tattha tattha jjhāyamāna neka citakaṃ tattha tattha nikkhitta aneka mata kalebaraṃ mahātittha Susānaṃ gantvā adhunā nikkhittaṃ kāka sonādīhi avikhaṇḍhata dehavandhanaṃ mata manussaṃ disvā balividhānaṃ katvā amaccaṃ piṭṭhipasse nisīdāpetvā mannaṃ parijapanto udaka pasataṃ gahetvā mata kalebaraṃ pahari. Tasmiṃ khaṇe tasmiṃ kalebare eko amanusso āvisi. Tato paṭṭhāya so kima 'haṃ tumhākaṃ karissāmī'ti vatvā abhimukhe aṭṭhāsi.

Bhūtavejjo 'bho emaṃ asiṃ gahetvā Nandivāṇijakaṃ māretvā āgacchāhi'ti āha. Yo taṃ sutvā sādhū'ti vatvā gacchanto tāvāya nāvāya āgacchantaṃ vāṇijakaṃ disvā māremi na 'nti or na'tti cintetvā mukhena aggijālaṃ vissajjento daṭṭhoṭṭha bhīma locano samuddavīciyo maddanto khagga muggiritvā pakkhandi. Nāvāya manussā āgacchantaṃ taṃ disvā sabbe bhayappattā ekappahārena viracimsu. Taṃ sutvā vājijakena hi kimatthāya rodathā'ti vutte amanussā 'gamanaṃ kathesuṃ. So tena he bhonto tumhe appamattā mettaṃ karotha. Mettāya samaṃ aññaṃ paṭisaraṇaṃ natthī'ti vatvā sabbe Sammā Sambuddhassa saraṇaṃ gacchathā'ti āha. Taṃ sutvā te sabbe Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmā'ti ādinā saraṇesu patiṭṭhahiṃsu. Yathā dhāvamāno pāsāṇo aññasmiṃ pāsāṇe pakkhalitvā tiṭṭhati. Evameva so amanusso saraṇa pāsāṇa pākāre pakkhalitvā upasaṅkamitu 'masakkonto paṭinivattitvā gantvā bhūta-vejjassa purato khaggaṃ nikkhipitvā mata kalebaraṃ pātetvā apakkami. Vejjo puna mantaṃ parivattetvā amanussaṃ āvahetvā yāva tatiyaṃ pesesi. Taṃ disvā vāṇijakaṃ ādiṃ katvā nāvāya manussā pure viya saraṇasīlesu patiṭṭhahiṃsu. Catutthe pana vāre pesito gantvā taṃ upasaṅkamitu 'masakkonto āgantvā amaccassa ca vejjassa ca sīsaṃ dvidhā chinditvā kalebaraṃ tattha pātetvā apakkami. Evaṃ

amacco paraṃ māremī'ti upakkamma nira parādhikassa katupakkamena sayame 'va mato'ti.

Tathā hi

30. Vadhāyo 'pakkame satto
aduhiṃ guṇabhājanaṃ.
vināsaṃ yāti so satto
sivāmacco 'va vāṇija'nti.

Aho ! saraṇānubhāvassa mahantatā. Amanussā 'pi saraṇagataṃ āsajja aggikkhandhaṁ āgamma makkhikā viya dūrato 'va parivajjenti. Vuttaṃ he 'taṃ Porāṇāhi :

31. Tathāgataṃ vitaraṇaṃ
catumāra raṇaṃ jayaṃ.
saraṇaṃ ko na gaccheyya
karuṇā bhāvitāsayaṃ.

32. Svākkhātaṃ tena saddhammaṃ
saṃsāra bhaya bhañjakaṃ.
karuṇā guṇjaṃ tassa
saraṇaṃ ko na gacchati.

33. Paripītā 'matarasaṃ
saddhammodaya bhājanaṃ.
saṅghaṃ puññākaraṃ ko hi
saraṇaṃ nā gamissati'ti.

Tato vāṇijako nāvāya āgantvā bhariyāya santikā taṃ pavattiṃ sutvā tassa kāruññāya māno puññaṃ katvā pattiṃ datvā yājīvaṃ bhariyāya saddhiṃ puññakammaṃ karonto Sīlāni rakkhanto sapariso devaloke nibbattī'ti.

34. Evaṃ vidhaṃ ye khalu kāmarāgaṃ
vipattimūlaṃ pajahettha dhīrā.
karonti puññāni sukhudāyāni
te ve pahāsanti janā tilokaṃ.

Nandi vāṇijakassa vatthuṃ Pañcamaṃ.

IX. 6

6. *NAKULASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kākavaṇṇa tissa mahārāje rajjaṃ kārente Rohaṇa janapade aññatarasmiṃ gāme Nakulo nāme 'ko upāsako paṭivasati· So dukkhito dukkhena kasirena puttadāre poseti. Tassa pate 'kā (pane 'kā) dhītā dvādasa kahāpaṇena Mahāgāme ekassa kulassa dāpesi· Nakulo dhītaraṃ kathaṃ eṇato mocessāmī'ti ussahanto yantabhatiṃ katvā dukkhena dvādasa kahāpane uppādetvā Mahāgāmaṃ gacchanto antarāmagge sakaṭa bhinnakhanḍhaṃ sampanno tattha tissa Mahāvihāravāsī cūla Piṇḍapātiya tissattheraṃ addasa. Disvā pana 'ssa etada hosi· Pure bhatta kālo 'yaṃ, samantato gāmāni dūratarāni 'save thero chinna bhatto bhaveyya. Ne 'taṃ patirūpaṃ kiṃ nu kho kātabba 'nti cintento aṭṭhāsi—tasmiṃ khane eko puriso puṭa bhattaṃ gahetvā āgañchi· Taṃ disvā so somanasso ho hattapuṭaṃ me dehi. Dānaṃ dassāmī'ti āha. Tena na ecchite puna kahāpanaṃ gahetvā dehī'ti āha. So ta 'ṃpi na ecchi. Atha upāsako yāva kahāpane vaḍḍhento samma dvāsa kahāpane gahetvā dehī'ti vatvā bhattapuṭaṃ gahetvā theraṃ upasaṅkamitvā pañca patiṭṭhitena vanditvā pattaṃ gahitvā patte bhattaṃ ākiritvā therassa adāsi. Thero pattaṃ paṭiggahitvā thito pinḍapātassā 'gamanaṃ sallakkhetvā sarāgena mayā emaṃ pinḍapātaṃ bhutvā etassa paccūpakāraṃ kātuṃ na sakkā'ti. Ekaṃ rukkhamūlaṃ upasaṅkamma pattaṃ thapetvā nisinno attāno attabhāvaṃ udayavya vasena vipassanto magga paṭi pāṭiyā gantvā arahattaṃ patvā 'va bhattaṃ paribhuñji· Tadattha dīpanatthaṃ gāthāyo bhavanti

1. Ne 'so upāsako tissa
   pitā bhātā ca mātulo.
   Na ñāti suhado hoti
   diṭṭha sambhattako tava.

2. kiñci tassa kataṃ natthi
   upakāraṃ tayā pure.
   sīlavanto'ti ñatvāna
   tuyhaṃ dassati bhojanaṃ.

3. Mahantaraṃ ānisaṃsaṃ
tassa tvaṃ yadi ecchasi.
sarāgo taṃ na bhuñjāhi
mīyamāno 'pi bhojanaṃ.

4. ovaditvāna so attaṃ
katvā dukkhakkhayaṃ tadā.
bhattakicca 'makā dhīro
Buddha sāsana sobhako'ti.

Atha so upāsako Mahāgāmaṃ gantvā dhītaraṃ passitvā ṭhitakāle pitaraṃ disvā 'kiṃ tāta tayā ānīta 'nti pucchi. So 'pi amma mayā kahāpanāni ānītāni, tāni datvā edaṃ cidaṃ ca (va) kata 'nti sabbaṃ tassā kathetvā edāni taṃ puññakammaṃ anumodāhī'ti vatvā pattiṃ adāsi. Sā 'pi somanassā anumodi.

Tato tissatthero aggaphalaṃ arahattaṃ patvā samipīṇitindriyo vihārama 'gamāsi. Atha bhikkhū tassā 'kāraṃ disvā bhante ajja tumhehi maggaṃ vā phalaṃ vā addhā laddhaṃ bhavissati maññọ'ti āhaṃsu. Thero Āvuso Asuka gāmavāsī Asuko nāme 'ko upāsako ajja me edaṃ ci 'daṃ ca akāsi. Tena 'ṃhi ajja jātiyā antaṃ gato'ti sabbaṃ vitthārena kathetvā yadā 'haṃ parinībbāyissāmi—tadā me nipanna kūṭāgāraṃ aññehi uṭṭhagantebhi na uṭṭhahatu yadā so āgantvā uṭṭhaheyya tadā uṭṭhahatū'ti vatvā Parinibbāṇa samayepi tathe 'va adhiṭṭhāya parinibbāyi. Athassa ādāhana kiccaṃ karissāmā'ti manussā mahantaṃ pūjāvidhānaṃ katvā kūtāgāraṃ sajjetvā theraṃ tattha nipajjāpetvā ukkhipannā ṭhapitaṭṭhānato cāletuṃpi nā 'sakkhiṃsu. Atha sata dvisata tisata catusata pañcasatāpi manussā taṃ ukkhipituṃ nā 'sakkhiṃsu. Atha te taṃ pavattiṃ kākavaṇṇa tissa mahārājānaṃ ārocesuṃ Rājā 'pi senaṅgaṃ parivāretvā tato āgantvā vāyāmaṃ karonto 'pi cāletuṃ nā 'sakkhi. Tato rājābhikkhusaṅghaṃ upasaṅkamitvā kāraṇaṃ pucchi. Bhikkhu tamatthaṃ ārocesuṃ. Rājā taṃ sutvā upāsakaṃ pakkosāpetvā kūṭāgāraṃ gaṇhāhī'ti āhn. Tena gantvā kūṭāgāra kenne hatthena phūṭṭhamanteye 'va ākāsaṃ uppatitvā āḷahanaṭṭhānaṃ (āḷhānaṭṭhānaṃ) agamāsi. Atha manussā ca rājā ca taṃ acchariyaṃ disvā accherabbhūta

cittā tassa mahāsampattiṃ datvā tena Nivuttha gāmaṃ tasse va bhattagāmaṃ katvā adāsi.

Tato paṭṭhāya taṃ gāmaṃ Nakula kaṇṇikā'ti pākaṭaṃ ahosi. Tato paṭṭhāya upāsako bahūni puññakammāni katvā devaloke nibbantī'ti.

Eva 'mpi santo bhavabhoga sampadaṃ labhanti. Dānena parittakena tumhe 'pi dāne atha sīlasaññame attaṃ (annaṃ) nivesetha payātha nibbutiṃ'ti.

Nakulassa vatthuṃ chaṭṭhaṃ.

IX. 7

7. *AṂBĀMACCASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaḷadīpe Rājaraṭṭhe cūlanāga nāma khandhāvāre veṇīgāmo nāme 'ko essaro ahosi. Tassa eko putto Aṃbāmacco nāma aḍḍho mahaddhano tattha viharati. Tadā tasmiṃ janapade dubbuṭṭhito na sassaṃ nipphajji. Vanaṃ daṇḍaṃ viya milātaṃ. Vāpi soṇḍhi pokkharaṇī ādisu udakaṃ paricchinnaṃ. Dipadā catuppadā pipāsābhibhūtā mahādukkhaṃ anubhavanti. Sasse na nipphanne sabbaṃ janapadaṃ dubbhikkhaṃ ahosi. Manussā bhikkhaṃ caritvā dukkhena āhāraṃ labhanti. Tassā 'maccassā 'pi gehe dhaññaṃ parikkhīṇaṃ ahosi. So attano dāsakammakare āmantetva tumhe Malayaṃ gantvā haḷiddi siṅgiverādi bhaṇḍaṃ (bhaṇḍhaṃ) gahetvā tattha tattha corantā vīhi sāli ādīni āharathā'ti pesesi. Athate manussā cirāyante gehaṃ parisodhāpetvā ekaṃ taṇḍula nāli mattaṃ disvā pavāpetvā bhuñjituṃ nisīdiṃsu. Tadā rattiyaṃ vihāre (nalakhaṇḍha) padhāne vasanto cūlapiṇḍapātika Nāgatthero Supāruto piṇḍāya tassa gāmaṃ pavisitvā yathā dhotena pattena nikkhami. Amacco theraṃ disvā kampamāna hadayo cintesi.

Tathā hi.

1. Saṃsāre saṃsarantena me
   ve tattha bhavā bhave.

aladdho annapānassa
kāla niyamo na vijjati.

2. Tiracchāna bhave jāto
jighacchā paripīḷito.
pure aladdho ghasanaṃ
titikkhaṃ mahatiṃ khudaṃ.

3. Bahūni vassūpagāni
paccamāno avīciyaṃ.
ghāsanatthaṃ aladdho 'smi
sittha matta 'ṃpi bhojanaṃ.

4. Aṭṭhi cammāva sesānaṃ
ḍhayhantānaṃ khudānalā.
pipāsitānaṃ petānaṃ
labbhate kinnu bhojanaṃ.

5. Buddhantara 'mpi ye senā
aladdhattā pipāsitā.
jīvanti hi aho tesaṃ
dukkhe kā upamā siyā.

6. Vicchaḍhḍhitaṃ niṭṭhihitaṃ
vijātānaṃ ca yaṃ malaṃ.
yo labhissati peto so
mahāpuñño'ti vuccati.

7. Adatvāna pure kinci dānaṃ
yāvaka jantūnaṃ.
udikkhamāne bhuttassa
labhate kinnu bhojanaṃ.

8. Edāna 'jja mayā laddhaṃ
puññakkhettaṃ anuttaraṃ,
bhojana 'ṃpi ca me atthi
dhammenuppāditaṃ edaṃ.

9. Sukhente ajja ropemi
bījama 'ppaṃpi sādhukaṃ.
taṃ me bhavati dīghaddhaṃ
hitāya ca sukhāya cā ti.

So kire 'vaṃ cintetvā therassa santikam gantvā pañca patiṭṭhitena vanditvā attano purato ṭhapitaṃ sabyañjanaṃ bhattaṃ patte ākiritvā thrassa adāsi. Thero tassa pasannākāraṃ disvā ajje 'sa pasanno dānena tassa atirekataraṃ pasādaṃ mayā janetuṃ vaṭṭatī'ti cintetvā bhattaṃ gahetvā vanaṃ paviṭṭho. Ekasmiṃ rukkhamūle nisīditvā vipassanto arahattaṃ patvā 'va bhattaṃ bhuñji.

Bhavati.

10. Aho ! sappurisā dhīrā
Buddhaputtā guṇākarā.
Paratthe paṭipajjanti
kataññū katavedito'ti.

Tato amacco dānaṃ datvā gehamā 'gamma thokaṃ niddāyitvā khuddābhi pīḷito bhariyaṃ āha. Bhadde anichāto 'mhi ukkhaliṃ olokehī'ti. Sā tuccha bhājana bhāvaṃ jānanti 'pi tassa vacanaṃ na bhindissāmī'ti gantvā ukkhaliṃ vicari. Sumana makula rāsimi 'va bhājanaṃ pūretvā bhattaṃ aṭṭhāsi. Atha sā somanassā uṭṭhehi Sāmi therassa dinnadāne vipāko ajje 'va no laddho. Bhatta bhājanaṃ paripuṇṇaṃ, bhuñjisāmi-'ti vatvā nisīdāpetvā taṃ bhattaṃ bhojesi. Tāya pana kaṭacchunā gahita gahitaṭṭhānaṃ paripūrati. Sā taṃ acchariya 'ṃpi sāmikassa kathesi. Atha te jayaṃpatikā sakala gāma vāsino ānetvā bhattaṃ bhojesuṃ. Bhattaṃ na khīyate 'va. Atha saṃpatta sampatte bhojesuṃ. Atha 'ssā dāne tuṭṭhā tasmiṃ gāme adivattha devatā tassa dāsa manussā viya bhahūbhi sakaṭehi vīhayo āharitvā tassa koṭṭhāgāre pūresuṃ. Atha 'ssa geha vaṃse vasanaka devatā 'pi tassa tussitvā attano ānubhāvena vaṃsato mahantaṃ sālidhāraṃ abbocchinnaṃ pavattese. Tadā tasmiṃ janapade manussā bhatta bījāni gahetvā sadhaññā jātā so tato paṭṭhāya dānānisaṃsassa paccakkhato diṭṭhattā bahuṃ puññakammaṃ katvā sabhariyo devaloke nibbantī'ti.

11. Saddho visuddho sucidāna vāhanā
āruyha evaṃ tidivaṃ payāti..
dhāreyya ce sīlamayāta pattaṃ
nibbāna rajje sa patiṭṭhaheyyā'ti.

Aṃbāmaccassa vatthuṃ Sattamaṃ.

IX. 8

8. *VĀNARASSA VATTHUṂHĪ AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaḷadīpe kira dakkhiṇa Malaye villa nāmeko gāmo ahosi. Tattha 'ññataro puriso vāsaṃ kappento madhum pariyesitvā pāṇāti pātaṃ katvā jīvanto bhariyāya saddhiṃ vāsaṃ kappesi. Atheka divasaṃ so ratha pāsāṇavane madhu ādīni pariyesamāno tattha tattha vicaranto phala bharite ekasmiṃ rukkhe vānara saṃvārikaṃ disvā rukkhaṃ āruyha ekasmiṃ viṭape pāsaṃ oḍhḍhetvā oḍhḍhetvā pakkāmi. Athe 'ko makkaṭako (Makkaṭako) tattha tattha gocaraṃ pariyesamāno phalavantaṃ taṃ rukkhaṃ āruyha elāphalāni khādanto Tasmiṃ pāse pādena bajjhi (bandhi). Atha so puriso tattha tattha pāse olokento pāse baddhaṃ vānaraṃ disvā mahā me vānaro baddho'ti tuṭṭhe. Dhanuṃ āropetvā vijjhitvāna dubbalaṃ katvā rukkhama 'bhiruyha taṃ gaṇhissāmīti tassa samīpaṃ gantvā viṭapato parigalitvā pati. Taṃ disvā vānaro mā mayi dharante eso maratū'ti sappurisaguṇaṃ pure cārikaṃ katvā tassa cūḷāya (cūḷhāya) gahetvā ākaḍhḍhento ukkhipitvā khandhe patiṭṭhāpetvā nisīdāpesi. Tato so akatapuñño mittadubhī (mittaduhī) asappuriso thokaṃ viṭape vissamitvā laddhassāso tathā vidhaṃ pāṇa dadaṃ sappurisaṃ māretvā maṃsa 'mādāya gehamā gamma Sabbaṃ taṃ pavattiṃ bhariyāya kathesi. Sā taṃ sutvā Aho ! (aho) ! bhāriyaṃ tayā katakammaṃ, yo bho ghatto mittaṃ duheti. Kataṃ vināseti. Kāmaṃ so edha loke kāya citta sukhaṃ na labhati. Paraloke catusu apāyesu mahantaṃ dukkhaṃ anubhavatī'ti āha. Tameva 'tthaṃ pakāsetuṃ gāthāyo bhavanti.

1. Nāttano'ti gharaṃ hoti
vighāsādo 'va pīḷito.

appannapāno so hoti
yo naro akataññuko.

2. Mātāpitunna 'ṃpi gharaṃ
sace so upasappati.
dhī'ti taṃ paṭisedheti
yo naro akataññuko.

3. Thenādinā 'parādhāni
lokavajjāni nekadhā.
tasse 'va ruhate dosaṃ
yo naro akataññuko.

4. Rāja corāri dahana-
sīha vyālādijaṃ bhayaṃ.
tasse 'va sabbadā hoti
yo naro akataññuko.

5. Hattha pādāli chejjaṃ ca
kaṇṇa nāsādika 'mpi ca.
neka vadhāni pappoti
yo naro akataññko.

Vadanti

6. kāya sukhaṃ citta sukhaṃ
aññaṃ vā nādisaṃ sukhaṃ.
Na hoti supinenā 'pi
yo naro akataññuko.

7. Avaṇṇo ca akittī ca
ayaso cassa vitaññati.
pāpo'ti Pākaṭo hoti
yo naro akataññuko.

8. caṇḍālo 'va pisāco 'va
kāko 'va sunakho viya,
sabbe taṃ avamaññanti
yo naro akataññuko.

9. Avīciyaṃ va yaṃ dukkhaṃ
yaṃ dukkhaṃ tiriyaggate.
peta lokesu yaṃ dukkhaṃ
thathevā 'sura kāyike.
so bhāgī sabbadukkhassa
yo naro akataññkoti.

Evaṃ ca pana vatvā yo bho pāpena saddhiṃ paṭivasati. Tassa pāpamā 'gacchatī'ti vatvā na me tayā pāpena saddhiṃ samāgamo hotū'ti. Tato ca nikkhamitvā bhikkhuṇḍūpassayaṃ gantvā pabbajitvā upasampannā vipassitvā na cirene 'va kālena arahattaṃ pāpuṇi. Athassa sāmiko 'pi mayā akattabbaṃ kata 'nti cintetvā lajji dhamme patiṭṭhito saṃvegappatto (ppanno) vihāraṃ gantvā pabbajjaṃ yācitvā laddha pabbajjūpa sampado ghatento vāyamanto na cirene 'va kālena arahattaṃ pāpuṇī'ti.

10. karotha mā mitta duhiṃ kadāci
kataññu mā hotha kataṃ sarātha.
Saggâvahaṃ bho kusalaṃ karotha
aninditā hotha anāgatesu.

Vānarassa Vatthuṃ Aṭṭhamaṃ.

IX. 9

9. *JAYAṂPATIKĀNAṂ VATTHUṂHI AYAMANUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaḷadīpe Rūvakavīṭṭhi nāmeko gāmo ahosi. Tattha mahā vibhava sampannāni pañcakulasatāni vasanti. Sabbe ca te mahāsaddhā vatthu ttaya saraṇa parāyaṇā ahesuṃ. Tassā 'vidūre Ruvakaviṭṭhi nāma neka-vihāra sahassa patimaṇḍitaṃ ārāmaṃ ahosi. Tattha pañca paññāsa sahassādhikā dvesata sahassa mattā bhikkhu vasanti. Tāni pana pañcasata kulāni paccekaṃ pañcasata pañcasata bhikkhū nimantetvā satataṃ mahādānaṃ pavattenti. Athā 'parasmiṃ samaye Laṅkā dussassā ahosi. Dubbhikkhā tadā nidāgha suriyena sabba nadī kandara sobbha taḷākādayo sussiyiṃsu. Vanagaha-

ṇaṃ milātaṃ sīnapaṇṇaṃ ahosi. Sabbe miga sūkara vihaṅgādayo ghammābhi tattā pipāsābhibhūtā vicaranti. Manussā chātakabhayena pīdhitā dukkhena jīvanti. Tadā tāni pañcasata kulāni pakati niyāmena dānaṃ dātuma 'sakkonto anukkamena dānaṃ parihāpetvā ekeka kulaṃ ekeka bhikkhū'ti evaṃ pañca kulasatāni pañcasata bhikkhu nimantetvā dānaṃ duggata manusso attano bhariyāya saddhiṃ khalaṃ poṭhento palālaṃ cālento dukkhena kasirena jīvati. Tadā so gāmavāsike manusse bhikkhusaṅghassa dānaṃ dente disvā sayampi dānaṃ dātukāmo. Bhariyaṃ āmantetvā tayā saddhiṃ mantento evamā 'ha.

1. Nā 'kaṃha kusalaṃ bahu hot
   pubbe edāni tasmā atiduggatamha.
   na kucchipūraṃ madhurannapānaṃ
   labhāma pubbesu adinnabhāvā.

2. ṭhitesu aṭṭhisu adatva bhattaṃ
   macchera bhūtassa nanassa 'dāni.
   Sa kucchi pūraṃ madhurannapāna
   lābho nabhāto paṭhavīva dūre.

3. Eto cito sibbita thūla (phūlakannaṃ) phūlakannaṃ
   sāyūka maṇḍaṃ ca kiliṭṭhamekaṃ.
   Nivāsanaṃ āsi aho ! atīte
   adinna vatthassa kuto nu vatthaṃ.

4. Hatthī gavassā mahisādinānākulā
   kulā honti kulāna 'majjhe.
   dīnā anāthā kapaṇā varākā
   ahumha pubbe kata pāpa kattā.

5. Sayanti nāvā sayane alaṅkate
   mālādi nānā subhagandhavāsite.
   sakkacca puñño pacitā mahājanā
   apuññatā sema chamāya aṃhe.

6. Akatva puññāni mayampi 'dāni
   karoma kiṃ āyati jāti hetuṃ.

lukha 'mpi appa 'nti acintayitvā
nidhema saṅghe bahu deyyadhamma 'nti.

Evaṃ tena vutte sā sādhū'ti sampaṭicchitā dve janā tattha tattha taṇḍule pariyesitvā bhattaṃ sampādetvā missaka panna sūpena saddhiṃ bhattaṃ gahetvā bhikkhūnaṃ bhuñjanaṭṭhānaṃ gantvā attano duggata bhāvena pilotikena hirikopīna paṭicchādetuma 'sakkontā bhuñjannānaṃ bhikkhūnaṃ parivisetuma 'sakkontā tesaṃ dassanaṭṭhane aṭṭhaṃsu. Tato tesu saṅghatthero pahīna bhava bandhano vītarāgo ahosi. So tathā ṭhite Jayaṃpatike disvā karunāpūrita mānaso tesaṃ bhattassa ganhanākāraṃ dassesi. Te therassābhippāyaṃ ñatvā therassa santikā santikaṃ gantvā bhattaṃ patte ākiriṃsu. Thero thokaṃ gahetvā pattaṃ pidhesi. Tato te avasesa bhikkhūna 'mpi pattesu ṭhoka thokaṃ ākiritvā bhikkhūnaṃ vanditvā evaṃ patthenaṃ paṭṭhapesuṃ.

7. Eto cutā no ubhayo Jayaṃpatī
Jayaṃpatittaṃ avināsayantā.
ekatther jāyemu piyā manāpā
hessāma rūpena pasattha rūpā.

8. Dīghāyukā vaṇṇa vantā yasassī sasassī
hessāma bhogī ca visuddha saddhā.
Metteyya nāthaṃ catu paccayehi
tappettha kassāma bhavassa anta 'nti.

Evaṃ paṇiddhānaṃ katvā pakkamiṃsu. Bhikkhū 'pi tesaṃ anuggahatthāya taṃ amataṃ viya paribhuñjiṃsu. Tato tattha sannipatitā upāsako 'pāsikajanā aho ! acchariyaṃ kataṃ bhikkhūhi emaṃ kilinna bhojanaṃ bhuñjantehī'ti sādhukāraṃ pavattentā somanassā ahesuṃ. Atha te Jayaṃpatikā tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā tato cutā emasmiṃ ye 'va Laṅkādīpe udumbara girito passe ekaṃ ghanasela pabbataṃ, tad' 'panissāya pabbataṭṭhaka devatā hutvā nibbattiṃsu. Tesaṃ puññānubhāvena nānā ratana samujjalaṃ neka bhūmi samākinnaṃ uyyāna pokkharanīpatimaṇḍitaṃ mahantaṃ pāsādaṃ nibbanti. Tattha te nānāvidha bherituriya nādehi ṇacca gītādīhi ca modantā neka devata sahassa parivuṭā

devissariyaṃ anubhavanti. Tasmiṃ kāle disāpakkhannā satta khīṇāsavā pabbata pādena gacchanti. Atha Jayampatikā te bhikkhū disvā amhākaṃ yasadāyakā puññakhetta bhūtā ete Jina sāvakā'ti jāta somanassā tesaṃ santikaṃ gantvā vanditvā tattha sakaṭa khandhāvāraṃ māpetvā tatha mahantaṃ dibba maṇḍapaṃ māpetvā te tattha nisīdāpetvā dibbehi khajja bhojjehi sakkaccaṃ parivisitvā dibbattabhāvaṃ māpetvā dibbā bharaṇa bhūsitā aṭṭhaṃsu. Tato saṅghatthero tesaṃ dibba sampattiṃ disvā yena etena puññakammena emaṃ sampattiṃ samadhi 'gamiṃsu. Taṃ tedā'ti (tedā 'ni) pucchıssāmī'ti cintetvā evamā 'ha.

9. Pucchāma 'haṃ Jayampatike
jalanne (jalante) akattha kiṃ.
puññama 'tīta kāle
taṃ me viyā 'cikkhatha ñātukāmo.
dānādinā (dānādinaṃ)
kassa ayaṃ vipāko'ti.

Atha te āhaṃsu.

10. Ahuṃha pubbe kapanā varākā
adaṃhi saṅghassa kadanna mattaṃ.
Saddhāya taṃ dānavaraṃ bhadante
akāsi nodā 'ni mahāvibhutiṃ.

11. Tadā parittaṃ ca adaṃha dānaṃ
tatthāpi taṃ hoti kadānna mottaṃ.
Saddhāya ṭhāne supatiṭṭhi tattā
tasso 'disaṃ āsi phalaṃ bhadante'ti.

Taṃ sutvā thero tumhe bho mārisā emaṃ dibba sampattiṃ anubhavantā kittakaṃ kālaṃ ettha vasathā'ti pacchanno āha.

12. Pucchāmi tuṃhe vasataṃ edhe 'vaṃ
vadetha kittāvatako nu āyu
sukhe ṭhitānaṃ viyame 'va attaṃ
ciraṃ vasissantu apāpakammā
Athassa āyuṃ pakāsento evamāhaṃsu.

13. Bhiyyo sukhaṃ ettha 'nu bhuyamānā
anantarārāye 'ttha vasāma yāva.
Mettayya Nāthassa Jinassa patti
eto cutā ketumatiṃ gamāma.

14. Aḍḍhe kule pūjita loka sammate
jātā tato tassa Jinassa dhammanī.
sutvāna datvāno satāvakassa
anūpamaṃ uttama dānama'ggaṃ.

15. Pabbajja sabbattha supākaṭā no
pūretvā silaṃ paṭi pattisāraṃ.
tadā karissāma Jinassa sāsane
bhavassa antaṃ mutito (munito) sakāse'ti.

Ādinā nayena attano āyuppamānaṃ kathesuṃ. Taṃ sutvā te bhikkhū santuṭṭho tamatthaṃ janakāye pakāsesuṃ. Taṃ sutvā bahujanā puññakammāni katvā saggaparāyanā ahesu 'nti.

16. Āruyha dānamaya
nāvama 'nuñña paññā.
saddhā lakāra sahitaṃ
guna bhaṇḍa (bhaṇḍha) puṇṇaṃ.

17. Saṃsāra pāpa duritā
kara sāgarassa.
pāraṃ payanti sujanā
na cirena evaṃ.

Jayaṃpatikānaṃ Vatthuṃ Navamaṃ.

XI. 10

10. *RUKKHE DEVATĀYA VATTHUṂHĪ AYAMĀNU PUBBI KATHĀ*

Ekasmiṃ samaye Laṅkādīpe Brāhmanātiyaṃ nāma chatakaṃ dvādasa saṃvaccharaṃ aṭṭhāsi. Etthantare manussā chātaka bhayena upaddutā yebhuyyena kālaṃ kariṃsu ye ca

jīvanti aṭṭhi cammāvasesā appa lohita maṃsā aṭṭhi saṅkhalīka mattā appanna pāna bhojanā pisācā viya dukkhena kasirena yāpenti. Tattha Rūvakaviṭṭhīgāme pañcasatāni kulāni pubbe dāyakā dānapatito 'pi (patino 'pi) chātaka bhayena dānaṃ dātuma 'sakkonto dānaṃ pacchindiṃsu.

Tadā tatthe'kasmiṃ kule manussā eka taṇḍula nāliṃ gopetvā taṃ Pilotikāya bandhitvā uṇhādake pakkhipitvā taṇḍulodakaṃ pivitvā puna taṇḍulaṃ ātape sukkhāpevtā bhājane pakkhipitvā corabhayena bhūmiyaṃ khaṇḍitvā ṭhapenti. Evamevaṃ jīvikaṃ kappenti. Tadā eko khīnāsavo sunivattho Supāruto taṃ gāmaṃ piṇḍāya pavisitvā yathā dhotena, pattena paṭinivatti. Te tathāgacchantaṃ theraṃ disvā sabbe ekacchandā pubbe adinnabhāvena no emaṃ dubbhikkha bhayaṃ dukkhaṃ anubhavimha Yannūna mayaṃ emaṃ taṇḍulaṃ Tissāya tathāvidhaṃ dukkhaṃ nā nubhavissāmā'ti cintetvā tassa hatthato pattaṃ gahetvātena tenḍulena bhattaṃ pacitvā patte pakkhipitvā therassa adaṃsu. Atha tesaṃ saddhābalena ukkhali bhattena paripuṇṇā ahosi.

Te taṃ abbhutaṃ disvā ayyassa dinnadāne vipāko ajje 'va no diṭṭho'ti somanassa jātā Mahājanaṃ sannipātetvā te bhattaṃ bhojetvā pacchā sayaṃ bhuñjiṃsu. Bhattassa gahitaṭṭhānaṃ pūrate 'va. Tato paṭṭhāya te sampanna Mahājanassa dānaṃ dento āyupariyosāne devaloke nibbattiṃsu. Tato thero bhattaṃ gahetvā tadeva gāmassa anto taḷāke (taḷhāke) mahā Endāvaruṇa rukkhamūla 'mupasaṅkamma nisinno bhattaṃ bhuñjitumā 'rahi. Tasmiṃ pana rukkhe nibbanto eko devaputto āhārena kilanto bhuñjamānaṃ theraṃ disvā attānaṃ vijihitvā mahallaka vesena tassa samīpe aṭṭhāsi. Thero anāvajjitvā 'va bhuñjati. Devaputto tena carimālopaṃ ṭhapetvā bhuttakāle ukkāsetvā attānaṃ ṭhitabhāvaṃ jānāpesi. Thero taṃ disvā vippaṭisāri hutvā taṃ carimaṃ bhatta piṇḍaṃ (piṇḍhaṃ) tassa hatthe ṭhapesi. Tato so bhattapiṇḍhaṃ (piṇḍaṃ) gahetvā cintesi. Eto kira mayā pubbe samaṇa brahmanānaṃ vā kapanaddhikānaṃ vā antamaso kāka sunakhādīna 'mpi āhāraṃ adinnapubbaṃ bhavissati. Tena 'vā 'haṃ devo hutvā 'pi bhattaṃ na labhāmi. Handā 'haṃ emaṃ bhatta piṇḍham (piṇḍaṃ) therasse 'va dassāmi. Taṃ me bhavissati

dīgharattaṃ hitāya sukhāya vā'ti. Evaṃ ca pana cintetvā bhatta piṇḍe āsaṃ pahāya (pabhāya) theramūpasaṅkamma sāmi dāsassa vo alaṃ edha lokena saṅgahaṃ 'paralokena saṅgahaṃ karothā'ti vatvā tassa patte okiri. Atha'ssa bhattapiṇḍaṃ patte patita matte ye 'va aṭṭha vāṭisu dibbamayaṃ bhojanaṃ uppajji. Thero bhattaṃ bhuñjitvā sakaṭṭhāname va agamāsi. Tato devaputto taṃ dibbannapānaṃ disvā tuṭṭhiṃ pavedesi. Atama 'tthame 'va dassetuṃ gāthāyo bhavanti.

1. Suladdhā vata 'yaṃ jāti
   suppabhāsajja vāsaraṁ.
   Yo yaṃ addasāsi majja
   sukhaṃ me Sugatorasaṃ.

2. Yama 'haṃ addasaṃ bhikkhuṃ
   paṭipatti Parāyanaṃ.
   āhuṇeyyaṃ pāhuṇeyyaṃ
   tassa 'jja mama maṅgalaṃ.

3. Yassa dinnaṃ yassa yiṭṭhaṃ
   yattha khettamhi ropitaṃ.
   akālikaṃ phalaṃ hoti
   so 'jja diṭṭho mayā muni.

4. adinnattā pure dānaṃ
   samaṇa brāhmaṇa savake yāvake.
   devabhūtassa mayha 'ṃpi
   na labhissati tathā vidhaṃ.

5. Ajja yena mamā dinnaṃ
   ālopaṃ carima 'ppa 'haṃ.
   tasse 'vadāsiṃ so bhuñji
   mamā 'nuggaha buddhiyā.

6. Ajje 'va dānaṃ datvāna
   dakkhineyye anuttare.
   phalaṃ laddhosmi ajje 'va
   Aho ! (aho !) khetta mahantatā.

7. Akāhiko'ti yaṃ āhu
Sugato Sugato rasaṃ.
tadattho ajja me ñāto
phalaṃ sacchikato puna.

8. Sabyañjanaṃ sopakaraṇaṃ
Sudhannaṃ sādhumakkhayaṃ.
aṭṭhacāṭi pātu bhūtā
Aho ! dāna phalaṃ aho'ti.

Evaṃ ca pana vatvā Devaputto āgatā 'gatānaṃ dānaṃ dento vattha vihāsi—

9. Yo Sīlavantamahiyaṃ suci puññbhūtaṃ.
saddhā lavāḷa valaye suci dāna bījaṃ.
ropeti so janita kappa mahā dumindo
saggā pavagga vipulaṃ labhate phalaṃ bho.

Rukkhadevatāya Vatthuṃ dasamaṃ. Sīlunnavaggo Navamo.

X. 1

1. *CŪLAGALLA VATTHUṂHI AYAMĀNUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ Jajjara Nadīyā samīpe cūlagallaka vihāraṃ nāma mahantaṃ vihāraṃ ahosi. Taṃ aneka bhikkhusatehi ca saddhājanehi ca samākiṇṇaṃ ahosi. Tatthe 'ko upāsako saddhāsampanno ratanattaya māmako so āsanasālaṃ sucihattaṃ kārāpetvā vitdānādīhi samalaṅkaritvā pānīyaṃ paribhojaniyaṃ upaṭṭhāpeti. Āsanāni paññāpeti. Danna (danta) kaṭṭhādiṃ āharitvā thapāpeti. Gilānānaṃ uṇṇodakaṃ sītodakaṃ upaṭṭhapeti. Padīpa pādabbhañjanādi telaṃ upaṭṭhāpeti. Gilānānaṃ bhesajja yāgū yāgū ādīni upaṭṭhapeti. Tasmiṃ samaye Maliya Mahādeva tthero veriya vihāre paṭivasati Padhāna gharasmiṃ bahuno janassa hita sukhaṃ āvahanto tatthe 'vaṃ vasantassa therassa ekadivasaṃ rattibhāge udare vāto cali. Tassa kira pubbe ekādasa yāgu pītakāle so ābādho upasammati. Ekādāsahi osadhehi pariniṭṭhitā yāgu Ekādasa-

yāgu nāma. Tato thero taṃ kuto labhissāmī'ti dibba cakkhunā olokento cūlagalla gāmikassa upāsakassa santikā taṃ bhesajjaṃ labhissatī'ti disvā pāto 'va vuṭṭhāya sarīra paṭijagganaṃ katva cetiyaṅgaṇa Bodhiyaṅgaṇādisu vattaṃ patipādetvā pattacīvaramādāya ākāsaṃ ullaṅghitvā gāmadvāre otaritvā cīvarakkhette ṭhito supaṭicchannaṃ cīvaraṃ pārupitvā pattamā 'dāya anto gāmaṃ pavisitvā ghara paṭipāṭiyā bhikkhanto gantvā āsanasālaṃ pāvisi. Tadā upāsako Āsanasālāya vattaṃ karonto sampattaṃ theraṃ disvā āsanaṃ paññāpetvā tattha nisinnassa therassa pādo dhovitvā nelaṃ abbhañjitvā (vījatiyā) bījamāno sammodanīyaṃ evāṃ kathento kinnu bhante bhadantassa sarīrābādho pīḷetī'ti (pīḷhetī'ti) pucchi.

Thero pucchā sabhāvaṃ ñatvā tassa attano ābādhaṃ kathesi. Upasako etassa ābādhassa ekādasa yāgu hitā. Mamā 'nuggahāya thokaṃ upadhāretha. Yāvā 'haṃ bhesajjaṃ upadhāremī'ti. Thero adhivāsesi tuṇhī bhāvena tato so tasmiṃ khane gehaṃ gantvā bhesajjatthāya sabbaṃ taṃ osadha bhaṇḍaṃ (bhaṇḍhaṃ) paṭiyādetvā āgamma therassa santike nisīdi. sammodanīyaṃ kathaṃ kathayamāno. Tato thero na yo vā so vā eso santo anāgate Mahesakkho Devaputto bhavissatī'ti ñatvā upasakaṃ āmantetvā upāsaka, yāva bhesajjaṃ sampādīyati. Tāva tāvatiṃsa bhavanaṃ gantvā cūḷāmaṇicetiyaṃ vanditvā āgacchāma. Mayā saddhiṃ ehī'ti āha. Tato upāsako bhante ahaṃ tāva cūḷāmaṇicetiyaṃ vandatu 'micchāmi. Natthi me tādisā eddhi'ti. Tato therena upāsaka 'tava kevalaṃ gamana cittaṃ atthi ve 'ahaṃ taṃ attano ānubhāvena tattha nessāmi. Ebhi (Abhi) mayā saddhī 'nti vutte upāsako tuṇhī bhāvena sampaṭicchi. Thero 'pi attano cammakhaṇdaṃ (khaṇdhaṃ) tassa aṅke ṭhapāpetvā ayaṃ mayā Saddhiṃ āgacchatū'ti adhiṭṭhāya ākāsaṃ ullaṅghitvā tāvatiṃsa devalokaṃ gantvā cūḷāmaṇi cetiyassa satta ratanamaya dvāra koṭṭhake patiṭṭhāpesi. Tasmiṃ khaṇe pūrita pāramiyo Metteyya Bodhisatto cha devalokesu deva rājānaṃ ādiṃ katvā mahatiyā devaparisāya parivuto mālāgandhi dīpa dhūpādi nānā pūjāvidhānaṃ gahāpetvā cūḷāmaṇi cetiyaṃ vandituṃ āgacchati. Atha 'ssa purato eko Devaputto 'purato ca pacchato ca ubhato ca catu gāvutaṭṭhāne odata (odāta) vaṇṇa vatthālaṅkāra pati-

maṇḍitehi odāta dhaja patāka sahassehi dhāriyamānehi ussāpita seta-kunta seta-cchatta sata sahassehi parivāriyamāno saya 'mpi setavaṇṇa vatthābharaṇa gandha vilepanehi alaṅkato seta sindhava yūtte setarathe nisinno mahantena devānubhāvena mahatiyā devissariyāya samantāgato āgaochati. Upāsako tathā āgacchantaṃ devaputtaṃ disvā theraṃ pucchanto evamāha.

1. Setamaṅgo setavattho
   setābharaṇa bhūsito.
   sitaṅgarāga littaṅgo
   setamālā vibhūsito.

2. Setālaṅkāra saṃyuttaṃ
   Setasindhava yojanaṃ.
   setāsanasu paññattaṃ
   setamā 'ruyha sandanaṃ.

3. obhāsayaṃ disā sabbā
   āgacchati mahāyaso.
   athā 'pi taṃ mahāsenā
   parivārenti rīdisaṃ (rīhadisaṃ).

4. Setālaṅkāra vasanā
   setagandhānu lepino.
   paggayha paṇḍaracchatte paṇḍharacchatte
   patākāyo dhaje tathā.

5. Devatā paricārenti
   samantā catuyojane.
   kīḷanti atha selentā
   ullaṅghentā samantato.

6. Seta cāmara muggayha
   senābharaṇa bhūsitā.
   vījenti surakaññāyo
   devaputtaṃ mahīddhikaṃ.

7. Pañcaṅgikāni turiyāni
paggayha surasundarī.
vādenti madhuraṃ tattha
modenti taṃ manoramaṃ.

8. Sattasarānugaṃ gītaṃ
tārādi laya saṃyutaṃ.
vādenti tantiyo tattha
gāyanti sura sundari.

9. Tamba bimbādharā cāru
payodhara bharā subhā.
visālāyata nīlakkhā
sabbāvayava maṇḍitā.

10. Naccanti purato tassa
bherimaṇḍala majjhagā.
hāva bhāva surūpetā
manuñño nayanussavā.

11. Na me etādiso dhūra
diṭṭhapubbo kudācanaṃ.
puṭṭho ācikkha me eso
kiṃ puññamakarī pure'ti.

So kira eto pubbe Laṅkādīpe hatthikkhandha vihārāsanne kammāra gāme eko gopālako ahosi. So ki 'reka divasaṃ gopāla dārakehi saddhiṃ gāvo gocaraṃ gāhāpitvā sāyaṃ gehamā 'gacchanto antarāmagge ekaṃ supupaṭhītaṃ seta kālavalli gumbaṃ disvā tato mālaṃ oviṇitvā mālādāmaṃ sīse bandhitvā ubhokaṇṇesu pilandhitvā patodakaṃ khandhe katvā taṃ ubhohi hatthehi paggayha gāyanto gehaṃ gacchati. Atha so antarāmagge ekaṃ vammikaṃ disvā sabbaṃ taṃ mālaṃ omuñcitvā bhagavavanta mu 'ddissa vammika matthake pūjetvā samīpā 'vāṭato udakaṃ gahetvā osiñcitvā vanditvā kīḷamāno pakkāmi. Athantarā magge nisinno eko sappo taṃ disvā ṭhisi (ḍhisi). Tato so āsanna kusalaṃ saranto kālaṃ katvā emasmiṃ devaloke nibbattitvā evarūpaṃ sampattiṃ

paṭilabhi. Thero upāsakena puṭṭho tassa etama 'tthaṃ kathento āha.

12. Laṅkādīpaṃhi bho eso
gāme kammāra nāmake.
eko godāḷako āsi
rukkhanto goganaṃ hi so.

13. Disvā supupphitaṃ ekaṃ
valligmbaṃ manoramaṃ.
so tato pasaṃ kamma
mālāmocitva pupphitaṃ-

14. Pīḷandhitvāna taṃ gayha
sīse ca kanna jantusu.
pūjayitvāna taṃ sabbaṃ
gacchaṃ vammika muddhani

15. Vandītvāna apakkanto
daṭṭho āsivisena so.
cavitvā devalokamhi
jāto ettha manorame.

16. Dibba kāmehi modaṇto
devissariya maṇḍito.
mahiddhiko ca so āsi
puppha pūjāyidaṃ phala 'nti.

Therassa vacanaṃ sutvā upāsako somanasso ahosi.

Tasmiṃ atikkante atha 'ñño deva putto tatheva tigāvutaṭṭhāne pavāḷa vaṇṇa vatvā laṅkāra patimaṇḍitehi pavāḷa vaṇṇa dhaja patākā sahassehi dhāriya mānehi saya 'ṃpi pavaḷa vaṇṇa kuntacchatta sata sahassehi dhāriya mānehi saya 'ṃpi pavāla vaṇṇa vatthabharaṇa vilepanehi alaṅkato ratta sindhava yutta pavāḷamaya rathe nisinno mahantena devānubhāvena mahatiyā deviddhiyā samantāgato āgacchati. Upāsako tathā āgacchantaṃ devaputtaṃ disvā theraṃ pucchanto eva 'māha.

17. Rattaṅgo rattavattho
rattābharaṇa bhūsito.
rattaṅgarāga littaṅge
rattamālaṃ vibhūsito.

18. Rattālaṅkāra saṃyuttaṃ
ratta sindhava yojitaṃ.
rattāsana supaññattaṃ
rattamā 'ruyha sandanaṃ.

19. obhāsayaṃ disā sabbā
āgacchati mahā yaso.
athā 'pi taṃ mahāsenā
parivārenti rīdisā (rīhdisā).

20. Rattā laṅkāra vasanā
ratta gandhānu lepino.
paggayha lohitacchatte
patākāyo dhaje tathā.
devatā parivārenti
samantā catu yojane.

21. kīḷanti atha selentā
ullaṅghentā samantato.
rattacāmaramu 'ggayha
rattābharaṇa bhūsitā.

22. Vījenti surakaññāyo
devaputtaṃ mahiddhikaṃ.
pañcaṅgikāni thuriyāni
paggayha sura sundarī.

23. Vādenti madhuraṃ tattha
modenti taṃ manoramaṃ.
sattasarānugaṃ gītaṃ
tārādi laya saṃyutaṃ.

24. Vādenti tantiyo tattha
gāyanti sura sundarī.
tamba bimbādharā cāru
payodhara bharā subhā.

25. Visālāyata nīlakkhā
sabbāvayava maṇḍitā,
naccanti purato tassa
bheri maṇḍala majjhagā.

26. Hāva bhāva surūpetā
manuññā nayanussavā.
na me etādiso dhīra
diṭṭha pubbo kudācanaṃ.
puṭṭho ācikkha me eso
kiṃ puññaṃ 'karī pure'ti.

So kira eto pubbe Laṅkādīpe cetiya vihāra sanne ekasmiṃ gāme gopālako hutvā nibbanti. So pana aññehi gopāla dārakehi saddhiṃ goganā jajjara nadiṃ otāretvā sayaṃ vāḷukā (vāḷhukā) kīḷamāno (kīḷhamāno) vāḷakāthūpaṃ katvā rattamāla vanaṃ pavisitvā māḷaṃ bhinditvā tasmiṃ pūjetvā udakaṃ āsiñcitvā cittaṃ pasādetvā ātapa nivāranatthaṃ sākhāmaṇdapaṃ katvā sāyaṃ gehaṃ gato rattibhāge udara vātābādhena kālaṃ katvā tena puññakammena emasmiṃ devaloke nibbattitvā evarūpaṃ dibba sampattiṃ paṭilabhi. Thero kira upāsakena puṭṭho tassa etama 'tthaṃ pakāsento evamā 'ha.

27. Laṅkādīpamhi bho eso
gāme aññatare pure.
gopāla dārako āsi
rakkhanto goganaṃ hi so.

28. Netvāna goganaṃ tattha
jajjaravha mahānadiṃ.
kīḷanto vāḷakā kīḷaṃ
dārakehi sahā tahiṃ.

29. katvāna vāḷakā ṭhūpaṃ
rattamālāhi pūjiya.
āsiñcitvā jalaṃ tattha
katvā nātapa saṃvaraṃ.

30. Tadaheva (nadateva) rattibhāgasmiṃ
vātābādhena so mato.
Emasmiṃ devalokasmiṃ
uppajjitvā manorame.

31. Dibbakāmehi modento
devissariya maṇḍito.
mahiddhiko ca so āsi
pupphapūjāyidaṃ phalanti.

Ṭaṃ sutvā upāsako somanasso ahosi.

Tasmiṃ atikkante añño devaputto tathevati gāvutaṭṭhāne kañcana vaṇṇa vatvā Laṅkāra patimaṇḍitehi kañcana vaṇṇa dhaja patākā sahassehi dhāriya mānehi ussāpita hema maya kuntacchanna sahassehi ca parivāriyamāno sayampi suvaṇṇa vaṇṇa vatvā bharaṇa gandha vilepanchi alaṅkata hemavaṇṇa sindhava yutte hemarathe nisinno mahantena devānubhāvena mahatiyā deviddhiyā samantāgato āgacchati. Upāsako tathā āgacchantaṃ devaputtaṃ disvā theraṃ pucchanto evamāha.

32. Soṇṇa vaṇṇo soṇṇa vattho
soṇṇābharaṇa bhūsito.
soṇṇa vaṇṇaṅga rāgaṅgo
soṇṇamālā vibhūsito.

33. Soṇṇālaṅkāra saṃyuttaṃ
soṇṇa sindhava yojitaṃ.
Soṇṇāsana supaññattaṃ
soṇṇamāruyha sandanaṃ.

34. obhāsasaṃ disā sabbā
āgacchati mahāyaso.

Athā 'pi taṃ mahāsenā
parivārenti rīdīsaṃ (rīdisā).

35. Soṇṇālaṅkāra vasanā
soṇṇa gandhānu lepino.
paggayha kañcanacchatte
patākāyo dhaje tathā.

36. Devatā parivārenti
samantā catuyojane.
kīlantā atha siḷentā
ullaṅghentā samantato.

37. Soṇṇa cāmaramu 'ggayha
sonnābharaṇa bhūsitā.
vījenti surakaññāyo
devaputtaṃ mahiddhikaṃ.

38. Pañcaṅgikāni turiyāni
paggayha sura sundarī.
vādenti madhuraṃ tattha
modenti manoramaṃ.

39. Satta sarānugaṃ gītaṃ
tārādilaya saṃyutaṃ.
vādenti tantiyo tattha
-gāyanti sura sundarī.

40. Tamba biṃbā dhara cāru
payodhara bharā subhā.
visālāyata nīlakkhā
sabbāva yava maṇḍitā.

41. Naccanti purato tassa
bherimaṇḍala majjhagā
ħāva bhāva surūpetā
manuññā nayanussavā.

42. Na me etādiso dhīra
dītthapubbo kudācanaṃ.
puṭṭho ācikkha me eso
kiṃ puññama 'karī pureti.

So kira eto pubbe Lankādīpe Mahāgaṅgāsanne tinduka gāme eko gopāla dārako hutvā nibbatti. So pana pāto 'va uṭṭhāya goganaṃ Gaṅgāsannaṃ netvā tattha tattha vicaranto supupphitaṃ kosātakī gubhaṃ disvā tato pupphāni ocinitvā Gaṅgānīre ekaṃ vāḷakā ṭhūpaṃ katvā mālaṃ pūjetvā udakena osiñcitvā ātapa nivāranatthaṃ ekaṃ sākhā maṇḍapaṃ katvā cittampasādetvā vanditvā pakkāmi. Aparabhāge kālaṃ katvā etena kusala mūlena emasmiṃ devaloke nibbattitvā evarūpaṃ sampattiṃ paṭilabhi. Thero upāsakena puṭṭho tassa etama 'tthaṃ pakāsento āha.

43. Laṅkādīpamhi bho eso
Gaṅgāsanne manorame.
gāme tinduka nāmamhi
āsi gopāla dāroko.

44. So 'yaṃ ki 'rekadā gāvo
Gaṅgāsanne sucārayaṃ.
disvā kosātakī gumbaṃ
vaṇṇavantaṃ supupaṭhitnṃ.

45. Tato cinitvā pupphāni
katvā vāḷaka thūpikaṃ.
puppha pūjaṃ karitvāna
osiñcitvā jalaṃ tadā.

46. Sākhāya maṇḍapaṃ katvā
vanditvā 'pagato tato.
kālaṃ katvāna so ettha
jāto deva pure vare.

47. Dibbakāmehi modanto
devissariya samanavito.

mahiddhiko ca so āsi
puppha pūjāyidaṃ phala 'nti.

Therassa vacanaṃ sutvā upāsako somanasso ahosi.

Tasmiṃ atikkante aparo devaputto tatheva tigāvutatthāṇe maṇivaṇṇa vatthālaṅkāra patimaṇḍitehi maṇīvaṇṇa dhaja patākā sahassehi dhāriyamānehi ussāpita maṇimaya kuntacchanna sahassehi parivāriyamāno saya 'mpi maṇivaṇṇa vatthābharaṇa gandha vilepanehi alaṅkato maṇivaṇṇa sindhava yutte maṇimaya rathe nisinno mahantena devānubhāvena mahatiyā deviddhiyā samantāgato āgacchati. upāsako tathā āgacchantaṃ devaputtaṃ disva theraṃ pucchanto evamāha.

48. Maṇivaṇṇo maṇivattho
maṇyābharaṇa bhūsito.
maṇivaṇṇaṅga rāgaṅgo
maṇimālā vibhūsito.

49. Ratanālaṅkāra saṃyuttaṃ
ratana sindhava yojitaṃ.
ratanāsana supaññattaṃ
ratanamāruyha sandanaṃ.

50. obhāsayaṃ disā sabbā
āgacchati mahāyaso.
tathā 'pi taṃ mahāsenā
parivārenti rīdisā (rihadisā).

51. Ratanālaṅkāra vasanā
ratanagandhānu lepino.
paggayha ratanacchanne
patākāyo dhaje tathā.

52. Devatā parivārenti
samantā catuyojane.
kīḷanti atha selentā
ullaṅghentā samantato.

53. Maṇi cāmara muggayha
ratanābharaṇa bhūsitā.
vījenti surakaññāyo
devaputtaṃ mahiddhikaṃ.

54. Pañcaṅgikāni turiyāni
paggayha sura sundarī.
vādenti madhuraṃ tatthā
modenti taṃ manoramaṃ.

55. Satta sarānugaṃ gītaṃ
tārādi laya saṃyutaṃ.
vādenti tantiyo tattha
gāyanti sura sundarī.

56. Taṃba biṃbā dharā cāra
payodhara bharā subhā.
visālāyata nīlakkhā.
sabbāvayava maṇḍitā.

57. Naccanti purato tassa
bheri maṇḍala majjhagā.
hāva bhāva surūpetā
manuññā nayanussavā.

58. Na me etādiso dhīra
ditthapubbo kudācanaṃ.
puṭṭho ācikkha me eso
kīṃ puñña 'makarī pure'ti.

So kira eto pubbe Sīhaladīpe Laṅkāpabbata pāde Mahātissa gāme gopāla dārako hutvā nibbatti. So pana sesa dārakehi saddhiṃ gāvo gocaraṃ gāhāpento pabbatapādaṃ sampāpuṇi. Tattha so supupphitaṃ girikaṇṇika vanaṃ disvā bahūni kusumāni bhinditvā netvā vāḷakāthūpaṃ ussāpetvā vantene vantaṃ pattena pattaṃ samaṃ katvā pūjetvā udakaṃ āsiñcitvā amilāyanatthaṃ sākhā maṇḍapaṃ katvā somanasso agamāsi. So aparabhāge kalaṃ katvā tena puñña kammena ekasmiṃ

devaloke nibbattitva evarūpaṃ sampattiṃ paṭilabhi. Upāsakena puṭṭho thero eta 'matthaṃ dassento aha.

59. Eso Sīhala dīpasmiṃ
Laṅkāpabbata santike.
Mahātissavha gāmasmiṃ
jāto gopāla dārakaṃ.

60. Ekadā so kumārehi saddhiṃ
gāvo carāpayaṃ.
tasmiṃ pabbata pādasmiṃ
girikaṇṇika vanaddasa.

61. Disvā supupphitaṃ kusumaṃ.
chinditvāna bahuṃ tadā.
kandaraṃ upasaṅkamma
sītalaṃ sikatā talaṃ.

62. katvāna vālakā thūpaṃ
pūjetvā kusumaṃ tahiṃ.
ākiritvāna toyena
katvā 'tapa nivāraṇaṃ.

63. Vanditvāna apakkāmi
cuto so tāya jātiyā.
emasmiṃ devalokasmiṃ
jāyitvāna manorame.

64. Dibbakāmehi modanto
devissariya samanavito.
mahiddhiko ca so āsi
pupphapūjāyi 'daṃ phalanti.

Taṃpi sutvā upāsako somanasso ahosi.

Tasmiṃ atikkante añño devaputto tatheva tiyojana ṭṭhāne satta ratanamaya vatthālaṅkāra patimaṇḍitehi satta ratanamaya dhaja patākā sahassehi dhāriyamānehi ussāpita ratanamaya kuntacchanna sahassehi parivāriyamāno saya 'mpi satta

ratanamaya vatthā bharaṇa gandha vilepanehi alaṅkato satta ratanamaya sindhava yutte satta ratanamaya rathe nisinno tiyojanaṭṭhāne vitthata sattaratana vicitta vitānaṃ upari dhāriyamāno āgacchati. Upāsako tathā āgacchantaṃdevaputtaṃ disvā theraṃ pucchanto evamā 'ha.

65. Satta ratanehi sambhūta
vatthābharaṇa bhūsito.
satta ratanujjalaṃ dibbaṃ
agghikaṃ viya sobhati.

66. Satta ratanā laṅkāraṃ
dibba sindhava yojitaṃ.
āruyha devarājā 'va
satta ratana māsanaṃ.

67. obhāsayaṃ disā sabbā
āgacchati mahā yaso.
āthā 'pi taṃ mahāsena
parivarenti rīdisa.

68. Satta ratanā laṅkārā
satta ratanehi bhūsitā.
satta ratana dhajacchatta (channa)
patākāyo tatheva ca.

69. Satta ratana vitānena
dhārenti matthakū 'pari.
devatā parivārenti
samantā catuyojane.

70. kīḷantā atta seḷentā
ullaṅghentā samantato.
tena cāmara mugga 'yha
ratanābharaṇa bhūsitā.

71. Vījenti surakaññāyo
devaputtaṃ mahiddhikaṃ.

pañcaṅgikāni turiyāni
paggayha sura sundarī.

72. Vādenti madhuraṃ tattha
modenti taṃ manoramaṃ.
sattasarānugaṃ gītaṃ
tārādi laya saṃyutaṃ.

73. Vādenti tantiyo tattha
gāyanti sura sundarī.
tamba bimbādharā cārū
payodhara bharā subhā.

74. Visālāyata nīlakkhā
sabbābharaṇa maṇḍitā
naccanti purato tassa
bherimaṇḍala majjhagā.

75. hāva-bhāva surūpetā
manuññā nayanussavā.
na me etādiso dhīra
diṭṭha pubbo kudācanaṃ.
puṭṭho ācikkha me eso
kiṃ puññma 'karī pure'ti.

So kira eto pubbe Sīhaladīpe cittala pabbata vihārāsanne kappakandara gāme saddhāsīla guṇūpeto aññataro puriso ahosi. So tattha āsanasālaṃ kārāpesi. Tena 'ssa nissandena uccato saṭṭhiyojanappamāṇaṃ āyāma vitthārato tiṃsa yojanappamāṇaṃ aneka bhūmakaṃ kañcaṇa vimānaṃ nibbanti. Atha so ekaṃ sālaṃ kurumāne manusse disvā ekaṃ phalakaṃ ca gopānasi daṇḍhakaṃ (daṇḍakaṃ) ca vallīmuṭṭhiṃ ca adāsi. Tena 'ssa nissandena taṃ kañcana pāsādaṃ parivāretvā neka sata ratana vimānāni uppajjiṃsu. Athaññataraṃ manussaṃ pokkharaṇiṃ khaṇamānaṃ disvā tena saddhiṃ tīṇi cattāri paṃsu piṇḍe (piṇḍhe) apanesi. Tena 'ssa nissandena alaṅkata devaparisā nibbattiṃsu. Atha so tasmiṃ gāme setukārake disvā ekaṃ padarakhaṇḍaṃ (khaṇḍhaṃ) tattha upanesi. Teṇassa nissandeṇa tiṃsa yojanikaṃ sindhava sahassa yuttaṃ

ratham uppajji. Atha so Dhammaghosako hutvā sāyaṃ pātaṃ dhamma ghosanaṃ ghosesi. Tena puññakammena aññesaṃ devānaṃ uttaritaro ahosi. Atha so pañcasīlaṃ sugopitaṃ gopesi. Tenassa nissandena devaccharā sahassaṃ niccaṃ parivāreti. Athekadivasaṃ so dhammaṃ sunamāno somanassa jāto attano uttarasāṭakena pūja'makāsi. Tena'ssa puñña-kammena onekāni kapparukkhāni sañjāyiṃsu. Gaṇakhandho (ganabandho) hutvā bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ adāsi. Vatthuttaya parāyaṇo ca ahosi. Tena so sabbadeve abhibha-vanto nibbatti. Tato upāsakena puṭṭho thero taṃ sabbaṃ vyākaronto evamāha.

/6. So 'yaṃ Sīhala dīpasmiṃ
purimatta bhave eto.
cittala pabbatā sanne
kappakandara gāmake.

77. Saddhā sīla guṇopeto
āsi aññataro ayaṃ.
ekaṃ āsana sālaṃ so
saṅghaṃ uddissa kārayi.

78. Tena 'ssa puñña kammena
uccato saṭṭhi yojano.
tiṃsa yojana vitthiṇṇo
neka bhūmi samākulo.

79. Neka byūha samākiṇṇo.
uddikkho cakkhumosano.
sabba sovannayo āsi
pāsādo mana nandano
tattha so ramate niccaṃ
sālāya karaṇe phalaṃ.

80. Apara 'ṃpi 'ssa kusalaṃ suṇohi
suti sobhanaṃ.
disvā 'nekaṃ mahāsālaṃ
kurumāne mahājane.

81. Ekaṃ gopānasi phalakaṃ
vallimuṭṭhiṃ ca so adā.
Tena'ssa puññakammena
pāsādaṃ parivāriya.

82. Anekāni vimānāni
ramaṇīyāni vanāni ca.
pāsādaṃ sobhayantā te
nibbattiṃsu manoramaṃ.
Tattha so madate niccaṃ
vallidānādino phalaṃ.

83. Atha 'pi kusalaṃ tassa
sotabbaṃ mana nandanaṃ.
disvāna so pokkharaṇiṃ
khanamāne Mahājane.

84. katipaya piṭake te 'ttha
mattikuddharanaṃ akā.
tenassa puññakammena
sugandhā sītalaṃ subhaṃ.

85. Ākāsato samuṭṭhāya
tassa cittānukūlakaṃ.
ambudhāraṃ sarīrasmiṃ
patante 'taṃ pamodati.

86. Devaccharā parīvuto
uyyāna bhavanādisu.
sadā kīḷati santuṭṭho
mattikuddharaṇe phalaṃ.

87. Suṇohi aparaṃ tassa
puññakammaṃ manoramaṃ.
disvāne 'kaṃ puñña vantaṃ
karontaṃ Bodhi vedikaṃ.
catupañcasu piṇḍe (piṇḍhe)
sopa 'nesi tadantikaṃ.

88. Tena'ssa puññakammena
devasenā anupamā.
parivārenti paggayha
chatta cāmara ketavo.

88. Elakā yudhādayo cā 'pi
aṭṭhamaṅgala ādayo.
tesaṃ majjhagato bhāti
cando 'va nabhamajjhago.

89. Athā 'pi 'ssa pñña kammaṃ
sotabbaṃ mudamā 'vahaṃ.
disvāne 'so setukāre
tassatthaṃ phalakaṃ adā.

90. Neta 'ssa puññakammena
asmiṃ devapure vare.
Sindhavassa sahassena
vahitaṃ tiṃsa yojanaṃ.

91. Sabbā laṅkāra sampannaṃ
rathaṃ nibbati tena so.
Mahāyaso mahātejo
karoti deva cārikaṃ.

92. Suṇohi aparaṃ tassa
puññakammaṃ pure kataṃ.
saddhamma savaṇatthāya
sāyaṃ jātaṃ pure ayaṃ.

93. Ghosesi ghosaṃ so tena
puñña kammena attano.
parivārenti taṃ ettha
devasenā anūpamā.
mañjubhāni ca so āsi
phalaṃ taṃ dhamma ghosane.

94. Apara 'mpi 'ssa kusalaṃ suṇohi
suti sobhanaṃ.
sugopitaṃ pañca sīlaṃ
eso gopesito pure.

95. Tena 'ssa puñña kammena
accharāyo manoramā.
parivārenti taṃ niccaṃ
pañcasīlassi 'daṃ phalaṃ.

96. Apara 'mpi 'ssa kusalaṃ suṇohi
mama santikā.
saddhammaṃ suṇamāno 'yaṃ.
santuṭṭho pīti vegasā.
pūjesi uttarā saṅgaṃ
saddhammassa yasassino.

97. Tena 'ssa puñña kammena
kappa rukkhāni jāyaruṃ.
yo yaṃ so akarī puññaṃ
puññaṃ tassa phalaṃ edha.
sampajjatī'ti ñatvāna
kusale cittaṃ nivesaye'ti.

Tampi sutvā upāsako somanasso ahosi.

Tasmiṃ atikkante maṇi kanakādi satta ratanamayāni paccekaṃ caturasīti kunta sahassāni purato katvā tatheva rattuppala kalāpādi bheda paripuṇṇa sugandha paripūritaṃ satta ratanamaya kalasa sata-sahassaṃ purato katvā tatheva aṭṭhuttara sata maṅgala gahitehi devehi parivāriya māno tiyojanikaṃ ratanacchattaṃ matthake dhārayamāno maṇi kiṅkiṇika jāla sahitaṃ upari citta vitānaṃ katvā tiyojanike satta ratanamaya rathe ṭhito mahatiyā devaparisāya parivuto dhammasavaṇatthāya gatehi cha deva loke Dhamma-Soṇḍhaka (Dharmarāja Ashoka) devehi parivuto kata kusabhi anekehi Metteyyassa buddhattaṃ āgamaya mānehi devaputtehi deva-dhītāhi parivuto aneka sata pacceka Buddha bodhi sattehi ca parivuto sabbesaṃ devatānaṃ siriṃ attano siriyā abhibhava-

māno aneka sohassa tālāvacarehi ca nāṭaka gaṇehi ca abhisammodiyamāno nānā devatāhi abhitthuta guṇaghoso sakala deva nayanamatta madhukarānaṃ paṭumāya māno āgacchati. upāsako taṃ disvā atīva somanasso theraṃ pucchanto āha.

98. Anūpama asadiso
mahatī siriyā jalaṃ.
āpūrayaṃ disā tāhi
ko 'yaṃ eti mahāyaso'ti.

Athassa thero vyākaronto āha.

99. Yo soḷasa asaṅkheyyaṃ
pūretvā sabba pāramī.
dhammaṃ deseti devānaṃ sa
Metteyyo Jinaṅkuro.

100. Puññaṃ katvāna ye sattā
jāyāma Tusite pure.
patthenti kāraṇā yassa sa
Metteyyo Jinaṅkuro.

101. Yo ketumatiyaṃ jāto
Buddho hutvā anuttaro.
lokaṃ dukkhā pamoceti sa
Metteyyo Jinaṅkuro.

102. Bahū anāgate yassa
sāsane kalusā hatā.
karonti jātiyā antaṃ sa
Metteyyo Jinaṅkuro'ti.

Tasse 'vaṃ sallapante Metteyyo Bodhisatto āgantvā rathā oruyha theraṃ upasaṅkamitvā pañca patiṭṭhitena vanditvā ṭhito kimathāye'ttha bhante āgatatthā'ti pucchi. Thero Mārisa mayaṃ cūḷgmaṇi (cūḷhāmani) cetiyaṃ vandanatthāya āgata 'mhā'ti āha. Tatoupāsako Bodhisattaṃ vanditvā aṭṭhāsi. Bodhisattena ko'yaṃ bhanti puriso'ti vutte tharo āyasmā cūlagalla upāsako saddhā sīla gunūpetoti āha. Bodhisatto

tassa tadanurūpaṃ dibbasāṭaka yugalaṃ ḍatvā appamatto hohī'ti ovaditvā upāsakena ca therena ca saddhiṃ cūḷāmaṇi cetiyaṃ gantvā vandāpesi. Tato thero cetiyaṃ vanditvā upāsakena saddhiṃ cūlagalla vihāraṃ āgantvā bhojana sālāya nisinno bhesajjayāguṃ paribhuñjitvā vūpasanna (cūpasanna) rogo attano vihārame 'va agamāsi. upāsako 'pi theraṃ vanditvā nivatti. Gāmikā upāsakassa dibbasāṭakaṃ disvā kuto 'daṃ tumhehi laddha 'nti pucchiṃsu. So therena saddhiṃ attano devaloka gamanaṃ ca attanā diṭṭha dibba sampattiyo ca Metteyya Bodhisattena dibbasāṭaka yugassa dinnabhāvaṃ cā'ti sabbaṃ kathetvā Mahājane kusale nivesetvā sayaṃ sattāha mattaṃ puñña karaṇena khepetvā tato cuto Suttappa Buddho yiya tusitapure tassa ca santike Mahesakkho (mahisakkho) devo hutvā nibbantī'ti.

103. Evaṃ hi nānāguṇabhūsanā janā
guṇānubhāvena upenti saggaṃ.
pūretha tasmā guṇameva kevalaṃ
guṇaṃ hi sabbattha pasatthamevā'ti.

Cūlagalla Vatthuṃ paṭhamaṃ.

X. 2

2. *PAṆḌHARAṄGASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBI KATHĀ*

Sīhaḷadīpe kira aññatarasmiṃ gāme Veṇisālo nāma eko essaro ahosi. So tisso'ti nāme 'kaṃ puttaṃ paṭilabhi. Taṃ vayappattaṃ mātāpitaro āvudha sippesu nipphattiṃ pāpetvā rañño dassesuṃ. So rājānaṃ upaṭṭhahanto abbhantariko ahosi. Rājā tassa pasanno amaccaṭṭhānaṃ datvā Mahāgāmaṃ Bhoga gāmaṃ katvā adāsi. Tato paṭṭhāya so tissā macco tasmiṃ vasanto mahāvibhavo ahosi. Saddhāsampanno niccaṃ bhikkhūnaṃ catupaccayehi upaṭṭhahanto paṭivasati. Athekadivasaṃ so tissa mahāvihāre attano kulūpagattherassa santikaṃ gantvā dhammaṃ suṇanto Dakkhiṇa-vibhaṅga Suttantaṃ sutvā bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ pavattesi. Tato paṭṭhāya

agga bhattaṃ saṅghassa adatvā na bhuñjati. Atheka divasaṃ so gehaṃ alaṅkārāpitvā mahādānaṃ paṭiyādetvā bhikkhusaṅghaṃ gehaṃ nesi. Tasmiṃ divase bahū jānapadikā taṃ dassanatthāya āgamiṃsu. So manussānaṃ dānaṃ dassathā'ti niyojetvā tehi saddhiṃ sākacchanno aggabhattaṃ pammussi. Atha purebhattaṃ atikkami. Bhikkhusaṅgho 'pi bhuñjitvā vihārame 'va agamāsi. Atha so nahātvā bhuñjituṃ vihāra 'magamāsi. Atha 'ssa purato aggarasa bhojanaṃ upanesuṃ. So taṃ disvā kimatthāya bho emaṃ aggarasaṃ saṅghassa na dinna 'nti vutte manussā sāmi tumhākaṃ anānayaṃ (nayā) kathaṃ dassāmā'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā amacco saṅghassa aggabhattaṃ adatvā mayā na paribhuttapubbaṃ. Tena hi bhaṇe vikāle bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā na sakkā dātuṃ. Tassa dassāmā'ti vatvā bhojanārahaṃ pariyesanto eko essarabhattiko tasmiṃ nagarasāmante ekasmīṃ susāne vasantena paṇḍharaṅga paribhājakena kataparicayo, emaṃ aggarasaṃ tassa dāpessāmā'ti cintetvā tassa gunaṃ kathento evamā 'ha.

1. So ve deva ayaṃ loke
   sabbo essara nimmito.
   lokasmiṃ yaṃ sukhaṃ
   dukkhaṃ sabba 'missara santakaṃ.

2. Tasse 'ko tāpaso ettha
   susānasmiṃ vasissati.
   bhasmaṅgarāga littaṅgo.
   rūḷhakaccho rajassiro.

3. Jaṭādharo jalladharo
   pānimattena bhikkhati.
   natthañño gunato tena
   samo añño jagattaye.
   puññakāmena tasse 'va
   dātabbaṃ taṃ subhojananti.

Taṃ sutvā amacco tena hi taṃ tassa dethā'ti niyojesi. Manussā bhattamādāya taṃ susāna 'magamaṃsu. Tadā so paṇḍharaṅgo rattiyā etthiyā saddhiṃ vasitvā pāto 'va tāya

eva saddhaṃ suraṃ pivitvā matto sāyaṃ surāpānopa karaṇatthāya vāpiṃ gantvā baḷisena macche uddharitvā valliyā āvunitvā balisaṃ udake pātetvā yaṭṭhiṃ gahetvā aṭṭhasi. So manusse āgacchante disvā sīghaṃ macche ca bahiyaṃ ca udake osidāpetvā pādena akkamitvā aṭṭhāsi. Manussā taṃ sabbaṃ disvā emaṃ ahirikaṃ (abhirikaṃ) gunavanto'ti kathe 'nti. Aho ! mohānubhāvo'ti bhojanaṃ tassa adatvā amaccassa santikaṃ gantvā evamā 'haṃsu.

4. Na dakkhināraho svā 'yaṃ
   aguna hirivajjito.
etthi dhutto surā dhutto
   theno (pheno) pānāti pātiko.

5. Pivitvā etthiyā saddhiṃ
   suraṃ eso yathicchita.
macche uddharate 'dāni
   balisena asaññato.

6. Tattha 'ssā vā 'ra mattampi
   kuto sīḷaṃ samādhi ko.
etādisānaṃ yaṃ dinnaṃ
   kinnu tassa mahapphala 'nti.

Evaṃ ca pana vatvā eso sāmi, no disvā baḷisaṃ ca macche ca pādena udake osidāpetvā aṭṭhāsī'ti āhaṃsu. Taṃ sutvā amacco eta 'ṃpi 'ssa hirimattaṃ, taṃ tissā 'yapi 'ssa dānaṃ dassāmī'ti vadanto evamāha.

7. Deti yo 'pacikāna 'ṃpi
   tinapanna 'ṃpi cetasā.
tena tādisakaṃ hoti
   phalaṃ tassa bhavantare.

8. Tittiṃ katvā dinnadānaṃ
   tiracchāna satassa ca.
manusse kassa taṃ sabbaṃ
   dinnena samakaṃ siyā.

9. Yathā sāra tare khette
bījama 'ppampi 'ropitaṃ.
phalaṃ deti mahā hutvā
kassa kassa anappakaṃ.

10. Tatthā uttama khettesu
dānaṃ yo deti saddhayā.
devaloka manusse 'pi
nibbāṇa phaladaṃ hi taṃ.

11. Yo asāra tare khette
bījaṃ ropeti 'nappakaṃ.
na vipulaṃ taṃ phalaṃ
hoti kiñci kiñcī 'pi dassati.

12. Tatheva guṇa gītesu
dussīlesu patiṭṭhitaṃ.
vipulaṃ na phalaṃ deti
kiñci kiñci phalaṃ siyā.

13. Etassā 'haṃ emaṃ datvā
kiñci mattaṃ phalaṃ labhe.
appeva nāma tasmā 'haṃ
etasseva dadāmī 'daṃ.

14. Sā 'pi appatarā lajjā
manussatte guṇaṃ nanu.
hoti tādisako kālo
tena dānena me apī'ti.

Evaṃ ca pana vatvā etena bho amaccā, baḷise udake osīdāpentena hirimatte patiṭṭhitena bhavitabbaṃ. Tasmā 'ssa eta 'ṃpi tissāya aggabhattaṃ dammī'ti vatvā bhattaṃ dāpetvā dutiya divase 'pi taṃ āṇāpetvā dānaṃ datvā cittaṃ pasādetvā pesesi. Athassa aparabhāge maraṇa mañcake nipannassa manasi tena kataṃ paṭhaviṃ viya ca samuddaṃ viya ca mahādānaṃ ṭhapetvā tassa taṃ dānaṃ āpāthagataṃ ahosi. Tato cuto so tena puñña phalena kālatinduka vihāre Satta Paṇṇirukkhe bhumma devatā hutvā nibbanti. Tasmiṃ khaṇe tassa

dibbamayāni khajja bhojja leyyādīni aneka dibba sampattiyo ca nibbattiṃsū'ti.

15. Acchera mattaṃ janete suṇātha.
tigīta jaccassa 'pi dinna dānaṃ.
evaṃ phalaṃ hoti kathannu tumhe
khetta sva 'nagghesu pamādayitthāti.

Paṇḍharaṅgassa Vatthuṃ dutiyayaṃ.

X. 3

3. *DUBBIṬṬHI MAHĀ TISSASSA VATTHUṂHI AYAM-ĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Anurādhapurassā 'vidūre Mahela nagaraṃ nāma ahosi. Tasmiṃ Dubbiṭṭhi Mahā Tisso nāma eko essaro paṭivasati. Mahaddhano mahā bhogo mahā parivāro ca ahosi. Saddhā sampanno dāyako ca bhariyā 'pi ssa saddhā sampannā ratanattaya māmikā, evaṃ tesu dānādi kusala kammena divasaṃ vīti Vīti nāmentesu nāmennesu aparabhāge tassa gehe Vappa maṅgalaṃ nāma ahosi.

Anekasata manussā kammante niyuttā honti. Sabbaseta balivadde haliddiyā nahāpetvā gale sippi ābharaṇāni pilandhāpitvā siṅgesu hema rajata kose pavesetvā alaṅkaritvā yuganaṅgalesu yojetvā manussā vibhanānu rūpaṃ khādanīya bhojanīyaṃ khādantā bhuñjantā tathā rūpehi vatthālaṅkārehi alaṅkatā kasanti ca vasanti ca. Gehe 'pi etthiyo tatheva alaṅkatā ussava vesena bījakammaṃ karonti. Sve tassa maṅgala 'nti ñatvā eko pana 'ssa eṇa sandhārako tassi 'dāni maṅgalassa antarāyaṃ karissāmī'ti cintetvā upāyaṃ pariyesanto ete khahe saddhāluno bahu bhikkhu saṅghesu edhā 'gatesu dāna vyāvaṭā hutvā maṅgalaṃ ṭhapessanti. Evaṃ tassa maṅgalantarāyo bhavissatī'ti cintetvā atha so lahuṃ Abhayuttara vihāraṃ gantvā tissattheraṃ upasaṅkamitvā vanditvā bhante Dubbiṭṭhikassa anugghāya pañcahi bhikkhu—satehi saddhiṃ tassa gehaṃ gacchathā'tī nimantetvā pakkhāmi. Tato so dutiya divase dāsa kammakara parivuto khettama 'gamāsi. Tasmiṃ

gate thero pāto 'va vuṭṭhāya sarīra paṭijagganaṃ katvā pañcasatā bhikkhu ādāya tassa gehadvāraṃ sampāpuṇi.

Atha 'ssa bhariyā sa bhikkhusaṅghaṃ theraṃ disvā jāta somanassā thera 'mupasaṅkamma vanditvā hatthato pattaṃ gahetvā sabbe te bhikkhū attano gehe nisīdāpetvā añjaliṃ-paggayha somanassaṃ pavedamānā aṭṭhāsi. Thero tattha dāna kamme ussāhaṃ apassanno upāsike ajja tava gehe mahā kolāhalaṃ, aññesu kiccesu vyāvaṭehi bhavitabbanti āha. Upāsikā bhante tāni 'pi kiccāni emāni mayhame 'va bhāro'ti vatvā turita turitā yāgu abhāvena gehe dārakānaṃ paṭiyattabhojanaṃ dadhi madhu guḷa telādīhi samānetvā patte okiritvā dāpesi. Thero pattamā 'dāya gantūmā 'rabhi. Taṃ disvā mā bhante gacchatha. Yāya bhattaṃ sampādiyati. Tāvi dam bhuñjitvā acchatthā'ti nimantetvā dānaṃ paṭiyādetumārabhi (ārahi). Tato Dubbiṭṭhi mahātisso (Mahātisso) khettato geha 'māgamma theraṃ disvā somanassajāto vanditvā ekamante aṭṭhāsi. Atha 'ssa thero upāsaka mayaṃ nūna tava gehe maṅgalabhāvaṃ jānissāma ve nā 'gamissāma. Mayaṃ tava santikā pesitena manussena nimantitā āgatamhā'tī kathesi. Taṃ sutvā upāsako so 'yambhante mayhaṃ eṇāyiko puriso. mama Vappa maṅgalassa antarāyaṃ karissāmī'ti evama 'kāsi. So 'yaṃbhante mama anatthaṃ karomī'ti althame 'va akāsi. Tena me kataṃ upakāraṃ atī 'va mahantaṃ, edāni taṃ Tissāya Tumhādisānaṃ guṇavantānaṃ dassanaṃ ca vandanaṃ ca dāna mānanādikaṃ ca ahosi. Bhante ajja paṭṭhāya so mama sahāyo'ti vatvā evamā 'ha.

1. Sahāyakā maya 'nteke
   paṭiññānā narā edha.
   pāṇātipāta kamme te
   niyojenti sahāyakaṃ.

2. Parassa harane ve ke
   sandhicchedadi dāruṇe.
   niyojenti sakaṃ mittaṃ
   te mitta paṭirūpakā.

3. Eṭṭhidhutto surādhutto
akkhadhutto sahāyako.
sahāyaṃ tattha yojeti
so mitta patirūpako.

4. Bhāsanto alikaṃ loke
vaṇṇentā tucchā vaṇṇanaṃ.
mittaṃ micchāsu yojenti
te mitta patirūpakā.

5. Naccantā atha gāyantā
vādentā keḷe (keḷhi) sīḷakā.
tattha yojenti mittaṃ
ye te mitta patirūpakā.

6. Ayaṃ eṇāyiko mayhaṃ
ruddho makāsi ridisaṃ rihdisaṃ.
so me hitāvaho āsi
paccatthe ca parattha ca.

7. Ajjatagge ayaṃ mayhaṃ
ñātako ca sahāyako.
kātabbo so mayā niccaṃ
upakāro yathābala 'nti.

Evaṃ cā pana vatvā bhante eso me ajjatagge sahāyo'ti vatvā eṇapaṇṇaṃ phāletvā vissajjetvā attano santike ye 'va vasāpetvā yathāvibhavaṃ paṭijaggi. Atha upakaṭṭhāya velāya Jayaṃpatikā mahādānaṃ datvā ticīvarādi parikkhārehi te tosetvā vihāraṃ ye 'va pāpesuṃ.

8. Saddhayā laddhaṃ
Dakkhiṇeyyesu datvā.
bhūtale bhāti yo sobhā
nisānāthako 'va.
Sādhavo sādhūnaṃ sādhu
ḍatvāṇa tasmā.

nibbutiṃ yathā bho
Sogate suppasannā'ti.

Dubbiṭṭhi Mahātissassa Vatthuṃ tatiyaṃ.

X. 4

4. *TISSA SĀMAṆERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpaṃhi uttarapasse Nāgavihāra nāma ekaṃ vihāraṃ ahosi. Tattheko Dahara (Dāhara) sāmaṇero anāgate vattha dhanasāraṃ bhikkhūnaṃ anupakāraṃ hutvā vinassatī'ti ñatvā taṃ vissajjāpetvā bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ pavattesi. Dadanto ca tattha tattha gantvā bahū bhikkhu nimanteti. Bhojana sālāya citta vitānaṃ bandhitvā mālā dāmādayo olambati. Āsanāni va pānīyaṃ paribhojanīyaṃ ca Danta-Kaṭṭhādayo ca upaṭṭhapeti. Pato 'va yāgu khajjakena upakaṭṭhāya velāya paṇītena bhojanena parivisati. Evaṃ niccaṃ saṅghupaṭṭānaṃ karonto aparabhāge bhikkhusaṅgha gatena pasādena kālaṃ katvā tasmiṃ ye 'va vihāra sāmante ekasmiṃ Mahā Nigrodha rukkhe Bhummadevatā hutvā nibbanti. Tassa Tisso 'tve 'va nāmaṃ ahosi. So mahānubhāvo mahāparivāro ca ahosi. Tassa pañca yojanike ṭhāne dibbannapānaṃ gahetvā devatā upatiṭṭhanti. Te hi tassa ca parivāra devatānañca āhārakiccaṃ sādhenti. Athe 'kasmiṃ divase tasmiṃ ye 'va vihāre vasantānaṃ bhikkhūnaṃ saṭṭhimattā bhikkhū sāmanta gāmesu bhikkhaṃ carantā kiñcimattaṃ alabhitvā yathā dhotene 'va pannena (pantena) vihāraṃ āgacchanti. Tato Tissa devapitto tathā 'gacchante bhikkhū disvā evaṃ cintesi. Pubbe panā 'haṃ vihāra sannakaṃ bhikkhūnaṃ parināmetvā dutiye annabhāve (antabhāve) evarūpaṃ sampattiṃ paṭilabhiṃ. Edānā 'haṃ mama sannakena (santakena) baikkhūnaṃ parināmetvā dutiye annabhāve (antabhāve) evarūpaṃ sampattiṃ paṭilabhiṃ. Edānā 'haṃ mama santakena (sannakena) bhikkhūnaṃ dānaṃ dassāmī'ti cintetvā attano bhariyaṃ āmantetvā passa bhadde etesaṃ bhikkhūnaṃ ākappa sampattinti—sampattinti dassento āha.

1. Āgacchantā eme bhadde
Buddha seṭṭhassa sāvakā.
sīlavā vatta sampannā
sabba satta hite ratā.

2. Pālenti jīvitaṃ 've 'te
Sammā Sambuddha sāsanaṃ.
ete sannaddha yodhā 'va
kilesārī sīsapātane.

3. Yattha dinnaṃ yattha yitthaṃ
ananta phaladaṃ siyā.
yassa dassana mā 'gamma
cakkhu hoti nirāmayaṃ.

4. Yambhāvitassa cittassa koci
soko na vijjati.
Bho te taṃ saṅgharatanaṃ
katiyaṃ loka-pūjitaṃ.
ehi taṃ payirūpāsāma
sakkaroma yathābala 'nti.

Tato sā āha.

5. Dema dānāni bho 'dāni
yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.
taṃ bhavissati no dānaṃ
atthāya ca hitāya cā'ti.

Evaṃ ca pana vatvā te ubho 'pi bhikkhūnaṃ santikaṃ gantvā pañca patiṭṭhitena vanditvā te saṭṭhimatte (saṭṭhimante) bhikkhū nimantetvā pabbatā 'bhimukhā ahesuṃ. Atha te bhikkhū upāsakā etasmiṃ pabbate manussā vāso natthi. kuhiṃ no nesī'ti Devaputtāpi bhante ! amhākaṃ nivāsanaṭṭhā-naṃ etasminti vatvā bhikkhū ādāya attano vimāne nisīdāpetvā dibbannapānaṃ āharathā'ti attano parivāra devatānaṃ āṇāpesi. Devaputtā dibbannapānaṃ gahetvā pañcayojanike ṭhāne (panthaṭā) āgacchanti. Tadā Ariṭṭha pabbate vasanto Mahā-ṣumaṇo ṇāma devaputto attano parisāya saddhiṃ Rājāyatana

cetiyaṃ vandissāmī'ti Nāgadīpaṃ gacchanto antarāmagge Tissa Devaputtassa parivāraka (paricāraka) devatāhi bhariyamānaṃ dibbannapānaṃ disvā kassenaṃ paṇṇākāraṃ harathā'ti pucchi. Tāhi vihārāsanne Tissa Devaputtassa harīyamānā'ti vutte Mahā Sumano Devaputto attano upakaraṇehi saddhiṃ Tissa deva puttassa santikaṃ gantvā tena saddhiṃ paṭisanthāraṃ katvā ubho 'va ekato bhikkhū saṅghaṃ vanditvā mahādānaṃ pavattetvā ekamanne (ekamante) nisīdiṃsu Devaparisāhi saddhiṃ. Tato te bhikkhū piṇḍhapāta paṭikkantā bhuttānumodanāvasāne saṅghatthero Tissa devaputtaṃ āmantetvā tassa katakammaṃ pucchanto evamāha.

6. Vimānaṃ te mahā etaṃ
   sabbaṃ taṃ ratanāmayaṃ.
sayanāsana sampannaṃ
   mālādāmādi bhūsitaṃ.

7. Pañcaṅgikāni turiyāni
   paggahevāna devatā.
vādenti madhuraṃ gītaṃ
   gāyanti hadayaṅgamaṃ.

8. Naccanti caturā ettha
   devakaññā manoramā.
hāva bhāva vilāsehi
   ramāpenti tvaṃ sadā.

9. kuntacchanna patākāyo
   gahetvā ratanāmayā
parivārenti taṃ niccaṃ
   Devasenā manoramā.

10. Sabbālaṅkāra sampanno
   vaṇṇavanto mahāyaso.
virocati disā sabbā
   suriyo 'va nabha 'muggato.

11, kena te puññakammena
   sīlena ca vatena ca,

uppajjanti eme bhogā
tam me akkhāhi pucchitoti.

Atha 'ssā 'ci (vi) kkhanno
Devaputto āha.

12. Ahaṃ bhante atītasmiṃ
vihāre Nāga savhaye.
ahosiṃ samaṇuddeso
saddhā sīla guṇākaro.

13. Setāsana parikkhāraṃ
nassamāna 'mudikkhiya.
tena mūlena bhikkhūnaṃ
mahādānama 'dāsahaṃ.

14. Bandhitvāna vitānāni
pañcapetvāna āsane.
pūjetvā 'neka pupphāni
ujjāletvā padīpiyaṃ.

15. Madhu sakkhara guḷopeta
khajja bhojjehi saṃyutaṃ.
nānāvidhāni yāgūhi
bhikkhusaṅghamu 'paṭṭhahiṃ.

16. Sa macchamaṃs vikatiṃ
upetaṃ ho rasena ca.
madhurannena tappesīṃ
bhikkhavo yāva datthakaṃ.

17. upaṭṭhahanto bhikkhūname
'vame 'vaṃ tadā ahaṃ.
bahūni vassūpagānī
khepetvāna tato cuto.

18. Etthā 'haṃ rucire deva
vimāne ratanāmaye.

jātosiṃ (jānosiṃ) tena kammena
devo hutvā mahiddhiko.

19. Parasantakena (parasannakena) dinnassa
dānassa phala 'mīdisaṃ.
kīdisannu phalaṃ hoti
saka sannakato aho.

20. Natthi dānasamo bhante
loke sabbattha dāyako.
deti so bhava sampattiṃ
tathā lokuttaraṃ sukha 'nti.

Tato so Devaputtaṃ āmantetvā bho emaṃ sampattiṃ kittakaṃ kālaṃ anubhosī'ti pucchanto āha.

21. Pucchāmi taṃ devaputta
pītiyā vasataṃ ahaṃ.
tāya 'manubhontassa
dibbasampatti ma 'bbhutaṃ.
kālo kīvatako hoti
yadi jānāhi me vade'ti.
Attha 'ssā 'cikkhanno
Devaputto āha.

22. Yathā 'kāso ananto so
yassa annaṃ na dissati.
Evaṃ me puñña kammassannaṃ
no pissate mayā.

23. Loka nāthaṃ ṭhapetvāna
ko nu añño jagattaye.
ñātuṃ me carimaṃ kotiṃ
taṃ hoti Jina gocaranti.

Tassa kathaṃ sutvā bhikkhū santuṭṭha tato paṭṭhāya gāma nigama rājadhānisu cārikaṃ caramānā manussānaṃ taṃ sampattiṃ vaṇṇetvā manusse dānādisu yojesunti.

24. dhammena laddhaṃ parasannakam
parasantakaṃ vā.
samādapetvāna para 'ṃpi tena
Dadeyya dānaṃ pacūrānubhāvaṃ.
tatheva laddhaṃ saka
santakaṃ vā 'ti.

Tissa Sāmaṇerassa Vatthuṃ catutthaṃ.

X. 5

5. *GOLA (GOḶA) UPĀSAKASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Parinibbute kira Sammā Sambuddhe patthaṭesu. Lokasmiṃ dhamma-vinayesu Laṅkāyaṃ Rohaṇe Goṭha samuddatīre Goṭha gāmaṃ nāma edaṃ gāmaṃ ahosi. Tatthe 'ko upāsako paṭivasati. Rīhsakaṃ (Rīsakaṃ) panassa Vāmanattā gāma vāsino Goḷoh'ti (Goḷo'ti) voharanti. So pana Buddhasāsane pasanno dāyako dānapati ahosi. Athe 'ka divasaṃ so samuddatīre vicaranto Buddha pūjanatthaṃ pupphāni ociṇāti. Tadā Piyṅgudīpato dvādasa mattā bhikkhū samuddamatthakenā 'kāsena gantvā ekasmiṃ rukkhamūle ṭhatvā cīvaraṃ pārupanti. So disvā pasanna mānaso tesaṃ samīpa mu 'pagantvā pañca patiṭṭhitena vanditvā bhante emasmiṃ gāme Asuka vīṭhiyā bhikkhāya carituṃ āsuka 'nti (phāsuka 'nti) vatvā sayaṃ paṭhamataraṃ attano gehaṃ gantvā tesaṃ āsanāni paññāpetvā lāja pañcamāni pupphāni okiritvā ubhosu passesu paṇṇaghaṭe ṭhapa petvā padīpe ujjāletvā pādapaṭe pattharitvā ṭhito bhikkhūnaṃ attano gharadvāraṃ āgatakāle pāde vanditvā patte gahetvā āsanesu nisīdāpetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sakkaccaṃ santappesi. Tato bhikkhunā bhattakiccāvasāne ekamantaṃ nisinno bhante no dāsassa anuggahāya nibaddhaṃ edhe 'va bhikkhaṃ gaṇhathā'ti nimantesi. Bhikkhū na ecchiṃsu. Atha so bhante ajja paṭṭhāya aṭṭha salāka bhattāni tuṃhākaṃ dassāmi. Mamā 'nuggahaṃ karothā'ti yāci. Bhikkhū tena hi taṃ upāsaka Dhura vihāre bhikkhūnaṃ dehī'ti āhaṃsu.

Tato upāsakena bhante tumhākaṃ nibaddha vāsaṭṭhāne bhikkhūnaṃ eva dammī'ti. Te tu guṇībhāvena adhivāsesuṃ. Upāsako tesaṃ adhivāsanaṃ viditvā salākaṃ attano nāmena chinditvā bhikkhūnaṃ adāsi. Bhikkhū taṃ ādāya Piyaṅgudīpaṃ gantvā vassaggena taṃ bhikkhūnaṃ pāpetvā aṭṭhajanā nibaddhaṃ āgacchanti Athe 'ka divasaṃ upāsaho attano mātugāmaṃ āmantetvā bhadde ayyānaṃ āgatakāle appamattā hutvā dānaṃ dehī'ti niyojetvā kena ci deva karaṇīyena gāmantaraṃ agamāsi. Tato sā sāmikassa vacanaṃ sutvā bhikkhūnaṃ āgata kāle sakkaccaṃ parivisitvā vanditvā ṭhitā bhante nibaddhaṃ kattha vasissathā'ti pucchi. Taṃ sutvā bhikkhū kiñci akathetvā 'va gantvā tato paṭṭhāya ete aṃhākaṃ vasanaṭṭhānaṃ pucchantī'ti nāgamiṃsu. Dutiya divase upāsako bhariyaṃ pucchi. Kimatthaṃ ayyā na 'gacchantī'ti. Sā attanā kathita niyāmaṃ vatvā mayā ettaka 'meva vuttaṃ. Tena maññenā 'gacchantī'ti. So taṃ sutvā bhariyaṃ paribhāsitvā socanto paridevanto divasaṃ Vīṭhināmehi. Bhikkhū tama 'tthaṃ ñatvā tassānu 'ggahāya katipayehi divasehi Salākaṃ gahetvā tassa geha 'magamaṃsu.

Tato paṭṭhāya so tesaṃ sabhariyo dānaṃ dento addhānaṃ vītināmesi. Aparabhāge so attano ghare dhanaṃ vayaṃ gacchante nāvāya vaṇijjaṃ katvā dhanaṃ āharitvā dānaṃ dassāmī'ti cintetvā bhariyaṃ āmantetvā ayyānaṃ dānaṃ mā upacchindī'ti dāna saṃvidhānaṃ katvā vāṇijakehi Saddhiṃ nāva 'mabhiruhi. Nāvā satta divasāni sukhena gantvā samuddamajjhe vassa vātena pahaṭā udake osīdi. Tattha sabbe manussā maccha kacchapānaṃ gocarā ahesuṃ. So yeva upāsako samuddaṃ taranto ossaṭṭha viriyo udake osīditumā 'rabhi.Tasmiṃ samaye Piyaṅgudīpe Saṅghatthero dibbacakkhunā samuddaṃ olokento taṃ osidantaṃ (osidannaṃ) disva bhikkhūnaṃ evamā 'ha. Āvuso tumhākaṃ upāsako samuddamajjhe osīdati. Rakkheyyātha na 'nti. Te ekassa Sāmaṇerassa bhāra 'makaṃsu.

So eddhiyā tattha gantvā attano eddhibalena ānetvā Piyaṅgudīpe bhojanasālaya nisīdāpesi. Yebbuyyena pana sakko devānamindo Piyaṅgudīpaṃ āgantvā bhikkhū vandati. Tesaṃ

santike dhammaṃ suṇāti. Tadā 'pi so tattha devaccharā parivuto sabbābharaṇa vibhusito sarīrappabhāhi disaṃ obhāsaya magamāsi. Upāsako taṃ disvā bhayappatto gehaṃ pavisitvā dvāraṃ pidhāya aṭṭhāsi. Atho sakko devānamindo tattha tattha bhikkhū vandanto taṃ sāmaṇeraṃ upasaṅkamitvā pañca patitthitena vanditvā ekamantaṃ (ekamannaṃ) aṭṭhāsi. Atha 'ssa Sāmaṇero mahārāja! Goḷa (Goḷha) upāsako tayā diṭṭha pubbo'ti devānamindena na mayā diṭṭhapubbo'ti vutte sāmaṇero sace tvaṃ daṭṭhukāmo 'si. Etthe 'va so'ti vatvā tenā 'nuññāto upāsakaṃ dassesi, Atha sakko devānamindo tena saddhiṃ paṭisanthāraṃ katvā upāsaka, tava dāna nigghosaṃ sakala devaloke patthaṭa 'nti vatvā evamāha.

1. Emaṃ dāna vidhiṃ Goḷa (Goḷha)
   dasa pārami dhammato.
   Pathamaṃ katvāna sambhaṭṭhaṃ
   muninā loka sāminā.

2. Dāyakā chasu devesu
   uppajjanti mahāyasā.
   aneka sata mubbedhe
   pāsāde ratanāmaye.

3. Neka devaccharā kiṇṇe
   uyyāna patimaṇḍite.
   dāyakā Goḷa (Goḷha) saggesu
   tāvatiṃse manorame.
   sakkatta 'ṃpi ca kārenti
   abuddhena avāciyaṃ.

4. Labhanti dānapatino
   cakka vatti sirimpi ca.
   satta ratana sampannaṃ
   catu dīpassa essaraṃ,

5. Padesa rajjaṃ vipulaṃ
   Goḷa (Goḷha) kubbanti dāyakā.

Dhammāsoka narindo 'va
tejavantā mahāyasā.

6. khattiyādi mahāsālā hutvā
jāyanti dāyakā.
hatthassa dāsi dāsehi
ananta vibhavehi ca.

7. Pacceka munibhāvaṃ ca
sāvakattaṃ ca dāyakā,
nirāmisaṃ labhante te
aggaṃ lokuttaraṃ sukhaṃ.

8. Netta rattādi dānehi
Buddho Buddhattamā 'gato.
tasmā dānavaraṃ etaṃ
dātabbaṃ 'ca sadā 'darā.

9. Jānantena sadā Goḷa (Goḷha)
dānassa phalamu 'ttamaṃ.
dātabba ma 'ppakaṃ vā 'pi
bahuṃ vā 'pi subhā subhaṃ.

10. citta matte pasanne 'pi
phalaṃ hoti anūpamaṃ.
tasmā dadeyya sabbattha
sadā saddhāya viññunā (viññutā).

11. Tava dānamayā ghosā
pattharitvā sadevake.
devajivhagga raṅgaṃhi
niccaṃ naccanti maṇḍitā maṇḍhitā.

12. Datvā dāna varaṃ Goḷa (Goḷha)
sīlavante bahussute.
atandito devaloka mā
gaccha mama santika 'nti.

Evaṃ taṃ ovaditvā sakko sāmaneraṃ kimatthāye 'sa edhā 'gato'ti pucchi. Sāmanero eso mayā devarāja bhinnanāvo udake osīdamāno ānīto'ti sabbaṃ kathesi. Taṃ sutvā sakko vissa-kammaṃ āmantetvā gaccha emaṃ nāvaṃ pākatikaṃ sa ratanaṃ etaṃ nāvāya gahetvā khippaṃ tassa gehe patiṭṭhāpehī'ti āha. Vissa kammo udake osīditaṃ tassa taṃ nāvaṃ attano ānubhāvena upaṭṭhāpetvā nāvaṃ satta ratanehi pūretvā upāsakaṃ nāvaṃ āropetvā tadaheva tassa gehaṃ pāpetvā sakaṭṭhāname 'va gato. Upāsako 'pi amita dhanaṃ gehaṃ ajjhā vasanto dānaṃ dento āyu pariyosāne devaloke nibbanti. Mahājano 'pi taṃ disvā bahuṃ kusala kammaṃ katvā devaloke ye 'va nibbantī'ti.

13. Evaṃ dānaṃ saggasopāna
maggaṃ dibbaṃ.
yānaṃ bhūsitaṃ
cārumaggaṃ.

14. Tasmā bhonto detha
dānāni niccaṃ.
gantvā saggaṃ
bhuñji ṭhi 'sserama 'ggaṃ.

Goḷa (Goḷha) upāsakassa Vatthuṃ Pañcamaṃ.

X. 6

6. *PUṬABHATTA DĀYIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ Rohaṇe kappa kandara nadiyā 'sanne Erāmanī'ti Pākaṭo eko gāmo ahosi. Tatthe 'ko mātugāmo kenaci devakaraṇīyena Anurādhapuraṃ gamissāmī'ti Puṭabhatta (Bhatta mā 'dāya gacchanti. Upakaṭṭhāya velāya antarā magge agāmakā 'rañño gacchantaṃ khīṇāsavattheraṃdisvā emāya velāya bhadantassa aññaṃ bhikkhācāraṭṭhānaṃ natthi. Mayhaṃ ce 'kaṃ Puṭa-bhattaṃ atthi. Taṃ tassa dassāmī'ti cintetvā thera 'mupasaṅkamitvā pañca patiṭṭhitena vanditvā pattaṃ gahitvā

patte okiritvā bhante thokaṃ edhe 'va acchathā'ti vatvā kandarantaraṃ pavisitvā sākhā bhaṅgaṃ nivāsetvā tivattha (nivattha) vatthaṃ dhovitvā āgamma (āgamama) therassa adāsi. Thero taṃ gahetvā ayaṃ maṃ passatū'ti adhiṭṭhāya tassā pasāda saṃvaḍḍhanatthyā ākāsaṃ uppatitvā rājahaṃso viya pāyāsi. Sā gacchantaṃ theraṃ disvā pītiyā phūṭa rarīraṃ ahosi. Dinnaṃ me dānanti āvajjamānā pañjalikā (pañcalikā) aṭṭhāsi. Tasmiṃ khaṇe tattha kandarāsanne ekasmiṃ rukkhe nibbatto devaputto tassā saddhā sampattiṃ disvā ekasmiṃ samugge dibba sāṭakāni pakkhipitvā mā emāni khīyantū'ti adhiṭṭhāya tassa hatthe datvā antaradhāyi. Tato sā taṃ samuggaṃ vicaritvā dibba sāṭakāni disvā ayyassa ajja mayā dinna sāṭakassa vipāko ajje 'va diṭṭhoti momanassa jātā mā emāni ayyānaṃ datvā paribhuñjissāmī'ti cintetvā ayyā kho dāsiyā anuggahatthāya edhā 'gacchantūti ugghosesi. Tasmiṃ khaṇe Ariyaka vihāravāsina dvādasa sahassā bhikkhū āgantvā tassā purato pāturahaṃsu. Sā te bhikkhū disvā atī 'va pasannā pañca patiṭṭhitena vanditva (vanditvā) sabbesaṃ bhikkhūnaṃ ticīvarappaho (bho) nakaṃ katvā dibba sāṭakāni adāsi. Sāṭakāni samugge akkhayāni hutvā tīṭṭhanti. Sā tato tesu gatesu ekaṃ sāṭakaṃ gahetvā paridahitvā attano gehamā 'gantvā bahūni puññakammāni katvā āyupariyosāne gantvā devaloke nānāvirāga vatthālaṅkāra patimaṇḍite dvādasa yojanike dibba vimāne nibbanti. Vimānassa ekekasmiṃ passe satthi saṭṭhi hutvā cattāḷī (cattāḷhi) sāṭikā dvesata mattā kappa-rukkhā nibbattiṃsu. Sā tattha anekā devatā sahassa parivutā dibba sampatti ma nubhavati. Bhavanti pane 'ttha Gāthāyo.

1. Saddhāya datvā puṭabhattame 'kā
   nivattha vatthaṃ malinañca thūlaṃ.
   Bhikkhussa ekassa anāvavassa
   dibbambare sā na dahe 'va laddhā.

2. Dibbāni vatthāni punā 'pi esā
   datvāna dānaṃ muni sāvakānaṃ.
   Tassā 'nubhāvena tato cavitvā
   nibbatti sagge paramappaṇītā.

3. Tatthe 'va tassā 'si mahāvimānaṃ
ubbedhato dvādasa yojanesu.
tassā 'nurūpena visāla vantaṃ
ussavhayaṃ neka virāga vantaṃ.

4. thambhādi gopāṇasi ādikesu
bhumisu bhitticchadanesu tesu.
ante samantā chadanassa
tassa nānā virāgaṃbara laṅkatāni.

5. Tatheva vatthehi vibhatta vatthā
gabbhāna 'manto sayanāsanāni.
pavāra paccattharaṇatthatā te
bhāyanti niccaṃ ramaṇīya rupā.

6. Nānā virāgaddhaja pannikehi
muttāmaṇi lambita kannikehi.
vāteritā kiṅkiṇī rāvakehi
amanda nandā 'vahamā 'si niccaṃ.

7. Sā devakañño kanakā 'va bhāsā
payodharā tāraharābhirāmā.
bimbādharā kañcana valli līlā
mukhambujā netta madhubbatehi.

8. Vicitta vatthādi vibhūsitaṅgi sugandha
kañño patisevitaṅgi.
bhāsanta mālā yuta uttamaṅgi
pabhassarā deva kaññā samaṅgi.

9. Ananta sampatti samaṅgi bhute
visāla pāsāda vare suramme.
naccehi gītehi ca modamānā
vihāsi evaṃ suciraṃ divasmiṃ.

10. Natvāna dehama 'ciraṃ
khaṇabhaṅgura 'nti.

sampatti nāma manujassa
ve nassatī'ti.

11. Saggāpavagga vibhavaṃ
madhuranti evaṃ.
dānādi neka kusalesu
yateyya dhīro'ti.

Puṭabhatta dāyikāya Vatthuṃ chaṭṭhaṃ.

X. 7

7. *DUTIYA JAYAṂPATIKĀNAṂ VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Tesu eko Saṅghāmacco nāma, so kira catukkhattuṃ devatāhi sādhukāraṃ dāpetvā dāna 'madāsi. Tassa bhariyā Saṅgha Dattā nāma. Sā sakkassa deva rañño Paṇḍukambala silāsanaṃ uṇhākāraṃ kāretvā dānama 'dāsi. Tesu paṭhamaṃ Saṅghāmaccassa kathā veditabbā—Laṅkāyaṃ Mahāgāme pubbe Saṅghāmacco nāme 'ko dhitaraṃ ca puttaṃ ca paṭilabhitvā puttassa Saṅghāmacco'ti attano nāmaṃ katvā vasanto attano maraṇāsanne jeṭṭha dhītaraṃ pakkosāpetvā kaṇiṭṭhassa hatthaṃ jeṭṭhikāya hatthe ṭhapetvā mama puttassa mahallaka kāle dehī'ti sahassa gghaṇakaṃ sāṭaka yugaṃ ca khagga ratanaṃ ca mahā churikaṃ ca datvā kālama 'kāsi. Anukkamena so vaḍḍhitvā dvādasa vassiko balena ca rūpena ca sammantāgato bhaginiyā gehe yeva paṭivasati. tasmiṃ kira samaye Brāhmaṇātiyaṃ nāma corabhayaṃ nibhatti. Tato so Saṅghāmacco bhaye vūpasanne āgamissāmī'ti taṃ sabbaṃ atta santakaṃ bhaginiyā ye 'va santike ṭhapetvā paccanta janapadaṃ gantvā vasanto bhaye vupasanne puna Mahāgāmaṃ āgantvā jeṭṭhikāya gehe ye 'va nivāsaṃ kappetvā dutiya divase pāto 'va nahānatthāya Tissavāpiṃ agamāsi.

Tadā koṭṭa galla Pabbata vāsī Mahā-Nāgatthero sabbattha Mahāgāme piṇḍhāya caritvā yathā dhotena pattena nivatto vihāraṃ āgacchati. Amacco theraṃ disvā bhikkhā-

hāraṃ laddhaṃ bhanteti pucchi. Thero labhissāma upāsakāti (ni) āha. Atha so tena hi bhante thokaṃ edhe 'va acchathā'ti vatvā bhaginiyā gehaṃ gantvā bhattaṃ atthī'ti pucchitvā tāya natthī'ti vutte so turita turito antarагehaṃ gantvā attano sahassa gghanakaṃ muttāhāraṃ ṭhapetvā kahāpanagghanakaṃ bhattaṃ labhitvā theramu' pasaṅkamma bhattassa laddhāyāsaṃ vatvā patte bhattaṃ okiritvā ādāsi. Thero taṃ ādāya phāsu kaṭṭhānaṃ gantvā attānaṃ ovaditvā saṅkhāre samma santo arahattaṃ patvā 'va bhattaṃ bhuñji. Tasmiṃ khane Anurādhapura nagare Duṭṭhagāmani rañño chatte (channe) adhivatthā devatā Saṅghāmaccassa dānaṃ anumodanti. Chatta piṇḍa (piṇḍha) vivarato nikkhamitvā sādhukāra 'madāsi.

Tathā hi.

1. Sādhu sādhu tayā dinna
   dānaṃ ṭhāne patiṭṭhitaṃ.
   tasmā taṃ anumodāmi
   sādhu sādhu upāsakā'ti.

Emaṃ tassā devatāya pathamaṃ sādhukāraṃ.

Rājā tassā sādhukāra saddaṃ sutvā tassā 'yaṃ sādhukāra saddoti pucchi. Devatā Saṅghāmaccassa dāna mahannataṃ (mahantataṃ) ācikkhi taṃ sutvā rājā pasanno ahosi. Atheka divasaṃ amacco Goṭha samudde nahāyamāno tassa puññānubhāvena suvaṇṇa māsaka sahassena puṇṇā ekā doṇi āgantvā tassa sarīre pahari. Taṃ so kaliṅgara khaṇḍhaka 'nti (khaṇḍaka 'nti) maññamāno hatthena dūraṃa kāsi. Sā punappuna āgantvā tassā sarīre laggate 'va. So kāraṇene 'ttha bhavitabba 'nti uddharitvā thale ṭhapetvā khaggena paharitvā suvannaṃ disvā taṃ bhagatiyā (bhaganiyā) ye 'va datvā Anurādhapuraṃ gamissāmī'ti bhaginiyā hatthato sāṭaka yugaṃ gehetvā khaggaṃ bandhitvā nikkhami. Tasmiṃ samaye eko bhikkhu Timbarū gāme piṇḍāya varitvā yathā dhotena pattena nikkhami. Amacco taṃ tuccha pattena nikkhamantaṃ disvā attanā tivattha (nivattha) pañca satagghanakaṃ sāṭakaṃ datvā bhattaṃ gahetvā bhikkhussa patte okiritvā

adāsi. So 'pi taṃ gahitvā phāsu kaṭṭhāne nisinno karaja kāye ñāṇaṃ pattharitvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā (vaḍḍhetvā) arahattaṃ patvā 'va paribhuñji. Tadā 'pi rañño channe (chatte) adhivatthā devatā somanassā tassa sādhukāraṃ adāsi.

Tathā hi.

2. Sādhu sādhu tayā dinna
dānaṃ ṭhāne patiṭṭhitaṃ.
tasmā taṃ anumodāmi
sādhu sādhu upāsakā'ti.
Edaṃ Tassā Devatāya dutiya
sādhukāraṃ.

Puna 'pi rājā taṃ sādhukāra saddaṃ sutvā kassāyaṃ sādhukārasaddo'ti pucchi. Devatā 'pi Saṅghāmaccassa dāna mahantataṃ acikkhi. Taṃpi sutvā rājā pasanno ahosi. Athā parabhāge Devahiri vihāre ekaṃ bhikkhuṃ dvādasa saṃvaccharāni vātābādho pīḷeti (pīḷheti). So kire 'ka divasaṃ attano sāmaṇeraṃ pakkosāpetvā ghanena me attho āvuso'ti āha. Sāmaṇero supaṭicchanno cīvaraṃ pārupitvā thālakaṃ ādāya Sakalagāme āhiṇḍitvā (ṇḍhi) kiñci aladdho āgacchati. Amacco taṃ tathā āgacchantaṃ disvā kiṃ bhante pariyesathā'ti pucchi. Sāmaṇero tassa sabbaṃ ācikkhi. Tato amacco tena he bhante etthe 'va thokaṃ tiṭṭhathā'ti thālakaṃ gahetvā attano gāmaṃ gato 'attano chūrikaṃ mūlatthāya ṭhapetvā aṭṭha kahāpanagghanakena sappinā thālakaṃ pūretvā ānetvā tassa adāsi. Sāmaṇero taṃ ādāya therassa datvā ghatassa laddha niyāmaṃ kathesi. Thero osadhena telaṃ pivitvā natthukamme kate so ābādho paṭumini paṇṇe udakabindūni viya vinivaṭṭetvā agamāsi. Tato so vūpasanna rogo atireka nelena paṭimā ghare dīpaṃ ujjāletvā pūjama 'kāsi. Tato thero anāmayo ekaggamano hutvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ (arabhattaṃ) pāpuṇi. Puna 'pi sā devatā tathe 'va sādhukā 'ramadāsi.

Tathā hi.

3. Sādhu sādhu tayā dinna
dānaṃ ṭhāne patiṭṭhitaṃ.

Tasmā taṃ anumodāmi
sādhu sādhu upāsakā'ti.
Edaṃ tassā Devatāya tatiya
sādhukāraṃ.

Raja purima nayene 'va devataṃ pucchi. Tāya yathā bhūtaṃ vutte somanasso hutvā Taṃ Daṭṭhukāmo hutvā edāni so kuhi 'nti amacce pucchi. Amaccā na jānāma devā'ti āhaṃsu. Atha rājā taṃ pariyesatha. Yo taṃ āneti—tassa mahantaṃ yasaṃ dassāmī'ti āha. Taṃ sutvā manussā taṃ pariyesituṃ catūhi dvārehi nikkhamiṃsu. Atha puratthima dvārena gatā cittavāpiyaṃ samīpe taṃ rājānaṃ passissāmī'ti khaggaṃ bandhitvā kilanta rūpaṃ āgacchantaṃ disva pucchā sabhāgena taṃ sañjānitvā rājā taṃ passitūkāmo'ti vatvā ādāya pakkamiṃsu. So āgacchanto cetiyopabbate vihāra Paccanta Pariveṇaṃ patvā bhikkhū vanditvā vīssamanto aññataraṃ khīṇāsavattheraṃ cīvara kammaṃ katvā khaṇāhu (khaṇḍe) appahonte saṃharitvā ṭhapentaṃ disvā attano nivāsa vatthena annaṃ (antaṃ) chinditvā adāsi. Tato thero taṃ cīvare payojesi. Amacco taṃ disvā mahantena sananassena Anurādhapuraṃ pāvisi. Tadā 'pi chatte adhivatthā devatā pubbe viya sādhukāra 'madāsi.

Tathā hi

4. Sādhu sādhu tayā dinna
dānaṃ ṭhāne patiṭṭhitaṃ.
tasmā taṃ anumodāmi
sādhu sādhu upāsakā'ti.
Edaṃ tassā Devatāya cātuttha
sādhukāraṃ.

Taṃpi sutvā rājā purima nayene 'va samanasso tasse 'va kathaṃ kathento nisinno hoti. Tasmiṃ khaṇe amacco gantvā dvāre ṭhito attano āgatabhāvaṃ rājānaṃ jānāpetvā tenā 'gacchatū'ti vutte gantvā rājānaṃ vanditvā ekamantaṃ (ekamattaṃ) aṭṭhāsi. Athassarājā tuṭṭho madhura paṭisanthāraṃ katvā mahantena yasena ca parivārena ca saddhiṃ Bhaṇḍārikaṭṭhānena pūjetvā tena kata puñña kammaṃ anumoditvā sammā dānaṃ

dāpesi. So rañño santike mahatiyā sampattiyā modamāno attano anucchavikaṃ kumārikaṃ olokento adārābharaṇo paṭivasati. Ayaṃ Saṅghāmaccassa kathā. Saṅghadattāya kira kathā maggo evaṃ veditabbo.

Brāhmaṇātiyassa bhayassa pubbe Anurādhapura nagare ekasmiṃ kule satta puttā ahesuṃ ekā 'va dhītā. Tato aparabhāge tesaṃ mātāpitaro kāla 'makaṃsu. Atha Brāhmaṇātiya bhaye sampatte mayaṃ paccantaṃ gantvā jīvissāmā'ti sabbe ekacchandā hutvā kaṇiṭṭhikāya ārocesuṃ. Sā taṃ sutvā sādhū'ti bhātaro anujātā petvā attano kulūpaga pidhāna Gallavāsī cūla Nāgattheraṃ ca gahetvā paccantaṃ gantvā therassa paṇṇasālaṃ katvā vasāpetvā attajanā vanaṃ gantvā nānāvidhāni elā phalāni āharitvā theraṃ ca kaṇiṭṭhikaṃ ca posenti. Athe kadivasaṃ te gataṭṭhāne ekaṃ sāṭakaṃ labhitvā kaṇiṭṭhiyā adaṃsu. Sā dutiya divase theraṃ āgataṃ disvā atī 'va dubbala cīvarattā sayaṃ pilotikaṃ paridahitvā taṃ therassa upanāmesi. So 'alaṃ bhaviti (haviti). Tena me sace purāṇa pilotikā atthi. Taṃ me patirūpa 'nti. Sā theraṃ punappuna yācitvā sāṭakaṃ pādamūle ṭhapesi.

So tena cīvara kammaṃ katvā rañjitvā bahuṃ sibbita purāṇa katthaka cīvaraṃ ṭhapetvā taṃ paridahi. Tato so cīvara (phāsu) āsu bhāvena cittekaggataṃ labhitvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā (vaḍhḍhetvā) arahattaṃ pāpuṇi. Kumārikā 'pi tena somanassena gehaṃ pavisitvā attano dānaṃ āvajjayamānā seyyaṃ kappesi. Tassā dānānubhāvena tasmiṃ khaṇe sakkassā 'sanaṃ uṇhākāraṃ dassesi. So āvajjento tassā kata puññakammaṃ disvā tuṭṭha pahaṭṭho aṭṭha dibba sāṭake ekasmiṃ kañcuke pakkhipitvā sayame 'va āgantvā taṃ tassā ussīsake ṭhapetvā akkhayaṃ katvā adhiṭṭhāya sakaṭṭhāname 'va agamāsi. Atha sā ussīsake ṭhapitaṃ kañcukaṃ mocetvā dibbasāṭakāni disvā mayā dinnadāne vipāko ajje 'va laddho'ti. Tato ekaṃ sāṭakaṃ nivāsetvā bhānarānaṃ paccekaṃ sākaṭa yugāni datvā therassa ticīvaratthāya sāṭakāni adāsi. Kañcuke sātakāni na khīyante 'va te etaṃ kālaṃ atikkamentā bhaye atikkante paccanna pabbatā otaritvā Anurādhapuraṃ āgacchantā Tissavāpiṃ sampāpuṇiṃsu. Tadā Saṅghāmacco mahantena parivārena bahussutehi paṇḍita janehi parivuto nahānatthāya Tissavādiṃ patvā udakakīḷaṃ (kīḷhaṃ) kīḷati (kīḷhāti).

Tadā Mahāmegho uṭṭhahitvā mahāgajjanena gajjanto tattha tattha asati pātento āgañchi. Tato sabbe 'va uttaritvā pāliyaṃ kata (pāliyā) kata maṇḍape aṭṭhaṃsu bhaginiyā saddhiṃ. Te 'pi satta janā meghe āgate dhāvitvā ttelloliya gāmaṃ pavisiṃsu.

Sā pana kumārikā aturita gamanā ākappa sampannā sanika sanikaṃ āgacchaṭi. Saṅghāmacco taṃ disvā vinītā 'yaṃ mahāguṇā evarūpā hiri-ottappa sampannā kumārikā mayā diṭṭhapubbā'ti cintetvā tassā paṭibaddha citto hutvā taṃ apassanno viya paṇḍita janābhimukho hutvā pucchanto kena guṇācāra lakkhaṇena samantāgatā etthi patikūlaṃ vaḍḍhetī'ti pucchi.

Te 'pi tassa evamā 'haṃsu.

5. Loko vadati puṃsānaṃ
sukhaṃ dūkkhaṃ bhavā bhavaṃ.
bhariyā yattanti taṃ ñatvā
kalattaṃ saṅgahe budho.

6. Yā kaññā devā kaññā 'va
hoti sabbaṅga sobhanā.
tassā ve dugguṇā hoti
tehi rūpaṃ piṭhīyati.

7. uttaroṭṭhe kapoḷe va
ūru jaṅghāsu bāhusu.
sā ve patiṃ vināseti
yassā honti nanūruhaā.

8. Sa lālā mahatī kaṇhā 'dharā
kuladvijā kharā.
khallāṭā ca kalārā ca
yā sā dukkhassa bhāginī,

9. Aṭṭhi cammā 'va sesā yā
sirā vitata dehinī.
khañjā kuṇī kalaṅkā ca
daḷiddā sā varākikā.

10. kāṇā kekarā andhā
visamakkhi madhupiṅgalā.
nikkhanta bubbulākāra
nettā sā vidhavā bhave.

11. Pīṇa kuṇī v āka ṃ nāsā
kuṭṭhi sappodharā vanī.
kāka jajjara bhāsi ca
vibhāsī sā alakkhikā.

12. kharassarā ca yā hoti
pisunā mittadūhikā.
kalahappiyā kodhamamā
sā bhariyā maccu sādisā.

13. Bahubhāṇī mahā hāsā
serīcārī mahagghasā.
ahirikā anottappā
sā nāsayati sāmikāṃ.

14. Varīvā kaṭhinā yā tu
sarāpāyī musā ratā.
uṇṇalā keḷīsīlā va
sā kaññā vidhavā siyā.

15. Ravanti gacchamānāya
sandhayo ca hasanti yā.
gaṇḍhe kūpāni jāyanti
sārinī patino sadā.

16. Yā ve lakkhaṇa gītā 'pi
assāvā guṇavā vadhū.
pubbuṭṭhāyī ca yā hoti
tathā pacchā nipātinī.
patiṭṭhāpeti cittesu
sā bhave sādhu sādhavaṃ.

17. Na chindati sadā kāmaṃ
yā kaññā patino manaṃ.
sukha dukkhe samā hoti
sā pāṇena samā manā.

18. Bhojane sayane gamane
bhaye vyādhi upaddave.
samacittā sadā hoti
sā hoti patipūjikā.

19. Gandha pupphādinā yā tu
paṇipāteti sāmikaṃ.
na cuccāsanikā hoti sā
hoti patipūjikā.

20. Mātāputusu bhāvādi sassu
sasurādi ñātake.
sādarena upaṭṭhāti
sā hoti kulanandinī.

21. Dāsa kammakare kamme
yā dhammena niyojati.
nikkhitta daṇḍha arusā (pharusā)
sā hoti janarañjanī.

22. Yā dānābhiratā hoti
tīsu vatthusu sāmikā.
sīlācāra guṇūpetā
bhariyā dhammacāriṇī

23. Puttāṃ sa patirūpena
janeti nā'ti cārinī.
dhītaraṃ sakarūpena
yā janeti sa uttamā.

24. Bhūmiṃ akampayaṃ yāti
yāti kaññā patiṃ patiṃ.

disaṃ yā nā 'valoketi
na pakkhalati bhūmiyaṃ.
sā 'pi kaññā varā 'roha
varitabbā vareti 'dhā'ti.

Tesaṃ vacanaṃ sutvā amacco dūrato 'va āgacchantaṃ taṃ tesaṃ dassetvā tehi 'pi na diṭṭhapubbā rīdisā (rīhadisā) sikkhita kumārikā'ti vutte amacco manusse pesesi, Tassā sassāmika assāmika bhāvaṃ jānāthā'ti. Te gantvā taṃ pucchitvā assāmika bhāvaṃ ñatvā amaccassa kathesuṃ. So taṃ sutvā bhātaro pakkosāpetvā attano abhippāyaṃ vatvā tehi sampaṭicchite tatthe 'va mahantaṃ maṅgalaṃ katvā sabbissariyaṃ adāsi. Sā 'pi taṃ Saṅghāmaccaṃ ādiṃ katvā antamaso cūlaveṭakādīnampi dibba vatthāni adāsi.

Tato amaccā Saṅghadattāya bhātare assa piṭṭhe nisīdāpetvā mahā parivārena nagaraṃ pesesi. Sayampi tāyā saddhiṃ ekasmiṃ yogge nissinno nagarābhimukho gacchanto Dakkhiṇā Mahācetiyaṃ va ratana māli veniyañca (vetiyañca) disvā Saṅghadattā sāmikassa eva 'māha. Sāmi, dvīsu cetiyesu dhaje pūjetvā gamissāma. Bahū dhaja yaṭṭhiyo āharāpethā'ti āha. Taṃ sutvā amacco tasmiṃ yevā khaṇe saṭṭhi sakaṭe pūretvā Veḷa Veḷhayaṭṭhiyo āharāpesi. Atha sā dvisu vihāresu yaṭṭhiyo ussāpetvā pītavaṇṇa dibba vatthehi dhaje pūjesi. Mandamārutena dhojā atī 'va sohiṃsu. Atha dvisu cetiyesu sugandha paribhaṇḍaṃ katvā gandha pañcaṅguliyo dāpetvā vanditvā sāmikena saddhiṃ nagaraṃ pavisitvā rājānaṃ passitvā taṃ ādiṃ katvā sakala nagare dibba vatthāni adāsi.

Atha pañca mahā vihāre bhikkhunaṃ ticīvarappahonakaṃ sāṭakaṃ adāsi. Kañcuke pana vatthāni na khīyante ca (va). Evaṃ Jayampatikā bahūni kusala kammāni karonto kālaṃ vīti nāmenti. Tadā Saṅghāmacco madhu-maṃsaṃ gāhāpetvā manusse rañño santikaṃ pesesi. Rājā ayaṃ paccanta Janapadaṃ paribhuñjitu kāmo'ti cintetvā Dakkhiṇadvārato paṭṭhāya sakalaṃ dakkhiṇa passaṃ adāsī. Tattha ciraṃ vasanto ekadivasaṃ rañño pure viya puthukaṃ pesesi. Rājā ayaṃ Maṅgu Janapadaṃ bhuñjitukāmo'ti pacchima dvārato paṭṭhāya sabbaṃ pacchima passaṃ adāsi. Tattha 'pi vasanto so ekadivāsaṃ

raññо hisa mūḷhālaṃ pesesi. Rājā ayaṃ Gaṅgāsanne vasitukāmo'ti cintetvā puratthima dvārato paṭṭhāya sakalaṃ puratthima passaṃ adāsi. So tattha vasanto ekadivasaṃ Gaṅgāya kīḷanto mukhadvāraṃ agamāsi. Atha 'ssa puññānubhāvena nānā virāga vattha sampuṇṇā nāva āgantvā tassa purato aṭṭhāsi. So tato sāṭakāni gāhāpetvā kambhila Mahā vihāre mahā bhikkhū saṅghassa datvā bahūni puññakammāni ujaviṇanto Anurādhapurame 'va āgamma ciraṃ vasitvā āyupariyosāne bhariyāya saddhiṃ devaloke nibbantī'ti.

25. Saṃsāra dugga vipine
bhayade adāre.
ropetvā dāna sura
pādapa maccuḷāraṃ.

26. Tassānubhāva janitaṃ
sukha me 'samānā.
ante 'nu honti
sujanā amatapphalāni.

Dutiya Jayampatikānaṃ Vatthuṃ Sattamaṃ.

X. 8

8. *SAṆGHADATTA TTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira Anurādhapure aññataro rājakammiko teneva kammena jīvikaṃ kappento viharati. So kireka divasaṃ rañño kena ci deva karaṇīyena muggāyatana raṭṭhaṃ gantvā tatthekaṃ kevaṭṭagāma 'magamāsi. Tattha manussā rājakammiko ayaṃ'ti bahuṃ suraṃ upanāmesuṃ. So tehi saddhiṃ suraṃ pivitvā matto sabbarattiṃ kīlitvā (kīḷhitvā) puna divase chinnāya surāya chatajjhitto maṃsena bhattaṃ atthī'ti pucchi. Te rājā dūto ayaṃ'ti kukkuṭa maṃsa rasena sappinā sadhhiṃ Sālibhattaṃ upanāmesuṃ. Atha 'ssa bhatta gandhaṃ ghāyetvā ekā sunakhī dhāvamānā āgacchati. So taṃ disvā kujjhitvā paharaṇa yoggaṃ vā kaṭhalaṃ apassanno

paṭhamā 'vaṭṭetaṃ bhattapiṇḍaṃ gahetvā daṭṭhoṭṭho ratta locano kharassaro thāmasā taṃ pahari. Atha sā bhatta piṇḍaṃ paribhuñji. Tato so aparaṃ bhattapiṇḍaṃ gahetvā attano mukhe ṭhapetvā viññāta raso aho 'evarūpaṃ madhura maṃsena yuttaṃ bhattapiṇḍaṃ mayā sunakhiyā dinnanti apara cetanaṃ pasādesi. So ettakaṃ puñña kammaṃ katvā puna nagaraṃ āgacchanto Eraka vassaṃ nāma khaṇḍaṃ pāpuṇi. Tattha corā taṃ disvā māresuṃ. So kālaṃ katvā Mahālena vihārā-sanne ekasmiṃ gāme nibbanti tassa mātā pitaro Saṅghadatto'ti nāmaṃ akaṃsu. So anupubbena vaḍḍhento Mahālena vihāre bhikkhūnaṃ santike pabbajitvā vattācāra sampanno upasampa-daṃ labhitvā dhammaṃ pariyupaṇi. Tato aparabhāge Laṅkā-yaṃ Brāhmaṇātiyaṃ corabhayaṃ sampāpuṇi. Manussā jīvitu 'masakkontā tattha tattha giri dugga vana duggādisu pavisitvā jīvikaṃ kappessāmā'ti gacchantā taṃ thera 'mupa-saṅkamitvā bhatte ettha jīvituṃ na sakkā, aññattha gamissāma. Sace ecchatha. Amhehi sadddhiṃ āgacchathā'ti āha. Taṃ sutvā thero upāsaka emaṃ cetiyaṃ ca Bodhiṃ ca pahāya gantuṃ na sakkomi. Vatta paṭivattaṃ karoto me etthe 'va maraṇaṃ seyyo'ti gamanaṃ nā 'nujāni. Manussā tāsu tāsu disāsu pakkamiṃsu. Tato thero dutiya divase cetiyaṅganādisu sabbattha vattaṃ katvā sammuñjani ādayo saṃsāmetvā patta cīvara 'mādāya bhikkhācāraṭṭhānaṃ apassanno lenābhimukho aṭṭhāsi. Atha tasmiṃ lena dvāre ekasmiṃ rukkhe adhivattho Devaputto manussa vaṇṇaṃ nimminitvā theraṃ upasaṅkamma pāde vanditvā bhante tumhākaṃ bhikkhāhārañca ārakkhañca mayhaṃ bhāro'ti appossukko etthe 'va vasanto tumhākaṃ samaṇa dhammaṃ karothāti nimantesi. Thero 'pi adhiyāsesi tunhībhāvena Devaputto therassa adhivāsanaṃ viditvā dibba-mayehi annapānehī dvādasa saṃvaccharāni sādhukaṃ upaṭṭhāsi. Thero 'pi ekadivasaṃ patisallīno vitakkesi. Sabbo loko chātaka bhayena upadduto yaṃ ca maṃ Devaputto dibbehi-annapānehi niccaṃ upaṭṭhāpeti. Pubbe mayā Buddha-pacceka Buddha-Sambuddha sāvakādīnaṃ aññatarassa dinnadāne vipākaṃ bhavissatī'ti athekasmiṃ divase Devaputto thura 'mupasaṅkamma vanditvā atthāsi. Tato thero Devaputtaṃ āmantetvā tama 'tthaṃ pucchanto āha.

1. Pucchāmi taṃ Devaputtaṃ
   vitakko udapādi me.
   passanti sakalaṃ devā
   yadi jānāsī maṃ vada.

2. upaddutā chātakena
   Laṅkāyaṃ janakā bahu.
   esanā saranaṃ gañchuṃ
   sakkā te yattha jīvituṃ.

3. Ahame 'ko tayā deva
   rakkhito (no) paripālito.
   anubhomi yathā kāmaṃ.
   sabbadā dibba bhojanaṃ.

4. kena me puñña kammena
   sīlena ca vatena ca.
   uppajjanti mametāni
   taṃ me akkhāhi pucchito'ti.

Athassā 'cikkhanto Devaputto evamāha.

5. kaṭacchu mattaṃ bhikkha 'ṃpi
   yo Buddhassa naro dado.
   vipākaṃ ko nu sakkoti
   vattuṃ hitvā munissaraṃ.

6. Tathā pacceka Buddhassa
   sāvakassa ca sāmino.
   yo naro deti dānāni
   taṃpi Buddhā 'va bhāsare.

7. Yo ve dhammaṃ upaṭṭhāti
   saṅghaṃ cā 'pi Jinorasaṃ.
   vipākaṃ tassa ko vattuṃ.
   samattho hoti taṃ vinā.

8. Ahaṃ bhante na sokkomi
   atīte Jātiyo bahū.

appe sakkādi bhāvattā
passituṃ manda puññatā.

9. Ācikkhanto ahaṃ 'dāni
caritaṃ pubba jātiyaṃ.
Suṇotha bhante Sumano
dāna 'mappataraṃ tava.

10. Tava bhuñjitu 'mānītaṃ
pubbe sādhu rasodanaṃ.
nisinno bhojanatthāya
disvā yoniṃ (yotiṃ) samāgataṃ.

11. Tassā tvaṃ Tusito ruddho
daṭṭhoṭṭho bhīmalocano.
paṭhamena bhatta piṇḍena
paharī taṃ palāpituṃ.

12. Sā tuṭṭho piṇḍa lābhañca
paribhuñji jighacchitā.
atha tvaṃ dutiye piṇḍe (piṇḍhe)
rasaññāto macintayi.

13. Sādhu rasaṃ mayā dinnaṃ
sādhu sādhū'ti bhāsiya.
pasādesi sakaṃ cittaṃ
ettakaṃ te purā kataṃ.

14. So tvaṃ tena puññena
cavitvā tāya jātiyā.
edha jāto 'si taṃ sabbaṃ
lābhī 'si yati nandane

15. Dātabbaṃ sabbadā dānaṃ
ruddhenā 'pi janenidha.
phalaṃ tādisakaṃ deti
dāyakānaṃ anūpama 'nti.

Taṃ sutvā thero aho ! Kopena paharaṇatthāya Sunakhiyā khitta-piṇḍe 'pi (piṇḍhe) evarūpaṃvipākaṃ. Satthāya sīlavato samanassena dinnadāne kimdā 'ni dāyakassa phalaṃ bhavissatī'ti atī 'va somanassa citto hutvā tade 'va samanassaṃ aparihāpento (aparibhāpento) cittaṃ ekaggaṃ katvā vipassanam caḍḍhetvā arahattaṃ pāpuṇī'ti.

16. Dānena sattā tidivaṃ payanti
dānena Nibbāṇa puraṃ vadantī,
dānaṃ hi sabbattha parāyananti
dāne 'va cittaṃ ramayantu santo.
Saṅgha Dattattherassa vatthuṃ.
Aṭṭhamaṃ Aṭṭhamaṃ.

X. 9

9. *AÑÑATARA KUMĀRIKĀYA VATTHUṂHĪ AYAMĀNUPUBBI KATHĀ*

Tambapaṇṇidīpe Dubbīṭṭhi mahārāje rajjaṃ Kārente Mahāgaṅgāya ca Seri sarassa ca avidūre kārakaṃ nāma gāmaṃ ahosi. Tasmiṃ eko vibhava sampanno kulaputto ekaṃ kumārikaṃ pāda paricārikaṃ katvā vasanto dānādīni puññāni karoit. Tasmiṃ samaye Udumbara Mahāvihāre chahi chahi māsehi Ariyavaṃsa desanā bhavissatī'ti samantā catuyojane thāne manussā sannipatitvā mahantaṃ pūjā vidhānaṃ karonti. Tadā 'pi kāraka gāme mānussā tattha gamana sajjā aṭṭhaṃsu. So 'pi kho upāsako attano bhariyā bhūtaṃ kumārikaṃ pakkositvā bhadde yāvā 'haṃ etehi saddhiṃ gantvā dhammaṃ sutvā bhikkhusaṅghassa upaṭṭhānaṃ katvā āgamissāmi. Tāve 'ttha anukkaṇḍhantī vasā'ti gehaṃ ca kuñcikā muddikaṃ ca paṭiyādetvā tehi saddhiṃ tila taṇḍula dadhī madhu guḍha (guḍa) khajja bhojjādi upakaraṇe gāhāpetvā tattha agamāsi. Tato sā tesaṃ gatakāle evaṃ cintesi. Sabbe 'va te manussā maṃ nivattetvā dhammaṃ sotuṃ gatā, dhammaṃ nāma na tesaṃ yeva ca piyaṃ, mayhaṃpi piyatrame 'va 'na tesaṃ ye 'va sagga saṃpatti ca mokkha saṃpatti ca piyā. Mayhaṃpi piyatare 'va pubbe akata puññattā appe sakka kule nibbattiṃ,

edāni mayā pamajjitum na vattatī'ti cintetvā saṃvigga mānasā dhamme sukatādarā attano sahāya bhūtaṃ aññaṃ Mātugāmaṃ pakkositvā kuñcikā muddikañca gehañca tassā niyyādetvā sāmuddantena gacchantī Sakka Gaṅgā mukhadvārena uttaritvā tato tosatara (tomatara) (tomanara) titthaṃ sampāpuṇi. Tadā titthe nāvā na hoti. Titthaṃ pana puthulaṃ gambhīraṃ 'taṃ tissā uttānaṃ viya ca paññāyati. Sā tattha ṭhitā gāḷhaṃ nivāsetvā saddhā sampannā dhammagatena pītipāmojjena samuddaṃ taritu 'mārabhi Tadā caṇḍa chaṇḍhavāto samuddaṃ uppātetvā mahā ūmiyo uṭṭhāpesi. Mahanta taraṅgabbhantarna taṃ tarantiṃ disvā eko mahā maccho āgantvā gocaro me laddho'ti majjhene 'va ḍhasitvā chinditum nā 'sakkhi. Tato so dve tayo vāre āgantvā ḍhasanto 'pi kiñci kātuṃ nā 'sakkhi. Sarīre chavimatta 'mpi vivaṇṇaṃ nā 'hosi. Aho! dhammānubhāvo nāme 'so edha loke 'pi paraloke 'pi dhammacārino bhayaṃ vā chamhitattaṃ vā na hoti. Pecca saggaṃ ca Nibbāṇaṃ ca pāpuṇāti.

Tena Vuttaṃ.

1. Dhammo bhave rakkhati dhammacārī
   dhammo suciṇṇo sukhamā 'vahāti.
   Esā 'nisaṃso dhamme suciṇṇo na
   duggatiṃ gacchati dhammacārī'ti.

Toto sā sukhena samuddaṃ taritvā phala 'muggamma Udumbara Giri vihāraṃ gantvā cetiyaṃ ca Bodhiṃ ca vanditvā bhikkhusaṅghaṃ ca vanditvā pañcasīlaṃ samādāya parisa pariyante ṭhitā 'va añjalimpaggayha anañña vihitā dhammaṃ suṇantī kilesa jālā bhinditvā sahassa naya maṇḍitaṃ Sotāpatti phalaṃ sacchikāsi. Tato sā tiyāma rattiyā ṭhitā 'va dhammaṃ sutvā pabhātāya rattiyā sassu sasure ca sāmikañca disvā attano āgatakāraṇaṃ vitthārena kathetvā bhikkhu saṅghaṃ ca vanditvā tehi saddhiṃ gāmame 'va agamāsi. Sā tato paṭṭhāya kāyogatā satiṃ manasi karontī gharāvāse anallīyamāna cittā paṭivasati. Athe 'ka divasaṃ sā sāmikassa sīse piḷandhita (piḷhandhitā) māḷādāmaṃ mocayamānā uṇhena milāyitvā sīse seda jallikāya alitta bhūtaṃ duggandha māḷādāmaṃ disvā

aniccārammaṇaṃ paccu paṭṭhāpetvā mālādāmaṃ sāmikassa dassetvā evmā 'ha.

2. Yathā emaṃ tathā etaṃ
yathā etaṃ tathā edaṃ.
duggandho asucī loko
yathābhūtaṃ na passati.

3. Aṭṭhiyāmi sarīrasmiṃ
asmiṃ kimikulālaye.
kesā lomā nakhā dantā
navo maṃsaṃ tahāru ca.

4. Aṭṭhi ca aṭṭhimiñjā ca
vakkaṃpi hadayaṃpi ca.
yakanaṃ kilomakaṃ cā 'pi
pihakaṃ papphāsa me 'va ca.

5. Anta 'mantaguṇaṃ cā 'tha
udariyaṃ ca karīsakaṃ.
pittaṃ semhaṃ ca pubbo ca
rudhiraṃ ca sedo tathā.

6. Medassm vasā khelaṃ ca
tathā Siṅghānikā 'pi ca.
lasikā mutta matthaluṅgamī'ti
kunapā dvisoḷasa.

7. Tatthe 'ttha kunape aññaṃ
maṇimuttādikaṃ dhanaṃ.
sugandhitā tahiṃ natthi
sabbaṃ 'va kuṇapaṃ edaṃ.

8. Antaṃ bho kuṇape jātaṃ
kuṇapaṃ kuṇape rataṃ.
tasiṇāya ca mohassa
ānubhāva 'maho ! aho !

9. Vāyasā ca suvānā ca
sigālā makkhikā tathā.
sugandhaṃ ne va ecchanti.
ecchanti kuṇapaṃ 'va te.

10. Paccekaṃ 'va paṭikkūlaṃ
dvattiṃsa kunapaṃ edaṃ.
ramanīyanti maññanti
bālā mohena pārutā (pārunā).

11. Dhīrā sampanna medhāvī
taṃ sabhāvaṃ vicintiya.
no 'palimpanti attānaṃ
nibbāṇābhimukhā sadā.

12. Nahātvā sīla rahade
sīlagandha vilepino.
saddhāpupphaṃ piḷandhitvā
yanti santipuraṃ eto.

13. okāsaṃ ve labhissāmi
ahaṃ bho tava santikā.
ajje 'va pabbajīssāmi (jī)
pabbajjā mama ruccatī'ti.

Kumārikā sāmikassa evaṃ vatvā pabbajjāya okāsaṃ yāci. So 'pi sādhu bhadde yathājjhāsapaṃ katvā pabbajjāhī'ti anujāni. Sā sāmikānaṃ anujānā petvā Mahāgāmāsanne bhikkhunūpassayaṃ gantvā attano mātubhaginiyā Sumanattheriyā santike pabbajitvā sāsanadhuraṃ pūrentī Dubbiṭṭhi mahāraññā kārupita (kārupina) Giribhaṇḍha (ṇḍa) Mahāpūjā anubhavituṃ upajjhāyāya saddhiṃ gacchantī Eraka vassa khanḍaṃ nāmaṭṭhānaṃ patvā kammaṭṭhānaṃ manasi karentī vana pabbata devatāhi ekaninnādena sādhukāraṃ pavattāpenti arahattaṃ patvā attano samaṇadhammaṃ matthakaṃ pāpesī'ti.

14. Gehe dhane ñātimitte suhajje (subhajje)
vihāya rāgaṃ navayobbane 'va.

Paññāya saṅkhāragataṃ viditvā
papponti Nibbāna puraṃ sapaññā'ti.

Aññatara kumārikāya vatthuṃ Navamaṃ.

X. 10

10. *TISSA MAHĀVEGA NĀGATTHERASSA VATTHUṂHI AYAMĀNUPUBBĪ KATHĀ*

Bhagavati parinibbute tassa sāsane loke suci pphārine Sīhaladīpe Rohana Janapade kuṭimbiya vihāraṃ nāma ahosi. Tadā tattha pothujjanika saddhāya Asamo tissa Mahā Nāgatlhero nāma Saṅgha parināyako hutvā paṭivasati. So kire kasmiṃ divase Amaraleṇa vāsino pahinna Paṭisambhidāppattassa Tissattherassa santikaṃ gantvā vanditvā ekamantaṃ (ekamattaṃ) nisīdi. So tena saddhiṃ madhura paṭisanthāraṃ katvā vāvuso Puthujjnā nāma aniyata gatikā, tayā kho pana pariyattidharena saddhā pabbajitena Poṭhujjanika kālakiriyaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Vīnaya-Piṭaka pariyāpantaṃ (nnaṃ) Pātimokkha saṃvarasīlaṃ saṃpādentena cha dvārikāni pāpāni parivajjetvā sati sampannena bhavitabbaṃ. Tathā ājīva pārisuddhi sīlaṃ saṃpādentena anesana sambhūtaṃ micchājīvaṃ pahāya āraddha viriyena bhavitabbaṃ. Tathā paccaya sannissita sīlaṃ saṃpādentena dhammena uppanna paccaye yoniso pacca vekkhitvā paribhoga karaṇe ca paññā sampannena bhavitabba 'nti. Evaṃ catubbidhesu sīlesu patiṭṭhitassa suparisuddha sīlassa vāyamāno maggaphalāni khippame 'va sacchikaroti. Tasmā pathamaṃ sīlavisuddhi ye 'va kātabbāti dassento āha.

Tena Vuttaṃ.

1. Sāsane kulaputtānaṃ
   paṭiṭṭhā natthi yaṃ vinā.
   ānisaṃsa paricchedaṃ
   tassa sīlassa ko vade.

2. Na Gaṅgā Yamunā cā 'pi
   Sarabhū cā Sarassati,

ninnabhāvā 'ciravatī
Mahī cā 'pi mahānadī.

3. Sakkuṇanti visodhetuṃ
Yammalaṃ edha pāṇīnaṃ.
visodhayati sattānaṃ
yaṃ ve sīla jalaṃ malaṃ.

4. Na taṃ sa jaladā vātā
na cā 'pi hari candanaṃ.
ne 'va hārā na maṇayo
na canda kiraṇaṅkurā.

5. Samayantīdha sattānaṃ
parilāhaṃ surakkhitaṃ.
yaṃ sameti edaṃ Ariyaṃ
sīlaṃ accanta sītalaṃ.

6. Sīlagandha samo gandho
kuto nāma bhavīssati.
yo samaṃ anuvāte ca
paṭīvāte ca vāyati.

7. Saggā rohaṇa sopānaṃ
aññaṃ sīlasamaṃ kuto.
dvāraṃ vā pana Nibbāṇa
nagarassa pavesanaṃ.

8. Sobhante vaṇṇa rājāno
muttā maṇi vibhūsitā.
tathā sobhanti yatino
sīla bhūsana bhūsitā.

9. Attānu (Annānu) vādādi bhayaṃ
suddha sīlassā bhikkhuno.
andhakāraṃ viya raviṃ
hadayaṃ nāvagāhati,

10. Sīla sampattiya bhikkhu
sobhamāno tapovane.
pabhā sampattiyā cando
gagane viya sobhati.

11. kāyagandhe 'pi pāmojjaṃ
sīla vantassa bhikkhuno.
karoti api devānaṃ
sīlagandhe kathā 'va kā.

12. Sabbesaṃ gandha jātānaṃ
sampattiṃ abhibhūyati.
ā vasāto dasadisā
sīlagandho pavāyatī.

13. Appakākā 'pi katā kārā
sīlavante mahapphalā.
hontī'ti sīlavā hoti
pūjā sakkāra bhājano.

14. Sīlavantaṃ na bādhenti
āsavā diṭṭha dhammikā.
samparāyika dukkhānaṃ
mūlaṃ khaṇati sīlavā.

15. Yā manussesu sampatti
yā ca devesu sampadā.
na sā sampannasīlassa
ecchitā hoti dullabhā.

16. Accanta santā pavaraṃ
ayaṃ Nibbāṇa sampadā.
Sampanna sīlaṃ samaṇaṃ
tame 'va anudhāvatī'ti.

Evaṃ akhaṇḍa sīlena bhikkhūnā sīla visuddhādi satta visuddhi paramparāya gantvā bhāvanā matthakaṃ pāpetabbā'ti ādinā ovaditvā Satipaṭṭhāna Suttantaṃ desetvā kammaṭṭhānaṃ adāsi. Tato so kammaṭṭhānaṃ gahetvā theraṃ vanditvā puna

attano vihāraṃ āgacchanto antarāmagge kakkhaḷo Pharuso manussā mārake eko mattahatthi maggaṃ rundhitvā aṭṭhāsi. Tasmiṃ khaṇe Mahāmegho pāvassitu 'mārabhi. Tato so hatthi therassa mettā balena Nimmado āgantvā Tassā 'bhimukhelo aṭṭhāsi. Tato thero gantvā tassa catunnā pādāna 'mantare nissinno Mahāmeghe pavattamāne Satipaṭṭhāna Suttantaṃ manasi karitvā kammaṭṭhānaṃ bhāvento magga paramparāya anupubbena paṭhavippamāṇaṃ kilesa samudayaṃ pahāya pathavi pabbatādayo unnādento vanadevatāhi sādhukāraṃ dāpento arahattaṃ pāpuni. Tasmiṃ khaṇe hatthino samantā ākāsato devā pupphavassaṃ vassāpesuṃ. Nāgā Nāgalokato āgantvā anekavidhaṃ puppha dhūpa dīpādi pūjāvidhānaṃ akaṃsu. Sakala vana saṇḍe devatā sannipatitvā dibba puppha dīpādinā anopamaṃ pūja 'makaṃsu. Tato thero hatthināgaṃ ādiṃ katvā devānaṃ dhammaṃ desesi. Taṃ sutvā Nāgarājā therassa pasanno tena viyogaṃ asahanto tena saddhiṃ viyoḷaka vihāre tiṃsa vassāni therassa upaṭṭhānaṃ kurumāno vasi. Atha thero tasmiṃ ye 'va vihāre parinibbāyi (si). Manussā tassa sarīraṃ mahantena pūjāvidhānena kūṭāgāraṃ āropetvā kuṭumbiya vihāraṃ netvā satta divasāni mahantaṃ pūjāvidhānaṃ kurumānā sādhukīlaṃ kīḷiṃsu. Hatthināgo 'pi tena saddhiṃ āgantvā saya 'mpi pūjaṃ katvā viyoḷaka vihārame 'va punā 'gamma bhikkhūnaṃ santike dhammaṃ suṇanto vaṇa kusumādayo pūjento kusalakammaṃ katvā āyupariyosāne Tāvatiṃsa bhavane nibbanti. Tassākāraṃ disvā ca sutvā ca Mahājanā puñña kammāni katvā bahū sagga-parāyan ahesuṃ'ti.

17. Tidhāppabhinnā mada vāraṇāpi
disvāna sīlaṃ paṇipātayanti.
pāletha bhonto (honto) sakajīvitaṃ 'va
sīlaṃ tilokehi namassanīyaṃ.

Tissa Mahā Nāga ttherassa
Vatthuṃ Dasamaṃ.

Cūlagalla Vaggo Dasamo.

XI. 1

1. *MAHALLIKĀYA VATTHUṂHI AYAMĀNUBBĪ KATHĀ*

Laṅkāyaṃ kira Rohaṇa janapade kakukhandha gāme ekā Mahallikā paṭivasati. Caṇḍhā (vaṇḍhā) pharusā viggaha sīlā dānādisu kiñci sucaritaṃ nāssā manasi vattati. Tasmiṃ kira samaye Maliya Mahādeva tthero dibba cakkhunā lokaṃ olokento taṃ Mahallikaṃ na cireneva kālaṃ katvā niraye nibbattamānaṃ addasa. Disvānassa etadahosi. Esā kho pana kakkhalaṃ pharusā kena nu kho upāyena taṃ narakā uddhareyyanti cintento mayi tattha gate sā upha ṅkamattaṃ yāguṃ mama patte okirissati. Atha sā taṃhā dukkhā muccissatī'ti disvā mayā kho pana tassa taṃ uphaṅkā yāgudānaṃ mahapphalaṃ mahānisaṃsaṃ kātuṃ vaṭṭatī'ti nirodha samāpattiṃ samāpajjitvā tato sattame divase nirodhā uṭṭhito sarīra paṭijagganaṃ katvā patta cīvaramādāya tassā taṃ gāmaṃ gantvā cīvarakkhette ṭhito cīvaraṃ pārupitvā pattamādāya ghara paṭipāṭiyā bhikkhaṃ caranto Mahallikāya gehadvāraṃ sampāpuni.

Tato sampannaṃ theraṃ disvā yāgu uphaṅkaṃ gahetvā theramupasaṅkamma patte ākiritvā attano cittaṃ pasādetvā vanditvā gehameva agamāsi. Thero 'pi taṃ gahetvā bahigāme udaka phāsukaṭṭhāne nisīditvā tassānuggahatthāya taṃ yāguṃ paribhuñjitvā nisinno hoti. Tadā pana yonakarāja putto Mahā Buddharakkhita tthero tatheva sattāhaṃ nirodha samāpattiṃ samāpajjitvā nirodhā uṭṭhito uttarakurūṃ gantvā piṇḍapātaṃ paṭilabhitvā tato ekaṃ paṭivimsaṃ gahetvā Sīhabodhi ttheraṃ pakkositvā emaṃ Maliya Mahādeva ttherassa dehīti pesesi. So 'pi taṃ gahetvā nabhasā āgamma therassa upanāmesi. Therena kimetanti vutte bhante Mahā Buddharakkhita tthero etaṃ tumhākaṃ pahinī'ti sabbaṃ kathesi. Taṃ sutvā thero āvuso Sīhabodhi tthero kimatthaṃ Mahallikāya tuyhaṃ dānaṃ vilumpatī'ti vatvā uttarakuruto ānītaṃ bhattaṃ abhuñjitvā tameva yāgu upphaṅkaṃ paribhuñjitvā bhatta kiccaṃ niṭṭhāpesi. Tato Sīhabodhi tthero kimassā bhante ānisaṃsaṃ passamāno tassāyeva anuggahamakāsīti pucchanto āha.

1. Pucchāmi theraṃ kata kiccaṃ
palūta bhava bandhanaṃ.
kimatthaṃ passamāno tvaṃ
tassā 'kāsi anuggahaṃ.

2. kimāyatiṃ phalaṃ esā
yāgu dānena vindati.
namme (tamme) dhīra viyā 'cikkha
sotu micchāmi taṃ phalanti.

Atha 'ssa āvikaronto thero
evamāha.

3. Yā sā adāsi me ajja
parittaṃ yāgu mattakaṃ.
tena sā puñña kammena
devaloke ramissati.

4. Tattha nacchehi gītehi
dibbehi vāditehi ca.
pamodeti mahā bhogā
mahasukha samaṅgini.

Yā manussesu sampatti
yā ca devesu sampadā.

5. Etena puñña kammena
lacchane sā anāgate.
eteneva niyāmena
saṃsaranti bhavā bhave.
Sampuṇṇa saṭṭhi kappāni
sampatti manu bhossatī'ti.

Taṃ sutvā Sīha bodhi tthero theraṃ vanditvā Piyaṅgudīpaṃ gantvā tamatthaṃ Buddharakkhita ttherassa ārocesi. Sopi taṃ sutvā āvuso ayaṃ Mahallikā asīti kappe dibba sampatti manubhavissatī'ti āha. Tampi sutvā athaññataro ayaṃ kappa sataṃ dibba sampatti manubhavissatī'ti aha. Evaṃ te attano dassana visaye ṭhatvā vyākariṃsu. Tato taṃ sutvā Mahā Saṅgharakkhita tthero eme kira therā arahato dinnadāne

vipākaṃ paricchinditvā kathenti. Ayuttaṃ tehi kathitaṃ, amhākaṃ bhagavā Dakkhinā vibhaṅga Suttantaṃ desento tiracchāna gatassa dinna dāna mupādāya ānisaṃsaṃ kathento ko pana vādo bhikkhave arahato dinna dānassa ānisaṃsanti vatvā kālaparicchedaṃ akatvā desesi. Kimaṅga panime (patime) therā evaṃ kālaṃ niyamenti. Buddha visayo ce 'sa arahato (arahano) dinna dānassa vipākoti vatvā tesaṃ therānaṃ daṇḍa kammaṃ niyojesi. Atha te therā Sinerupādato ratana vāḷakaṃ (vāḷhakaṃ) gahetvā Piyaṅgudīpe Saṅgharakkhita ttherassa mālake okiritvā taṃ theraṃ khamāpesuṃ. Tato sā Mahallikā sattame divase kālaṃ katvā devaloke nibbattitvā vuttappakāraṃ dibbasaṃpatti manubuavī'ti.

6. na sāra sārādi kamena bhūmisu
vivutta bije kamato labhe phalaṃ.
Evaṃpi dānassa ca khetta saṃpadā
labhanti dānā bhava bhoga saṃpadanti.

Mahallikāya Vatthuṃ Pathamaṃ.

XI. 2

2. *PAÑCASATA BHIKKHŪNAṂ VATTHUṂHI AYAMANUPUBBĪ KATHĀ*

Amhākaṃ bhagavato parinibbānato orabhāge Tambapaṇṇidīpe kumbala Tissa pabbate Ariyākaro nāma mahāvihāro atthi.

Tattha ekasmiṃ pabbhāre pañcasata mattā vagguliyo tattha tattha gocaraṃ gahetvā āgamma ekattha paṭivasanti. Tasmiṃ samaye eko bhikkhu Pabbhārāsanne guhāyaṃ vasanto anvayaṃ Satipaṭṭhana Suttantaṃ sajjhāyaṃ karoti. Tato tā Vagguliyo tassa sare nimittaṃ gahetvā atthaṃpi okkharaṃpi padaṃpi ajānantā sare cittaṃ pasādetvā aparabhāge kata kāla kiriyā teneva kusala kammena tasmiṃ yeva vihārāsanne aññatarasmiṃ gāme tesu tesu kulesu nibbattiṃsu. Sabbe te arogā sukhino mahā vibhavā samaggā sammodamānā vasanti. Evaṃ vasantā eka divasaṃ tasmiṃ vihāre Ariyavaṃsa desanā mahe

vattamāne tattha gantvā dhammaṃ suṇantaṃ nisīdiṃsu. Tato dhamma kathika mahā thero saṃsāre virajanānaṃ dhammaṃ desesi.

1. Bhavesu sabbesu sadā asesato taṃ
asārakaṃ puñña phalaṃ asassanaṃ. (taṃ)
taraṅga dolānala vijju cañcalaṃ
piheyya ko taṃ sa naro vicakkhaṇo.

2. Bhavagga pattā 'pi pajā arūpino
āyukkhayante samupenti duggatiṃ.
Sayampabā brahmagaṇā mahiddhikā
khajjota bhūtā vicaranti ekadā.

3. Devinda bhūtā tidive mahāyasā
upenti caṇḍāla gatiṃ jigucchitaṃ
alaṅkatā devaganā sukheṭhitā
bhavanti petesu puno bubhukkhitā.

4. Suphulite Nandana kānane ratā
caranti bhūyo Asipatta kānane.
vimāna seṭṭhesu ciraṃ pamoditā
bhavanti pacchā niraye jalantare.

5. Bhutvā Sudhanna 'ṃpi pure surālaye
gīlanti saṃpajjalitaṃ ayogulaṃ.
Pītvā suciṃ sīta sugandha pānīyaṃ
pivanti te lobha jalaṃ suhiṃsanaṃ.

6. Sukhaṃ sayitvā sayane alaṅkate
Sayanti ditte ayabhūtale pajā.
nisevitā acchara dehajaṃ sukraṃ
puno 'pa gūhanti ca koṭi Siṃbaliṃ.

7. Ākāsa Gaṅgodaka sevinā pure
patanti te vetaraṇiṃ mahānadiṃ.
Dibbaṃ sukhaṃ Pokkharaṇī nisevitā.
ṭe lobha-kumbhiṃhi patantiekadā.

8. Pure caritvā hari meru matthake
caranti angāra Nagassa matthake.
Sukhaṃ misinnā sīla Paṇḍukaṃbale
Sūlesu acchanti ciraṃ padīpinā.

9. Pure ṭhitā hema rathe surālaye
vahanti āditta rathe yamālaye.
Gajuttame 'rāvana khandha vāhinā
vahanti khandhena para 'ṃpi ekadā.

10. Narādhipeke vara cakkavattino
bhavanti dāsā puna puñña sañkhaye.
dhanena Mandhātu samā 'pi ekadā
kapāla hatthā vicaranti niddhanā.

11. Bahussutā vachira samāna Buddhino.
bhavanti elā kujalā kubuddhino.
vicitta vākyaṃ kathikā bhavanti te
mūgā puno hattha vikāra codakā.

12. Etesu nibbinna mano bhavesu
niratthakaṃ sabba bhavanti ñatvā.
bhavesu chandaṃ pajahitva dhīro
Nibbāṇa me 'va 'bhimakho bhaveyyāti.

Tato te pañcasatā mānavakā dhamme suṇantā saṃsāre nibbinnā dānādi kusalakamme ye 'va attano attaṃ niyojentā pune 'kadivasaṃ viharaṃ gantvā Mahāsatipaṭṭhāna Suttanta desanaṃ sutvā gharāvāsaṃ pahāya sabbe pabbajitvā pubbe caggulikāle yasmiṃ Pabbhāra vasiṃsu Tatthe 'va te abhiratā vāsaṃ kappenti. Atheka divasaṃ tesu eko bhante emasmiṃ Pabbhāre Vagguli gandho ghāyati. Kiṃ karissāmā'ti āha. Taṃ sutvā Saṅghatthero āvuso tuṃhe kiṃ jānātha. Eto Purimattabhāve tuṃhe vagguliyo hutvā ettha ciraṃ vasittha etaṃ tuṃhākaṃ chakana (chakata) gandha 'nti pubbajātiṃ tesaṃ vitthārena kathesi. Taṃ sutvā te sabbe pañcasatā saṃvegappattā aparabhāge Mahāsatipaṭṭhāna dhamma desanaṃ sutvā Sotāpannā ahesuṃ. Puneka divasaṃ tame 'va Suttantaṃ sutvā saha Paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇiṃsū'ti.

13. Sārā sāra sacivekabhāva rahitā
pakkhī 'pi kiñcā vidū.
sutvā Vagguliyo ravaṃ 'ca
yatino Pāliṃ hi sajjhāyato.

14. Vindantā mahatiṃ siriṃ
matikaraṃ kāṃaggiyaṃ tapphalā.
Sampannā saṃpattā Jinasevitaṃ
Sivapadaṃ tuṃhā disā kā kathā.

Pañcasata Bhikkhūnaṃ Vatthuṃ Dutiyaṃ.

XI. 3

3. *DATTA KUṬIṂBIKASSA VATTHUṂHĪ AYAMĀNU-PUBBĪ KATHĀ*

Sīhaladīpe kira uttara Passe Nāgakāra gāmo nāma atthi. Tattha Datta (Danna) kuṭimbiko nāma eko kulaputto atthi. Aḍḍho mahaddhano mahābhogo paṭivasati. So saddho pasanno ratanattaya māmako dānā dānapati ahosi. So kire kasmiṃ samaye bahūni sassāni kārāpetvā ekasmiṃ divase saṃpannaṃ Sālikkhettaṃ olokayamāno vicarati. Tadā Piyaṅgudīpavāsī Maliya Mahādevatthero satta arahantehi saddhiṃ ākāsenā 'gantvā tasmiṃ gāmadvāre otaritvā patirūpaṭṭhāne ṭhatvā cīvaraṃ pārūpati. Tadā so kuṭimbiko te bhikkhū disvā pasanna citto lomahaṭṭhajāto turita turito upasaṃkamitvā pañca patiṭṭhitena vanditvā bhante Asukasmiṃ gehe bhikkhatha. Tesaṃ kulānaṃ hitasukhāyā'ti nimantetvā sayaṃ paṭhamataraṃ gehaṃ gantvā toraṇe ussāpetvā dhaja patākādayo bandhitvā puṇṇa ghaṭa dīpādīhi ubhosu passesu alaṅkaritvā sitta sammaṭṭāya bhūmiyā seta paṭe pattharitvā lāja pañcamāni pupphāni vikiritvā antogehe cela vitānaṃ bandhitvā āsanāni paññāpetvā bhikkhūsu āgatesu vanditvā pattāni gehetvā te āntogehenisīdāpetvā pāde dhovitvā sugandhatelena makkhetvā yāgu khajjake upanāmetvā tesaṃ bhojanāvasāne upasaṅkamma vanditvā nisinno dhammaṃ sutvā upakaṭṭhaya (sa) pilāya tathe 'va anekehi madhurehi sūpa vyañjanādīhi sakkaccā (sakkaccaṃ) parivisitvā bhuttāvasāne vanditvā therassa bhante

Ayyassa vihāre bhikkhūnaṃ niccaṃ aṭṭha salāka bhante (bhatte) dammī'ti nimantesi. Thero taṃ sādhū'ti adhivāsetvā vihārame 'va agamāsi. Tato paṭṭhāya Piyaṅgu Dipavāsino bhikkhū nibaddhaṃ āgantvā bhuñjanti. Sopi tesaṃ sakkāraṃ atireka taraṃ karonto upaṭṭheti. Tadā Piyaṅgudīpe bhikkhū dvādasa sahassa mottā vasanti. Sādhikehi catūhi vassehi salādaṃ therānaṃ pāpuṇāti. Evaṃ dānaṃ dento Pañcasīlāni gopento aparabhāge dhanaṃ pariyesitvā dānaṃ dassāmī'ti cintetvā dhanaṃ pariyesanatthāya parasamuddaṃ gantukāmo attano mātugāmaṃ āmantetvā bhadde bhikkhūnaṃ appamattaṃ dānaṃ pavattehī'ti anusāsitvā sayaṃ nāvābhiruyha Suvaṇṇabhūmiṃ agamāsi.

Atha nāvā sattāhaṃ samudde dhāvitvā ākulā vātena pahaṭā paribbhamitvā bhijjī. Nāvāya manussesu Dantakuṭimbikaṃ ṭhapetvā eko 'pi nā 'hosi. Sabbe 'pi maccha kacchapa bhakkhājātā. Tadā so kuṭimbiko samuddaṃ taranto kilanta sarīro ossaṭṭha viriyo osīditu 'mārabhi. Tasmiṃ khaṇe Maliya Mahā Devatthero dibbacakkhunā samuddaṃ olokento kuṭimbikaṃ samudda majjhe osīdannaṃ (dantaṃ) disvā Sīha Bodhittheraṃ pakkositvā tumhākaṃ bhattapattaṃ samudde osīdatī'ti āha.

Taṃ sutvā thero bāhuṃ dīghaṃ katvā māpetvā udakā uddharitvā Piyaṅgudīpe patiṭṭhāpesi. Tato kuṭimbiko dvādasa sahassa matte bhikkhusaṅghe disvā pasanno vanditvā ekamantaṃ nisinno kata bhatta kicco theraṃ upasaṅkamitvā āgamanaṃ anujāni. Taṃ sutvā Maliya Mahā Devatthero upāsaka ajjekarattiṃ adhivāsehi. Bhikkhūnaṃ dassanāya sakko devānamindo āgamissati. Taṃ Devaccharā parivutaṃ devasaṅgha paribbūḷhaṃ Sakkadevarājaṃ passissasi edhe 'va acchāti āha. Atha so sādhū'ti vatvā taṃ divasaṃ tatthe 'va vihāsi. Puna divase sakko devānamindo pāricchattaka pupphādi nānā vaṇṇa gandha puppāni ca dīpa dhūpādayo ca gahetvā Tāvatiṃsa bhavanato āgamma devaccharāhi ca parivuto aneka devaganehi ca parivuto bhikkhū pūjetvā vanditvā ekamantaṃ (mattaṃ) nisīdi. Sammodanīyaṃ kathaṃ katthayamāno. Tasmiṃ samaye mahāthero kuṭiṃbikassa guṇaṃ vatvā dassesi. Tadā devānamindo nisinnāsanā vuṭṭhāya kuṭiṃbikassa santikaṃ gantvā taṃ dibbamālādīhi pūjetvā tena saddhiṃ nisinno paṭisanthāraṃ karonto evamā 'ha.

1. Emaṃ dānavidhiṃ samma
dasapārami dhammato.
paṭhamaṃ katvāna sambhaṭṭhaṃ
muninā lokasāminā.

2. Dāyaka chasu devesu
uppajjanti mahāyasā.
aneka satamubbedhe
pāsāde ratanāmaye.
neka devaccharā kiṇṇe
uyyāna pati maṇḍite.

3. Dāyakā samma saggesu
Tāvatiṃse manorame.
sakkanta 'ṃpi ca kārenti
abuddhena avāciyaṃ.

4. Labhanti dānapatino
cakka vatti sīri ṃpī ca.
Sattaratana sampannā
catūdīpassa essarā.

5. Padesa rajjaṃ vipulaṃ
samma kubbanti dāyakā.
Dhammāsoka narindo 'va
tejavantā mahāyasā.

6. khattiyādi mahāsārā hutvā
jāyanti dāyakā.
hatthassa dāsi dāsehi
ananta vibhavehi ca.

7. Pacceka munibhāvañca
sāvakattañca dāyakā.
nirāmisaṃ labhante te
aggaṃ lokuttaraṃ sukhaṃ.

8. Netta rattādi dānehi
Buddho Buddhatta 'māgato

tasmā dānavaraṃ etaṃ
dātabbaṃ 'va (ca) sadā 'darā.

9. Jānantena sadā samma
dānassa phalamuttamaṃ.
dātabbaṃ appakaṃ cā 'pi
bahuṃ ca vā 'pi subhā 'subhaṃ.

10. Vittamante pasanne 'pi
phalaṃ hoti anūpamaṃ.
tasmā dadeyya sabbattha
sadā sabbaṃ 'va viññutā.

11. Tava dānamayā ghosā
pattharitvā sadevake.
devajivhagga raṅgamhi
niccaṃ naccanti maṇḍitā.

12. Datvā dānavaraṃ samma
sīlavante bahussute (ne).
atandito devalokamāgaccha
mama santikanti.

Tato kuṭiṃbiko sakkena kata Paṭisanthāro attano gamanaṃ tassa pakāsesi. Sakko vissakamma deva puttaṃpakkositvā Danta kuṭimbikassa satta-ratana nāvaṃ māpetvā Taṃ Tassa nivesa-naṃ pāpehī'ti āha. Taṃ sutvā Vissakamma Devaputto tassa satta ratana nāvaṃ māpetvā taṃ satta ratanehi pūretvā taṃ kuṭimbikaṃ nāvāya āropetvā attano ānubhāvena tassa gehe satta ratana nāvaṃ patiṭṭhāpetvā devalokaṃe 'va agamāsi. Tasmiṃ khaṇe rañño chatte adhivatthā devatā tassa puññānu-bhāvaṃ disvā sādhukāramadāsi. Rājā taṃ sutvā kasse 'sa sādhukāra saddo'ti vutte devatā kuṭiṃbikassa sabbaṃ taṃ pavattiṃ vatvā tasse 'sā sādhukāra saddo'ti āha.

Rājā taṃ sutvā tuṭṭha mānaso kuṭiṃbikaṃ pakkosāpetvā mahantaṃ vibhavaṃ ca mahāvidhānañca dāpetvā Dantagāmaṃ hattagāmaṃ (bhattagāmaṃ) katvā adāsi. So tato paṭṭhāya puññakammāni karonto āyu pariyosāne Saggapadaṃ Pūresi.

13. Evaṃ budhā parama dāna
mahā samudde.
nāvāya nimmita manāya
taritva kāmaṃ.

14. kīḷhitva (kīḷitva) dibba vibhavehi
pamoda—mānā.
Papponti sādhu sukha
sannipuraṃ surammanti.

Datta kuṭiṃbikassa Vatthuṃ Tatiyaṃ.

Ettāvatā.

1. Samattā 'nantarā yevna
yathā 'yaṃ Rasavāhinī.
Tathā sijjhantu saṅkappā
jantūnaṃ sādhu sammatā.

2. Dhammāmata rasaṃ loke
vahantī Rasavāhinī
pañca vassa sahassāni
pavattatu atinditā.

3. Dvattiṃsa Bhāṇavārehi
niṭṭhitā Rasvāhinī.
karotu sabba sattānaṃ
ecchitaṃ sabbadā subhaṃ.

4. kāliṅgavho Mahāthero
yasso 'pajjhāyataṃ gato.
Maṅgalavho Mahāthero
khaṇḍasīmā patī yatī.

5. Yassa ācariyo āsī
sabba sattha visārado.

6. Araññā Yatanānanda
Mahāthero Mahāgaṇī.
garuttamāgato yassa
saṭṭha sāgara pāragū.

7. Yo Vippagāma vaṃseka
ketubhūto tisīhale.
Yo 'kā Sīhala bhāsāya
Sīhalāṃ Saddalakkhaṇaṃ.

8. Yo ca Samantakūṭassa
vaṇṇanaṃ vaṇṇayī subhaṃ.
tena vedeha therena
katā 'yaṃ Rasavāhinī.

9. Yaṃ puññaṃ pasutaṃ hoti
thomentena Jinaṃ mayā.
tena puññena loko 'yaṃ
sukhī hotu averiko.

10. Pālentu devatā lokaṃ
sammā devo pavassatu.
pālayantu mahīpālā
dhammena sakalaṃ pajaṃ.

11. Pañca vassa sahassāni
dippatu Jinasāsanaṃ.
Vatthuttayassa me niccaṃ
jayassu Jayamaṅgalaṃ.

Niṭṭhitā.

INDEX OF VERSES

Akatabbaṃ 3 374
Akataññussa 6 176
Akataṃ ahāsetaṃ 24 238
Akatvā puññāni 6 391
Akābiko' ti 7 397
Akulīno' pi 15 219
Akkharaṃ vā 5 54
Akkharaṃ vā padaṃ 5 170
Agado viya sabbatha 7 89
Agamma gamanā 23 123
Agādhā pārage 7 59
Agāhaṃ Buddhaṃ 10 30
Agginā' sanijaṃ 18 287
Aggiṃ disvā 3 74
Aṅgāra pabbato cā' pi 20 367
Accanta santā 16 455
Accharāgaṇa 21 224
Acchera matta 15 421
Accherambho 5 182
Ajagaro' rāga 4 371
Ajānanto khinna 28 288
Ajānitvā sakaṃ 57 270
Ajja sve vā 20 379
Ajja taṃ 14 127
Ajja khettaṃ 6 105
Ajja yena mamā 5 396
Ajjatagge ayaṃ 7 423
Ajjhogahetvā 7 83
Ajjeva kiccaṃ I 213
[illegible] va dānaṃ 6 396
Aññāni pana 11 166
Attatthame' va 16 307
Attānu vādādi 9 454
Aṭṭhāne na 2 117
Aṭṭhi ca 4 45
Aṭṭhi cammā' va 9 441
Aṭṭhiyāmi 3 451
Aṭṭhuttara 13 259
Aṭṭhikaṅkhahlūpamā 6 245
Aṭṭhi Cammāva 4 386
Aḍḍhe Kule pūjita 14 394
Atite kira ekasmiṃ 1 81
Atītasmi 7 203
Atimanda sukha 29 368
Atitaruṇavayā bho 8 20
Atibhimaṃ 18 250
Atīte kira ekasmiṃ I 81
Atītasmi 7 203
Atīte bhikkhu 10 212
Atīva dhañño so āsi 32 347
Atekiccho pāparogo 19 287
Athā' pi me kataṃ 11 97
Athā' pi' ssa 89 414
Athā' pi kusalaṃ 83 413
Athe' kadā 3 207
Athoragaṃ manussaṃ ca 7 16
Adatvāna pure 7 386
Ada bhesajja 5 51
Adā supassayaṃ 4 51
Adāsi jīvamaṃhākaṁ 8 16
Adāsi me 4 105
Adāsi cīvare 3 51
Adāsi daṇḍa 48 267
Adinnattā mayā 5 105
Adimattā pure 4 396
Addakhi disvā 6 359
Addasaṃ saha sissehi 21 12
Adhimattānī pāpāni 4 365

Antaṃ bho kuṇape 8 451
Anta' mantaguṇaṃ 5 451
Ananta sampatti 9 435
Ante nibbāna sampattim 5 361
Ananunnāya 5 239
Anabbhutva satthu 13 91
Anāḷhiyo duggata 18 102
Anādaraṃ 17 194
Aniccā vata saṅkhārā 34 9
Anisā metvāna 17 250
Anuddhato 6 239
Anurādhapure 9 257
Anupaṃa asadiso 98 416
Anurādhapuraṃ 2 281
Anupalitto lokena 6 89
Anesanaṃ 3 217
Anekānivimānāni 82 413
Anekāni 36 265
Annaṃ pānaṃ 9 377
Annaṃ pānaṃ 10 377
Annaṃ pānaṃ 11 377
Annaṃ pānaṃ 12 377
Aparasmi te 3 82
Aparampi' ssa 94 415
Aparampi' ss 96 415
Aparaṃ' pi 80 412
Apāyaṃ parivajjetvā 5 93
Apīccha 8 211
Api dibbesu kāmesu 10 ?4
Appakākā' pi 13 455
Appa' mpi dānaṃ 9 351
Appahantvā 3 168
Appakenāpi 1 117
Appesiṃ annapānchi 15 355
Appeva dāna 15 209
Amate ca vise cā pi 34 369
Amiitampi ca 23 251
Amejjha potthako 8 377
Amhākaṃ bhagavā 1 160
Ayasaṃ ca 5 143
Ayaṃ kaṇṭaka I 238
Ayaṃ yatīso 5 188
Ayaṃ eṇāyiko 6 423
Ayoniso sā purimāya 26 124
Araññā yata 6 466
Are ! dāso ! mahācora ! 6 297
Alabhanto tahiṃ 7 332
Aladdhā nilāyaṭṭhānaṃ 15 366
Alakkhiṃ asivaṃ 4 168
Alakkhinā 4 196
Alame' tena 22 299
Alaṅkato' pi hattha 7 3
Alīkaṃ bhāṇanti 15 248
Allacamma paṭicchanto 14 378
Avaṭṭhito ca 12 101
Avaṇṇo ca 7 389
Avīcī gūthanirayo 19 367
Avīciyaṃ va yaṃ 9 390
Avyādhi ca nirātaṅko 30 346
Avhesi yakkha 31 301
Asvetā ca 16 64
Asakkataṃ 2 198
Asaṅkha kappāna' pi 13 360
Asaṅgavitto 5 89
Asakkuṇeyya 3 315
Asakkuṇeyya 3 303
Asanī viya 62 272
Asanodumbara 7 315
Asādhuko 4 56
Asokamdlā deviṃ taṃ 33 347
Asoko madhudo 8 146
Asmiṃ vanasmiṃ 20 6
Assu binduppa 2 376
Aha' mpi sotumicchāmi 3 365
Ahaṃ ahaṃ 6 197
Ahaṃ Buddhaṃ 27 156
Ahaṃ bhadantā 15 185
Ahampi laddhā 17 185

Ahaṃ bhante 8 447
Ahaṃ ca mama 8 68
Ahame' ko 3 447
Ahaṃ bhante 12 427
Ahaṃ bhante i l 354
Ahaṃ ca bhariyā 14 355
Ahiraññe suvaṇṇo 2 332
Ahuṃha pubbe 10 393
Ahŭ dvinnaṃ 29 263
Aho ! sappurisā 10 387
Aho acchariyaṃ 9 212
Aho' nubhāvaṃ 11 231
Aho hasanti me 9 297
Ahosiṃ duggato 8 101
Aho dhammānubhāvo I 362
Ahosi Caṅkamo tattha 41 329
Aho acchariyaṃ 12 25
Aho passatha 14 46
Aho ' mahāṇubhāvo 31 368
Ākāsa Gaṅgodaka 7 460
Ākāsato samuṭṭhāya 85 413
Āgantukena kāyo 16 378
Āgacchantā eme I 425
Āgacchantu namassantu 5 19
Āgacchathāsu 27 225
Ācikkhanta ahaṃ 9 448
Ādāya so katipaye 23 319
Āditta yojanu 23 379
Ānītuppala 6 254
Ānītuppala 6 254
Āpadāsu 3 227
Āpaṇakotiṃ Buddhaṃ 11 78
Āpāṇakoṭlṃ Dhammassa 12 78
Āpāṇakotiṃ Saṅghassa 13 78
Āyāsena kataṃ 5 118
Āyāsena adāsāham 16 102
Āruyha dānamaya 16 394
Ārohakassa 37 265
Āhu te Sugataṃ 50 268
Ikassa bhikkhussa' pi 16 205
Ikā kusuma 21 155
Ikā sakuṇa 22 155
Icca' bbhutaṃ 26 252
Icchā dāyaka nekehi 9 354
Icchāmahaṃ 6 96
IcchamānopahaN ajja 20 98
Icchantā 83 279
Icchitaṃ patthitaṃ 4 145
Icchitam pattutaṃ tuyhaṃ 5 145
Icchiticchita dānena 2 93
Iṇaṭṭhakassa posassa 15 97
Iṇaṃ datuṃ 9 192
Itajja me 32 8
Itaṃ te devalokasmiṃ 13 39
Itaṃ hi bho attano 29 8
Itassā' haṃ 13 39
Itassā' haṃ 13 420
Itassa Sappa 2 242
Iti amitaririṃ vā 35 9
Iti aviditasatto 10 23
Iti goti niyatānaṃ 11 34
Iti antiya 15 102
Iti cintiya 7 229
Iti cintiya 7 105
Iti taruṇa Kvmārā 16 40
Iti tanutarakālaṃ 25 13
Iti patitasukhaṃhā 15 17
Iti mantvāna 13 193
Iti vatvā adāsi 8 105
Iti saraṇo varo 15 30
Iti sujana janānaṃ 35 347
Iti so 24 224
Ito cavitvāna 1 244
Ito cito sibbita 3 391

Ito cutā no 7 392
Ito uttara passamhi 33 328
Ito uttaro yattha 17 325
Itthā' haṃ rucire 18 427
Itthidhutto 3 423
Idañcidañca kho 16 222
Idāna' jja 8 386
Idāni dukkhito 13 102
Idāni bijaṃ ropemi 14 102
Idha rājakule 9 166
Idha lokeva 7 54
Idhama' ppatar*a*ṃ papaṃ 20 342
Idhama' ppataraṃ puññam 21 342
Indogutta 1 129
Ucitaṃ nocitaṃ 3 214
Uttaroṭṭhe kapole 7 441
Upakāraṃ karonto 1 65
Upaṭṭhah*a*nto 17 427
Upaṭṭhissamahaṃ 5 243
Upaddutā chātakena 2 447
Upasaṃpādayi Buddho 39 87
Upaṭṭhito mayā 42 115
Upajjhā Sāriputto 36 114
Ubhinnamamantare 31 263
Uragapati tvaṃ jīva 10 371
Uroruhāni sobhanti 11 340
Ekaggikkhitta 28 368
Ekacārika 3 210
Ekatiṃse ito kappe 1 38
Ekatiṃse ito kappe yaṃ 16 12
Ekatiṃse ito kappe 1 10
Ekadāhaṃ mahāraja 6 16
Ekadā so 60 409
Ekanavute 21 112
Ekanta dukkhā 16 366
Ekapasse ṭhito tattha 15 11
Ekap*r*ññāsa 16 106
Ekaṃ Gopānasi 81 413
Ekṣmevaggi 9 233
Ekasmiṃ samaye nātho 5 10
Ekasmā deva kuppanti 13 17
Ekādasa 26 262
Ete caññо ca 9 29
Etena puñña 5 458
Etesaṃ puññakamānaṃ 22 98
Etesu nibbinna 12 461
Etesu ekā mekassa 22 367
Etehi puññakammehi 9 359
Etha aggī' ti vutte 24 367
Edaṃ te e*a*rit*a*ṃ āsi 11 359
Emaṃ khāda imaṃ 33 86
Emaṃ dānavidhiṃ 1 464
Emaṃ dāna vidhiṃ 1 431
Emaṃ tvaṃ 13 141
Emasmiṃ pabbate 8 354
Emasmiṃ Bhaddake 1 207
Emasmiṃ Bhaddake 1 96
Emasmiṃ Bhaddake 12 14
Eminā dussahā 21 367
Eminā katen*o* puññena 7 349
Eminā me adhikārena 1 31
Emesu tīsu 28 156
El*a*kā yudhādayo 88 414
Evaṃ budhā 13 466
Evaṃni nānā 103 417
Evaṃ dānaṃ 13 433
Evaṃ vidhaṃ 47 331
Evaṃ me te' va 24 343
Evaṃ dānaṃ sagga 27 356
Evaṃ hi saṃpadā 35 369
Evaṃ jarā ca 18 378
Evaṃ vidhaṃ 34 382
Evaṃ ñatvā 6 182

Evaṃ hi sā 16 138
Evaṃ nekavidhā 20 132
Evaṃ paññā 19 194
Evaṃ parassa 14 286
Evaṃ mahāthāma 16 284
Evaṃ vidhaṃ 19 311
Evaṃ āyatanaṃ gataṃ 5 313
Evaṃ anatthado 5 212
Evaṃ narā 7 216
Evaṃ catubbidhaṃ 5 217
Evaṃ te hi pavutto' haṃ 9 16
Evaṃ vidhorago 8 22
Evaṃ mahānubhāvautaṃ 11 30
Evaṃ dānapatī 5 197
Evaṃ vidhā' pi 13 128
Evaṃ acintiyā 20 112
Evaṃ mabiddhiko 7 101
Evaṃ santo 9 77
Evam nihita 3 56
Evaṃ bho bho 20 186
Evaṃ bho so 7 173
Evaṃ vidho' pi 7 579
Evaṃ vidhaṃ 11 52
Evaṃ paritta 10 60
Evaṃ vidhampi 8 48
Evamevaṃ likbitvāna 33 290
Evamevidha yo 2 168
Evameva nisā 11 282
Esā mātā pitā eso 8 25
Eso Sīhaḷa 59 409
Eso mayhaṃ I 175
Eso yaṃ yadi 12 259
Eso me puriso 3 67
Okāsaṃ ve 13 452
Ojavantaṃ sudhannāvā 3 36
Obhāsa*yaṃ* disā 67 410
Obhāsayaw disā 3 399
Obhāsayaṃ 19 402
Obhāsayaṃ disā 50 407
Obhāsayaṃ disā 34 404
Olaṃbilasuṃ 27 133
Ovadituāna 2 180
Ovaditvāna so 2 384
Kaṭacchu mattaṃ 5 447
Kaṭapabbato I 303
Katvāna dutiyaṃ 6 371
Kaṇṭakena 26 368
Katvā' yaṃbho 10 316
Katvāna evaṃ 5 308
Katvāna vāḷakā 29 404
Katvāna vāḷakā 62 409
Katvāna sāsana 34 302
Katvāna so 2 28
Katapāpo' pi yaṃ 7 365
Katapvñño 18 223
Kati paya Piṭake 84 413
Katūpakāraṃ 6 243
Katūpakāraṃ 3 70
Kattukāmena 15 46
Katbannu bhante 78 277
Kadāci bhariyā 12 354
Kapāḷa hattho 5 332
Kapāla hattho 11 286
Kappa Kandara I 308
Kamalā talṇā 21 318
Karamukkhippa vakkhāmi 24 13
Karoruhaṃ tikkhasa 18 6
Karinaṃ 15 131
Karīnaṃ mathaluṇgesu 14 335
Karonto rājupoṭṭhānoṃ 8 321
Karati hitvā' lesiyeṃ 6 362
Karatha mā mitte 10 390

Kaladhota 4 129
Kaladhata 4 129
Kva yāsi vāma 11 372
Kassapassa munindassa 1 50
Kassape 7 140
Kassapassa bhagavato 18 98
Kasiṃ vātha 9 219
Kā vā tvaṃ 17 235
Kātabbaṃ Kusalaṃ 10 52
Kātabbaṃ hi sadā 15 40
Kāṇā kekarā 10 442
Kāmāturassa 2 53
Kāmandhā vanitā 2 238
Kāmato jāyatī 14 121
Kāpagandhe' pi 11 455
Kāya sukhaṃ 6 389
Kāoena vācā 4 59
Kāyo' yaṃ 7 377
Kārañancā manussesu 12 17
Kāraṇakāraṇa 9 25
Kāliṅgvho Mahāthero 4 466
Kāle tu so 2 293
Kālo vā 5 200
Kicchā laddhaṃ 1 142
Kiñci tassa Kataṃ 2 180
Kiñci tassa Kataṃ 2 3˙3
Kittakaṃ vattate 21 355
Kinnu purātanaṃ 6 140
Kiṃ cirāyasi 26 225
Kiṃ te hoti 1 67
Kimākāsi bho so 11 63
Kimāyatiṃ phalaṃ 2 458
Kimassa Saṃsāra 3 188
Kilañji' ṃpi na 4 332
Kilanti nimisā ettha 10 333
Kilesā jhāpitā 44 115
Kilesā jhāpitā 43 87
Kilesāri raṇe 22 326
Kīlantā atta 70 410
Kīlanti atha 21 402
Kilañtindriyama 3 96
Kīlhutvā dibba 14 466
Kujjhanti bhīmā 6 215
Kutī maṇḍapa 19 326
Kuto tvaṃ āgatā 7 340
Kuntacchanna 9 426
Kumbhīfa makarā 7 371
Kumāro āruhi 38 265
Kula devatānaṃ 18 260
Kusalaṃ nāvamantabbaṃ 25 99
Kusumāmoda saṃpanna 7 11
Kūtagāra satāiṇṇo 2 100
Kūṭī maṇḍapa pasāde 42 330
Keci paggayha 4 353
Ketavo uggatā 8 130
Kena tapena 5 140
Kena te puñña 11 426
Kena me puñña 4 447
Kena vatena silena 10 354
Kenassa dāne 4 188
Kesā' ssa 15 317
Kesesu chijjamānesu 37 114
Katapabbata sāmante I 303
Ko nu hāso 21 379
Ko mānusika 30 368
Ko vā tvaṃ kaitha 7 354
Koseyya Kaṃbaliyāni 31 86
Khagga miga 13 298
Khanjadevo 25 262
Khaṇampī 15 27
Khaṇo kāmaṃ 5 229
Khattiye puñña 33 113
Khattiyādi mahāsāra 6 464
Khattiyādi 6 432

Khattiyena 10 111
Kharassarā ca 12 442
Khalantassa 11 :66
Khādanto' pi 2 175
Khetta vatthusu 11 219
Khuddakaṃ vā 3 239
Khuddāvāta nadī 25 300
Gaṅgāpāraṃ hi 21 261
Gacchanti 11 247
Gacchantī' tho 10 179
Gaṇaṃ yo tīhi 6 179
Gaṇhirtuṃ āgataṃ 60 271
Gatā vināsaṃ 2 202
Gantvā ubho 3 310
Gantvā Tissa 46 267
Gantvā saha 2 314
Gantvāna bhātaro 4 294
Gantvāna so Mahārāññaṃ 9 11
Gandha pupphādinā 19 443
Gandhamālehi 6 125
Gandhoda dīpa 10 161
Gahaṇīyaṃ 4 242
Gahitvā pañca Sīlāni 12 333
Gahetvā saṃpadāḷetvā 10 282
Gahitvā sukhumaṃ 2 82
Gāmā sabde 13 306
Gāmikehi vanaṃ 3 308
Gāyanti edha 7 25
Gayanti madhuraṃ 14 131
Gāvutattaya 22 132
Girināme janapade 1 309
Giribhojakassa 4 310
Gilanta lālo 12 286
Gehe dhane 14 452
Gehe dhane 15 259
Gehe dhane 14 452
Gaṇānaṃ ākaro 8 89
Guṇānubhāvā 3 172
Guḷadiṇḍam gahetvāha 8 97
Gotamo nāma 15 259
Ghata sakkharr 8 359
Ghosesu ghosaṃ 93 414
Cakkamattā 6 136
Cakkhuthe samantā 14 97
Cakkhūsotādi 2 217
Caṇḍālavādi 11 149
Caṇḍālo' va 8 389
Cataddisāyāta 1 18
Catukkaṇṇo 5 365
Catuppadā 4 315
Cattāro paccaye 4 217
Candaṃ va tārakākiṇṇaṃ 14 11
Candanāgaru 1 177
Campakā nāga 36 329
Carācarānaṃ 8 77
Carāpetvā 70 274
Carime me 12 209
Cāgī bhogī balī 3 338
Citta matte pasame 10 432
Cittaḷa pabbatāsanne 1 314
Cinattha kusala rāsiṃ 36 348
Cintetvāna tadā 6 349
Cintesi Nandimitto 13 283
Cintāsamo nytthi 1 242
Ciradiṭṭhassa 2 196
Cīvaraṃ 13 204
Cetiya pabbatāsanne 30 289
Cetjyāni ca 3 281
Cadito puñña 18 107
Chaddantakāle munino 15 79
Chalaṅgāṇattiyā hoti 10 286
Chādetvāna nabhaṃ 3 361
Chindanti 4 281

Chindammakkaṭa 26 300
Chinditvā kadale 24 300
Chindiṃsu Bodhi 6 321
Chejja bhejjādinā 16 194
Chejja bhejjādikaṃ 5 178
Chetvana pemaṃ 6 144
Jaṅghe' ṇi miga 20 318
Jatā kalāpa 2 76
Jatādharo 3 418
Janakkhayrṃ 42 266
Jaṃbudīpe 3 145
Jawbudīpe idāni 12 39
Jarā roga pahāne 4 363
Jalanto dīparukkho' va 2 10
Jātā saddho pasanno 5 359
Jātamanto tadā Buddho 16 79
Jātamāno hi 1 138
Jāiapabbata 19 155
Jātamānena 17 127
Jāto kule mahābhoge 23 98
Jātoṃhi dibba 17 102
Jānantena sadā Goḷa 9 432
Jānantena sadā 9 465
Jāletvā rāga 3 370
Jiṇṇena catito 3 245
Jinassa nāmaṃ 13 75
Jino no pārami 2 320
Jīrai.tive 3 183
Jīvanto bhatiyā 9 101
Jīvasūle nistdā' ti 4 82
Jīvitāsā 5 202
Jotayissasi 81 277
Ñāte sālohito 2 67
Ñāttano' tighoreṃ 1 388
Ṭhānāsanena 8 42
Ṭhitesu aṭṭhisu 2 191
Ṭhatvā sappurise 8 59
Tancapi 6 191
Taṇhāya jāyātī 15 122
Taṇhāya jāyate soko 4 33
Taṇhādāso naro ettha 5 33
Tato āḍḍhiṃ 13 354
Tato avoca 11 111
Tato cinitvā 45 406
Tato cuto 9 208
Tato cuto 8 203
Tato cuto 9 106
Tato cuto cha 19 112
Tato Jinassa 8 110
Tato' parasmiṃ 16 185
Tato paṭṭhāya sā 18 163
Tato' parasmiṃ 17 111
Teto tvaṃ 11 141
Tato tvaṃ tena Kammena5 38
Tato tapassino 31 113
Tato tīgāvute 5 101
Tato te apanetvāne 2 129
Tato tesеṃ vipākena 39 114
Tato vijita 74 275
Tato so pañcasatikaṃ 5 338
Tattoa bhutvā 23 85
Tattha 22 85
Tatthā uttama 10 422
Tattha me 4 136
Tattha' ssā vā 6 419
Tattha me sukataṃ 15 84
Tattha tathūpapannāni 5 2
Tattha te puññatejena 6 39
Tattha dibbavimānaṃhi 6 51
Tattha nacchiar gītehi 6 48
Tattha nacchehi 4 458
Tattha pattassa 1 145
Tattha Pāṇātipātesiu 2 69
Tattha vāpijālaṃ 69 274
Tattha puññaghate 17 131
Tatthā' suṃ bhikkhavo 30 327

Tatthā puññaghate 17 131
Tathā vaṇija 13 219
Tathā tittiṃ 10 247
Tathā pacceke 6 447
Tathābidhesu 14 234
Tathāvīdho' pi na 8 333
Tathāgataṃ 31 382
Tatthe' ttha 7 451
Tatthe' va tassā' si 3 435
Tatheva guṇa 12 420
Tattheva puñña 13 45
Tatheva vatthehi 5 435
Tatheva vijjamānesu 6 67
Tatheva Saṅgha 44 267
Tadatthaṃ patthayantena 12 161
Tadā aññataro pūgo 23 112
Tadā pabbajto 9 140
Tadā maṃ 7 110
Tadā eṭṭha 20 224
Tadā paccanti 8 140
Tadā devo paṇītehi 41 114
Tadā so 22 224
Tadā tasmiṃ pure 2 38
Tadā aññataro 23 112
Tadā parittaṃ ca 11 393
Tadā' haṃ taṃ 25 112
Tadākāsena 12 106
Tadaheva 30 404
Tada u pabbajitassā' pi 10 166
Tadatthaṃ 12 161
Tadāhaṃ 22 112
Tadāhaṃ khattiyo 5 110
Tadāhaṃ migavaṁ yāto 13 11
Tadāhaṃ muducittena 8 166
Tadāhaṃ ḷaddako āsiṃ 12 11
Tadāhaṃ ucchiyantaṃhi 2 96
Tadāhamevaṃ 28 113
Tadidaṃ nasayuṃ 5 321
Tadupādāya so 5 294
Tanu naratara vibhavānaṃ 36 9
Tapanena jahe 8 305
Taṃ natvā 6 311
Taṃ tuyhaṃ 9 59
Taṃ Mahāvaruṇo 9 147
Taṃ hi nerayikaṃ 23 367
Taṃ yuddhāya 66 273
Taṃ sutvā Kumāro 19 341
Taṃba biṃbādharā 9 400
Taṃba biṃbā 56 408
Taṃba biṃbā 40 405
Taṃbapaṇṇi 16 298
Tameva sirasī 6 74
Tameva kavacaṃ 6 22
Taraṅga bhaṅgiṃ 10 340
Tava dānamayā 11 432
Tava dānamayā 11 465
Tava dehabalaṃ 14 298
Tava bhuñjitu 10 448
Tasmā taṃ 1 439
Tasmā sappurise 7 68
Tasmā so dāruno 3 72
Tasmā hi paṇḍito 10 75
Tasmā tuvaṃpi 14 30
Tasmā upparīkkhitvā 5 15
Tasmā dānaṃ 20 194
Tasmā taṃ 8 218
Tasmā taṃ 2 213
Tasmā dānasahāyakaṃ 6 313
Tasmā tuṃhe 11 316
Tasmā sukhestte 6 94
Tasmā me 4 142
Tasmā mātā pitunna 2 370

Tasmā esīnaṃ 25 368
Tasmā tesaṃ vasaṃ 15 324
Tasmā bhonto 14 433
Tasmā so bhūmipo 11 323
Tasmāhaṁ 3 229
Tasmiṃ tasmiṃ 2 210
Tasmiṁ samāgame 12 154
Tasmiṃ tu samaye 2 105
Tasmiṃ kāle tuvaṃ 4 359
Tassa ayomayā bhūmi 6 363
Tassa dhammo ca 3 320
Tassa dhammesu 15 111
Tassa'nto vasamānassa 10 366
Tassa mano 5 22
Tassa mukhaṃ 4 22
Tassa me' nussarantassa 2 364
Tassā tvaṃ 11 448
Tassa solassa 4 303
Tassānubhāva 26 445
Tassānubhāvera 15 5
Tasse' ko tāpaso 2 418
Tasse' va dehe 17 287
Tasse' va sīse 5 254
Tasseva sotaṃ 7 22
Tassevaṃ dohalo 2 254
Tahiṃ vasantā 14 185
Tahiṃ tahiṃ 1 210
Tahiṃ tahiṃ 19 131
Tādaṅkaṃ kaṇṇa 7 74
Tāla Hintāla Santīre 38 329
Tālānaṁ taḷikerānam 5 304
Talarukhaṃ 65 273
Tāsu ekaṃ latā 20 155
Tikkham kharaṃ 19 250
Tiṭṭhanti 4 200
Tiṭṭhanti keci 10 233
Tiṭṭhanti phullitā 26 327
Tittiṃ katvā 8 419
Tidhāppabhinnā 17 456
Tiṃsa Kappa 15 106
Tiṃsa Kappa 42 87
Tipuraṃ so vināseti 1 76
Tiyaddhe si 12 166
Tiracchāna 14 209
Tiracchānāpi 2 65
Tiracchāna bhave 2 386
Tiracchānagatā 17 163
Tiracchānagatāpevaṃ 7 20
Tisanti sata viddhassa 18 367
Tumhe ca bhonto 17 47
Tumhepevaṃ 9 189
Tulādhāra 12 317
Te gantvā 2 294
Te jalaṭṭhe 5 191
Tena Kammena 16 111
Tena saccena 59 270
Tena so pākaṭo 25 319
Tena Kammena 14 84
Tena Kammena 5 96
Tena Kammena 29 113
Tena me 9 97
Tena' ssa puñña 78 412
Tena' ssa 88 414
Tena' ssa puñña 95 415
Tena'ssa puñña 97 415
Tenāhaṃ puñña 19 98
Tenābaṃ maraṇa 10 16
Teneva bhattassa 6 188
Tenāhaṃ maraṇappatto 10 16
Tevijjā 30 158
Tesaṃ dhammaṃ 3 190
Tesaṃ go bhāvaṃ 5 61

Tesu tesu ca ṭhānesu 26 133
Tesu tesu ca 5 130
Tesu pabhata pādesu 35 329
Travatthasākho 8 63
Tvaṃ samma mayhaṃ 33 8
Tvaṃ bho bhikkhitakaṃ 11 333
Tvamadinnahārī' ti 28 7
Tvattiṃsa 8 257
Tvamevaṃ devalokaṃhi 11 39
Thambhādi gopāṇasi 4 435
Thenādinā 3 389
Thokene' vo 8 246
Dakkhiṇā dāyakaṃ 12 111
Dodantānaṃ 31 134
Datvā dānavaraṃ 12 465
Datvā dāna varaṃ 12 432
Datvānekaṃ 8 189
Datvā pureko vipine 16 47
Dadāti kāle 4 374
Datvā taṃ 34 290
Datvā pure 33 302
Datvā dasa 9 311
Datvānadānaṃ 26 319
Dadatha 29 225
Dantoṭṭha mukha 22 287
Dantoṭṭha 22 287
Daḷiddo' pi 18 194
Dasahi dvādasahi 24 319
Dassāmiañgaṃ' pi 4 3
Dātabbaṃ sabbadā 15 448
Dātabhaṃ hi 5 227
Dānaṃ dadanti 10 192
Dānaṃ tāṇaṃ 1 93
Dānaṃ nidānaṃ 2 226
Dānassa 16 209
Dānena' pe' vaṃ 21 107
Dānena sattā 26 237
Dānesa sattā 16 449
Dāyaka chasu 2 464
Dāyakā chasu 2 431
Dāyakā samma 3 464
Dāyake so 7 218
Dārake khāditum 6 165
Dārakehi vanaṃ 2 308
Dānādi cāga 2 61
Dāsa Kammakare 21 443
Dāsīgaṇaṃ dāsagaṇaṃ 30 86
Dāso homi pahāyā' haṃ 12 5
Diṭṭhā janā evaṃ 2 348
Dinnaggisaṅkāsa 17 6
Dibbakāmeh 64 409
Dibba Kāmehi 16 401
Dibbakāmehi 31 404
Dibbakāmehi 47 406
Dibbāgadaṃ emaṃ 25 346
Dibbacakkhuṃ 40 87
Dibbannapānehi 9 184
Dibbāni vatthāni 2 434
Dibbehi naccagītehi 7 51
Disaṃ yā nā 1 444
Disvā supupphitaṃ 61 409
Disva supupphitaṃ 13 401
Disvā gataṃ 32 264
Disvā tu Veḷasumano 5 310
Disvā taṃ mamṃ 7 165
Disvā sutvā ca 2 178
Disvā nimitte 4 160
Disvāna 6 282
Disvāna evaṃ saraṇaṃ 6 72
Dissamānena 7 297
Dīghajantuppa 68 273
Dīghāyukā vaṇṇa 8 392

Dukkhā kho āvuso 46 330
Dukkhe parammukhā 1 374
Dukkhenuppāditaṃ 6 229
Duggandho asucī kāyo 13 377
Duṭṭhagāmaṇī 45 267
Duṭṭhagāmaṇī bhūpassa I 338
Duṭṭhagāmaṇī rañño tu 31 347
Duṭṭhagāmaṇı bhātā 34 347
Dubbhojanena 4 202
Dunnivattho' si bho 3 332
Dūreti nāvamantabbā 11 233
Deti so' pacikāna 7 419
Dema dānāni 5 425
Deyyadhammesu 10 258
Deva Brahmā 7 282
Deva Saṅgha 13 106
Devaccharā 8 208
Devacchara parivuto 86 413
Devātā ca samāhantā 45 330
Devatā paricārenti 5 399
Devatā parivārenti 52 407
Devatā parivārenti 36 405
Devā tattha samāgantvā 10 11
Devattaṃ 82 279
Devadāni ayaṃ 1 202
Devānaṃ 15 155
Devānaṃ Piyatisso so 16 155
Devānaṃpiyatissassa 25 156
Devaputtehi nekehi 10 39
Devadevo tadā deva 11 11
Devalokā Cavitvāna 37 87
Deviddhipatto 5 184
Devinda bhūtā 3 460
Devissariya sampanno 2 353
Desentevaṃ 5 169
Dehi dāda' mpi 12 360
Dehi dānaṃ 11 258
Dvattiṃsa Damiḷe 8 257
Dvattiṃsa 3 466
Dvādasa yojanubbedhaṃ 2 48
Dvādasa yojana 25 356
Dve bhātaro 19 260
Dveme bhave 26 85
Dveme bhave 27 85
Dveme Kule pajāyāmi 28 85
Dhajatthāya 16 127
Dhanadānena 7 233
Dhammaddhajo 14 373
Dhammadānaṃ 17 355
Dhammaṃ sutvā 14 106
Dhammaketuṃ samussento 4 10
Dhammacakkaṃ pavattesi 19 79
Dhammaṃ gavesaṃ 21 6
Dhammaṃ pajānāma 22 6
Dhammaṃ mayā 1 172
Dhammaṃ vinā 6 173
Dhammāmata rasaṃ 2 466
Dhamme patiṭṭhitā 9 68
Dhammameva sunissāmi 10 4
Dhammena pālanaṃ 22 250
Dhammena laddhaṃ 24 429
Dhammo bhave 1 450
Dhammo'ti vacanaṃ 2 21
Dhammo paneso 4 173
Dharamāno jino 4 321
Dhārenti te 4 41
Dhāremahaṃ 3 41
Dhīrā sampanna 11 452
Dhūmaketū' va 20 250

Dhotamuttā 39 329
Dhotamuttā 3 129
Na kadāci ko 10 297
Na kahāpaṇavassena 9 34
Na kiñci 19 379
Na Gaṃgā yamunā 2 453
Na gatentāttano 4 117
Na chindati 17 443
Na jāto na bhayaṃ 6 77
Na taṃ sa 4 454
Na dakkhināraho 4 419
Na pariccajati 24 123
Na pāpentā ca 3 117
Na me etādiso 11 400
Na me etādiso 42 406
Na me etādiso 58 408
Na yāga hetu 7 62
Na yena 7 200
Na yujjhissāma 20 261
Na rovanti 15 287
Na vā' ṅño 29 380
Na vijjanti 19 299
Na vipula Jinasāraṃ 6 36
Na visaṃ visanti 3 200
Na sañjānāsi maṃ 1 165
Na sammā dinna 7 48
Na sāra sārādi 6 459
Na sobhati yathā ratti 6 3
Na sobhati yathākāsaṃ 5 3
Naccantā atha 5 423
Naccanti caturā 8 426
Naccanti caturā 13 131
Naccanti pamadā 4 100
Naccanti purato 57 408
Naccanti purato 41 405
Naccanti nāriyo 6 353
Naccanti purato 10 400
Nakula nagara 1 312
Natvana dehama' 10 435
Natthi' dāni 15, 298
Natthi dānasamo 20 428
Natthi Saddhāsamo 6 54
Natthi tuyhaṃ pitā 1 332
Natthi' ññaṃ 5 245
Natthi' me tādisi 2 165
Nadī kandara khāhāṃ 25 326
Nandi vāṇijako 3 376
Nandiṃ chindata 1 281
Nandimitto 24 261
Nanu nāma 2 245
Nandopananda 20 79
Nabhā ca dūre 4 183
Namo' ti vacanaṃ 11 75
Nayanaṃ sujala 8 161
Narādhipeke vara 10 461
Navavatthaṃ 32 86
Navuti satasabassāni 13 154
Nahātvā sīla 12 452
Nā' kaṃha kusalaṃ 1 391
Nākataṃ nu 2 228
Nāga campaka 9 130
Nāti thūlo 14 317
Nātttano' ti I 388
Nāti bho no 4 140
Nānā vannehi 37 329
Nānā virāgaddhaja 6 435
Nāna sampatti 10 127
Namaṃ te vada 17 341
Nāyanti putuno 3 142
Nārado kira 1 104
Nāsenti damiḷa 8 282
Nigrodho 26 380
Niccaṃ Khīrodapānena 3 15
Niccamantake 2 41
Niṭṭhite ca 24 112
Niddhano Kapaṇo 9 333

Niddhanaṃ dhanavantaṃ 2 363
Nipajjāmi ahaṃ 7 42
Nibbedhayati 8 315
Nimmalo 32 290
Nimantayitvā 6 110
Nimmitā viya 2 232
Nimitte caturo 17 79
Nisamma khattiyo 16 250
Nisīditvāna tvaṃ 5 165
Nīyamānantu 39 266
Nīrado kira 1 104
Nīla vellita 15 235
Nīla vellita 16 341
Nīla dhammilla 14 162
Nīlapītādi 7 130
Nīlakkhi 19 122
Ne' so upāsako 1 383
Neka gabbhasatākiṇṇo 7 39
Neka gabbha satākiṇṇo 3 100
Neka devacchara 31 431
Neka-byūha 79 412
Neka vassa 27 368
Neka sata 9 247
Neka sippāni 9 316
Nekagabbha 3 100
Nekapūjā vidhānehi 16 355
Nekasippāni 9 316
Neta' ssa puñña 10 414
Neta'ssa puñña 90 414
Netvana goganaṃ 28 403
Netta rattādi 8 432
Netta rattādi 8 464
Nedisaṃ mādisaṃ 13 334
Nekesaṃ pāṇa 52 269
Neva dānaṃ 6 59
Nesajjike 6 211
Neso upāsako 1 180
Ne'so upāsako 1 383
Pakka karaka 14 341
Pakkhapātaṃ ca 13 233
Paggayha 7 184
Paggayha saṅkha 5 353
Pacceka munibhāvaṃ 7 432
Paccekaṃ' va 10 452
Pacceka muni 7 464
Pacuraṃ jātarūpaṃ 16 98
Pacchame ca 32 113
Pajānaṃ pālane 24 251
Pajjarādīhi rogehi 5 24
Pajenti taṃ patodehi 24 356
Pañca vassa 8 171
Pañca vassa 11 467
Pañca Sīlāni 18 355
Pañcakāma guṇe 38 87
Pañcajāti sate 5 82
Pañcaṅgikāni 7 426
Pañcaṅgikāni turiyāni 38 405
Pañcaṅgikāni 54 408
Pañcañgikāni 7 400
Pañcavidhaṃ 3 59
Patiññaṃ 9 286
Patipattiparo 10 203
Patiladdhasaddho 2 51
Patiladdhasaddho 2 51
Patisambhidā 41 87
Paṭisambhidā 46 115
Paṭhamaṃ 14 259
Paṇdito'ti 31 158
Pattharaṃ disi 5 232
Patthenti purisā 11 137
Patthodanena taṃ 12 141
Padakkharaṃ tassa 2 172
Padinnaṅgara kāsuṃ 33 369

Padesa rajjaṃ 5 464
Padesa rajjṃ 5 431
Padesa rajjaṃ 17 107
Padesarajjaṃ 25 85
Padumuppala Kalhāra 9 39
Padumuttaro 1 109
Padumuttara nāmaṃ 38 114
Padumuppala 6 130
Padumupprala sobhanti 44 330
Pabbjjā sabbattha 15 394
Pabbatagge 10 83
Pamāda' māpajja 36 369
Payohaṃ heṭṭhā 3, 285
Payogo ve' ti 8 286
Para pariggaha 7 285
Para pariggahitthv ca 13 286
Parama carita 28 225
Parassa harane 2 422
Parasamakena 19 428
Parināmita mattenā 1 47
Parittā ghata 15 205
Paripītā' matarasaṃ 33 382
Paribhoge 7 191
Parisodhema 14 193
Palavañgehi vihañgehi 24 326
Pallaṅkaṃ 8 83
Pavaraṃ Buddha 4 74
Pasānnamanasā 2 35
Pasādassa samantāme 5 48
Passathedaṃ bhavantā 1 35
Passanti eha 4 214
Passathemaṃ 9 137
Paharanti 16 287
Pahāya māta 9 203
Paharitvā yadā 2 31
Pāṇātipātaṃ pi 14 63
Paṇātipāta 5 374
Pāṇissara muniṅga ca 3 353
Pādā te padumākārā 8. 340
Pāde vandiya 8 192
Pānaṃ vā atipātenti 10 25
Pānāgāraṃ 12 247
Pānīya mattena 11 213
Pānīya mattaṃ 4 227
Pāpakammena nirato 4 93
Pāpaṃ akatvā 27 252
Pāpetvā pana 9 231
Pāpena ca 8 119
Pāpo nippāpinaṃ 6 29
Pāpo hutvā 7 176
Pāmokkho āsi tesam 31 327
Pāramitā balene' taṃ 7 161
Pāravādikadosena 35 159
Pālenti nimmalaṃ 1 41
Palenti jīvitaṃ 2 425
Pālentu devatā 10 467
Pāsaṇavāpi 3 165
Pāsāda pariyantaṃhi 4 48
Pāsādassa samantā 5 48
Pinḍapātaṃ upane hi 7 359
Pita me puriso 27 262
Piyato jāyati 11 121
Piyavippayoga 5 28
Pilandhitvāna 8 137
Pivitvā etthiyā 5 419
Pīna Kuṇī 11 442
Piḷandhitvāna 14 401
Pemato jāyatī 12 121
Puccāmi theraṃ 1 458
Pucimanda daḷākāra 16 318
Pucchā' mahaṃ 1 353
Pucchāma' haṃ 9 393
Pucchāmi 3 140
Pucchāmi taṃ 21 428

Pucchāmi taṃ I 447
Pucchāmi te deva 10 184
Pucchāmi tumhe 12 393
Puññakammā 25 224
Puññaṃkatvāna 100 416
Puññānupuñña 3 232
Puññena laddhaṃ 3 293
Puññena Sīlādimayena 1 3
Puññavato 13 209
Puṇṇa Kumbha 24 132
Puññaṃ ca 2 145
Puttadāre ca 2 160
Puttadārehi 10 219
Puttaṃ sa 23 443
Putto hutvāna 9 52
Pvnāhaṃ 30 113
Punnāga nāga pūgādi 6 10
Pupaphupahārādi 2 18
Pupphassa heṭṭhā 20 84
Pubbe so 13 317
Pvbbena 10 148
Pubba pacchma 34 329
Pubbena sannivāsena 100 148
PUbbena sannivāsena 6 339
Purākatānaṃ 32 134
Purā me 15 127
Purātanehi bhūpā[a 7 29
Pure dakkhiṇa 72 275
Pure caritvā hari 8 461
Pure ṭhitā hema 9 461
Pure bheriṃ 11 4
Puḷavehi 10 137
Pūjito ñāti 10 208
Pūjito mānito 11 161
Pūjentevaṃ 9 179
Pūretvā dhammanāvā 3 10
Posemi bhariyattena 19 235
Phalito tāla Hintāla 27 327
Phassena gattassa 3 3
Phuṭṭho' pi pādena 22 80
Battiṃsa lakkhaṇa I 89
Badhirā' badhirā 27 346
Bandhitvāna 14 427
Bandhujīva 17 318
Brahmacāriahosāhaṃ I 53
Balakkārena 40 266
Bahubhāṇī 13 442
Bahussutā 11 461
Bahūanāgate 102 416
Bahūni vassūpagāni 3 38
Bahūpakāro rājā 10 323
Bāle kathaṃ vadata 12 372
Bābu sabhanti te 12 340
Bindumattampi 15 138
Buddhantara' mpi 5 386
Buddhapurtā 11 306
Buddharūpāni 5 281
Buddhaputtā 9 42
Buddhuppādo 11 101
Buddhuppādo mayā 6 305
Buddhupādo ayaṃ 4 229
Buddhassa ānubhāvena 13 83
Buddho Paṅkaja 28 327
Buddho niyyāṇiko 5 171
Buddho' ti vacanaṃ I 71
Buddho' pi sakkoti 10 78
Buddho' ti vacacaṃ 1 21
Bodhimaṇḍaṃ 13 162
Bodhetabbe 4 232
Bhaṅga kallola 5 67
Bhaje sadā uttama 9 375
Bhattapiṇḍena 12 97
Bhadde te pīvarā 9 340
Bhamanto dhāvitaṃ 4 72
Bhariyāyo tassa 3 77
Bhayaṃ sītaṃ 51 268

Bharaṇo so 4 308
Bhavagga pattā 2 460
Bhavatā 19 84
Bhavesu saṃsaranto 10 359
Bhavesu sabbesa 1 460
Bhassaṇt 7 136
Bhāsamānāya 14 137
Bhātuno me 1 232
Bhāyāmaha'nti 8 371
Bhāvetvā 10 42
Bhāsanti mukhato 4 61
Bhāsanti alikam 4 423
Bhindiṃsa patta 7 321
Bhiyyo sukhaṃ 13 394
Bheri mutiṅgā 8 184
Bhesajjañceva 4 38
Bhut ā twāṃ 26 7
Bhutvā sudhanna 5 460
Bhutvāna maṃsaṃ 25 7
Bhummadevesu 19 355
Bhñmiṃ akampayaṃ 24 443
Bhūrimedho ca so 2 338
Bho Sāriputte 7 94
Bhojane sayane 18 443
Bhoginda bhoga 40 329
Bhortukāmo dohaḷinī 23 343
Makkhitaṃ 8 230
Maggālaṅkaraṇatthāya 12 130
Maggassa 16 131
Maccunā ve yadā 6 24
Maññate so'haṃ 27 300
Maññāmahe mayaṃ 21 299
Maṇḍale sakale 7 311
Mattebharājaṃ 4 245
Madhu Khīrādi : 56
Madhu sakkhara 15 427
Madhuṃ 4 254
Madhuranna 6 332
Madhurampi so 23 288
Madhurehi 17 223
Mantvāna nandi 9 282
Maṇi cāmara 53 408
Maṇivaṇṇo 48 407
Manujāmara 3 110
Manussāpi mahārāja 14 17
Mannussamamṃsādana 19 6
Manopasādena' pi 26 99
Manosilā 2 207
Mandena manditā 4 70
Maṃ disvā 3 118
Mama puññena 3 48
Manussesu ca yaṃ 18 12
Mamidaṃ padānaṃ 16 185
Mayā kaṭaṃ 1 56
Mayā cesā 25 124
Mayā dakkhiṇa 29 300
Mayajja taṃ 16 5
Mayha' ṃpi 23 300
Mayhaṃ atthi 22 235
Maranti 3 136
Maricitoya 23 380
Maretabbaṃ yathā 6 233
Mahā Mahinda Megho 34 159
Mahāgado 5 173
Mahāgāme 19 260
Mahatā parivārena 20 12
Mahantaraṃ 3 384
Mahattaraṃ 3 180
Mahānatthakaraṃ 8 179
Mahabbalo 4 313
Mahābhisakka 10 90
Mahāmahindacando 33 159
Mahāmahinda suriyo 32 158
Mahāmahinda megho 34 159
Mahārāja snvaññassa 3 28
Mahāraham ca 18 84
Mahāvīrassa 1 118

Mahāvihāre taṃ 6	2	Yakkhā peta 5	371
Mahāsampattiṃ I	253	Yakkho asmi 12	298
Mahiddhiko tadā 11	106	Yathicchitaṃ 5	36
Mā gacchantu 14	204	Yate'rāvaṇa 23	326
Mā dhaṃko 3	242	Yato paṭṭhāyāhaṃ 4	19
Mā paccantaṃ 12	233	Yathā kallolamālīyaṃ 8	4
Mā mātā 30	134	Yathā ime 27	113
Mā mānassa 28	133	Yathā'kāso 22	428
Mātā pitā ca 14	219	Yathā ekena 5	376
Mata pitā tassa 25	288	Yathā emaṃ 2	451
Mātā pitā ca 4	175	Yathā dahati 8	233
Mātā pita ca 8	29	Yathā dinnam 3	425
Mātā pitunnaṃ 23	236	Yatthā'nantā 20	326
Mālādāmehi 10	130	Yattha pabbata 21	326
Mātāpitunnaṃ 1	320	Yatthā hī antaraṃ 17	367
Mātā pitunna' ṃpi 2	389	Yathā mantassa 2	73
Mātāputusn 20	443	Yathā yasse'ka 4	376
Mātarā māriyanto 2	142	Yathā saṃvaḍḍhato 1	15
mātu caṇḍāla 22	343	Yathā sāsapa 12	45
mātuccha gajjanaṃ 11	297	Yathā sabba 5	136
mātukucchigato 5	285	Yathā sabhāyamā 13	247
mānīto pūjito 8	349	Yathā sāratare 9	420
mānopalālino 29	133	Yathā sallana 1	375
māpetvāna 6	161	Yatthā'sino 1	125
māyāceso marīciva 25	124	Yathā sumaṇḍito 9	4
mārasenaṃ 18	79	Yattha sosānikā 4	210
migavaṃ 2	312	Yathāttanā kato 4	15
mittadu mā 5	70	Yathādhippāya 2	285
mettā karuṇā 5	211	Yathāpi sikhino 1	73
medassm vasā 6	451	Yathāpi selā 17	378
Mukhato vāyate 26	288	Yadā caṇḍo 27	380
Mukhenekam 3	175	Yadā te madhudo 6	146
Muttā samudde 24	156	Yadā suriyo 28	380
Muhuttaṃpi va 14	26	Yadi ivaṃ puriso 8	297
Moceti'pi 8	311	Yadi mātā pitā 24	236
Modanti 6	101	Yadicchasi tvaṃ 24	7
Moho te āvisī 18	299	Yaṃ Kīñā 1	24
Yakkhā'pi 20	299		

Yaṃ cintitaṃ 1 196
Yaṃ tvaṃ me 20 235
Yaṃ tvamācariya 22 123
Yaṃ dukkhaṃ rāja 5 12
Yaṃ pattamettha 4 1
Yaṃ pūjesi 2 125
Yaṃ puññaṃ 9 467
Yaṃ mayā 11 203
Yaṃ yena 6 200
Yaṃ rājāto hoti 12 63
Yam ve upaddavaṃ 2 24
Yama'haṃ 2 396
Yama'haṃ 2 118
Yamatthi Corāri 13 63
Yamātapaggi 4 24
Yamatthāya 210 132
Yaṃbhāvitassa 4 425
Yyādhībi nānā 30 8
Yavatiṃ yuvova 18 235
Yasmā tasmā 6 203
Yasmā natthi 21 235
Yassa ācariyo 5 466
Yassa dinnaṃ 3 396
Yassa purāṇa 5 125
Yassa ayomayo 9 365
Yā kaññā devā 6 441
Yā tissa 19 223
Yā dānābhiratā 22 443
Yā Bodhiṃ 9 126
Yā manussesu 15 455
Yā sā adāsi 3 458
Yāpanaṃ gocaraṃ 3 349
Yāyatā (yāvatā) Candima 8 34
Yāyanti idha 7 25
Yā ve lakkhaṇa 16 442
Yāvatāyuṃ tāhiṃ 8 51
Ye Kāmaṃ 7 245
Yena Yena 7 119
Yena lobhena 6 33
Yena sā 5 119
Yena saccena'haṃ 1 170
Yena saccena'haṃ 2 170
Yena saccena'haṃ 3 170
Yena saccena'haṃ 4 170
Yuttaṃ Kātuṃ 16 324
Yo asāra tare 11 420
Yo āpade 16 122
Yo Kāma mīdise 5 349
Yo Karoti naro 4 349
Yo Ketumatiyaṃ 101 416
Yo Kodhassa vasaṃ 12 323
Ye gantvā 1 168
Yo guṇaṃ 17 122
Yoca Samantakūṭassa 8 467
Yo deti iha 7 125
Yo'dha jatinaro 13 324
Yo narodha 7 179
Yo majjaṃ 27 288
Yo mātaraṃ vā pitaraṃ 1 58
Yo mittānaṃ diso 7 374
Yo yassa daṇḍete 7 189
Yo rāga dosa 6 218
Yo vtppagāma 7 467
Yo ve guṇādhāra 8 201
Yo ve jano 13 313
Yo ve dhammaṃ 7 447
Yo ve natvā vihaṃ 1 360
Yo ve porassa 22 379
Yo ve Buddhaṃ Ca 2 58
Yo sā yassa 5 176
Yo saddhaṃ 1 187
Yo sappurisa 5 59
Yo silavantamahīyaṃ 9 397

Yo saṭasa 99 416
Yoyaṃ so 10 231
Rajjaṃ datvā 15 283
Rajjaṃniyyātayitvāna 13 5
Rajjasukhāya 58 270
Rajje ṭhi'to 23 7
Rañño pacchā 75 276
Rañño hutvā 15 306
Ratanāni pane'tāni 26 156
Ratanālaṅkāra 51 407
Ratanālaṅkāra 49 407
Rattandhakāre 6 62
Rattaṅgo 17 402
Rattālaṅkāra 18 402
Rattālaṅkāra 20 402
Ratiyā ca madhupāne 5 77
Ratiyā jāyate 13 121
Rattiṭṭhāna divāṭṭhāna 43 330
Rambhāmba jambu 8 39
Ramsi jālapari 2 89
Ramanto tattha 7 208
Ramanti mama puttā 11 42
Ramāmi puñña 26 356
Ravanti gaccha 15 442
Rājayakkhiniyā 1 370
Rāgo' rago 25 251
Rājā Kariṃ 34 265
Rājā ca Tissāmacco 30 263
Rāja corāri 4 389
Rajā taṃ 10 311
Rājā hi tassa 28 262
Rājā valavamāruyha 3? 264
Rājā' ba theraṃ 41 266
Rājadhammo 21 250
Rājānalana 1 228
Rājānaṃ sīsato 77 276
Rājānaṃ pādato 76 276
Rāmakāl munindassa 14 79
Rīdisaṃ no 16 163
Rukkhamūla 3 105
Rūpena Kinnu 1 61
Rūpena hārī 2 3
Revataṃ dassanatthāya 40 114
Rogāturaṃ Kisaṃ 3 38
Ropeti Buddhaputtassa 4 361
Rohaṇe khattiyā 14 283
Lakapajjotakappā 12 137
Lakuṇaṭaka 1 294
Laṅkātale 11 184
Laṅkādīpaṃhibho 27 403
Laṅkādīpaṃhi 12 401
Laṅkādīpaṃhi bho 43 406
Laṅkādīpaṃhi 17 155
Laṅkādīpasamīpaṃhi 18 155
Laṅkāyaṃ Damiḷā 10 305
Laddhana thāma 17 307
Laddhaṃ pahāya 14 306
Laddhāna nekavibhavaṃ 9 55
Laddhānekaṃ 21 186
Labh' ntenā'pi 4 239
Laddhi gūhana 21 287
Labujaṃbā jaṃbu 18 325
Labhīnaṃ Sīvali 43 115
Labhanti dānapatino 4 464
Labhanti dānapatino 4 431
Lalanāna nānī 9 120
Lājādi pañcapupphāni 11 130
Lābhi vipula 13 111
Lekhaṃ ca 35 290
Loka nāthaṃ 23 428
Lokapājjota kappā'haṃ 12 137
Lokavissalakittīva 4 89
Lokuttaraṃ aggarasam 24 99
Loke sabba 7 77
Loko' yaṃ yadi 20 355

Loko vadati 5 441
Vaṅgehi yamadūtehi 14 366
Vaḍḍhitvāna dharā 22 356
Vadhāyo' pakkame 30 382
Vattasārādi Candote 13 340
Vanditvāna 15 401
Vanditvāna 63 409
Vanditaṃ jayabodhiṃ 9 161
Vanaggā 11 83
Vanaṃ' va dhanā 12 306
Varamatra 3 33
Varivā kaṭhinā 14 442
Valavāya 35 265
Vyādhīhi 30 8
Vāduti taṅtiyo 24 403
Vādentimadhuraṃ 73 411
Vadentimadhuraṃ 23 402
Vāmapādassa 30 301
Vāmetarma 3 254
Vāyasā ca 9 452
Vāripure yathā 3 61
Vikiṇṇa phalitāggehi 13 127
Viātaṃ addasaṃ 12 83
Viātta vatthādi 8 435
Vici satāre 9 371
Vicchaḍhḍhitaṃ 6 386
Vijayitumasakkontiṃ 4 67
Vijayīva mahāyodho 9 90
Vījenti Surakaññāyo 71 410
Vijenti surakaññāyo 22 402
Virrāharo tadā 9 83
Vijjhāpesi ca 73 275
Viññāya 17 260
Vittamante 10 465
Vindantā mahatiṃ 14 462
Vipassī muninokāle 14 40
Vipākaṃ tassa 2 187
Vipākamhi phalaṃ 2 361
Vibhūsito 12 185
Vimānaṃ te mahā 6 426
Vilapantassa karuṇaṃ 12 366
Visālāyata 25 403
Visālāyata 74 411
Visavātena 3 53
Vissaraṃ viravanto 8 365
Visuddhaṃ paripūretvā 7 305
Vihāya pāpaṃ 36 292
Vīcī satāre phena 9 371
Vījenti surakaññāyo 71 410
Vītarāgā pure vocuṁ 8 2
Vīsādhike 13 185
Vughante yo 9 305
Vuṇkamattaṃ sappissa 4 96
Vūpasammati 12 203
Veḷo janapado 2 310
Vyagghaccha macchoraga 31 8
Vyagghaccha Siha 14 5
Sa yāti saggaṃ ca 48 331
Sa ce emassa 15 378
Sa lālā mahatī 8 441
Sa macchamaṃsa 16 427
Sakaṭa maggo 23 356
Sakaṇṭakā vanī 3 363
Sakkarājakuḷe 3 160
Sakkātum bhikkhavo 47 267
Sakideva 1 182
Sakkuṇanti 3 454
Sagga magga 79 277
Saggārohaṇa 7 454
Saggāpavagga 11 436
Saggaloka 2 139

Saghanena 6 208
Saṅgāma sāṇḍho 32 302
Saṅgha suppatepanno ca 7 171
Saṅgho' ti vacanaṃ 3 22
Saccakādi Nigaṇḍhe ca 21 80
Sace icchāmi 21 98
Sace hoti sadā rogī 29 346
Sajane parijanehe 29 288
Saṭṭhi turiya 21 84
Sataraṃsīhi 15 162
Sata sahasse 10 106
Sata sahasse ito 14 111
Sata sahasse ito 2 358
Satānaṃ pañca 24 85
Sataraṃsīhi 15 162
Satta ratana 5 74
Satta sarānugaṃ 55 408
Satta ratana vitānena 69 410
Satta ratanā 68 410
Satta ratanā 66 410
Satta ratanehi 65 410
Satta sarānugaṃ 39 405
Sattavassika 1 293
Sattasarānugaṃ 8 400
Sattāhaṃ dvāra 34 114
Satte satto'ti 1 284
Satthā bhūmigato 4 190
Satthā no bhagavā deva 11 90
Satthu ppasatha 1 1
Sadvāra bāhaṃ 63 272
Sadā viyogī 6 285
Saddavedhā 6 315
Saddhā buddhi 10 171
Saddhā Sīla 77 412
Saddhā' alaṃ 7 241
Saddhābalaṃ 7 197
Saddhammaṃ suṇamānāhaṃ 4 54
Saddhaṃ Buddhe 6 169
Sadhātukaṃ 3 178
Saddhāya ṭhāne 19 185
Saddhāya evaṃ 6 228
laddhāya datvā 1 434
Saddhāya laddhaṃ 8 423
Saddhalataṃ so 32 327
Saddhāva 1 226
Saddhena 1 217
Saddho visuddho 11 388
Sa narāmāra 3 358
Sannaddho 71 274
Santir driyaṃ Sugata 3 I
Sandhicchedādikam 11 25
Sapadānena gaṃ 6 42
Sabyañjanaṃ 8 397
Sabba sādhāraṇā 14 248
Sabbato sattaratane 56 269
Sabbattha pūjito 34 86
Sabbatthāmena so lobho 7 33
Sabbālaṅkāra 10 426
Sabbasaṃpattidāraṃ 13 26
Sabbasovaṇṇamayo 1 100
Sabbālaṇkāra 91 414
Sabbesaṃ gandha 12 455
Sabbesu cakkavāḷesu 12 90
Sabbopaddava 2 72
Sabbaṃ anatthaṃ 15 64
Sabbaroga vināsāya 28 346
Sabhāvametaṃ 3 196
Sabbhirva 5 57
Sabbhireva 2 182
Sa maccamaṁsa 16 427
Saṃbuddho 1 190
Samattā' nantarā 1 466

Samayantīdha 5 455
Samattho' haṃ vase 9 323
Samaṇa Brāhmaṇā 9 110
Samaṇā mayaṃ 29 157
Samāna nāmaṃ 2 303
Samāvahanto 10 63
Sampattimanubhutvāna 17 12
Sampanna vatthālaṅkāra 10 101
Sampuṇṇattā 14 154
Saṃsāvaṭṭsa vivattamānā 27 7
Saṃsāra dugga 25 445
Saṃsāra pāpa 17 394
Saṃsāre saṃsarantena 1 385
Samāgatā 1 136
Sameti kiṃ deva 10 120
Samuddapāre 31 289
Samuppantesu 20 374
Sammuyhāmi 21 123
Sayanti nāvā 5 391
Sa yāti-saggaṃ 48 331
Saraṇattayaṃ 13 30
Saranattayaṃ hi 12 30
Saranesu thito 80 277
Saradabbhaṃ 25 380
Sallakhetvāna 6 119
Sasāvakaṃ mahā lābhiṃ 4 110
Sasūro ca sayodho ca 14 324
Saha rukkhena 2 190
Saha soppi 11 209
Sahāyakā maya 1 422
Sahasā gaṇhathetanti 12 282
Sahassa mūlakaṃ 4 338
Sahassabāhuṃ 5 161
Sahassaṃ'pica 26 113
Sahassamatte 18 112
Sahassa khaṇḍaṃ 16 84
Sāhe' va tehi 20 123
Sahetukā pacchimikā 46 88
Sā tuṭṭho piṇḍa 12 448
Sādaro hoti 6 374
Sā narāmāra lokaṃ 3 358
Sā'pi appatarā 14 420
Sā devakañño 7 435
Sākhābhaṅgaṃ 10 141
Sākhāya maṇḍapaṃ 46 406
Sāgataṃ vata 45 115
Sādiyāmi 5 41
Sādhu rasaṃ mayā 13 448
Sādhu sādhu tayā 2 438
Sādhu sādpu tayā 3 438
Sādhu sādhu tayā 4 439
Sādhu sādhu 25 236
Sādhu sādhu 1 437
Sādhu sādhu 15 193
Sādhūnaṃ 1 198
Sāmī Hellola 18 341
Sāpateyyaṃ 17 298
Sāyaṃ varākī 1 348
Sārā sāra 13 462
Sāradabbhaṃ 25 380
Sārāpemi tuvāṃ 3 165
Sālibhattaṃ 5 208
Sāvatthuto' haṃ 35 114
Sāsane kula 1 453
Siṅgāra mandire 15 341
Sitalacchodikā 8 11
Siddhaṃ jinena 2 I
Sīnapaṇṇa 3 202
Simbaliṃ'yomayaṃ 13 366
Siraṃ parāmasitvāna 54 269
Sīlaṃ tassa 2 110
Sighaṃ 26 346

Sītaṃ uṇhaṃ 35 86
Sītaludaka 18 131
Sītuṇhādi 12 219
Sila sampattiyā 10 455
Sīlagandha samo 6 454
Sīlaṃ samād¹ya 15 336
Sīlavantā 7 211
Sīlavantā 12 193
Sīlavantaṃ 14 455
Sīlavantassa dānena 3 93
Sīlavantesu ko nāma 4 36
Sīsenudakamādāya 2 15
Sīha vyaggha 3 24
Sukataṃ vat 23 224
Sukhaṃ sayitvā 6 460
Sukhāvaho 6 57
Sukhino hoti 8 374
Sukhena te ajja 9 387
Sujano nāvamantabbo 11 17
Sutvā taṃ vacanaṃ 6 19
Svtvā dhammaṃ 19 107
Sutvā dhammaṃ 8 173
Sutvā dhammaṃ 9 171
Sutvāna itaṃ 47 115
Sutvāna madhuraṃ 22 12
Sutvā vuttaṃ 12 75
Sutvāna sādara 8 55
Sutvāna sādhu 3 66
Sutaṃ eka muhuttaṃ 23 12
Sutaṃ metaṃ 1 364
Sudinnaṃ me 20 107
Sudhatahatthā 3 18
Suṇātha mayhaṃ 7 96
Suṇohi aparaṃ 87 413
Suṇohi aparaṃ 92 414
Suṇantu vacanaṃ 28 300
Suṇantu santo 6 363
Suṇohi sādhukaṃ 1 28
Suphulite 4 460
Subhāsubhāmissita 9 63
Sumedho nāna 6 83
Suraṅganā 6 184
Surapādapo'va 4 125
Surāsura 3 125
Surūpā ca 7 146
Suladdhā vata 1 396
Sulabhannapāno 13 97
Suvaṇṇa maṇi 25 132
Suvaṇṇatilakā 18 122
Suvaṇṇa vaṇṇo 36 86
Sūravīra 7 257
Setā ca vipulā 10 97
Seta cāmara 6 399
Setālaṅkāra 4 399
Setālaṅkāra 2 399
Setamaṅgo 1 399
Setāsana 13 427
So kamenā' bhi 22 318
So kamenābhi 22 261
Sokagginā paditthitāham 4 28
So gantā taṃ 3 294
So taṃ suvaṇṇa 55 269
So tvaṃ tena 14 448
Sopāyaṃbho 8 176
So' yaṃ Sīhala 76 412
So' yam ki' rekadā 44 406
So' yaṃ dhamma 5 363
So rājā' va 67 273
So ve deva 1 418
Soṇā ceva Sigālā ca 1 69
Soṇṇāta pattaṃ 9 74

संस्कृत भवनम्

Soṇṇa pupphattayaṃ 9 22
Soṇṇa vaṇṇo 32 404
Soṇṇa cāmaramu' 37 405
Soṇṇānano jinavaro 3 89
Soṇṇābharaṇa 18 318
Soṇṇālaṅkāra 33 404
Soṇṇālaṅkāra 35 405
Sotāpattiphalāṃ 53 269
Sodhāpetvāna 49 268
Sopāyambho 8 176
Sobhante vaṇṇa 8 454
Soyaṃ dhammaniyo 5 363
Sovaṇṇa mayā 17 84
Svokkhātaṃ tena 32 382
Svāgataṃ tava 44 87
Hattha pādādi 5 389
Hattha pādādi 4 178
Hattha pādādi 4 285
Hatthassatharu 5 315
Hatthassa 23 261
Hatthū gavassā 4 391
Hatthi gahetvā 64 273
Hatthicamma 4 77
Hatthinā Nandimitto 61 271
Hatthiyānaṃ 29 85
Hatthena pāde 3 312
Hadayaṅgamā 4 118
Hambho mātā 11 193
Haya gaja 23 156
Hāyitabbam hi 32 368
Hāva bhāva 26 403
Hāva bhāva 75 411
Hitvā tādisam 13 137
Hitāya parivattesi 7 2
Hiṃsā appāyukattaṃ 1 358
Himavantato 23 132
Hiyyo passitthame 11 127
Hiyyo passitthame 12 127
Hīyo āsana 8 126
Hema biṃbā 19 318
Hemalatā sace 6 376
Hemavalliva 16 235
Hessatā gatakiccaṃ 43 266
Hoti cammaṭṭhi 20 287
Hoti hemamayaṃ 17 98

BIBLIOGRAPHY

1. Harry Williams : Ceylon pearl of the East. Robert Hale Limited 63 Old Brompton Road. S.W. 7 London, Dec. 1965.

2. Sukumar Dutt ; Buddhism in East Asia. Indian Council for Cultural Relations. March, 1966.

3. Walpola Rahula : History of Buddhism in Ceylon. M.D. Gunasena & Co. Ltd., Colombo, 1956.

4. W. Geiger : Mallāvaṃsa.

5. Wilhelm Geiger : (Edited By Heinz Bechert) Culture of Ceylon in Mediaeval Times. Otto Harrassowitz. Wiesbaden, 1960.

6. Vivekananda Rock Memorial Committee, 12, Pillaiyor, Koil Street, Triplicane, Madras-5. 'India's Contribution to World thought and Culture', 1970.

7. भदन्त आनन्द कौसल्यायन : जातक साहित्य ।

8. भरतसिंह उपाध्याय : पालि साहित्य का इतिहास ।

9. राहुल सांकृत्यायन : पालि साहित्य का इतिहास ।

Parimal Publications
A House of Indological Books
27/28 Shakti Nagar, Delhi-110007